ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

นางสาวหทัยรัตน์ ทับพร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EDUCATIONAL STRATEGIES FOR THE TRANSMISSION OF THE THAI HERITAGE AMONG THAI PEOPLE IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Miss Hatairath Tubporn

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
โดย	นางสาวหทัยรัตน์ ทับพร
สาขาวิชา	พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	หม่อมราชวงศ์จักรรถ จิตรพงศ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(หม่อมราชวงศ์จักรรถ จิตรพงศ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หทัยรัตน์ ทับพร : ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา (EDUCATIONAL STRATEGIES FOR THE TRANSMISSION OF THE THAI HERITAGE AMONG THAI PEOPLE IN THE UNITED STATES OFAMERICA) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.กรรณิการ์ สัจกุล, อ.ที่ปรึกษาร่วม : หม่อมราชวงศ์จักรรถ จิตรพงศ์, 463 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา (2) เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา (3) เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา วิธีการดำเนินการวิจัย โดยการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า การวิจัยเชิงสำรวจ และการศึกษาภาคสนาม และการเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาต่อผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติที่มาของคนไทย ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย และต้องการให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริการักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่

2. การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสืบทอดความเป็นไทย วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์กลางสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

3. ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยที่สำคัญ ได้แก่ การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริการุ่นต่อไป การบูรณาทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม การประสานและพัฒนาความร่วมมือทุกภาคส่วน และการพัฒนาหลักสูตร ครู และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้คงอยู่สืบไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา พัฒนศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2549 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

458 46510 27 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD : EDUCATIONAL STRATEGIES / TRANSMISSION / THAI HERITAGE

HATAIRATH TUBPORN : EDUCATIONAL STRATEGIES FOR THE TRANSMISSION OF THE THAI HERITAGE AMONG THAI PEOPLE IN THE UNITED STATES OF AMERICA.THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. KANNIGA SACHAKUL Ph D.THESIS CO-ADVISOR : MOMRACHAWONGSE CHAKAROS CHITRABONGSE,463 pp.

The research aimed to (1) make an analytical study on how Thais in the United States of America realize the"Carrying on Thai heritage". (2) study the roles of education in carrying on Thai heritage among Thai people in the United States of America. (3) provide Educational Strategies to carry on Thai heritage in the United States of America. The research methodology was composed of the historical study, the survey research, the field study and the presentation of educational strategies to the experts.

The findings of this research were as follows:

1) The study revealed that Thais in the United States of America possessed the pride of Thai heritage and the root of Thais, recognized the value of Thai heritage and wanted Thai youth in the United States of America to keep up and carry on Thai heritage.

2) Education played an important role in carrying on Thai heritage. Thai Buddhist Temples ("Wat Thai") became the important learning center in providing education for carrying on Thai heritage among Thai people in the United States of America.

3)Main educational strategies implemented included promoting the recognition of Thai heritage among future generations of Thai youth in the United States of America, developing knowledge sources on Thai cultures in the United States of America and integrating multicultural conceptions into educational management, sharing help to one another, developing the curriculum, teacher and learning, and aiming to keep up and carry on Thai heritage in the United States of America.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department: Educational Policy, Management,and Leadership Student's Signature.....Hatairath Tubporn

Field of Study: Development Education Advisor's Signature.....

Academic Year: 2006 Co-advisor's Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้นและสำเร็จลงได้ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของบุรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าทุกพระองค์ ที่ทรงธำรงไทยให้คงอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้ พระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงมีพระเมตตาพระราชทานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้เป็นสถานศึกษาแก่ปวงข้าพระบาท และพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นหลักชัยของปวงชนชาวไทยทุกคนทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งจิตสำนึกในความเป็นไทยของผู้วิจัยที่จะสืบทอดความเป็นไทยไว้ทั้งในมิติแห่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่เมตตา ดูแล เอาใจใส่ ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และ ม.ร.ว.จักรรถ จิตรพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำอย่างดียิ่ง รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักษ์พลเมือง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ขอกราบขอบพระคุณชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส และนครซิคาโกทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมืออย่างดีในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ทบวงมหาวิทยาลัยที่กรุณามอบทุนการศึกษา(ทุน UDC) และบัณฑิตวิทยาลัย ที่กรุณามอบทุนสนับสนุนการวิจัย

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ พี่น้อง รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่กรุณาให้กำลังใจ และความห่วงใย และขอขอบคุณพี่ๆเพื่อนๆน้องๆทุกคนที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยครั้งนี้ได้สำเร็จด้วยดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....จ
กิตติกรรมประกาศ.....ฉ
สารบัญ.....ช
สารบัญตาราง.....ฐ
สารบัญภาพ.....ฑ
บทที่ 1 บทนำ.....1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....1
2. คำถามการวิจัย.....9
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....9
4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....9
5. ขอบเขตของการวิจัย.....10
6. วิธีดำเนินการวิจัย.....10
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....12
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย.....12
1. ความเป็นไทย.....12
1.1 ความหมายและลักษณะของความเป็นไทย.....16
1.2 เอกลักษณ์ของความเป็นไทย.....20
2. วัฒนธรรมไทย.....23
2.1 ความหมายของวัฒนธรรม.....24
2.2 ความสำคัญของวัฒนธรรม.....28
2.3 ประเภทของวัฒนธรรม.....31
2.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรม.....32
2.5 คุณค่าของวัฒนธรรม.....33
2.6 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม.....43
3. จิตสำนึกในความเป็นไทย.....47
3.1 ความหมายของจิตสำนึก.....48

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 ความสำคัญของจิตสำนึก.....53
3.3 กระบวนการเกิดจิตสำนึก.....54
3.4 การสร้างจิตสำนึก.....57
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์.....58
1. กลุ่มชาติพันธุ์.....59
1.1 ความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์.....59
1.2 ลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์.....60
1.3 แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์.....63
2. อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์.....64
2.1 ความหมายของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์.....64
2.2 ลักษณะของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์.....65
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม.....67
1. ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....69
2. เป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....72
3. ลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม.....75
ตอนที่ 4 ทฤษฎีคุณค่า.....76
1. ความหมายของทฤษฎีคุณค่า.....77
2. ประเภทของคุณค่า.....77
ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา.....84
1. ความหมายของการศึกษา.....84
2. ปรัชญาการศึกษา.....89
3. หลักสูตร.....90
4. รูปแบบการจัดการศึกษา.....90
5. การศึกษากับการสืบทอดวัฒนธรรม.....95
ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนา.....98
1. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์.....98
1.1 ความหมายของยุทธศาสตร์.....98
1.2 การวางแผนยุทธศาสตร์.....100
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา.....104
2.1 การศึกษากับการพัฒนา.....104

2.2 วัฒนธรรมกับการพัฒนา.....105
2.3 การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม.....110
ตอนที่ 7 ชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกากับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอด
ความเป็นไทย.....113
1. ชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา.....113
2. การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย.....115
2.1 พระพุทธศาสนากับการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย.....115
2.2 โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์.....117
2.3 วัดไทยในต่างประเทศ.....121
ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....124
1. งานวิจัยในประเทศ.....124
2. งานวิจัยต่างประเทศ.....126
ตอนที่ 9 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย.....129
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....136
1. การศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์.....137
2. การวิจัยเชิงสำรวจ.....138
3. การศึกษาวิจัยภาคสนาม.....139
4. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....142
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....142
6. การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....144
7. การสรุปและประมวลผล.....146
บทที่ 4 ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....150
1. สภาพทางสังคมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....150
2. สภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....154
3. ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส.....166
3.1 ลักษณะของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส.....166
3.2 สภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส.....169
3.3 ประวัติชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส.....174

หน้า

3.4 การรวมตัวของชาวไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส.....175
4. ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครชิคาโก.....184
4.1 ลักษณะของชุมชนไทยนครชิคาโก.....184
4.2 สภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครชิคาโก.....186
4.3 ประวัติชุมชนไทยนครชิคาโก.....190
4.4 การรวมตัวของชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก.....191
บทที่ 5 คุณค่าของความเป็นไทยและการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....200
1. ความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....200
1.1 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส.....201
1.2 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก.....204
2. ลักษณะของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....208
2.1 ความเป็นไทยในมิติทางเชื้อชาติ.....208
2.2 ความเป็นไทยในมิติทางวัฒนธรรม.....210
2.3 จิตสำนึกในความเป็นไทย.....229
3. คุณค่าของความเป็นไทยและการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....230
4. กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....232
4.1 กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส.....235
4.2 กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก.....242
บทที่ 6 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....269
1. การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....269
1.1 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส.....272

1.2 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก.....288
2. การศึกษาในวัด: รากฐานของการศึกษาไทยที่เชื่อมโยงสู่การจัดการศึกษาไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....301
2.1 การศึกษาในวัด: รากฐานของการศึกษาไทยในนครลอสแองเจลิส.....302
2.2 การศึกษาในวัด: รากฐานของการศึกษาไทยในนครชิคาโก.....318
3. การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา.....324
3.1 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย
ในนครลอสแองเจลิส.....325
3.2 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในนครชิคาโก.....332
บทที่ 7 การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....338
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา:
นครลอสแองเจลิส.....339
1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส.....339
1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนไทย
ในนครลอสแองเจลิส.....341
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา:
นครชิคาโก.....343
2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของชุมชนไทยในนครชิคาโก.....344
2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนไทยในนครชิคาโก.....345
3. ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....346
4. แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก.....361
บทที่ 8 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....379
ผลการวิจัย.....379
การอภิปรายผล.....495
ข้อเสนอแนะ.....421

รายการอ้างอิง.....423

ภาคผนวก ก 437

ภาคผนวก ข 446

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 สรุปความหมายและลักษณะของความเป็นไทยตามการรับรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ.....22
ตารางที่ 3.1 ตารางสรุปวิธีการและขั้นตอนการวิจัย.....147
ตารางที่ 5.1 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส.....201
ตารางที่ 5.2 สรุปความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทย
ในนครลอสแองเจลิส.....202
ตารางที่ 5.3 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก.....204
ตารางที่ 5.4 สรุปความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก.....206
ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 1 กลุ่ม 2
และกลุ่ม 3.....248
ตารางที่ 5.6 สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้
ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส.....255
ตารางที่ 5.7 ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 1 กลุ่ม 2
และกลุ่ม 3.....259
ตารางที่ 5.8 สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้
ของชาวไทยในนครชิคาโก.....266
ตารางที่ 6.1 ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 1 กลุ่ม 2
และกลุ่ม 3.....276
ตารางที่ 6.2 สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอด
ความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส.....280
ตารางที่ 6.3 ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 1 กลุ่ม 2
และกลุ่ม 3.....292
ตารางที่ 6.4 สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอด
ความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก.....296
ตารางที่ 7.1 ยุทธศาสตร์การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทย.....362
ตารางที่ 7.2 ยุทธศาสตร์การบูรณาการสังคมพหุวัฒนธรรม.....364
ตารางที่ 7.3 ยุทธศาสตร์การประสานและพัฒนาความร่วมมือทุกภาคส่วน:
บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง.....366
ตารางที่ 7.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกระบวนการเรียนรู้.....368

สารบัญภาพ

หน้า

แผนภูมิแสดงกระบวนการเกิดจิตสำนึกหรือความสำนึก.....57
สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย.....137
สรุปแนวคิดยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....143
แผนภูมิวัฒนธรรม.....167
แผนผังสรุปแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม.....171

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศในทศวรรษที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาตามแนวกระแสหลักที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างแข่งขันกันทางเศรษฐกิจ ทิศทางการพัฒนาประเทศไทย จึงเป็นการพัฒนาตามกระแสหลักโดยมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับนานาประเทศ ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกดังกล่าว แต่สิ่งสำคัญที่ยังคงต้องรักษาไว้เพื่อยืนยัน **ความเป็นไทย** ให้คงอยู่อย่างชัดเจน ก็คือ **วัฒนธรรมไทย** และ **จิตสำนึกในความเป็นไทย**

ชาติไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรม มีวัฒนธรรมอันดีงามที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์ไว้เป็นมรดกอันล้ำค่าสืบทอดมาเป็นระยะเวลายาวนาน วัฒนธรรมไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นไทย และเชิดชูศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทยของคนไทยทั้งชาติ ความเป็นไทย มีอยู่ในสายเลือดและอยู่ในจิตใจของคนไทยทุกคนไม่ว่าจะอยู่บนผืนแผ่นดินไทย หรืออาศัยอยู่ ณ ที่ใดในนานาประเทศ

ความเป็นไทย นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาติไทยของเราดำรงอยู่อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่นมาช้านานจนถึงทุกวันนี้ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ (2521: 195) ที่ได้พระราชทานไว้ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2521 ความว่า

> …ชาตินั้นเปรียบได้กับชีวิตคน กล่าวตามหลักความจริง คนเราประกอบด้วยร่างกายส่วนหนึ่ง จิตใจส่วนหนึ่ง ทั้งสองส่วนคุมกันอยู่ ส่วนใดส่วนหนึ่งทำลายไป ชีวิตก็แตกดับ เพราะอีกส่วนหนึ่งจะต้องแตกทำลายไปด้วย ชาติของเรานั้นมีผืนแผ่นดินและประชากรอันรวมกันอยู่เป็นส่วนร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความเชื่อถือและความคิดจิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า “**ความเป็นไทย**” เป็นส่วนจิตใจ ชาติไทยเราดำรงมั่นคงอยู่ก็เพราะยังมีทั้งบ้านเมือง และความเป็นไทยพร้อมบริบูรณ์

> แต่ถ้าความเป็นไทยของเรามีอันเป็นต้องเสื่อมสลายไปด้วยประการใดแล้ว ชาติก็ต้องสิ้นสูญ…

ในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก่อให้เกิดเครือข่ายการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงถึงกันในด้านต่างๆทั่วโลก ส่งผลให้การเผยแพร่วัฒนธรรมและค่านิยมจากต่างประเทศสามารถแทรกซึมเข้ามาได้อย่างง่ายดาย ซึ่งอาจส่งผลให้วัฒนธรรมในท้องถิ่นดั้งเดิมหรือเอกลักษณ์ของความเป็นไทย อาจถูกกลืนหายไปโดยวัฒนธรรมต่างชาติที่แทรกซึมเข้ามา

การสืบทอดความเป็นไทย จึงเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรตระหนัก และระลึกอยู่เสมอว่าความเป็นไทยของเราคงอยู่ได้ก็ด้วยวัฒนธรรมของชาติมีส่วนเชื่อมโยงจิตใจของคนไทยทุกคนให้สมัครสมานสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และร่วมกันสร้างสรรค์ความเจริญ มั่นคงเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติ วัฒนธรรมไทยจึงมีคุณค่าที่เราทุกคนจะต้องธำรงรักษาไว้สืบไปด้วยจิตสำนึกในความเป็นไทย ดังที่ประภาศรี สีหอำไพ (2539: 15) ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของ “สำนึกความเป็นไทย” ไว้ว่า

> …สำนึกความเป็นไทย หมายถึง ความรู้สึกในความเป็นไทย มีความผูกพันและภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของชาติไทย เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ห่างไกลจากองค์ประกอบของความเป็นชาติ ได้แก่ ดินแดน ประชากร รัฐบาล และการปกครอง ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม อันสามารถทำให้ลืมความสัมพันธ์กับญาติพี่น้องในบ้านเกิดเมืองนอน เมื่อได้รับการโน้มน้าวใจจากหลักธรรมของพระพุทธศาสนาสามารถปลูกฝังให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของประเทศไทย ซึ่งดำรงไว้ในความเป็นเอกราชและอธิปไตย มีความรู้สึกผูกพันต่อสถาบันเอกลักษณ์ของชาติไทย…

การสำนึกถึงคุณค่าของความเป็นไทย ไม่ได้มีเพียงคนไทยที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทยเท่านั้น คนไทยบางส่วนที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศ ก็ยังคงรักษาความเป็นไทยไว้ ดังที่ พลตรี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2503: 16) ได้กล่าวไว้ว่า

> …ความเป็นคนไทยส่วนใหญ่นั้นเกิดมาพร้อมกับคนไทย คือมีติดตัวมาแต่กำเนิดโดยสายเลือด ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกันนั้น เป็นความรู้สึกที่

> สูงสุด เป็นความรู้สึกที่ทำให้เสียสละต่อกันได้ เพราะเหตุว่าเราถือว่า เราเป็นญาติกัน เป็นคนไทยด้วยกัน อย่างทุกวันนี้มีคนไทยไปอยู่ในอเมริกา คงความเป็นไทยไว้โดยสมบูรณ์...

อย่างไรก็ตาม คนไทยย่อมมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับสิ่งซึ่งแสดงถึงความเป็นไทยทั้งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนความเป็นไทยได้อย่างเด่นชัด และควรค่าแก่การสืบทอดเอกลักษณ์ความเป็นไทยในด้านวัฒนธรรมให้กับเยาวชนไทยทุกคน จึงได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542: 5) ในหมวด 1 มาตรา 6 ความว่า

> ...การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข...

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542: 13-14) ยังได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ซึ่งปรากฏอยู่ในแนวทางการจัดการศึกษา หมวด 4 มาตรา 23 ที่ว่า

> ...การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่อง ...ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม...

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถาบันการศึกษา ควรจะต้องมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมแก่เยาวชนไทย

สำหรับเยาวชนไทยที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินไทย การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมไทยและส่งเสริมความเป็นไทย น่าจะกระทำได้หากทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน เพราะเยาวชนไทยจะได้รับโอกาสดังกล่าวอย่างเต็มที่ ทั้งจากครอบครัว สถาบันการศึกษา และสังคมแวดล้อม แต่สำหรับเยาวชนไทยอีกกลุ่มหนึ่งที่เติบโตและอาศัยอยู่ในต่างประเทศ ในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากไทย การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นไทย และสืบทอดวัฒนธรรมไทย จึงเป็นเรื่องที่

หน่วยงานภาครัฐ และพวกเราคนไทยทุกคนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยโดยเฉพาะในมาตรา 46 ที่ว่า บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย , 2540: 13)

การสืบทอดความเป็นไทย จึงมิใช่หน้าที่ของคนไทยในประเทศเท่านั้น แม้คนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้พยายามร่วมมือร่วมใจกันส่งเสริมความเป็นไทย และสืบทอดวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา ซึ่งนับเป็นแหล่งที่มีคนไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นชุมชนที่ยังคงพยายามสืบทอดวัฒนธรรมไทยและรักษาความเป็นไทยไว้ ดังที่ พลตรี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2503: 37) ได้กล่าวไว้ว่า

> …คนไทยเราเป็นคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง อยู่ในระบอบการเมือง อยู่ในบรรยากาศใด ๆ ก็ได้ โดยไม่เสียเอกลักษณ์ คือ ไม่เสียความเป็นไทย อย่างทุกวันนี้มีคนไทยไปอยู่ในอเมริกา โดยเฉพาะลอสแองเจลิสเป็นแสน ๆ คน สิ่งแวดล้อมก็ไม่ตรงกับในประเทศไทย ระบอบการเมืองการปกครองทุกอย่างไม่ตรง แต่คนไทยแสนคนที่อยู่ในลอสแองเจลิสหรือชิคาโกเหล่านี้ คงความเป็นไทยไว้โดยสมบูรณ์ ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมหรือระบบการเมืองการปกครองใด ๆ ทั้งสิ้น…

คนไทยในสหรัฐอเมริกา แม้จะอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากไทย แต่คนไทยส่วนใหญ่ก็ยังคงดำเนินชีวิตแบบไทย และมีความผูกพันรักใคร่ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแบบไทย เช่นเดียวกับคนไทยบนผืนแผ่นดินไทย ดังที่ อุดม เชยกีวงศ์ (2532: 3-4) กล่าวไว้ว่า

> …แม้ว่าคนไทยในต่างแดนเหล่านั้นจะอยู่ท่ามกลางสังคมตะวันตกที่แปลกไปจากสังคมเดิมในเมืองไทย แต่ลักษณะการดำรงชีวิตของคนไทยก็ยังคงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างกันในครอบครัว มีความผูกพันซึ่งกันและกัน รวมทั้งยังคงไว้ซึ่งความอบอุ่นระหว่างสมาชิกในครอบครัว ระหว่างพ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่เสมอ นอกจากนี้คนไทยทุกรุ่นทุกวัย ต่างก็มีความผูกพันกับ

> สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ อยู่อย่างแนบแน่น คุณสมบัติที่เด่นชัดของคนไทยคือความสำนึกในความเป็นไทย การเป็นคนดีมีศีลธรรมและความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์...

เนื่องจากคนไทยต่างมีจิตสำนึกในความเป็นไทย และผูกพันกับแผ่นดินไทย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่แห่งใดก็ยังสามารถที่จะรักษาความเป็นไทยไว้ได้ ดังที่ศิริวรรณ เจนการ (อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช,2540: 3) ได้กล่าวไว้ว่า... ความเป็นคนไทย มิได้เกิดขึ้นเพียงเพราะคนนั้นเกิดและอยู่ประเทศไทยหรือโอนสัญชาติมาเป็นไทยหากแต่เกิดจากสำนึกแห่งความเป็นไทยร่วมกัน...

อิทธิ ดิษฐบรรจง (รองอธิบดีกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ) ได้กล่าวไว้ในการบรรยายเรื่อง แนวทางการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างแดน เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2546 ณ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาว่า

> ...เด็กไทยในต่างประเทศเป็นตัวแทนของคนไทย เป็นทูตวัฒนธรรมระดับประชาชน การสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยเป็นการสอนการทูตระดับประชาชน ถ้าประชาชนเข้าใจ หากมีปัญหาเล็กน้อยก็แก้ไขได้...

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คนไทยในต่างประเทศ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยสืบทอดและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยที่เราไม่ควรละเลยหรือมองข้ามไป ตรงกันข้ามควรช่วยกันส่งเสริมและสนับสนุนให้เขาเหล่านั้นเห็นคุณค่า และร่วมกันธำรงรักษาความเป็นไทยต่อไป

สำหรับคนไทยในสหรัฐอเมริกายังคงมีความรักและผูกพันต่อชาติไทย และสำนึกในความเป็นไทยจึงมีการรวมกลุ่ม เป็นชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา และด้วยความศรัทธา และยึดมั่นในพระพุทธศาสนาโดยยังคงมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นที่รวมกิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนา ตลอดจนการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ

ในการปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกานั้น พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท,2534: 78) ได้กล่าวไว้ว่า

> …ความเป็นไทยอยู่ที่ตรงไหน ก็อยู่ที่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี คนไทยรักสนุก ครึกครื้น จึงต้องมีการละเล่น ดนตรีไทย วัดไทยจึงมีทุกรูปแบบ ทั้งกรรมฐาน กลองยาว อังกะลุง ครบทั้งภาคมนุษย์ สวรรค์ นิพพาน เด็กจึงเก็บภาษาไทยได้ บางคนถึงกับไปบังคับพ่อฝรั่งให้พูดภาษาไทยด้วย อเมริกาเป็นประเทศที่ไม่ปิดกั้นเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ถือว่าทุกชาติเป็นอเมริกันได้หมด ประเพณีไทยจึงเป็นกิจกรรมการแสดงที่เสริมสร้างความเป็นไทยได้ เป็นกิจกรรมพิธีการที่รักษาความเป็นไทยไว้ การปลูกฝังความเป็นไทย จึงมิใช่สอนภาษาไทยเท่านั้น วัดจะอยู่ได้ ต้องสร้างเด็กไทยมาแทนคนไทยรุ่นเรานี้ในวันข้างหน้า ต้องปลูกฝังไว้ตั้งแต่เด็กเล็ก ๆ วัดจะอยู่ได้ต้องสร้างเด็กมาแทนคนไทยในวันข้างหน้า…

ในเรื่องของความสนใจ ในการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา พระราชธรรมวิเทศ (อมรวุฒิ อมโร) เจ้าอาวาสวัดไทยลอสแองเจลิส องค์ปัจจุบัน ได้กล่าวไว้ในการบรรยายในงานปฐมนิเทศครูอาสาสมัครโครงการสอนภาษาไทย และวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2547 ไว้ว่า

> …เด็กไทยสนใจที่จะศึกษาภาษาไทย และศิลปวัฒนธรรมไทย ไม่ว่าพ่อแม่เป็นไทย หรือพ่อแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนต่างชาติ เด็กส่วนใหญ่ก็จะมาศึกษาหาความรู้ที่วัดไทย…

สำหรับคนไทยที่ย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ในต่างแดนในขณะที่โตเป็นผู้ใหญ่แล้วได้รับการศึกษาจากเมืองไทยไประดับหนึ่ง หรือจบการศึกษาจากเมืองไทยก่อนแล้ว มักจะไม่มีปัญหาในการใช้ภาษาทั้งภาษาไทยที่เป็นภาษาเดิมของตน หรือภาษาอื่นที่ตนเองต้องใช้ในการศึกษาหรือประกอบอาชีพก็ตาม เพราะพื้นความรู้ในภาษาไทยที่มีอยู่มากพอที่จะไม่ทำให้ลืมภาษาไทยได้ ในขณะเดียวกันก็มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ ได้อีก แต่เด็กไทยที่เกิดในต่างแดนมักจะประสบปัญหาที่สำคัญคือ **การขาดความรู้และความสำนึกในความเป็นไทย** ไม่สามารถใช้ทักษะภาษาไทยในการสื่อความหมายได้ เด็กไทยที่เกิดและเติบโตในต่างแดนอาจจะฟังและพูดภาษาไทยได้บ้าง แต่ส่วนใหญ่มักจะไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ การอบรมเลี้ยงดู และการขาดทักษะทางภาษาไทย ทำให้เด็กไทยในต่างแดนขาดความเข้าใจในศิลปะและวัฒนธรรมไทย ขาดความรู้สึกสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศไทย เด็กไทยเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นเด็กสองภาษาและสองสัญชาติ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กไทยในต่างแดนประสบกับความลำบากในการปรับตัว ในครอบครัว

คนไทยในต่างแดนที่มีบุตรธิดาเกิดในต่างแดนนั้น แม้ว่าบุตรธิดาของตนจะมีสัญชาติเป็นคนของประเทศนั้น ๆ แต่โดยแท้จริงแล้วส่วนลึกของจิตใจของคนไทยทุกคนในต่างแดนก็ยังคงระลึกเสมอว่าตนเองเป็นคนไทย ชาติไทยเป็นชาติที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนชาติอื่น ตลอดจนยังคงมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อยู่ตลอดเวลา คนไทยเหล่านี้จึงมุ่งหวังให้บุตรธิดาของตนยังคงสืบต่อเอกลักษณ์ความเป็นคนไทย สืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป (อุดม เชยกีวงศ์, 2532:10-11)

เด็กไทยเป็นกำลังสำคัญของชุมชนไทย เป็นตัวแทนของคนไทยที่จะสืบทอดความเป็นคนไทยในดินแดนที่ห่างไกลบ้านเกิดเมืองนอนของบรรพบุรุษ ควรส่งเสริมและรักษาเด็กไทยให้อยู่คู่กับวัดไทย มีกิจกรรมร่วมกับบิดามารดาให้คุ้นเคยกับวัด เรียนรู้ภาษาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย รู้จักการกราบไหว้ มีสัมมาคารวะ โรงเรียนวัดไทยจึงเป็นศูนย์รวมที่มีระบบ มีการเรียนการสอนอย่างเป็นมาตรฐานตามหลักสูตร มีเทคนิคการสอนและการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย ทำให้เรียนสนุกสนาน ปลูกสำนึกความเป็นไทยให้สมบูรณ์ขึ้นตามลำดับ วัดไทยประกอบด้วยประชาคมคือ พระสงฆ์ ผู้ปกครอง นักเรียน ครู และพุทธศาสนิกชนที่มารับการอบรมบ่มธรรม ดำเนินวิถีชีวิตแบบไทย (ประภาศรี สีหอำไพ, 2539 : 4)

วัดไทยในสหรัฐอเมริกา จึงนับเป็นแหล่งความรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้ลูกหลานไทยในต่างแดนมีความคุ้นเคยกับประเพณีและวัฒนธรรมไทย และภาคภูมิใจในความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น ดังที่พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท,2534: 78) ได้กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกาไว้ว่า

> …การริเริ่มสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยนั้น มีแรงบันดาลใจเมื่อเห็นคนอิสราเอล ซึ่งมีประชากรเพียง 5-6 ล้านคน แต่ทำไมจึงเก่งกล้าสามารถนัก เมื่อเริ่มเปิดสอนก็พบปัญหาเหมือนลูกจีนในเมืองไทยไม่เรียนภาษาจีน เพราะอายว่าคนจะเห็นว่าเป็นลูกเจ๊ก คนไทยในอเมริกาก็เหมือนกะเหรี่ยง เด็กไม่อยากเรียนรู้ภาษาไทย เพราะเป็นกะเหรี่ยง ต้องพูดภาษาอเมริกัน จึงได้ติดต่อมายังคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้นักการศึกษาที่ชำนาญ ปัญหาก็ลดไป…

ปัจจุบัน ชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ได้รับการยอมรับจากประชาคมสหรัฐอเมริกาโดยได้รับการรับรองอย่างเป็นเอกฉันท์จากสภานครลอสแองเจลิส

แบ่งนครลอสแองเจลิส แคลิฟอร์เนียฝั่งตะวันตกให้เป็น**เขตไทยทาวน์** เช่นเดียวกับชนชาติเอเชียอื่น ๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น ที่มี “ทาวน์” ของตัวเอง นับเป็นการสร้างประวัติศาสตร์ของชุมชนไทยในเขตนครลอสแองเจลิส ซึ่งนับเป็น “ไทยทาวน์แห่งแรกในสหรัฐอเมริกา” (http:// www. thaitownusa. com)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชาวไทยส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีความรักและผูกพันกับประเทศไทย และยึดมั่นในการรักษาความเป็นไทยเอาไว้ แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า คนไทยบางส่วน โดยเฉพาะเยาวชนไทยรุ่นใหม่ที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาบางคนอาจไม่เห็นความสำคัญและคุณค่าของการรักษาความเป็นไทย ดังที่ อิสรา สุนทรวัฒน์ (2547) ได้กล่าวไว้ในการบรรยายเรื่อง ชีวิตไทยในวัฒนธรรมอเมริกา เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2547 ว่า

> …เด็กไทยบางคน หน้าตาไทย หัวใจเป็นฝรั่ง เพราะอยู่ในสิ่งแวดล้อม เพื่อนฝูง สื่อ เป็นอเมริกัน ไม่ appreciate ความเป็นไทย ถ้าให้ความรู้ความเข้าใจ ทำให้เห็นความเป็นไทยมากขึ้น appreciate มากขึ้น เป็นสิ่งที่ดีที่สุด…

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ แนวคิดของ ม.ร.ว.จักรรถ จิตรพงศ์ อดีตปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (2547) ที่กล่าวไว้ในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมสัญจรในสถาบันการศึกษา งานเทศกาลนานาชาติ นครฮิวส์ตัน รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา ว่า

> …การแทรกหลักสูตรวัฒนธรรมของไทย เพียงระยะสั้นๆแต่สามารถดึงเด็กที่จะโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตให้ ประทับใจ และมีความทรงจำที่ดีเกี่ยวกับความเป็นไทย … เพียง 1 ใน 100 ก็เพียงพอแล้ว…

ด้วยเหตุที่ชาวไทยในต่างประเทศ นับเป็นตัวแทนของชาวไทยในการที่จะช่วยรักษาความเป็นไทย สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้ปรากฏแก่สายตาของชาวต่างประเทศ รวมทั้งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการปลูกฝัง ความรัก ความศรัทธา และสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในต่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ผู้วิจัยในฐานะนักพัฒนศึกษาที่ตระหนักถึงคุณค่าของการสืบทอดความเป็นไทยในต่างประเทศให้คงอยู่ ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศที่ถือว่า ชาวไทยในต่างประเทศเปรียบเสมือนทูตวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่และสืบทอดความเป็นไทย และเนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีชาวไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และยังมีการสืบ

ทอดความเป็นไทยอยู่ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เรื่อง **ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา** ทั้งนี้เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา บทบาทของวัดไทย ชุมชนไทย และหน่วยงานทางการศึกษาที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา สำหรับเป็นแบบอย่างและแนวทางในการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นไทยของเยาวชนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศสืบต่อไป

2. คำถามการวิจัย

1. การรับรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไร
2. บทบาทของการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างไร
3. ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาควรเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
3. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

4. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวทางเชิงรุกในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย วิธีการปฏิบัติ ปรับปรุงและสร้างสรรค์ให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้

การสืบทอด หมายถึง การจัดสิ่งแวดล้อม และแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่คนรุ่นก่อนจัดกระบวนการและกิจกรรม เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี และสร้างคุณค่าความเป็นไทยร่วมกันให้แก่คนรุ่นต่อไป

ความเป็นไทย หมายถึง จิตสำนึกในเชื้อชาติและวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ที่ผูกพันกับความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ที่เป็นสถาบันหลักของชาติไทย และมีความสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มชุมชนไทยร่วมกัน มีเอกลักษณ์เด่น แสดงว่าเป็นผู้ที่มีเชื้อชาติไทย

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา หมายถึง คนไทยที่อพยพเข้ามาอาศัยพักพิงอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และยังมีวิถีชีวิตแบบไทยที่ผูกพันกับวัฒนธรรมไทย และสถาบันพระพุทธศาสนา ในงานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะชาวไทยในชุมชนไทย นครลอสแองเจลิส และนครซิคาโก ที่เป็นชุมชนไทยไทยขนาดใหญ่ที่สุดและรองลงมา

5. ขอบเขตของการวิจัย

เลือกศึกษาชุมชนไทย และโรงเรียนวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเลือกที่จะศึกษาจำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1. ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส
2. ชุมชนไทยในนครซิคาโก

โดยพิจารณากำหนดเกณฑ์การเลือกชุมชน เพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ คือ

1. เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการสืบทอดความเป็นไทย
2. เป็นพื้นที่ซึ่งมีคนไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก
3. เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการตั้งโรงเรียนวัดไทยสืบทอดมาไม่น้อยกว่า 20 ปี

6. วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยภาคสนาม(Field Research)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ใช้วิธีการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

2. ได้ทราบบทบาทของการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

3. ได้ต้นแบบยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย
- 1. ความเป็นไทย
- 2. วัฒนธรรมไทย
- 3. จิตสำนึกในความเป็นไทย

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์
- 1. กลุ่มชาติพันธุ์
- 2. อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

ตอนที่ 4 ทฤษฎีคุณค่า

ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนา

ตอนที่ 7 ชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา กับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย

ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1. งานวิจัยในประเทศ
- 2. งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 9 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย

1. ความเป็นไทย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2537) องค์อุปถัมภกมรดกวัฒนธรรมไทยได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความเป็นไทยในพิธีเปิดปีแห่งการรณรงค์เพื่อส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมไทย ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เมื่อวันศุกร์ที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2537 ดังนี้

> …ชาติไทยของเรามีความเจริญด้วยศีลธรรมจรรยา และศิลปวัฒนธรรมอันครบถ้วนทุกสาขา ที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่บรรพกาล สิ่งเหล่านี้เป็นสมบัติล้ำค่าและเป็นนิมิตหมายสำคัญอย่างเอกที่แสดงให้เห็นความเป็นชาติไทย คนไทย ซึ่งแตกต่างจากชาติอื่น คนอื่น จึงเป็นสิ่งที่คนไทยพึงศึกษาให้เห็นแจ้งถึงคุณค่าและพยายามถนอมรักษาไว้ ด้วยความรู้ ความสามารถ และความฉลาดรอบคอบเพื่อมิให้ต้องสูญหายหรือแปรสภาพไปในทางเสื่อม ในการนี้ทุกคนจะต้องทราบแก่ใจโดยตระหนักว่า การศึกษาและรักษาวัฒนธรรมไทยแท้จริงก็คือ การจรรโลงรักษาอิสรภาพและความเป็นไทยของชาติไทยและคนไทยแต่ละคนไว้นั่นเอง…

จากพระราชดำรัสดังกล่าว การรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกัน รวมทั้งเป็นประเด็นที่ควรศึกษาด้วยว่า ความเป็นไทยที่ควรธำรงรักษาและสืบทอดนั้น คือ ความเป็นไทยแบบใด

คนไทยกับความเป็นไทย

คำว่า “**ไทย**” หมายถึง ชื่อประเทศและชนชาติที่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดต่อกับลาว เขมร มาเลเซีย และพม่า ชนเชื้อชาติไทยมีหลายสาขาด้วยกัน เช่น ไทยใหญ่ ไทยดำ ไทยขาว (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ,2546: 548)

สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ (2525: 12) ให้ความหมายเกี่ยวกับคนไทยไว้ว่า คนไทย คือคนที่เป็นชนชาติพิเศษ ที่สามารถผสมกลมกลืนรวมเชื้อชาติต่างๆไว้ได้ และเป็นชาติเดียวในเอเชียอาคเนย์ ที่ทำได้เช่นนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ (อ้างถึงใน โครงการสืบสานครุศาสตร์สู่อนาคต,2547: 21) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยอุดมคติตามพรพระราชทาน ไว้ดังนี้

1. มีความเพียรที่บริสุทธิ์ (รักใส่ใจในหน้าที่การงาน มีทักษะทางภาษา ทักษะการสื่อสาร ทักษะทางสังคม ทักษะทางชีวิต ทักษะการคิดคำนวน ทักษะการค้นคว้า ทักษะการทดลองพิสูจน์เหตุผล ทักษะการใช้สารสนเทศ และทักษะการจัดการ)

2. มีปัญญาที่เฉียบแหลม เป็นผู้รู้จริง รู้ครบถ้วน รู้เหตุผลรู้เท่าทัน รู้เชื่อมโยงความเป็นไทยกับสากล รู้จักตนเอง สังคม และธรรมชาติ รู้วิธีทำมาหากิน สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้

3. มีกำลังกายที่สมบูรณ์ รวมทั้งสุขภาวะทางกายและจิต มีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรค มีภูมิคุ้มกัน ภาวะโภชนาการดี บริหารกาย เล่นกีฬา ท่าทางคล่องแคล่วว่าเริง มีสุขภาพจิตใจที่แจ่มใสไม่เครียด สุขภาพจิตดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีสุนทรียภาพ มีทักษะทางดนตรี ศิลปะ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

คุณลักษณะของคนไทยที่ดี ต้องมี เบญจคุณ ได้แก่ คุณลักษณ์ คุณธรรม คุณค่า คุณภาพ และคุณประโยชน์

1. คุณลักษณ์ มีรูปลักษณ์ (สุขภาพ บุคลิกภาพ) กิจลักษณ์ (พฤติกรรม ทักษะ ความสามารถ) ดี

2. คุณธรรม มีความดี เข้าถึงความงามและความจริง ดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต

3. คุณค่า มีประสบการณ์จากการเรียนรู้ สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการพัฒนาชีวิต

4. คุณภาพ มีชีวิตร่มเย็นเป็นสุข พออยู่พอกิน เป็นสมาชิกครอบครัว พลเมืองและพลโลกที่ดี

5. คุณประโยชน์ มีชีวิตที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ร่วมสร้างและให้สิ่งดีแก่สังคม

ศรีศักร วัลลิโภดม (2534:14) กล่าวถึงความหมายของคนไทย ไว้ว่า

> …คนไทยทุกวันนี้ก็คือ คนที่เกิดในดินแดนประเทศไทย มีความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนที่อยู่ในท้องถิ่นหรือบ้านเมืองเดียวกันมากกว่าผู้อื่น อีกทั้งมีภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม แบบเดียวกัน ถ่ายทอดและสื่อสารกันเองได้…

ถ้าจะหาคำตอบว่า ความเป็นไทยนั้นอยู่ที่ตรงไหน คำตอบที่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร คือ กระทรวงมหาดไทย เป็นองค์กรกำหนดความเป็น “ชาติไทย” และ “สัญชาติไทย” นับแต่หลัง ร.ศ. 112 ว่า แต่นี้สืบไป เจ้าหน้าที่แต่ละแผนก ทุกหัวเมืองใหญ่น้อยในมณฑลตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อจะมีการสำรวจสำมะโนครัว หรือหากมีราชฎรมาติดต่อที่จะต้องใช้แบบพิมพ์ทางราชการให้ปฏิบัติใหม่โดยกรอกในช่องสัญชาตินั้นว่า ชาติไทย บังคับสยามทั้งสิ้น ห้าม

มิให้ลงหรือเขียนในช่องสัญชาติว่า ชาติลาว ชาติเขมร ส่วย ผู้ไทย ฯลฯ ดังที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อนเป็นอันขาด (ชลธิรา สัตยาวัฒนา, 2542: 222)

คนไทยกับความเป็นไทย หากพิจารณาในแง่ของกฎหมายที่มีหลักฐานชัดเจน พบว่าประเทศไทยเริ่มมีกฎหมายกำหนดสัญชาติไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2454 ก่อนหน้านั้นสัญชาติไทย เป็นไปตามกฎหมายจารีตประเพณี หรือดังที่รัชกาลที่ 6 ทรงเรียกว่า “มูลนิติธรรมประเพณี”

ประเทศไทยเริ่มมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรพิเศษที่บัญญัติเป็นเอกเทศสำหรับเรื่องสัญชาติไทยใน พ.ศ. 2454 อันได้แก่ พ.ร.บ. แปลงชาติ ร.ศ. 130 แต่กฎหมายนี้ว่าด้วยกฎเกณฑ์พิเศษเรื่องการแปลงสัญชาติเป็นไทยเท่านั้น มิได้ว่าด้วยสัญชาติไทยโดยทั่วไป ประเทศไทยเพิ่งจะมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติเป็นเอกเทศสำหรับเรื่องสัญชาติโดยทั่วไปก็คือ พ.ร.บ. สัญชาติ พ.ศ. 2456 (พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2544: 7-8)

ปัจจุบัน พ.ร.บ. สัญชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์กำหนดเรื่องสัญชาติไทยไว้ดังนี้

มาตรา 7 บุคคลดังต่อไปนี้ ย่อมได้สัญชาติไทยโดยการเกิด

(1) ผู้เกิดโดยบิดาหรือมารดา เป็นผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย

(2) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย ยกเว้น บุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคที่หนึ่ง

มาตรา 7 ทวิ ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย โดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทย ถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดา หรือมารดาของผู้นั้นเป็น

(1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย เป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย

(2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ

(3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

(พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร,2544: 8)

การให้นิยาม “**ความเป็นไทย**” โดยพิจารณาเฉพาะประเด็นเรื่อง เชื้อชาติ สัญชาติไทยเพียงประเด็นเดียวจึงน่าจะยังไม่เพียงพอ เพราะการพิจารณาว่าใครเป็นคนไทย เป็นเรื่องที่

สลับซับซ้อน มีประเด็นที่เกี่ยวข้องมากมาย จึงควรศึกษาความเป็นไทยในมิติอื่น ๆ ประกอบด้วย โดยเฉพาะในมิติของวัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย

1.1 ความหมายและลักษณะของความเป็นไทย

ความเป็นไทย เป็นคำที่พวกเราคนไทยทุกคนค่อนข้างจะคุ้นเคย เพราะจะได้รับคำสั่งสอนอยู่ตลอดเวลาว่าให้ช่วยกันรักษาความเป็นไทย จนบางครั้งเราก็ละเลยที่จะถามว่า ความเป็นไทยคืออะไร และมีน้อยคนนักที่จะเขียนอธิบายว่า ความเป็นไทย หมายถึงอะไร ผู้วิจัยจึงได้พยายามรวบรวมความหมายและลักษณะของความเป็นไทยที่นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวถึงไว้ มีดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ (2521) ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความเป็นไทยไว้ว่า

> …ชาติของเรานั้นมีผืนแผ่นดินและประชากรอันรวมกันอยู่เป็นส่วนร่างกาย มีศิลปวิทยา มีธรรมเนียมประเพณี มีความเชื่อถือ และความคิดจิตใจที่จะสามัคคีกันอยู่เป็นปึกแผ่น ซึ่งรวมเรียกว่า “ความเป็นไทย”…

สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2516: 7-8) ได้ทรงมีพระดำริเกี่ยวกับความหมายของความเป็นไทยไว้สรุปได้ดังนี้

สำหรับ “ความเป็นไทย” ที่ทรงเน้นนอกเหนือจากคุณธรรมหรืออุปนิสัยของชนชาติไทย 3 ประการ ได้แก่ ความไม่เบียดเบียน ความจงรักในอิสระของชาติ และความฉลาดในการประสานประโยชน์แล้ว ทรงให้ความสำคัญแก่ภาษาไทย อักษรไทย พุทธศาสนา และศิลปะไทย อย่างไรก็ตามมิได้ทรงเน้น “ความเป็นไทยแท้” แต่ทรงแสดงให้เห็นว่า “ความเป็นไทย” เหล่านี้ เป็นผลมาจากความฉลาดในการประสานประโยชน์ คือรับเอาส่วนดีของชาติอื่น ๆ มาผสมผสานกับวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้ว

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2503: 16) ได้กล่าวถึงความหมายของความเป็นไทยไว้ว่า

…ความเป็นคนไทยส่วนใหญ่นั้นเกิดมาพร้อมกับคนไทย คือมีติดตัวมาแต่กำเนิดโดยสายเลือด ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกันนั้นเป็นความรู้สึกที่สูงสุด เป็นความรู้สึกที่ทำให้เสียสละต่อกันได้ เพราะเหตุว่าเราถือว่า เราเป็นญาติกัน เป็นคนไทยด้วยกัน…

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท,2534: 78) ได้กล่าวถึงความหมายของ ความเป็นไทย ไว้ว่า... ความเป็นไทยอยู่ที่ตรงไหน ก็อยู่ที่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี คนไทยรักสนุกครึกครื้น จึงต้องมีการละเล่น ดนตรีไทย...

วีระ อำพันสุข (2526: 60) ได้กล่าวถึงความหมายของความเป็นไทยไว้ว่า ความเป็นไทย หมายถึง... ผลรวมขององค์ประกอบ 4 อย่างที่แสดงถึงลักษณะเด่นของไทย คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม...

เอกวิทย์ ณ ถลาง (อ้างถึงในสุจิตรา สุคนธทรัพย์, 2540) ได้ให้ความหมาย และจำแนกองค์ประกอบที่แสดงออกถึงความเป็นไทยไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. สถาบันที่เป็นองค์คุณแห่งชาติ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. แบบอย่างวัฒนธรรม ได้แก่ ลักษณะโครงสร้างทางสังคม ภาษา ศิลปะ จารีตประเพณี และลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม
3. ลักษณะนิสัยประจำชาติ ได้แก่ ความกตัญญู อ่อนน้อม มีน้ำใจ

ศิริวรรณ เจนการ (อ้างถึงในชัยอนันต์ สมุทวณิช,2540: 3) ได้กล่าวถึงความหมายของความเป็นไทยไว้ว่า…ความเป็นคนไทย มิได้เกิดขึ้นเพียงเพราะคนนั้นเกิดและอยู่ประเทศไทย หรือโอนสัญชาติมาเป็นไทย หากแต่เกิดจากสำนึกแห่งความเป็นไทยร่วมกัน…

ธิดา สาระยา (2542: 8) ได้กล่าวถึงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความเป็นไทยไว้ว่า

…การผสมผสานและแลกเปลี่ยนในเชิงวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชน ซึ่งกระทำบนพื้นฐานความคิดที่ว่า วัฒนธรรมนั่นเอง คือ เกณฑ์ที่บ่งบอกถึง “ความเป็นชาติ” อาทิ “ความเป็นไทย” ที่ไม่ใช่ “เชื้อชาติ” หรือ race…

ศรีศักร วัลลิโภดม (อ้างถึงในธิดา สาระยา, 2542: 8) ได้กล่าวถึงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความเป็นไทย ไว้ว่า

> …ผู้ที่อ้างตัวว่าเป็นคนไทยนั้น เป็นคนไทยที่ตรงไหน ที่เชื้อชาติ หรือที่วัฒนธรรม ถ้าหากเป็นที่เชื้อชาติแล้วเขามีเลือดไทยอยู่กี่เปอร์เซ็นต์ มีเลือดทางจีนอยู่กี่เปอร์เซ็นต์…

สุมิตร ปิติพัฒน์ (2544: 2) ได้กล่าวถึงแนวคิดและความหมายเกี่ยวกับความเป็นไทย ไว้ว่า ความเป็นคนไทย พิจารณาจากมิติด้านเชื้อชาติ ภาษา การเมือง และวัฒนธรรม

วีระ อำพันสุข (2526: 60-61) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นไทยไว้ ดังนี้

> …ความเป็นไทย คือ ผลรวมของประชาชนพลเมืองที่มีลักษณะนิสัยใจคอคล้ายคลึงกันมาตั้งแต่โบราณกาลมารวมหมู่ดิ้นรนต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคมาด้วยกัน สืบเลือดเนื้อเชื้อไขเดียวกัน ผูกไมตรีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนต่างเผ่าพันธุ์ ต่างถิ่นกำเนิดเกิดลูกหลานเหลนอยู่ร่วมแผ่นดิน มีจิตใจตรงกันเรียกว่าคนไทย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ชาติ นั่นเอง ผู้คนที่ประกอบกันเป็นชาติไทยต่างก็นับถือศาสนา เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางใจ มีศูนย์รวมใจคนไทยให้ผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน โดยบุคคลที่ดำรงตำแหน่งผู้นำสูงสุดสืบทอดมาแต่โบราณกาล ด้วยการยอมรับนับถือเคารพรักยกย่องของปวงชนชาวไทย และทรงอยู่ในฐานะองค์พระประมุขของประเทศ คือ พระมหากษัตริย์ คนในชาติมีพฤติกรรมเป็นตัวอย่างของกันและกัน และดำเนินชีวิตในแนวเดียวกัน โดยรักษา ฟื้นฟู ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงผลของความศรัทธาเชื่อถือในคุณค่าของชีวิตในลักษณะอะไรถูกควรปฏิบัติอะไรผิดพึงเว้นเพื่อให้การกระทำหรือการแสดงออกในอดีตที่ดีงามดำรงคงอยู่เป็นหลักปฏิบัติเป็นมรดกตกทอดมาจนถึงกาลปัจจุบัน และมีการสะสม ถ่ายทอด สืบต่อมาถึงอนาคตโดยไม่ขาดตอน คือ วัฒนธรรม...ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรม จึงแบ่งแยกมิได้…

กรรณิการ์ สัจกุล (2545: 95) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเป็นไทยไว้ว่า

> …ความเป็นไทยของชาติไทยจะปรากฏอยู่ในพฤติกรรมทุกอย่างของสังคมไทย นับแต่ลักษณะสังคม ค่านิยม ความเชื่อ สภาพครอบครัว การกินอยู่หลับนอน การแต่งกาย พิธีกรรมในการครองชีวิต และที่สำคัญที่สุด คือ ความเป็นไทยที่ปรากฏในภาษาประจำชาติ…

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2533: 81) ได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นไทยไว้ ดังนี้

> … คนไทยมี เอกลักษณ์ ของตนเองที่ไม่เหมือนกับแขก จีน ญวน ลาว หรือญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเพื่อนบ้านชาวเอเชียด้วยกัน เอกลักษณ์เช่นนี้เราเรียกง่าย ๆ ว่า “ความเป็นไทย”

คนแต่ละชาติมักจะรักและหวงแหนบำรุงรักษา และพัฒนาเอกลักษณ์ของตนนี้ไว้ โดยบางครั้งก็ทำไปอย่างรู้สึกตัว คือจงใจทำเช่นนั้น แต่บางทีก็ทำไปอย่างไม่รู้ตัว คือทำไปตามความเคยชิน ไม่ได้จงใจจะให้เป็นการหวงแหนหรือบำรุงรักษาแต่อย่างใด แต่ผลที่ได้ก็เหมือนกันในแง่ที่เป็นการดำรงเอกลักษณ์เหล่านั้นเอาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติ คนไทยเราเองก็เช่นกัน เรารักและหวงแหนความเป็นไทยของเราไม่แพ้คนชาติอื่น เราภูมิใจในความเป็นไทย เราบอกกับคนชาติอื่นว่าเราเป็นคนไทยอย่างเต็มภาคภูมิ เพราะเรามีชาติและเอกลักษณ์ที่เราภูมิใจเช่นเดียวกับคนชาติอื่น

ความเป็นไทยแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การพูดและเขียนภาษาไทย แต่งกายอย่างไทย อยู่บ้านไทย กินข้าวและอาหารไทย ไปวัดไทย ภาพวาดไทย อ่านวรรณคดีไทย กิริยามารยาทความประพฤติ การวางตัวเล่นหัวอย่างไทย ร้องรำทำเพลงไทย หล่อปั้น แกะสลักแบบไทย สู้รบแบบไทย หรือทำมาหากิน จัดการงาน ปกครองบังคับบัญชาคน และความรู้ความคิดแบบไทย เป็นต้น เราอาจจัดหมวดหมู่ความเป็นไทยออกได้เป็น 3 ประเภท คือ1) ความเป็นไทยทางวัตถุ 2) ความเป็นไทยทางการกระทำหรือความประพฤติ และ3) ความเป็นไทยทางความรู้และความคิด

สรุปได้ว่า **ความเป็นไทย** ที่นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ให้ความหมายไว้จะพิจารณาได้จากความเป็นไทยในมุมมองที่สำคัญ ได้แก่ เรื่องของ**ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย**

1.2 เอกลักษณ์ของความเป็นไทย

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ (2526: 11) ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ไว้ว่า

> …เรายังมีเอกลักษณ์สำคัญที่ควรแก่การภาคภูมิใจอีกหลายประการ เช่น ความโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ตกทุกข์ได้ยาก ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ ..เหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย…

เอกลักษณ์ประจำชาติไทยที่แสดงความเป็นไทย และควรส่งเสริมให้ดำรงอยู่คู่ชาติไทย มีดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู ,2520: 12)

1) **สถาบันพุทธศาสนา** ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะคนไทยส่วนใหญ่นับถือกันมาเป็นเวลาช้านาน พระพุทธศาสนายังเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทยอีกด้วย ส่วนวัดและพระสงฆ์มีคุณประโยชน์นานาประการต่อสังคมไทย ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน

2) **สถาบันพระมหากษัตริย์** ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์เป็นหลักชัยของบ้านเมือง เป็นศูนย์รวมพลังแห่งชนชาวไทยทั้งชาติ พระบารมีขององค์พระมหากษัตริย์สูงส่งนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน ซึ่งทรงประทับอยู่อย่างใกล้ชิดกับประชาชนของพระองค์ทรงอยู่ในทศพิธราชธรรม และทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานาประการ เพื่อประชาชนและประเทศชาติ

3) **อักษรไทย** ประเทศไทยมีอักษรไทยใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 1826 ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมมาจนถึงปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกราช และเอกลักษณ์ของไทยในการมีภาษาของเราเอง

4) **ภาษาไทย** ชาติไทยมีภาษาและอักษรของตนเองมาเป็นเวลาช้านานซึ่งเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ต่อมาแม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขบ้าง แต่ก็เพื่อความเหมาะสมหรือแม้จะรับภาษาอื่นเข้ามาใช้บ้าง แต่นำมาปรับปรุงรูปเสียงให้เป็นแบบไทย ภาษาไทยมีลักษณะพิเศษหลายอย่างซึ่งดีเด่น สมควรรักษาไว้ให้เป็นวัฒนธรรมหลักของชาติสืบไป

5) **ประเพณีไทย** ประเพณีไทยเป็นเครื่องแสดงถึงวิถีชีวิตและจิตใจของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันว่ามีความเป็นมาและเป็นอยู่อย่างไร ประเพณีไทยส่วนมากมาจากพุทธศาสนา และมีคติแฝงอยู่ด้วย เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด แต่งงาน การตาย ฯลฯ

6) **จรรยามารยาทของคนไทย** ซึ่งมีลักษณะสุภาพ ละมุนละไมอ่อนช้อย และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี ได้แก่ รู้จักอ่อนน้อมต่อผู้ที่ควรอ่อมน้อม เช่น การกราบแบบต่าง ๆ การไหว้บุคคลต่าง ๆ และวิธีทำความเคารพพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

7) **จิตใจของคนไทย** ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา ทำให้คนไทยมีจิตใจโอบอ้อมอารีต่อคนทั่วไป มีความกตัญญูกตเวที เชื่อฟังบิดามารดา ครูบาอาจารย์

8) **ศิลปกรรมของไทย** ศิลปกรรมแบบไทยนั้นมีความอ่อนช้อย สวยงาม เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี เพลง ตลอดจนภาพจิตรกรรม เป็นต้น

9) **สถาปัตยกรรมไทย** มีความสง่างามไม่ยิ่งหย่อนกว่าชาติอื่น เช่น ปราสาทราชวัง วัดวาอาราม โบสถ์ วิหาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงถึงคุณค่าทางศิลปะอันสูงส่งของชาติ

10) **วรรณคดีไทย** ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญทางจิตใจ ความรู้สึกทางอารมณ์แล้วแสดงออกมาเป็นตัวหนังสือ ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ มีความรู้สึกเป็นไปในทางที่ดีงาม เนื่องจากวรรณคดีนั้นมักแฝงคติสอนใจเอาไว้ด้วย ซึ่งส่วนมากมาจากหลักธรรมในพุทธศาสนา

ภิรมย์ ศรีเพชร (2541: 87-88) ได้กล่าวถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยไว้ ดังนี้

> …ความเป็นไทย หรือ ความเป็น “ชาติไทย” ของเรานั้นประกอบไปด้วยเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ชัดมากมายหลายประการ “เอกลักษณ์” ที่บ่งบอกถึง “ความเป็นไทย” และต้องปลูกฝังให้กับเยาวชน น่าจะจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ
>
> 1. **มรดกของชาติไทย** ประกอบด้วย สถาบันหลักที่สำคัญยิ่งรวม 3 สถาบัน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่เหล่าคนไทยต่างถวายความจงรักภักดี นอกจากนี้ยังมี ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ตลอดถึงมารยาทไทย ฯลฯ
>
> 2. **คุณลักษณะของความเป็นไทย** ได้แก่ ความอ่อนน้อมถ่อมตน (การรู้จักเด็ก-รู้จักผู้ใหญ่) มีสัมมาคาราวะ-กิริยาวาจาดี (ไปลา-มาไหว้ ทักทาย ปราศรัยด้วยไมตรี) มีความกตัญญูกตเวที (รู้บุญคุณ-ทดแทนคุณของบุคคลตลอดจนธรรมชาติแวดล้อม) ความเป็นคนอารมณ์ดี-มีน้ำใจ (ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้อภัย มีเหตุผล) ประหยัดและนิยมไทย (เห็นคุณค่าสินค้าไทย ใช้ของไทย) ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ กล้าหาญอย่างมีสติ (ทำความดี-หนีความชั่ว) ฯลฯ

ดังนั้น เอกลักษณ์ประจำชาติจึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงถึงลักษณะของความเป็นไทย ที่เราคนไทยทุกคนควรช่วยกันอนุรักษ์ สืบทอด และปลูกฝังแก่เยาวชนไทยทั้งในและต่างประเทศ ให้เห็นคุณค่า เพื่อให้ความเป็นไทยคงอยู่คู่ชาติไทยสืบไป

<u>ตารางที่ 1</u> สรุปความหมายและลักษณะของความเป็นไทยตามการรับรู้ของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ความหมาย	ความหมาย/ลักษณะของความเป็นไทย
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ	ศิลปะ ธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือ ความคิด จิตใจสามัคคี
สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ	คุณธรรมและอุปนิสัย ภาษาไทย อักษรไทย พุทธศาสนา ศิลปะไทย
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช	กำเนิด สายเลือด
พระธรรมราชานุวัตร(กมล โกวิโท)	วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่น ดนตรีไทย
วีระ อำพันสุข	เลือดเนื้อเชื้อไข ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม
เอกวิทย์ ณ ถลาง	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษา ศิลปะ จารีตประเพณี ลักษณะนิสัย
กรรณิการ์ สัจกุล	ค่านิยม ความเชื่อ สภาพครอบครัว การกินอยู่ หลับนอน การแต่งกาย พิธีกรรม ภาษาประจำชาติ
ศิริวรรณ เจนการ	สำนึกแห่งความเป็นไทย
ธิดา สาระยา	วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณี
ศรีศักร วัลลิโภดม	วัฒนธรรม ระบบคิด วิถีชีวิต
สุมิตร ปิติพัฒน์	เชื้อชาติ ภาษา การเมือง วัฒนธรรม
สัญญา สัญญาวิวัฒน์	พูดและเขียนภาษาไทย แต่งกายอย่างไทย อาหารไทย กิริยามารยาทไทย ความรู้ ความคิดแบบไทย

ภิรมย์ ศรีเพชร	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญา มารยาทไทย ความอ่อนน้อม ถ่อมตน มีสัมมาคารวะ กิริยาวาจาดี มีความกตัญญูกตเวที ความเป็นคนอารมณ์ดี มีน้ำใจ ประหยัดและนิยมไทย ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ กล้าหาญอย่างมีสติ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า **ความเป็นไทย** หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความแตกต่างจากคนชาติอื่น อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และจิตสำนึกในความเป็นไทย

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่อง **ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา** ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาความเป็นไทยที่ยังคงอยู่ในกลุ่มคนไทยและเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในประเด็น การสืบทอดความเป็นไทย และการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทย ซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่จะต้องรักษาไว้ให้คงอยู่ เพื่อสืบทอดและพัฒนาความเป็นไทยในต่างประเทศให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

2. วัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมไทย นับเป็นมิติหนึ่งของความเป็นไทยที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไทย จึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยควบคู่ไปด้วย

“ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้ ของไทยแน่นั้นหรือคือภาษา
ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย
อนึ่งศิลป์งามเด่นเป็นของชาติ เช่นปราสาทปรางค์ทองอันผ่องใส
อีกดนตรีรำร่ายลวดลายไทย อวดโลกได้ไทยแท้อย่างแน่นอน
และอย่าลืมจิตใจอย่างไทยแท้ เชื่อพ่อแม่ฟังคำธรรมสั่งสอน
กำเนิดธรรมจริยาเป็นอาภรณ์ ประชากรโลกเห็นเราเป็นไทย
แล้วยังมีประเพณีมีระเบียบ ซึ่งไม่มีที่เปรียบในชาติไหน

เป็นของร่วมรวมไทยให้เป็นไทย นี่แหละประโยชน์ในประเพณี
ได้รู้เห็นเด่นชัดสมบัติชาติ เหลือประหลาดรู้เห็นเป็นศักดิ์ศรี
ล้วนไทยแท้ไทยแน่ไทยเรามี สิ่งเหล่านี้คือ**วัฒนธรรม**"

ม.ล. ปิ่น มาลากุล

2.1 **ความหมายของวัฒนธรรม**

วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีการสืบทอดมาเป็นเวลานาน

วัฒนธรรม ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึงสิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน , 2546:1058)

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2536:1) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมไว้ในการแสดงปาฐกถา 100 ปี พระยาอนุมานราชธน เมื่อ พ.ศ. 2531 ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ความว่า

> …วัฒนธรรมเป็นผลรวมแห่งการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และภูมิธรรม ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรมรวมไปถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคมตั้งแต่ภายในจิตใจของคน ค่านิยม คุณค่าทางใจ คุณธรรม ลักษณะนิสัย แนวความคิด สติปัญญา ท่าที วิธีปฏิบัติของมนุษย์ต่อร่างกายและจิตใจของคน ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจ ท่าทีการมองและการปฏิบัติของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมเป็นการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาทั้งหมดที่ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้น ๆ อยู่รอดและเจริญสืบต่อมาได้ และเป็นอยู่อย่างที่เป็นในปัจจุบัน…

พระยาอนุมานราชธน (2515: 70) ผู้ซึ่งองค์การยูเนสโกได้ประกาศให้เป็นบุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมระดับโลก ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า

…วัฒนธรรมคือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม วัฒนธรรมคือวิถีแห่งชีวิตของมนุษย์ในส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้

วัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อกันมาเป็นประเพณีกันมา วัฒนธรรมคือ มรดกแห่งสังคมซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม สำหรับวัฒนธรรมไทยนั้น พื้นฐานหรือมูลฐานแห่งวัฒนธรรมไทยคือความรู้สึกนึกคิด ซึ่งติดเป็นทายาทมาจากมรดกแห่งสังคมของชาติไทย แล้วสืบต่อเป็นประเพณีกันมา มีการแสดงออกทั้งสิ่งที่มองเห็นได้ และมองไม่เห็น จับต้องไม่ได้ แต่ว่ามีพลังแห่งบุคลิกลักษณะของชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นอยู่ในประวัติศาสตร์ในอดีต และวิถีแห่งชีวิตในปัจจุบันของชาตินั้น…

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2528: 150) กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ว่า

…วัฒนธรรมคือระบบชีวิตของชุมชนหรือสังคม สังคมจะธำรงอยู่หรือดำเนินไปโดยไม่มีระบบชีวิตไม่ได้ ดังนั้นวัฒนธรรมกับสังคมก็อาจจะเรียกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บางครั้งเราใช้คำ 2 คำนี้ประดุจว่าเป็นของสองสิ่งต่างหากจากกัน เราแยกเพื่อความสะดวกแก่การกล่าวเท่านั้น แท้จริงแล้วสังคมกับวัฒนธรรมแยกกันออกไม่ได้…

เกษม วัฒนชัย (2545:7) องคมนตรี ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม ไว้ว่า

...วัฒนธรรม (culture)นั้นแท้จริงมี 2 ความหมาย ความหมายหนึ่งเป็นความหมายที่เข้าใจกันทั่วไป คือ วัฒนธรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของอารยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความเชื่อ ศิลปะ ประเพณีนิยม และธรรมเนียมนิยมต่างๆที่สะท้อนวิถีชีวิต วิถีการคิด ความเชื่อ แล้วประดิษฐ์เป็นผลผลิตทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มหรือหมู่ชนต่างๆ ส่วนอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การพัฒนาสติปัญญาด้วยกระบวนการของการศึกษาหรือการเรียนรู้...

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2531 ก: 1) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า

> …วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำรงชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น…

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2535 ข: 1) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมไว้ 2 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมในความหมายทั่วไป

วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนการปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ซาบซึ้ง ยอมรับและใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ

2. วัฒนธรรมในความหมายเชิงปฏิบัติการ

วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้ และก่อให้เกิดผลิตกรรม และผลิตผล ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

ศรีศักร วัลลิโภดม (2536: 12) กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

> …วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ดีงามและมีคุณค่าซึ่งคนในสังคมประพฤติปฏิบัติหรือแสดงออกมาช้านาน ในลักษณะที่เป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปกรรม อันมีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่ควรแก่การอนุรักษ์…
> วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์คิดขึ้น สร้างขึ้น เพื่อดำรงชีวิตอยู่

ร่วมกันภายในสังคมทั้งที่เป็นสิ่งที่มีระเบียบแบบแผนและมีรูปแบบ เป็นที่ยอมรับกันภายในสังคมนั้น ๆ จนบุคคลภายนอกคิดว่าแต่ละสังคมที่มีระเบียบแบบแผนดังกล่าวมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะสังคม…

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2533: 43) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า

…วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตของคนสังคมหนึ่งหรือกลุ่มคนในสังคม แต่ความหมายทางวิชาการ วัฒนธรรมเป็นแบบ (Pattern) ในการคิด การกระทำเรื่องสำคัญเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งแบบทางวัตถุของคนสังคมหนึ่งหรือกลุ่มสังคมหนึ่งเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้ และเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปได้…

สมคิด โชติกวณิชย์ (2532: 46) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า

…วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน…

อมรา พงศาพิชญ์ (2543: 1-2) ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรม ไว้ว่า

…วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ ฉะนั้นวัฒนธรรม คือ ระบบในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น มิใช่ระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ…วัฒนธรรมเป็นระบบสัญลักษณ์ในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้น แล้วจึงสอนให้คนรุ่นหลัง ๆได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ วัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้ และมีการถ่ายทอด…

วัฒนธรรม หมายถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชนและในสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งกินความรวมถึงทั้งสังคมวัฒนธรรม และศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมมิใช่เป็นนามธรรมและรูปธรรมที่หยุดนิ่ง แต่เปลี่ยนแปลง มีพลวัตตลอดเวลา โดยวัฒนธรรม มุ่งความอยู่ดี มีสุข ของคนและสังคมโดยส่วนรวม วัฒนธรรมจึงต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพในอดีตสู่ปัจจุบันและสู่อนาคตต้องเชื่อมโยงระหว่างคนในสังคมซึ่งมีวัยต่างกัน ต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพตนเองต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและสภาพรอบโลก ต้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และ

ต้องเชื่อมโยงระหว่างคนกับธรรมชาติ วัฒนธรรมจะพัฒนางอกงามได้ ต้องอาศัยความเชื่อมโยงและความเข้าใจในความหลากหลาย ความแตกต่าง และจุดร่วมของวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมของชาติและวัฒนธรรมของโลก ซึ่งมีวิวัฒนาการและมีความเปลี่ยนแปลง มีพลวัตที่ไม่หยุดนิ่ง การประสาน เชื่อมโยงและถักทอวิถีชีวิตของคนและชุมชนต่าง ๆ รอบโลก และกับธรรมชาติเท่านั้นที่จะทำให้การพัฒนายั่งยืนได้ (สิปปนนท์ เกตุทัต, 2532)

อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ซึ่งสมาชิกในสังคมเดียวกันเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน อันได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ฯลฯ ดังนั้น วัฒนธรรมไทยจึงเป็นวิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสม เลือกสรร สืบทอด และปรับปรุงจนถือกันว่าเป็นสิ่งดีงาม

2.2 **ความสำคัญของวัฒนธรรม**

ชาติไทยเป็นชาติที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอันแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติหลายประการที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของชาติ เป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม อันจะเป็นผลให้เกิดการพัฒนาและความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศชาติ ฉะนั้น วัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนในชาติควรได้ร่วมมือกันทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริมและเผยแพร่ให้ดำเนินไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2531: 1) เพื่อให้วัฒนธรรมของชาติได้คงอยู่สืบไปอีกนานเท่านาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ (2543: 51)ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท ไว้ว่า…งานด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรม นั้น เป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุและองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป…

พระยาอนุมานราชธน (อ้างถึงในชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2540: 13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ว่า

> …ชาติใดไม่กระตือรือร้นในการบำรุง และส่งเสริมวัฒนธรรมของตนให้มีความเจริญงอกงาม และให้แพร่หลายได้ทันท่วงที ชาตินั้นอาจเป็นผู้ถูกชาติอื่นรุกรานในทางวัฒนธรรม…

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2540: ก) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

…วัฒนธรรมแห่งชาติเป็นสิ่งสำคัญ สังคมต้องมีวัฒนธรรมแห่งชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นสายใยยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานระดับปฐมภูมิ คือ ครอบครัว มิตรสหาย ชุมชน และชาติ ทำให้คนในสังคมมีจิตวิญญาณเดียวกันเป็นกรอบอ้างอิงร่วมกัน คิดพึ่งตัวเอง และคนในชาติเดียวกันเองเป็นสำคัญ เป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคี อันเป็นพลังอำนาจของชาติ สายใยนี้จะใช้วัฒนธรรมนานาชาติที่มากับระบบทุนนิยมไม่ได้ เพราะวัฒนธรรมนานาชาติเป็นเรื่องของการบริโภค เรื่องของวัตถุไม่สามารถเป็นจิตวิญญาณร่วมของคนในสังคม วัฒนธรรมใช้เวลายาวนานในการประกอบขึ้นมาดำรงอยู่ยั่งยืน ทำให้ผู้คนยึดถือโดยการหว่านล้อม ยึดถือด้วยความสมัครใจยินดี ต่างจากลัทธิหรืออุดมการณ์ ซึ่งอาจมีลักษณะบังคับแฝงอยู่ วัฒนธรรมจึงเป็นสายใยถักทอสายสัมพันธ์ความสมานฉันท์ให้เกิดในประเทศชาติได้อย่างแท้จริง และยั่งยืน…

เดโช สวนานนท์ (2526: 103) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

…มรดกทางวัฒนธรรมนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นชาติ การรักษาชาติ และการสืบทอดความเป็นชาติเอาไว้อย่างไม่มีทางปฏิเสธได้ ชาติที่ไม่มีวัฒนธรรมของตนเอง จะเป็นชาติไปไม่ได้อย่างแท้จริง และจะไม่สามารถสืบทอดความเป็นชาติไว้ได้…

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2538: 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทยไว้ว่า

...วัฒนธรรมยังไม่ใช่สิ่งที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาเท่านั้น แต่อยู่ที่คุณค่าจิตใจด้านความรู้สึก มีค่าทางจิตวิญญาณสำหรับคนไทย กระทบส่วนที่ลึกที่สุดของความรู้สึก สิ่งนี้นำไปสู่เอกลักษณ์และการรวมกลุ่มซึ่งมีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น...

ในแนวทางในการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2539 ตามนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ 3 ลักษณะ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ,2539: 5-6)

1. วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐานและเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติศีล ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุขและยามทุกข์

2. วัฒนธรรมเป็นกรอบและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคม ซึ่งอาจจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

3. วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติ หรือประจำหมู่คณะ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้บังเกิดความรักสามัคคีกัน และจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะและธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

กระทรวงวัฒนธรรมได้ให้ความสำคัญกับแนวปรัชญาของวัฒนธรรม เพื่อเป็นหลักยึดในทิศทางของการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2546-2554 (อ้างถึงในกรรณิการ์ สัจกุล, 2545: 4) ไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมเป็นยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของคนในชาติ สร้างจิตสำนึกจิตวิญญาณ คุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม

2. วัฒนธรรมเป็นทุนและพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3.วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความมั่นคงทางสังคมและคุณภาพชีวิตของคนและเป็นผลผลิตเชิงคุณภาพของการพัฒนา

4. วัฒนธรรมส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ การเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตใหม่ และการปรับตัวของคนและชุมชน

5. มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติเป็นภูมิปัญญาของคนไทยที่สร้างและสั่งสมมาในอดีตเป็นเอกลักษณ์และมรดกอันล้ำค่าของชาติ ซึ่งคนไทยในปัจจุบันและอนาคตควรอนุรักษ์ สืบทอดและสร้างสรรค์

2.3 ประเภทของวัฒนธรรม

พระยาอนุมานราชธน (2531: 34) ได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมไว้อย่างกว้าง ๆ 2 ประเภท คือ

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขกาย เมื่อได้อยู่ดีกินดี มีความสะดวกสบายในการครองชีพ วัฒนธรรมประเภทนี้ได้แก่ สิ่งจำเป็นเบื้องต้นในชีวิต 4 อย่าง และสิ่งอื่น ๆ เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ ตลอดจนอาวุธยุทโธปกรณ์ที่เป็นเครื่องป้องกันตัว

2. วัฒนธรรมทางจิตใจ เป็นสิ่งที่ทำให้ปัญญาและจิตใจมีความเจริญงอกงาม ได้แก่ การศึกษาวิชาความรู้อันบำรุงความคิดทางปัญญา เช่น ศาสนาและจรรยา ศิลปะและวรรณคดี กฎหมายและระเบียบประเพณี ซึ่งส่งเสริมความรู้สึกทางจิตใจให้งอกงาม หรือสบายใจ

วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้ ย่อมพัวพันและเหลื่อมล้ำกันอยู่ ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งจะไม่สมบูรณ์ ถ้าวัฒนธรรมของชาติใดเจริญไปทางด้านใดด้านหนึ่งจนเกิดความไม่สมดุลกัน เช่น มีความเจริญทางวัตถุมากเกินไป แต่จิตใจไม่เจริญตาม ในที่สุดจะเป็นหายนธรรม ในทางกลับกัน ถ้าวัตถุไม่เจริญแต่เจริญในทางจิตใจมากเกินไปจะเป็นการตัดขาดจากสังคม วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้จึงต้องมีความสมดุลตามส่วน อันอยู่ในดุลยพินิจของสังคม

จากการประชุมระหว่างชาติ เรื่องนโยบายวัฒนธรรม ซึ่งจัดขึ้นโดยองค์การยูเนสโก ณ กรุงเวนิส พ.ศ. 2513 ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี (2513: 2) ได้จัดแบ่งประเภทของวัฒนธรรมตามหลักสากล ดังนี้

1. ศิลปกรรม ภาษาและวรรณคดี การละคร นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ การดนตรี สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ศิลปกรรมที่เกิดใหม่ด้านวิทยุ โทรทัศน์และภาพยนตร์

2. มนุษยศาสตร์ ศาสนา จริยธรรม ปรัชญา ธรรมเนียม ประเพณี มานุษยวิทยา อุดมการณ์ ทัศนคติของคนในชาติ กฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย ฯลฯ

3. การช่างฝีมือ การทอ การแกะสลัก การเย็บปักถักร้อย การทำเครื่องเขิน การทำเครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องถม การทำเครื่องปั้นดินเผา การจักสาน ช่างเหล็ก ช่างไม้ ฯลฯ

4. การกีฬาและนันทนาการ การกีฬาพื้นเมือง การละเล่นต่าง ๆ การต่อยมวย การฟันดาบ กระบี่กระบอง ฯลฯ

5. คหกรรมศาสตร์ อาหารการกิน เสื้อผ้า การแต่งกาย การตกแต่งบ้านเรือน การเลี้ยงดูอบรมลูก มารยาทการต้อนรับ การอยู่กันเป็นครอบครัว

2.4 องค์ประกอบของวัฒนธรรม

สุพัตรา สุภาพ (2528: 107) ได้อธิบายองค์ประกอบของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. องค์วัตถุ (instrumental and symbolic objects) คือ วัฒนธรรมวัตถุที่สัมผัสจับต้องได้และมีรูปร่าง เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ โรงเรียน โรงงาน ภาพเขียน เครื่องจักร สนามกีฬา โบสถ์ วิหาร หอดูดาว และส่วนไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา สัญลักษณ์ ในการติดต่อสื่อความหมาย หลักวิชาคำนวณ (ตัวเลข) มาตรา ชั่ง ตวง วัด ฯลฯ

2. องค์การ (association or organization) หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ มีการวางกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ และวัตถุประสงค์ไว้อย่างแน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมที่ซับซ้อน เช่น ครอบครัว (กลุ่มเล็กที่สุด) ฯลฯ โดยทั่วไปบุคคลที่ร่วมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์บางอย่าง และวัตถุประสงค์ก็อาจจะเป็นเรื่องไม่ใหญ่ไม่โตก็ได้ เช่น สมาคมนักเรียนเก่ารวมกันเพื่อผดุงรักษาชื่อเสียงของโรงเรียน หรืออาจจะเป็นเรื่องใหญ่ ๆ เช่น รวมกันเพื่อป้องกันประเทศชาติให้พ้นภัย

3. องค์พิธีการ (usage) เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องการเกิด หมั้น แต่งงาน บวชนาค ตาย ปลูกบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ซึ่งศาสนาก็มีอิทธิพลอยู่บ้างไม่มากก็น้อย รวมตลอดถึงพิธีการแต่งกายและรับประทานอาหาร เช่น เวลาไปทำงานที่เป็นทางการของทางราชการ หญิงมักจะต้องแต่งชุดไทย ชายก็แต่งชุดเต็มยศ หรือการเลี้ยงดูอาหาร ปัจจุบันในงานต่าง ๆ ก็มักจะออกมาในรูปบุฟเฟ่ต์ ดินเนอร์ ขันโตก เป็นต้น โดยพิธีการเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสภาพสังคม

4. องค์มติ (concepts) หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อถือ ความคิดเห็น ตลอดจนอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา ความเชื่อในเรื่องการมีผัวเดียวเมียเดียว (monogamy) ความเชื่อในเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ ความเชื่อในเรื่องพระเจ้าองค์เดียว (monotheism) หรือหลายองค์ (polytheism) ตลอดจนอุดมการณ์ ทัศนคติ การยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่ ซึ่งแล้วแต่กลุ่มชนใดจะใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินหรือเป็นเครื่องวัดในสภาพแวดล้อมของตน

2.5 คุณค่าของวัฒนธรรมไทย

การที่สังคมไทยแตกต่างจากสังคมอื่นนั้นก็เป็นเพราะเรามีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชาติอื่น สิ่งต่างๆในทางวัตถุที่คนไทยสร้างขึ้นมานั้น มีรูปแบบหรือลักษณะเฉพาะของตนเอง ทำให้มองเห็นได้ทันทีว่าสิ่งนี้เป็นลักษณะของสังคมไทย พฤติกรรมต่างๆที่คนไทยแสดงออกมา ความนิยม การเลือกสรร ฯลฯ ก็เป็นสิ่งที่ทำให้คนไทยแตกต่างจากคนชาติอื่น เราสามารถบอกความแตกต่างระหว่างคนชาติอื่นในเอเชีย เช่น คนจีนได้เนื่องจากกิริยาท่าทาง การแต่งกาย คำพูด รสนิยม นิสัย ฯลฯ ของคนทั้งสองชาติแตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากลักษณะเฉพาะของแต่ละชาติ ซึ่งมีส่วนหล่อหลอมคนในชาติให้มีลักษณะพิเศษของตนเองแตกต่างกันไป (กรมวิชาการ, 2543: 52)

วัฒนธรรมไทยที่นับว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่สำคัญและมีคุณค่ามีมากมายหลายประเภท โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทยที่ชาวไทยทุกคนควรตระหนักถึงคุณค่าดังต่อไปนี้

คุณค่าของภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ (2542: 5) ทรงมีพระราชดำรัสในการประชุมวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ.2505 ความว่า

> …ภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือ เป็นทางสำหรับแสดงความเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สวยงามอย่างหนึ่ง เช่น ในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี ประเทศไทยนั้นมีภาษาของเราเองซึ่งต้องหวงแหน ประเทศใกล้เคียงของเราหลายประเทศมีภาษาของตนเอง แต่ว่าเขาไม่แข็งแรง เขาต้องพยายามหาทางที่จะสร้างภาษาของตนเองไว้ให้มั่นคง เราโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้…

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2521) ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญและคุณค่าของภาษาไทย เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2521 ความว่า

> …ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของชนทั่วโลกแล้ว ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรม และเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย ไทยเป็นอารยประเทศซึ่งมีขนบประเพณี ศิลปกรรม วรรณคดี และภาษา ซึ่งเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล เราผู้เป็นอนุชนจึงควรภูมิใจ ช่วยกันผดุงรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่บรรพบุรุษได้อุตส่าห์สร้างสรรค์ขึ้นไว้ให้เจริญสืบไป…

นอกจากนี้ยังทรงกล่าวถึงคุณค่าของภาษาไทยไว้ในวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต พ.ศ.2529 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไว้ว่า

> ...ภาษาไทยเป็นเครื่องมือแสดงความรู้ ความคิด และวัฒนธรรมไทย เป็นเครื่องแสดงความเป็นชาติเก่าแก่ มีการสืบทอดความเจริญจากบรรพบุรุษมาเป็นระยะเวลายาวนาน ภาษาไทยมีวิวัฒนาการของวิธีการเขียน การใช้มาไม่น้อยกว่า 700 ปี ดังมีหลักฐานการใช้ภาษาไทย บันทึกข้อความในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชและวรรณคดีไทยสมัยต่างๆ ข้อเขียนเหล่านี้ได้แสดงถึงความรุ่งเรืองของชาติไทย บันทึกความเป็นไปในสังคมไทย แนวความคิดค่านิยม ขนบธรรมเนียม และวิชาความรู้ต่างๆของปู่ย่าตายาย ที่สอนต่อๆกันมา ซึ่งจะเป็นรากฐานความรู้สำหรับการพัฒนาบ้านเมืองไทยสืบต่อไปได้...

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2528 : 2) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของภาษาไทยไว้ว่า

> …ชาติต้องมีภาษาเป็นของตนเอง จะใช้ภาษาของคนอื่นในการติดต่อราชการและในกิจการใหญ่ ๆ ของชาติอย่างไรได้ การขาดภาษาเป็นการขาดเอกลักษณ์ที่สำคัญยิ่ง การมีภาษาของตนเองใช้ในกิจการของตน ทำให้คนในชาติสำนึกว่า แต่ละคนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติตน…

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์ (2523 : 2-3) ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยทั้งชาติ ทำให้มีความเข้าใจตรงกัน

2. ภาษาไทย เป็นศูนย์รวมน้ำใจ แสดงความเป็นไทย เป็นชาติไทย ทำให้เกิดพลัง เกิดความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

3. ภาษาไทย เป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย

4. ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติ ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งชาติ ทั้งที่เป็นภาษาปากที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันตามธรรมดา และภาษาราชการ

5. ภาษาไทย แสดงวัฒนธรรมประจำชาติ ที่ทำให้ภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาของตนเอง ควรแก่การศึกษาและสืบทอดต่อไป

คุณค่าของศิลปะไทย

ศิลปะเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมประจำชาติที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ศิลปะมีหลายอย่าง เช่น นาฏกรรม วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ (สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์, 2533:26)

ศิลปะไทยที่สำคัญและมีคุณค่าสำหรับชาวไทย มีดังนี้

ดนตรีไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ (2538: 6) มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณค่าของดนตรีไทยไว้ว่า...ดนตรีไทยมีระดับเสียงเป็นเอกลักษณ์ต่างไปจากดนตรีฝรั่ง และสถาบันดนตรีมีชื่อเสียงของต่างชาติก็ยอมรับแล้วว่า ระดับเสียงของเพลงไทยนั้นมีความพิเศษเป็นแบบของตัวเอง เพราะฉะนั้นให้รักษาให้ดี ...

นอกจากนี้ ยังมีพระบรมราโชวาทแก่คณะกรรมการของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2524 ความว่า

> ...การดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดความปิติ ความสุข ความยินดี ความพอใจได้มากที่สุด หน้าที่ของนักดนตรีนั้นคือ ทำให้ผู้ฟังเกิดความพอใจ ความครึกครื้น ความอดทน ความขยัน มีความเข้มแข็ง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ นอกจากจะสร้างความบันเทิงแล้วควรแสดงในสิ่งที่จะ

เป็นทางสร้างสรรค์ เช่น ชักนำให้คนเป็นคนดีด้วย...การดนตรีนี้จึงมีความสำคัญสำหรับประเทศชาติ สำหรับสังคม...

นาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ เป็นศิลปวัฒนธรรมสาขาหนึ่ง ที่แสดงถึงความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองของไทยเรา ความงดงามของท่าร่ายรำตามจังหวะและทำนองเพลง ตลอดจนการแสดงสื่อความหมายด้วยบทเจรจา ท่าทาง และคำร้องเป็นลำนำ ช่วยให้ผู้ชมได้ชื่นบานสนุกสนานได้อิ่มเอมกันสุนทรียรส และเกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับการแสดง นาฏศิลป์ไทยจึงเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ปู่ ยา ตา ยาย ได้ถ่ายทอดไว้ให้สมควรที่เยาวชนทั้งหลายควรสนใจรับสืบทอด และรักษาไว้เป็นศรีสง่าของชาติไทยสืบไป

(สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 13, 2532)

นาฏศิลป์ไทยหรือการฟ้อนรำของไทย มีลักษณะเฉพาะตัว และมีความเป็นไทยในตัวเองเป็นอย่างยิ่ง เป็นศิลปะประจำชาติ ไม่ซ้ำหรือเหมือนของชาติอื่น นับว่าเป็นสมบัติอันเป็นวัฒนธรรมของชาติที่น่าภูมิใจยิ่ง

การศึกษานาฏศิลป์ เป็นการศึกษาวัฒนธรรมของชาติอย่างหนึ่ง นาฏศิลป์ไทยนอกจากจะแสดงความเป็นอารยะของประเทศแล้ว ยังเป็นเสมือนแหล่งรวมศิลปะและการแสดงหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ในการที่จะสร้างสรรค์ อนุรักษ์ และถ่ายทอดสืบต่อไป

ลักษณะของนาฏศิลป์ไทยที่แสดงถึงความเป็นไทย ได้แก่

1. ท่ารำอันอ่อนช้อยงดงาม และแสดงอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทย มีความหมายอย่างกว้างขวาง

2. มีดนตรีประกอบ ดนตรีนี้จะแทรกอารมณ์ หรือรำกับเพลงที่มีแต่ทำนองก็ได้ หรือมีเนื้อร้องและให้ท่ารำไปตามเนื้อร้องนั้น ๆ

3. คำร้องหรือเนื้อร้องที่ใช้จะต้องเป็นคำประพันธ์ ส่วนบทจะเป็นกลอนแปด ซึ่งจะนำไปร้องกับเพลงชั้นเดียว หรือเพลง 2 ชั้นได้ทุกเพลง ทำให้กำหนดท่ารำไปตามเนื้อร้องได้

4. เครื่องแต่งกายละครไทย จะแตกต่างกับเครื่องแต่งกายละครของชาติอื่น มีแบบอย่างของตนโดยเฉพาะ ขนาดยืดหยุ่นได้ตามสมควร เครื่องแต่งกายบางประเภท เช่น เครื่องแต่งกายยืนเครื่อง การสวมจะใช้วิธีตรึงด้วยด้าย แทนที่จะเย็บสำเร็จรูป

www.banramthai.com

จิตรกรรมไทย

จิตรกรรมไทย (Thai Painting) หมายถึง ภาพเขียนที่มีลักษณะเป็นแบบอย่างของไทย ที่แตกต่าง จากศิลปะของชนชาติอื่นอย่างชัดเจน ถึงแม้จะมีอิทธิพลศิลปะของชาติอื่นอยู่บ้าง แต่ก็สามารถ ดัดแปลง คลี่คลาย ตัดทอน หรือเพิ่มเติมจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ ตนเองได้อย่างสวยงาม ลงตัว น่าภาคภูมิใจและมีวิวัฒนาการทางด้านด้านรูปแบบ และวิธีการมาตลอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถพัฒนาต่อไปอีกในอนาคต

ลายไทย เป็นส่วนประกอบของภาพเขียนไทยใช้ตกแต่งอาคาร สิ่งของ เครื่องใช้ ต่าง ๆ เครื่องประดับ ฯลฯ เป็นลวดลายที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันซึ่งนำเอารูปร่างจาก ธรรมชาติมาประกอบ เช่น ลายกระหนก ลายกระจัง ลายประจำยาม ลายเครือเถา เป็นต้น หรือเป็นรูปที่มาจากความเชื่อและคตินิยม เช่น รูปคน รูปเทวดา รูปสัตว์ รูปยักษ์ เป็นต้น

จิตรกรรมไทย เป็นวิจิตรศิลป์อย่างหนึ่ง ซึ่งส่งผลสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดี งามของชาติ มีคุณค่าทางศิลปะและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า เรื่องที่เกี่ยวกับ ศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมการแต่งกาย ตลอดจนการแสดงการเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ ของแต่ละยุคสมัยและสาระอื่น ๆ ที่ประกอบกันเป็นภาพจิตรกรรมไทย งานจิตรกรรมให้ความรู้สึกในความงามอันบริสุทธิ์น่าชื่นชม เสริมสร้างสุนทรียภาพขึ้นในจิตใจมวลมนุษยชาติได้โดยทั่วไป

จิตรกรรมไทย เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลแบบสหวิทยาการ ถือได้ว่าเป็นแหล่งขุมความรู้โดยเฉพาะเรื่องราวจากอดีตที่สำคัญยิ่ง แสดงให้เห็นถึงความเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมอันเก่าแก่ยาวนาน ประโยชน์ของงานจิตรกรรมไทย นอกจากจะให้ความสำคัญในเรื่องคุณค่าของงานศิลปะแล้ว ยังมีคุณค่าในด้านอื่น ๆ อีกมาก ดังนี้

1.คุณค่าในทางประวัติศาสตร์

2.คุณค่าในทางศิลปะ

3.คุณค่าในเรื่องการแสดงเชื้อชาติ

4.คุณค่าในทางสถาปัตยกรรม

5.คุณค่าในเชิงสังคมวิทยา

6.คุณค่าในด้านโบราณคดี

7.คุณค่าในการศึกษาประเพณีและวัฒนธรรม

8.คุณค่าในการศึกษาเรื่องทัศนคติค่านิยม

9.คุณค่าในการศึกษานิเวศวิทยา

10.คุณค่าในการศึกษาเรื่องราวทางพุทธศาสนา

11.คุณค่าในทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยว

(สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 13, 2532)

ประติมากรรมไทย

ประติมากรรมเป็นผลงานศิลปกรรมที่เป็นรูปทรง 3 มิติ ประกอบจากความสูง ความกว้าง และความนูน หรือความลึก รูปทรงนี้มีปริมาตรที่ จับต้องได้ และกินระวางเนื้อที่ในอากาศ ต่างจากรูปทรงปริมาตรทางจิตรกรรมที่แสดงบนพื้นเรียบเป็นปริมาตรที่ลวงตา ประติมาก รรมเกิดขึ้นจากกรรมวิธีการสร้างสรรค์แบบต่าง ๆ เช่น การปั้นและหล่อ การแกะสลัก การฉลุหรือดุน ประติมากรรมทั่วไปมี 3 แบบคือ ประติมากรรมแบบลอยตัวสามารถดูได้โดยรอบ ประติมากรรมนูนมีพื้นรองรับสามารถดูได้เฉพาะด้านหน้าและด้านเฉียงเท่านั้น แ ละประติมากรรมแบบเจาะลึกลงไปในพื้น

ประติมากรรมไทยเป็นผลงานการสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษโดยประติมากรของไทยที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อรับใช้สังคม ตอบสนองความเชื่อสร้างความภูมิใจ ความพึงพอใจ และค่านิยมแห่งชาติภูมิของไทย ประติมากรรมไทยส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาทางศาสนา มักปรากฏอยู่ตามวัดและวังมีขนาดตั้งแต่เล็กที่สุด เช่น พระเครื่อง เครื่องรางของขลัง จนถึงขนาดใหญ่ที่สุด เช่น พระอัจนะหรือพระอัฏฐารส ซึ่งเป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่กลางแปลงมีทั้งประติมากรรมตกแต่ง ซึ่งตกแต่งศิลปวัตถุ ศิลปสถาน เพื่อเสริมคุณค่าแก่ศิลปวัตถุหรือสถานที่นั้น จนถึงป ระติม ากรรมบริสุทธิ์ซึ่งเป็นประติมากรรมที่มีคุณค่าและคุณสมบัติเฉพาะสมบูรณ์ด้วยตัวของประติมากรรมเอง เมื่อพิจารณาภาพรวมของ ประติมากรรมไทยอาจแบ่งประติมากรรมออกเป็น 3 ประเภทคือ ประติมากรรมรูปเคารพ ประติมากรรมตกแต่ง และประติมากรรมเพื่อประโยชน์ใช้สอย

(สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 14, 2533)

สถาปัตยกรรมไทย

โชติ กัลยาณมิตร (2539: 19) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของสถาปัตยกรรมไทยไว้ดังนี้

> ...สถาปัตยกรรมไทย มีลักษณะเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ไม่ว่าผู้ใดเมื่อได้เห็นอาคารที่มีลักษระเช่นนี้ก็จะบอกได้ทันทีว่านี่คือสถาปัตยกรรมไทย ลักษณะเฉพาะนี้มีต่อเนื่องมาตลอดนับเวลาร่วมพันปี สถาปัตยกรรมไทยมีความคลี่คลายทางด้านศิลปะตามกาลเวลาที่ผ่านมา แต่ก็ไม่ทิ้งแบบดั้งเดิมจนมีความแตกต่างกันมาก ในอดีตสถาปัตยกรรมไทยมีรูปแบบเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัสอย่างไร ปัจจุบันก็ยังคงรักษารูปทรงไว้เช่นนั้น รูปทรงของพระเจดีย์ที่เคยมีรูปกลม แปดเหลี่ยม หรือสี่เหลี่ยมอย่างไร ในสมัยปัจจุบันก็ยังคงสร้างพระเจดีย์ตามรูปทรงดังนั้น ปลายยอดพระเจดีย์ยังคงมีความเรียวแหลมเหมือนกันตลอดมาทุกสมัย...

จีรพันธ์ สมประสงค์ (2532: 204) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทยไว้ ดังนี้

> ...ไทยเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมในการก่อสร้างอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยมาแต่โบราณ ดังนั้นจะเห็นได้จากการก่อสร้างปราสาท สถูป เจดีย์ ปรางค์ โบสถ์ วิหาร ตลอดจนบ้านไทย เรือนไทย...

อารีย์รัตน์ ลิ่มวงศ์สุวรรณ (2545: 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของสถาปัตยกรรมไทย ไว้ว่า

> ...สถาปัตยกรรม คือ ศิลปะและเทคนิคในการก่อสร้าง กำหนดขอบเขตสร้างสรรค์สิ่งต่างๆลงบนปริมาตรของที่ว่าง เพื่อสนองตอบความต้องการทั้งในด้านวัตถุและจิตใจ ให้เกิดบรรยากาศที่ดี มีสุนทรียภาพ และได้ประโยชน์ใช้สอย...สถาปัตยกรรมไทย โดยส่วนใหญ่เป็นสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา อาคารและสิ่งปลูกสร้างต่างๆล้วนรังสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนสัญลักษณ์ทางนามธรรม หรือเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนา เช่น เจดีย์ โบสถ์ วิหาร กุฏิ ศาลา เป็นต้น จากหลักฐานการค้นพบสถาปัตยกรรมหลายยุค

หลายสมัย สะท้อนให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยน นำเอาอารยธรรมดั้งเดิมซึ่ง
เจริญรุ่งเรืองอยู่เก่าก่อน เข้ามาผสมผสานกับศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์
ของตน ก่อให้เกิดภูมิปัญญา เป็นศาสตร์และศิลป์สำหรับรังสรรค์งาน
สถาปัตยกรรมในกาลถัดไป...

ศิลปะการป้องกันตัว: มวยไทย

มวยไทยเป็นการเล่นพื้นบ้าน ที่มีคุณลักษณะของการต่อสู้ป้องกันตัว ด้วยการใช้อวัยวะในส่วนที่สามารถใช้ทำอันตรายคู่ต่อสู้ได้ มาใช้งานอย่างชาญฉลาด และมีศิลปะอย่างสูง เช่น หมัด ศอกแขน เท้า แข้ง และเข่าเป็นต้น นับเป็นศิลปะประจำชาติ และเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นประการหนึ่งของคนไทย ได้มีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างจริงจังในหมู่ทหาร เพราะในประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ต้องผจญกับศึกสงครามมาโดยตลอด จึงต้องฝึกฝนไว้ให้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ในการต่อสู้ มีการจัดตั้งสำนักมวยขึ้นฝึกสอนกันโดยทั่วไป

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีผู้ที่ชื่อเสียงโด่งดังในเชิงมวยไทย จนเป็นที่เลื่องลือมาจนถึงปัจจุบัน คือ นายขนมต้ม ที่สามารถใช้วิชามวยไทย เอาชนะศัตรูได้เป็นจำนวนมาก แม้แต่พระมหากษัตริย์ของไทยบางพระองค์ในสมัยอยุธยาก็ทรงโปรดปราณ และมีความสามารถในวิชามวยไทย เช่น พระเจ้าเสือหรือ ขุนหลวงสรศักดิ์

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้ทรงส่งเสริมวิชามวยไทยให้แพร่หลายยิ่งขึ้นโดยได้ทรงจัดให้มีการแข่งขันชกมวยไทยการกุศล เพื่อเก็บรายได้ไปบำรุงกองเสือป่าขึ้นที่เวทีมวยโรงเรียนสวนกุหลาบ เมื่อ พ.ศ. 2463 สำหรับเวทีมวยไทยอื่นๆ ในครั้งนั้นก็มี เวทีสวนเจ้าเชตุและเวทีหลักเมืองเป็นต้น การชกมวยไทย เป็นการชกด้วยหมัดเปล่าๆ ต่อมาเมื่อมีการแข่งขัน ก็ได้มีการคาดเชือกที่มือ และในระยะต่อมา จึงใช้สวมนวมแทนแบบมวยสากล

(www.heritage.thaigov.net)

คุณค่าของอาหารไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารสมดังคำกล่าวที่ว่า "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" คนไทยรู้จักที่จะนำทรัพยากรเหล่านี้มาปรุงเป็นาหารไทย วิธีปรุงอาหารเป็น

มรดกตกทอดที่ทำสืบเสื่องกันมานับร้อยๆ ปี ปัจจุบันอาหารไทยมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายไปทั่วโลก

คนไทยรับประทานข้าวเป็นอาหารหลัก มีอาหารอื่น ๆ ประกอบ เช่น แกงเผ็ด ผัดผักต่าง ๆ หรือผัดเผ็ด เนื้อทอดหรือสิ่งอื่นอีกสักอย่าง อาหารไทยที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่ามีรสอร่อย เป็นสัญลักษณ์ของคนไทย ได้แก่ น้ำพริกปลาทู แกงเผ็ด ต้มยำกุ้ง หมี่กรอบ และห่อหมก อาหารแต่ละมื้อของคนไทย อาจหาได้จากธรรมชาติรอบตัว เช่น กุ้ง ปลาในน้ำ ผักรอบ ๆ บ้าน คนไทยนิยมทำสวนครัวไว้หลังบ้านช่วยให้มีอาหารรับประทานสะดวก และเป็นการประหยัดด้วย

อาหารไทยเป็นอาหารที่ปรุงง่าย พืชที่ใช้ประกอบอาหารส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นและราคาถูก มีคุณค่าทางโภชนาการ และยังป้องกันโรคได้หลายโรค เพราะส่วนประกอบส่วนใหญ่เป็นพืชสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ขิง ข่า กระชาย ใบมะกรูด ใบโหระพา ใบกะเพรา เป็นต้น

(สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 13, 2532)

ลือชา วนรัตน์ (2541: 1) กล่าวถึงคุณค่าของอาหารไทยไว้ว่า

ไทยเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สืบสานมาร่วมพันปี หนึ่งในวัฒนธรรม ที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์สืบเนื่องมาหลายชั่วอายุคนนี้ คือวัฒนธรรมในการกิน และถึงแม้จะเป็นชนชาติเก่าแก่ดึกดำบรรพ์ ที่ตั้งอยู่ระหว่างประเทศมหาอำนาจทางวัฒนธรรมในอดีต ของเอเชีย 2 ประเทศ คือ จีน และอินเดีย ทำให้ไทย ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรม จาก 2 ชาติใหญ่นั้นอยู่บ้าง แต่ความมีเอกลักษณ์ของไทยในเรื่องการกินแล้ว ยังมั่นคงยั่งยืนมาถึงปัจจุบัน จนเป็นที่เลื่องลือไปทั่วโลก และเป็นสิ่งหนึ่ง ที่ดึงดูด ให้คนต่างแดนจากทั่วทุกมุมโลก อยากเข้ามาสัมผัสลิ้มลองในรสชาติที่มีสีสันฉูดฉาด น่าตื่นเต้น ขณะเดียวกัน ก็มีความกลมกลืนของรสชาติและรสสัมผัสที่ชวนหลงใหล ยิ่งไปกว่านั้นความหลากหลายของอาหารและเครื่องปรุงที่มีอยู่นับร้อยนับพันชนิดที่หาได้และค้นคว้าสืบทอดกันมาด้วยภูมิปัญญาไทย ผลิตได้จากพื้นดินและพื้นน้ำอันอุดมสมบูรณ์ของไทย ได้รับการยกย่องยืนยัน ด้วยเหตุผล และหลักฐานทางวิทยาศาสตร์การแพทย์แผนปัจจุบันว่าเป็นแบบแผนการกิน ที่เหมาะสม และมีประโยชน์ต่อสุขภาพเป็นอย่างยิ่ง

คุณค่าของมารยาทไทยและลักษณะนิสัยแบบไทย

มารยาท หรือ มรรยาท หมายถึง กิริยาอาการ ที่ควรประพฤติปฏิบัติ อย่างมีขอบเขต หรือ มีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมแก่ กาละ เทศะและสังคม มารยาทไทย เป็นการเจาะจงในแบบแผนแห่งการประพฤติปฏิบัติแบบไทย ที่บรรพบุรุษได้พิจารณากำหนดขึ้นและดัดแปลงแก่ไขใช้สืบทอดกันมา

คำว่า "มารยาท" หรือ "มรรยาท" มีที่ใช้ในภาษาไทยทั้ง ๒ คำ หมายถึง กิริยาอาการที่ควรประพฤติปฏิบัติอย่างมีขอบเขตหรือมีระเบียบแบบแผนอันเหมาะสมแกกาลเทศะและสังคม กล่าวโดยรูปศัพท์ “มารยาท” หรือ “มรรยาท” ดัดแปลงมาจากภาษาบาลีว่า “มริยาท” มาจากภาษาสันสกฤตว่า “มรยาท” ซึ่งแปลว่า “ขอบเขต” หรือ “คันนา” ก็ได้ แปลว่า "ระเบียบแบบแผน” ก็ได้ สุดแต่จะใช้หมายถึงรูปธรรมหรือนามธรรม

มารยาทไทย เป็นการเจาะจงชี้แจงให้ทราบถึงขอบเขตหรือระเบียบแบบแผนแห่งการประพฤติปฏิบัติแบบไทย ที่บรรพบุรุษของเราได้พิจารณากำหนดขึ้นและดัดแปลงแก้ไขใช้สืบทอดกันมา จำแนกเป็นประเภท การยืน การเดิน การนั่ง การนอน การแสดงความเคารพ การรับของและการส่งของ

(สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536)

ชาวไทยมีธรรมเนียมแสดงความเคารพที่เป็นของตนเอง คือมีมารยาท สุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เช่น การกราบพระ กราบพ่อแม่ การไหว้ครู การแสดงความเคารพทางกาย เช่น การเดินก้มตัวเมื่อผ่านผู้ใหญ่ การไม่ตีตนเสมอ ฯลฯ (กรมวิชาการ,2543: 51)

นอกจากนี้ ชาวตะวันตกก็ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยของชาวไทย ไว้ว่า

> ...อันความสุภาพเรียบร้อยนั้นเป็นอัธยาศัยอันสำคัญยิ่งของชาวทวีปเบื้องบุรพทิศทั่วๆไป แม้แต่ต่อชาวต่างประเทศ ชาวสยามฝึกบุตรของตนให้มีความเสงี่ยมเจียมตัวอย่างที่สุด...
>
> (ซีมอง เดอ ลาลูแบร์, 2510: 264)

...คนไทยมีอุปนิสัยรักสงบและว่านอนสอนง่าย...

(จอห์น ครอว์เฟิร์ด,อ้างถึงใน วริยา ศิวะศริยานนท์และทวีวัฒน์ ปุณฑริกวิวัฒน์, 2523: 46)

คุณค่าของประเพณีไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2543: 51) ได้กล่าวถึงความสำคัญและคุณค่าของประเพณีไทยไว้ ดังนี้

ประเพณีไทยที่เรามองเห็นได้นั้นอยู่ในรูปของการประกอบพิธีกรรมต่างๆซึ่งเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของความเชื่อของคนไทย พิธีกรรมเหล่านั้นมักเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นส่วนมาก เช่น มีการทำบุญเลี้ยงพระ ตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม ฯลฯ ประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้จัดว่าเป็นลักษณะเฉพาะของชาวไทย อาจแยกออกได้ ดังนี้

1. พิธีกรรมที่ก่อให้เกิดมงคลและขจัดอัปมงคล มักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวบุคคลและอาชีพ คือจัดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดสวัสดิมงคลแก่ตนเอง และมีความเจริญรุ่งเรืองในกิจการงาน เช่น การทำบุญวันเกิด ทำบุญบ้าน ฯลฯ

2. พิธีกรรมที่เนื่องมาจากพระพุทธศาสนา เช่น พิธีบวช การเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา ฯลฯ

3. พิธีกรรมที่เป็นไปตามเทศกาลต่างๆ มักเป็นงานที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ คว ามสนุกสนานรื่นเริงควบคู่ไปกับการทำบุญ เช่นประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง ฯลฯ

2.6 ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม

อมรา พงศาพิชญ์ (2543: 16-21) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

การพิจารณาปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (cultural interaction) มีทั้งลักษณะที่สอดคล้องและขัดแย้งและมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ในการอธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นนี้มีศัพท์ที่ใช้ต่างกันอยู่หลายคำ เช่น การปรับตัว (adaptation) การสังสรรค์ทางวัฒนธรรม (acculturation) การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (cultural assimilation) บูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (cultural conflict)

1) การปรับตัว (adaptation)

การศึกษาเรื่องการปรับตัวนี้อาจศึกษาจากด้านการปรับตัวทางชีวภาพและการปรับตัวทางวัฒนธรรม ผู้ที่ใช้คำว่าการปรับตัวมักจะใช้ในความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ศึกษาซึ่งอาจเป็นมนุษย์และสัตว์กับสภาพแวดล้อมรอบตัวและแหล่งที่อยู่ (habitat) การศึกษาในลักษณะนี้มักเป็นการพิจารณาเชิงประวัติศาสตร์ว่าได้มี (ก) การเปลี่ยนแปลงเพื่อจัดระบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกัน (ข) การปรับเปลี่ยนตัวมนุษย์หรือสัตว์เพื่อให้ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเป็นความสัมพันธ์ที่เหมะสม หรือ (ค) การปรับสภาพแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของมนุษย์หรือสัตว์ การใช้คำว่าการปรับตัวจึงมักใช้ในความหมายของการปรับเปลี่ยนส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนเพื่อให้ความสัมพันธ์ลงตัว

ถ้าจะพิจารณาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมย่อมหมายความว่าวัฒนธรรมในที่นี้ใช้ในความหมายที่รวมทั้งวัฒนธรรมในรูปวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ ซึ่งรวมถึงระบบความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต และพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ในการพิจารณาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมนี้ Cohen (1968) เสนอข้อคิดว่า

1. การศึกษาเรื่องการปรับตัวทางวัฒนธรรมควรพิจารณาองค์ประกอบด้านศิลปวัฒนธรรม (วรรณคดี ดนตรี การแสดง และศิลปกรรมอื่นๆ) และสังคมวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิต ความเชื่อ ฯลฯ

2. องค์ประกอบต่าง ๆ ของวัฒนธรรมเรียงร้อยประสานเข้าเป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นองค์รวมมีลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคมวัฒนธรรม

3. การปฏิสัมพันธ์กับสังคมข้างเคียง หรือการค้นพบสิ่งใหม่ภายในสังคมตนเองจะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนเพื่อการคงอยู่ของสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ

4. วัฒนธรรมคือระบบสัญลักษณ์ องค์ประกอบแต่ละส่วนมีความหมายและสื่อความหมายที่ลึกซึ้งและกว้างขวางกว่าข้อเท็จจริง เช่น ธงมีความหมายมากกว่าผ้าผืนหนึ่ง

5. การดำเนินชีวิตของมนุษย์ต้องดำเนินเป็นกลุ่ม การปรับเปลี่ยนสังคมวัฒนธรรมเป็นการปรับเปลี่ยนในกลุ่มมากกว่าในระดับปัจเจกบุคคล การสืบทอดวัฒนธรรมต้องถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่งเป็นกลุ่ม การปรับตัวทางวัฒนธรรมจึงเป็นการปรับเปลี่ยนของกลุ่ม

6. พฤติกรรมของมนุษย์ยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนได้ ไม่มีพฤติกรรมใดที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้เลย

7. การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งมีกระบวนการและขั้นตอน

ข้อคิดทั้ง 7 ข้อที่กล่าวถึงนี้ หมายถึงการปรับตัวที่นอกเหนือจากการปรับตัวทางชีวภาพเพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์มนุษย์หรือสัตว์ แต่เป็นการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อ

เกิดปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมหรือกลุ่มคนอื่น ในอดีตมีการตั้งคำถามว่าการปรับตัวนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติโดยสิ้นเชิง หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดได้ ควบคุมและบังคับทิศทางได้ ปัจจุบันคงจะต้องยอมรับว่าการปรับตัวนี้เป็นสิ่งที่จำเป็น แต่มนุษย์สามารถควบคุมได้

2) **การสังสรรค์ทางวัฒนธรรมหรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม** (acculturation) **และการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม** (assimilation)

การแพร่กระจายวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นไม่เป็นปัญหาในช่วงเวลาที่จำนวนประชากรมีไม่มาก และความหนาแน่นของประชากรต่ำ พื้นที่บนผิวโลกมีอยู่มากพอที่จะตอบสนองการขยายตัวได้ แต่ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรมีเพิ่มมากขึ้นการแพร่กระจายของวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีทั้งลักษณะที่เข้ากันได้และลักษณะที่ขัดแย้ง

คำว่า การสังสรรค์ทางวัฒนธรรมหรือการผสมผสานทางวัฒนธรรม (acculturation) นี้ใช้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรมระหว่าง 2 กลุ่มคนที่มีสังคมวัฒนธรรมต่างกัน และมีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน แต่ในกรณีที่สังคมวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กันมีพลังไม่เท่ากัน คนกลุ่มหนึ่งจะมีแนวโน้มที่จะยอมรับวัฒนธรรมของอีกกลุ่มหนึ่ง เราพบว่ากลุ่มที่วัฒนธรรมมีพลังน้อยจะถูกผสมกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่วัฒนธรรมมีพลังมากกว่า ในขณะเดียวกันอาจมีการแลกเปลี่ยนกันก็ได้ สุดท้ายถ้าวัฒนธรรม 2 ชุด ถูกผสมรวมกันเป็นชุดเดียวกันไม่ว่าจะมีส่วนของชุดใดมากกว่ากันก็จะเป็นการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรม (assimilation) ที่เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ในสภาพปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วพบว่าวัฒนธรรมอินเดียนแดงและวัฒนธรรมตะวันตกในสหรัฐอเมริกาได้มีการผสมกลมกลืนกันเกือบหมดแล้ว โดยที่คนผิวขาวรับการปลูกข้าวโพดจากอินเดียนแดงและคนอินเดียนแดงรับวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างของคนผิวขาว (Lowie,1954:219)

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้อาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจของฝ่ายที่มีอำนาจก็ได้ กรณีของสหรัฐอเมริกา เห็นได้ชัดว่ารัฐบาลกลางมีนโยบายที่จะผสมกลมกลืนอินเดียนแดงเข้าสู่สังคมคนผิวขาว หรือกรณีของประเทศไทยในบางช่วงเวลา นโยบายของรัฐก็มีความโน้มเอียงให้เกิดการผสมกลมกลืนชาติพันธุ์อื่น ๆ ให้เป็นไทย

3) **บูรณาการทางวัฒนธรรม** (cultural integration) **และทวิลักษณ์ทางวัฒนธรรม** (double ethinic identity)

ความคิดเรื่องบูรณาการทางวัฒนธรรม คือการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรมด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมคือการมีวัฒนธรรมที่หลากหลายร่วมกันและไม่ได้มีการพยายามครอบงำซึ่งกันและกัน ในสังคมปัจจุบันเมื่อเกิดรัฐประเทศ และพบว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มตั้งถิ่นฐานอยู่ภายในอาณาเขตของรัฐประเทศ ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมสมัยใหม่มีลักษณะยอมรับซึ่งกันและกันย่อมหมายความว่าเกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม บางครั้งใช้คำว่าพหุวัฒนธรรม (cultural pluralism) คือ รัฐประเทศที่มีหลายวัฒนธรรม ประเทศที่เกิดขึ้นใหม่มักจะเป็นรัฐพหุวัฒนธรรม เพราะประเทศเหล่านี้เกิดขึ้นภายหลังการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ คือตัวอย่างรัฐประเทศที่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และประเทศสิงคโปร์และมาเลเซียก็ประกาศตัวเองเป็นประเทศพหุวัฒนธรรม เพราะหลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษได้มีการยอมรับความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์และได้กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนี้

การยอมรับพหุวัฒนธรรม หมายความว่า กฎหมายและกฎระเบียบที่ใช้ในการบริหารหรือการจัดการมีลักษณะไม่เคร่งครัด เปิดโอกาสให้มีทางเลือกในการปฏิบัติการโดยไม่มีวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งครอบงำ (dominant culture) และวัฒนธรรมอื่นถูกครอบงำ (subordinate culture) ในการพิจารณาเรื่องพหุวัฒนธรรม รายละเอียดเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นเรื่องสำคัญ และข้อแตกต่างระหว่างกฎระเบียบที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรกับการบังคับใช้ในการปฏิบัติจริงเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาด้วย ตัวอย่างของมาเลเซียและสิงคโปร์เป็นตัวอย่างที่รัฐใช้คำว่าพหุวัฒนธรรมเพื่อเป้าหมายทางการเมือง แต่ในทางปฏิบัติวัฒนธรรมชุดหนึ่งยังมีบทบาทในสังคมเหนือชุดอื่น

แม้เมื่อรัฐพยายามสนับสนุนให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม การผสมกลมกลืนอาจมีได้หลายลักษณะ คนบางกลุ่มรับวัฒนธรรมหลักของรัฐ (dominant culture) และผสมกลมกลืนกลายเป็นส่วนของวัฒนธรรมหลัก คนกลุ่มนี้มักจะอยู่ใกล้ศูนย์อำนาจและยินดีถูกกลืนโดยกลุ่มอำนาจ แต่กลุ่มที่อยู่ห่างไกลอำนาจรัฐ ความต้องการธำรงวัฒนธรรมเดิมของตนยังมีอยู่แต่ก็ยอมรับวัฒนธรรมหลักด้วยในบางเรื่อง ในประเทศไทยในช่วงเปลี่ยนผ่านจะพบเห็นคนหลายกลุ่มมีวัฒนธรรมที่ผสมผสานในลักษณะทวิลักษณ์ (double identity) กลุ่มแรกที่มีการกล่าวถึงคือกลุ่มคนจีน ซึ่ง Coughlin (1960) เป็นผู้แรกที่เสนอแนวคิดทวิลักษณ์ในกลุ่มคนจีน ต่อมามีรายงานรูปแบบทวิลักษณ์ในกลุ่มอื่น ๆ และเห็นชัดในการเรียกชื่อกลุ่มโดยใช้คำสมาส คือ กลุ่มไทยมุสลิม ไทยเขมร ไทยลาว เป็นต้น

4) **ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม** (cultural conflict)

การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการสังสรรค์ทางวัฒนธรรมอาจสร้างความขัดแย้งถ้าสมาชิกในกลุ่มไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน โดยปกติกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีความเชื่อและภาษาพูดร่วมกันมักจะไม่มีความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมีการปะทะสังสรรค์ของวัฒนธรรมที่ต่างกัน การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมนี้เกิดจากการแพร่กระจายของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งหรือทั้งสองชุด ทั้งนี้อาจเกิดจาก (1) การอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้ามาสู่อาณาบริเวณที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมอื่นอยู่แล้ว ถ้าการอพยพย้ายถิ่นนี้ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นมิตรก็จะเกิดความขัดแย้งได้ (2) การขยายดินแดนของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อเสริมอาณาเขตของตนซึ่งมีผลในการรุกรานกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้รวมทั้งการยกทัพไปสู้รบกันดังเช่นสงครามในสมัยโบราณ หรือ (3) การล่าอาณานิคมของสังคมตะวันตก โดยกลุ่มที่มีอำนาจสามารถเข้าไปครอบครองและเผยแพร่วัฒนธรรมของตนด้วย (4) นอกจากนี้ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมอาจเกิดจากการแพร่กระจายวัฒนธรรมโดยการสื่อสาร ถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชน ระบบการศึกษาและเทคโนโลยีต่าง ๆ

สำหรับชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ทั้งการปรับตัว การสังสรรค์ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม การบูรณาการทางวัฒนธรรม และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงเป็นเรื่องที่ควรศึกษาว่า มีอิทธิพลต่อการรักษาและสืบทอดความเป็นไทยของคนไทยในสหรัฐอเมริกาอย่างไร

3. จิตสำนึกในความเป็นไทย

จิตสำนึก หรือสำนึกความเป็นไทย หมายถึง ความรู้สึกในความเป็นไทย มีความผูกพันและภาคภูมิใจในเกียรติภูมิของชาติไทย (ประภาศรี สีหอำไพ, 2539: 15) ชุมชนในชาติอาจมาจากเชื้อชาติต่างกันหรือต่างเผ่าพันธุ์กัน แต่อยู่ร่วมกันมานานจนซึมต่อการมีจิตสำนึกร่วมว่า คนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น คำว่าชาติจึงเน้นที่การมีวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษา ประวัติศาสตร์ และจิตสำนึกร่วมกัน (ปรีดี พนมยงค์ อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2540: 4)

การสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทย นอกจากจะทำให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนไทยเองแล้ว ยังอาจส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศได้เห็นคุณค่าของความเป็นไทยด้วย

คนไทยจำเป็นต้องช่วยกันสร้างความสำนึกให้เกิดขึ้นในจิตใจของชาวต่างประเทศในด้านดีงามทางวัฒนธรรมให้ได้ ช่วยให้เขามีความสำนึกด้วยตัวของเขาเองว่าวัฒนธรรมไทยทั้งด้านจิตใจและด้านวัตถุที่เขารู้เห็นนั้น เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แสดงความเป็นไทย ที่คนไทยภูมิใจและหวงแหนไม่ปรารถนาให้ใครดูหมิ่นดูแคลน ความสำเร็จของการสร้างความสำนึกเช่นนี้ขึ้นอยู่กับคนไทยเราเองเป็นสำคัญ ประการแรกเราต้องไม่ดูถูกวัฒนธรรมของชาติเราเอง ไม่แสดงพฤติกรรมของผู้ไร้วัฒนธรรมไทยเสียเอง ประการที่สองเราแสดงออกให้ปรากฏว่าเรามีวัฒนธรรมทางจิตใจสูงจริง เรารักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมกันอย่างจริงจัง ประการที่สามเราป้องกัน แนะนำและเผยแพร่เอกสารให้ชาวต่างประเทศทราบว่า อะไรเขาทำได้ และอะไรที่ไม่ควรทำเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย (วีระ อำพันสุข, 2526: 383)

3.1 ความหมายของจิตสำนึก

คำว่า Consciousness เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทย จะใช้แทนด้วยคำว่า “จิตสำนึก” หรือ “ความสำนึก”

จิตสำนึก หรือความสำนึกในทางจิตวิทยา หมายถึง การมีความระมัดระวัง มีการเตรียมตัว และตื่นตัว (alert) มีความคล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง (active) หรือการที่มนุษย์มีความรู้สึกตื่นตัว และพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อม (ชูชัย สมิทธิไกร, 2538: 125)

ในทางสังคมวิทยา Consciousness ความสำนึก ความรู้สึกสำนึกในการกระทำหรือการมีตัวตน หมายถึง การรู้ตัวว่าตนเองมีอยู่ (Self consciousness) หรือมีคนอื่นอยู่ด้วยและตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น (Social or group consciousness) ความสำนึกทางสังคม (Social consciousness) หรือความสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) คือการรู้และสำนึกถึงสิ่งที่เป็นส่วนรวมร่วมกัน และผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์กันเป็นกลุ่มเดียวกับตน การกำหนดกลุ่มสังคมหรือกลุ่มสาธารณะด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ กัน ทำให้เกิดความสำนึกในกลุ่มต่างชนิดกัน เป็นความสำนึกทางเชื้อชาติ (Racial consciousness) หรือความสำนึกทางชาติพันธุ์ (Ethnic consciousness) หรือความสำนึกทางชนชั้น (Class consciousness) ฯลฯ ซึ่งมีสาระหลักอย่างเดียวกัน คือ บุคคลมีความรู้สึกคำนึงถึงการมีอยู่ของกลุ่มแต่ละประเภทนั้น และตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มหนึ่งที่เปรียบเทียบได้กับกลุ่มอื่นที่มีอยู่ในประเภทเดียวกัน ความตระหนักสำนึกนี้จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสมาชิกของกลุ่มเดียวกัน และต่อกลุ่มอื่นที่ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา, 2532: 81-82)

ประเวศ วะสี (2543: 4) ได้อธิบายความหมายของจิตสำนึกไว้ ดังนี้

…สำนึกหรือจิตสำนึก (Consciousness) กำหนดการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของมนุษย์ หากสำนึกแคบ การรับรู้ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมก็แคบ ถ้าสังคมใหญ่แต่สำนึกเล็กก็จะเกิดความขัดแย้ง ทำให้ไม่สามารถรักษาความเป็นปกติของสังคมไทย การยกระดับสำนึกของคนในชาติจึงควรเป็นแกนกลางของยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ…จิตสำนึกคือส่วนที่ลึกและทรงพลังที่สุด ถ้าจิตสำนึกเปลี่ยน ทุกอย่างก็เปลี่ยน…

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2519: 220) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

…ความสำนึก เป็นผลที่ได้จากการประเมินค่าการเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้จากทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ความเห็น และความสนใจในความแตกต่างของความคิดเห็น ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ ระดับความรู้สึก หรืออาจกล่าวได้ว่า ความสำนึกมีความหมายที่ใกล้เคียงกับความเชื่อมากที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นประสบการณ์ที่มีการรวมตัวกัน และมีความสัมพันธ์กันด้วย ในขณะเดียวกัน ทำหน้าที่ประเมินค่าจิตใจว่าสิ่งใดบ้างที่มีความสำคัญ หากปราศจากความเชื่อแล้ว ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้นก็จะอยู่แต่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมาเลย…

เทพไท ศรคำรณ (2535: 14) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

...ความสำนึกมีความหมายใกล้เคียงที่สุดกับความเชื่อ (Beliefs) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมและสัมพันธ์กันของประสบการณ์ของคน ทำหน้าที่ประเมินค่าของจิตใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งสำคัญ หากปราศจากความเชื่อประสบการณ์ต่าง ๆ ที่คนมีอยู่นั้นก็จะอยู่เพียงในความทรงจำ ไม่มีส่วนใดมีความสำคัญเด่นชัดขึ้นมา แต่หากว่าประเมินค่าแล้วตระหนักถึงความสำคัญที่มีต่อสิ่งนั้นแสดงว่าเกิดความสำนึกถึงสิ่งนั้นของบุคคลได้เกิดขึ้นแล้ว...

เกษม ตันติผลาชีวะ (2540:1) ได้กล่าวถึงความหมายของ จิตสำนึก ไว้ว่า

...ในทางการแพทย์ มีการตรวจระดับสติสัมปชัญญะ หรือความรู้สึกตัวของคน และแบ่งเป็นระดับต่างๆของความรู้สึกตัว (counsciousness) ระดับที่มีความรู้สึกตัวดี เรียกว่า conscious ถ้าไม่รู้สึกตัวเรียกว่า unconscious ส่วนของจิตใจที่เรารับรู้ได้ เรียกว่า จิตสำนึก (conscious) ส่วนของจิตใจที่เราไม่รับรู้ เรียกว่า จิตไร้สำนึก (unconscious) และส่วนของจิตไร้สำนึก ที่เกือบจะมาอยู่ในจิตสำนึกแล้ว เรียกว่า จิตกึ่งสำนึก (preconscious)...

ศิรินทร์ สืบพันธ์วงษ์ (2544: 20) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึก หรือความสำนึก ไว้ว่า

…ความสำนึก เป็นความตระหนัก เป็นความรู้ตัว เป็นความเข้าใจของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลประสบในสิ่งแวดล้อมที่อยู่ ดังนั้นความสำนึกหรือความตระหนักจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมเกิดการรับรู้ (perception) แล้วนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การรับรู้และความสำนึกซึ่งจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมต่อไปตามขั้นตอนและกระบวนการเกิดความสำนึก…

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต,2550) ได้กล่าวถึง ความหมายของจิตสำนึก ไว้ว่า

...ในจิตวิทยาสมัยนี้ก็มีหลายสาขา หลายสำนัก ซึ่งมีกลุ่มสำคัญที่เขาศึกษาเรื่องจิตนี้เหมือนกัน เขาแบ่งจิตเป็น จิตสำนึก กับจิตไร้สำนึก จิตสำนึกก็คือจิตที่รู้ตัว ที่พูดสิ่งต่างๆทำสิ่งต่างๆอย่างที่รู้ๆกันอยู่ เรียกว่า จิตสำนึก แต่จิตอีกส่วนหนึ่ง เป็นจิตไร้สำนึก ไม่รู้ตัว จิตที่ไร้สำนึกนี้ เป็นจิตส่วนใหญ่ของเรา...

มนัส สุวรรณ (2532 : 11) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึกไว้ว่า มี 4 ประการ คือ

1. รู้จริง/ซาบซึ้ง (appreciation) โดยเน้นการเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจ รู้ซึ้งว่าอะไรถูก อะไรผิด และอะไรเป็นผลดี/อะไรเป็นผลเสีย

2. มีความรัก/หวงแหน เน้นในสิ่งที่เข้าใจอย่างทราบซึ้งว่าเป็นสิ่งที่ถูก เป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์และส่วนรวม

3. มีความวิตก/ห่วงใยว่าจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม

4. ทำจริง/ปฏิบัติจริง ไม่ได้เน้นว่าต้องทำเฉพาะกรณีที่ทำได้หรือเป็นไปได้ ทุกคนมีความสามารถ (capability) ที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น ปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถทำจริงหรือปฏิบัติจริงได้โดยตรงก็สามารถทำจริงปฏิบัติจริงโดยทางอ้อมในรูปแบบต่างๆ ได้

เค คอฟกา (K. Koffka,1948: 212) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

ความสำนึก (consciousness) เป็นสภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่าง ๆ สภาวะจิตใจดังกล่าวเกิดจากความรับรู้ ซึ่งมีความหมายเหมือนกับคำว่า การรู้ตัว (awareness) อันเป็นผลจากการประเมินค่า การเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาจากทัศนคติ (attitude) ความเชื่อ (beliefs) ค่านิยม (values) ความเห็น (opinion) และความสนใจ (interests) ของบุคคล

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom อ้างถึงในวรรโณ ภักดี,2530: 9) ได้อธิบายความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า

ความสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของความรับรู้ทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมีลำดับขององค์ประกอบดังนี้คือ

1. การรู้ (cognition)
2. ความรู้สึกทางจิตใจ (affection)
3. พฤติกรรม (behavior)

เนลสัน (Nelson,1937) ได้อธิบายความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึกไว้ว่า

> …ความสำนึกเป็นสภาวะที่เมื่อบุคคลได้รับความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วมีการประเมินค่าและตระหนักถึงความสำคัญที่ตนเองมีต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของสภาวะตื่นตัวทางจิตใจ…

โกฟ (Gove, 1971: 482) ได้อธิบายความหมายของจิตสำนึก หรือความสำนึกไว้ว่า ความสำนึก หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ การรู้จักคิด การตื่นตัว การเอาใจใส่ความพร้อมและความสนใจต่อสถานการณ์ ความจริง หรือวัตถุภายนอก

โวลแมน (Wolman ,1973: 38) ได้อธิบายความหมายของจิตสำนึกหรือความสำนึก ไว้ว่า ความสำนึกเป็นสภาวการณ์ที่บุคคลตระหนักหรือมีความรับรู้ต่อสภาวะแวดล้อม

เปาโล แฟร์ (Paulo Freire , อ้างถึงในประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ,2533: 34-35) ให้ความหมายของคำว่า จิตสำนึกไว้ว่า

> ...จิตสำนึกของมนุษย์ไม่ได้มีความหมายแต่ในเชิงจิตวิทยาเท่านั้น แต่ยังมีความหมายที่ลึกซึ้งในเชิงปรัชญาว่า เป็นความรู้สึกในสิ่งที่เป็นสัจจการ สิ่งที่เป็นภาวะที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์และสิ่งที่เป็นโลกของมนุษย์...

เปาโล แฟร์ ได้แบ่งจิตสำนึกออกเป็น 4 ระดับ คือ

1. จิตสำนึกที่ยังไม่เปลี่ยนแปลง (intransitive Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนมีความเชื่อในเรื่องโชคลาง สิ่งศักดิ์สิทธิ์และโชคชะตา

2. จิตสำนึกกึ่งเปลี่ยนแปลง (Semi-intransitive Consciousness) หมายถึง การที่ประชาชนยอมลดค่าตนเอง มีความคิดที่ไม่เชื่อมั่นตนเอง รับค่านิยมที่มีการถ่ายทอดมาอย่างเต็มที่ จะมีการใช้ความรุนแรงและอารมณ์ในการตัดสินปัญหามาก

3.จิตสำนึกเปลี่ยนแปลง (Native-transitive Consciousness) หมายถึงการที่ประชาชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง เริ่มตระหนักเห็นปัญหาสังคมของตน เริ่มมีการประท้วงวิพากษ์วิจารณ์ แต่มักจะถูกปลุกระดมให้เป็นเครื่องมือของกลุ่มผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชาชนยังไม่เข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆของสังคม และยังไม่จัดเจนในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปรากฏการณ์นั้นๆ

4. จิตสำนึกขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Consciousness) หมายถึงการที่ประชาชนมีการคิดใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมอย่างลึกซึ้ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับฟังผู้อื่น และไม่หลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของตนเอง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า จิตสำนึก คือ ความรู้สึก ความคิด ความตระหนัก ความซาบซึ้ง ความศรัทธา และเห็นคุณค่าต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคล

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2527) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของจิตสำนึก ไว้ดังนี้

1. จิตสำนึกของบุคคลมีความสัมพันธ์กับสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งเวลาและสถานที่ อีกทั้งมีลักษณะไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2. บุคคลในระดับฐานะทางสังคมเดียวกัน จะมีจิตสำนึกที่ใกล้เคียงกัน

3. บุคคลโดยทั่วไป จะมีการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกต่อปัญหาหนึ่งๆเป็นลำดับขั้น คือ เริ่มจากวิธีการคิดวิเคราะห์และการอธิบายปัญหา เห็นวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานั้นๆจนถึงขั้นการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความคิด ความเข้าใจ อารมณ์ ความรู้สึก และการปฏิบัติต่อปัญหานั้นๆ

4. จิตสำนึกที่บุคคลแสดงออกทางพฤติกรรม มีทั้งลักษณะที่เป็นจิตสำนึกแท้และจิตสำนึกเทียม ดังนั้น ต้องพิจารณาเบื้องหลังของพฤติกรรมหนึ่งๆก่อนที่จะมีการตีค่าพฤติกรรมนั้นๆ

3.2 **ความสำคัญของจิตสำนึก**

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2543: 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตสำนึกไว้ว่า

> …สำนึกเป็นสิ่งที่อยู่ลึกในจิตใจของคน เป็นตัวชี้นำ กำกับ กลั่นกรองพฤติกรรมของคน ตลอดจนองค์ประกอบทั้งหลายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว กลุ่มคน องค์กร ชุมชน หรือสังคมโดยรวม ล้วนได้รับอิทธิพลจาก “สำนึก” ของคน ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม จะเห็นได้ว่า ความดี ความเลว ความเจริญ ความเสื่อม ตลอดจนพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ในแต่ละสังคมก็ล้วนเป็นผลสืบนื่องมาจาก “สำนึก” ของคนเช่นกัน ดังนั้น “สำนึก” จึงเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่ขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก จับต้องยาก มองเห็นยากและพัฒนายาก…

ประเวศ วะสี (2529: 19) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตสำนึก ไว้ดังนี้

> ...จิตสำนึกเป็นเรื่องสำคัญมาก เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ที่จะพัฒนาสังคมมนุษย์ และอยู่ในตัวมนุษย์เอง การสร้างปัญญาคือการพัฒนาจิตสำนึกที่ถูกต้องและเห็นว่าจิตสำนึกมีทั้งระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และทุกองค์ประกอบของสังคม...

มัลลิกา มัติโก (2541: 28-29) ได้กล่าวถึงความสำคัญของจิตสำนึกไว้ ดังนี้

จิตสำนึกทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นสภาวะความรู้ตัวถึงความคิด ความรู้สึกต่อบุคคลหรือสิ่งของอื่นๆ ที่เกิดจากความคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกัน เช่น กลุ่ม สถาบัน โครงสร้างระบบ และ

นำไปสู่การมีอิทธิพลต่อปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มอื่นที่เกี่ยวข้องกัน รวมทั้งต่อสถาบันและโครงสร้างสังคม

จิตสำนึกทางสังคมเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว จะต้องผลิตซ้ำอยู่เสมอ เพื่อป้องกันการเลือนหายหรือเปลี่ยนแปลง หรือเพื่อให้จิตสำนึกมีความคงทน โดยต้องได้รับการเสริมแรงจากสถาบันโครงสร้างหรือพิธีกรรมทางสังคม ด้วยเงื่อนไขที่จำเป็ย ทั้งนี้เงื่อนไขดังกล่าวอาจได้รับผลกระทบจากภายนอก เช่น การไหลบ่าทางวัฒนธรรม ระบบการค้า เศรษฐกิจ...ระบบการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมวัฒนธรรม (ครอบครัว วิถีชีวิต ค่านิยม ความคิด กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน) เหล่านี้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกหรือสร้างคุณค่าใหม่ต่อจิตสำนึกขึ้นมาได้ ในขณะที่จิตสำนึกบางอย่างอาจยังคงอยู่ เนื่องจากได้รับการปลูกฝัง ขัดเกลามาตั้งแต่เยาว์วัย (จากการอบรมปลูกฝังตั้งแต่ระดับสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน)

3.3 กระบวนการเกิดจิตสำนึก

เมธี ปิลันธนานนท์ (2526: 42-48) ได้อธิบายถึงกระบวนการการเกิดจิตสำนึกหรือความสำนึกว่าความสำนึกจะเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการดังแผนภูมิที่แสดงไว้นี้

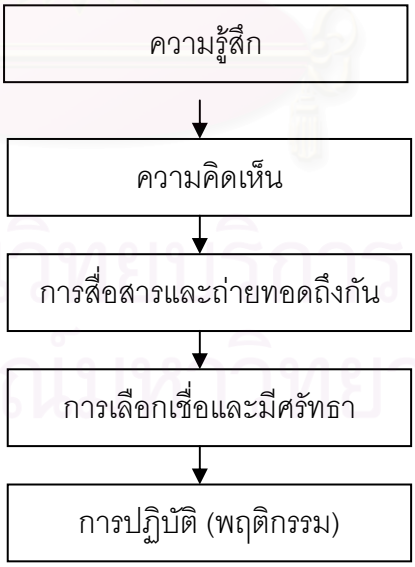

แผนภูมิ แสดงกระบวนการเกิดจิตสำนึกหรือความสำนึก

กระบวนการเกิดจิตสำนึกหรือความสำนึกมี 5 ลำดับ คือ

1. ความรู้สึก มีความรู้สึกสะดุดใจจากสิ่งที่ตนกระทำอยู่หรือเคยมีประสบการณ์เกิดการยั้งคิดในค่านิยมที่ตนมีอยู่

2. ความคิดเห็น แบ่งเป็นหลายประเภท

2.1 ความคิดเห็นอย่างมีระดับ ซึ่งมีอยู่ 7 ระดับด้วยกัน คือ ระดับความจำ การแปลความ การประยุกต์ใช้ การตีความ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล

2.2 ความคิดเห็นแบบวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งแยกแยะข้อเท็จจริงจากความคิดเห็นส่วนตัวที่มีอคติ แยกเอาการเลือกที่รักมักที่ชัง และข้อขัดแย้งออกจากสิ่งที่เป็นสัจจะหรือข้อเท็จจริง รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ การโฆษณาชวนเชื่อ และพฤติกรรมที่ทำตาม ๆ กันมา เป็นต้น

2.3 ความคิดตามหลักตรรกวิทยา ความคิดแบบสร้างสรรค์ ความคิดจากทักษะด้านพุทธิศึกษา เช่น การใช้ภาษา การคำนวณ และการวิจัย เป็นต้น

ส่วนที่เป็นขั้นตอนความคิดเห็นนี้จะปรากฏออกมาเนื่องจากที่เราเกิดการรู้สึกสะดุดใจ ซึ่งจะเกิดความรู้สึกและเป็นความคิดเห็นประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือบูรณาการกันก็ได้

3. การติดต่อสื่อสารและถ่ายทอด การติดต่อสื่อสารกันหรือถ่ายทอดกันและกันสามารถทำได้ทั้งโดยคำพูด โดยทางอื่น เช่น การส่งข่าวโดยถ้อยคำที่เขียน การฟัง การถาม การให้ข้อมูล และรับข้อมูลป้อนกลับ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง เป็นต้น

4. การเลือกเชื่อและเกิดศรัทธา ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปจากทางเลือกต่าง ๆ มีการพิจารณาสิ่งที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งที่ชอบและไม่ชอบ เลือกการกำหนดเป้าหมาย การรวบรวมข้อมูล การแก้ปัญหา การวางแผน และการเลือกอย่างอิสระ จากตัวอย่างเรื่องเดียวกัน สำหรับขั้นตอนนี้ เมื่อได้มีการติดต่อสื่อสารและถ่ายทอดกันแล้ว การเห็นพ้องต้องกัน การสนับสนุนกัน การนิยมชมชอบร่วมกัน จะทำให้ตนเลือกเชื่อและเกิดศรัทธาในการพึ่งตนเองว่าเป็นสิ่งที่ดีและยึดมั่นไว้ในใจ

5. การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ทำตามซ้ำกับที่เคยทำมา หรือจากที่เลือกใหม่ เมื่อมาถึงขั้นตอนนี้ จะเกิดความเชื่อถือมีศรัทธาในพฤติกรรม ก็จะพยายามที่จะถ่ายทอดความเชื่อนี้มาเป็นความพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติด้วยตนเองบ้าง ซึ่งก็จะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ของบุคคลนั้น

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2543: 13-19) กล่าวไว้ว่า เมื่อพิจารณาลักษณะของการก่อเกิด “สำนึก” พบว่าสำนึกของคน สำนึกของชุมชน หรือสำนึกของสังคม ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมมากมาย อาจจำแนกเป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในได้ดังนี้

1. สำนึกที่ก่อเกิดจากปัจจัยภายนอก จะเห็นได้ว่ากระบวนการทางสำนึกในคน ๆ หนึ่ง มีที่มาจากภาวะแวดล้อมทางสังคม เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน คนทั่วไป ฯลฯ ตลอดจนระดับที่สูงขึ้น เช่น องค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา ฯลฯ

2. สำนึกที่ก่อเกิดจากภายใน หมายถึง การครุ่นคิด ไตร่ตรอง ตรึกตรองของคนแต่ละคนในการพิจารณาตัดสินเชิงการให้คุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตัวเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายในต่อการก่อเกิดสำนึก การด่วนสรุปว่าปัจจัยภายนอกหรือภายในเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดสำนึกคงไม่ถูกต้องนัก เพราะทุกสรรพสิ่งล้วนสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทบต่อจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของคน แล้วกลายเป็นสำนึกไปโดยธรรมชาติและมักไม่รู้ตัว แต่สำนึกที่เกิดจากภายในเป็นการจงใจ เป็นการเลือกสรร หมายถึงการระลึกรู้ตัวเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเอง แท้จริงแล้วในทุกขณะจิตมีการปรับเปลี่ยน มีการตอบโต้กันระหว่างสิ่งที่มากระทบจากภายนอก และสิ่งที่คิดเองจากภายใน บางครั้งสิ่งที่กระทบจากภายนอกเป็นสิ่งไม่ดี แต่เรามีสำนึกภายในดีจึงเกิดการต่อสู้กันขึ้น เช่น เราเชื่อว่า “ทำดีได้ดี” แต่เมื่อมีคนมาบอกว่า “ทำดีไม่เห็นได้ดี” ก็อาจทำให้ภายในจิตใจเราเกิดการต่อสู้กันเพื่อให้ได้คำตอบว่าสิ่งไหนกันแน่ที่เป็นความถูกต้อง หรือการเชื่อว่าชีวิตที่เรียบง่ายเป็นสิ่งที่ดี แต่ภาวะแวดล้อมล้วนแต่เป็นความฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ หากเป็นคนที่มีสภาวะจิตไม่เข้มแข็งพอก็อาจถูกฉุดดึงไปได้ แต่ถ้าจิตใจเข้มแข็งก็สามารถยึดมั่นอยู่กับการมีชีวิตที่เรียบง่ายได้ และถ้าจะให้เหนือขึ้นไปยิ่งกว่านั้น ก็คือการประพฤติปฏิบัติดังกล่าวได้ส่งผล มีอิทธิพลต่อคนรอบข้าง และเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นประพฤติปฏิบัติตาม ระหว่างปัจจัยภายในกับภายนอกนั้น เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ไม่มีต้นไม่มีปลาย ดังนั้นสำนึกภายในจึงมีผลต่อปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายนอกก็มีผลต่อสำนึกภายในด้วยเช่นกัน

ชวนะ ภวกานันท์ (2525: 96) กล่าวถึงกระบวนการเกิดจิตสำนึก ไว้ว่า

> ...มนุษย์มีความสำนึกเกิดขึ้นตลอดเวลา และมีความสำนึกในหลายๆด้าน อาทิ ความสำนึกทางด้านการเมือง ความสำนึกทางด้านการพัฒนาสังคม ความสำนึกทางด้านวัฒนธรรม เป็นต้น และการมีความสำนึกในแต่ละด้านก็จะต้องแสดงบทบาทที่แน่นอนในมิติเงื่อนไขหนึ่งๆ เช่น ถ้าบุคคลใดติดตามเรื่องราวทางการเมือง ย่อมถือได้ว่า เขามีความสนใจทางการเมือง ซึ่งจัดได้ว่าเขามีความสำนึกทางการเมืองและมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในอนาคต...

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S.Bloom แปลโดย อุทุมพร ทองอุทัย,2523) ได้กล่าวถึงกระบวนการเกิดจิตสำนึก หรือสำนึก ไว้ดังนี้

ความสำนึกเป็นส่วนหนึ่งของความรับรู้ทางจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนการเกิดพฤติกรรม โดยมีลำดับขององค์ประกอบดังนี้

1. การรู้ (cognition)
2. ความรู้สึกทางจิตใจ (affection)
3. พฤติกรรม (behavior)

3.4 การสร้างจิตสำนึก

ระบบการศึกษาเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างสำนึก สร้างชาติ สร้างสังคม สร้างคน ทั้งนี้ระบบการศึกษาที่คนโดยทั่วไปเข้าใจก็คือ “ระบบการศึกษาที่เป็นทางการ” แต่ความหมายที่แท้จริงรวมถึงระบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคม ซึ่งเรียกว่า “ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์” ความสำคัญจึงอยู่ที่การผลักดันสำนึกที่พึงปรารถนาเข้าสู่ระบบการศึกษาให้ได้ ดังที่ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2543: 57) ได้กล่าวไว้ว่า

> …การสร้างสำนึกมาจากตัวเองและจากปัจจัยภายนอก หรือกระบวนการเรียนรู้โดยระบบหรือกลไกที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ลักษณะที่เป็นทางการก็คือระบบโรงเรียน สถาบันการศึกษา และที่ไม่เป็นทางการก็คือการเรียนรู้ภายในองค์กร ชุมชน สังคม …ถ้ามองอย่างนี้ก็อาจกล่าวว่า ระบบการศึกษาทั้งหมด คือ กระบวนการที่สามารถสร้างสำนึกที่พึงปรารถนา...

นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการสร้างจิตสำนึกไว้ดังนี้

ประเวศ วะสี (2529: 19) ได้กล่าวถึงการสร้างจิตสำนึก ไว้ว่า

> ...จิตสำนึก (Awareness) จะเริ่มจากคนๆหนึ่งเมื่อมีการขยายเพิ่มมากขึ้นจนถึงจุดๆหนึ่ง หรือระดับหนึ่งก็จะนำไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้...

มัลลิกา มัติโก (2541: 29) ได้กล่าวถึงการสร้างจิตสำนึกไว้ ดังนี้

> ...การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม (ครอบครัว วิถีชีวิต ค่านิยม ความคิด กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน) เหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจิตสำนึก หรือสร้างคุณค่าใหม่ต่อจิตสำนึกขึ้นมาได้ ในขณะที่จิตสำนึกบางอย่างอาจยังคงอยู่ เนื่องจากได้รับปลูกฝัง ขัดเกลามาตั้งแต่ระดับเยาว์วัย (จากการอบรมปลูกฝังตั้งแต่ระดับสถาบันครอบครัว ชุมชน โรงเรียน)จนถึงปัจจุบัน...

อคิน รพีพัฒน์ (2531: 49-50) ได้กล่าวถึงการสร้างจิตสำนึกในด้านสำนึกการมีส่วนร่วมไว้ว่า มี 5 ระดับ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ในการพิจารณาปัญหา และจัดระดับความสำคัญของปัญหา
2. มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา
3. มีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการแก้ปัญหา
4. มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
5. มีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรมการพัฒนา

ดังนั้น ในการสร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย ระบบการศึกษา จึงนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่เยาวชนไทยได้อย่างดียิ่งควบคู่กับการปลูกฝังจิตสำนึกจากครอบครัว ชุมชน และสังคม ดังที่ เกษม ตันติผลาชีวะ (2540: 3) ได้กล่าวไว่ว่า

> ...จิตสำนึกของคนเรา มิใช่จะมาปลูกฝังมาสอนกันได้ง่ายๆ เมื่อโตเกินกว่าจะแก้ไข หากแต่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งพร้อมจะรับสิ่งดีๆเข้าสู่จิตสำนึกของเขา เด็กจะเกิดจิตสำนึกที่ดีได้ ก็ต้องมีตัวอย่างที่ดีให้ดูด้วย

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีประชากรของประเทศประกอบด้วย**กลุ่มชาติพันธุ์** (Ethnic Groups) มากมายหลายกลุ่มหลายเผ่าพันธุ์ที่ได้เข้ามาอาศัยอยู่ เช่น ชาวจีน มุสลิม อินเดีย ลาว ญวน ตลอดจนชาวเขาเผ่าต่าง ๆ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ก็จะมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) เฉพาะของตนเองเช่นเดียวกับกลุ่มคนไทยที่ไปอาศัยอยู่ใน

ต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่มอาศัยอยู่ คนไทยในสหรัฐอเมริกาได้รวมกัน และพยายามรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวัฒนธรรมไทยไว้อย่างน่าสนใจ และควรค่าแก่การศึกษา

1. **กลุ่มชาติพันธุ์** (Ethnic Groups)

1.1 **ความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์**

งามพิศ สัตย์สงวน (2545: 34) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ ดังนี้

…กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมย่อยร่วมกัน คือ มีค่านิยม ความคิด อุดมการณ์ ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา ระบบสัญลักษณ์และวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ร่วมกัน กลุ่มชาติพันธุ์จะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมใหญ่ และมักเชื่อมโยงกับการอพยพมาจากประเทศอื่น ๆ …

อมรา พงศาพิชญ์ (2541: 15) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ ดังนี้

…กลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) คือ กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน เช่น คนไทย คนพม่า คนกะเหรี่ยง คนจีน คนลาว เป็นต้น ….

อารง สุทธาศาสน์ (2524: 68) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ว่า

…กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มต่าง ๆ ที่อยู่ภายในสังคมเดียวกัน โดยทั่วไปแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มซึ่งแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ในแง่ของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และทางต้นตอที่มาของบรรพบุรุษแต่ในทางปฏิบัติมักจะใช้เรียกกลุ่มใดก็ได้ที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรม…

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2542: 269) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ดังนี้

…กลุ่มชาติพันธุ์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า ethnic group บางครั้งคนไทยใช้ว่า เชื้อชาติ หรือกลุ่มชน กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีบรรพบุรุษ ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือแบบแผน การดำเนินชีวิตร่วมกัน และประการสำคัญมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน…

ชาลส์ เอฟ คายส์ (Charles F.Keyes,1982) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ ดังนี้

…ชาติพันธุ์ เหมือนกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Ethnicity as Cultural Identity)หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกที่จะรักษาสิ่งที่บรรพบุรุษของพวกเขาได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งก็คือวัฒนธรรมนั่นเอง การสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษนอกจากจะเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่แล้ว ยังเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆด้วย…

อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วิถีการดำเนินชีวิต และความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันร่วมกัน

1.2 ลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์

อมรา พงศาพิชญ์ (2541: 157) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ ดังนี้

…กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมนี้ มีลักษณะเด่น คือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือดและบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อม ๆ กันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันสามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์นับถือศาสนาเดียวกัน…

ยศ สันตสมบัติ (2544: 123) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ ไว้ว่า

> …ความเป็นชาติพันธุ์จึงมิใช่สิ่งที่ถูกกำหนดโดยสายเลือดหรือโดยปัจจัยทางชีววิทยาในทางตรงกันข้าม กลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่มนิยามอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเอง และในขณะเดียวกันก็ถูกนิยามด้วยสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองสร้างขึ้น…

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2545: 269-270) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ ดังนี้

> …กลุ่มชาติพันธุ์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า ethnic group บางครั้งคนไทยใช้ว่าเชื้อชาติหรือกลุ่มชน กลุ่มชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มคนที่มี บรรพบุรุษ ภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตร่วมกัน และประการสำคัญมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน…

ในโลกเรานี้ ประกอบขึ้นด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มากมาย วิธีการในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์มีหลายวิธีการ กล่าวคือ การใช้ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง หน้าตา รูปศีรษะ จมูก สีผิว และกลุ่มเลือด การใช้ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม เช่น กลุ่มวัฒนธรรมล่าสัตว์ เลี้ยงสัตว์ ร่อนเร่ หรือกลุ่มวัฒนธรรมเกษตรกร ชาวนา เป็นต้น นอกจากนี้มีการใช้ลักษณะภาษา เพื่อเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ โดยดูจากการใช้คำศัพท์พื้นฐานร่วมกัน ซึ่งผลของการจำแนกทำให้แบ่งภาษาออกเป็นตระกูลต่าง ๆ เป็นต้น

ถึงแม้ว่าภาษากับกลุ่มชาติพันธุ์จะไม่เป็นสิ่งเดียวกัน กล่าวคือ การใช้ภาษาเพียงอย่างเดียวไม่สามารถบอกความเป็นชาติพันธุ์ได้ในทุกกรณี แต่อย่างไรก็ตามการนำภาษามาพิจารณาในการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ก็มีประโยชน์ไม่น้อย ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการดังนี้

1. ภาษา เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวมนุษย์ เป็นลักษณะเฉพาะของความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่เมื่อได้ยินได้ฟัง ผู้ฟังสามารถบอกได้ว่าผู้พูดเป็นกลุ่มเดียวกับผู้ฟังหรือไม่ หรือกลุ่มใด นอกจากนี้ภาษาส่วนมากในแถบเอเชียอาคเนย์หรือในประเทศไทยมักจะมีความสอดคล้องกับลักษณะความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ หรือหากไม่สอดคล้องมีการเปลี่ยนแปลงไป ก็อาจสามารถสืบประวัติได้

2. โดยปกติภาษาที่พูดกันในบ้าน ระหว่าง ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา ลูกหลาน จะเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของความเป็นชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ เมื่อใดที่ภาษาพูดในบ้านเปลี่ยนไปเป็นภาษาอื่น ๆ ก็หมายความว่า มีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ

3. ในการเก็บข้อมูลบางครั้ง เป็นการยากที่ชาวบ้านจะบอกว่า ตนเองเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด เนื่องจากอาจมีปัญหาการเมืองและสังคม แต่ถ้าจะให้บอกว่าพูดภาษาอะไร หรือเพื่อนบ้านพูดภาษาอะไร จะบอกได้ไม่ยาก ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชนหนึ่ง ๆ โดยไม่ยากนัก

4. แม้ว่าภาษาและความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์จะไม่สอดคล้องกันเสมอไป แต่การที่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาพูดที่กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ๆ ใช้อยู่ ย่อมจะเป็นประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง เป็นกุญแจนำไปสู่ความเข้าใจหลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ …

นาธาน เกลเซอร์ และดาเนียล พี เมนิฮาน(Nathan Glazer and Daniel P. Maynihan, 1970: 34) ได้กล่าวถึงลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ ไว้ว่า

> …ในเกือบทุกสังคมของโลกจะประกอบด้วยกลุ่มคนหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติและหลายชาติพันธุ์ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะมีเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มตน เป็นต้นว่า ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิต บรรพบุรุษ ผิว เชื้อชาติ ตลอดจนภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ อาจจะกล่าวได้ว่า ประเทศในโลกปัจจุบันนี้เป็นไปไม่ได้ที่ชาติรัฐหนึ่งจะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์เพียงกลุ่มเดียว และมีเชื้อชาติบริสุทธิ์ ซึ่งจากการประชุมของกลุ่มนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ จัดโดยสหประชาชาติได้ลงมติว่าในโลกปัจจุบันไม่มีเชื้อชาติ (Race) แท้ ๆ เหลืออยู่แล้ว…

อีเมอริช เค. ฟรานซิส (Emerich K. Francis, 1976 อ้างถึงในณัฐประวีณ ศรีทรัพย์) ได้กล่าวถึงลักษณะขององค์ประกอบที่เป็นตัวกำหนดกลุ่มชาติพันธุ์ ไว้ดังนี้

1. ภาษา ความแตกต่างหรือความเหมือนของภาษาเป็นปัจจัยสำคัญในการแสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ซึ่งคนกลุ่มอื่นจะไม่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในภาษาถิ่นของแต่ละกลุ่ม

2. วัฒนธรรม จะถูกให้คำจำกัดความในรูปของสัญลักษณ์ของกลุ่มสังคมนั้น ๆ สัญลักษณ์จะมีทั้งในลักษณะนามธรรมและรูปธรรม วัฒนธรรมจะอยู่ในลักษณะนามธรรม ได้แก่ บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยม นิทานปรัมปราของท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถธำรงความเป็นชาติพันธุ์ไว้ได้ เช่น อิตาลี ไอริช ญี่ปุ่นในสหรัฐอเมริกา ยังคงรักษาวัฒนธรรมบางอย่างของตนไว้แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม …ส่วนวัฒนธรรมในลักษณะรูปธรรม ได้แก่ ศิลปะพื้นบ้าน เครื่องดนตรี อาชีพเฉพาะของท้องถิ่น ชื่อ-สกุล

สรุปได้ว่า ลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ที่นักวิชาการส่วนใหญ่กล่าวถึง พิจารณาได้จากเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตเป็นสำคัญ

1.3 แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์ มีลักษณะเด่นคือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึง บรรพบุรุษทางสายเลือดและบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน จะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมอยู่ด้วยพร้อมๆกันไป เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ และในขณะเดียวกันสามารถเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้(อมรา พงศาพิชญ์,2541:157)

ชาลส์ เอฟ คายส์ (Charles F.Keyes, 1982: 12-13) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องชาติพันธุ์ ไว้ดังนี้

ความคิดเรื่องชาติพันธุ์ อาจพิจารณาแยกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ แบบที่ ชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานใกล้เคียงกัน พึ่งพาอาศัยกัน และแบบที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในลักษณะชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อย

1. การพึ่งพากันของกลุ่มชาติพันธุ์

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไม่จำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์จากแง่มุมของชนกลุ่มน้อย ชนกลุ่มใหญ่เสมอไป ในบางประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยหลายกลุ่ม ความสัมพันธ์ด้วยกันเองเป็นเรื่องที่น่าศึกษา

ชาลส์ เอฟ คายส์(Charles F. Keyes,1979) เสนอว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งรกรากอยู่ในบริเวณเดียวกัน จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะที่พึ่งพากัน ในอดีตเนื่องจากความเจริญเกิดขึ้นในที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ในการศึกษาชาวเขาในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆมีลักษณะเป็นคู่ เช่น คนลั้วะ/ คนเมือง คนคะฉิ่น/ คนฉาน คนกะเหรี่ยง/ คนพม่า คนม้ง/คนจีน เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดการพึ่งพากันระหว่าง

ชาวเขาซึ่งเจริญน้อยกว่า กับคนพื้นราบซึ่งเจริญกว่า และสามารถผลิตสิ่งของต่างๆที่ชาวเขาไม่สามารถผลิตได้

2. กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์แบบชนกลุ่มน้อยชนกลุ่มใหญ่

ในกรณีที่กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ใกล้เคียงและเข้ากันไม่ได้นั้นจะพบว่า เป็นเพราะวัฒนธรรมสองวัฒนธรรมเข้ากันไม่ได้ วัตถุประสงค์ทางการเมืองไม่ตรงกันและต่างกลุ่มต่างก็ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน ความเข้ากันไม่ได้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม

ไมเคิล เมอร์แมน (Micheal Moerman,1965: 1221) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ ไว้ดังนี้

> ...การที่จะบอกว่าใครเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใดนั้น ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นเองเป็นผู้วินิจฉัยว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใด...

สรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องชาติพันธุ์ จะต้องพิจารณาในเรื่องที่บุคคลอื่นเป็นผู้วินิจฉัยว่าบุคคลใดเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใด โดยพิจารณาจากวัฒนธรรมของกลุ่ม หรือเป็นการพิจารณาจากตัวบุคคลนั้นเองเป็นผู้ตัดสินว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใด ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นประเด็นที่ควรจะศึกษาในกลุ่มชาวไทยและเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา

2. อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (ethnic identity) และกลุ่มชาติพันธุ์ (ethnic group) เป็นทั้งคำและแนวคิดสำคัญที่นักมานุษยวิทยาตะวันตกนำมาใช้ในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมาเพื่อการศึกษากลุ่มชนที่มีวัฒนธรรม และภาษาเฉพาะที่ได้สืบทอดกันมานานหลายชั่วอายุคน (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2546: 4)

2.1 ความหมายของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

อัตลักษณ์ หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลหรือสิ่งนั้นในพจนานุกรมภาษาไทย อังกฤษ (วิทย์ เที่ยงบูรณะธรรม, 2527: 1049) คำแปลของ identity คือคำว่า

“เอกลักษณ์” ซึ่งตรงกับความหมายของคำนี้ในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ (Oxford Advance Learner’s 1973: 487; Collins Dictionary , 1996) นั่นก็คือสิ่งที่เป็นคุณสมบัติของคนหรือสิ่งหนึ่ง และมีนัยขยายต่อไปว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะของสิ่งนั้นที่ทำให้สิ่งนั้นโดดเด่นขึ้นมาหรือแตกต่างจากสิ่งอื่น (อภิญญา เฟื่องฟูสกุล, 2543: 1)

2.2 ลักษณะของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อพยพมาอาศัยในสังคมใหม่ มักมีความสำนึกในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าอพยพเข้ามาในสังคมใหม่เป็นจำนวนมาก และกลุ่มคนเหล่านี้มักจะถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับการปฏิบัติอย่างอคติ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ลูกหลานของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มแรก ๆ อาจยอมรับวัฒนธรรมใหญ่และพยายามหาทางเคลื่อนที่ทางชนชั้นให้สูงขึ้น และในที่สุดอาจจะทิ้งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มอย่างสิ้นเชิงก็เป็นได้

ในสังคมไทยก็เช่นเดียวกับสังคมอื่น ๆ มีกลุ่มชาติพันธุ์มากมายหลายกลุ่ม เช่น พวกชาวเขา ชาวเล ชาวมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน เขมร มอญ พม่า ลาว เป็นต้น แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีกระบวนการผสมผสานทางวัฒนธรรมแตกต่างกันไป (งามพิศ สัตย์สงวน, 2545: 34-35)

ในสหรัฐอเมริกา นักวิชาการพยายามอธิบายกระบวนการบูรณาการ (Integration) ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ปรากฏว่า มีแนวคิดอยู่ 2 รูปแบบ คือ The Melting Pot และ Cuttural Pluralism รูปแบบแรกที่เรียกว่า The Melting Pot หมายถึง กลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ จะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไปในที่สุด เมื่อเวลาผ่านไป และจะผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมใหญ่ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า Cultural Pluralism (พหุวัฒนธรรม) หมายถึง การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมนั้น ๆ โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะพยายามรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และเพิ่มความตระหนักถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมากขึ้น (Hess , Markson & Stein, 1988)

ชาร์ล เอฟ คายส์ (Charles F.Keyes,1982) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไว้ ดังนี้

> …มาตรการในการพิจารณากลุ่มชาติพันธุ์จะต้องใช้ความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม การที่สมาชิกมีความรู้สึกต้องการจะรักษาสิ่งที่บรรพบุรุษของพวกเขาได้

ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งก็คือ **อัตลักษณ์**ทางวัฒนธรรมนั่นเอง การสืบทอดวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ นอกจากจะเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่แล้ว ยังเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ด้วย การปฏิบัติหรือการแสดงออกที่เป็นมรดกของบรรพบุรุษ ได้แก่ ภาษา ศาสนา นิทานปรัมปรา หรือนิยายโบราณ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาของบรรพบุรุษในการสร้างกลุ่มและถิ่นที่อยู่ สร้างความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ ก่อให้เกิดความ รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และต้องการธำรงชาติพันธุ์ของกลุ่มตนไว้ต่อไป... การที่เรามีการนับถือเครือญาติหรือบรรพบุรุษร่วมกัน เป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่พวก แสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน หรือเป็นส่วนหนึ่งของตระกูล เป็นการสร้างความรู้สึกร่วมกันว่าบุคคลนั้นมีพวกพ้อง มีญาติพี่น้อง ทำให้เกิดสิ่งที่จะประพฤติตนไปในแบบอย่างที่บุคคลในสังคมของตนปฏิบัติสืบต่อกันมา...

นิโคลัส แทป (Nicholas Tapp, 1969) ได้กล่าวถึงลักษณะของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไว้ ดังนี้

...เราควรมองอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (ethnic identity) ในลักษณะที่เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (historical consciousness) ในแง่นี้ความเป็นชาติพันธุ์มิใช่อะไรบางอย่างที่ถูกกำหนดจากสายเลือดโดยกำเนิด หากแต่เป็นผลมาจากการจงใจเลือก กลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มเลือกสรรประวัติศาสตร์ของตนเอง เลือกที่จะหยิบยกเอาเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ มาตีความในลักษณะที่มีนัยสำคัญต่อชีวิตทางสังคมของตน เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ เหล่านั้นกลายมาเป็นความจริง (real history) หรือเป็นประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มนั้นในเวลาต่อมา...

อาจกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ ของกลุ่มที่ทำให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยเฉพาะที่เด่นชัดคือ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสำนึกในการรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรศึกษาต่อไปถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ และหลากหลายวัฒนธรรม ชาวพื้นเมืองดั้งเดิมคือชาวอินเดียนแดงหลายเผ่า ซึ่งมีถิ่นกำเนิดอยู่ในเอเชีย อพยพมาอยู่ก่อนชาวยุโรป ชาวยุโรปกลุ่มแรกที่อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐาน คือ ชาวอังกฤษและชาวเนเธอร์แลนด์ ต่อมามีการนำชาวผิวดำจากแอฟริกาเข้ามาเป็นทาส หลังจากนั้นชาวเอเชียได้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานมากขึ้น โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่น...ชาวอเมริกันเป็นผู้อพยพมาจากหลากหลายวัฒนธรรม กลุ่มคนต่างๆเหล่านี้ บางกลุ่มยังคงรักษาขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของตนไว้ เช่น กลุ่มชาวจีนจะเกาะกลุ่มอยู่ด้วยกันในไชน่าทาวน์ ชาวอิตาเลียนจะรวมตัวกันอยู่ในลิตเติลอิตาลี รวมทั้งกลุ่มชาวไทยที่รวมตัวกันอยู่หลายรัฐในสหรัฐอเมริกา...(http://www.hamiltoninter. com)

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นดินแดนที่มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้าไปอาศัยอยู่ ทำให้มีประชาชนหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์ปะปนกันอยู่ ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยจึงต้องสนใจในเรื่องพหุวัฒนธรรมด้วย

อัลฟา อูมา โกนาเร (Alfa Uma Konarea, 1993 อ้างถึงในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, 2541: 61) กล่าวถึงความสำคัญของแนวคิดพหุวัฒนธรรม ไว้ว่า

> ...ตราบใดที่อารยธรรมหนึ่งใดยังคงใช้การเมือง ภูมิปัญญา และศีลธรรมเป็นเครื่องบีบบังคับอารยธรรมอื่น ๆ โดยอาศัยพื้นฐานคุณลักษณะสติปัญญาอันสั่งสมสืบทอดกันมา มนุษยชาติก็ไม่สามารถวาดหวังว่าจะประสบกับสันติภาพได้ การปฏิเสธลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของบุคคลใดก็เท่ากับปฏิเสธเกียรติภูมิของเขานั่นเอง...

เฮส มาร์คสัน และสเตน (Hess, Markson and Stein,1988) กล่าวถึงแนวคิดพหุวัฒนธรรม ไว้ว่า

> ...พหุวัฒนธรรม หมายถึงการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่ม

> ชาติพันธุ์ต่างๆในสังคมนั้นๆ โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ จะพยายามรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และเพิ่มความตระหนักถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมากยิ่งขึ้น…

อมรวิชช์ นาครทรรพ (2546: 16) กล่าวถึงแนวคิด พหุวัฒนธรรม หรือความหลากหลายทางวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

> …ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจคนในวัฒนธรรมอื่นภายใต้กรอบทางวัฒนธรรมของคนเหล่านั้นเอง แทนที่จะไปเข้าใจหรือตีความความประพฤติของเขาจากกรอบวัฒนธรรมของตน…

อมรา พงศาพิชญ์ (2545: 19) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ บูรณาการทางวัฒนธรรม หรือ พหุวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

> …ความคิดเรื่องบูรณาการทางวัฒนธรรม คือการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรมด้วย ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมคือการมีวัฒนธรรมที่หลากหลายร่วมกัน และไม่ได้มีการพยายามครอบงำซึ่งกันและกัน…ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมสมัยใหม่มีลักษณะยอมรับซึ่งกันและกัน ย่อมหมายความว่า เกิดบูรณาการทางวัฒนธรรม บางครั้งใช้คำว่า พหุวัฒนธรรม คือ รัฐประเทศที่มีหลายวัฒนธรรม ประเทศที่เกิดขึ้นใหม่มักจะเป็นรัฐพหุวัฒนธรรม เพราะประเทศเหล่านี้เกิดขึ้นภายหลังการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ คือตัวอย่างรัฐประเทศที่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม…

อาจกล่าวได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม เป็นแนวคิดที่จะช่วยประสานประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ โดยเฉพาะประเทศที่มีประชากรหลากหลายกลุ่ม หลากหลายชาติพันธุ์ ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา และการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา จึงจำเป็นต้องตระหนักถึงแนวคิดพหุวัฒนธรรมในการจัดการศึกษา

1. ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

ในการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนที่อยู่ในประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือพหุวัฒนธรรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม (Multicultural Education) ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายและอธิบายลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ดังนี้

คอร์เตส (Cortes, 1996) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม หมายถึงกระบวนการที่ครูได้ช่วยเตรียมผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมให้อยู่ด้วยความเข้าใจกัน มีการร่วมมือร่วมใจกัน มองเห็นประโยชน์ที่แท้จริงในการพึ่งพาอาศัยกัน มีความเสียสละและยุติธรรม

แบงค์ส (Banks, 1989) ให้ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ว่า

> ...พหุวัฒนธรรม เป็นแนวคิดทางการปฏิรูปการศึกษา และเป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อที่จะเปลี่ยนโครงสร้างของสถาบันการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละเพศ ผู้เรียนที่เป็นเด็กพิเศษ ผู้เรียนกลุ่มเชื้อสายต่าง ๆ กลุ่มสีผิว และกลุ่มวัฒนธรรมทั้งหลายได้มีความเสมอภาคกันในด้านความสำเร็จในการเรียน...

กอลนิคและชิน (Gollnick and Chin, 1994) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ การศึกษาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการรวบรวมความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม และจัดหาแนวทางเพื่อให้เกิดความเสมอภาคขึ้นในโรงเรียน

ซูซูกิ (Suzuki, 1984, อ้างถึงใน Hernandez, 1989) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นโปรแกรมการศึกษาแบบสหวิทยาการที่จัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่หลากหลายให้เข้ากับความต้องการด้านการเรียน สังคม และด้านภาษาของนักเรียน

ฮิกกินส์ และโมเสส (Higgins and Moses, 1981, อ้างถึงใน Hernandez, 1989) กล่าวว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลายและวัฒนธรรมของผู้เรียนที่มาจากภูมิหลังที่แตกต่างกัน

การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ การศึกษาซึ่งให้ค่าแก่ความเป็นพหุนิยมทางวัฒนธรรม และปฏิเสธทัศนะที่ว่า โรงเรียนควรจะหลอมละลายความแตกต่างทางวัฒนธรรม หรืออย่างน้อยอดกลั้นต่อพหุนิยมทางวัฒนธรรม และระลึกว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นเป็นความจริงของชีวิตในสังคมอเมริกัน และการศึกษาแบบนี้ก็ยิ่งย้ำว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าซึ่งควรจะรักษาไว้ และขยายวงออกไป การรับรองพหุนิยมทางวัฒนธรรมก็คือการรับรองหลักเกณฑ์ว่า ไม่มีโมเดลแบบอเมริกันเพียงหนึ่งเดียว พหุนิยมทางวัฒนธรรมเป็นมากกว่าการปรับตัวชั่วคราว เพื่อที่จะทำให้ชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ และเชื้อชาติสงบลง มันเป็นแนวคิดที่มุ่งหมายจะไปสู่ความรู้สึกตระหนักถึงการดำรงอยู่และความเป็นหนึ่งเดียวของสังคมทั้งหมด อันมีรากฐานอยู่บนความเข้มแข็งของทุก ๆ ส่วน (Grillo, 1998: 193)

ความหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้น หมายถึงการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของวัฒนธรรมในสังคมซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างของหลักสูตรในโรงเรียนให้ยอมรับและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ที่เป็นผลมาจากวัฒนธรรมในสังคมนั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ และเป็นสุข

เฮอร์นันเดซ (Hernandez, 1989) ได้เสนอข้อตกลงเบื้องต้นของสังคมอเมริกันเพื่อใช้อธิบายแนวความคิดของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1. สังคมอเมริกันเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง สังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ ซึ่งนับว่ามีความหลากหลายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะใช้ชีวิตในสังคมดังกล่าว ซึ่งเป็นสังคมที่ไม่เน้นวัฒนธรรมเดียว

2. การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมิใช่จัดขึ้นสำหรับชนกลุ่มน้อยเท่านั้น แต่การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจัดขึ้นเพื่อผู้เรียนทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาได้พัฒนาทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมในการอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย

3. การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม มีความหมายเหมือนคำว่าการสอนที่มีประสิทธิภาพโดยหลักการของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้น ครูได้รับการกระตุ้นให้มีความเข้าใจในผู้เรียนทั้ง

อย่างลึกและอย่างกว้าง มีการเน้นในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล และถือว่าการสอนเรื่องระหว่างวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการสอนของทุกห้องเรียน

4. การสอนเป็นการประสานทางวัฒนธรรม โรงเรียนเป็นสถาบันเดียวที่จะสามารถประสานให้ผู้เรียนทุกคนทุกวัฒนธรรมได้แบ่งปัน แลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ต่อกัน ทั้งครูและผู้เรียนต่างคนต่างก็มาจากวัฒนธรรมหนึ่ง แต่ละคนต่างก็นำความเชื่อ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แตกต่างกันมาประสมประสานกัน ห้องเรียนเป็นสถานที่ส่งผ่านทางวัฒนธรรม และทุกคนจะถูกกระทำโดยกระบวนการทางสังคม

5. ระบบการศึกษาในปัจจุบันไม่สนองความเท่าเทียมกันในระหว่างผู้เรียน ระบบการศึกษาดังกล่าวกระทบต่อนักเรียนยากจน นักเรียนที่เป็นชนกลุ่มน้อย นักเรียนต่างภาษารวมทั้งวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้เกิดช่องว่างขึ้น การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจะช่วยนำมาซึ่งความเสมอภาคในโอกาสความเท่าเทียมกันของผู้เรียนทุกกลุ่ม

6. การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเหมือนกับนวัตกรรมทางการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษา การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้สามารถสนองตอบต่อคนทุกกลุ่มวัฒนธรรม

7. บุคคลที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อชีวิตเด็กมากที่ถัดจากพ่อแม่ก็คือครู ครูสามารถนำเอาวิธีการของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างกว้างขวางและจริงจัง เพราะครูเป็นผู้ให้การศึกษาอบรม ผู้ส่งผลผ่านวัฒนธรรมและผู้ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง

แลชแมนน์ และเทเลอร์ (Lachmann and Taylor, 1995) ได้กล่าวถึงธรรมชาติและความเชื่อเบื้องต้นของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ว่า

1. เด็กทุกคนมีความสามารถในการเรียน และสามารถประสบความสำเร็จในโรงเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพของเขา

2. ในสังคมประกอบด้วยคนหลายกลุ่ม เด็ก ๆ ต้องเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตและทำงานร่วมกันเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ

3. โรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักที่จะเปลี่ยนแปลงชาติโดยอาศัยการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม เด็กจะได้รับทักษะใหม่ ๆ เจตคติ และความเข้าใจในการส่งเสริมความร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน มีความอดทน และมีความชื่นชมในความแตกต่างของตนและผู้อื่นทั่วโลก

4. ครูหรือนักการศึกษาที่สอนเด็ก หรือผู้บริหารโรงเรียนควรนำเสนอความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานอยู่ในสังคมของตน

2. เป้าหมายในการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ดังต่อไปนี้

เฮอร์นันเดซ (Hernadez, 1989) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ 2 ประการ เช่นเดียวกัน ได้แก่

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มต่าง ๆ และได้พัฒนาเจตคติและทักษะความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ และการอยู่ร่วมกันท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

2. เพื่อประยุกต์ความรู้ด้านองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของสังคมให้สัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ บุคลิกภาพ และสังคมดีขึ้น

กอลนิค และชินน์ (Gollnick and Chinn, 1990) ได้แบ่งเป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความมั่นคงและคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2. เพื่อส่งเสริมหลักมนุษยชนและการยอมรับนับถือผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน

3. เพื่อส่งเสริมทางเลือกของชีวิตสำหรับประชาชน

4. เพื่อส่งเสริมความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันของคนทุกคนในสังคม

5. เพื่อส่งเสริมหลักความยุติธรรมในการกระจายอำนาจและรายได้ให้เกิดขึ้นในระหว่างกลุ่มของประชาชน

กอลนิค และชินน์ ยังได้กล่าวสรุปว่า เป้าหมายทั้งปวงของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมก็คือการช่วยให้ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาศักยภาพเพื่อให้บรรลุถึงความสำเร็จทั้งด้านการเรียน สังคม และอาชีพ

เบรูธ และแมนนิ่ง (Baruth and Manning, 1992) ได้กล่าวถึงเป้าหมายเฉพาะที่ควรจะทำเพื่อให้ทุกคนบรรลุ คือ

1. สำนึก เข้าใจและยอมรับนับถือในธรรมชาติของความแตกต่างและคล้ายคลึงในระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ

2. รู้ถึงความแตกต่างที่มีอยู่ภายในกลุ่มครอบครัวต่าง ๆ ที่มีทั้งความเหมือน และความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3. พัฒนาความเข้าใจที่ดีต่อธรรมชาติและผลกระทบของชาตินิยม ตลอดจนผลของชาตินิยมทั้งทางบวกและลบ

4. พัฒนาเจตคติที่ดีต่อเชื้อชาติ และสีผิวของบุคคล ยอมรับ และใช้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมเป็นแรงจูงใจเกื้อหนุนให้ความสำคัญต่อสังคม

5. จัดและพัฒนาประสบการณ์ที่เหมาะสมที่จะช่วยให้เด็กมีการพัฒนาที่ดีขึ้นทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่จำเป็นต่อการอาศัยอยู่ในสังคมที่มีชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

แลชแมนน์ และเทเลอร์ (Lachmann and Taylor, 1995) กล่าวว่า เป้าหมายของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ เพื่อสร้างสรรค์สังคมโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ด้วยการรวบรวม และนำเสนอกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในชาติ และทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เกิดความเท่าเทียมกัน และความยุติธรรมสำหรับกลุ่มที่มีความแตกต่างกันทางด้านภาษาและวัฒนธรรม

อาบิ ซามรา (Abi Samra, 2001 อ้างถึงใน อมรวิชช์ นาครทรรพ,2546 :18-20) กล่าวถึงการศึกษาเพื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือพหุวัฒนธรรมว่า ควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. ความเข้าใจด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรม (ethnic and cultural literacy) ได้แก่ การให้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของชนกลุ่มต่างๆ ที่หลอมรวมกันขึ้นเป็นชาติ ซึ่งแม้บางกลุ่มจะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม แต่ก็มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการของประเทศ

2. การพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคล (personal development) ได้แก่ การมุ่งให้ผู้เรียนแต่ละบุคคลมีความเข้าใจและภูมิใจในรากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะผู้ที่มาจากภูมิหลัง

ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ ภายใต้ความเชื่อว่า ความเข้าใจและภูมิใจในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง จะส่งผลดีต่อพัฒนาการทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมของผู้เรียนผู้นั้น ผู้ที่ยอมรับตัวตนทางวัฒนธรรมของตนเองมีแนวโน้มที่จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และให้การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากขึ้นด้วย

3. การส่งเสริมทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสม (attitude and values clarification) หมายถึง การส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มาจากต่างภูมิหลังทางวัฒนธรรมหรือต่างเชื้อชาติมีทัศนคติที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะการขจัดอคติที่อาจมีต่อชนกลุ่มน้อยบางเชื้อชาติอันเนื่องมาจากกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ผิดๆต่อกลุ่มชนเหล่านั้น เช่น การสร้างภาพลักษณ์ชาวอินเดียนแดงให้เป็นคนโหดร้าย ป่าเถื่อนในสายตาเด็กอเมริกันผิวขาว เป็นต้น ซึ่งในการจัดการศึกษาจะต้องพยายามให้ ผู้เรียนได้เข้าใจความเป็นจริงจากเหตุผลข้อเท็จจริงที่ปราศจากการแต่งเติม เพื่อชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่า ที่แท้แล้วทุกเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ต่างก็มีคุณค่าทางวัฒนธรรมของตนเอง และการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติปราศจากความขัดแย้งก็ด้วยการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากกว่าจะตีคุณค่าผู้อื่นด้วยวัฒนธรรมของตน

4. ความสามารถปรับตัวในบริบทต่างวัฒนธรรม (multicultural social competence) ได้แก่ การเสริมสร้างให้ผู้เรียนที่มาจากวัฒนธรรมหนึ่งมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากของตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ความเชื่อของกลุ่มชนต่างวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ รวมถึงการให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรม ได้แก่ การมีโอกาสติดต่อสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้และมุมมองต่อสิ่งต่างๆ รวมถึงการเรียนรู้บริบททางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อทัศนคติและความเชื่อของบุคคล

5. การส่งเสริมความรู้และทักษะพื้นฐาน (basic skills proficiency) หมายถึง การใช้บริบทและแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพชีวิตของผู้เรียน เป็นสื่อนำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทักษะพื้นฐาน เช่น การเขียน การอ่าน การทำเลข หรือทักษะระดับที่สูงขึ้น เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์ปัญหา เป็นต้น

6. การส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นเลิศทางการศึกษา (educational equity and excellence) ได้แก่ การส่งเสริมให้บุคคลที่มาจากหลากหลายภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรมมีโอกาสที่เท่าเทียมในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการศึกษาตามความถนัดและความสนใจของตน ทั้งนี้โดยเชื่อว่า ความหลากหลายของผู้เรียนที่ได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันที่เหมาะสมยิ่งขึ้นในระบบการศึกษาและจะส่งเสริมให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการในระยะยาว

7. การเสริมพลังอำนาจเพื่อการปฏิรูปสังคม (empowerment for societal reform) หมายถึง การใช้กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและความเข้าใจอันดีทางวัฒนธรรมนี้เป็นเครื่องหนุนนำให้เกิดพลังในการปฏิรูปสังคมให้เกิดความเท่าเทียมและเป็นธรรมยิ่งขึ้นด้วย โดยเฉพาะการสร้างกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ ทัศนคติ และทักษะทางวัฒนธรรมที่ดีให้เป็นกลไกผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change agent) ตามวิถีทางและศักยภาพของแต่ละบุคคลในการนี้หากผู้เรียนได้รับการปลูกฝังความเป็นผู้นำและจิตสำนึกที่ดีในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมก็จะยิ่งเสริมให้กระบวนการศึกษาเพื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมมีพลังในการเปลี่ยนแปลงสังคมมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เป้าหมายเบื้องต้นของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือ การให้ผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับบุคคลอื่นในสังคมที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากตนและมีความเสมอภาคในการเรียน มีโอกาสพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อกัน เป้าหมายต่อมาคือการที่ทุกคนในสังคม เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ปฏิบัติต่อกันเยี่ยงเพื่อนมนุษย์ เป้าหมายสูงสุด หรือเป้าหมายปลายทางคือ การมีสันติสุขของโลก

3. ลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม

แลชแมนน์ และเทเลอร์ (Lachmann and Taylor, 1995) ได้กล่าวถึงลักษณะของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. มีความสมดุลในมุมมองทางประวัติศาสตร์
2. กำหนดการสอนที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน
3. เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน
4. ส่งเสริมความคิดแบบพหุวัฒนธรรมผ่านระบบการศึกษา
5. ส่งเสริมความเคารพระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ความสัมพันธ์อันดี และความภาคภูมิใจของนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ

คอร์เตส (Cortes, 1996) ได้นำเสนอไว้ว่า การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นการศึกษาเรื่องลักษณะเฉพาะบุคคลและลักษณะเฉพาะของกลุ่ม เยาวชนต้องการเข้าใจและแน่ใจเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกของกลุ่มทาง อายุ ภาษา ศาสนา เด็กพิเศษ ระดับชั้นทาง

สังคมและเศรษฐกิจ เชื้อชาติ เพศ เขาต้องการที่จะเข้าใจว่าลักษณะเฉพาะบุคคลที่อยู่ในกลุ่มคนทุกกลุ่มขึ้นอยู่กับการกำเนิดหรือประสบการณ์ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อวิธีการคิด การแสดงออก ความเชื่อ และมุมมองของเขา

2. เป็นการศึกษาถึงวัฒนธรรมรูปธรรมและวัฒนธรรมนามธรรม การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมจำเป็นต้องรวมการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมรูปธรรม เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ดนตรี ศิลปะ และการละเล่นต่าง ๆ บางหลักสูตรของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมก็หยุดอยู่เพียงแค่นี้ แต่สิ่งที่สำคัญมากไปกว่านั้นคือวัฒนธรรมนามธรรม เช่น มุมมองโดยทั่วไปของกลุ่มคนนั้น ๆ ในเรื่องของค่านิยม บรรทัดฐาน ความคาดหวัง และความเชื่อ

3. เป็นการศึกษาถึงความเหมือนและความแตกต่าง ขณะที่เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมทางด้านอายุ ภาษา เพศ เชื้อสาย ศาสนา ระดับชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจ เด็กจำเป็นต้องระลึกถึงความเหมือนโดยทั่วไปที่สามารถส่งเสริม หรือเป็นพื้นฐานในการสร้างการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มและการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างบุคคล การสอนเด็กว่าคนเรามีพื้นฐานที่เหมือนกันเป็นการสอนในระยะแรก ในระยะต่อมาคือการสอนว่าในความเหมือนนั้นก็มีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับการสอนว่าน้ำและนมเป็นของเหลวเหมือนกัน แต่น้ำก็ต่างจากนม

4. เป็นการศึกษาถึงมุมมองที่หลากหลาย ความแตกต่างทางวัฒนธรรมต้องมองจากการรับรู้และความเห็นหลายแง่มุม โดยการพิจารณาอย่างยุติธรรม ไม่มีอคติ มีหลักฐานอ้างอิง พิจารณาทางเลือกและยอมรับในมุมมองทั้งหมดที่เป็นทางเลือกของสังคมนั้น

5. เป็นการศึกษาเพื่อสร้างลักษณะพื้นฐานร่วมกัน ในการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมนั้น การเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรมเท่านั้นไม่เพียงพอ จำเป็นต้องช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะในการหาลักษณะพื้นฐานร่วมกันจากความแตกต่างนั้น

การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงแนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม ไม่ใช่เน้นแต่ความเป็นชาตินิยมเพียงอย่างเดียว มิเช่นนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งในตัวของเยาวชนไทยเองและสังคมแวดล้อมได้

ตอนที่ 4 ทฤษฎีคุณค่า (Axiology)

ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลายในประเทศสหรัฐอเมริกา ชาวไทยที่อาศัยอยู่ที่นั่น จำเป็นต้องตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยไว้อย่างมาก มิเช่นนั้นแล้วความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาก็คงไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้

ยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรม จะต้องสร้าง**กลุ่มคุณค่า** ซึ่งมีลักษณะเป็นองค์รวมรอบด้าน ไม่เน้นความร่ำรวย หรือการแข่งขัน หรือการมุ่งมีอันดับสูงในด้านเศรษฐกิจเทียบกับชาติอื่น ๆ หากมี “กลุ่มคุณค่าไทยสากล” ที่เห็นความสำคัญของคุณลักษณะไทย ซึ่งชาติอื่นไม่มี โดยทำความเข้าใจกับเยาวชนและชาวไทยทั้งชาติให้เกิดความมั่นใจ**คุณค่าของความเป็นไทย** และเกิดความสามารถในการเลือกรับ ความสามารถในการละทิ้ง ความสามารถในการเรียนรู้ใหม่ ความสามารถในการแปล และแปรความหมายของคุณค่า หรือวิถีปฏิบัติของวัฒนธรรมอื่น ๆ และความสามารถในการปรุงแต่งให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมที่มีประโยชน์และคุณค่า ทั้งจากระดับย่อยภายในสังคม และระดับใหญ่ระหว่างชุมชน สังคม และชาติต่าง ๆ ในโลก (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2540 : 98) ดังนั้นในการพิจารณาคุณค่าของความเป็นไทย แนวคิดทฤษฎีคุณค่า จึงนับว่าเป็นแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์

1. **ความหมายของทฤษฎีคุณค่า**

ทฤษฎีคุณค่า หรือ คุณวิทยา เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ว่าด้วยธรรมชาติของคุณค่าอันกล่าวถึงอุดมคติต่าง ๆ ในด้านความจริง ความดี ความงาม และความบริสุทธิ์ทางจิตใจ ซึ่งการมีความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าต่าง ๆ นี้ เป็นลักษณะพิเศษของมนุษย์ คุณค่าเป็นนามธรรมมนุษย์เท่านั้นที่จะเข้าใจและซาบซึ้งได้ (สุเมธ เมธาวิทยากูล, 2534: 67)

คุณค่าตรงกับภาษาอังกฤษว่า “value” อันหมายถึง “สิ่งที่พึงปรารถนา” (the desired) “สิ่งที่พึงประสงค์ให้บังเกิดขึ้น” (the preferred) และ “สิ่งดีงาม หรือคุณความดี” (the good) ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการกระทำใดการกระทำหนึ่ง คุณค่าจึงเป็นอุดมคติ (ideals) ของสิ่งหรือการกระทำนั้น ๆ อันเป็นมติของคนส่วนใหญ่ เป็นที่ยอมรับของคนส่วนมากแทบทุกคนปรารถนา (วิทย์ วิศทเวทย์, 2532: 3)

2. **ประเภทของคุณค่า**

สุเมธ เมธาวิทยากูล (2534: 68) ได้แบ่งประเภทของคุณค่าไว้ ดังนี้

คุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือกระทำอันใดอันหนึ่ง อาจมีคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างนี้

1. คุณค่านอกตัว (extrinsic value) หมายถึง สิ่งหรือการกระทำนั้น ๆ เป็นเพียงวิถี (means) หรืออุปกรณ์ที่จะนำไปสู่จุดหมายสุดท้าย ไม่มีคุณค่าในตัวเอง แต่คุณค่าของมันอยู่ที่จุดหมายสุดท้าย

2. คุณค่าในตัว (intrinsic value) เป็นคุณค่าที่ตรงกับจุดหมายสุดท้าย (end) คือ เป้าหมายของสิ่ง หรือการกระทำนั้นอยู่ในตัวเอง ไม่เป็นวิถีหรืออุปกรณ์นำไปสู่สิ่งอื่น มีอุดมคติในตัวเองเป็นสิ่งสมบูรณ์ในตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นใดเลย

คุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะมีด้านเดียวหรือหลายด้าน เช่น คุณค่าของวัตถุหรือสสาร อาจแบ่งเป็นคุณค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางสุนทรียภาพ ส่วนคุณค่าของความคิด อาจแบ่งออกเป็นคุณค่าทางเหตุผลและคุณค่าทางปัญญา แต่คุณค่าด้านความประพฤติ มีประการเดียว คือ คุณค่าทางจริยะเท่านั้น

คุณค่าหรือคุณวิทยา (axiology)แบ่งได้เป็น 2 สาขา(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525: 227) คือ

1. จริยศาสตร์ (ethics)

2.สุนทรียศาสตร์ (aesthetics)

จริยศาสตร์ (ethics)

พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตโต, 2532: 15) ได้กล่าวถึงความหมายของจริยศาสตร์ไว้ว่า

...จริยศาสตร์ (ethics) คือ สาขาปรัชญาที่ว่าด้วยการแสวงหาความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ และการแสวงหาเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไหนถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร...

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2544: 94-95) ได้ให้ความหมายของจริยศาสตร์ไว้ว่า

คำว่า Ethics ใช้กัน 2 ความหมาย ความหมายแรก Ethics หมายถึง ประมวลกฎหมายที่กลุ่มชนหรือสังคมหนึ่งๆยอมรับเป็นแนวควบคุมความประพฤติเพื่อแยกแยะให้เห็นว่าอะไรควรหรือไปกันได้กับบรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม ความหมายที่สองของ Ethics เป็นความหมายที่ใช้ในภาษานักปรัชญา และ Ethics ในความหมายนี้แหละที่แปลเป็นไทยว่า จริยศาสตร์...

จริยศาสตร์ในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ศึกษาเรื่องคุณค่าแห่งความประพฤติและคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์พยายามตอบคำถามที่ว่า ความดี ความชั่ว ถูกผิด คืออะไร มีมาตรฐานอะไรหรือไม่ที่จะวัดหรือตัดสินว่า การกระทำหรือความประพฤติดีหรือชั่ว ถูกหรือผิด ชีวิตที่ดีนั้นเป็นอย่างไร อะไรคือความดีสูงสุดของมนุษย์

น้อย พงษ์สนิท (2527: 16-19) กล่าวว่า จริยศาสตร์ เป็นปรัชญาที่เกี่ยวกับชีวิตของคนเราโดยตรง เพราะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติของมนุษย์ จริยศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยคุณค่าของความประพฤติของมนุษย์

> …คุณค่าทางธรรมจรรยาของมนุษย์ โดยการศึกษาให้รู้ถึงความจริง ซึ่งจะเป็นหลักการหรือมาตรฐานในการวินิจฉัยว่า ความประพฤติ หรือการกระทำนั้น ๆ ถูกหรือผิด และรวมถึงการค้นหาอุดมคติที่ประเสริฐ (ideal) ที่มนุษย์ควรจะยึดเป็นหลักในการอยู่ร่วมกันพร้อมทั้งวิธีการ (means) ที่จะช่วยให้บรรลุถึงอุดมคติอันประเสริฐนั้น…

กีรติ บุญเจือ (2538: 3) กล่าวว่า จริยศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยความประพฤติดี

ความประพฤติ (conduct) ในทางจริยศาสตร์แตกต่างกว่าคำว่าพฤติกรรม (behavior) ความประพฤติจะเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำมีโอกาสเลือกการกระทำของตนเอง เป็นการตัดสินใจโดยเสรี ถ้าความประพฤตินั้นมีมโนธรรมเข้าแทรก จะเป็นความประพฤติดี

มโนธรรม (conscience) หมายถึง ความสำนึกดีชั่ว ในการที่จะต้องตัดสินใจเลือก วิถีทางเฉพาะหน้า

บุญมี แท่นแก้ว (2539 : 1-2) กล่าวว่า จริยศาสตร์เป็นวิชาที่กล่าวถึงแนวทางการประพฤติที่เหมาะสม กิริยาที่ควรประพฤติ มีเนื้อหาเกี่ยวกับความประพฤติที่เป็นมาตรฐาน และทฤษฎีที่เกี่ยวกับความประพฤติ โดยเริ่มศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณประโยชน์ ความดี ความชั่ว การแสดงให้เห็นว่าอะไรเป็นคุณค่าที่ควรสร้างขึ้น การประพฤติอย่างไรจึงเป็นการประพฤติดี มีความหมายสำหรับชีวิต

น้อย พงษ์สนิท (2527: 20) แบ่งขอบข่ายของจริยศาสตร์ ไว้ดังนี้

1. สำนึกทางจริยธรรมของมนุษย์ (moral conciousness) ครอบคลุมเรื่องความถูกต้อง (rightness) ความผิด (wrongness) มโนธรรม (conscience) พันธะทางศีลธรรม (moral obligations) สิทธิและหน้าที่ (right and duty) มาตรฐานที่ใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยคุณค่าของพฤติกรรม (moral standards) ความเจริญก้าวหน้าทางจริยธรรม เป็นต้น

2. จริยทฤษฎี ได้แก่ แนวความคิดอันเป็นจริยปรัชญาของนักปรัชญาต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ประเพณี กฎ ศีลธรรมของบุคคล สังคม และสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ และสิ่งที่ควรจะเป็น

ความนึกคิดทางจริยธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ

1. จริยธรรมระดับประเพณี ในฐานะเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสังคม ประเพณี ธรรมเนียม และพฤติกรรมของกลุ่ม จึงมีอิทธิพลต่อสำนึกด้านจริยธรรมของสมาชิกแต่ละคน ธรรมเนียมและพฤติกรรมทั้งหลายจะหล่อหลอมความนึกคิดของสมาชิกแต่ละคนอย่างไม่รู้ตัว ประเพณีจึงเป็นแกนกลางของจริยธรรม ถูก-ผิด ดี-ชั่ว ควร-ไม่ควร อยู่ที่ประเพณีที่เคยประพฤติปฏิบัติกันมา จริยธรรมระดับประเพณีเป็นจริยธรรมเฉพาะกลุ่ม ผู้นำในทางจริยธรรม ได้แก่ คนเฒ่าคนชรา พระ หรือหัวหน้ากลุ่ม ผู้นำเหล่านี้จะเป็นผู้สอนคนรุ่นหลังให้ปฏิบัติตาม

2. จริยธรรมระดับมโนธรรม จริยธรรมระดับนี้เป็น reflective morality คือ การที่บุคคลจะทำดี ละเว้นความชั่ว เกิดจากภายในจิตใจของเขาเอง ไม่ใช่เกิดจากอำนาจภายนอก เช่น ประเพณี กฎหมาย หรือคำสรรเสริญ แต่เป็นการเลือกอิสระ (free choice) ของแต่ละบุคคลเป็นความเห็นดี เห็นชอบส่วนตัวของเขาเอง

สถาบันทางจริยธรรม

น้อย พงษ์สนิท (2527: 89-91)ได้จำแนกสถาบันที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ไว้ดังนี้

1. **สถาบันครอบครัว** ครอบครัวเป็นสถาบันมูลฐานของรัฐ และเป็นสถาบันแห่งแรกของทุกชีวิต ที่มนุษย์ใช้ชีวิตอยู่เป็นเวลายาวนาน ตลอดระยะเวลานั้นสมาชิกของครอบครัวโดยเฉพาะบุตรธิดาจะได้รับการศึกษาแบบอรูปนัย (informal) จากผู้นำในครอบครัวในด้านคุณธรรมต่าง ๆ เช่น การเสียสละ การประนีประนอมปรองดองฯลฯ คุณธรรมเหล่านี้เด็กจะได้เรียนรู้โดยการซึมซาบทีละเล็กละน้อยโดยไม่รู้สึกตัว ครอบครัวจึงเป็นศูนย์กลางสำคัญอันดับแรกในการอบรม สั่งสอน รับช่วง และถ่ายทอดคุณงามความดีในสังคมส่วนรวม ครอบครัวจึงมิใช่สถานที่สำหรับกินอยู่หลับนอนเท่านั้น แต่รวมไปถึงการถ่ายทอดระเบียบวินัย และคุณธรรมอื่น ๆ อันจะช่วยสร้างมนุษย์ให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

2. **สถาบันการศึกษา** สถาบันการศึกษาทุกระดับมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญทางด้านความรู้ และมีความประพฤติดี สถาบันการศึกษาจึงเป็นสถานที่อบรมจริยธรรมให้แก่บุคคลทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

3. **สถาบันศาสนา** สถาบันศาสนาเป็นสถาบันทางจริยธรรมโดยตรง เราจะพบว่าในสังคมไทย วัฒนธรรม ประเพณี และคุณธรรมต่าง ๆ ที่คนไทยยอมรับนับถือมาจากศาสนาเป็นส่วนใหญ่

4. **รัฐ** เป็นสถาบันที่เป็นผู้นำของประชาชนในหลาย ๆ ด้าน หน้าที่สำคัญของรัฐคือ การสร้างและรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ ให้ความปลอดภัย ความยุติธรรม และสร้างความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน ในแง่ของจริยศาสตร์ รัฐเป็นวิถี (means) มิใช่ผลในตัวเองเป็นวิถีของความเจริญรุ่งเรืองซึ่งถือว่าเป็นจุดหมาย (end) อย่างหนึ่งของรัฐ หน่วยหลักทางจริยธรรมคือประชาชนแต่ละคน รัฐมีอยู่เพื่อประชาชน

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จริยศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคุณวิทยา เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคุณค่าของความประพฤติของมนุษย์ เป็นการศึกษาในเรื่องของคุณประโยชน์ ความดี ที่ควรมีในชุมชนและสังคม

สุนทรียศาสตร์ (aesthetics)

พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตโต, 2544: 16) ได้อธิบายถึงสุนทรียศาสตร์ ไว้ว่า

> ...สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) คือ สาขาปรัชญาที่ว่าด้วยความงามและสิ่งที่งามทั้งในด้านศิลปะและในธรรมชาติ โดยศึกษาประสบการณ์คุณค่าทางความงาม และมาตรการตัดสินว่าอะไรงามหรือไม่งาม การตัดสินคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์มีได้ 3 ลักษณะ คือ ความสวยงาม ความติดตาติดใจ และความเลอเลิศ...

อารี สุทธิพันธ์ (2535: 105-106) กล่าวว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นศาสตร์ของการรับรู้ความงามของศิลปะโดยเฉพาะ มีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้มนุษย์มีความซาบซึ้ง และชื่นชมในความงามที่มนุษย์สร้างขึ้น

น้อย พงษ์สนิท (2527: 17) กล่าวถึงความหมายของสุนทรียศาสตร์ไว้ว่า

สุนทรียศาสตร์ เป็นการศึกษาคุณค่าของศิลปะ เป็นปรัชญาว่าด้วยความงาม

ความงาม หรือสิ่งสวยงามมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ซึ่งโดยมากจะก่อให้เกิดความรัก ความอ่อนโยน จรรโลงใจแก่ผู้ได้พบเห็น นอกจากนั้นศิลปะจะแสดงให้เห็นถึงความคิด นิสัยใจคอของผู้เป็นเจ้าของศิลปะนั้น ๆ

สงวนศรี ศรีแพงพงษ์ (2534: 2) กล่าวถึงคำที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ ไว้ดังนี้

สุนทรียะ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวกับความนิยม ความงาม

สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่งาม และความเป็นระเบียบขององค์ประกอบทางศิลปะ

สุนทรียศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความนิยม ความงาม

สุเมธ เมธาวิทยากูล (2534: 80-81) กล่าวว่า สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้เรื่องความงามโดยเฉพาะ

ทวีเกียรติ ไชยยงยศ (2538: 3) กล่าวถึงสุนทรียภาพไว้ว่า หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งที่งาม ไพเราะ รื่นรมย์ ในธรรมชาติ หรือศิลปะ ซึ่งความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่านี้จะเจริญเติบโตขึ้นด้วย ประสบการณ์ การศึกษา อบรม ฝึกฝน จนเป็นอุปนิสัย เกิดเป็นรสนิยมขึ้นในตัวบุคคล

บุณย์ นิลเกษ (2523: 6-11) กล่าวถึง ความงามตามแนวสุนทรียศาสตร์ไว้ ดังนี้

ความงาม คือ ภาวะที่มีความเด่นชัด หรือปรากฏชัดของสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เรามีการรับรู้หรือมีอารมณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นในจิตใจของเรา หรือความงาม คือ ภาวะที่ปรากฏตัวให้เด่นชัดของศิลปกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะหรือภาวะใด ๆ ก็ตาม

คุณสมบัติเกี่ยวกับสิ่งที่มีความงามมีความหมายกว้าง แต่จะรวมถึงความมีเอกภาพ (harmony) ความมีระเบียบในตัวเอง (regurality) และความสง่างามเด่นชัด (repase)

ส่วนประกอบสุนทรียะ

1. ส่วนที่เป็นสุนทรียะ ได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างรูปทรงต่าง ๆ เช่น รูปทรงของต้นไม้ ภูเขา น้ำตก และรูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคารบ้านเรือน สิ่งของเครื่องใช้ ผลงานศิลปะ เมื่อมนุษย์ได้พบเห็นวัตถุสุนทรียะนี้ จะได้รับประสบการณ์สุนทรียะตามศักยภาพของแต่ละคน บางคนอาจชื่นชม บางคนอาจสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะให้ผู้อื่นรับรู้ด้วย

2. ส่วนที่เป็นความรู้สึกสุนทรียะ ได้แก่ ความรู้สึกตอบสนองหลังจากที่ได้รับประสบการณ์สุนทรียะแล้ว ความรู้สึกที่เป็นสุนทรียะเป็นลักษณะนามธรรมที่เข้าใจยาก ภาษาที่สามารถสื่อความรู้สึกนี้ได้ เช่น พอใจ จับใจ ประทับใจ ซาบซึ้ง เป็นต้น

3. ส่วนที่เป็นความคิดรวบยอด คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ผู้ที่ได้รับความรู้สึกและประสบการณ์สุนทรียะแล้ว จะสามารถสร้างความคิด และสรุปได้ว่าสิ่งที่รับมานั้น มีแนวคิดอะไรบ้าง ก่อให้เกิดความสำนึกอย่างไร

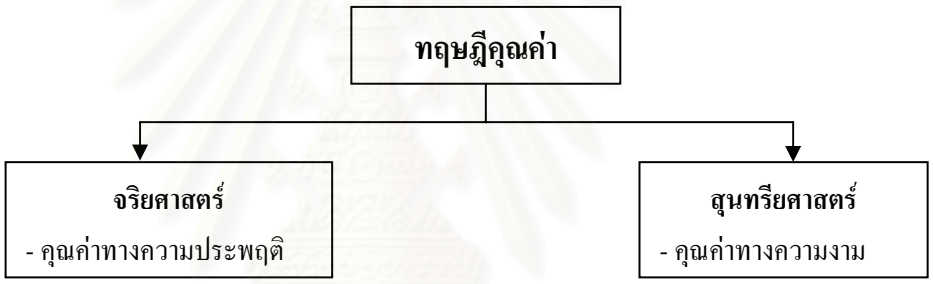

อาจกล่าวได้ว่า ทฤษฎีคุณค่า อันประกอบด้วย จริยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ เป็นหลักการสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยเฉพาะเยาวชนไทย เพื่อก่อให้เกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของความเป็นไทย ทั้งในด้านคุณค่าทางความประพฤติที่ดี และคุณค่าทางความงาม ที่สะท้อนออกมาทางวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ และจิตสำนึกของคนไทย ดังที่ มอร์แรน (Moran,2001) ได้กล่าวไว้ว่า

> …การเรียนการสอนวัฒนธรรม มีเป้าหมายตั้งแต่ระดับความรู้และทักษะทางวัฒนธรรมขึ้นไปจนถึงเป้าหมายขั้นสูงของการสร้าง**ความเข้าใจและเห็นคุณค่า**ของวัฒนธรรมในแง่มุมต่างๆ อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนวัฒนธรรม ส่วนใหญ่มักจะติดอยู่ที่ระดับของการให้ข้อมูลพื้นฐานทางวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตของชนกลุ่มต่างๆ มากกว่าการสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง…

ในส่วนของชุมชนไทยและเยาวชนไทยในต่างประเทศ การที่ยังคงรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้ก็ด้วยเพราะเห็นคุณค่าและความสำคัญ มีความศรัทธา และซาบซึ้งที่จะร่วมมือร่วมใจกันธำรงรักษา และสืบทอดความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่ จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายพึงตระหนักและร่วมมือกันในการส่งเสริมและปลูกฝังให้เยาวชนไทยสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของความเป็นไทย

ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

1. **ความหมายของการศึกษา**

นักการศึกษาที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับโลกและระดับประเทศได้พยายามให้ความหมายของคำว่า **การศึกษา** ไว้อย่างหลากหลายมุมมอง ดังนี้

1.1 **ความหมายของการศึกษาตามหลักนิรุกติศาสตร์**

ยนต์ ชุ่มจิต (2546: 2) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ตามหลักนิรุกติศาสตร์ไว้ดังนี้

การศึกษา มาจากภาษาอังกฤษว่า “**education**” หากพิจารณาจากรากศัพท์เดิมซึ่งเป็นภาษาละติน จะได้แนวทางเพื่อการพิจารณาเป็น 3 ประเด็นด้วยกัน คือ

1.1 จากรากศัพท์เดิมว่า “educare” ซึ่งมีความหมายว่า “to bring up” หรือ “to nourish” แปลว่า เลี้ยงดู ดังนั้น การศึกษา จึงหมายถึงการเลี้ยงดู หมายความว่าเด็กๆ เมื่อเกิดมาต้องได้รับการเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตตามจุดประสงค์ของผู้เลี้ยงดู

1.2 จากรากศัพท์เดิมว่า “educere” ซึ่งมีความหมายว่า “to lead out” หรือ “to draw out” แปลว่า นำออกมาหรือดึงออกมา คือเป็นการดึงหรือนำสิ่งที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนออกมาให้ปรากฏ ซึ่งหมายถึงศักยภาพหรือความสามารถความถนัดบางสิ่งบางอย่างในตัวผู้เรียนนั่นเอง

1.3 จากรากศัพท์เดิมว่า “educatum” ซึ่งมีความหมายว่า “teaching” หรือ “training” หมายถึง การสอนหรือการฝึกอบรม ความหมายของรูปคำในประเด็นนี้ตรงกับสิ่งที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้กันในปัจจุบันมากที่สุด

จากความหมายของคำว่า “**การศึกษา**” ตามหลักนิรุกติศาสตร์ทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าว ทำให้พอสรุปความได้ว่า (1) การศึกษา หมายถึง การให้การเลี้ยงดูให้เจริญเติบโต ในขณะเดียวกัน

ก็ต้องให้ความรู้แก่ผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูนั้นให้เป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ให้วิชาความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ และให้ความรู้เพื่อสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (2) การศึกษา หมายถึง การพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตสมบูรณ์เต็มที่ คือเป็นการสอนหรือแนะนำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองให้มากที่สุด และ (3) การศึกษา หมายถึง การสอนหรือการฝึกอบรมให้ผู้เรียนมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างเต็มที่ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

1.2. **ความหมายของการศึกษาตามทัศนะของนักปรัชญาและนักการศึกษาตะวันตก**

พลาโต (Plato อ้างถึงใน ยนต์ ชุ่มจิต, 2546: 2) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาไว้ดังนี้

> …การศึกษา คือ ความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกเป็นสุขและเป็นทุกข์ได้ในโอกาสที่เหมาะสม และพัฒนาสิ่งที่เป็นความงามและสิ่งที่สมบูรณ์ทุกอย่างซึ่งผู้เรียนอาจทำให้เกิดขึ้นได้ …

อริสโตเติล (Aristotle อ้างถึงใน ยนต์ ชุ่มจิต,2546: 2) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ดังนี้

> …การศึกษา คือ การสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนมีจิตใจสมบูรณ์ และมีร่างกายที่แข็งแรง มีพลานามัย การศึกษาจะช่วยทำให้ความสามารถทางจิตใจของมนุษย์พัฒนาสูงขึ้น จนสามารถบรรลุถึงความจริง ความดี และความงามอย่างสูงสุด ซึ่งจะเป็นผลส่งให้บรรลุถึงความสุขสมบูรณ์ในที่สุด…

รุสโซ (Jean Jacques Rousseau อ้างถึงใน สุนีย์ ภู่พันธ์, 2546: 4) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้

> …การศึกษา คือ การปรับปรุงคนให้เหมาะสมกับโอกาสและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป หรืออาจกล่าวได้ว่า การศึกษานำความสามารถในตัวมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์…

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey ,1916: 112) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษา คือ ชีวิต (Education is life)

2. การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม (Education is growth)

3. การศึกษา คือ การปรุงแต่ง หรือการจัดประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเพิ่มพูนให้ประสบการณ์มีความหมายยิ่งขึ้น และช่วยเพิ่มความสามารถในการที่จะจัดลำดับประสบการณ์ให้แก่ตน (Education is that reconstruction or experience which adds to the meaning of experience,and which increases ability to direct the course of subsequent experience.)

4. การศึกษา คือ กระบวนการทางสังคมและประสิทธิภาพทางสังคม (Education is a social process and social efficiency)

1.3. ความหมายของการศึกษาตามทัศนะของนักมานุษยวิทยา

สปินด์เลอร์ (Spindler,1964: 58) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การศึกษา คือ กระบวนการเบ็ดเสร็จของความเจริญงอกงามและการปรับตัว ศูนย์กลางของกระบวนการนี้คือ เด็ก ซึ่งจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ถูกควบคุมโดยวัฒนธรรม สังคม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ สภาวะแวดล้อม และบุคลิกภาพของพ่อแม่ผู้ปกครอง

2. การศึกษา คือ กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยความชำนาญด้านต่างๆ ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ

3. การศึกษา คือ การทำให้มนุษย์มีวัฒนธรรม

เนลเลอร์ (Kneller,1965: 11) มีความเห็นสอดคล้องกับแนวคิดของ สปินด์เลอร์ เชื่อว่า การศึกษา คือ กระบวนการทุกชนิด ซึ่งช่วยสร้างจิตใจ นิสัย และความสามารถทางกายให้แก่บุคคล

1.4. ความหมายของการศึกษาตามทัศนะของนักการศึกษาไทย

สาโรช บัวศรี (2514: 8) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง ความเจริญงอกงามที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เนื่องจากได้รับประสบการณ์ที่เลือกเฟ้นแล้วอย่างดี

ม.ล.ปิ่น มาลากุล (อ้างถึงใน ยนต์ ชุ่มจิต,2546: 8) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาไว้ว่า

> …การศึกษา คือ เครื่องมือทำให้เกิดความเจริญงอกงามทุกทางในตัวบุคคล การให้การศึกษาแก่เด็กนั้น คือการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มุ่งหมายให้เด็กเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีในภายหน้า…

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2514 : 4) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้

> …การศึกษา คือ การสร้างสมและถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ เพื่อแก้ปัญหาและให้เกิดความเจริญ การศึกษามีความจำเป็นต่อเนื่อง และต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาอยู่เสมอ การศึกษามีความหมายกว้างไกลและลึกกว่าการเรียนหนังสือและการไปโรงเรียน การศึกษาก่อให้เกิดความเจริญทางพุทธิปัญญา จิตใจ สังคม และพลานามัย การศึกษาดำเนินอยู่เป็นล่ำเป็นสันในสถานศึกษา แต่การศึกษาส่วนใหญ่เกิดขึ้นนอกสถานศึกษา การศึกษามิใช่การเรียนรู้วิชา แต่เป็นการเรียนให้ได้ความคิดและระบบการศึกษาที่ดี และการศึกษาเป็นการโน้มนำให้บุคคลเกิดความประจักษ์ใจและพัฒนาความสามารถของตน …

พนัส หันนาคินทร์ (2521: 9) ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ว่า

> …การศึกษา หมายถึง ประสบการณ์ รวมทั้งการอบรม ฝึกฝน และสั่งสอน ที่ผู้ใหญ่ให้แก่ผู้เยาว์ ด้วยจุดหมายที่จะให้ผู้เยาว์ได้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกด้วยความสะดวกสบายเท่าที่จะเป็นไปได้…

ภิญโญ สาธร (2523: 10) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการทุกชนิดที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุปนิสัย และคุณสมบัติทางกายภาพต่างๆ ของมนุษย์ให้ดีขึ้น

วิทย์ วิศทเวทย์ (2527: 102) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ 2 มุมมอง ดังนี้

1. มองในมุมกว้าง การศึกษา คือ อิทธิพลทุกอย่างที่มีต่อชีวิต บุคลิกภาพ และ ความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ถูกกำหนดโดยปัจจัยหลายอย่าง เช่น บิดามารดา สังคม ศาสนา ระบอบการปกครอง ดินฟ้าอากาศ สื่อมวลชน การท่องเที่ยว เป็นต้น การศึกษาในแง่นี้ไม่มีวันสิ้นสุด เริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย ทุกสิ่งที่หลอมหล่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความคิดของมนุษย์ ล้วนอยู่ในกระบวนการศึกษา เป็นการศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมดของชีวิต ในแง่นี้ การศึกษามิได้จำกัดอยู่ในโรงเรียนหรือผ่านทางสถาบันสังคมประเภทอื่น มิได้จัดตั้งเป็นระบบ

2. มองในมุมแคบ การศึกษา คือ กระบวนการที่สังคมถ่ายทอดวัฒนธรรม ความรู้ความชำนาญ ค่านิยม จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผ่านโรงเรียนหรือสถาบันสังคมอื่นๆ เป็นการถ่ายทอดอย่างจงใจ มีการเลือกสรรว่าจะถ่ายทอดอะไร เป็นการหลอมหล่อสมาชิกรุ่นเยาว์ของสังคมให้เป็นไปในทางที่สังคมคิดว่าถูกต้อง มีการกำหนดแนวทาง เป็นการจัดตั้งระบบเป็นกิจจะลักษณะ ในแง่นี้ การศึกษาเป็นภารกิจของสังคมที่จะปั้นให้เด็กเป็นไปตามนโยบายของสังคม

สุนีย์ ภู่พันธ์ (2546: 5) ได้กล่าวถึงความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้

> ...การศึกษามีความหมายครอบคลุมทั้งในแง่วิธีการ และจุดหมายปลายทาง กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางสังคมที่ทำให้คนได้มีการเรียนรู้ และพัฒนาขึ้นไปสู่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม การศึกษาจึงเป็นกระบวนวิธีส่งเสริมให้บุคคลเจริญเติบโต และมีความงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม...

1.5. ความหมายของการศึกษาตามพจนานุกรม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน,2546: 1104) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน และอบรม

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต,2538: 227) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา หมายถึง การเล่าเรียน ฝึกฝน อบรม

Dictionary of Education ของ คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good,1973: 191) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมต่างๆให้มีคุณค่าต่อสังคม และเป็นที่ยอมรับของสังคมที่ตนอยู่

2) การศึกษา หมายถึง กระบวนการทางสังคม ที่ทำให้บุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวควบคุมให้บุคคลได้รับความรู้ ความสามารถ และพัฒนาตนเองอย่างดีที่สุดที่สังคมปรารถนา

3) การศึกษา หมายถึง วิชาชีพสำหรับครู หรืออาชีพทางการศึกษาที่จัดสอนในสถาบันฝึกหัดครู หรือในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเตรียมให้เป็นครู

4) การศึกษา หมายถึง ศิลปะการถ่ายทอดความรู้จากอดีต ซึ่งจัดไว้อย่างมีระเบียบให้แก่บุคคลแต่ละรุ่น

1.6. ความหมายของการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ว่า

> …การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต…

2. ปรัชญาการศึกษา

ปรัชญาการศึกษา ตามรูปศัพท์หมายความว่า วิชาว่าด้วยความรู้อันเกี่ยวกับการศึกษา ความรู้อันเกี่ยวกับการศึกษานั้น ย่อมหมายถึงทั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษา เนื้อหาวิชาที่ให้ศึกษา และวิธีการให้การศึกษา…ปรัชญาการศึกษาจึงมีบทบาทอันสำคัญในการควบคุมทิศทางการศึกษา(ภิญโญ สาธร,2521:81)

รัตนา พุ่มไพศาล (2523: 3) ได้ให้ความหมายของปรัชญาการศึกษา ไว้ดังนี้

ปรัชญาการศึกษา คือ การประยุกต์วิธีการของปรัชญากับประสบการณ์ที่เรียกว่าการศึกษาเข้าด้วยกัน ซึ่งรวมถึงการแสวงหาความคิดที่จะประสมประสานกับการศึกษาด้านต่างๆ การขยายความหมายของการศึกษา การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นของการศึกษาและพัฒนาการของข้อตกลงเหล่านั้นให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคน ปรัชญาการศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่องใหญ่ๆ 2 เรื่อง คือ

1.วัตถุประสงค์ของการศึกษา วัตถุประสงค์แต่ละอย่างเหมาะสมกับสภาพของสังคมหรือไม่เพียงใด การให้การศึกษาควรให้ความรู้หรือทักษะอะไร ควรใช้กลวิธีอย่างใดในการให้การศึกษา คุณธรรมและค่านิยมอะไรที่ควรจัดให้มีในการให้การศึกษา เพื่อให้ได้ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของบุคคลแต่ละคน รวมทั้งความต้องการของสังคมอีกด้วย

2. บทบาทและหน้าที่ของการศึกษาในการจัดระบบสังคมและในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ตลอดจนพิจารณาความต้องการ และความสนใจของบุคคล ว่าได้รับอิทธิพลจากขนบประเพณีและสถาบันอะไรและอย่างไรบ้าง

3. หลักสูตร

หลักสูตร แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า “curriculum” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “currere” หมายถึง “running course” (สุนีย์ ภู่พันธ์,2546: 6)

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good,1973: 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ว่า

…หลักสูตร คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมีระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับสำหรับการจบการศึกษา หรือเพื่อรับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาหลักต่างๆ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตร์…

บ็อบบิท (Bobbitt,1918:42) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ว่า

…หลักสูตร คือ รายการของสิ่งต่างๆที่เด็กและเยาวชน ต้องทำ และมีประสบการณ์ ด้วยวิธีการพัฒนาความสามารถในการทำสิ่งต่างๆดังกล่าวให้ดี เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้…

4. รูปแบบการจัดการศึกษา

1. การศึกษาในระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาในระบบ ไว้ว่า

> ...การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน...

ฟิลลิป คูม และ แมนซอร์ อาเมด(Phillip Coombs and Mansoor Ahmed,อ้างถึงในชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ ,2544: 15) ได้ให้ความหมายของการศึกษาในระบบไว้ดังนี้

> ...Formal Education ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างเป็นทางการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีโรงเรียน มีครู มีหลักสูตร มีวิธีการเรียนการสอน วิธีการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน เป็นการศึกษากระแสหลักที่ทุกสังคมจัดขึ้น เพื่อหล่อหลอมบุคลิกภาพ ถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม ทัศนคติ ตลอดจนพัฒนาทักษะของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งในสังคม

2. การศึกษานอกระบบ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบไว้ว่า

> ...การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม...

ฟิลลิป คูม และ แมนซอร์ อาเมด (Phillip Coombs and Mansoor Ahmed,อ้างถึงในชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ ,2544: 16) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ ไว้ดังนี้

> …Non-formal Education เป็นการศึกษาที่นอกเหนือจากระบบที่เป็นทางการอย่าง Formal Education แต่ยังคงมีหลักสูตร สื่อ วิธีการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล ครู ฯลฯ ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับสภาพหรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาในลักษณะนี้อาจเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของการพัฒนาก็ได้ หรืออาจแยกเป็นกิจกรรมโดยเอกเทศก็ได้ เป็นการศึกษาที่อาจจัดขึ้นเพื่อเสริมเติมความรู้ที่นอกเหนือจากที่ได้เรียนรู้ในระบบโรงเรียนแล้ว หรือเป็นการศึกษาที่จัดให้สำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติได้…

3. การศึกษาตามอัธยาศัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย ไว้ดังนี้

> …การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ…

ฟิลลิป คูม และแมนซอร์ อาเมด (Phillip Coombs and Mansoor Ahmed,อ้างถึงในชัยยศ อิ่มสุวรรณ์,2544: 16) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย ไว้ดังนี้

> …Informal Education หรือ Informal Learning เป็นการเรียนรู้ของบุคคลที่เกิดขึ้นโดยไม่มีรูปแบบของการเรียนรู้ชัดเจน อาจเรียนรู้โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงาน การพูดคุย การเล่น การใช้ชีวิต การบอกเล่าจากบุคคลต่างๆรอบๆตัว ฯลฯ การศึกษาในลักษณะนี้เห็นได้ชัดในสังคมบรรพกาล เพราะยังไม่มีระบบโรงเรียน หรือสังคมที่ยังไม่ได้รับอิทธิพลการพัฒนาโดยจัดการศึกษาเป็นระบบชัดเจน แต่อย่างไรก็ดี ในสังคมปัจจุบันก็ยังมีการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการนี้อยู่ตลอดเวลาคู่ขนานไปกับการใช้ชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตของมนุษย์ทั่วไป…

การศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ,2542)

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

สำหรับโรงเรียนพุทธศาสนาในสหรัฐอเมริกา ถือเป็นการจัดการศึกษานอกระบบ และเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา ก็ได้รับการเรียนรู้ในลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งอาจได้รับการศึกษาในระบบเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทยจากการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วย

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดมิติใหม่หลายด้านขึ้นในสังคมไทย โดยเฉพาะเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ดังที่ได้ระบุไว้ในหลายหมวด หลายมาตรา ได้แก่

มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักที่ว่า “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา”

มาตรา 9 (6) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก “การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น “

ในส่วนของโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา ชาวชุมชนไทย และวัดไทยในสหรัฐอเมริกา นับเป็นกลุ่มองค์กรสำคัญในการจัดการศึกษา

ในด้านการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับนี้ ได้เน้นการให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และการประกอบอาชีพดังปรากฏในมาตรา 23 ต่อไปนี้

จากแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการศึกษายุคนี้ ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดการศึกษาของชุมชน

เองหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการศึกษาในและนอกระบบ ดังนั้นชุมชนสามารถที่จะ “สืบทอดวัฒนธรรมของตนโดยใช้การศึกษาทั้ง 3 รูปแบบเป็นเครื่องมือ” ได้อย่างดี

สำหรับชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาและสืบทอดความเป็นไทย ซึ่งจะประสบความสำเร็จมากน้อยแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน

ทิศนา แขมมณี (2545: 7-50) ได้จัดแบ่งรูปแบบการเรียนการสอนไว้ 5 แบบ สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด

2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนา หรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้

3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย

4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process skills) เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้ หรือกระบวนการคิดต่างๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ปัจจุบันการศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต

5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration) เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของผู้เรียนไปพร้อมๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมี

ความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้านหรือการพัฒนาเป็นองค์รวม

อาจกล่าวได้ว่าในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในหลายด้าน ทั้งในส่วนของ ปรัชญาการศึกษา หลักสูตร ระบบการศึกษา รูปแบบการเรียนการสอน ฯลฯ และสำหรับเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา การศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง

5. การศึกษากับการสืบทอดวัฒนธรรม

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ปรับปรุง และพัฒนาวัฒนธรรม อันที่จริงภารกิจหลักของการศึกษา มิใช่อะไรอื่น แต่การศึกษาคือ การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั่นเอง (Cultural Transmission) (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2532: 44)

นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามวางระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมาโดยตลอด และประสบความสำเร็จในหลายด้าน แต่มักจะเป็นความสำเร็จที่ค่อนไปในทางการรับรู้รูปแบบของวัฒนธรรมใหม่ ๆ มากกว่าที่จะเป็นการสร้างคุณค่าและขนบประเพณีความเป็นไทย ทั้งนี้เพราะยังขาดความเอาจริงเอาจังและยังไม่ได้ใช้วิธีการอบรมสั่งสอนให้ได้ผล ดังนั้นจึงทำให้วัฒนธรรมบางอย่างของไทยถูกละเลย โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของคนไทยและวัฒนธรรมบางอย่างที่เป็น “วัฒนธรรมไทย” ที่ไม่มีในสังคมของชนชาติอื่น อาทิ การมีจิตใจที่เอื้ออาทรต่อกัน ความมีน้ำใจ ความอดทน เป็นต้น ในการเร่งเร้าหรือที่เราใช้ภาษาของสำนักงานเสริมสร้างวัฒนธรรมของชาติ คือ คำว่า “รณรงค์วัฒนธรรม” นั้น คนไทยบางคนยังมีความเข้าใจผิดอย่างรุนแรงว่าคงจะให้คนไทยได้ย้อนกลับไปใช้ชีวิตแบบที่เคยเป็นในอดีต แต่อันที่จริงในการเร่งเร้า ในการรณรงค์นี้ หมายความว่า ให้พยายามรักษาสมดุลและให้ผสมผสานเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเราให้เข้ากับการปรับเปลี่ยนให้ทันโลกทันสมัยดังที่เรียกกันว่า “ยุคโลกาภิวัตน์” การอนุรักษ์และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม จะต้องมีจุดมุ่งหมายและการปฏิบัติ อันมุ่งไปสู่การเสริมสร้างกันและกัน และมีการประสานประโยชน์ให้เข้ากันอย่างดี (กรรณิการ์ สัจกุล, 2545: 17)

สมุน อมรวิวัฒน์ (2536) อธิบายถึงความสัมพันธ์ของการศึกษาและวัฒนธรรมว่า

…วัฒนธรรม เป็นภาวะที่เจริญงอกงามซึ่งปรากฏในวิถีชีวิตมนุษย์ วัฒนธรรมจึงมิใช่สิ่งที่ผิดปกติและแปลกแยกออกจากวิถีชีวิตมนุษย์ การศึกษาจึงเป็นการพัฒนาวิถีดำเนินชีวิต (สุขภาวะ) การพัฒนาวิถีดำเนินชีวิตที่ดี (คุณภาวะ) และวิถี ดำเนินชีวิตที่มีแก่นสารสาระ (อิสรภาวะ) ของมนุษย์ทั้งปวง ดังนั้น การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นเสมือนเกลียวเชือก 3 เกลียวที่เกี่ยวพันประสานกันสนิท โดยที่วัฒนธรรมเป็น ways of life ศาสนาเป็น ways of good life และการศึกษาเป็น ways of life development….

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2536) กล่าวถึงการศึกษาและวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

…การศึกษาคือการถ่ายทอดวัฒนธรรม อย่างไรก็ดี การใช้การศึกษาเป็นมรรคไปสู่ผลดังกล่าวนี้ การศึกษาจะต้องไม่เพียงแต่ให้ความรู้ ความคิดที่จะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่ต้องให้คุณธรรม ศีลธรรม เพื่อเป็นสติเหนี่ยวรั้งมิให้ผู้มีความรู้เอาเปรียบผู้ไม่ดีมิให้ผู้มีอำนาจและมีความสามารถผลาญทรัพยากรธรรมชาติมาบำรุงบำเรอความสุขตัวเองเกินขอบเขต และเพื่อให้ผู้มีปัญญาทั้งหลายเข้าใจความเป็นมนุษย์ เข้าใจธรรมชาติ และรู้จักปรับตัวให้ผสมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพของสังคมอย่างเหมาะสม พร้อมกันนั้นก็ให้เข้าถึงศิลปะอันมนุษย์สร้างสรรค์เพื่อกล่อมเกลาจิตใจให้มีสุนทรียภาพสมกับความเป็นมนุษย์ที่เจริญแล้ว การใช้การศึกษาเพื่อสืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัยจึงมีรายละเอียด เนื้อหาสาระและวิธีการเป็นอันมาก…

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต ,2539: 8) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาทำหน้าที่ดำรงรักษาและถ่ายทอดศิลปวิทยาการ หรือจะเรียกว่าวิชาการ ตลอดจนวัฒนธรรมให้แก่สังคม… เป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ที่สำคัญ …ถือว่าเป็นบทบาทที่น่าภาคภูมิใจของการศึกษา ซึ่งทำให้อารยธรรมของมนุษยชาติเจริญรุ่งเรืองสืบมา

อุทัย บุญประเสริฐ (2536) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. การศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม และมรดกทางสังคมสู่คนรุ่นใหม่

2. การศึกษาทำหน้าที่ช่วยพัฒนาคนให้มีใจกว้าง มีทัศนะเปิด มีโลกกว้าง พร้อมที่จะเข้าใจหรือทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง รู้จักเลือกสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ รู้จักปรับสิ่งเก่าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนความสามารถในการปรับตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทางวัฒนธรรมได้ตามสมควร

3. การศึกษาทำหน้าที่รักษา สนับสนุน หรือเป็นตัวกลางในการพัฒนาระบบจริยธรรมและคุณธรรมประจำสังคมนั้น

4. การศึกษาเป็นแกนกลางในการส่งเสริมเอกลักษณ์ของสังคมของชาติ โดยให้ความรู้ ส่งเสริมความเข้าใจ เสริมสร้างความซาบซึ้งในศิลปกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีประจำชาติ

5. การศึกษาเสริมสร้างความรู้สึกเป็นชาติให้แก่ชุมชนในชาติ

กรรณิการ์ สัจกุล (2537) กล่าวถึงการศึกษากับการถ่ายทอดวัฒนธรรมไว้พอสรุปได้ว่า ภารกิจหลักของการศึกษา คือ การถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยการศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาวัฒนธรรม ดังนี้

1. การศึกษาช่วยจรรโลงวัฒนธรรมในส่วนที่ดีงาม เพื่อเป็นสมบัติกลางแก่พลเมืองเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นของชาติ

2. การศึกษาช่วยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนที่ควรแก่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น

3. การศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้ยืนยงต่อไป

4. การศึกษาทำหน้าที่ปลูกฝังวัฒนธรรมอันดีงามให้แก่พลเมือง

ชนิตา รักษ์พลเมือง (2526: 75) กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมนี้ระบบการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนทำหน้าที่ได้ดีที่สุด การศึกษาจะต้องไม่เพียงแต่จะต้องถ่ายทอดและบำรุงรักษาวัฒนธรรมในอดีตเท่านั้น แต่จะต้องสร้างให้สมาชิกของสังคมตระหนักถึงปัจจุบันและอนาคต นั่นคือการศึกษาเป็นตัวการที่จะสร้างวัฒนธรรมใหม่ ๆ ได้

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการศึกษามีบทบาทสำคัญในการช่วยถ่ายทอดและสืบทอดวัฒนธรรมและความเป็นไทย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรมและความเป็นไทยนี้อาจเกิดขึ้นได้ทั้งโดยการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย สำหรับชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาการจัดการศึกษาด้วยความร่วมมือของคนในครอบครัวและชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา ผนวกกับความร่วมมือของภาครัฐ และสถาบันการศึกษาจึงนับเป็นสิ่งสำคัญ

ตอนที่ 6 แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนา

1. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

1.1 ความหมายของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 911) หมายถึง วิชาว่าด้วยการพัฒนาและการใช้อำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ จิตวิทยา และกำลังรบทางทหารตามความจำเป็นทั้งในยามสงบและยามสงคราม

ยุทธศาสตร์ เป็นคำศัพท์พื้นฐานในการพัฒนาองค์การ ตรงกับคำว่า strategy ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ strategos หมายถึง ศิลปะและความชำนาญของนายพล เป็นคำที่เริ่มปรากฏใช้ในวงการทหารและแพร่เข้าไปในวงการธุรกิจ แล้วจึงเริ่มเป็นที่รู้จักในวงการศึกษาด้วย (สุรชาติ บำรุงสุข, 2537: 31)

ยุทธศาสตร์ หรือ กลยุทธ์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า strategy หมายถึง การกำหนดแนวทางรูปธรรมที่ดีที่สุดในการระดมและการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ(เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ,2543: 10)

อุทัย บุญประเสริฐ (2537: 42)ให้ความหมายของยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ ไว้ว่า หมายถึง วิธีการหรือเทคนิคในการปฏิบัติซึ่งเป็นวิธีอันแยบคายในการดำเนินงานไปสู่จุดหมายที่ต้องการ เป็นกลวิธีกึ่งกุศโลบายในการทำงาน เป็นวิธีการปฏิบัติที่ผ่านการคัดเลือกอย่างเหมาะสมผ่านการคิดและการไตร่ตรองอย่างรอบครอบ และเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ยุทธศาสตร์ หมายถึง รูปแบบของวัตถุประสงค์ (objective) จุดมุ่งหมาย (purposes) หรือเป้าหมาย (goals) นโยบาย และแผนแม่บท ที่จะนำมหาวิทยาลัยไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (Cope,1978 อ้างถึงใน ทวีชัย บุญเติม ,2540: 21)

ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (Strategy) หมายถึงกุศโลบายในการทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ภายใต้ข้อจำกัดของหน่วยงานและบุคลากร หรือ หมายถึงแนวคิดหรือวิธีการที่แยบคายอันบ่งบอกถึงลักษณะการเคลื่อนตัวขององค์กร ว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตได้

อย่างไร กลยุทธ์จึงเป็นกรอบชี้นำหรือส่วนหัวขบวนของชุดแผนงาน ที่บ่งบอกขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องอันเป็นพื้นฐานของการจัดทำแผนและเป็นวิธีการเชิงรวมที่องค์กรเลือกไว้เพื่อเคลื่อนไปสู่วัตถุประสงค์ระยะยาวขององค์กร (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม,www.moj.go.th)

อาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวทางเชิงรุกในการปรับปรุงและพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ยุทธศาสตร์การศึกษา หมายถึง การกำหนดแนวทางรูปธรรมที่ดีที่สุดทางการศึกษาในทุกระดับ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการ สรรหาแนวทางต่างๆในการระดมและจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาเพื่อการสร้างคนได้ตามวัตถุประสงค์กำหนดไว้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ,2543: 10)

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543: 10) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของยุทธศาสตร์การศึกษาไว้ ดังนี้

1. การมีเป้าหมาย (ends) หรือจุดหมายในการศึกษาที่ต้องการไปถึงอย่างชัดเจนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
2. การกำหนดวิถีทางหรือแนวทางปฏิบัติ (means) เพื่อเป็นเครื่องมือที่มุ่งสู่การบรรลุจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

เทียนฉาย กีระนันทน์ (2539:17) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศไว้ว่า

> …การพัฒนาการศึกษา การศึกษาจะต้องพัฒนาการศึกษาเอง และเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศด้วย การศึกษาต้องพัฒนาให้เกิดภาวะความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้อยู่ในระดับที่ดีและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและระดับสังคมโลก…

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า พ.ศ.2545-2549 (2545: 9) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมไว้ว่า

…การส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางศาสนา โรงเรียน ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน อาสาสมัคร และสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งในการดูแลและพัฒนาสมาชิกในทุกด้านสร้างและปลุกจิตสำนึกในความรักชาติและความเป็นไทยอย่างจริงจัง…

1.2 การวางแผนยุทธศาสตร์

แผนยุทธศาสตร์ มีความสำคัญต่อกระบวนการวางแผนอย่างยิ่ง เพราะแผนยุทธศาสตร์เป็นพื้นฐานของทุกขั้นตอนในกระบวนการวางแผน โดยอาจถือได้ว่าแผนยุทธศาสตร์เป็น โครงร่างหลัก (Grand design) หรือเป็นวิธีการโดยรวมที่บุคคลหรือองค์การต้องทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบให้การดำเนินงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพลังภายนอกและภายในองค์การได้มากที่สุด เพื่อให้องค์การสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ แผนยุทธศาสตร์สามารถใช้ได้กับองค์การหรือหน่วยงานทุกระดับ รวมทั้งกับบุคคลทุกคนด้วย (ประชุม รอดประเสริฐ,2543: 159)

ธงชัย สันติวงษ์ (2532: 61) กล่าวถึงกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์ไว้ว่ามี 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ทั้งในแง่การตลาด คู่แข่งขัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล กฎระเบียบ หรือกฎหมาย

2. การใช้ดุลพินิจเพื่อตรวจสอบ เพื่อประเมินดูโอกาส (opportunities) และข้อจำกัด (threats) หรือการเสี่ยงต่างๆที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ในขณะเดียวกันก็จะพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายในด้วยว่า องค์การมีจุดแข็ง (strengths) จุดอ่อน (weaknesses)อะไร

3. การเลือกกลยุทธ์และการจัดวางกลยุทธ์ที่มุ่งทำประโยชน์ดีที่สุด

4. การกำหนดนโยบายต่างๆสำหรับงานแต่ละด้าน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำแผนงานต่างๆ

5. การปฏิบัติตามกลยุทธ์

ประชุม รอดประเสริฐ (2543: 174) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญไว้สรุปได้ ดังนี้

1. การกำหนดภารกิจของหน่วยงาน (Mission Determination) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เป็นแนวคิดแรกในการสร้างแผนยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดว่า อะไรคือสิ่งที่จะต้องทำให้สำเร็จและทำขึ้นเพื่อใคร และทำแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การมากน้อยเพียงใด การกำหนดภารกิจของหน่วยงานจะต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อขององค์การด้วย

2. การประมาณการสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน (Environmental Assessment) หมายถึง การพิจารณาถึงสิ่งที่อยู่ภายนอกแต่อาจมีผลหรือมีอิทธิพลต่อหน่วยงาน เช่น การแข่งขันจากหน่วยงานอื่นๆ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม ค่านิยม ทัศนคติ และปัจจัยอื่นๆ เป็นต้น

3. การประมาณการความสามารถของหน่วยงาน (Organizational Assessment) หมายถึง การพิจารณาถึงสภาวะต่างๆภายในหน่วยงาน เช่น ความสามารถของบุคคล ข้อได้เปรียบ และจุดอ่อนของหน่วยงาน เป็นต้น

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) เมื่อประมาณการต่างๆทั้งภายนอกและภายในองค์การได้แล้ว ผู้บริหารก็จะต้องตัดสินใจว่าจะทำอะไรหรือไม่ ถ้าทำจะทำอย่างไร ซึ่งจะต้องกำหนดเป็นแนวทางหรือทิศทางการดำเนินงานให้ชัดเจนและมีความเป็นไปได้

ชวลิต ทิสยากร (2545: 139-140) ได้กล่าวถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ไว้ว่า

การจัดการเชิงกลยุทธ์ ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดวางแผนเชิงกลยุทธ์ (formulation of a strategic plan) คือขั้นตอนในการตัดสินใจ เพื่ออนาคตขององค์กร ซึ่งจะต้องคำนึงถึงคำถามที่สำคัญ 3 ประการ คือ คำถามแรก การดำเนินการในปัจจุบันเป็นเช่นไร ได้แก่ การประเมินสภาวะแวดล้อมภายนอก การวิเคราะห์สภาวะการแข่งขันและการประเมินผลการดำเนินงาน คำถามที่ 2 เราต้องการจะไปถึงจุดใดในอนาคต ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ กุญแจแห่งความสำเร็จ (Key Success Factor: KSF) และเป้าหมาย คำถามที่ 3 ทำอย่างไรจึงจะไปถึงจุดนั้นได้ ได้แก่ การจัดวางกลยุทธ์ 3 ระดับ คือ กลยุทธ์ในระดับองค์กร ระดับธุรกิจ และระดับปฏิบัติ

2. การนำแผนไปปฏิบัติ (implementation of the plan) โดยเริ่มต้นด้วยการกำหนดตัวผู้ปฏิบัติว่าจะต้องดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์กับโครงสร้างขององค์กร และระบบงานต่างๆภายในองค์กรในส่วนใดได้อย่างไรบ้าง ก่อนการนำแผนไปปฏิบัติต่อไป

3. การติดตาม ประเมินผล และการควบคุม (evaluation and control of the plan) ในการติดตามผลการปฏิบัติการ ซึ่งจะมีการตั้งมาตรฐานการทำงานและมีการกำหนดว่าจะควบคุมและวัดผลการดำเนินงานอย่างไรบ้าง

ปีเตอร์สัน (Peterson อ้างถึงใน ทวีชัย บุญเติม, 2540: 38) กล่าวไว้ว่า การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วย

1. การประเมินหรือสำรวจสภาวะแวดล้อม (environment assessment) เพื่อกำหนดแนวโน้มหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและผลกระทบที่จะเกิดกับสถาบัน
2. การประเมินภายในสถาบัน (institution assessment) เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และความสามารถของสถาบัน
3. การประเมินค่านิยม (value assessment) เพื่อพิจารณาค่านิยม แรงจูงใจ แนวคิดของบุคคลภายในสถาบัน และความรับผิดชอบของสถาบันที่มีต่อชุมชน
4. การสร้างแผนหลัก (master plan creation) เพื่อกำหนดรูปแบบของยุทธศาสตร์หรือทิศทางของสถาบันจากปัจจัย 3 ข้อดังกล่าว

ไวริช (Weihrich,1982 อ้างถึงในสุมิตร สุวรรณ,2545: 37– 39) ได้เสนอแนวทางการวางแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้เทคนิค SWOT วิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และภาวะคุกคาม (Treats) มีขั้นตอนดังนี้

1. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสหลัก (key external opportunities ใช้อักษรย่อ O)
2. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นภาวะคุกคามหลัก (key external threats ใช้อักษรย่อ T)
3. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นจุดแข็งหลัก (key external strength ใช้อักษรย่อ S)
4. เขียนรายการสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นจุดอ่อนหลัก (key external weakness ใช้อักษรย่อ W)
5. จัดทำตารางเมตริกซ์

	จุดแข็ง (S) ……..	**จุดอ่อน** (W) ……..
โอกาส (O) ……	SO ……...	WO ……..
ภาวะคุกคาม (T) ……..	ST ……	WT ……..

6. จับคู่จุดแข็งหลัก – โอกาสหลัก (SO) คิดหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับเซลนี้ โดยการใช้จุดแข็งเพื่อให้ได้รับโอกาสมากที่สุด หมายถึง องค์การมีสภาพแวดล้อมภายในที่มีจุดแข็งหรือปัจจัยส่งเสริมการดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างดี และมีโอกาสที่จะดำเนินงานนั้นได้เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมภายนอกที่เอื้อต่อการดำเนินงาน สภาพเช่นนี้เป็นสภาพที่ดีที่สุดเพราะมีปัจจัยส่งเสริมทั้งภายในและภายนอกองค์การ

7. จับคู่จุดแข็งหลัก – ภาวะคุกคามหลัก (ST) คิดหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับเซลนี้ โดยการใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม หมายถึง องค์การที่มีจุดแข็งหรือสภาพแวดล้อมภายในที่ส่งเสริมการดำเนินงานตามเป้าหมาย แต่มีข้อจำกัดจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นภาวะคุกคามต่อการดำเนินงาน สภาพเช่นนี้ถ้าผู้บริหารสามารถปรับเปลี่ยนข้อจำกัดหรือภาวะคุกคามนั้นให้เป็นโอกาสได้ ก็จะสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้เป็นอย่างดี เนื่องจากองค์การมีความพร้อมอยู่แล้ว

8. จับคู่จุดอ่อนหลัก – โอกาสหลัก (WO) คิดหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับเซลนี้ โดยการลดจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาส หมายถึง องค์การที่มีจุดอ่อนหรือสิ่งแวดล้อมภายในที่ไม่เอื้อให้ดำเนินงานได้ดี สภาพเช่นนี้ผู้บริหารจะต้องกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์การที่จะส่งผลดีต่อการดำเนินงานเพราะโอกาสจากสภาพแวดล้อมภายนอกเปิดให้

9. จับคู่จุดอ่อนหลัก – ภาวะคุกคามหลัก (WT) คิดหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับเซลนี้ โดยการลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงภาวะคุกคาม หมายถึง องค์การที่มีทั้งจุดอ่อนภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินงานตามเป้าหมาย สภาพเช่นนี้ผู้บริหารจะต้องตัดสินใจที่จะยุบหรือยกเลิกองค์การ หรืออาจหายุทธศาสตร์ปรับเปลี่ยนภารกิจขององค์การใหม่

10. จากยุทธศาสตร์ทั้งหมดในแต่ละเซล ตัดสินใจเลือกยุทธศาสตร์เพียง 1 – 2 ยุทธศาสตร์ ที่จะเกิดผลสูงสุดกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลัก

แกรี เดสส์เลอร์ (Gary Dessler อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2534: 158) กล่าวถึงขั้นตอนการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ว่ามี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดขอบเขตงานที่ทำ
2. ทำการพยากรณ์ไปในอนาคตถึงโอกาสและอุปสรรคปัญหาที่องค์การจะต้องเผชิญ
3. กำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์การทางด้านต่างๆ
4. พัฒนาทางเลือก

5. กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนปฏิบัติการและเสนอโครงการต่อไป

ในส่วนของการเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา คงจะได้นำแนวทางการวางแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

พัฒนา ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2542: 779) หมายถึง ทำให้เจริญ

การพัฒนา หมายถึง การสร้างสรรค์ปรับปรุงตัดแต่งเติมต่อให้สิ่งที่ได้สั่งสมมานั้นเจริญงอกงามสืบต่อไป (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต),2531: 26)

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญๆของสังคม จากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่มีคุณค่ามากกว่าหรือดีกว่า โดยสามารถวัดได้หรือเห็นได้อย่างชัดเจน (Katz, Saul M., 1970 อ้างถึงใน ติน ปรัชญาพฤทธิ์,2537: 174)

2.1 การศึกษากับการพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 มีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด “**คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา**” ในทุกมิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวตน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับอันจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9, 2545: 2)

การนำมนุษย์เข้ามาเป็นศูนย์กลางของระบบการพัฒนานี้เป็นแนวคิดเชิงมนุษยนิยม (humanism) ที่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเรื่องภายในจิตใจของมนุษย์มากกว่าวัตถุภายนอก เพื่อจะให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และก่อให้เกิดการ

พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป มนุษย์ที่จะมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนี้จะต้องมีความเป็นมนุษย์ (humanhood) ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และได้รับการพัฒนาความสามารถในการทำงานจนเป็นพลังมนุษย์ (human power) ที่มีค่าให้กับสังคม ดังนั้นมนุษย์จึงควรได้รับการพัฒนาให้ถูกต้องเพื่อความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ก่อนเป็นประการแรก อันจะทำให้สามารถนำความรู้ไปพัฒนาสิ่งอื่นต่อไป (พระเมธีธรรมมาภรณ์ [ประยูร ธมฺมจิตฺโต], 2539: 4)

ในการพัฒนาที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” นั้น การศึกษาจะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาทางวัฒนธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย

การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคน เมื่อเราต้องการใช้วัฒนธรรมเป็นสื่อในการพัฒนา จึงจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ หรือหนทางในการสืบทอดวัฒนธรรมไปสู่คนในสังคม เพื่อให้คนที่ได้รับการพัฒนาแล้วกลับมาพัฒนาสังคมประเทศชาติ อาจกล่าวได้ว่าคนเป็นสื่อกลางระหว่างการศึกษากับการพัฒนา

2.2 วัฒนธรรมกับการพัฒนา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2540: 9) ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลกไว้ดังนี้

> …สภาพของโลกในทุกวันนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของอารยธรรมโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ การที่สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และพยายามปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตหรือวัฒนธรรมไทยใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูล และสามารถพึ่งตนเองได้ ตามคติทางพระพุทธศาสนา แทนที่การล่องลอยไหลไปตามกระแสวัฒนธรรมโลกไปสู่ความรุนแรง และความยากไร้ของคนเป็นจำนวนมาก อาจเป็นทางออกที่เป็นบทเรียนให้แก่สังคมอื่น ๆ ได้…

จากกระแสพระราชดำรัสดังกล่าว การพัฒนาสังคมไทยจำเป็นจะต้องย้อนกลับมาพิจารณาและให้ความสำคัญแก่วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2531: 26) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกับการพัฒนาไว้ดังนี้

ทั้งวัฒนธรรมและการพัฒนา ต่างก็เป็นเรื่องของความเจริญงอกงามด้วยกันทั้งนั้น ว่าที่จริง “วัฒน” ในวัฒนธรรมก็คือคำเดียวกับ “พัฒนา” นั่นเอง ดังนั้น ถ้าแปลอย่างง่าย ๆ วัฒนธรรมจึงหมายถึงสิ่งที่เป็นความเจริญงอกงาม ส่วนพัฒนาแปลว่า การทำให้เจริญงอกงาม ซึ่งขยายความได้ดังนี้

วัฒนธรรม คือ ผลรวมของทุกสิ่งซึ่งเป็นความเจริญงอกงามที่สังคมนั้น ๆ ได้ทำไว้หรือได้สั่งสมมาจนถึงบัดนี้ พูดอีกอย่างหนึ่งว่า ได้แก่ ผลรวมของความเจริญงอกงามเท่าที่มีมาถึงและมีอยู่ในปัจจุบัน

การพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ปรับปรุงตัดแต่งเติมต่อให้สิ่งที่ได้สั่งสมมานั้นเจริญงอกงามสืบต่อไป พูดอีกนัยหนึ่งว่าการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทำให้เกิดมีสิ่งใหม่ ๆ เพิ่มพูนกลมกลืนเข้าในกระแสธารแห่งความเจริญที่ได้สั่งสมกันมาให้งอกงามสืบต่อไป

วัฒนธรรมเน้นส่วนที่สืบมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนา เน้นการทำต่อจากปัจจุบันที่จะสืบเนื่องไปในอนาคต วัฒนธรรมเป็นทุนจากเดิมเท่าที่มีอยู่ อันได้จัดเตรียมไว้ให้ พร้อมสำหรับการที่จะก้าวเดินต่อไปในอนาคต ส่วนการพัฒนาเป็นการตัดแต่งเพิ่มขยายจากทุนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เจริญงอกงามพรั่งพร้อมยิ่งขึ้นไปในอนาคต วัฒนธรรมหลักข้างอดีตถึงปัจจุบัน การพัฒนาโยงปัจจุบันไปหาอนาคต

วัฒนธรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สืบทอดต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน เพื่อให้เจริญงอกงามต่อไปในอนาคตอย่างไม่ขาดตอน การที่วัฒนธรรมจะเจริญงอกงามสืบต่อไปในอนาคตด้วยดี จำต้องอาศัยการพัฒนา ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาวัฒนธรรม

องค์การสหประชาชาติและองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม จึงได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2531-2540 เป็น “ทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม” (World Decade for Cultural Development) โดยได้ขอให้รัฐสมาชิกร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายของทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม 4 ประการ คือ

1. เน้นการใช้มิติวัฒนธรรมในกระบวนการพัฒนา

2. เสริมสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวัฒนธรรม

4. ส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

(สมัชชาศิลปวัฒนธรรมไทย สภาผู้แทนราษฎร, ม.ป.ป.: 1)

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ม.ป.ป.: 3-5) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานตามวาระแห่งชาติว่าด้วย “ทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา” (พ.ศ. 2541-2550) ดังนี้

1. ใช้มิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนา

ปรับกระบวนทัศน์เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ที่มองว่าสรรพสิ่งทั้งหลายไม่อาจแยกกันเป็นส่วน ๆ แต่มีการเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์และมีผลกระทบสืบเนื่องกัน ทั้งมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ เชื่อมโยงกันเป็นเรื่องเดียวกัน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม และบูรณาการเชื่อมประสานระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สร้างพลังทางวัฒนธรรมในการพัฒนา โดยใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม โดยการส่งเสริมคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอันหลากหลาย ซึ่งเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นการกระจายรายได้และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เป็นการส่งเสริมศักดิ์ศรีชุมชนท้องถิ่นเป็นการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม และเป็นการคำนึงถึงศักดิ์ศรี สิทธิและเสรีภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างประชาคมและวิถีชีวิตประชาธิปไตย

2. ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรม

ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม และเป็นผู้ที่รู้เรื่องวัฒนธรรมดีที่สุด เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมของชุมชนเอง เพราะนอกจากจะเป็นการคำนึงถึงศักดิ์ศรี สิทธิและเสรีภาพแห่งความเป็นมนุษย์ และทำให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนอย่างสำคัญในการรับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมแล้ว ยังทำให้ประชาชนและองค์กรชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ และพร้อมที่จะธำรงรักษา พัฒนาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมของตนอย่างต่อเนื่องทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. ส่งเสริมการลงทุนทางวัฒนธรรม

ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการคัดสรร ฟื้นฟู พัฒนาและสร้างสรรค์ เพื่อนำคุณค่าของภูมิปัญญา และเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรม

ไทยซึ่งเป็นศักยภาพและทุนทางวัฒนธรรมของไทย มาทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับคุณค่าทางสังคมและจิตใจ ทั้งโดยการผลิตสินค้าและบริการ และการลงทุนทางสังคมอื่น ๆ

4. ใช้เวทีทางวัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

สนับสนุนให้มีเวทีทางวัฒนธรรมของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผนึกและประสานพลังในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี สมานฉันท์ และโอบอ้อมอารีกันจนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

5. ปฏิรูปการศึกษาให้เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปฏิรูปการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัยให้สามารถทำหน้าที่ในการสืบทอดและสร้างสรรค์วัฒนธรรมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้ทุกคนมีโอกาสเรียนรู้ สืบสาน และสร้างสรรค์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้มีทางเลือกที่หลากหลาย โดยต้องจัดการศึกษาให้มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นวิถีชีวิตชุมชนเข้ากับความรู้สมัยใหม่มากกว่าการมุ่งเน้นเนื้อหาความรู้สำเร็จรูปเป็นหลัก

6. ใช้สื่อและสื่อสารมวลชนเสริมสร้างการดำเนินงานวัฒนธรรม

ใช้สื่อ เครือข่ายสื่อ และสื่อสารมวลชนทุกสาขาและทุกประเภท เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และความสำนึกตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของวัฒนธรรม โดยให้โอกาสทุกฝ่ายทุกชุมชนได้นำเสนอ เผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันเพื่อให้วัฒนธรรมเป็นปัจจัยในการเสริมสร้างความรัก และความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ทั้งในระหว่างชุมชนและระหว่างประเทศ

7. ระดมสรรพกำลังในการดำเนินงานวัฒนธรรม

การผนึก ผสาน และระดมสรรพกำลังจากทุกฝ่ายทุกคน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายทุกคนมีส่วนอย่างสำคัญในการรับผิดชอบดำเนินงานวัฒนธรรมในทุกระดับ โดยรณรงค์ให้ทุกฝ่ายทุกคนเห็นคุณค่า ความสำคัญและตระหนักว่าวัฒนธรรมเป็นเรื่องของทุกคนที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันด้วยความยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน

8. เสริมบทบาทผู้นำทางศาสนาในการใช้ศาสนธรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนา

เปิดโอกาสให้ผู้นำทางศาสนา ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสำคัญในกระบวนการพัฒนาบนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรมของศาสนานั้น ๆ โดยศึกษาและทำความเข้าใจแก่นและสาระของศาสนธรรม เพื่อให้ประชาชนได้ทำความเข้าใจและน้อมนำมาใช้เป็นที่พึ่งทางจิตใจและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

9. เผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยในสังคมไทยและสังคมโลก

การศึกษาคุณค่าที่แท้จริงของวัฒนธรรมไทยที่ชนชาติไทยได้สร้างสรรค์ สั่งสม และสืบสานไว้จนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ามหาศาลไว้ แล้วนำคุณค่าของวัฒนธรรมไทยนั้นออกมาเผยแพร่และแลกเปลี่ยนให้ปรากฏอย่างแพร่หลาย ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลก เพื่อให้คนไทย สังคมไทย และสังคมโลกได้เรียนรู้ เห็นคุณค่า แล้วนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป ซึ่งนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์อันดีของประเทศไทยแล้ว ยังเป็นการธำรงรักษา สืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมไทยอีกทางหนึ่งด้วย

ประเวศ วะสี (2538: 23-26) ได้เสนอยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางกว้าง ๆ สำหรับส่งเสริมเรื่องวัฒนธรรมกับการพัฒนาไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้ทั่วทั้งสังคมว่าวัฒนธรรมคืออะไร และวัฒนธรรมสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างไร เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด เพราะเมื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว สังคมก็จะปฏิบัติถูกต้องได้เอง

2. การสนับสนุนเวทีทางวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น ควรสนับสนุนเวทีวัฒนธรรมในรูปแบบที่หลากหลายในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ริเริ่มโดยชุมชนท้องถิ่น

3. ส่งเสริมสถาบันครอบครัว ไทยเคยมีวัฒนธรรมครอบครัวที่อบอุ่น แต่บัดนี้สถาบันครอบครัวได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการพัฒนาแบบทันสมัย

4. ส่งเสริมองค์กรชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชนที่เข้มแข็ง คือ ผู้ปฏิบัติวัฒนธรรม และชุมชนที่เข้มแข็งจะก่อให้เกิดการพัฒนาทุกคน

5. ปรับการศึกษาให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมไทย การศึกษาของไทยในปัจจุบันตัดขาดจากรากทางวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งเป็นเหตุสำคัญของความเสื่อมสูญทางวัฒนธรรม และเกิดปัญหาต่าง ๆ จากความขาดแคลนทางวัฒนธรรม ควรปรับการศึกษาให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมไทย เพราะวัฒนธรรมเป็นเรื่องของการปฏิบัติและการซึมซับ ถ้าการศึกษาเอาความเป็นจริงเป็นตัวตั้ง การศึกษาก็จะสัมผัสกับวัฒนธรรม

6. วัฒนธรรมกับเศรษฐกิจ เนื่องจากวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ และการรักษาสภาพแวดล้อมดังกล่าวแล้ว ควรร่วมมือกันสร้างความเข้าใจเรื่องนี้ให้ชัดเจน และกำหนดยุทธศาสตร์ในการนำมิติทางวัฒนธรรมเข้ามาพัฒนาเศรษฐกิจ

7. กองทุนและการบริหารงานวัฒนธรรม ในการส่งเสริมวัฒนธรรมกับการพัฒนาต้องการเงินทุนและการบริหารจัดการที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ควรมีการเพิ่มเงินกองทุนวัฒนธรรมให้มีจำนวนมากพอ

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2538: 32) ได้เสนอความคิดว่าแนวทางการพัฒนาที่ผ่านมาแท้ที่จริงแล้วไม่ได้ขาดมิติวัฒนธรรม หากแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดทางวัฒนธรรมแบบหยุดนิ่งและตายตัว จึงทำให้มองการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันเท่านั้น ซึ่งผิดทั้งข้อเท็จจริงและธรรมชาติของสังคมมนุษย์ อีกทั้งยังแสดงนัยของการครอบงำอยู่อย่างเต็มเปี่ยม ดังนั้นจำเป็นต้องเปลี่ยนวิธีคิดและกระบวนทัศน์ ด้วยการหันมาหามิติวัฒนธรรมที่เคลื่อนไหวและมีชีวิตแทนที่ เพื่อที่จะได้เข้าใจทางเลือกในการพัฒนาให้มีทิศทางที่หลากหลายมากขึ้น และสามารถกำหนดทางเลือกในการพัฒนาได้สอดคล้องกับความเป็นจริงทางสังคมและวัฒนธรรม

อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาในปัจจุบันจำเป็นต้องวางรากฐานจากการพัฒนาทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการสืบทอดวัฒนธรรมและความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา จึงเป็นสิ่งที่พึงตระหนักถึงอย่างจริงจัง

2.3 **การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม** (Participative development)

การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน สิ่งจำเป็นที่จะทำให้งานนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นไปตามลำดับ ก็คือ การพัฒนา ซึ่งมีทฤษฎีต่าง ๆ อยู่หลายวิธี ทั้งนี้เป็นไปตามความจำเป็นของงาน สภาพการณ์หรือสิ่งแวดล้อม และเป็นเนื้อหาสาระสำคัญของกิจการนั้น ๆ สำหรับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมนี้ เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานที่จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพที่ดี (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2526: 71)

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 1978: 4) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของประชาชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. การปฏิบัติตามแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ โดยที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชนจะต้องครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1) มีการสร้างโอกาสที่จะเอื้อให้สมาชิกทุกคนในชุมชน และสังคม ได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่กระบวนการพัฒนาและมีอิทธิพลต่อการพัฒนา รวมทั้งเอื้อให้สมาชิกทุกคนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2) มีประชาธิปไตยและเกิดจากการสมัครใจในการมีส่วนร่วมในกรณีดังต่อไปนี้

2.1) การเอื้อให้เกิดการพัฒนา

2.2) การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

2.3) การตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน และการดำเนินโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

3) การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงทุน ลงแรง และสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ จะก่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนได้ลงทุนไปกับประโยชน์ที่พึงได้รับ

ไวท์ (White, 1982: 18) ได้ให้คำจำกัดความว่า “การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติด้วยกัน คือ มิติที่หนึ่งคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำ และทำอย่างไร มิติที่สอง คือ การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม คือ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน นอกจากนั้น White ยังเพิ่มว่า สาระสำคัญของการมีส่วนร่วมประการที่สี่ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โคเฮน และอูพอฟ (Cohen and Uphoff, 1980: 219-222) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ยาดาฟ (Yadav, 1979 อ้างถึงใน อังคนา อาตมียะนันท์ 2530: 30) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเข้าร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจและเต็มใจ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องไม่ถูกบังคับ

การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจำแนกออกเป็น การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนการพัฒนา และการเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมและประเมินโครงการและแผนการพัฒนา

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (อ้างถึงใน อังคนา อาตมียะนันท์, 2530: 17-18) ได้แยกแยะขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อคิน ระพีพัฒน์ (อ้างถึงใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2537 : 320) ได้กำหนดช่วงจังหวะและแบ่งระยะการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนไว้ดังนี้

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลของกิจกรรม

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2543: 18) กล่าวว่า การพัฒนาต้องใช้หลักการมีส่วนร่วม (Participation) นักคิดทั่วโลกเวลานี้กำลังเน้นหลักการนี้มาก คือ ประชาชนจะต้องตัดสินชะตากรรมของตนเอง ด้วยตนเอง โดยวิถีทางของตนเอง ความหมายในภาคปฏิบัติก็คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการพัฒนา กำหนดทิศทางของการพัฒนา ซึ่งหลักข้อนี้ครอบคลุมไปถึงอีกเรื่องหนึ่งก็คือ แต่ละสังคมต้องตัดสินด้วยตัวเองว่าจะเลือกวิถีทางพัฒนาแบบไหน แต่ละสังคมมีแบบจำลองการพัฒนาของตนเอง

สำหรับการพัฒนาการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของทุกฝ่าย โดยเฉพาะความร่วมมือของภาคประชาชน ได้แก่ ชาวชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา จึงนับเป็นสิ่งสำคัญ

ตอนที่ 7 ชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา กับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย

1. ชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา

ปัจจุบัน คนไทยได้ย้ายถิ่นไปศึกษาต่อ และประกอบอาชีพเกือบทุกประเทศในโลก แต่ประเทศที่นับว่ามีคนไทยไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากก็คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา

อุดม เชยกีวงศ์ (2532: 2-3) ได้กล่าวถึงชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาไว้ ดังนี้

> …ต่างแดนหรือต่างประเทศที่คนไทยได้ย้ายถิ่นไปศึกษาต่อและประกอบอาชีพในปัจจุบันนี้นั้นแทบจะกล่าวได้ว่า เกือบทุกประเทศในโลก แต่ประเทศที่เป็นที่ทราบกันดีว่ามีคนไทยไปอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ก็คือ “สหรัฐอเมริกา” คนไทยที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกานี้จัดได้ว่ามีหลายกลุ่มอายุ และไปอาศัยอยู่เพื่อวัตถุประสงค์ที่สำคัญสองประการดังที่กล่าวมาแล้ว คือ เพื่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ แม้ว่าในประเทศอื่น ๆ จะมีคนไทยย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ เช่น ประเทศในตะวันออกกลาง ออสเตรเลีย สิงคโปร์ หรือประเทศในทวีปยุโรป แต่คนไทยเหล่านั้นก็มักจะอยู่ในวัยแรงงาน เฉพาะคนหนุ่มสาวที่ไปศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แม้จะมีบางคนที่นำครอบครัวไปตั้งหลักปักฐานอยู่ก็เป็นส่วนน้อย ซึ่งต่างจากคนไทยในสหรัฐอเมริกาที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่ก็มักจะอยู่กันเป็นครอบครัวดังที่เราจะเห็นได้ว่า ในบางเมืองของสหรัฐอเมริกา เช่น ลอสแองเจลิส (Los Angeles) มีคนไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จนถึงกับได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยไปแล้ว…

ประภาศรี สีหอำไพ (อ้างถึงในไทยรัฐ, 2545: 5) ได้กล่าวถึงสภาพของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ ดังนี้

ชุมชนไทยรุ่นบุกเบิกตั้งแต่เริ่มเป็น “โรบินฮูด” จนตั้งรกรากถาวรมีฐานะหน้าที่การงานประสบความสำเร็จบ้าง ไม่สำเร็จบ้าง เริ่มร่วงโรยล้มหายตายจาก บ้างก็ย้อนกลับไปขอ “ตายรัง” คือ กลับไปอยู่เมืองไทย

เยาวชนไทย-อเมริกัน รุ่นใหม่จำนวนมากอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปีแล้ว สืบเชื้อสายมาจากนักธุรกิจ แพทย์ พยาบาล วศิวกร นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีกระจายทั่วไปที่เป็นชุมชนใหญ่

มีวัดไทยหลายแห่ง ได้แก่ ลอสแองเจลิส ซานฟรานซิสโก ชิคาโก นิวยอร์ก หลายคนกลายเป็นทนายความ แพทย์ นักวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นักธุรกิจด้วยตัวเอง เชื่อแน่ว่าอีกไม่ถึง 10 ปีข้างหน้า บางคนอาจก้าวไปเป็นนักการเมือง มีชื่อเสียงต่อไปในอนาคต...

ปัจจุบันชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาได้มีการก่อตั้งเป็น **ไทยทาวน์** อย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ. 2000 ดังนี้ (http://www.thaitownusa.com)

ความต้องการที่จะมีไทยทาวน์เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ ตามคำเรียกร้องของชุมชนไทยเหมือนกับชนชาติเอเชียอื่น เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ที่มี “ทาวน์” ของตัวเองก่อนหน้านั้นแล้ว

สภาเมืองนครลอสแองเจลิส มีมติเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 1999 เป็นเอกฉันท์อนุมัติกำหนดให้ถนนฮอลลีวูดช่วงระหว่างถนนเวสท์เทิร์น (Westerm St.) ถึงถนนนอร์มังดี (Normandie St.) เป็นเขตไทยทาวน์ถือว่าเป็นการสร้างประวัติศาสตร์ของชุมชนไทยในเขตนครลอสแองเจลิส เรียกได้ด้วยความภูมิใจว่า “เป็นไทยทาวน์แห่งแรกในสหรัฐอเมริกา”

การเกิดอย่างเป็นทางการของไทยทาวน์จะมีผลทำให้ชุมชนใหญ่อื่นๆ ได้ตระหนักและสำนึกว่ายังมีชุมชนไทยอยู่ การยอมรับนี้จะมีผลให้ต้องเปลี่ยนภาพพจน์จากชุมชนอื่น ๆ ที่ละเลยไม่เคยนับว่ามีชุมชนไทยอยู่ในสายตาจะต้องเปลี่ยนทัศนคติเสียใหม่ จากการคาดคะเนว่ามีคนไทยอาศัยอยู่ในเขตแคลิฟอร์เนียภาคใต้ไม่ต่ำกว่า 80,000 คน (ที่มาการสำรวจสำมะโนประชากรเมื่อปี 1990) จึงนับว่าประชากรชาวไทยในแคลิฟอร์เนียภาคใต้นั้นเป็นกลุ่มชาวไทยใหญ่ที่สุดในต่างประเทศ ส่วนใหญ่จะอาศัยกระจัดกระจายอยู่ในลอสแองเจลิส อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นในเขตฮอลลีวูด และบางส่วนอาศัยอยู่ในเขตซานเฟอร์นานโด แวลเลย์ บริเวณน้อร์ท ฮอลลีวูด และเขตใกล้เคียงตามลำดับ

สำหรับคนอเมริกันและเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง การกำหนดให้มีเขตไทยทาวน์ ย่อมเป็นการยอมรับในด้านจิตสำนึกและความเป็นจริงที่ว่า มีชุมชนของไทยเราอยู่ในประเทศของเขาเหมือนกับ “ทาวน์” ของชนชาติอื่น ๆ ในอเมริกา ชุมชนไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหลากหลายหลายประเทศหลายเชื้อชาติที่เข้ามาอยู่ในดินแดนแห่งนี้...

ชุมชนไทยเป็นอีกชุมชนหนึ่ง ซึ่งมีเขตกำหนดบริเวณตามภูมิศาสตร์อยู่ในแผนผังเมืองแห่งนครลอสแองเจลิส เป็นการระบุว่า ชุมชนไทยมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องในการมีแหล่งที่อยู่ที่อาศัยทำมาค้าขายกันอยู่ในบริเวณเขตพื้นที่ไทยทาวน์ก่อนหน้าที่จะมี “ไทยทาวน์” เกิดขึ้น การมีไทยทาวน์จะเป็นผลในการใช้ประโยชน์เป็นสื่อพูดกับชุมชนอื่น ๆ ที่ใหญ่กว่าอ้างอิงติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของบ้านเมืองได้เท่าเทียมกับชุมชนอื่น ๆ อย่างเสมอภาคกันด้วย รวมทั้งเรายังมีประวัติศาสตร์มี

ความทรงจำร่วมกันสามารถอ้างได้ว่าเรามีหลักแหล่งที่อยู่อาศัยในบริเวณเขตแดนของไทยทาวน์มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน เป็นประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่ควรจะรับรู้และบันทึกไว้

2. การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย

2.1 พระพุทธศาสนากับการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต, 2530: 1) กล่าวถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนากับวัฒนธรรมไทย ไว้ว่า

> …พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วัฒนธรรมทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา เป็นสภาพที่ฝังลึกช้านานในจิตใจและวิถีชีวิตของคนไทยมีลักษณะเฉพาะตนที่เรียกว่าเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย…

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2526: 121) กล่าวถึงความสัมพันธ์ของพระพุทธศาสนากับความเป็นไทยไว้ ดังนี้

> …คนไทยทั่วไปมีความสำนึกและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย คนไทยได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนามาเป็นเวลานานหลายศตวรรษติดต่อกันจนหยั่งรากฝังลึกอยู่ในจิตใจ เป็นผลให้โลกทัศน์แบบอย่าง วัฒนธรรม นิสัยใจคอและลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมไทย มีลักษณะที่สะท้อนให้เห็นพุทธธรรมชัดเจน…

อำไพ สุจริตกุล (2534: 40) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนาและวัดไทยไว้ ดังนี้

> …ในสมัยโบราณการเรียนการสอนในรูปแบบของการศึกษาเล่าเรียนเริ่มขึ้นในวัด ครูก็คือพระสงฆ์ผู้มีความรู้ทั้งในทางธรรม อักขรวิธี และศิลปวิทยาอื่น ๆ นักเรียนก็คือ ลูกหลานของชนชั้นปกครอง ขุนนาง หรือสามัญชนผู้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษามาสมัครเป็นลูกศิษย์ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะถูกส่งให้มาเป็นศิษย์วัดหรือเด็กวัดรับ

ใช้พระสงฆ์ผู้เป็นครูอาจารย์ แล้วจึงบรรพชาเป็นสามเณร และอุปสมบทเป็นภิกษุ ศึกษาเล่าเรียนวิชาการ...

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชาชนชาวไทยประมาณร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ หลักของพระพุทธศาสนาจึงเป็นแก่นและแกนของวัฒนธรรมไทยทุกสาขา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ ไปสู่ชุมชน จากอดีตวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรมให้มีความรู้ในด้านวิชาชีพตำราแพทย์แผนโบราณและศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ใช้ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครองรวมทั้งเป็นสถานที่สงเคราะห์ทางจิตใจแก่ประชาชน ดังนั้นวัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่ง ในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา จึงถือได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทุกชุมชน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ความหมายของวัดที่มีต่อชุมชนจึงพอสรุปได้ดังนี้ (กรมการศาสนา, 2540: 2)

1. เป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณร
2. เป็นที่บวชเรียน
3. เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของประชาชน ชาวบ้านรอบวัด
4. เป็นที่ประชาชน ชาวบ้านรอบวัดได้มารับการปลูกฝังศีลธรรม
5. เป็นศูนย์กลางสำหรับประกอบกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของประชาชนชาวบ้านรอบวัดนั้น

สมคิด จิระทัศนกุล (2540: 24) ได้สรุปบทบาทหน้าที่และความสำคัญของวัดไว้ ดังนี้

1. วัดในฐานะตัวแทนความมั่นคงของแผ่นดิน

เพราะการสร้างวัดทุกครั้งต้องใช้กำลังทรัพย์และกำลังกายจำนวนมาก อาณาจักรใดยุคสมัยใดที่มั่นคงและมีความเจริญ ก็อาจวัดได้จากปริมาณจำนวนของวัดในแผ่นดินนั้น ๆ ดังจะเห็นได้ ดังเช่น อาณาจักรอยุธยา หรือรัตนโกสินทร์ตอนต้นยุคสมัยรัชกาลที่ 3 ฯลฯ

2. วัดในฐานะสถาบันผู้สืบทอดศาสนาให้ยั่งยืน

เพราะวัดเป็นสถานที่เดียวที่เป็นที่ตั้งและที่รวมแห่ง ไตรรัตน์ อันเป็นหลักสำคัญสูงสุดในทางพุทธศาสนา คือ พระพุทธ (พระพุทธรูป) พระธรรม (พระไตรปิฎก = พระธรรมคัมภีร์)และพระสงฆ์

3. วัดในฐานะสถานที่ให้การศึกษา

เพราะเป็นแหล่งเดียวที่ให้ความรู้ ทั้งทางโลกและทางธรรม แก่บุตรหลานของชนทุกระดับในสังคมแบบดั้งเดิมของไทย ดังได้กล่าวมาแล้ว

4. วัดในฐานะที่พึ่งทางกายและใจของสังคม

เพราะวัดมีพระภิกษุผู้ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของผู้มีคุณธรรม ผู้สันโดษ เป็นผู้นำของสังคม ทั้งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจึงได้รับความเชื่อถือยอมรับของสังคมในทุก ๆ เรื่องที่ต้องการปรึกษาหารือหรือช่วยเหลือทั้งในเชิงชี้แนะ สั่งสอนและพิธีกรรมทางศาสนา

5. วัดในฐานะศูนย์รวมของศิลปกรรม

เพราะวัดถูกจรรโลงขึ้นด้วยกระแสศรัทธาจากสังคมที่มีต่อศาสนา ดังนั้นศิลปกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม รวมทั้งประณีตศิลป์ จึงได้รับการถ่ายทอดออกมาอย่างสร้างสรรค์และงดงาม เต็มเปี่ยมไปด้วยความหมายที่ล้วนสื่อทั้งในเชิงของนามธรรม และรูปธรรม

วัดและพระพุทธศาสนา จึงนับเป็นแหล่งศึกษาที่สำคัญ ทั้งในการศึกษาด้านวิชาการและส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ที่สืบเนื่องมาแต่อดีตถึงแม้ช่วงเวลาที่ผ่านมา รัฐจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนขึ้น แต่วัดก็ยังคงเป็นสถานที่จัดการศึกษาอบรมแก่เยาวชนที่สำคัญโดยเฉพาะโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

2.2 โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นโรงเรียนประเภทหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การอบรมด้านศีลธรรมจริยธรรมและความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา ตลอดจนการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามแก่เด็กและเยาวชน นอกเหนือจากที่เด็กได้รับจากโรงเรียนตามปกติ (พระปัญญานันทมุนี, 2519: 15) โรงเรียนประเภทนี้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกที่ประเทศศรีลังกา เมื่อปี ค.ศ. 1885 (พ.ศ. 2428) โดยการจัดตั้งได้แนวคิดมาจากโรงเรียนสอนศาสนาในวันอาทิตย์ของศาสนาคริสต์นิกายโปรแตสแตนท์ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ความรู้ด้านศาสนาและด้านอื่น ๆ แก่ศาสนิกของตนในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และแคนาดา ในปลายคริสตศตวรรษที่ 17 โรงเรียนดังกล่าวมีลักษณะการดำเนินการเป็นสถาบันอาสา คือ คณะครูอาจารย์ทั้งพระภิกษุและฆราวาสจะสอนฟรีโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ และหลังจากตั้งขึ้นแล้ว โรงเรียนนี้จะอยู่ภายใต้การจัดการของยุวพุทธิกสมาคม เรียกว่า สมาคม Y.M.B.A. (Young Men Buddhist Association) (ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร,2508:352)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2496-2500 พระพิมลธรรม (อาจ อาสภเถระ) สังฆมนตรีว่าการ องค์การปกครอง และองค์สภานายกมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เดินทางไปดูกิจการพระพุทธศาสนาที่ประเทศพม่า และประเทศศรีลังกา ท่านพบว่าพระสงฆ์ในประเทศดังกล่าวจัดระบบการสอนศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนในวันอาทิตย์และได้ผลดีเป็นอย่างมาก เมื่อเดินทางกลับมาถึงประเทศไทย ท่านจึงปรารภกับเจ้าหน้าที่บริหารและพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่จะจัดตั้งโรงเรียนสอนความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในวันอาทิตย์ขึ้นบ้าง โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสศึกษาและเรียนรู้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาตามสมควรแก่วัยของตน (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2532: 6)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นหน่วยงานหนึ่งชื่อว่า “แผนกธรรมวิจัย” เพื่อเป็นสถานที่จัดบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาและพุทธปรัชญาแก่ผู้สนใจขึ้น ปรากฏว่า การดำเนินงานได้รับความสนใจจากครู อาจารย์ นักเรียน และประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากเด็ก ๆ ที่ติดตามพ่อแม่และผู้ปกครองมาฟังคำบรรยายเล่นส่งเสียงดังใกล้กับบริเวณนั้น เจ้าหน้าที่ผู้บริหารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงมีความคิดเห็นร่วมกันที่จะนำเด็กเหล่านั้นมาเรียนธรรมะเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทยเปิดสอนเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 มีนักเรียนมาเรียนประมาณ 70 คน ในระยะเริ่มแรก โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นหน่วยงานที่ขึ้นต่อสำนักธรรมวิจัย ครั้นถึงปี พ.ศ. 2505 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ยกฐานะของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นเป็นแผนกหนึ่งต่างหาก เรียกว่า “แผนกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์” และต่อมาได้กำหนดฐานะให้เป็นโรงเรียนที่มีระบบการบริหารภายในเป็นของตนเองอยู่ภายในสังกัดสำนักงานเลขาธิการ เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2512

นอกจากวิชาหลักเหล่านี้แล้ว ยังมีวิชาที่สอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ได้แก่ วิชาธรรมภาคปฏิบัติ ฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนา วิชาศาสนพิธีและมารยาทไทย วิชานาฏศิลป์ ดนตรีไทย วาทศิลป์ และวิชาสามัญบางวิชา เช่น วิชาภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ เป็นต้น (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,2532: 7-9)

หลังจากที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นมา วัดต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดได้เห็นความสำคัญของโรงเรียนประเภทนี้ จึงได้จัดตั้งโรงเรียน

พุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นบ้าง เช่น วัดเบญจมบพิตร วัดอนงคาราม วัดสุวรรณาราม เป็นต้น (มาณพ พลไพรินทร์, 2531: 254)

ในปี พ.ศ. 2518 อธิบดีกรมการศาสนา (นายวัชระ เอี่ยมโชติ) ได้เห็นประโยชน์ที่เกิดจากการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงได้รับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดต่าง ๆ ให้เข้ามาอยู่ในความอุปถัมภ์ของกรมการศาสนา โดยจัดสรรงบประมาณประจำปีแต่ละปีอุปถัมภ์โรงเรียนตามสัดส่วนจำนวนนักเรียน แต่ก็นับว่าเป็นเงินอุปถัมภ์ที่น้อยมาก เมื่อเทียบกับงบประมาณด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา (มาณพ พลไพรินทร์, 2531: 254-255)

1) คำจำกัดความของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

1.1) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ คือ โรงเรียนอีกแบบหนึ่งซึ่งจัดตั้งขึ้นและเปิดสอนวิชาพุทธศาสนาภาคจริยศึกษาและวัฒนธรรมแก่เยาวชนโดยเฉพาะในวันอาทิตย์

1.2) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่รวมถึงโรงเรียนผู้ใหญ่ หรือโรงเรียนสามัญที่เปิดสอนภายในวัดทั้งภาคเช้าและภาคค่ำ โดยการดำเนินการของทางวัดเองหรือของคณะบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ตาม

1.3) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์คือโรงเรียนที่เปิดทำการสอนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้การศึกษาและเผยแพร่พุทธศาสนาแก่เยาวชนโดยเฉพาะ

2) หลักการของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

2.1) เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นในวัดหรือในหน่วยงานราชการ โดยต้องมีพระภิกษุสามเณรเป็นครูสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้ใกล้ชิดคุ้นเคยกับพระภิกษุสามเณร

2.2) ต้องสอนวิชาธรรมะ ประวัติพุทธศาสนา และศาสนพิธีเป็นวิชาหลัก

2.3) เพื่อให้เด็กและเยาวชนประพฤติ ปฏิบัติ และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3) รูปแบบโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

3.1) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยการดำเนินการของทางการคณะสงฆ์และหรือคณะบุคคล เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาและปลูกฝังศีลธรรมแก่เยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย

3.2) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องเป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นภายในวัดหรือโรงเรียนของวัด

3.3) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนวิชาพุทธศาสนาและจริยศึกษาเป็นสำคัญ

3.4) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต้องเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนโดยไม่เรียกเก็บค่าบำรุงการศึกษาใด ๆ เปิดทำการสอนเป็นวิทยาทาน

3.5) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มุ่งการสอนหนักไปในทางปฏิบัติมากกว่าด้านทฤษฎี

4) วัตถุประสงค์การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

4.1) เพื่อให้เยาวชนใช้เวลาว่างอยู่ใกล้ชิดพระศาสนาอันจะนำไปสู่การอบรมทางจิตใจให้เป็นผู้ดื่มด่ำในรสพระธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมเพื่อเป็นองค์ประกอบที่ดีของสังคมในปัจจุบัน

4.2) เพื่อปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยไว้แก่เยาวชนมิให้สูญสิ้นไป

4.3) เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัดกับบ้านโดยอาศัยเด็กเป็นเครื่องมือ

4.4) เพื่อเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ดีแทนสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยทางเสื่อมของสังคมปัจจุบัน

4.5) เพื่อจัดกิจกรรมเสริมย้ำในการเรียนวิชาสามัญที่นักเรียนเรียนอยู่ในโรงเรียนสามัญ

4.6) เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีงามในสายตาของประชาชนให้แก่วัด ในแง่ของการทำประโยชน์แก่สังคมให้เด่นชัดขึ้น นอกเหนือไปจากกิจกรรมอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนอันเป็นหน้าที่ดั้งเดิมของวัด

4.7) เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีอันดีระหว่างนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งมาจากต่างโรงเรียนสามัญ ทำให้ลดปัญหาความไม่สงบจากการทะเลาะวิวาทเนื่องจากการถือสีถือพวก

4.8) เพื่อเป็นการลดภาระผู้ปกครองในการที่จะต้องเป็นห่วงกับการเที่ยงเตร่ของนักเรียนในวันหยุด หรือถูกดึงไปในทางอบายมุขซึ่งมีอยู่หลายทางในสังคมปัจจุบัน

4.9) เพื่อเสริมให้สถาบัน หน่วยงาน องค์การ และสมาคมมูลนิธิต่าง ๆ ได้มีทางบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม โดยเฉพาะการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพให้แก่ชาติบ้านเมืองได้มากขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศไทย เป็นต้นแบบของโรงเรียนพุทธศาสนาในต่างประเทศในเวลาต่อมา

2.3 วัดไทยในต่างประเทศ

ปัจจุบันมีวัดไทยก่อตั้งในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งวัดไทยดังกล่าวสร้างขึ้นจากความศรัทธาร่วมแรงร่วมใจของพุทธศาสนิกชนบริจาคทรัพย์ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย และพุทธศาสนิกชนทั่วไปในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาร่วมกัน อันเป็นการแสดงถึงศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทยที่สืบทอดมาแต่โบราณกาล วัดของทางราชการมี 3 วัด ที่รัฐบาลดำเนินการก่อตั้งวัดไทยในต่างประเทศ คือ วัดพุทธประทีป ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ วัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย และวัดไทยลุมพินี ประเทศเนปาล ทั้งนี้เพื่อเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปยังนานาประเทศ

1) วัดไทยในสหรัฐอเมริกา

ม.ร.ว. เกษมสโมสร เกษมศรี (2527: 21) อดีตเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี กล่าวถึงวัดไทยและสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาไว้ ดังนี้

> ...งานเผยแพร่พระพุทธศาสนาในต่างแดนนั้น เป็นสิ่งที่ยากลำบาก มักมีปัญหาซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติศาสนกิจและปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลและสถานที่ มีการขัดแย้งกันในแนวความคิดและวิธีดำเนินงานปฏิบัติศาสนกิจ ความขัดแย้งดังกล่าวอาจมีได้ระหว่างชาวบ้านกับพระสงฆ์และระหว่างสงฆ์ด้วยกัน ดังนั้นสมัชชาสงฆ์ไทยซึ่งคณะสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกาได้ร่วมมือกันก่อตั้งขึ้น ย่อมมีบทบาทอันสำคัญในอันที่จะสร้างสรรค์จรรโลงพระพุทธศาสนา ใช้สมัชชาฯ เป็นศูนย์รวมของคณะสงฆ์ เพื่อปรึกษาหารือร่วมกันปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องเป็นแบบฉบับอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นการเกื้อกูลแก่พระธรรมวินัย และเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน นอกจากนั้นเพื่อเป็นการประสานงานระหว่างพระสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกากับทางการคณะสงฆ์ในประเทศไทยอีกด้วย...

พระธรรมราชานุวัตรหรืออดีตพระเทพโสภณ (กมล โกวิทโท, 2534: 167) สรุปบทบาทของวัดไทยและพระสงฆ์วัดไทยในสหรัฐอเมริกา ดังต่อไปนี้

1. เป็นที่พึ่งทางจิตใจ ตั้งแต่เกิดจนถึงสุดท้ายของชีวิตคนไทย “ยามสุขก็ไปสนุกกันที่วัด ยามทุกข์ก็นำความทุกข์ไปทิ้งที่วัด”

2. บทบาททางศาสนา วัดไทยเป็นสถาบันให้การศึกษาทางศีลธรรมและจริยธรรมเป็นสถานที่บรรพชาอุปสมบท เป็นที่อบรมธรรมวินัยให้ผู้บวชและบุคคลมีคุณธรรมอบรมสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรม

3. บทบาททางการศึกษา วัดเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่ผู้บวชคือ การเรียนนักธรรมเรียนวิชาภาษาบาลีและเรียนในระดับวิทยาลัยสงฆ์ เพิ่มพูนความรู้แก่พระภิกษุสามเณรแม้ลาสิกขาไปก็จะเป็นกำลังของบ้านเมือง

4. บทบาททางศิลปวัฒนธรรม วัดเป็นแหล่งกำเนิดและอนุรักษ์ศิลปะ เป็นศูนย์กลางแห่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

5. บทบาททางเศรษฐกิจ สอนให้ระมัดระวังการใช้จ่าย สอนให้ประกอบอาชีพที่ถูกต้อง สอนให้รู้จักใช้สอยทรัพย์ ซึ่งเป็นทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์เกื้อกูลเศรษฐกิจครบวงจร

6. บทบาททางการบริการสังคม เป็นที่ประชุมดำเนินกิจกรรมของชุมชน เป็นที่พักอาศัยของศิษย์วัดที่มาศึกษาเล่าเรียนและคนเดินทาง เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นสโมสรพบปะวิสาสะระหว่างชาวบ้าน เป็นแหล่งบริการให้คำปรึกษาทั้งสุขและทุกข์ เป็นตุลาการประนีประนอมข้อพิพาท ฯลฯ

2) วัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา

พระราชรัตนาภรณ์ หรือพระเทพประสิทธิมนต์ (ประสิทธิ์ เขมังกโร) อดีตประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา หัวหน้าสงฆ์วัดธัมมารามชิคาโก กล่าวถึง วัดไทยและบทบาทของพระสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ในการอบรมครูอาสาสมัครโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยฯ ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 29 พฤษภาคม 2534 ตอนหนึ่งว่า

> …นับแต่ได้เดินทางมายุโรปและอเมริกา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 คนไทยทุกแห่งที่พบ ต่างอยากจะมีวัดมีพระสงฆ์ไทยไปอยู่เป็นที่พึ่งทางใจ รัฐบาลไทยและคณะสงฆ์ได้ไปสร้างวัดไทยพุทธคยาที่อินเดีย ต่อมาชาวไทยในลอสแองเจลิส รอไม่

ไหวเลยสร้างวัดกันเอง แห่งที่สองก็คือ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. แห่งที่สามที่นครนิวยอร์ก เมื่อมีวัดก็เปิดสอนนักเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วย…

วัดไทยลอสแองเจลิสเป็นวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา เริ่มจากคนไทยที่มาศึกษาและประกอบอาชีพอยู่ในนครลอสแองเจลิส สามารถสร้างหลักฐานมั่นคง มีลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูล มิให้ลืมชาติกำเนิดเดิม คือ “ความเป็นคนไทย” เมื่ออยู่นานเข้าก็คิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน ความปรารถนาในอันที่จะมีวัดเป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมน้ำใจ คนไทยมาปะกอบกิจกรรมตามประสงค์ ประสบความสำเร็จเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2515 โดยนายพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล ประธาน “ศูนย์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท” ได้ถวายที่ดินจำนวน 5 ไร่ 2 งาน ซึ่งเป็นของบิดาคือนายวิชัย ตั้งอยู่เขตนอร์ธฮอลลิวูด ลอสแองเจลิส แก่คณะสงฆ์ 18 รูป มีสมเด็จพระสังฆราชปุณณสิริมหาเถร วัดพระเชตุพน ขณะทรงสมณศักดิ์ที่สมเด็จพระวันรัตทรงเป็นประธานประกอบพิธี มี ม.จ.ยุธิษเฐียร สวัสดิวัฒน์ กงสุลใหญ่เป็นประธาน และทรงวางศิลาฤกษ์สร้างวัดเป็นปฐมฤกษ์ของการก่อสร้างวัดไทยในสหรัฐอเมริกาเป็นแห่งแรกในวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2515 หัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแองเจลิส รูปแบบคือ พระมหาโสบิน โสปาโก ก่อสร้างอุโบสถศาลารูปทรงสถาปัตยกรรมไทยแต่มีห้องโถง ห้องครัว ห้องทำงาน ห้องเรียน ห้องสมุดถูกต้องตามกฎหมายก่อสร้างของนครลอสแองเจลิส ค่าก่อสร้างระยะแรก เป็นเงิน 284,184.00 เหรียญ เมื่อพระมหาโสบิน โสปาโก ปฏิบัติหน้าที่ครบวาระ 3 ปี คณะกรรมการสร้างวัดไทยฝ่ายสงฆ์ในประเทศไทยได้อาราธนาพระมงคลเทพโมลี วัดสุทัศน์เทพวราราม ขณะนั้นมีสมณศักดิ์เป็นพระพุทธมนตร์วราจารย์เป็นหัวหน้าสงฆ์รูปที่ 2 เมื่อครบวาระปลายปี 2521 คณะกรรมการสร้างวัดไทยฝ่ายสงฆ์ ได้อาราธนาพระเทพโสภณไปรับหน้าที่หัวหน้าสงฆ์รูปที่ 3 (พระธรรมราชานุวัตร, 2534: 44)

3) โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากได้มีพุทธศาสนิกชนชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จัดตั้งวัดไทยขึ้นในรัฐต่าง ๆ หลายแห่ง และได้มีพระภิกษุสงฆ์มาปฏิบัติศาสนกิจประจำ ณ วัดเหล่านี้เป็นจำนวนมาก ในปี พ.ศ. 2519 พระภิกษุสงฆ์ผู้ปฏิบัติศาสนกิจในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประชุมปรึกษาหารือและมีมติให้ตั้งสมัชชาสงฆ์ไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานสำหรับดำเนินการประชุมปรึกษาหารือกัน ระหว่างพระสงฆ์ไทยในวัดต่าง ๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประสานงานระหว่างคณะสงฆ์ไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา กับคณะสงฆ์ในประเทศไทย และได้วางนโยบายเกี่ยวกับศาสนกิจของพระสงฆ์ไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาไว้หลายประการ โดยเฉพาะในแง่ของ

บทบาทของวัดในสหรัฐอเมริกา ได้บ่งบอกไว้ในข้อหนึ่งว่าวัดเป็นที่ให้การศึกษาอบรมในทางพุทธศาสนา และขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย แก่กุลบุตรกุลธิดาชาวไทย เช่น จัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และห้องสมุด เป็นต้น (วัดไทยและสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา,2527)

วัดไทยในสหรัฐอเมริกาส่วนมากได้จัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นด้วย ผู้วิจัยจึงขอเสนอความเป็นมาของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในสหรัฐอเมริกาที่สำคัญ โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนมาไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 2 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิส
2. โรงเรียนวัดธัมมาราม ชิคาโก

(ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก)

ตอนที่ 8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2527) ได้เสนอโครงการวิจัยเรื่องรูปแบบหลักสูตรระยะสั้นและการจัดกิจกรรมบูรณาการ เพื่อการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่นักเรียนไทยในลอสแองเจลิส สหรัฐอเมริกา โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนมี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเล็กไม่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเลย กลุ่มกลางสามารถฟัง พูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้เล็กน้อย และกลุ่มสูงอ่านออก เขียนภาษาไทยได้ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนทุกกลุ่มมีเจตคติต่อภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในทางบวกมากขึ้นทุกกลุ่ม นักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่าภาษาไทยสำคัญจำเป็นต้องเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ และศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี นักเรียนกลุ่มสูงทุกคนภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของภาษาไทย เห็นว่าภาษาไทยไพเราะมารยาทไทยดีงาม พระพุทธศาสนาและพระสงฆ์มีความสำคัญ

ประภาศรี สีหอำไพ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทยของนักเรียนโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา พบว่าอิทธิพลของพระพุทธศาสนาต่อการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะอยู่แห่งใด พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อจิตใจคนไทยในด้านการสังคมสงเคราะห์เอื้อเฟื้อแบ่งปันด้วยทาน มีปิยวาจาอ่อนหวานไพเราะบำเพ็ญประโยชน์แก่กันที่เรียกว่า

อัตถจริยา และการวางตนให้เหมาะสม เรียกว่า สมานัตตาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ ทำให้การสื่อสารในสังคมไทยเป็นไปในลักษณะประนีประนอมกัน มีการปฏิบัติชอบต่อกันตามบทบาทและหน้าที่ ลักษณะการดำรงชีวิตของคนไทยนั้น นอกจากจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในครอบครัวแล้ว คุณสมบัติที่เด่นชัดของคนไทยคือความสำนึกในความเป็นไทย การเป็นคนดีมีศีลธรรมและความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์และราชวงศ์จักรี ชุมชนไทยโดยทั่วไปมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและวัดยังเป็นสถานที่จัดกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนาประเพณีวัฒนธรรมและการศึกษาด้วย คนไทยในสหรัฐอเมริกาที่ดำรงชีวิตด้วยการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมอเมริกัน มิได้ละทิ้งหลักพุทธศาสนา

รัชนี จรุงศิรวัฒน์ (2532) ศึกษาเรื่อง ทัศนะเชิงประเมินของครู พระสงฆ์และกรรมการโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในสหรัฐอเมริกา ระดับ 3 และระดับ 4 เมื่อปี พ.ศ. 2532 สรุปผลการวิจัยว่า หลักสูตรการสอนนั้นสามารถนำไปใช้ด้านแบบฝึกทักษะเหมาะสมมากที่สุด กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตลอดจนความเข้าใจในการใช้แผนการสอนของครูทำได้เหมาะสมมาก นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนกับก่อนการเรียนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ แผนการสอนทุกระดับมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อุสาห์ กิจอันเจริญ เรื่อง “ทัศนะเชิงประเมินของครู พระสงฆ์ กรรมการโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในสหรัฐอเมริกา ระดับ 1-2” เห็นว่าแผนการสอนมีความเหมาะสมและมีนัยสำคัญทางสถิติ

เครือวัลย์ สุวรรณดิษฐากุล (2532) ศึกษาเรื่อง ทักษะเชิงประเมินของครูอาสาสมัครและกรรมการโรงเรียนต่อแผนการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทย ระดับ 5 และระดับ 6 โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้พบปัญหาของโรงเรียนวัดไทยว่าขาดหลักสูตรและตำรา ขาดครู ครูอาสาสมัครท้องถิ่น ไม่มีเวลาเตรียมการสอน เพราะมีภารกิจล้นมือ วิชาที่สอนในโรงเรียน มีหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาธรรมและพุทธศาสนพิธี หลักสูตรวิชาพุทธศาสนา

ณัฐประวีณ ศรีทรัพย์ (2537) ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : ศึกษากรณีชุมชนบ้านลัดเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มอญในลักษณะที่ว่าภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในบริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วทำให้ชาวมอญเกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านต่างๆ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในด้านสังคมและการปกครองตนเอง การปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจในด้านการผลิตและการจำหน่ายจ่ายแจกเครื่องปั้นดินเผา การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาและการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่และ

ความสัมพันธ์ในหมู่ครอบครัวและเครือญาติ แต่ในขณะเดียวกันชาวมอญก็ยังคงไว้ซึ่งความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์มอญในสังคมไทย โดยสามารถธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนไว้ได้ ได้แก่ ภาษา ศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี

ปรารถนา มงคลธวัช (2541) ศึกษาเรื่อง เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ มีเอกลักษณ์ของชนเผ่าที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวม้งบ้านห้วยน้ำไซที่แสดงให้เห็นว่าเป็นวัฒนธรรม ประเพณี มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว เช่น การแต่งกาย ภาษา และพิธีกรรมต่างๆ เช่น งานศพ งานแต่งงาน ฯลฯ ที่แตกต่างจากคนไทยพื้นราบ แต่ในปัจจุบัน ชาวเขาเผ่าม้งบ้านห้วยน้ำไซ มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเนื่องมาจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม ระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายม้ง มีการเปลี่ยนสัญชาติเป็นคนไทย ได้รับการรับรองสิทธิทางกฎหมาย การคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับการบริการขั้นพื้นฐานด้านการศึกษา สาธารณสุข และสาธารณูปโภค จากรัฐบาลไทย พูดภาษาไทย รวมทั้งการนับถือศาสนาพุทธ ทำให้ชาวเขาได้ปรับตัวให้เข้ากับสังคมของคนไทย การดำรงชีวิตตามแบบวัฒนธรรมไทย มีค่านิยมแบบไทย

จากการศึกษางานวิจัยภายในประเทศดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การที่คนไทยและกลุ่มคนไทยเชื้อสายต่างๆหรือกลุ่มชาติพันธุ์ใด ไม่ว่าจะอยู่ในท้องถิ่นใด ทั้งในประเทศ หรือต่างประเทศ แม้จะต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตไปบ้าง แต่ก็ยังคงพยายามที่จะรักษาอัตลักษณ์ และสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมของตนไว้ให้คงอยู่ต่อไป

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เมเยอร์(Mager,J.E.,1988)ได้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สองกับการส่งเสริมความคิดของชนกลุ่มน้อยในเมือง เรดวูด แคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้วิธีการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนพัฒนาความสามารถภาษาอังกฤษ ทั้งภาษาเขียน คำศัพท์ และการสื่อสารด้วยการพูดโดยตรง ซึ่งผลการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองดังกล่าวไม่เพียงแต่ต้องการที่จะเรียนรู้ภาษาที่สอง เพื่อความสำเร็จด้านการเรียนและความอยู่รอดเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนต่อการเรียนรู้ภาษาที่ 1 กับวัฒนธรรมอีกด้วย

ราบิโน (Rabino, L.,1992) ได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาภาษาของชนกลุ่มน้อย ในโรงเรียนรัฐบาลของรัฐนิวยอร์ก โดยใช้วิธีการศึกษาด้านมานุษยวิทยา ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักสูตรการสอนภาษาสำหรับชนกลุ่มน้อย เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับวิธีการและขอบเขตในการธำรงรักษาความเป็นคนกลุ่มน้อยกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งพบว่า การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น พยายามจะจัดให้เหมาะสม แต่บทบาทของครูเกิดความขัดแย้งในตัวเอง คือ บทบาทด้านหนึ่งพยายามที่จะเสียสละให้ชนกลุ่มน้อยธำรงรักษาเอกลักษณ์ของตน แต่อีกด้านหนึ่งพยายามที่จะส่งเสริมสนับสนุนการใช้ภาษา และทดสอบความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบภาษาอังกฤษและเหมือนกับว่า บทบาทหลังนี้จะกระทำด้วยความลำเอียง รีบเร่งเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภาษาไปสู่ภาษาอังกฤษ

วากะบายาชิ (Wakabayachi,T.,1998) ได้ศึกษาลักษณะของภาษาและวัฒนธรรมโดยทำการศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้เรียนญี่ปุ่นที่เรียนระดับอุดมศึกษา โรงเรียนนานาชาติ ในประเทศญี่ปุ่น ผลการวิจัยพบว่า พื้นฐานการศึกษาไม่มีความแตกต่างด้านภาษาอังกฤษ นักเรียนที่จบจากโรงเรียนญี่ปุ่นมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษเทียบเท่ากับนักเรียนที่จบจากโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่ตกอยู่ในสภาวะเด็กสองวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะวัฒนธรรมดังกล่าวไม่ใช่ความเป็นอาเซียนและความเป็นตะวันตกเสมอไป แต่ลักษณะวัฒนธรรมของนักเรียนนั้น มีความสัมพันธ์อย่างมากกับทักษะทางภาษาเขียน ภาษาพูด รูปร่างหน้าตา ซึ่งแนวความคิดนี้แสดงให้เห็นว่า ภาษากับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กัน หรือมีความสัมพันธ์กันแทบแยกกันไม่ออก

มากิฮาลา (Makihala,M.,1999) ได้ศึกษาภาวะสองภาษาในสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเมืองในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ภาษาราปานุย ในประเทศชิลี โดยศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงภาษาและสังเคราะห์แนวทางในการใช้ภาษา เพื่อสื่อสารของกลุ่มชาติพันธุ์ราปานุยในปัจจุบันท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองอย่างรวดเร็ว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์นี้ใช้ภาษาในการสื่อสาร โดยผสมผสานระหว่างภาษาราปานุย ราปานุย สเปนิช และชิเลียนสเปนิช ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ในสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งการปรับตัวนั้น เพื่อการรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนั้นยังเป็นการดูแลปัจจัย ทรัพยากร และความขัดแย้งภายในกลุ่มอีกด้วย

อินทิรา บารูอา (Indira Barua,1984) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับลักษณะบางประการเกี่ยวกับความสำนึกในเอกลักษณ์ของชาวไทย (Tais) ในรัฐอัสสัม ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย ในรัฐอัสสัมจะมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ อาศัยอยู่มากมาย และเป็นกลุ่มชนที่อพยพมาอยู่ในรัฐนี้ในระยะเวลาที่ต่างกัน ประเด็นที่ศึกษาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการรักษาซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภาษา ของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะในกรณีของชาวไทยอาหม (Tai Ahoms) และไทยตารุง (Tai Turungs) หรือไทยรุ้ง (Tairung) ในรัฐอัสสัม พวกไทยอาหม และไทยรุ้งที่เข้ามาจะอยู่ในพื้นที่ที่ต่างกัน มีภาษาพูดเป็นของตนเอง นับถือศาสนาพุทธ ยึดถือในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของตน นิยมแต่งงานภายในกลุ่มของตน แม้ว่าในปัจจุบันรัฐบาลอินเดียจะพยายามให้พวกไทยอาหมและไทยรุ้งเหล่านี้หันมานับถือศาสนาฮินดูและพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของไทยอาหมและไทยรุ้งก็ตาม ชาวไทยอาหมและไทยรุ้งเหล่านี้ก็ได้จัดระเบียบชีวิตของคนในทางสังคม-วัฒนธรรมเสียใหม่ เพื่อให้รับกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลง แต่ก็ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมของตนไว้ ในด้านภาษานั้นพวกเขายังคงใช้ภาษาของตนเองในชีวิตประจำวัน และอินทิรา บารูอา ยังพบว่าแม้ว่าชาวไทยในรัฐอัสสัมกลุ่มต่าง ๆ จะได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้านก็ตาม แต่พวกเขาก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของพวกเขาไว้ และเริ่มมีความสำนึกในเอกลักษณ์ของตนเองสูงมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้สองภาษา และกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในต่างประเทศ พบว่า กลุ่มชนเหล่านั้นจะพยามรักษาอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมของตนไว้

อาจกล่าวได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศส่วนใหญ่พบว่าอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชน จะสะท้อนออกมาทางวัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และความสำนึกในความเป็นชาติของตน และจะพยายามแสดงออกมาอย่างเด่นชัดในกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้นการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งสำคัญของกลุ่มชนโดยทั่วไป เช่นเดียวกับกลุ่มคนไทยในต่างประเทศที่พยายามรักษา**ความเป็นไทย**เอาไว้ โดยการสืบทอดวัฒนธรรม และปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่ลูกหลานของตน

ตอนที่ 9 สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง **ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา** ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
3. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในการศึกษาวิเคราะห์และวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม
4. ทฤษฎีคุณค่า
5. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเห็นว่าเป็นกลุ่มชุมชนชาวไทยขนาดใหญ่และมีการอพยพไปตั้งถิ่นฐานเป็นระยะเวลาหลายสิบปี ขณะเดียวกันก็เป็นชุมชนที่ยังคงรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้ จึงควรที่จะศึกษาวิเคราะห์ต่อไปว่ามีเหตุและปัจจัยใดที่ทำให้ชาวไทยเหล่านี้รักษาความเป็นไทยไว้ และกลุ่มชาวไทยเหล่านี้มีวิธีการในการสืบทอดความเป็นไทยไว้ได้อย่างไร

สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย

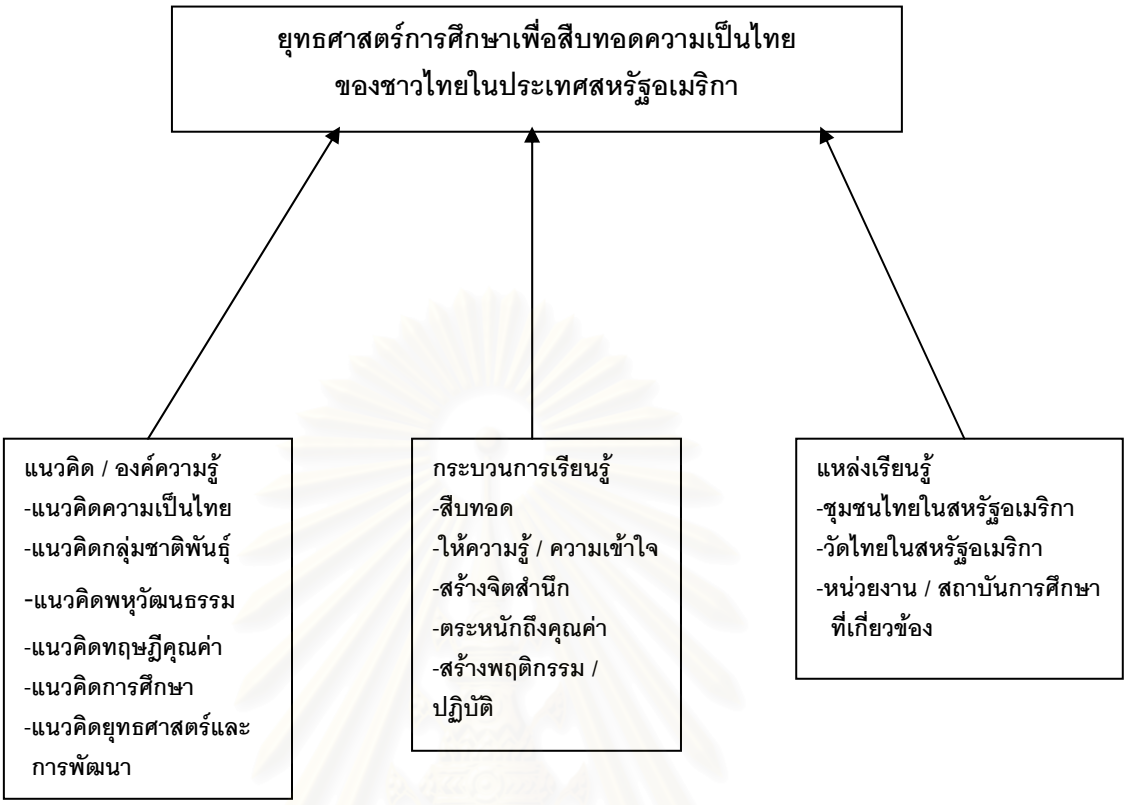

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย : วัฒนธรรมไทย และจิตสำนึกในความเป็นไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ **ความเป็นไทย** จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย ที่ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการส่วนใหญ่ได้ให้ความหมายไว้ จะมีความหมายและลักษณะสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมไทย และจิตสำนึกในความเป็นไทย เป็นหลัก

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษา ความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยพิจารณาในประเด็น วัฒนธรรมไทย และจิตสำนึกในความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ความเป็นไทย หมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความแตกต่างจากคนชาติอื่น อันได้แก่ วัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และจิตสำนึกในความเป็นไทย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง**ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา**นี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาความเป็นไทยที่ยังคงอยู่ในกลุ่มคนไทยและเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในประเด็น การธำรงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมไทย และการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทย

ในการพิจารณาเรื่อง **ความเป็นไทย** ในประเด็นที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทย และจิตสำนึกในความเป็นไทย พอสรุปได้ ดังนี้

วัฒนธรรมไทย มีความหมายครอบคลุมถึง วิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิด ซึ่งสมาชิกในสังคมเข้าใจซาบซึ้ง และเห็นคุณค่าร่วมกัน อันได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ฯลฯ วัฒนธรรมไทยจึงเป็นสิ่งที่คนไทยได้สั่งสม เลือกสรร สืบทอด และปรับปรุง จนถือกันว่าเป็นสิ่งดีงาม

ในส่วนของการพิจารณาวัฒนธรรมไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงต้องพิจารณาในลักษณะของวัฒนธรรมที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิมบ้าง เป็นลักษณะของวัฒนธรรมไทยที่ยังคงเหลืออยู่

สำหรับประเด็น **จิตสำนึกในความเป็นไทย** คงจะต้องพิจารณาในแง่มุมของความสำนึกในความเป็นไทยที่มีลักษณะแตกต่างไปจากความรู้สึกที่เป็นแบบชาตินิยม แต่เป็นลักษณะของจิตสำนึกในความเป็นไทยของคนไทยที่อยู่ในต่างประเทศ ที่มีความรู้สึก ความคิด ความตระหนัก ความรัก ความซาบซึ้ง ความศรัทธา และเห็นคุณค่าของความเป็นไทย

กรอบการพิจารณาเรื่อง จิตสำนึกในความเป็นไทย จะเลือกพิจารณา กระบวนการเกิดจิตสำนึก ดังนี้

1. กระบวนการเกิดจิตสำนึก
2. วิธีการปลูกฝังจิตสำนึก

2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเกี่ยวกับ ความเป็นไทยในต่างประเทศ และกลุ่มชาติพันธุ์ไทย เนื่องจากมีความเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีประชากรของประเทศประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Groups) มากมายหลายกลุ่มหลายเผ่าพันธุ์ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ก็จะมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) เฉพาะของตนเอง สำหรับกลุ่มคนไทยที่ไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศก็เช่นเดียวกันก็จะมีการรวมกลุ่มกัน และพยายามรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยไว้ โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่มอาศัยอยู่ คนไทยในสหรัฐอเมริกาได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชนไทยในหลายรัฐของสหรัฐอเมริกา และรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยไว้

กลุ่มชาติพันธุ์ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หมายถึง กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต และความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันร่วมกัน กลุ่มชาติพันธุ์มักจะมีวัฒนธรรมที่ แตกต่างไปจากวัฒนธรรมใหญ่ และมักจะเชื่อมโยงกับการอพยพมาจากประเทศอื่นๆและในการศึกษาลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ อาจศึกษาได้จากเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิตเป็นสำคัญ

อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ หมายถึง ลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มคน ที่ทำให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยเฉพาะที่เด่นชัดคือ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสำนึกในการรวมหมู่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพยายามที่จะศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทย และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทยว่า มีกระบวนการในการรวมกลุ่มกัน และธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ รวมทั้งรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทยไว้ได้อย่างไร

3. แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ **การสืบทอดความเป็นไทยในต่างประเทศ** โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นดินแดนที่มีชนชาติต่างๆอพยพเข้าไปอาศัยอยู่ ทำให้มีประชาชนหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์ปะปนกันอยู่ ดังนั้นในการจัดการศึกษาเพื่อรักษาความเป็นไทย จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่อง **พหุวัฒนธรรม** ด้วย

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมของนักวิชาการส่วนใหญ่พบว่า การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมีเป้าหมายสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อให้เกิด ความสำนึก ความเข้าใจ การยอมรับนับถือในธรรมชาติของความแตกต่างและความคล้ายคลึง ระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ

2. เพื่อความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับผลกระทบของชาตินิยม ทั้งทางบวกและลบ

3. เพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีต่อเชื้อชาติ ศาสนา และสีผิวของบุคคล ให้ยอมรับและใช้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมเป็นรากฐานในการพัฒนาที่สำคัญ

4. เพื่อจัดและพัฒนาประสบการณ์ที่เหมาะสมแก่เยาวชน ทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่จำเป็นต่อการอาศัยอยู่ในสังคมที่มีชาติพันธุ์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย

5. เพื่อความเท่าเทียมกัน ความปรองดอง ประสานกลมกลืนกัน และสันติสุขของคนในสังคม ประเทศชาติ และในโลก

ดังนั้น ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นไทยในต่างประเทศ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับแนวคิด **พหุวัฒนธรรม** ไม่ใช่เน้นความเป็นชาตินิยมเพียงอย่างเดียว เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

4. แนวคิดทฤษฎีคุณค่า

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีคุณค่ามาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ เนื่องจากการรักษาและสืบทอดความเป็นไทยเป็นเรื่องของการสำนึกถึงคุณค่าของความเป็นไทย

ทฤษฎีคุณค่า (Axiology) กล่าวโดยสรุป หมายถึง แนวคิดที่ว่าด้วยธรรมชาติของคุณค่าอันกล่าวถึงอุดมคติต่างๆในด้านความจริง ความดี ความงาม และความบริสุทธิ์ทางจิตใจ ซึ่งความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าต่างๆนี้ เป็นลักษณะพิเศษของมนุษย์

สำหรับเยาวชนไทยในต่างประเทศ การที่จะส่งเสริมให้รักษาและสืบทอดความเป็นไทย จำเป็นต้องปลูกฝังให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าและความสำคัญ มีความศรัทธา และซาบซึ้งในการธำรงรักษาความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่

ดังนั้น แนวคิดทฤษฎีคุณค่า จึงเป็นแนวคิดที่ควรพิจารณาในการศึกษาวิเคราะห์เรื่องคุณค่าของความเป็นไทย ที่สะท้อนออกมาทางวัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย ทั้งในด้านจริยศาสตร์ (คุณค่าทางความประพฤติ) และด้านสุนทรียศาสตร์ (คุณค่าทางความงาม)

5.แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามีการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากการจัดการศึกษาในเมืองไทยที่มีการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาว่าการศึกษาของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาว่ามีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างไรบ้าง และการศึกษามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกาอย่างไร

6. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยในฐานะนิสิตสาขาพัฒนศึกษา ได้นำแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนามาเป็นแนวทางในการศึกษา สรุปได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ หมายถึงแนวทางเชิงรุกในการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

แผนยุทธศาสตร์ เป็นโครงร่างหลักหรือวิธีการโดยรวมที่บุคคลหรือองค์การต้องทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพลังภายนอกและภายในองค์การได้มากที่สุด

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อสิ่งที่ดีกว่า เป็นการสร้างสรรค์ปรับปรุงให้สิ่งที่ได้สั่งสมมานั้นเจริญงอกงามสืบต่อไป

1. **แนวคิดการศึกษากับการพัฒนา** เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการพัฒนา ซึ่งจะพิจารณาในประเด็นวิวัฒนาการในการจัด

การศึกษาเพื่อความเป็นไทยในต่างประเทศ ในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

2. **แนวคิดวัฒนธรรมกับการพัฒนา** เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนา โดยการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมในกระบวนการพัฒนา เสริมสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม และส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

3. **แนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม** เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนา โดยการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางการแก้ไข วางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา ปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การสืบทอดความเป็นไทยและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงจะใช้แนวคิดการพัฒนาในส่วนที่เกียวข้องกับการศึกษา วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วม เป็นหลัก

กล่าวโดยสรุป การศึกษาวิจัยเรื่อง **ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา** นับเป็นงานวิจัยที่มีความสำคัญและควรที่จะดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นไทยในบริบทของสังคมโลกที่จะสามารถดำรงคงอยู่ได้ หากทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาทางการศึกษาเข้าไปบูรณาการให้เกิดกระแสการพัฒนาในมิติของวัฒนธรรม เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่คู่กับชาวไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศสืบไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ในการวิจัย มีขั้นตอนและรายละเอียดที่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่าเพื่อวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาของชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา วิธีการสืบทอดความเป็นไทย และพัฒนาการของการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนไทย การตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย วิธีการสืบทอดความเป็นไทย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาภาคสนาม โดยการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทย และบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา โดยการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา

ขั้นตอนที่ 7 การสรุปและประมวลผล โดยการนำเสนอผลการวิจัย และเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

ใช้การศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) เพื่อให้เข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา วิธีการสืบทอดความเป็นไทย และพัฒนาการของการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

1.1 วิธีการศึกษา

ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) โดยการสัมภาษณ์

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

1. เจ้าอาวาสวัดไทยในสหรัฐอเมริกาทั้ง 2 แห่ง ได้แก่
   พระราชธรรมวิเทศ (อมรวุฒิ อมโร) หัวหน้าสงฆ์วัดไทยลอสแองเจลิส
   พระมหาบุญเริ่ม วัดไทยลอสแองเจลิส
   ดร.พระมหาพยอม กิตฺติโสภโณ รักษาการเจ้าอาวาสวัดธัมมาราม ชิคาโก
   ดร.พระมหาบุญชู วัดธัมมาราม ชิคาโก
2. ผู้อาวุโสของชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาทั้ง 2 แห่ง โดยเป็นคนไทยที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกามาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปี และเป็นผู้ที่ยังดำเนินวิถีชีวิตแบบไทย ได้แก่
   นายบุญเลิศ บุญศุขะ ผู้อาวุโสชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส
   นายแสวง ชำนาญกิจ ผู้อาวุโสชุมชนไทยนครชิคาโก
3. ผู้นำชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาทั้ง 2 แห่ง โดยเป็นคนไทยที่เป็นแกนนำในการสืบทอดความเป็นไทย ได้แก่
   พระครูสุมณฑ์ธรรมวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส
   นายวิรัช เต็มสงสัย กรรมการวัดไทยลอสแองเจลิส
   พระมหาวรนพ วรเมธี เลขานุการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก
   นายแพทย์พนม พึ่งเชิดชู ประธานกรรมการอำนวยการ วัดธัมมาราม ชิคาโก
4. ผู้นำเยาวชนในสหรัฐอเมริกาทั้ง 2 แห่ง ได้แก่
   นางสาวฝนทิพย์ สีบุญเรือง ประธานชมรมไทยสมาคม (Thai Samacom) มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย นครลอสแองเจลิส

นางสาวปารียา ชื่นรัตนาวงษ์ ประธานชมรมเยาวชนไทย (Thai Youth Club) นครชิคาโก

1.3 **ประเด็นการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ไว้ (ตัวอย่าง ในภาคผนวก ข. แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1)

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจ

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการวิจัยเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนไทย การตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย วิธีการการสืบทอดความเป็นไทย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

2.1 **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง**

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้อาวุโส (First Generation) กลุ่มชาวไทยที่อพยพมาตั้งรกรากอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งมีบุตรหลานที่ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และได้รับสัญชาติอเมริกันในที่สุด (อายุ 50 – 80 ปี) ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จำนวน 50 คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มพ่อแม่ (Second Generation) กลุ่มชาวไทยที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา (อายุ 26 – 49 ปี) ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จำนวน 50 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มลูก (Third Generation) กลุ่มเยาวชนไทยที่เกิดและเติบโตในประเทศสหรัฐอเมริกา(อายุ 10 – 25 ปี) ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จำนวน 50 คน

โดยใช้การสุ่มตัวอย่างประชากรแบบ Snowball Sampling รวมประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 150 คน

2.2 **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

ใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 สำหรับกลุ่มที่ 1 (First Generation)

ชุดที่ 2 สำหรับกลุ่มที่ 2 (Second Generation)

ชุดที่ 3 สำหรับกลุ่มที่ 3 (Third Generation)

2.3 วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยร่างแบบสอบถามตามประเด็นการศึกษาและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

1. **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร. อรสุดา เจริญรัถ กรมราชเลขาธิการ สำนักพระราชวัง

2. **แบบสอบถาม** แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วน (Rating scale) เกี่ยวกับวิธีการสืบทอดความเป็นไทย การตระหนักถึงคุณค่า จิตสำนึกในการรักษาและสืบทอดความเป็นไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

3. **ประเด็นคำถาม** ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถาม

(ตัวอย่าง ในภาคผนวก ข. แบบสอบถาม ชุดที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาวิจัยภาคสนาม

ใช้การวิจัยภาคสนาม (Field Reseach) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

3.1 พื้นที่ที่ศึกษา เลือกศึกษาชุมชนไทย และโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา โดยเลือกศึกษาจำนวน 2 แห่ง ได้แก่

1. ชุมชนไทย และโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส

2. ชุมชนไทย และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก

โดยพิจารณากำหนดเกณฑ์การเลือกชุมชน เพื่อให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ คือ

1. เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการสืบทอดความเป็นไทย
2. เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีการตั้งวัดไทย และโรงเรียนวัดไทยสืบทอดมาไม่น้อยกว่า 20 ปี

3.2 **การเก็บข้อมูลภาคสนาม** ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

3.3 **วิธีดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม** มีขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 **การสังเกต** ใช้เทคนิคการสังเกต 2 แบบ คือ

1. **การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม** (Non-participant observation) เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนไทยโดยรอบ เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ คติ ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ของคนในชุมชนไทยทั้ง 2 แห่ง

2. **การสังเกตแบบมีส่วนร่วม** (Participant observation)เป็นการเก็บข้อมูลโดยการเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างของชุมชน และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญทางประเพณี เช่น งานทำบุญต่างๆ งานวันสงกรานต์ เป็นต้น

3.3.2 **การสัมภาษณ์เชิงลึก** (Indepth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในรายละเอียดให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทย และบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

1. **กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1(First Generation) ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จำนวนแห่งละ 5 คน รวม 10 คน

กลุ่มที่ 2(Second Generation)ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จำนวนแห่งละ 5 คน รวม 10 คน

กลุ่มที่ 3(Third Generation) ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก

จำนวนแห่งละ 5 คน รวม 10 คน

2. **ประเด็นการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์
(ตัวอย่าง ในภาคผนวก ข. แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3)

3.3.3 **การสนทนากลุ่ม (Focus Group)** เพื่อศึกษาความคิดเห็น ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้ร่วมสนทนาในประเด็นต่างๆที่กำหนดไว้ เกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

1. **กลุ่มผู้ร่วมสนทนา** แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่
กลุ่มที่ 1(First Generation) ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก
จำนวนแห่งละ 10 คน
กลุ่มที่ 2(Second Generation)ในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก
จำนวนแห่งละ 10 คน
กลุ่มที่ 3 (Third Generation) ในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก
จำนวนแห่งละ 10 คน

2. **ประเด็นการสนทนากลุ่ม** ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการสนทนา
(ตัวอย่าง ในภาคผนวก ข คำถาม ชุดที่ 4)

3. **วิธีการจัดสนทนากลุ่ม**
1. ประสานงานเชิญผู้ร่วมสนทนาและเลือกสถานที่ในการจัดสนทนากลุ่ม
2. ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา และบันทึกเทปการสนทนา
3. นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาถอดเทป และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 **ระยะเวลาในการศึกษาภาคสนาม**

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาภาคสนาม ดังนี้

ระยะที่ 1 ระหว่างเดือน สิงหาคม – กันยายน 2547

ระยะที่ 2 ระหว่างเดือน มีนาคม – พฤษภาคม 2548

ขั้นตอนที่ 4 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4.1 **ผู้ทรงคุณวุฒิ** ใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. เป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา
2. เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา
3. เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการสืบทอดความเป็นไทย

4.2 **จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ**

ภายใต้เกณฑ์ที่กำหนด เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. นายอิสินธร สอนไว กงสุลใหญ่ ณ นครลอสแองเจลิส
2. นายเชต ธีระพัฒนะ กงสุลใหญ่ ณ นครชิคาโก
3. นางศรีประภา ปรีดานนท์ ครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส
4. นางสุภางค์ โชติประดิษฐ์ ครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก
5. รองศาสตราจารย์อมรา รอดดารา รองผู้อำนวยการโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3 **ประเด็นการสัมภาษณ์**

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ (ตัวอย่าง ในภาคผนวก ข. แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 5)

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 **การวิเคราะห์เอกสาร** โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ได้แก่

1. ความเป็นไทย
   - ความหมายของความเป็นไทย

- การตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา

2. การสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

- วิธีการสืบทอดความเป็นไทย

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

- ปัจจัยภายใน ได้แก่ ครอบครัว วัดไทย และชุมชนไทย

- ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สังคมอเมริกัน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. บทบาทของการศึกษาในการสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา

- การจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย และจิตสำนึกในความเป็นไทย
2. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์
3. แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม
4. แนวคิดทฤษฎีคุณค่า
5. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนา

5.2 **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์** นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral history) มาวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ในด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา พัฒนาการของการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

5.3 **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ** นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard division)

5.4 **การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม** วิเคราะห์ตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มมา

วิเคราะห์ภาพรวมในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อสรุปแนวทางการสืบทอดความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสืบทอดความเป็นไทย รวมทั้งบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะนำมาทำเป็นข้อสรุปเพื่อเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

5.5 **การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ** นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาดำเนินการ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้มาใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) สรุปภาพรวมของการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
2. นำข้อมูลสรุปที่ได้มาศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา

5.6 **การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ** โดยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อสรุปเป็นยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

การนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ

นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อร่วมพิจารณาความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และความสมบูรณ์ของยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

1. **เกณฑ์การเลือกผู้เชี่ยวชาญ** ใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้
   1. เป็นผู้มีประสบการณ์ทางวิชาการหรือปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหาร
   2. เป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการนิเทศการสอน หรือมีผลงานการสอน

โรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

3. เป็นผู้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา และการสืบทอดวัฒนธรรมไทย

2. **จำนวนผู้เชี่ยวชาญ**

ภายใต้เกณฑ์ที่กำหนด เลือกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน ได้แก่

1. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุจริต เพียรชอบ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์
   (คณบดี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
3. รองศาสตราจารย์ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา
   (ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย
   คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา
   (อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
   จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา สุคนธทรัพย์
   (สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์
   (รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
   มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาพิมพ์ อุสาโห
   (อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
   จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. อาจารย์ ดร.สิริชัยชาญ ฟักจำรูญ
   (ศิลปินแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
9. อาจารย์อำนวย จั่นเงิน
   (ผู้ตรวจราชการ กระทรวงวัฒนธรรม)

3. **ข้อมูลที่นำเสนอต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ** ประกอบด้วย

1. ข้อมูลสรุปจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลการวิจัยภาคสนาม รวมทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

กับการสืบทอดความเป็นไทย และบทบาทของการศึกษาในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

2. แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

4.การสรุปผล

นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมาปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาของผู้วิจัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การสรุปและประมวลผล

นำเสนอผลการวิจัย และยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเสนอเป็นต้นแบบแผนยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางสรุปวิธีการและขั้นตอนการวิจัย

วิธีการและขั้นตอนกาวิจัย					
วัตถุประสงค์การวิจัย	**รูปแบบการวิจัย**	**วิธีการวิจัย**	**แหล่งข้อมูล**	**วิธีการรวบรวมข้อมูล**	**วิธีวิเคราะห์ข้อมูล**
1.เพื่อศึกษาวิเคราะห์การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา	1.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	การศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า	ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าอาวาส ผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน	การสัมภาษณ์ -เจ้าอาวาส -ผู้อาวุโส -ผู้นำชุมชน	1.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2.การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)
	1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ	การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ	ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ - กลุ่ม First Generation - กลุ่ม Second Generation – กลุ่ม Third Generation	ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
	1.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ	การศึกษาวิจัยภาคสนาม	1.ผู้ให้สัมภาษณ์ 2.ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม	1.การสังเกต 2.การสัมภาษณ์เชิงลึก 3.การสนทนากลุ่ม	1.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2.การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

วัตถุประสงค์การวิจัย	รูปแบบการวิจัย	วิธีการวิจัย	แหล่งข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
2. เพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา	21 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์	การศึกษาประวัติศาสตร์บอกเล่า	ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าอาวาส ผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน	การสัมภาษณ์ -เจ้าอาวาส -ผู้อาวุโส -ผู้นำชุมชน	1.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2.การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)
	2.2 การวิจัยเชิงปริมาณ	การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ	ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ - กลุ่ม First Generation – กลุ่ม Second Generation - กลุ่ม Third Generation	ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
	2.4 การวิจัยเชิงคุณภาพ	การศึกษาวิจัยภาคสนาม	1.ผู้ให้สัมภาษณ์ 2.ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม	1.การสังเกต 2.การสัมภาษณ์เชิงลึก 3.การสนทนากลุ่ม	1.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2.การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	รูปแบบการวิจัย	วิธีการวิจัย	แหล่งข้อมูล	วิธีการรวบรวมข้อมูล	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
3.เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา	3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ	การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ทรงคุณวุฒิ	การสัมภาษณ์	1.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2.การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)
	3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ	การนำเสนอข้อมูลผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา	1.เอกสารประกอบการเสนอยุทธศาสตร์ 2.ผู้เชี่ยวชาญ	ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ	1.การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2.การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาจำนวน 2 แห่ง คือ ชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส และชุมชนไทยนครชิคาโก ซึ่งถือเป็นชุมชนไทยขนาดใหญ่ที่มีคนไทยรวมตัวกันอยู่เป็นจำนวนมาก และได้ศึกษาภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยดังกล่าว เพื่อศึกษาว่าเหตุใดชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้มีการสืบทอดความเป็นไทยมาเป็นเวลานาน

1. สภาพทางสังคมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นได้จากการรวมกลุ่มกันของคนไทยที่ไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งนับได้ว่ามีคนไทยอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกานับเนื่องมาหลายทศวรรษแล้ว ดังที่ ชวพจน์ ถุงสุวรรณ (2539: 89) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

> ...คนไทยอพยพไปอยู่ในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุผลและความจำเป็นต่างๆของแต่ละบุคคล เมื่อ 50 ปีที่ผ่านมา จนมีคนไทยตั้งรกรากอยู่ในสหรัฐอเมริกาไม่ต่ำกว่าสองแสนคน บางท่านเดินทางมาศึกษาต่อโดยทุนส่วนตัวบ้าง ทุนรัฐบาลบ้าง บางท่านเดินทางมาแสวงหาโชค หางานทำ โดยเฉพาะในยุคต้นๆ สหรัฐอเมริกาต้องการแรงงานแทบทุกด้าน จึงมีแพทย์ พยาบาล วิศวกร และอื่นๆ เดินทางมาเป็นจำนวนมาก นักเรียนนักศึกษาเดินทางเข้าสหรัฐอเมริกาได้ง่ายกว่าปัจจุบัน...

จากข้อมูลดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคนไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลานานกว่า 50 ปี และมีจำนวนมากกว่า 2 แสนคน เป็นกลุ่มคนที่มีทั้ง กลุ่มนักเรียนนักศึกษา และกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ โดยเฉพาะแพทย์ พยาบาล วิศวกร ที่มีเป็นจำนวนมาก เพราะในอดีตการเดินทางเข้าไปศึกษาเล่าเรียนหรือทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกาทำได้ง่ายกว่าปัจจุบันมาก เนื่องจากสภาวการณ์ของโลกเปลี่ยนไป โดยเฉพาะในประเด็นการเข้มงวดในการอนุญาตให้คนเข้าเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ต้องการรักษาความสงบภายในประเทศและป้องกันการก่อการร้ายข้ามชาติด้วย

วิบูลย์ นครจารุพงศ์(2535: 33)ได้กล่าวถึงความเป็นมาของชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

> ...หากเปรียบเทียบกับชนกลุ่มน้อยอื่นๆที่เป็นส่วนหนึ่งของ “เบ้าหลอม” ขนาดมหึมาที่เรียกว่าประเทศอเมริกา คนไทยยังคงเป็นเพียงชนกลุ่มเล็กๆที่เพิ่งเริ่มพัฒนา คงไม่มีใครปฏิเสธว่าแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้คนไทยส่วนใหญ่พากันอพยพมาอยู่ในอเมริกา คือความต้องการแสวงหาแหล่งประกอบอาชีพ แหล่งศึกษา และแหล่งพักพิงอาศัย เนื่องจากคนไทยส่วนมากมาอเมริกาเพื่อทำงานในภาคบริการและเพื่อประกอบธุรกิจของตนเอง ชุมชนไทยจึงมักอยู่ตามเมืองใหญ่ๆเป็นหลัก กระจุกใหญ่ที่สุดคือชุมชนในนครลอสแองเจลิส รองลงมาคือนิวยอร์ก และชิคาโก...

ในระยะเริ่มต้น คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเพียงคนกลุ่มเล็กๆที่ส่วนมากอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อศึกษาเล่าเรียนในมหาวิทยาลัยต่างๆที่มีชื่อเสียงของประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยขณะนั้นเป็นค่านิยมว่าคนไทยจะต้องส่งลูกไปเรียนต่างประเทศ และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาประเทศสหรัฐอเมริกานับเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การศึกษามากที่สุด จึงทำให้ต่างชาติหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งคนไทยด้วย

นอกจากนี้คนไทยอีกส่วนหนึ่งก็อพยพเข้ามาในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อมาประกอบอาชีพ และมาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพบริการ เป็นลูกจ้าง พนักงานตามบริษัทต่างๆ และประกอบธุรกิจส่วนตัวของตนเองบ้าง คนไทยเหล่านั้นจึงมักอาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ที่เป็นแหล่งว่าจ้างแรงงาน เช่น นครลอสแองเจลิส นครนิวยอร์ก และนครชิคาโก ซึ่งต่อมาก็มีจำนวนคนไทยเพิ่มขึ้นในชุมชนไทยตามเมืองใหญ่ๆเหล่านี้มากยิ่งขึ้น

คนไทยที่ไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาในระยะเริ่มต้นส่วนใหญ่จะมีลักษณะเดินทางไปเพื่อการศึกษา หรือเพื่อการประกอบอาชีพ ในระยะแรกยังมีจำนวนคนไทยไม่มากนักสังคมไทยจึงยังเป็นลักษณะต่างคนต่างอยู่ เพราะต้องต่อสู้ดิ้นรน ดังที่ บุญเลิศ บุญศุขะ (สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548) ได้เล่าให้ฟังว่า

> ...ในระยะเริ่มต้น คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเพียงคนกลุ่มเล็กๆที่ส่วนมากอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อศึกษาเล่าเรียน มาประกอบอาชีพ และมาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแพทย์ พยาบาล เป็นลูกจ้าง พนักงานตามบริษัทต่างๆ และประกอบธุรกิจส่วนตัวของตนเองบ้าง รวมทั้งครอบครัวคนไทยที่ติดตามทหารอเมริกันมา คนไทยเหล่านั้นจึงมักอาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ที่เป็นแหล่งว่าจ้างแรงงาน เช่น นครลอสแองเจลิส นครนิวยอร์ก และนครชิคาโก ซึ่งต่อมาก็ได้เพิ่มจำนวนคนไทยในชุมชนไทยในเมืองใหญ่ๆเหล่านี้มากยิ่งขึ้น...

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้พบว่า นอกจากกลุ่มคนไทยที่อพยพมาประกอบอาชีพแล้ว ก็ยังมีผู้หญิงไทยและครอบครัวไทยที่ติดตามทหารอเมริกันมาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย โดยเฉพาะแถบเมืองใหญ่ๆ เช่น นครลอสแองเจลิส นครนิวยอร์ก และนครชิคาโก ซึ่งมีคนไทยเหล่านี้อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า คนไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงแรกส่วนใหญ่จะเป็นพวกนักเรียนไทย แพทย์ พยาบาล ครอบครัวคนไทยที่ติดตามทหารอเมริกันจากสงครามเวียดนาม เจ้าของร้านอาหารไทยขนาดเล็ก ยังไม่มีธุรกิจขนาดใหญ่ ต่อมาก็เริ่มมีคนไทยเข้ามาประกอบอาชีพมากขึ้น ร้านอาหารไทยมีมากขึ้นนับร้อย รวมทั้งคนไทยที่เข้ามาทำงานตามบริษัท ประกอบธุรกิจส่วนตัว เช่น ธุรกิจนำเข้า ส่งออกสินค้าต่างๆมากมาย กระจายอยู่ทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก รวมทั้งเมืองใหญ่อื่นๆที่มีคนไทยอาศัยอยู่ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าชุมชนไทยในระยะแรก ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. กลุ่มผู้มาศึกษาเล่าเรียน เช่น นักเรียนไทย นักเรียนทุน เป็นต้น
2. กลุ่มผู้มาประกอบอาชีพต่างๆ เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร เจ้าของร้านอาหารไทย ลูกจ้าง นักธุรกิจ เป็นต้น
3. กลุ่มครอบครัวไทยที่ติดตามทหารอเมริกัน เช่น ภรรยา ลูก ครอบครัวภรรยา เป็นต้น

เมื่อคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มลงหลักปักฐานมีงานการที่มั่นคงขึ้น มีฐานะ มีทรัพย์สินเงินทองเพิ่มมากขึ้น ไม่ต้องกังวลกับการหารายได้เพียงอย่างเดียว ความรู้สึกคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน คิดถึงเมืองไทย จึงทำให้คนไทยเริ่มมีการพบปะกันและรวมตัวกัน ตามบ้านเพื่อนฝูง

กลายเป็นสมาคม และเป็นชุมชนไทยในที่สุด โดยมีวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางที่สำคัญ ดังนี้

> ...เมื่อเริ่มอยู่นานเข้าก็เริ่มรู้สึกเหงาว้าเหว่ โหยหา คิดถึงเมืองไทย จึงเริ่มมีการรวมตัวกัน เริ่มแรกก็รวมตัวกันตามบ้านเพื่อนฝูง ต่อมาก็มีการรวมตัวกันเป็นสมาคม รวมทั้งเมื่อมีวัดเกิดขึ้นก็มีการมารวมตัวกันที่วัด วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของการรวมตัวทางสังคมของคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา...
>
> (สนทนากลุ่ม1,2 พฤษภาคม 2548)

การรวมตัวกันเป็นกลุ่มชน เป็นชุมชนนี้สอดคล้องกับที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2544: 23) ได้กล่าวไว้ว่า

> …ความต้องการของมนุษย์มีหลายระดับ ระดับแรกคือความต้องการขั้นมูลฐานทางชีววิทยา ระดับที่สองคือ ความต้องการขั้นที่สองซึ่งเกิดขึ้นเมื่อความต้องการขั้นแรกได้รับคำตอบสนองแล้ว และเป็นความต้องการอย่างอื่นนอกจากความต้องการทางชีววิทยา อาจเรียกได้ว่าเป็นความต้องการทางสังคม การตอบสนองความต้องการขั้นที่สองหรือความต้องการทางสังคม คือต้นเหตุของการเกิดวัฒนธรรม...

จากแนวคิดดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่าเมื่อบุคคลมีชีวิตความเป็นอยู่มั่นคง ตั้งหลักปักฐานเป็นหลักแหล่ง มีทรัพย์สินเงินทอง รายได้ที่มั่นคงก็ย่อมจะต้องการเพื่อนฝูงที่จะคบหาสมาคมเป็นสังคมเดียวกัน เช่นเดียวกับชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมั่นคงขึ้น ก็มีการพบปะคบหากับคนไทยด้วยกัน เป็นสังคมไทย ชุมชนไทยที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะไม่ใช่ชุมชนที่มีขนาดใหญ่เทียบเท่าชนชาติอื่น เช่น พวกเม็กซิ โก จีน ญี่ปุ่น เกาหลี แต่ชุมชนไทยก็นับว่า เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จนเป็นที่รู้จักของชาวอเมริกัน และชนชาติอื่นในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างกว้างขวาง

2. สภาพทางวัฒนธรรมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีผู้คนจำนวนมากมาย หลายกลุ่มหลากหลายเชื้อชาติ จึงทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกามีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วย ดังที่งามพิศ สัตย์สงวน (2545:35) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...ในประเทศสหรัฐอเมริกา นักวิชาการพยายามอธิบายลักษณะของวัฒนธรรมไว้ว่า มีแนวคิดอยู่ 2 รูปแบบ คือ the Melting Pot และ Cultural Pluralism รูปแบบแรกที่เรียกว่า the Melting Pot หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ จะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไปในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปและจะผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมใหญ่ ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า Cultural Pluralism(พหุทางวัฒนธรรม) หมายถึงการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในสังคมนั้นๆ โดยแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะพยายามรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนไว้ และมีความรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน และเพิ่มความตระหนักถึงความเป็นกลุ่ม ชาติพันธุ์เดียวกันมากยิ่งขึ้น...

สำหรับชาวไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา ก็มีแนวคิดที่จะรักษาวัฒนธรรมความเป็นไทยให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงปรากฏว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะพยายามรักษาความเป็นไทยไว้ไม่ให้วัฒนธรรมไทยหลอมละลายไปกับวัฒนธรรมอเมริกัน แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรม ที่ไม่เพียงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยไว้เท่านั้น แต่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นๆที่อยู่ร่วมกันในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย ดังที่สมพงษ์ จิตระดับ (2539:60) ได้กล่าวไว้ดังนี้

> ...หลวงเตี่ยได้เห็นทั้งข้อดีและข้อด้อยของวัฒนธรรมแรกของเด็กไทยที่สหรัฐอเมริกา ท่านได้นำวัฒนธรรมที่สองของไทยที่เด็กมีอยู่บ้างแต่ไม่ชัดเจน คลุมเครือ และไม่ต่อเนื่องมาขัดเกลาให้เด่น มีความหมาย เกิดเอกลักษณ์ (Identity) เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง...

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สมเด็จพระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) มีความเห็นว่าวัฒนธรรมแรกของเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแบบอเมริกัน มีทั้งข้อดีและข้อด้อย เพราะวัฒนธรรมอเมริกันให้อิสระและเสรีภาพแก่ชาวอเมริกันมาก จนบางครั้งเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีพ่อแม่เป็นคนไทยที่รับวัฒนธรรมอเมริกันมา ก็หลงลืมวัฒนธรรมไทยที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของพ่อแม่ อาจประพฤติปฏิบัติตนโดยขาดความเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ละเลยหรือไม่รู้จักมารยาทและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยไป ท่านจึงเห็นว่าควรที่จะสนับสนุนให้เด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับการอบรมสั่งสอนและขัดเกลาให้เข้าใจในวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมของพ่อแม่ และยึดถือว่าวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่สอง รวมทั้งพยายามที่จะปลูกฝังให้เด็กไทยเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทย

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีลักษณะเป็นเด็ก 2 วัฒนธรรม หรือที่เรียกว่าทวิลักษณ์ทางชาติพันธุ์ คือสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา รับวัฒนธรรมอเมริกันซึ่งเป็นวัฒนธรรมแรกมาใช้ ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่สองซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของพ่อแม่ที่เป็นคนไทยได้ ทำนองเดียวกับคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองไทยที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2545: 153) กล่าวไว้ว่า

> ...ลูกหลานจีนเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยและเรียกตัวเองว่า “คนไทยเชื้อสายจีน” เพราะมีสัญชาติไทยจึงเป็นคนไทย แต่อยากจะธำรงความเป็นชาติพันธุ์จีน ศัพท์ “คนไทยเชื้อสายจีน” จึงแสดงความเป็นทวิลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ในเวลาปกติจะไม่มีการแสดงชาติพันธุ์และทุกคนก็จะมองว่าตัวเองเป็นไทย แต่ในบางโอกาสการชี้ให้เห็นรากเหง้าก็ช่วยให้เกิดความชัดเจนขึ้นได้ สร้างความรู้สึกเป็น “พวก” เดียวกัน...

จากปรากฏการณ์คนจีนในเมืองไทยยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมความเป็นจีนไว้ได้ จึงเป็นสิ่งที่น่าจะสะท้อนให้เห็นได้ว่า หากคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจริงจังและจริงใจในการที่จะรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยไว้ ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาหรืออยู่ ณ ที่ใดก็คงรักษาความเป็นไทยไว้ได้แน่นอน

ความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรมแห่งชาติเป็นสิ่งสำคัญ สังคมต้องมีวัฒนธรรมแห่งชาติที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นสายใยยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานระดับปฐมภูมิ คือ ครอบครัว มิตรสหาย ชุมชน และชาติ ทำให้คนในสังคมมีจิตวิญญาณเดียวกัน เป็นกรอบอ้างอิงร่วมกัน คิดพึ่งตนเองและคนในชาติเดียวกันเองเป็นสำคัญ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2540: ก) ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

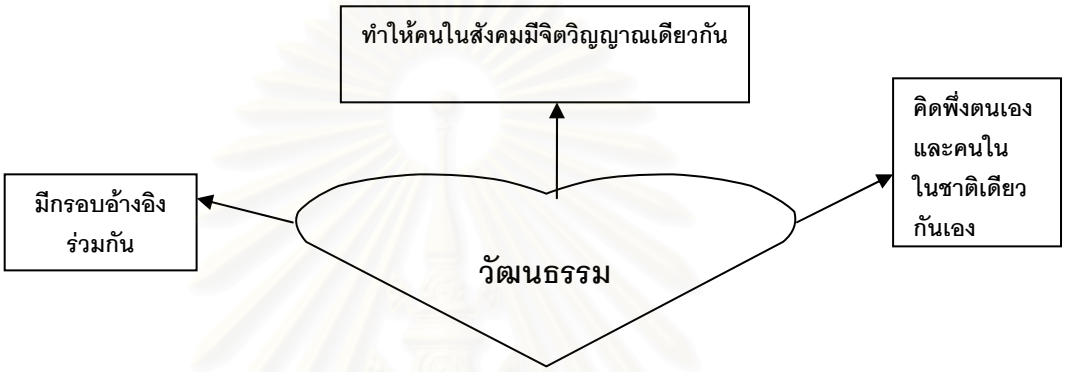

วัฒนธรรมไทยจึงนับเป็นสิ่งที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ ทำให้มีจิตวิญญาณร่วมกันที่จะยึดถือ เป็นกรอบอ้างอิงและเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ และช่วยเหลือพึ่งพาในชุมชนที่มีวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนี้

1) วัฒนธรรมทำให้คนในสังคมมีจิตวิญญาณเดียวกัน

ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ยุคแรกๆ ต่างคนต่างก็ไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน บางพวกก็ไปอยู่เพียงเพื่อศึกษาเล่าเรียน จบแล้วก็เดินทางกลับ แต่บางพวกเมื่อเรียนจบแล้วก็หางานทำต่อไม่กลับเมืองไทย รวมทั้งบางพวกก็ตั้งใจไปทำงานไปตั้งหลักปักฐานอยู่อย่างถาวร สำหรับคนไทยที่ตั้งใจไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระยะเวลานาน ความรู้สึกคิดถึงเมืองไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนย่อมเกิดขึ้นได้ ความรู้สึกอยากพบปะพูดคุยกับคนไทยที่มีจิตวิญญาณ ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกันจึงเกิดขึ้น และวัฒนธรรมจึงกลายเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความรู้สึก ทำให้คนในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามีจิตวิญญาณเดียวกัน ในระยะเริ่มต้นจึงพบว่าคนไทยเริ่มมาพบปะพูดคุยกัน เป็นเพื่อนกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ด้วยถือว่าเป็นคนไทยด้วยกัน ดังนี้

> …การอาศัยอยู่ในบ้านเมืองที่แตกต่างกันทางวัฒนธรรม แม้จะมีความสะดวกสบาย มีความพรั่งพร้อมทางวัตถุ แต่จิตใจก็ไม่เป็นสุข คิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน คิดถึงวัดและพระสงฆ์ คิดถึงทุกอย่างที่เป็นแบบไทย เมื่อสร้างหลักฐานในระดับหนึ่งแล้ว คนไทยเหล่านี้ก็หันกลับไปสู่อดีตอันประทับใจอีก...
>
> (พระวิเชียรธรรมคุณาธร, 2539: 7)

> ...คนไทยในแอล.เอ ระยะแรกไปรวมตัวพบปะสังสรรค์ตามบ้านเพื่อนฝูง เพราะรู้สึกสำนึกว่าเป็นคนไทยด้วยกัน...
>
> (บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

> …ช่วงเริ่มต้น มีคนไทยอยู่น้อย รู้จักกันเกือบหมด ทุกอาทิตย์จะนำอาหารหมุนเวียนไปรับประทานตามบ้านเพื่อนคนไทยด้วยกัน...
>
> (มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยเมื่อไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน แม้จะมีความเป็นอยู่สะดวกสบาย มีฐานะมั่นคงร่ำรวยด้วยวัตถุ แต่จิตใจกลับไม่เป็นสุข คิดถึงบ้าน คิดถึงเมืองไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนที่จากมา รวมทั้งทุกอย่างที่แสดงถึงความเป็นไทย ทำให้เกิดความรู้สึกโหยหาอดีต เมื่อมีโอกาสพบปะคนไทยด้วยกัน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ร่วมทำบุญที่วัด ร่วมพิธีกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมด้วยกัน ก็ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ต่างเป็นคนไทยมีจิตวิญญาณเดียวกัน

แม้ชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จะอยู่ท่ามกลางผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรมก็ตาม แต่ก็จะเห็นได้ว่าชาวไทยส่วนใหญ่เลือกที่จะพบปะพูดคุยสังสรรค์กับคนไทยด้วยกันมากกว่าชาวอเมริกัน หรือชนชาติอื่นๆ ด้วยเห็นว่าคนไทยด้วยกันย่อมมีจิตวิญญาณ ความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน

2) วัฒนธรรมทำให้มีกรอบอ้างอิงร่วมกัน

การที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถยึดถือแนวทางการดำเนินชีวิตแบบไทยท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมอเมริกัน เพราะคนไทยมีวัฒนธรรมไทยที่ใช้เป็นกรอบอ้างอิงร่วมกันได้

โดยการปฏิบัติตามที่คนไทยในรุ่นแรกๆที่เป็นรุ่นผู้อาวุโสในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ประพฤติปฏิบัติตามสืบต่อกันมา และถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน ดังนี้

> ...คนไทยในสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทย ที่นี่เป็นที่มาของคนทุกเชื้อชาติ มาตั้งกลุ่ม ตั้งสังคมของตนเอง เอาวัฒนธรรมมาเป็นแกนในการดำรงชีวิต...
>
> (พระมหาบุญเริ่ม, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2547)

การที่คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยึดถือปฏิบัติตามกรอบประเพณีระเบียบแบบแผนของวัฒนธรรมไทย อันเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมและใช้วัฒนธรรมเป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติตนท่ามกลางวัฒนธรรมอเมริกันที่แตกต่างและหลากหลาย ย่อมแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมไทยเป็นกรอบหรือแกนหลักที่สำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิตของคนไทยไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งหนใด ดังนี้

> ...คนรุ่นพ่อแม่ เป็นตัวอย่างการประพฤติปฏิบัติตามกรอบของประเพณีวัฒนธรรม เช่น เรื่องมารยาทการกราบไหว้ การเคารพผู้ใหญ่ การยึดถือประเพณีดั้งเดิม...
>
> (ประชา ชื่นรัตนาวงษ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างยึดถือวัฒนธรรมไทยเป็นกรอบอ้างอิงในการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องของการปฏิบัติตามประเพณี การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ และการรักษามารยาทแบบไทย

3) วัฒนธรรมทำให้คิดพึ่งตนเองและคนในชาติเดียวกัน

ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในระยะแรกๆยังมีจำนวนไม่มาก นับเป็นประชากรส่วนน้อยของประเทศ ทำให้คนไทยต้องพึ่งตนเอง และรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือคนไทยด้วยกันเอง ซึ่งก็นับเป็นลักษณะนิสัยประจำชาติของไทยอยู่แล้วที่เรามีลักษณะนิสัยและวัฒนธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลมีน้ำใจต่อกัน ซึ่งคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมเช่นนี้ ดังนี้

…ระยะแรกยังไม่มีวัดไทย คนไทยก็รวมกลุ่มกัน ช่วยเหลือกัน ไม่เหมือนชุมชนอื่น เช่น เกาหลีเป็นแบบ business…

(มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

...คนไทยผู้ที่มาอยู่แรกๆจะเป็นคนที่มีน้ำใจดี พอมีคนไทยรุ่นใหม่มาถึงก็ให้การช่วยเหลือให้ตั้งตัวได้ ก็ทำให้เกิดการรู้จักกันและเป็นกลุ่มก้อน...

(เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

...คนไทยไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งหนใด เราก็จะยังคงความเป็นไทยอยู่เสมอ ความมีน้ำใจของคนไทยเป็นลักษณะที่โดดเด่น เป็นเสน่ห์ที่ผูกมัดจิตใจของคนทุกชาติทุกภาษา เป็นเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจ...

(ทิศนา แขมมณี, 2539: 27)

จึงเห็นได้ว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างยึดถือวัฒนธรรมไทย นิสัยแบบไทยที่จะมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล วัฒนธรรมไทยจึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันได้อย่างดี และทำให้คนไทยอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ดังนี้

...คนไทยเป็นชนกลุ่มน้อย ถ้ามีความมั่นคงในศิลปะวัฒนธรรม ช่วยเหลือกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ก็จะอยู่อย่างมีความสุข...

(พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

นอกจากนี้ คนไทยที่มาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริการุ่นแรกๆ ซึ่งปัจจุบันก็นับว่าเป็นรุ่นผู้อาวุโสของชุมชนส่วนใหญ่จะมีความผูกพันรักใคร่ช่วยเหลือคนไทยด้วยกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ที่ต่างเกื้อกูลกันเพราะเมื่อมาอยู่ต่างประเทศคนอื่นที่พบปะล้วนเป็นคนแปลกหน้าเป็นคนต่างชาติ ไม่ใช่พวกเดียวกันเหมือนกับคนไทย ดังนี้

…คนไทยรุ่นแรกมี first impression – first love เลยผูกพันกัน ช่วยเหลือกัน เพราะมาอยู่ต่างถิ่นต่างแดน แต่เป็นคนไทยด้วยกัน...

(เข็มปัทม์ แสงเงิน, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

การพึ่งพาช่วยเหลือคนในชาติด้วยกันของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงทำให้ชาวไทยสามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่น โดยอาศัยวัฒนธรรมไทยเป็นแนวทางในการเชื่อมโยงความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

อมรา พงศาพิชญ์ (2543:16) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

> ...การพิจารณาปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม (cultural interaction) มีทั้งลักษณะที่สอดคล้องและขัดแย้ง และมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในการอธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นนี้มีศัพท์ที่ใช้ต่างกันอยู่หลายคำ เช่น การปรับตัว (adaptation) การสังสรรค์ทางวัฒนธรรม (acculturation) การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (cultural assimilation) บูรณาการทางวัฒนธรรม (cultural integration) และความขัดแย้งทางวัฒนธรรม (cultural conflict)

แผนผังสรุปแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของ อมรา พงศาพิชญ์((2543:16)

จากแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของการปรับตัวทางวัฒนธรรม การสังสรรค์ทางวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม การปรับตัวทางวัฒนธรรม รวมทั้งความขัดแย้งทางวัฒนธรรม เมื่อผู้วิจัยได้ไปศึกษาวิถีชีวิตของชาวไทยในประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สหรัฐอเมริกา พบว่า มีลักษณะความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของคนในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในรายละเอียด ดังนี้

1) การปรับตัวทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

การที่คนไทยไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเต็มไปด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายวัฒนธรรม ทำให้คนไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์สามารถอยู่ร่วมกับประชากรอื่นๆในสังคมอเมริกันได้ ดังนั้นชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การประพฤติปฏิบัติที่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ดังนี้

> ...คนไทยรู้จักปรับตัว สอนลูกให้รู้ว่าเมื่อใดจะต้องเป็นแบบไทย เมื่อใดจะต้องเป็นแบบอเมริกัน...
>
> (อัมพร คิดเวลส์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2548)

พ่อแม่คนไทยมักจะสอนลูกที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างให้รู้จักปรับตัว วางตัวให้เหมาะสม เมื่ออยู่ท่ามกลางสังคมไทย ท่ามกลางคนไทย ก็ต้องรู้จักมารยาทไทย แต่เมื่ออยู่ท่ามกลางสังคมอเมริกัน คนอเมริกันก็สามารถปฏิบัติแบบอเมริกันชนได้

> ...คนไทย วัฒนธรรมไทย ฝรั่งรู้จักเราเป็นที่ยอมรับ...
>
> (พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า การปรับตัวทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เกิดความแตกแยกหรือขัดแย้งทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไปได้

2) การสังสรรค์ทางวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

สมพงษ์ จิตระดับ (2539: 59) ได้กล่าวถึง การสังสรรค์และผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ ดังนี้

> ...ประเทศสหรัฐอเมริกามีพื้นฐานความคิดของการปกครองระบอบประชาธิปไตยทุนนิยม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี สิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน การแข่งขัน การต่อสู้ การเปิดเผย การเป็นอิสระทางวัฒนธรรมของประเทศนี้แผ่ขยายไปทั่วโลกเป็นวัฒนธรรมแรกมีอำนาจ แทรกซึม ครอบงำ เด็กไทยนั้นถูกสังคม ระบบการศึกษา สิ่งแวดล้อม สื่อมวลชน องค์ประกอบรอบด้านสร้างกระบวนการสังคมประกิต (Socialize) ให้เป็นอเมริกันชน (Americanized) ไป...

สำหรับคนไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากคนไทยเป็นคนกลุ่มน้อย ดังนั้นในเด็กไทยรุ่นหลังๆที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีแนวโน้มที่จะรับวัฒนธรรมอเมริกันเข้ามาประพฤติปฏิบัติค่อนข้างมาก ถ้าพ่อแม่ครอบครัวไม่พยายามปลูกฝังหรือสืบทอดความเป็นไทยให้แก่เด็ก ดังนี้

> ...สิ่งแวดล้อมที่นี่เป็นอเมริกัน ครอบครัวต้องปลูกฝัง พูดภาษาไทยกับลูก ไม่เช่นนั้นจะถูกกลืน...
>
> (พยนต์ ทรงไตร, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

> ...พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องเป็นหลัก เพราะถ้าไปรอที่เด็กอาจสายไป ใน Generation ถัดไป ลูกก็จะไม่ได้รับความสนใจ เพราะฉะนั้นเด็กก็จะกลายเป็นเด็ก 2 น้ำ 2 วัฒนธรรมไป หรือถูกกลืนวัฒนธรรม กลายเป็นอเมริกัน...
>
> (อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

เนื่องจากเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมอเมริกัน จึงอาจทำให้กลายเป็นเด็ก 2 วัฒนธรรมไป คือได้รับวัฒนธรรมไทยจากพ่อแม่และวัฒนธรรมอเมริกันจากสังคมสิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอเมริกัน นานวันเข้าก็อาจถูกกลืนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นอเมริกันไปได้

ด้วยเหตุดังกล่าว ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงพยายามปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมไทย และสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพื่อไม่ให้ถูกกลืนทางวัฒนธรรมไปจนหมดสิ้น จนไม่เหลือความเป็นไทย

3) การบูรณาการทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาที่อยู่ท่ามกลางสังคมอเมริกัน ที่มีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะมีแนวคิดยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและยอมรับเอกลักษณ์แต่ละวัฒนธรรมด้วย ทำให้เกิดการบูรณาการทางวัฒนธรรม ดังนี้

> ...คนแต่ละชาติมีลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนกัน มีวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่เราร่วมงานกันได้ คุยกันได้ เพราะคนไทยยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม อย่างงาน Asian-American Cultural Night คนไทยจะไปร่วมงาน เราจะเห็นว่าวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่เราก็ไปกันได้ ร่วมงานกันได้ เพราะเราเป็นเพื่อนบ้านกัน...
>
> (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

> …คนไทยมีการแสดงวัฒนธรรมไทยร่วมกับชาติอื่น เช่น การแสดงดนตรีไทย รำไทย ในงาน Multi-Cultural Fair หลายชาติมาแสดง หรืองาน International Celebrate ได้รับคำยกย่องชื่นชมจากคนชาติอื่นว่า มีความไพเราะงดงาม…
>
> (อลิสา ขัตติยะมาน, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2548)

จะเห็นได้ว่าการที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ยอมรับในวัฒนธรรมที่หลากหลายของชนชาติอื่นที่อยู่ร่วมกันในประเทศสหรัฐอเมริกา จนสามารถร่วมกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรมด้วยกันได้ ย่อมทำให้ชาวไทยสามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ ขณะเดียวกันความอ่อนหวาน งดงามของวัฒนธรรม ดนตรี นาฏศิลป์ไทย ก็เป็นที่ยกย่องและยอมรับของชาวต่างชาติด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าในความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกายังมีการบูรณาการทางวัฒนธรรมโดยการเลือกที่จะรับวัฒนธรรมบางอย่างของชาวอเมริกันที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีมาประพฤติปฏิบัติ เช่น การกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก ดังนี้

> ...คนไทยที่นี่เลือกสืบทอดขนบธรรมเนียมไทยที่ดี ขณะเดียวกันก็ยอมรับข้อดีของวัฒนธรรมอเมริกัน เช่นในเรื่องการแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นยอมรับ ในโลกเสรีภาพการให้เหตุผลเป็นสิ่งที่ดี ไม่ควรขัดเคืองระหว่างบุคคล...
>
> (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

วัฒนธรรมอเมริกันที่เป็นแบบวัฒนธรรมของโลกตะวันตกที่มีแต่การแข่งขัน เร่งรีบ การเอาชนะกัน ซึ่งดูจะเป็นลักษณะของความร้อนแรง มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมไทยที่เป็นวัฒนธรรมของโลกตะวันออกที่มีลักษณะเรียบง่าย อ่อนหวาน ละเอียดอ่อน ค่อยเป็นค่อยไปอย่างช้าๆเป็นลักษณะของความเย็น ถ้านำวัฒนธรรมอเมริกันมาผสมผสานกันก็จะเกิดความพอดีไม่ร้อนเกินไปไม่เย็นเกินไป เป็น “ความอบอุ่น” ไม่เร่งรีบเกินไปหรือเนิบนาบจนเกินไป เป็น “ความพอดี” การที่เด็กไทยรับทั้งวัฒนธรรมแรกจากอเมริกันและวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สองจากพ่อแม่ มาบูรณาการผสมกลมกลืนกันได้ดี เรียกว่านำข้อดีของทั้งสองวัฒนธรรมมาเลือกและปรับใช้ให้เข้ากับสังคมอเมริกันในการประพฤติปฏิบัติตนในเรื่องการกล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก โดยไม่ละเลยความเป็นไทย ที่มีจิตใจดี เป็นมิตร มีสัมมาคารวะ ก็จะทำให้เป็น “คนไทยที่มีคุณภาพ” สามารถอยู่ในสังคมอเมริกันได้อย่างดี

การบูรณาการทางวัฒนธรรมจึงนับเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมไทยและความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถดำรงอยู่ต่อไปท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชนชาติที่ต่างเชื้อสายและต่างวัฒนธรรม เพราะคนไทยรู้จักที่จะยอมรับวัฒนธรรรมของชาติอื่น ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมที่ดีมาปฏิบัติ โดยไม่ละทิ้งวัฒนธรรมความเป็นไทยที่ดีงามของชาติตน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็นลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. วัฒนธรรมแรก คือวัฒนธรรมอเมริกัน ซึ่งรับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม
2. วัฒนธรรมที่สอง คือ วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของพ่อแม่
3. วัฒนธรรมที่สาม คือ วัฒนธรรมบูรณาการไทย – อเมริกัน ซึ่งเป็นเลือกรับข้อดีของวัฒนธรรมแรกและวัฒนธรรมที่สองมาบูรณาการ

4) ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อคนหลากหลายชนชาติไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยความแตกต่างทั้งสภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ก็อาจทำให้เกิดการไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้ามาในบริเวณที่มีวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่าง จึงอาจเกิดการไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นมิตร ทำให้เกิดความขัดแย้งได้ เช่น ในสังคมอเมริกันที่มีปัญหาการเหยียดสีผิว ระหว่างพวกคนผิวขาวกับคนผิวดำ และพวกชนเผ่าอย่างพวกอินเดียนแดงที่เป็นกลุ่มชนดั้งเดิม รวมทั้งชาวเอเชียบางพวก เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี จีน แสดงความเป็นชาตินิยมมากเกินไปก็อาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่ง ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกันได้ง่าย แต่สำหรับคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ แม้จะยังคงพยายามรักษาวัฒนธรรมความเป็นไทยให้คงอยู่ แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งใดๆที่เด่นชัด เนื่องจากเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่มีลักษณะของการเป็นคนไทยที่มีนิสัยสุภาพ อ่อนโยน มีน้ำใจไมตรี ประนีประนอม จึงทำให้ไม่ค่อยเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มอื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ก็มีบางประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความรู้สึกของเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาในรุ่นต่อมาบ้าง ดังนี้

> ...คนอเมริกัน freedom มีอิสระ เสรีภาพ ไม่เน้นเรียน เน้น social เหมือนคนไทยที่เน้นการเรียน การเคารพผู้ใหญ่ คนอเมริกันไม่ค่อยเคารพผู้ใหญ่ ทุกคนเท่าเทียม คนอเมริกันให้เด็กรับรู้เอง คนไทยพ่อแม่จะคอยบอกให้ลูกทำ ลูกไปไหนพ่อแม่จะห่วง ข้อดีรู้ว่าอยู่ที่ไหน หลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดี เช่นยาเสพติดได้ ข้อไม่ดีต่างจากเพื่อนอเมริกัน เพื่อนไปไหนๆก็ได้มีอิสระ...
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาบางคน เห็นความแตกต่างของวัฒนธรรมอเมริกันกับวัฒนธรรมไทย ที่วัฒนธรรมอเมริกันจะให้อิสระมาก ขณะที่วัฒนธรรมไทยพ่อแม่จะคอยเป็นห่วงเป็นใย ไม่ค่อยปล่อยให้เด็กทำอะไรอย่างอิสระจนเกินไป ซึ่งในเรื่องนี้พ่อแม่ชาวไทยจำเป็นต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจถึงข้อดีข้อเสียของการปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยหรืออเมริกันให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้วพ่อแม่ยังจำเป็นต้องพยายามไม่ทำให้ลูกรู้สึกว่ามีความแตกต่างจากเพื่อนคนอื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกามากจนเกินไป ในลักษณะแตกต่างแต่ไม่แปลกประหลาด มิเช่นนั้นแล้วก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้ ดังนี้

> ...บางครั้งถ้าเด็กรู้สึกว่าแตกต่างจากเพื่อนมากเกินไป จะรู้สึกว่าเป็น Alien Nation แตกต่าง แปลกประหลาด พ่อแม่ต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจ...
>
> (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาจำนวน 2 แห่ง คือ ชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส และชุมชนไทยนครชิคาโก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบถึงภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ส่งผลทำให้มีการสืบทอดความเป็นไทย

3. ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส

3.1 ลักษณะของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส

ที่ตั้งของชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นชุมชนไทยแห่งแรกที่คนไทยได้มีการรวมตัวกันขึ้นในนครลอสแองเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และนับเป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังข้อมูลต่อไปนี้

อิสินธร สอนไว กงสุลใหญ่ ณ นครลอสแองเจลิส (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548) ได้กล่าวถึงที่ตั้งของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสไว้ว่า

> ... ในบรรดาชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา นครลอสแองเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา นับเป็นชุมชนไทยที่ใหญ่ที่สุด...

นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจุบันนอกจากนครลอสแองเจลิสจะเป็นเมืองที่มีชุมชนไทยขนาดใหญ่ที่สุดแล้ว ทางสภานครลอสแองเจลิส สหรัฐอเมริกายังได้มีการอนุญาตให้จัดตั้ง “ไทยทาวน์”

ขึ้นในเขตนครลอสแองเจลิส แคลิฟอร์เนีย ฝั่งตะวันตก ซึ่งก็นับว่าเป็นการรับรองอย่างเป็นทางการว่า มีชุมชนไทยขนาดใหญ่ในนครลอสแองเจลิส ดังนี้

> ...ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ตั้งอยู่ในนครลอสแองเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา และนับเป็นชุมชนไทยในต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุด มีไทยทาวน์ตั้งอยู่บนถนนฮอลลีวู้ด และเมื่อวันที่ 29 มกราคม ค.ศ.2000 สภานครลอสแองเจลิส มีมติเอกฉันท์ แบ่งพื้นที่เขตนครลอสแองเจลิส แคลิฟอร์เนีย ฝั่งตะวันตก ให้เป็นเขตไทยทาวน์...ชุมชนไทยจึงเป็นอีกชุมชนหนึ่ง ซึ่งมีเขตกำหนดบริเวณตามภูมิศาสตร์อยู่ในแผนผังเมืองแห่งนครลอสแองเจลิส...
>
> (www.thaitownusa.com)

อย่างไรก็ตาม แม้ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสจะเป็นชุมชนไทยขนาดใหญ่ แต่ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของคนไทยในนครลอสแองเจลิส จะมีลักษณะกระจายอยู่ทั่วไป ไม่ได้อยู่รวมกันหรืออยู่ใกล้ชิดกันเหมือนชาวจีนใน “ไชน่าทาวน์” บริเวณที่เป็น “ไทยทาวน์” ส่วนใหญ่จะเป็นที่ตั้งของร้านอาหารไทย แถบไทยทาวน์จะมีร้านค้าของคนไทยหลายแห่ง เช่น ร้านอาหารไทย ร้านขนมไทยต่างๆ แต่ไม่ค่อยมีบ้านของคนไทยอาศัยอยู่ (อัมพร คิดเวลล์, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2548) คนไทยไม่ได้มีบ้านอยู่ใกล้กัน ที่ไทยทาวน์มีแต่ร้านอาหารไทย ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยไม่เหมือนไชน่าทาวน์ที่มีชาวจีนอาศัยอยู่มาก (วรรณพร กระจ่างศรี, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสจะแตกต่างจากชุมชนของชาวไทยในเมืองไทยซึ่งจะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน แต่ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่จะอาศัยตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ทั่วไป แม้จะมี “ไทยทาวน์” เป็นของตัวเองแล้ว แต่ก็จะใช้เป็นสถานที่ประกอบธุรกิจ ร้านค้ามากกว่าที่อยู่อาศัย การรวมกลุ่มทำกิจกรรมของคนในชุมชนส่วนใหญ่จึงเป็นการรวมกลุ่มกันที่วัดไทยลอสแองเจลิส

จากการศึกษาวิจัยพบว่า หากต้องการที่จะพบคนไทยในนครลอสแองเจลิสได้มากที่สุดก็คือต้องเดินทางมาที่วัดไทยลอสแองเจลิส เพราะจะมีคนไทยมาทำบุญที่วัดทุกวัน และจะพบมากในวันเสาร์อาทิตย์ เพราะนอกจากจะมาทำบุญถวายสังฆทาน สวดมนต์ ไหว้พระแล้ว คนไทยยังนิยมมาซื้อของและรับประทานอาหารไทย ที่ตลาดนัดวัดไทยลอสแองเจลิส รวมทั้งสามารถพบคนไทยได้มากที่สุดในช่วงที่มีงานบุญตามประเพณีไทยต่างๆ

นอกจากนี้ก็สามารถจะพบปะคนไทยตามร้านอาหารไทย ร้านขายสินค้าของชำ (grocery) ที่ขายสินค้าไทยพวกพืชผักผลไม้ เครื่องเทศ เครื่องปรุงอาหารแบบไทยต่างๆ รวมทั้งร้านเสริมสวยที่มีเจ้าของร้านเป็นคนไทย ก็จะพบคนไทยได้เสมอ

ประชากร

นครลอสแองเจลิส เป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา และเป็นเมืองที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ที่เข้ามาสร้างหลักปักฐานอยู่ ทั้งคนผิวขาว ผิวดำ รวมทั้งคนเอเชียด้วย นครลอสแองเจลิส เป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา มีประชากรประมาณ 3.78 ล้านคน มีความหลากหลายทางเชื้อชาติมาก มีทั้ง ลาตินอเมริกา ผิวขาว ผิวดำ อินเดียน และเอเชี่ยน มีคนไทยหรือคนอเมริกันเชื้อสายไทย ประมาณ 2 แสนคน (www.thaitownusa.com)

จากการศึกษาพบว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิส นับเป็นกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศที่มีจำนวนมากที่สุด เป็นจำนวนกว่าแสนคน หากแต่ยังไม่มีการรวบรวมจำนวนประชากรที่เป็นคนไทยอย่างเป็นทางการ มีเพียงการคาดคะเนจากบุคคลต่างๆตั้งแต่ในอดีตว่า มีคนไทยไปอยู่ในอเมริกา โดยเฉพาะลอสแองเจลิสเป็นแสนๆคน (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2503:37) คนไทยในอเมริกานับเป็นจำนวนคร่าวๆก็เห็นจะไม่ต่ำกว่า 2 แสนคน ครึ่งหนึ่งของจำนวนนี้อยู่กันในนครลอสแองเจลิส (แสงชัย สุนทรวัฒน์,2527:3)

สำหรับในปัจจุบันพบว่าจำนวนประชากรไทยในนครลอสแองเจลิส ยังคงมีจำนวนนับแสนคน ดังนี้

> …ลอสแองเจลิส เป็นชุมชนใหญ่ที่สุดนอกประเทศไทย มีคนเป็นแสนคน…
>
> (อิสินธร สอนไว,สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

> ...ปัจจุบันมีคนไทยเป็นแสนคน แต่อยู่กระจายกัน มีพลเมืองประมาณ 200,000 คน (ไม่รวมคนที่ไม่แจ้ง)
>
> (พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่า สาเหตุสำคัญที่ยังไม่สามารถบันทึกจำนวนประชากร อย่างเป็นทางการได้ก็เนื่องจากยังมีคนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่อาศัยอยู่โดยไม่มีวีซ่าถาวร จากคำบอกเล่าของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่ ดังนี้

> …คนที่นี่ปัจจุบันตามที่กงสุลบอกมีลงทะเบียนไว้ประมาณ 120,000 คน แต่จริงๆมากกว่านั้น เพราะบางคนเป็น Citizen เขาก็เลิกต่อวีซ่าแล้ว...
>
> (สนทนากลุ่ม1, 2 พฤษภาคม 2548)

> … คนไทยในนครลอสแองเจลิสเหล่านี้ บ้างก็ได้รับวีซ่าถาวร (Permanent Residence) ดำรงชีวิตอยู่อย่างเปิดเผย แต่ส่วนมากแล้วก็สวมบทโรบินฮูด หลบซ่อนอยู่ในป่าคอนกรีตของแอล.เอ. ไม่มีใครบอกได้แน่นอนว่าคนไทยในแอล.เอ.มีจำนวนเท่าไร แม้แต่หน่วยงานของราชการ คือ สถานกงสุล…
>
> (อนุรักษ์ สุขพงษ์,2537:1)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่าจำนวนประชากรของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส หากรวมกลุ่มคนที่ยังไม่มีวีซ่าถาวรด้วยน่าจะมีกว่าแสนคนอย่างแน่นอน ซึ่งหากในอนาคตมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้นก็คงจะทราบได้ว่ามีจำนวนประชากรมากน้อยเพียงใด

3.2 สภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส

สภาพสังคม

ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส นับว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่เป็นที่รู้จักกว่าชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาแห่งอื่นๆ เพราะนอกจากจะมีคนไทยอยู่เป็นจำนวนมากแล้ว ยังมีคนไทยหลากหลายอาชีพอาศัยอยู่ มีร้านอาหารไทยจำนวนมาก รวมทั้งมีตลาดขายสินค้าไทยด้วย จากการสังเกตจะพบว่ามีร้านอาหารไทยหลายร้าน เช่น ร้านสนามหลวง ห้องอาหารชาญชัย ร้านอาหารไทยนคร ร้านแม่พลอย ร้านบ้านขนมไทย ร้านเอ๋เบเกอรี่ รวมทั้งมีตลาดสินค้าไทย เช่น ตลาดบางรัก ตลาดบางกอกมาร์เกต ขายข้าวสาร กะปิ น้ำปลา น้ำพริก ผักผลไม้จากเมืองไทย เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ผักบุ้ง ทุเรียน มังคุด ลำไย เป็นต้น จะสังเกตเห็นว่าการตั้งชื่อร้านอาหาร ร้านค้าของคนไทยส่วนใหญ่จะใช้ชื่อเป็นไทยอย่างชัดเจน

ชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส เป็นชุมชนหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่หลากหลายของประเทศสหรัฐอเมริกา และคนไทยได้มีการรวมตัวกันเรียกร้องให้กำหนดเขตไทยทาวน์ขึ้นในนครลอสแองเจลิส เป็นที่ยอมรับและรู้จักของชาวอเมริกัน สำหรับคนอเมริกัน การกำหนดให้มีเขตไทยทาวน์ ย่อมเป็นการยอมรับในด้านจิตสำนึกและความเป็นจริงที่ว่า มีชุมชนของไทยเราอยู่ในประเทศของเขา เหมือนกับ “ทาวน์” ของชนชาติอื่นๆในอเมริกา ชุมชนไทยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหลากหลาย หลายประเทศ หลายเชื้อชาติ ที่เข้ามาอยู่ในดินแดนแห่งนี้ (www.thaitownusa.com)

สำหรับชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส มี ลักษณะเป็นสังคมของกลุ่มคนไทยที่มาศึกษาเล่าเรียน และสังคมของคนไทยที่มาประกอบอาชีพ โดยในระยะแรกคนไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาที่มาเรียนหนังสือ ต่อมาเมื่อเรียนจบส่วนหนึ่งก็เดินทางกลับประเทศไทย แต่บางส่วนก็ยังคงอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกาประกอบอาชีพและมีครอบครัวอยู่ในสหรัฐอเมริกา ในระยะหลังก็เริ่มมีคนไทยเดินทางมาประกอบอาชีพมากขึ้น โดยเฉพาะการทำธุรกิจ ร้านอาหารไทยที่มีมากมายในนครลอสแองเจลิส ดังที่ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

> …ชุมชนไทยสมัยก่อนเป็นกลุ่มเล็กๆส่วนใหญ่มาเรียนหนังสือ มาทำงานบ้าง คนไทยรุ่นแรกมาเพื่อการศึกษา มีครอบครัวก็อยู่ที่นี่ ส่วนรุ่นหลังมาทำงาน แรกๆร้านอาหารไทยมีน้อยอยู่ มีร้านเทพรส ร้านสยาม มีแต่ร้านอาหารจีน เดี๋ยวนี้มีร้านอาหารไทยเยอะ…
>
> (ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

> …ชุมชนไทยเป็นแบบนักเรียนไทยต้องมาต่อสู้ เริ่มทำธุรกิจร้านอาหารไทยแบบ Small business คนไทยมุ่งการศึกษาเป็นหลัก ต้องต่อสู้ด้วยตนเอง ทำงานไปด้วย เรียนไปด้วย พอจบมีหลักฐานมั่นคงพอ เมื่อวีซ่านักเรียนหมดมีลู่ทางก็อยู่ต่อไป…
>
> (วิรัช เต็มสงสัย,สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2548)

จากข้อมูลเบื้องต้น ประมวลได้ว่าสภาพทั่วไปของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นชุมชนขนาดเล็ก ที่เริ่มก่อตัวจากกลุ่มนักเรียนไทย และคนไทยที่มาประกอบอาชีพหลักคือพวกนักธุรกิจ ลูกจ้าง และเจ้าของร้านอาหารไทย ราวปี พ.ศ.2513 ยังไม่มีนักธุรกิจ มีแต่เริ่มด้วยการเป็นลูกจ้าง มีร้านบางกอกมาร์เกต ตลาดไทยแห่งแรก ราว พ.ศ.2514-2515 ต่อมามีร้านอาหารชื่อ ร้าน

สยาม เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้น มีคนนิยมก็ขยายร้านอาหารขึ้นมา ใครจะทำธุรกิจก็ทำได้เพิ่มขึ้นมาก ก็เอาญาติพี่น้องเข้ามา (พระธรรมราชานุวัตร, อ้างถึงใน ประภาศรี สีหอำไพ,2539:56)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำการสำรวจระดับการศึกษา และอาชีพของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส จากการสุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 100 คน พบว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมาคือ ปริญญาตรี และปริญญาโท ปริญญาเอกตามลำดับ ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เป็น แม่บ้าน พนักงานบริษัท นักธุรกิจค้าขาย ร้านอาหารไทย รับจ้าง แพทย์ พยาบาล วิศวกร ข้าราชการ นักหนังสือพิมพ์ นักเรียนไทย ตามลำดับ

จากข้อมูลดังกล่าว จึงอาจแบ่งกลุ่มประชากรไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นกลุ่มหลักได้ดังนี้

1. กลุ่มแม่บ้าน ส่วนใหญ่ได้แก่ ผู้ที่ติดตามครอบครัว สามีคนไทย หรือสามีคนอเมริกันมา จะไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน มีหน้าที่ดูแลบ้านและเลี้ยงดูลูก
2. กลุ่มนักธุรกิจ ส่วนใหญ่ได้แก่ ผู้ที่ประกอบธุรกิจส่วนตัวต่างๆ เช่น บริษัท ค้าขาย ร้านอาหารไทย เป็นต้น
3. กลุ่มข้าราชการ ส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าราชการสถานกงสุลไทย
4. กลุ่มพนักงาน ลูกจ้าง เช่น พนักงานบริษัท ลูกจ้างร้านอาหาร เป็นต้น
5. กลุ่มแพทย์ พยาบาล วิศวกร ข้าราชการสถานกงสุลไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีความรู้
6. นักหนังสือพิมพ์
7. กลุ่มนักเรียนไทย

จะเห็นว่าชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีหลากหลายอาชีพ และแตกต่างกันในเรื่องฐานะความเป็นอยู่ แต่ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนไทย

สภาพวัฒนธรรม

นครลอสแองเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเมืองที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่ ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสจึงแวดล้อมไปผู้คนที่หลากหลายตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นคนเชื้อชาติตะวันตก คนผิวขาว ผิวดำ อินเดียนแดง รวมทั้งคนเอเชียชาติต่างๆ ที่หลั่งไหลเข้าไปอยู่ในประเทศ

สหรัฐอเมริกา นครลอสแองเจลิส มีความหลากหลายทางเชื้อชาติมาก มีทั้ง ลาตินอเมริกัน ผิวขาว ผิวดำ อินเดียนแดง และเอเชีย (www.thaitownusa.com) คนอเมริกันที่นี่ส่วนใหญ่จะเป็นพวก คนผิวขาว ผิวดำ เม็กซิกัน รวมทั้งคนเอเชีย พวก จีน ญี่ปุ่น เกาหลี ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และไทย (บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

นอกจากนครลอสแองเจลิส จะเต็มไปด้วยผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติแล้ว ยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้วย โดยแต่ละกลุ่ม แต่ละชุมชน ก็จะพยายามแสดงออกถึงความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ดังที่อนุรักษ์ สุขพงษ์ (2537:1) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...นครลอสแองเจลิส ได้กลายเป็น "ขุมทอง" ทางวัฒนธรรมหลากหลาย จากทั่วโลก เนื่องเพราะผู้คนที่เข้าไปประกอบสัมมาอาชีพมีหลักฐานมั่นคง สร้างชุมชนมีลูกมีหลานสืบทอดวงศ์ตระกูล แล้วอดที่จะโหยหาอดีตอันเป็นความประทับใจ เป็นความภาคภูมิใจซึ่งบ่งบอกความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของชนชาติตน จึงต่างพากันจัดแสดงศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน...

ด้วยเหตุที่นครลอสแองเจลิสเต็มไปด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรม แต่ละกลุ่มชนจึงมีการรวมตัวกันเป็นชุมชน เช่น ชุมชนชาวจีนใน ไชน่าทาวน์ ชุมชนของชาวเกาหลี ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ก็จะมี “เมือง” (Town) ของตน รวมทั้งชาวไทยก็มีการรวมตัวกันเป็นชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสเช่นเดียวกัน ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า

> ...ในลอสแองเจลิส มีชุมชนที่หลากหลาย เช่น ไชน่าทาวน์ ฟิลิปปินส์ทาวน์ เกาหลีทาวน์ เวียตนามทาวน์ ไทยทาวน์ก็มี...
>
> (ฟิลลิป ศรีพลอยรุ่ง, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2548)

นอกจากนี้แล้ว ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสยังนับว่าเป็นชุมชนไทยที่มีความเหนียวแน่นในการสืบสานความเป็นไทยไว้ได้อย่างดี ดังที่อิสินธร สอนไว กงสุลใหญ่ ณ นครลอสแองเจลิสได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าลอสแองเจลิส เป็นชุมชนใหญ่ที่สุดนอกประเทศไทย ที่นี่โดยปกติจะมีความได้เปรียบกว่าชุมชนอื่นเยอะ ถ้ามองจากภาพรวม เลยทำให้ปัจจัยที่จะเอื้อต่อการสืบสานความเป็นไทย วัฒนธรรมไทยมากน้อยผิดแผกแตกต่างกันจากชุมชนอื่น เพราะฉะนั้นที่นี่ถือว่าดีที่สุดแห่ง

หนึ่ง ถ้ามองลอสแองเจลิสในภาพรวมจะมีวัดวาอาราม ครูบาอาจารย์ โรงเรียน สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ อาหารการกิน วัฒนธรรมแบบไทย(อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

ในส่วนของความเชื่อและประเพณีพบว่าชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่ จะยังคงมีความเชื่อและนับถือพระพุทธศาสนา การเคารพกราบไหว้พระพุทธรูป และพระสงฆ์ รวมทั้งประพฤติปฏิบัติตน และร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งในเรื่องการทำบุญ เช่น การทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน การทำบุญวันเกิด งานแต่งงาน งานศพ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในเกือบทุกวันจะมีผู้มาทำบุญที่วัด ทั้งการมาถวายภัตตาหารเช้า ภัตตาหารเพล การถวายสังฆทาน รวมทั้งการมาบริจาคเงินทำบุญ และการแก้บนพระแก้ว (พบว่านิยมบนด้วยไข่ต้ม เล่ากันว่าศักดิ์สิทธิ์มาก ใครบนอะไรมักจะสัมฤทธิ์ผล จึงพบว่ามีผู้คนนำไข่มาแก้บนมากมาย) รวมทั้งการทำบุญในวันสำคัญต่างๆทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา งานกฐิน เทศน์มหาชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีการมาร่วมทำบุญ ร่วมงานตามประเพณี เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และวันสำคัญของชาติไทย เช่นวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งพบว่ามีชาวไทยและชาวต่างประเทศมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามพบว่า ชาวไทยชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสยังคงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย โดยเฉพาะการร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมไทย โดยมีศูนย์กลางการรวมตัวที่สำคัญคือ วัดไทย ที่มีมากมายในนครลอสแองเจลิส คนไทยชอบมาทำบุญที่วัด เช่น ทำบุญวันเกิด วันแต่งงาน หรืองานศพ และงานประเพณีต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ฯลฯ (พรทิพย์ โพร์ไวเซอร์, สัมภาษณ์,10 พฤษภาคม 2548) ซึ่งสอดคล้องกับที่พบว่าเด็กๆจะตามพ่อแม่มาทำบุญที่วัด เช่น วันเกิด วันสงกรานต์ วันลอยกระทง (วรรณพร กระจ่างศรี, สัมภาษณ์,12 พฤษภาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า แม้ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสจะอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมอเมริกัน ที่เป็นวัฒนธรรมแบบตะวันตก แต่คนไทยเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็ยังโหยหาวัฒนธรรมไทยและยังคงเลือกที่จะนำวัฒนธรรมไทยเข้ามาในวิถีชีวิตของตนทั้งยามสุขหรือยามทุกข์ตั้งแต่แรกเกิดจนวาระสุดท้ายของชีวิต เช่น ในการทำบุญวันเกิด การแต่งงาน หรืองานศพ

3.3 ประวัติชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิส นับเป็นกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศที่มีจำนวนมากที่สุด เป็นจำนวนกว่าสองแสนคน และที่สำคัญชาวไทยเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย รวมทั้งรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้อย่างเหนียวแน่น

การอพยพมาอาศัยอยู่ในนครลอสแองเจลิส

ในระยะแรกชาวไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นคนไทยที่เดินทางมาจากประเทศไทยเพื่อมาศึกษาเล่าเรียนเป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนมาหางานทำ เมื่อจบการศึกษา และมีงานทำก็ตั้งรกรากอยู่ในสหรัฐอเมริกามาเป็นระยะเวลานานหลายสิบปีมาแล้ว ชุมชนไทยสมัยก่อนเป็นกลุ่มเล็กๆส่วนใหญ่มาเรียนหนังสือ มาทำงานบ้าง คนไทยรุ่นแรกมาเพื่อการศึกษา มีครอบครัวก็อยู่ที่นี่ ส่วนรุ่นหลังมาทำงาน (ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548) คนไทยมาประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยเหตุผลที่หลากหลาย บางคนมาด้วยหน้าที่ราชการ บางคนมาเพื่อธุรกิจ การค้า การลงทุน บางคนมาเพื่อศึกษาเล่าเรียน (ณรงค์ แก้วนิล, 2540: 29)

ต่อมาเมื่อคนไทยเหล่านี้มาอาศัยอยู่ในลอสแองเจลิสนานวันขึ้น ก็พาครอบครัวญาติพี่น้องมาอยู่ด้วย ทำให้มีบุคคลหลากหลายอาชีพมากขึ้น ไม่เฉพาะแต่นักธุรกิจ ร้านอาหารไทย แพทย์ พยาบาล วิศวกร ครอบครัวของทหารสงครามเวียดนาม รวมทั้งคนที่มาแสวงหาอาชีพอื่นด้วย นอกจากมาศึกษาเล่าเรียน เหตุหนึ่งที่คนเพิ่มขึ้นจากธุรกิจ มีคนย้ายมาอยู่ แอล.เอ.กันมาก เพราะอากาศดี จึงมีคนอยู่ทุกลักษณะ ไม่จำเพาะหมอ พยาบาล ครอบครัว ทหารสงครามเวียดนามก็เพิ่มมากขึ้น เอาพ่อแม่พี่น้องตามมา (พระธรรมราชานุวัตร, อ้างถึงในประภาศรี สีหอำไพ, 2539:56) ซึ่งสอดคล้องกับที่หลายท่านได้กล่าวถึงการอพยพมาอยู่ในนครลอสแองเจลิสของชาวไทยตั้งแต่อดีตไว้ดังนี้

> …เริ่มแรกคนไทยเดินทางมาศึกษาเล่าเรียนในลอสแองเจลิส ต่อมาพี่น้องชาวไทยมีมากขึ้น มีคนอยากมาเพื่อแสวงหาโชคลาภ มาขุดทอง มาทำงานหาเงิน มากกว่า…
>
> (พระราชธรรมวิเทศ,สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

นอกจากคนไทยจะเข้ามาศึกษาเล่าเรียน และเมื่อจบการศึกษาแล้ว บางคนยังได้ตั้งหลักปักฐานประกอบอาชีพอยู่ในนครลอสแองเจลิส ไม่กลับเมืองไทย และชักชวนพ่อแม่ญาติพี่น้องให้มาอยู่ด้วย จึงยิ่งทำให้จำนวนคนไทยในนครลอสแองเจลิสมีจำนวนคนไทยเพิ่มมากขึ้น

> …ตอนแรก มาเฉพาะนักเรียน ตอนนี้ก็มาไม่เฉพาะนักเรียนเท่านั้น มาเรียนหนังสือจบทำงานก็มี มาหางาน ขุดทองโดยตรงก็มี ก็เริ่มมากขึ้นๆจากการค้าร้านอาหาร มีร้านอาหารไทยร้านแรก 30 – 40 ปีมาแล้ว หลังจากนั้นก็เริ่มขยับ คนเข้ามาเพิ่มมากขึ้นๆ การทำมาหากินสะดวก การเรียนก็ไม่ยากจนเกินไป พี่น้องที่มาก็ชักชวนกันมาว่ามาเรียนที่นี่สะดวกกว่า ง่ายกว่า ที่พักก็ดี งาน Part time ก็มี ต่อไปคนก็มามากขึ้นๆ…
>
> (สนทนากลุ่ม, 2 พฤษภาคม 2548)

จากข้อมูลดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า การอพยพมาอาศัยในนครลอสแองเจลิสของคนไทยในระยะแรกเป็นการเดินทางมาเพื่อศึกษาเล่าเรียน หลังจากนั้นจึงเริ่มเปลี่ยนเป็นการเดินทางมาเพื่อประกอบอาชีพ หรือมาอยู่กับญาติพี่น้องที่สร้างครอบครัวตั้งรกรากอยู่ในนครลอสแองเจลิสมากขึ้นเป็นลำดับ

3.4 การรวมตัวของชาวไทยในชุมชนไทยลอสแองเจลิส

จุดเริ่มของการรวมตัว

จุดเริ่มของการรวมตัวของชาวไทยในชุมชนไทยลอสแองเจลิส คือการพบปะสังสรรค์กันตามบ้านเพื่อนฝูง ดังที่คนไทยที่อาศัยอยู่ในลอสแองเจลิสมาเป็นระยะเวลาประมาณ 30-40 ปีได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงบรรยากาศการรวมตัวกันของคนไทยในระยะแรก ดังนี้

> …คนไทยในแอลเอ ไปรวมตัวพบปะสังสรรค์ตามบ้านเพื่อนฝูง…
>
> (บุญเลิศ บุญศุขะ,สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

> …ระยะแรกยังไม่มีวัดไทย คนไทยก็รวมกลุ่มกันตามบ้าน…
>
> (วิรัช เต็มสงสัย,สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2548)

ลักษณะของการรวมตัวดังกล่าวสอดคล้องกับที่ผู้อาวุโสของชุมชนไทยลอสแองเจลิสได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า ช่วงที่มาอยู่อเมริกา เมื่อ 30 – 50 ปี ช่วงแรกๆ การรวมตัวของคนไทยส่วนมากก็จะไปพบกันตามบ้านคนโน้นที คนนี้ที ทำอาหารไปคนละอย่าง สองอย่าง แล้วไปรวมพบปะสังสรรค์กัน (สนทนากลุ่ม1, 2 พฤษภาคม 2548)

จะเห็นได้ว่าสภาพการรวมตัวกันของคนไทยในระยะแรกเป็นลักษณะการรวมตัวในลักษณะเพื่อนฝูง พี่น้อง ที่มาพบปะสังสรรค์กัน มากกว่าอย่างอื่น ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มของการรวมกลุ่มกันของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสที่แท้จริง

พัฒนาการของการรวมตัว

หลังจากที่ชาวไทยในชุมชนไทยลอสแองเจลิส มีการรวมตัวพบปะ สังสรรค์กันตามบ้านเพื่อนฝูง ต่อมาก็มีการรวมตัวกันมากขึ้นและรวมตัวกันเป็นสมาคม โดยมีจุดมุ่งหมายนอกจากการพบปะสังสรรค์แล้ว ก็เพื่อการช่วยเหลือกัน ดังนี้

ในระยะแรกยังไม่มีชุมชนไทย ไม่มีวัดไทย การรวมตัวของคนไทยจะเริ่มจากการไปรวมตัวกันที่บ้าน และเมื่อมีการตั้งสมาคมขึ้น ก็ใช้บ้านของแกนนำหรือนายกสมาคมเป็นสถานที่ประชุมของสมาคม ดังข้อมูลต่อไปนี้

> …คนไทยรวมตัวกันตั้งสมาคมไทยในแคลิฟอร์เนีย สมาคมพยายามหาทุน แต่ไม่มีที่ตั้งสมาคม ใครเป็นนายกสมาคมก็ไปอยู่ที่บ้านนั้น...
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, อ้างถึงใน ประภาศรี สีหอำไพ,2539:56)

> …คนไทยในลอสแองเจลิส เริ่มหนาแน่นมากขึ้น ประกอบกับนักศึกษาหลายท่าน ได้รวมกลุ่มมีการพบปะสังสรรค์กันเป็นประจำ และได้มีบุคคลกลุ่มหนึ่งที่เข้าร่วมประชุมสังสรรค์กันที่บ้านคุณบุญสม คุณมาลินี ประไพ ได้ร่วมใจกันเลือกให้คุณชาตรี สุทัศน์ ณ อยุธยา เป็นนายกสมาคมนักเรียนไทยแห่งแคลิฟอร์เนียภาคใต้ประจำปี1962…
>
> (ชวพจน์ ถุงสุวรรณ,2539:89)

สมาคมไทยแห่งแคลิฟอร์เนียภาคใต้ จึงนับเป็นสมาคมไทยแห่งแรกของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ซึ่งในระยะเริ่มแรกสมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่อในนครลอสแองเจลิส และต่อมาก็มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสมาชิกก็มีทั้งนักเรียนไทยและคนไทยทั่วไปที่อยู่ในนครลอสแองเจลิส การรวมตัวตอนแรกก็เป็นเฉพาะนักเรียนไทย ตอนนี้ก็ไม่เฉพาะนักเรียนเท่านั้น ตอนมาใหม่ๆสมาชิกสมาคมไทยมีประมาณ 200 คน เดี๋ยวนี้เป็นหมื่นแล้ว (บุญเลิศ บุญศุขะ,สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548) ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้อาวุโสของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ได้กล่าวไว้ว่า

> …ตอนแรกๆสมาชิกสมาคมไทยมีไม่เกิน 200 คน ตอนปี 1968 มีประมาณ 400-500 คน พอปี 1969 เพิ่มมา 700-800 คน ปี 1970 เยอะมากเป็นพันๆ เดี๋ยวนี้เป็นหมื่นแล้ว…
>
> (สนทนากลุ่ม1, 2 พฤษภาคม 2548)

สำหรับวัตถุประสงค์สำคัญในการจัดตั้งสมาคมไทยขึ้น ก็เพื่อการส่งเสริมความสามัคคีของคนไทย การช่วยเหลือเกื้อกูลในหมู่คนไทยด้วยกัน ดังนี้

> ...สมาคมไทยแห่งแคลิฟอร์เนียภาคใต้ ครอบคลุมตามสภาพภูมิศาสตร์แผนที่ของรัฐแคลิฟอร์เนีย มีวัตถุประสงค์ คือ
>
> 1. เพื่อส่งเสริมความสามัคคีระหว่างคนไทยในแคลิฟอร์เนีย
> 2. เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นต่างๆในระหว่างชาวไทย
> 3. เพื่อให้คำแนะนำและความช่วยเหลือแก่สมาชิก ตลอดจนชาวไทยที่อยู่ในแคลิฟอร์เนียภาคใต้และที่เดินทางผ่าน…
>
> (ชวพจน์ ถุงสุวรรณ,2539:89)

การตั้งสมาคมไทยดังกล่าวจึงนับเป็นจุดเริ่มที่สำคัญที่ทำให้คนไทย มีการรวมตัวเป็นรูปเป็นร่างที่ชัดเจนมากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มของการประกาศให้คนไทยและคนต่างชาติได้ทราบว่ามีชุมชนไทยเกิดขึ้นในนครลอสแองเจลิส มีสมาคมไทย รูปร่างของความเป็นชุมชนไทยก็ค่อยมีมากขึ้น คนไทยเริ่มรู้จักก็รวมตัวกัน ช่วยเหลือกันมากขึ้น ผมเป็นนายกสมาคมไทย คนที่ 3ระยะแรก

ก็ช่วยเหลือกัน ปรึกษาหารือกัน เรื่องที่เรียนบ้าง ที่อยู่อาศัยบ้าง เรื่องงานการ (บุญเลิศ บุญศุขะ ,สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

การมีสมาคมไทยนั้นช่วยให้คนไทยมีโอกาสช่วยเหลือกันได้ดีขึ้น มีกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสำหรับคนไทย และชาวต่างประเทศได้รู้จักมากขึ้นด้วย ดังนี้

> …มีสมาคมไทย สมาคมมีแกนกลางอยู่ คนไทยเริ่มรู้จักกันก็รวมตัวกัน เริ่มช่วยเหลือ ปรึกษากันมากขึ้น เริ่มมารวมกัน มีกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมไทยต่างๆ เผยแพร่ให้คนไทย ให้คนต่างชาติได้ดู ซึ่งส่วนมากก็ไปจัดตามโรงเรียนมหาวิทยาลัยต่างๆ คนไทยก็รู้จักกันมาก มีการช่วยเหลือกัน ในเรื่องการเปลี่ยนโรงเรียนบ้าง ไม่มีที่พักอาศัยบ้าง เรื่องงานการช่วยเหลือกันการรวมตัวก็มีขึ้น…
>
> (สนทนากลุ่ม1, 2 พฤษภาคม 2548)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า สมาคมไทยแห่งแคลิฟอร์เนียภาคใต้ นับเป็นสมาคมของคนไทยที่ตั้งขึ้นในลอสแองเจลิส เป็นแห่งแรก และทำให้การรวมตัวของคนไทยในนครลอสแองเจลิสเป็นกลุ่มก้อนมากขึ้น

หลังจากมีสมาคมไทยเกิดขึ้นแล้ว ต่อมาก็มีการรวมตัวของกลุ่มต่างๆอีกมากมายหลายสมาคม ดังนี้

> …มีสมาคมไทย สมาคมพยาบาล สมาคมนักธุรกิจ สมาคมชาวใต้ สมาคมอีสาน สมาคมชาวเหนือ สมาคมธรรมศาสตร์ สมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สมาคมอำนวยศิลป์ ชมรมตำรวจทหารไทย สมาคมสื่อมวลชน…
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, อ้างถึงใน ประภาศรี สีหอำไพ,2539:56)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าจุดเริ่มของการรวมตัวของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสก็คือ การรวมตัวเพื่อพบปะสังสรรค์กัน และเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามนิสัยของคนไทยที่มีน้ำใจไมตรีต่อกันโดยเริ่มจากจุดเล็กๆคือบ้านคนไทย แล้วขยายเป็นสมาคมนักเรียนไทยหรือสมาคมไทยตามลำดับ และอาจกล่าวได้ว่าชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ได้เริ่มก่อตัวขึ้มมาเป็นระยะ

เวลานานหลายสิบปี และยังคงมีชาวไทยจำนวนมากตั้งบ้านเรือนอยู่ในนครลอสแองเจลิสอย่างถาวรมาจนถึงปัจจุบัน

วัดไทย : ศูนย์กลางของการรวมตัว

นอกจากการรวมตัวกันเป็นสมาคมไทยแล้ว ชาวไทยในลอสแองเจลิสยังได้ร่วมมือร่วมใจกันสร้างวัดไทยในลอสแองเจลิสขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรม ดังนี้

> …ราวปี พ.ศ.2513 นั้นมีคนอยู่เพียง 5-7 พันคน ที่จริงคนไทยมีมากกว่าจำนวนที่กะกันแต่คนเหล่านั้นยังไม่ปรากฏตัว ได้รวมตัวกันตั้งสมาคมไทยในแคลิฟอร์เนีย สมาคมพยายามหาทุน แต่ไม่มีที่ตั้งสมาคม ใครเป็นนายกสมาคมก็ไปอยู่ที่บ้านนั้น พอมีวัดขึ้นก็มีศูนย์รวมพุ่งขึ้นมาที่วัดทำให้เห็นคนไทยชัดเจนขึ้น…
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, อ้างถึงในประภาศรี สีหอำไพ ,2539:56)

วัดไทยไม่เพียงเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา แต่หากเป็นที่รวมของคนในชุมชน และเป็นที่พึ่งทางใจที่สำคัญของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสด้วย ดังข้อมูลที่ปรากฏนี้

> …เริ่มแรกคนไทยเดินทางมาศึกษาเล่าเรียนในลอสแองเจลิส บางคนปรับตัวได้ บางคนก็ปรับตัวไม่ได้ ช่วงแรกมีคนไทยน้อยมาก ยังไม่มีวัด มีกลุ่มคนไทยเริ่มคิดว่า เกิด ตาย แต่งงาน ถ้าไม่มีพระ ไม่มีวัด จะพึ่งอะไร คนไทยจึงรวมตัวตั้งวัดไทยให้เกิดความอบอุ่น เป็นที่พึ่ง มาทำบุญถวายสังฆทาน ทำบุญวันเกิด วันตาย สมัยหลวงเตี่ยมีเพียงวัดเดียว หลวงเตี่ยสร้างความเจริญให้วัด ปลูกฝังความเป็นไทย วัดไทยลอสแองเจลิสเป็นวัดแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา มีพระอย่างน้อย 3 รูป เป็นที่ชื่นชมของชาวไทย…
>
> (พระราชธรรมวิเทศ,สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

เนื่องจากชาวไทยที่อาศัยอยู่ในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ วัดไทยในลอสแองเจลิส จึงนับเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสที่ชัดเจนที่สุด

นอกจากนี้ยังพบว่า วัดไทยที่เป็นศูนย์กลางของการรวมตัวของชาวไทยในลอสแองเจลิสนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยวิสัยทัศน์อันกว้างไกลของ “หลวงเตี่ย” พระสงฆ์ผู้เป็นแกนนำสำคัญ และความร่วมมือของชาวไทยในชุมชนที่เสียสละ ดังนี้

> …วัดไทยเมื่อแรกเริ่มนั้นเป็นเพียงบ้านหลังเล็กๆเก่าๆทรุดโทรมมากอยู่เพียงหลังเดียว แต่มีเนื้อที่บริเวณกว้างมาก ซึ่งด้วยความอนุเคราะห์ของคุณพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล ยกที่ดินพร้อมบ้านหลังนี้ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัดไทย แล้วได้กลายมาเป็นวัดไทยแห่งแรกของชุมชนชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ยังไม่มีโบสถ์หรือตัวอาคารโรงเรียนหรือศาลาเอนกประสงค์ ที่เป็นหลักฐานสวยงามอย่างปัจจุบัน “หลวงเตี่ย”ได้จุดประกาย “ศูนย์รวมชุมชนไทย” จนกระทั่งวัดไทยที่เริ่มจากศูนย์ กลายเป็นวัดไทยที่เป็นปึกแผ่น เป็นสัญลักษณ์และศูนย์กลางของชุมชนไทยในต่างแดนจนกระทั่งทุกวันนี้...
>
> (รุ่งฤดี ธนสุกาญจน์, 2539: 12)

ลักษณะของการรวมตัวในชุมชน

ชาวไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส มีลักษณะการรวมตัวของชุมชนที่แตกต่างจากชุมชนไทยในประเทศไทยที่จะรวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน เนื่องจากจะอาศัยอยู่กันกระจัดกระจายทั่วไปในนครลอสแองเจลิส จะมารวมกลุ่มเมื่อมีกิจกรรมร่วมกัน ชุมชนไทยลอสแองเจลิสมีคนไทยเป็นแสนคน แต่อยู่กระจายกัน เวลามีงานประเพณี เช่น งานสงกรานต์ ก็จะมารวมตัวช่วยงานวัด (พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547) ซึ่งสอดคล้องกับที่ อุดมศักดิ์ วิชัยทา (สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2547) กล่าวไว้ว่า คนไทยชอบมารวมตัวกันที่วัด มาไหว้พระ สวดมนต์ มาทำบุญ ร่วมงานประเพณี

นอกจากนี้ยังพบว่า การรวมตัวของคนไทยในนครลอสแองเจลิส ส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวทางวัฒนธรรม ไม่ใช่การรวมตัวเพื่อธุรกิจเหมือนชนเอเชียชาติอื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม เป็นต้น ดังนี้

> … คนจีน ญี่ปุ่น เวียดนาม เกาหลี จับกลุ่มได้ดี ทำธุรกิจ คนจีนจะช่วยพวกตัวเอง มี China Town หลายแห่ง คนไทยไม่ค่อยจับกลุ่มถึงขนาดนั้น มีการรวมกลุ่มกันเพื่อประเพณี วัฒนธรรม แต่ไม่ใช่ธุรกิจ…

(ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา,สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

อาจกล่าวได้ว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิส แม้จะอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย ชาวไทยเหล่านี้ก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่แตกต่างจากชาวอเมริกันและคนเอเชียชาติอื่นไว้ได้

สรุปสภาพชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา: นครลอสแองเจลิส

ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นชุมชนไทยแห่งแรกที่คนไทยได้มีการรวมตัวกันขึ้นในนครลอสแองเจลิส มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และนับเป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาวิจัยพบว่า หากต้องการที่จะพบคนไทยในนครลอสแองเจลิสได้มากที่สุดก็คือต้องเดินทางมาที่วัดไทยลอสแองเจลิส เพราะจะมีคนไทยมาทำบุญที่วัดทุกวัน และจะพบมากในวันเสาร์อาทิตย์ เพราะนอกจากจะมาทำบุญถวายสังฆทาน สวดมนต์ ไหว้พระแล้ว คนไทยยังนิยมมาซื้อของและรับประทานอาหารไทย ที่ตลาดนัดวัดไทยลอสแองเจลิส รวมทั้งสามารถพบคนไทยได้มากที่สุดในช่วงที่มีงานบุญตามประเพณีไทยต่างๆ

นอกจากนี้ก็สามารถจะพบปะคนไทยตามร้านอาหารไทย ร้านขายสินค้าของชำ (grocery)ที่ขายสินค้าไทยพวกพืชผักผลไม้ เครื่องเทศ เครื่องปรุงอาหารแบบไทยต่างๆ รวมทั้งร้านเสริมสวยที่มีเจ้าของร้านเป็นคนไทย ก็จะพบคนไทยได้เสมอ

ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส นับว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่เป็นที่รู้จักกว่าชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาแห่งอื่นๆ เพราะนอกจากจะมีคนไทยอยู่เป็นจำนวนมากแล้ว ยังมีคนไทยหลากหลายอาชีพอาศัยอยู่ มีร้านอาหารไทยจำนวนมาก รวมทั้งมีตลาดขายสินค้าไทยด้วย จากการสังเกตจะพบว่ามีร้านอาหารไทยหลายร้าน เช่น ร้านสนามหลวง ห้องอาหารชาญชัย ร้านอาหารไทยนคร ร้านแม่พลอย ร้านบ้านขนมไทย เป็นต้น รวมทั้งมีตลาดสินค้าไทย เช่น ตลาดบางรัก ตลาดบางกอกมาร์เกต ขายข้าวสาร กะปิ น้ำปลา น้ำพริก ผักผลไม้จากเมืองไทย เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ผักบุ้ง ทุเรียน มังคุด ลำไย เป็นต้น เรียกว่าต้องการสินค้าไทยอะไรหาได้หมด แม้แต่ สะตอ สะเดา ที่ไม่คิดว่าจะพบเจอก็ยังมีให้เห็น และจะสังเกตเห็นว่าการตั้งชื่อร้านอาหาร ร้านค้าของคนไทยส่วนใหญ่จะใช้ชื่อเป็นไทยอย่างชัดเจน นี่ก็คงเป็นอีกมุมหนึ่งที่สะท้อนถึงความผูกพันของชาวไทยในชุมชนไทย

นครลอสแองเจลิสกับเมืองไทย

สำหรับชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส มี ลักษณะเป็นสังคมของกลุ่มคนไทยที่มาศึกษาเล่าเรียนและสังคมของคนไทยที่มาประกอบอาชีพ โดยในระยะแรกคนไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่จะเป็นนักศึกษาที่มาเรียนหนังสือ ต่อมาเมื่อเรียนจบส่วนหนึ่งก็เดินทางกลับประเทศไทย แต่บางส่วนก็ยังคงอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกาประกอบอาชีพและมีครอบครัวอยู่ในสหรัฐอเมริกา ในระยะหลังก็เริ่มมีคนไทยเดินทางมาประกอบอาชีพมากขึ้น โดยเฉพาะการทำธุรกิจ ร้านอาหารไทยที่มีมากมายในนครลอสแองเจลิส

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมาคือปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ เป็น แม่บ้าน พนักงานบริษัท นักธุรกิจ ค้าขาย ร้านอาหารไทย รับจ้าง แพทย์ พยาบาล วิศวกร และรับราชการ

จะเห็นว่าชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นชุมชนที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีหลากหลายอาชีพ และแตกต่างกันในเรื่องฐานะความเป็นอยู่ คุณวุฒิการศึกษา แต่ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนไทย และยังมีการรวมกลุ่มสมาคม ชมรมต่างๆ เช่น สมาคมไทย สมาคมชาวเหนือ สมาคมชาวอิสาน สมาคมทักษิณ เป็นต้น

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ในนครลอสแองเจลิสมีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นหลายฉบับที่เสนอเรื่องราวของคนในชุมชน และเรื่องราวข่าวสารจากเมืองไทยที่พบว่าเมืองไทยมีข่าวอะไร คนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสก็จะได้รับทราบข่าวนั้นด้วย จึงไม่แปลกใจที่คนไทยในนครลอสแองเจลิสจะพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์สังคมการเมืองไทย บันเทิง ดารา นักร้องไทยได้ทุกเรื่อง เพราะสามารถหาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอ่านได้มีแจกฟรีที่วัดไทยลอสแองเจลิส เช่น หนังสือพิมพ์ไทยทาวน์ USA ข่าวสด USA สยามมีเดีย เสรีชัย เป็นต้น นอกจากนี้แล้วชาวไทยในนครลอสแองเจลิสยังสามารถรับชมรายการโทรทัศน์ทางเมืองไทยได้หลายรายการ โดยเฉพาะรายการจากโทรทัศน์ Thai TV Global Network ของโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และที่ผู้วิจัยพบอยู่เสมอก็คือเมื่อนั่งรถยนต์ของคนไทยในนครลอสแองเจลิส ไม่ว่าผู้อาวุโส หรือวัยรุ่น จะเปิดซีดีเพลงไทยในรถยนต์ ถ้าเป็นผู้อาวุโสก็จะเปิดแนวสุนทราภรณ์ เพลงไทยสากลทั่วๆไป สบายๆ เช่น เพลงของเบิร์ด ธงไชย แต่ถ้าเป็นวัยรุ่นจะเปิดเพลงไทยสมัยใหม่ เช่น เพลงของนักร้องวัยรุ่นในเมืองไทย เช่น แดน บีม กอล์ฟ ไมค์ ฟิล์ม เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าเมืองไทยมีเพลงยอดนิยม เพลงฮิต อย่างไรก็หาฟังได้ไม่ยากในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส จึงพบว่าวัยรุ่นไทยในนครลอสแองเจลิสรู้จักดารา นักร้องของไทยมากมาย

ในส่วนของความเชื่อและประเพณีพบว่าชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่ จะยังคงมีความเชื่อและนับถือพระพุทธศาสนา การเคารพกราบไหว้พระพุทธรูป และพระสงฆ์ รวมทั้งประพฤติปฏิบัติตน และร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งในเรื่องการทำบุญ เช่น การทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทาน การทำบุญวันเกิด งานแต่งงาน งานศพ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในเกือบทุกวันจะมีผู้มาทำบุญที่วัด ทั้งการมาถวายภัตตาหารเช้า ภัตตาหารเพล การถวายสังฆทาน รวมทั้งการมาบริจาคเงินทำบุญ และการแก้บนพระแก้ว (พบว่านิยมบนด้วยไข่ต้ม เล่ากันว่าศักดิ์สิทธิ์มาก ใครบนอะไรมักจะสัมฤทธิ์ผล จึงพบว่ามีผู้คนนำไข่มาแก้บนมากมาย) รวมทั้งการทำบุญในวันสำคัญต่างๆทางศาสนา นอกจากนี้ก็มีการมาร่วมทำบุญ ร่วมงานตามประเพณี เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และวันสำคัญของชาติไทย เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งพบว่ามีชาวไทยและชาวต่างประเทศมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก

แม้ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสจะอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมอเมริกัน ที่เป็นวัฒนธรรมแบบตะวันตก แต่คนไทยเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็ยังโหยหาวัฒนธรรมไทยและยังคงเลือกที่จะนำวัฒนธรรมไทยเข้ามาในวิถีชีวิตของตนทั้งยามสุขหรือยามทุกข์ตั้งแต่แรกเกิดจนวาระสุดท้ายของชีวิต เช่น ในการทำบุญวันเกิด การแต่งงาน หรืองานศพ

ด้วยเหตุที่นครลอสแองเจลิสเต็มไปด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรม แต่ละกลุ่มชนจึงมีการรวมตัวกันเป็นชุมชน เช่น ชุมชนชาวจีนใน ไชน่าทาวน์ ชุมชนของชาวเกาหลี ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ก็จะมี “เมือง” (Town) ของตน รวมทั้งชาวไทยก็มีการรวมตัวกันเป็นชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสเช่นเดียวกัน

จากการศึกษาพบว่า ชาวไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส ก็มีแนวคิดที่จะรักษาวัฒนธรรมความเป็นไทยให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงปรากฏว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่จะพยายามรักษาความเป็นไทยไว้ไม่ให้วัฒนธรรมไทยหลอมละลายไปกับวัฒนธรรมอเมริกัน แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรม ที่ไม่เพียงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยไว้เท่านั้น แต่จะยอมรับในความแตกต่างของชนชาติอื่นๆที่อยู่ร่วมกันในนครลอสแองเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย

เนื่องจากเด็กไทยในนครลอสแองเจลิสอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมอเมริกัน จึงอาจทำให้กลายเป็นเด็ก 2 วัฒนธรรม คือ ได้รับวัฒนธรรมไทยจากพ่อแม่ไทยจากพ่อแม่และวัฒนธรรม

อเมริกันจากสังคมสิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอเมริกัน นานวันเข้าก็อาจถูกกลืนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นอเมริกันไปได้

พระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) และชาวไทยในชุมชนไทย ในนครลอสแองเจลิส ได้พยายามจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและสังคมอเมริกัน

4. ภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครชิคาโก

4.1 ลักษณะของชุมชนไทยนครชิคาโก

ที่ตั้งของชุมชน

ชุมชนไทยนครชิคาโก เป็นชุมชนไทยที่มีการรวมตัวของคนไทย อยู่ในนครชิคาโก มลรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นนครขนาดใหญ่เป็นอันดับ 3 ของประเทศสหรัฐอเมริกา รองจากลอสแองเจลิส และนิวยอร์ก (www.thaitownusa.com)

ชิคาโก ได้ชื่อว่าเป็น นครแห่งตึกระฟ้า เมืองพายุ แผ่นดินราบลุ่มริมทะเลสาบใหญ่ที่ตั้งเมืองชิคาโก เมื่อสองร้อยกว่าปีมาแล้ว (ไชยยงค์ ชวลิต, อ้างถึงในพิพิธ เจียมมงคลทิพย์, 2541: 45) รวมทั้งพบว่า มีชาวไทยที่เดินทางไปอาศัยอยู่กระจายกันทั่วไปในนครชิคาโกเป็นเวลานานแล้ว และมีการรวมกลุ่มกันเป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่ รองจากชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า ชุมชนไทยในนครชิคาโกจะแตกต่างจากชุมชนไทยในเมืองไทยซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน แต่จะมีลักษณะคล้ายชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสที่จะมีการตั้งบ้านเรือนอยู่กระจายกันทั่วไปในนครชิคาโก แม้จะยังไม่มี “ไทยทาวน์” เป็นของตัวเอง เหมือนชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส แต่ก็จะมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนส่วนใหญ่ที่วัดไทยในชิคาโก โดยเฉพาะที่วัดธัมมาราม ซึ่งเป็นวัดแห่งแรกและมีขนาดใหญ่

จากการศึกษาพบว่า หากต้องการพบปะชาวไทยในนครชิคาโก วิธีการที่ง่ายและสะดวกที่สุดก็คือ เดินทางมาที่วัดไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะวัดธัมมาราม ชิคาโก เพราะจะมีคนไทยแวะเวียนมาทำบุญ ที่วัดอยู่เสมอ เช่น มาถวายภัตตาหารเช้า ภัตตาหารเพล ทำบุญวันเกิด ถวาย

สังฆทาน มาช่วยงานวัด เช่นปลูกผักในสวนหลังวัด เป็นต้น รวมทั้งมาสวดมนต์ ไหว้พระตอนเช้า มานั่งสมาธิ กัมมัฏฐาน ในช่วงเย็น และจะพบคนไทยมากที่สุดในช่วงงานบุญตามประเพณีต่างๆ เป็นที่สังเกตว่าที่วัดไทยในนครชิคาโกจะไม่มีตลาดนัดวันเสาร์อาทิตย์ เหมือนกับวัดไทยในนครลอสแองเจลิส แต่ก็พบว่าบางครั้งที่ทางวัดมีผลผลิตจากสวนผักที่เหลือจากการบริโภค ก็จะมีญาติโยมช่วยเก็บมาจำหน่ายนำรายได้บำรุงวัดอยู่เนืองๆ

ประชากร

นครชิคาโก เป็นเมืองเก่าแก่และมีขนาดใหญ่ รวมทั้งเป็นเมืองที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ ทั้งชาวอเมริกัน เชื้อสายเม็กซิกัน ไอริช เยอรมัน โปแลนด์ ชาวเอเชียชาติต่างๆ เช่น จีน เกาหลี อินเดีย เวียดนาม ไทย ลาว เป็นต้น

ชาวไทยในนครชิคาโก นับเป็นกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนนับหมื่นคน แต่ก็ยังไม่สามารถบันทึกจำนวนประชากรอย่างเป็นทางการได้ เนื่องจากมีคนไทยบางส่วนที่อาศัยอยู่โดยไม่มีวีซ่าถาวร ชุมชนไทยในนครชิคาโก มีคนไทยอาศัยอยู่ประมาณ 30,000 คน (www.thaitownusa.com)

เชต ธีรพัฒนะ กงสุลไทยประจำนครชิคาโก (สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)ได้เล่าให้ฟังเกี่ยวกับจำนวนชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกไว้ว่า

> ...จำนวนคนไทยในชิคาโก ไม่มีการรวบรวมเป็นทางการ ที่ผ่านมามีการรวบรวมตัวเลขว่าในรัฐอิลลินอยส์ มีคนประเมินไว้ว่ามีตั้งแต่ 20,000 – 30,000 คน ก็ยังไม่มีการวัดที่แน่นอน แต่ถ้าประมาณน่าจะไม่เกิน 12,000 คน เพราะปัจจุบันจำนวนนักเรียนไทยที่มาเรียนน้อยลง ตัวเลขจะอยู่ประมาณ 10,000 เศษๆ...

นอกจากนี้ยังพบว่าชาวไทยที่อยู่ในนครชิคาโกในระยะแรกส่วนใหญ่จะเป็นพวกแพทย์และพยาบาล ซึ่งเข้ามาอยู่ในช่วงสงครามเกาหลี เวียดนาม มีทั้งที่มาทำงานและบางส่วนมาศึกษาต่อ ดังนี้

> ...แรกช่วงสงครามเกาหลี เวียดนาม อเมริกาขาดแคลนหมอ พยาบาล เปิดโอกาสให้คนไทยสมัครมา คนที่สอบได้ก็จะให้ Green Card อนุญาตให้ทำงาน

ในหน่วยงาน ในโรงพยาบาล ในขณะเดียวกันก็มีนักเรียนแลกเปลี่ยน พวกหมอมา เรียนจบแล้วก็อยู่ทำงานในอเมริกา…

(ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่าจำนวนชาวไทย ที่อาศัยอยู่ในนครชิคาโกนั้นมีจำนวนน้อยกว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิส คือมีจำนวนหลักหมื่น แต่ก็ไม่สามารถทราบจำนวนตัวเลขที่ชัดเจน ว่ามีจำนวนเท่าไร เนื่องจากยังมีคนไทยบางคนที่ยังไม่มีวีซ่าถาวร จึงทำให้ไม่สามารถลงทะเบียนจำนวนประชากรที่ถูกต้องได้ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า คนที่นี่ตัวเลขไม่แน่นอน แม้แต่สถานกงสุลก็บอกตัวเลขที่แน่นอนไม่ได้ เพราะมีพวกโรบินฮูดเยอะ คนไทยที่นี่มีประมาณ 2-3 หมื่นคน แต่ที่เห็นหน้ากันเป็นประจำประมาณหมื่นเศษๆ (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

4.2 สภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนไทยนครชิคาโก

สภาพสังคม

ชุมชนไทยนครชิคาโก มีสภาพเป็นสังคมของกลุ่มคนที่มาประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่มีการศึกษา เช่น พวกแพทย์ และพยาบาล และกลุ่มที่มาเพื่อศึกษาเล่าเรียน โดยในระยะแรกจะเดินทางมาที่นครชิคาโกเพื่อมาประกอบอาชีพเป็นแพทย์ พยาบาล และเมื่อนานเข้าก็มีครอบครัวปักหลักอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

…ระยะแรก กลุ่มคนไทยในชิคาโกส่วนใหญ่ เป็นพวกแพทย์ พยาบาล วิศวกร นักเรียนมีน้อยเพราะค่าใช้จ่ายสูง…

(มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

…คนไทยที่นี่ ส่วนใหญ่เป็นพยาบาล หมอ นักคอมพิวเตอร์ วิศวกร ทำร้านอาหาร และนักเรียน…

(ปกรณ์ สิริจินตกานต์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

นอกจากนี้แล้ว ยังมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ชาวไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่เป็นคนที่มีการศึกษาระดับสูง แบ่งเป็นกลุ่มแพทย์ พยาบาล ที่เป็นกลุ่มใหญ่อย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากชาวไทยในนครลอสแองเจลิสที่มีคนหลากหลายอาชีพปะปนกันไป ดังนี้

…ชุมชนไทยในชิคาโกมีการแบ่งเป็นกลุ่มอย่างชัดเจน คนที่นี่มีน้อยกว่า แอล.เอ ส่วนใหญ่เป็นคนมีการศึกษา ชนชั้นสูง พวกแพทย์ พยาบาล…

(พระมหาวรนพ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2548)

…แต่ก่อนมีหมอ พยาบาลเยอะ จากนั้นพยาบาลเริ่มเกษียณ ทยอยกลับกันไป เสียชีวิตที่นี่ก็เยอะ ต่อมามีพวกทำ business ค้าขายมากขึ้น ร้านอาหารเยอะ ก็มีการเปลี่ยนแปลงมาก

(ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจระดับการศึกษา และอาชีพ ของชาวไทยในนครชิคาโก โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 100 ท่าน พบว่า ชาวไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ตามลำดับ ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ พยาบาล รองลงมา คือ แพทย์ รับจ้าง วิศวกร แม่บ้าน ธุรกิจ พนักงานบริษัท ค้าขาย ร้านอาหารไทย ตามลำดับ

จากข้อมูลดังกล่าว จึงอาจแบ่งกลุ่มประชากรไทยในนครชิคาโก เป็นกลุ่มหลัก ได้ดังนี้

1. กลุ่มแพทย์ พยาบาล วิศวกร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้
2. กลุ่มแม่บ้าน ส่วนใหญ่ได้แก่ ผู้ที่ติดตามครอบครัวมา จะไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน มีหน้าที่ดูแลบ้านและเลี้ยงลูก
3. กลุ่มพนักงาน ลูกจ้าง เช่น พนักงานบริษัท ลูกจ้างร้านอาหาร
4. กลุ่มนักธุรกิจ ส่วนใหญ่ได้แก่ ผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวต่างๆ เช่น บริษัท ค้าขาย ร้านอาหารไทย
5. กลุ่มข้าราชการ ส่วนใหญ่ได้แก่ ข้าราชการสถานกงสุลไทย
6. กลุ่มนักเรียนไทย

อย่างไรก็ตามนอกจากจะพบว่า อาชีพหลักของคนไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่จะเป็นแพทย์และพยาบาลแล้ว ยังพบว่าคนไทยมีทั้งที่ตั้งใจมาทำงานและมาศึกษาเมื่อจบการศึกษาแล้ว ก็มีทั้งคนที่ตัดสินใจอยู่ต่อและบางคนที่กลับไปทำงานในเมืองไทยเมื่อเรียนจบ ซึ่งอาจจะต่างจากชาติอื่น เช่น ลาว เขมรเวียดนาม ที่เขาหนีมา และมาตั้งรกรากอยู่ที่นี่เลยไม่กลับ (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

ชาวไทยในนครชิคาโก ถ้าเปรียบเทียบกลุ่มเอเชียอื่น เช่น ลาว เขมร เวียดนาม จะเห็นว่าจะมีสถานภาพทางสังคมที่ดีกว่า เป็นที่ยอมรับมากกว่า เพราะส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีความรู้ เดินทางมาประกอบอาชีพแพทย์ พยาบาล ซึ่งนับเป็นอาชีพที่มีเกียรติในวงสังคม มากกว่ากลุ่มอื่นๆที่เป็นพวกผู้อพยพ ต้องต่อสู้ดิ้นรนในการครองชีพมากกว่า

สภาพวัฒนธรรม

นครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพราะมีคนหลากหลายเชื้อชาติอาศัยอยู่เช่นเดียวกับเมืองอื่นๆของประเทศสหรัฐอเมริกา ชุมชนไทยในนครชิคาโกจึงแวดล้อมไปด้วยผู้คนที่มีความหลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีชาวเม็กซิกัน โปแลนด์ ไอริช ยิว และคนเอเชีย เช่น จีน เกาหลี อินเดีย เวียดนาม ลาว เขมร เป็นต้น (พระมหานงค์, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2548)

นอกจากนครชิคาโก จะเต็มไปด้วยผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติแล้ว ยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมตามไปด้วย จะพบว่าแต่ละกลุ่มที่มีความเข้มแข็งก็จะรวมกลุ่มกัน แสดงออกทางวัฒนธรรมของตน กลุ่มที่เข้มแข็งมาก น่าจะเป็นชาวจีน เกาหลี ส่วนมากจับกลุ่มกันเหนียวแน่น มี China Town เป็นย่านของเขาที่มีวิถีชีวิต วัฒนธรรมแบบจีนอยู่ (พระมหาวีรศักดิ์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2548) ชาวเกาหลีเท่าที่ดูจะรวมตัวกันเหนียวแน่น นั่นอาจเป็นเพราะว่าเวลาเข้ามาอยู่ในชิคาโก ส่วนมากจะอยู่กันเป็นกลุ่มก้อนกัน คืออยู่ใกล้ๆกันหมด การร่วมมือทำกิจกรรมหรือทำอะไรจะดูเป็นปึกแผ่น (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

อย่างไรก็ตามแม้ชาวไทยในนครชิคาโกจะกระจายกันอยู่ทั่วไป ยังไม่มีการรวมตัวของชุมชนเป็นลักษณะเมือง (Town) ที่ชัดเจน แต่ชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโก ก็ยังคงมีการรวมกลุ่มกันทางวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสมาคม ชมรม และยังคงมีวิถีความเป็นอยู่และวัฒนธรรมแบบไทย เราจึงยังคงมีวัฒนธรรมไทย อาหารไทย ฝรั่งรู้จักเราเป็นที่ยอมรับ(พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนไทยในนครชิคาโกยังมีความเหนียวแน่นในการสืบสานความเป็นไทยไว้ได้อย่างดีเยี่ยม พบว่ามีการรวมตัวจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีอย่างสม่ำเสมอ โดยมีสมาคมต่างๆเป็นแกนนำในการจัด เช่น สมาคมไทยแห่งรัฐอิลลินอยส์ สมาคมชาวเหนือ สมาคมชาวใต้ สมาคมอีสาน สมาคมแพทย์ สมาคมพยาบาล เป็นต้น สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียน

เป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณีต่างๆ อย่างในการจัดงานวันสงกรานต์ที่จะถึงนี้ก็มีสมาคมพยาบาลเป็นแกนหลักในการจัดงาน (ดร.พระมหาพยอม, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2548)

คนไทยส่วนใหญ่จะมีการรวมตัวกันที่วัดไทย โดยเฉพาะที่วัดธัมมาราม ชิคาโกซึ่งเป็นวัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก คนไทยส่วนใหญ่จะมารวมตัวกันเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และร่วมกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมที่วัดไทย เช่นวัดธัมมาราม ที่เป็นวัดแห่งแรกในชิคาโก (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

ในส่วนของความเชื่อและประเพณีพบว่า ชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อและนับถือศาสนาพุทธ การเคารพกราบไหว้พระพุทธรูป และพระสงฆ์ นิยมมาทำบุญที่วัดไทย ในนครชิคาโกมีวัดไทยถึง 5 วัดด้วยกันได้แก่ วัดธัมมาราม วัดพุทธธรรม วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดป่าธรรมชาติ (วัดป่าชิคาโก เน้นกรรมฐาน) วัดศูนย์ภาวนาชิคาโก (วัดธรรมกาย) (ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

สำหรับวัดธัมมารามซึ่งเป็นวัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก และเป็นวัดไทยแห่งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการประกอบพิธีผูกพัทธสีมา เป็นวัดที่ชาวไทยในนครชิคาโกเลื่อมใสศรัทธามาร่วมทำบุญที่วัดเกือบทุกวัน เช่นมาช่วยทำอาหารถวายภัตตาหารเช้าและถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์อย่างสม่ำเสมอ มาปฏิบัติธรรมทำวัตรสวดมนต์เช้าสวดมนต์เย็น นั่งวิปัสสนากรรมฐาน มาร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา งานกฐิน เป็นต้น รวมทั้งร่วมงานประเพณีต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และวันสำคัญของชาติไทย เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถฯ ซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจมาร่วมงานจำนวนมาก

นอกจากนี้ ชาวไทยในนครชิคาโกยังมีความผูกพันกับศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตไทย โดยมีศูนย์กลางสำคัญคือวัดไทย คนไทยที่นี่นิยมมาทำบุญที่วัด เช่น ทำบุญวันเกิด วันแต่งงาน งานศพ (ไตรรัตน์ เอี่ยมสมุทร, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2548)

อาจกล่าวได้ว่า แม้ชาวไทยในนครชิคาโกจะอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมแบบอเมริกัน และวัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่หลากหลายในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ชาวไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ก็ยังคงเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติตนแบบไทย

4.3 ประวัติชุมชนไทยนครชิคาโก

นครชิคาโก มลรัฐอิลลินอยส์ นับเป็นเมืองสำคัญอีกเมืองหนึ่งที่มีคนไทยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นระยะเวลานานหลายสิบปีแล้ว รวมทั้งชาวไทยเหล่านี้ก็ยังพยายามรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ เรายังคงพบเห็นคนไทยมาที่วัดไทย มาทำบุญ มาร่วมกิจกรรมตามประเพณีในวันสำคัญทางศาสนา และวันสำคัญของชาติไทย เช่นเดียวกับคนไทยในนครลอสแองเจลิส

การอพยพมาอาศัยอยู่ในนครชิคาโก

จากการศึกษาพบว่า ในระยะแรกชาวไทยในนครชิคาโกเดินทางมาเพื่อประกอบอาชีพเป็นแพทย์หรือพยาบาลเป็นส่วนใหญ่ และมีบางส่วนเข้ามาเพื่อศึกษาเล่าเรียน ดังปรากฏข้อมูลดังนี้

> …ในระยะแรกคนไทยที่เดินทางมาอาศัยอยู่ในชิคาโก มาแบบจุดประสงค์ต่างจากชาวเอเชียชาติอื่น คือมาเพื่อทำงานและเพื่อการศึกษา แต่ชาวเอเชียชาติอื่น เช่น เขมร เวียดนาม มาแบบผู้อพยพ…
>
> (ปกรณ์ สิริจินตกานต์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

> …คนไทยรุ่นแรกๆเป็นพวกหมอ พยาบาล ได้ทุนมาศึกษาต่อบ้าง บางส่วนตั้งใจมาทำงาน…
>
> (พิพิธ เจียมมงคลทิพย์ (สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548)

> …แรกช่วงสงครามเกาหลี เวียดนาม อเมริกาขาดแคลนหมอ พยาบาล เปิดโอกาสให้คนไทยสมัคร คนที่ได้ก็จะให้ Green Card อนุญาตให้ทำงานในหน่วยงาน ในโรงพยาบาล พยาบาลรุ่นแรก เช่น ม.ร.ว.พีพวงคำ ในขณะเดียวกันก็มีนักเรียนแลกเปลี่ยน พวกหมอมาเรียนจบแล้วก็อยู่ทำงานในอเมริกา…
>
> (ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

นอกจากพวกแพทย์และพยาบาลจะอาศัยและตั้งรกรากอยู่ในนครชิคาโกเป็นจำนวนมากแล้ว ในระยะต่อมาก็จะมีพวกนักธุรกิจ เจ้าของร้านอาหารไทย และอาชีพอื่นๆทั่วไปมาทำงานในนครชิคาโกมากขึ้น ส่วนนักเรียนไทยก็จะมีบ้างแต่ไม่มาก ดังนี้

> …คนไทยที่มาอยู่ในชิคาโกช่วงแรกส่วนใหญ่เป็นพวกพยาบาลและแพทย์ มีนักศึกษาบ้างที่เข้ามา ระยะหลังก็มีอาชีพอื่นๆทั้งเจ้าของร้านอาหารไทย นักธุรกิจ และคนทำงานทั่วไป …
>
> (แสวง ชำนาญกิจ,สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

> …ช่วงหลังคนที่มาเรียนยังมีอยู่ แต่เริ่มน้อยลง คนที่มีเงินจึงจะมาเรียนได้ แต่ก่อนมีพยาบาลเยอะ จากนั้นพยาบาลเริ่มเกษียณ ทยอยกลับกันไป เสียชีวิตที่นี่ก็เยอะ ต่อมามีพวกทำ Business ค้าขายมากขึ้น ร้านอาหารเยอะ ก็มีการเปลี่ยนแปลงมาก…
>
> (ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่าคนไทยที่เดินทางมาอาศัยอยู่ในชิคาโกส่วนใหญ่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อมาประกอบอาชีพเป็นแพทย์และพยาบาล บางส่วนเดินทางเพื่อมาศึกษาต่อ เมื่อนานวันเข้าก็มีส่วนหนึ่งที่ไม่ได้เดินทางกลับเมืองไทย ตั้งบ้านเรือนถาวรอยู่ในชิคาโก

4.4 การรวมตัวของชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก

จุดเริ่มของการรวมตัว

จุดเริ่มของการรวมตัวของชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก คือการพบปะสังสรรค์กันตามบ้านของเพื่อนฝูง ดังปรากฏข้อมูลจากคำบอกเล่าของคนไทยที่อาศัยอยู่ในนครชิคาโกเป็นระยะเวลาหลายสิบปีว่า คนไทยที่มาอยู่ในชิคาโกระยะแรก จะมารวมตัวกันตามบ้านเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548) ซึ่งสอดคล้องกับ ดร.พระมหาบุญชู ที่ว่า แรกที่ยังไม่มีวัด คนไทยมาพบปะสังสรรค์กันตามบ้านเพื่อนฝูง (ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่าการรวมตัวของคนไทยในนครชิคาโกในระยะแรก จะเป็นการพบปะกันฉันท์

พี่น้องเพื่อนฝูง เพื่อสังสรรค์ พูดคุย และช่วยเหลือกันมากกว่าอย่างอื่น ดังที่หลายท่านให้ข้อมูลไว้ดังนี้

> …ช่วงเริ่มต้น มีคนไทยอยู่น้อย รู้จักกันเกือบหมด ช่วยเหลือกัน ทุกอาทิตย์จะนำอาหาร เรียกว่า Pot Luck หมุนเวียนไปรับประทานตามบ้านเพื่อน…
>
> (มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

> …คนไทยในชิคาโกผู้ที่มาอยู่แรกๆจะเป็นคนที่มีน้ำใจดี พอมีคนไทยรุ่นใหม่มาถึงก็ให้การช่วยเหลือให้ตั้งตัวได้ ก็ทำให้เกิดการรู้จักกันและเป็นกลุ่มก้อนในชั้นต้น…
>
> (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจว่า แม้ชุมชนไทยในนครชิคาโกจะเป็นชุมชนขนาดเล็ก แต่คนไทยเหล่านั้นก็อยู่อย่างสบายไม่ต้องต่อสู้ดิ้นรนมากเหมือนคนเอเชียชาติอื่น เช่น ลาว เขมร เวียดนาม เป็นต้น ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า

> …ชุมชนไทยในชิคาโก เราไม่ได้เป็น Minority ต้องค่อยๆเป็นค่อยๆไป คนไทยไม่ต้อง Fight เหมือนคนลาว เขมร เวียดนาม คนไทยจะอาศัยการพึ่งพาช่วยเหลือกัน…
>
> (พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าการรวมตัวของคนไทยในระยะแรกจะเป็นการรวมตัวเพื่อการพบปะสังสรรค์ และเพื่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันฉันท์พี่น้อง เพื่อนฝูงกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งก็สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยที่ชอบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

พัฒนาการของการรวมตัว

หลังจากที่ชาวไทยในนครชิคาโก มีการพบปะสังสรรค์กันตามบ้านเพื่อนฝูงมากขึ้น ก็มีแนวคิดที่จะตั้งสมาคมไทยขึ้น ในที่สุดก็สามารถตั้งสมาคมไทยแห่งรัฐอิลลินอยส์ขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2512 โยมีนายแพทย์พิพิธ เจียมมงคลทิพย์ เป็นนายกสมาคมไทยคนแรก ดังปรากฏข้อมูลดังนี้

> ...ระยะแรกๆ พี่เรณู แก่นเรณู คิดชักชวนให้ตั้งสมาคมไทยในชิคาโกขึ้น ตั้งแต่สมาคมไทยเริ่มตั้งขึ้นในปี 1969 (พ.ศ.2512) ผมก็ได้รับเลือกเป็นนายกของสมาคมเป็นคนแรก...
>
> (พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, 2541: 10)

ในระยะเริ่มต้น สมาคมไทยแห่งรัฐอิลลินอยส์ มีคนไทยเป็นสมาชิกประมาณ 100 กว่าคน และใช้สถานที่จัดประชุมและจัดงานของสมาคมที่ Cook County Hospital(เอกอนันต์ สังกรณีวรรณ, อ้างถึงในพิพิธ เจือมงคลทิพย์, 2541: 48)

ต่อมาเมื่อมีวัดไทยเกิดขึ้น ชาวไทยในนครชิคาโกที่รวมตัวกันก่อตั้งสมาคมต่างๆ เช่น สมาคมอีสาน สมาคมชาวเหนือ สมาคมชาวใต้ สมาคมแพทย์ สมาคมพยาบาล เป็นต้น ก็ได้อาศัยวัดไทยเป็นที่ประชุมทำกิจกรรมของสมาคมในเวลาต่อมา

นอกจากนี้ยังพบว่า ในปัจจุบันชุมชนไทยในนครชิคาโก มีการรวมกลุ่มกันมากมายหลายสมาคม และส่วนใหญ่จะมารวมกลุ่มสมาคมเพื่อพบปะสังสรรค์ หรือประชุมกัน ชุมชนไทยในชิคาโกส่วนใหญ่เป็นคนมีการศึกษา มีกลุ่มสมาคมต่างๆ เช่น สมาคมไทย สมาคมชาวเหนือ สมาคมชาวใต้ สมาคมอีสาน สมาคมแพทย์ สมาคมพยาบาล สมาคมนักกอล์ฟ สมาคมร้านอาหารไทย เป็นต้น (พระมหาวรนพ, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2548) ชุมชนไทยในชิคาโก มีสมาคมและชมรมของคนไทยประมาณ 10 แห่ง รวมทั้งมีหน่วยราชการ 2 แห่ง ได้แก่ สถานกงสุลไทย ณ นครชิคาโก (เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2522) และสำนักงานส่งเสริมสินค้าในต่างประเทศ ณ นครชิคาโก (เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2534) (www.thaitownusa.com)

วัดไทย : ศูนย์กลางของการรวมตัว

เมื่อชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก มีการรวมตัวกันตั้งสมาคมไทยแล้ว หลังจากนั้น ก็มีแนวคิดที่จะสร้างวัดขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชน แรกที่ยังไม่มีวัด คนไทยมาพบปะสังสรรค์กันตามบ้าน นิมนต์พระผู้ใหญ่มาจากเมืองไทย คนมารวมกันเยอะก็เลยคิดหาทุนกันขึ้นเพื่อสร้างวัด (ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

ในระยะแรกพบว่าก่อนที่จะมีการตั้งวัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก ได้มีการก่อตั้งเป็นศูนย์พุทธศาสนาไทยแห่งรัฐอิลลินอยส์ขึ้นก่อน โดยมีนายแสวง ชำนาญกิจ เป็นประธานศูนย์

พระพุทธศาสนาไทยคนแรก เริ่มก่อตั้ง เมื่อ พ.ศ.2517 (พระเทพประสิทธิมนต์, อ้างถึงใน พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, 2541: 21)

แสวง ชำนาญกิจ (สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548) ได้กล่าวถึงการริเริ่มก่อตั้งวัดไทยในนครชิคาโก ไว้ดังนี้

> ...มาอยู่ชิคาโกได้ปีสองปีก็เลยคิดว่าที่นี่น่าจะมีวัด เพราะเมื่อก่อนช่วงแรกยังไม่มีวัด เลยประชุมกันหลายคน อยากให้มีวัด มีคราวหนึ่งสมเด็จพระสังฆราชท่านอยู่ที่วัดราชบพิตร ท่านมาทอดกฐินที่แอล.เอ.ก็เลยทำหนังสือนิมนต์ให้ท่านมาที่นี่ ท่านก็รับนิมนต์มา พวกเราบอกว่าอยากมีวัด อยากให้ท่านเป็นประธานในการหาทุนสร้างวัด ท่านบอกว่าในชั้นแรกให้เริ่มเป็นศูนย์พุทธศาสนาเสียก่อน ในเวลาต่อมาจึงค่อยหาทุนสร้างวัด...

ถึงแม้จะมีศูนย์พระพุทธศาสนาไทยเกิดขึ้นแล้ว แต่ชาวไทยในชิคาโกก็ยังมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะให้มีวัดไทยเกิดขึ้น ด้วยสาเหตุสำคัญคือ วัดเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นศูนย์กลางแห่งการรวมตัวของชุมชนไทยที่ดีที่สุด ดังที่นายแพทย์พิพิธ เจียมมงคลทิพย์ เล่าว่า คนไทยมาแรกๆ ไม่มีพระ ไม่มีวัด ต้องอาศัยวัดญี่ปุ่น ซึ่งไม่ตรงนักอยู่เรื่อยๆ ต่อมาพยายามรวมกลุ่มตั้งศูนย์พุทธศาสนา ร่วมกันก่อตั้งกับคุณแสวง ชำนาญกิจ และกลุ่มกรรมการคนอื่นๆ อาศัยสถานที่ Cook County Hospital ก็ดำเนินการมาเรื่อยๆ แต่ศูนย์ก็คือศูนย์ไม่ใช่วัด จึงใช้ศูนย์เป็นที่รวมชั่วคราวและคิดหาทุนสร้างวัด (พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548) ซึ่งสอดคล้องกับที่ กงสุลใหญ่ ณ นครชาโก (นายเชต ธีรพัฒนะ) ให้ความเห็นไว้ว่า สาเหตุสำคัญของเราที่มารวมตัวกัน ก็คือ วัด ศาสนา นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่ คือจะอย่างไรก็แล้วแต่ก็ต้องพึ่งพิธีกรรมทางศาสนา ก็เป็นเหตุให้มารวมตัวกันเป็นกลุ่ม พอเมื่อรวมตัวกันได้พอสมควรแล้วก็นึกถึงความสำคัญของศาสนาก็จะมีความพยายามจัดตั้งวัด (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม คน2548)

เมื่อคนไทยในนครชิคาโกมีการพบปะกันมากขึ้น วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางในการรวมตัวเพื่อพบปะสังสรรค์และจัดกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีขึ้น ซึ่งวัดธัมมารามชิคาโก นับเป็นวัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า

> …ตอนแรกๆคนไทยเกาะกลุ่มกัน ส่วนใหญ่มารวมกันที่วัด วัดแห่งแรกที่สร้างขึ้นในชิคาโก คือ วัดธัมมาราม ก็มาเจอกันเวลาที่มีเทศกาลต่างๆ…

(ปกรณ์ สิริจินตกานต์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

…แต่ก่อนนั้นเรามีวัดอยู่วัดเดียว คือ วัดธัมมาราม เริ่มตั้งแต่สมัยที่เช่าบ้านเป็นวัด ต่อมาก็ไปซื้อที่โบสถ์กรีกทำเป็นวัด และหลังจากนั้นก็ย้ายมาอยู่ที่นี่ …

(พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

จากข้อมูลดังกล่าว จึงพอจะสรุปได้ว่า วัดไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะวัดไทยแห่งแรก คือ วัดธัมมาราม จึงนับเป็นศูนย์กลางแรกเริ่มที่สำคัญในการรวมตัวของคนไทยในนครชิคาโก ที่ก่อตั้งมาเป็นระยะเวลานานหลายสิบปี

ลักษณะของการรวมตัวในชุมชน

ชาวไทยชุมชนไทยนครชิคาโกส่วนใหญ่จะอาศัยกระจายอยู่ทั่วไปในนครชิคาโก และจะมารวมตัวกันเมื่อมีกิจกรรมสำคัญต่างๆ ทางประเพณีและวัฒนธรรม ดังนี้

…คนไทยรวมตัวกันเราจะสังเกตเห็นได้อย่างหนึ่งว่า คนไทยรวมตัวกันเมื่อมีความจำเป็น คนไทยในชิคาโกผู้ที่มาอยู่แรกๆจะเป็นคนที่มีน้ำใจดี พอมีคนไทยรุ่นใหม่มาถึงก็ให้การช่วยเหลือให้ตั้งตัวได้ ก็ทำให้เกิดการรู้จักกันและเป็นกลุ่มก้อนในชั้นต้น…

(เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

มีข้อสังเกตว่า การรวมตัวของคนไทยส่วนใหญ่จะเป็นการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งอาจจะแตกต่างจากบางประเทศ เช่น จีน เกาหลี ซึ่งเป็นการรวมตัวกันเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มของคนไทยจึงอาจไม่เหนียวแน่นเท่าคนจีน หรือคนเกาหลี ซึ่งจะรวมกลุ่มตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้ๆกัน และประกอบอาชีพในเขตที่อยู่อาศัยของตน ในขณะที่คนไทยอยู่กันกระจัดกระจาย ส่วนใหญ่เท่าที่ดู เมื่อเปรียบเทียบกับบางชาติที่เห็นๆส่วนใหญ่มีกิจรรมการรวมตัวคล้ายๆกัน รวมตัวทำสมาคมกลุ่มต่างๆ มีกิจกรรมต่างๆช่วยเหลือสนับสนุนกัน คนไทยเราก็มีเช่นนั้นเหมือนกัน แต่ในแง่หนึ่งก็คือ พวกเรารวมตัวกันเมื่อเทียบกับจีน เกาหลี เท่าที่ดูจะรวมตัวกันเหนียวแน่นกว่า นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าเวลาเข้ามาอยู่ในชิคาโก ส่วนมากจะอยู่กันเป็นกลุ่มก้อนกัน คืออยู่ใกล้ๆกันหมด อย่างพวกเกาหลีจะอยู่ทาง Lincon Wood กันเป็นส่วนใหญ่ การร่วมมือกันทำกิจกรรมหรือทำอะไรจะดูเป็นปึกแผ่นกว่า แต่ในขณะที่คนไทยกระจายกันอยู่ทั่วไปหมดเลย

เพราะฉะนั้นโอกาสที่จะมารวมกลุ่มกัน หรือทำกิจกรรมอะไรก็ลำบาก เป็นข้อเสียเปรียบอย่างหนึ่งเหมือนกัน แต่ว่าอย่างอื่นทั่วไปแล้ว ก็รวมตัวกันดีเหมือนกัน ไม่ต่างจากประเทศอาเซียนที่มา ส่วนคนอเมริกันส่วนใหญ่ก็จะมีหลากหลายกลุ่ม ชอบความอิสระ(เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้แล้ว จะเห็นว่ากลุ่มของคนไทยมักเป็นกลุ่มของคนที่เดินทางมาศึกษาในนครชิคาโก บางส่วนจบการศึกษาก็กลับประเทศไทย และบางส่วนก็ตั้งรกรากสร้างครอบครัวอยู่ ซึ่งแตกต่างจากบางชนชาติ เช่น ลาว เวียดนาม ที่อพยพเข้ามา ที่ต้องพยายามรวมกลุ่มให้เหนียวแน่นเพื่ออำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ และการเมือง พวกเราที่มามีหลายอาชีพ อาชีพหลักก็คือพวกแพทย์ ส่วนใหญ่มาศึกษากัน และบางคนก็ตัดสินใจอยู่ต่อ บางคนก็กลับไปทำงานเมืองไทย คือเราจะต่างจากชาติอื่น คือชาติอื่นส่วนมากที่เข้ามา ยกตัวอย่างเช่น ลาว เวียดนาม เขาหนีมา อพยพมาและมาตั้งรกรากอยู่ที่นี่เลยไม่กลับ เพราะฉะนั้นความแตกต่างนี่เป็นอันหนึ่ง ถ้าจะพูดถึงความแตกต่างคนไทยมาอยู่ที่นี่ส่วนใหญ่มาเรียน มาทำมาหากิน แล้วก็กลับไปอยู่เมืองไทย เพราะเมืองไทยก็ยังเป็นสถานที่ที่ยังมีความสุข แต่พวกลาว เวียดนาม เขาไม่กลับ เขามาอยู่นี่เลย เพราะฉะนั้นเขาอาจจะ active มากหน่อย ในเรื่องของการทำมาหากิน ในเรื่องของการเมือง เขาจะพยายามถีบตัวเขาให้เข้าไปมีส่วนมีสิทธิในเรื่องการเมืองมาก เขาจะพยายามถีบตัวเขาให้เข้าไปมีส่วนมีสิทธิในเรื่องการเมืองมาก แต่ของพวกเรานี่ไม่ค่อยเข้าไป (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

อย่างไรก็ตาม แม้ชาวไทยในนครชิคาโก จะอยู่ในสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย แต่ชาวไทยเหล่านี้ ก็ยังคงพยายามรักษาและสืบสานเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่แตกต่างจากชาวอเมริกันและชาวเอเชียชาติอื่นไว้ให้คงอยู่สืบไป และจะเห็นได้ว่าสถานภาพของชาวไทยในนครชิคาโกจะได้รับการยอมรับจากชาวอเมริกัน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างค่อนข้างสุขสบายมากกว่าคนเอเชียชาติอื่น เช่น ลาว เขมร เวียดนามที่มาในลักษณะผู้อพยพต้องต่อสู้ดิ้นรนมากกว่า

สรุปสภาพชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา: นครชิคาโก

จากการศึกษาพบว่า ชุมชนไทยในนครชิคาโก เป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่รองจากชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ชุมชนไทยในนครชิคาโกจะแตกต่างจากชุมชนไทยในเมืองไทยซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน แต่จะมีลักษณะคล้ายชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสที่จะมีการ

ตั้งบ้านเรือนอยู่กระจายกันทั่วไปในนครชิคาโก แม้จะยังไม่มี “ไทยทาวน์” เป็นของตัวเอง เหมือนชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส แต่ก็จะมีการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนส่วนใหญ่ที่วัดไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะที่วัดธัมมาราม ซึ่งเป็นวัดแห่งแรกและมีขนาดใหญ่

หากต้องการพบปะชาวไทยในนครชิคาโก วิธีการที่ง่ายและสะดวกที่สุดก็คือ เดินทางมาที่วัดไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะวัดธัมมาราม ชิคาโก เพราะจะมีคนไทยแวะเวียนมาทำบุญ ที่วัดอยู่เสมอ เช่น มาถวายภัตตาหารเช้า ภัตตาหารเพล ทำบุญวันเกิด ถวายสังฆทาน มาช่วยงานวัด เช่น ปลูกผักในสวนหลังวัด เป็นต้น รวมทั้งมาสวดมนต์ ไหว้พระตอนเช้า มานั่งสมาธิ กรรมฐาน ในช่วงเย็น และจะพบคนไทยมากที่สุดในช่วงงานบุญตามประเพณีต่างๆ เป็นที่สังเกตว่าที่วัดไทยในนครชิคาโกจะไม่มีตลาดนัดวันเสาร์อาทิตย์ เหมือนกับวัดไทยในนครลอสแองเจลิส แต่ก็พบว่าบางครั้งที่ทางวัดมีผลผลิตจากสวนผักที่เหลือจากการบริโภค ก็จะมีญาติโยมช่วยเก็บมาจำหน่ายนำรายได้บำรุงวัดอยู่เนืองๆ

ชุมชนไทยนครชิคาโก มีสภาพเป็นสังคมของกลุ่มคนที่มาประกอบอาชีพ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพวกที่มีการศึกษา เช่น พวกแพทย์ และพยาบาล และกลุ่มที่มาเพื่อศึกษาเล่าเรียน โดยในระยะแรกจะเดินทางมาที่นครชิคาโกเพื่อมาประกอบอาชีพเป็นแพทย์ พยาบาล และเมื่อนานเข้าก็มีครอบครัวปักหลักอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้แล้ว ยังมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ชาวไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่เป็นคนที่มีการศึกษาระดับสูง แบ่งเป็นกลุ่มแพทย์ พยาบาล ที่เป็นกลุ่มใหญ่อย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากชาวไทยในนครลอสแองเจลิสที่มีคนหลากหลายอาชีพปะปนกันไป

ชาวไทยในนครชิคาโกจะกระจายกันอยู่ทั่วไป ยังไม่มีการรวมตัวของชุมชนเป็นลักษณะเมือง (Town) ที่ชัดเจน แต่ชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโก ก็ยังคงมีการรวมกลุ่มกันทางวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสมาคม ชมรม และยังคงมีวิถีความเป็นอยู่และวัฒนธรรมแบบไทย

นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนไทยในนครชิคาโกยังมีความเหนียวแน่นในการสืบสานความเป็นไทยไว้ได้อย่างดีเยี่ยม พบว่ามีการรวมตัวจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีอย่างสม่ำเสมอ โดยมีสมาคมต่างๆเป็นแกนนำในการจัด เช่น สมาคมไทยแห่งรัฐอิลลินอยส์ สมาคมชาวเหนือ สมาคมทักษิณ สมาคมอีสาน สมาคมแพทย์ สมาคมพยาบาล เป็นต้น สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพในการจัดงานประเพณีต่างๆ

จากการสังเกตพบว่าชุมชนไทยนครชิคาโกแตกต่างจากชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส คือ ไม่มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของชุมชนเลย ส่วนใหญ่ถ้าจะหาอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็ต้องรอส่งมาจากชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส แต่ก็มีบ้างที่ข่าวสารของคนไทยจากทางชิคาโกจะส่งไปลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในนครลอสแองเจลิส การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆจึงมักมีศูนย์กลางคือวัดธัมมาราม ชิคาโก และวัดไทยอื่นๆ ส่วนการติดตามข่าวสารจากเมืองไทยก็ยังสามารถรับชมได้จากรายการโทรทัศน์ Thai TV Global Network โดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ทางช่อง 5 เช่นเดียวกับชาวไทยในนครลอสแองเจลิส และที่เหมือนกับชาวไทยในนครลอสแองเจลิสอีกอย่างหนึ่งคือ การพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์สังคม การเมือง และบันเทิงของไทย รวมทั้งการนิยมฟังเพลงไทย ดูละครไทยเช่นเดียวกัน

คนไทยส่วนใหญ่จะมีการรวมตัวกันที่วัดไทย โดยเฉพาะที่วัดธัมมาราม ชิคาโกซึ่งเป็นวัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก คนไทยส่วนใหญ่จะมารวมตัวกันเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และร่วมกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรม

ในส่วนของความเชื่อและประเพณีพบว่า ชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อและนับถือศาสนาพุทธ การเคารพกราบไหว้พระพุทธรูป และพระสงฆ์ นิยมมาทำบุญที่วัดไทย ในนครชิคาโก มลรัฐอิลลินอยส์มีวัดไทยจำนวน 5 วัดด้วยกันได้แก่ วัดธัมมาราม วัดพุทธธรรม วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดป่าธรรมชาติ (วัดป่าชิคาโก เน้นกรรมฐาน) วัดภาวนาชิคาโก (วัดธรรมกาย)

ชาวไทยในนครชิคาโกยังมีความผูกพันกับศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตไทย โดยมีศูนย์กลางสำคัญคือวัดไทย คนไทยที่นี่นิยมมาทำบุญที่วัด เช่น ทำบุญวันเกิด วันแต่งงาน งานศพ

แม้ชาวไทยในนครชิคาโกจะอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมแบบอเมริกัน และวัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่หลากหลายในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ชาวไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ก็ยังคงเลือกที่จะประพฤติปฏิบัติตนแบบไทย

การปรับตัวทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทยในนครชิคาโกสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เกิดความแตกแยกหรือขัดแย้งทางวัฒนธรรม พ่อแม่คนไทยมักจะสอนลูกที่อยู่ใน

ประเทศสหรัฐอเมริกา ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ให้รู้จักปรับตัว วางตัวให้เหมาะสม

สำหรับคนไทยที่อยู่ในนครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากคนไทยเป็นคนกลุ่มน้อย ดังนั้นในเด็กไทยรุ่นหลังๆที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา และได้รับสัญชาติอเมริกัน จะมีแนวโน้มที่จะรับวัฒนธรรมอเมริกันเข้ามาประพฤติปฏิบัติค่อนข้างมาก ถ้าพ่อแม่ ครอบครัวไม่พยายามปลูกฝังหรือสืบทอดความเป็นไทยให้แก่เด็ก

ในส่วนของการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก พบว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก นอกจากจะพยายามจัดการศึกษาให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่นแล้ว ยังต้องนำแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือแนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรมมาใช้ด้วย เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส

ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพรหมวชิรญาณ และชาวไทยในชุมชนไทย ในนครชิคาโก จึงได้พยายามจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีการเปิดสอนในวันอาทิตย์ในระยะแรก และในภาคฤดูร้อนในระยะต่อมา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนระบบอเมริกันเหมือนเด็กอเมริกันอื่นๆ ขณะเดียวกันก็ให้มีการได้รับการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรมไทยในเวลาที่ว่างจากการเรียนในเวลาปกติ เช่นในวันหยุดวันอาทิตย์ และในช่วงปิดเรียนภาคฤดูร้อน เพื่อให้เด็กได้รับการปลูกฝังและเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงตัวตน และอัตลักษณ์แห่งความเป็นไทยของพ่อแม่ บรรพบุรุษของตนเอง

นอกจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก จะมีครูอาสาสมัครในท้องถิ่นมาช่วยสอนแล้ว ยังมีครูอาสาสมัครจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาช่วยสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กไทยในนครชิคาโกด้วยเช่นเดียวกับในนครลอสแองเจลิส

บทที่ 5

คุณค่าของความเป็นไทยและการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

1. ความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ความเป็นคนไทยส่วนใหญ่นั้นเกิดมาพร้อมกับคนไทย คือมีติดตัวมาแต่กำเนิดโดยสายเลือด ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกันนั้นเป็นความรู้สึกที่สูงสุด เป็นความรู้สึกที่ทำให้เสียสละต่อกันได้ เพราะเหตุว่าเราถือว่า เราเป็นญาติกัน เป็นคนไทยด้วยกัน (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2503: 16) ความรู้สึกดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียว การรวมกลุ่มเป็นพวกเดียวกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ด้วยเห็นว่าเป็นคนไทยด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ไมเคิล เมอร์แมน (Micheal Moerman,1965:1221) ได้กล่าวไว้ว่า…การที่จะบอกว่าใครเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใดนั้นขึ้นอยู่กับตัวบุคคลนั้นเองเป็นผู้วินิจฉัยว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใด…

ความรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์ใด จึงเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นด้วยความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่จะเลือกเอง ตัดสินใจเอง ไม่มีใครสามารถไปบังคับได้ เช่นเดียวกับความรู้สึกของชาวไทย ก็ย่อมเกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละคนว่า รู้สึกตนว่าเป็นคนไทย มีความเป็นไทย เป็นความรู้สึกว่าคนไทยทุกคนเป็นญาติพี่น้องกัน พร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยโดยทั่วไปนั้นนอกจากจะหมายถึง ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีความแตกต่างจากคนชาติอื่น อันได้แก่ ชาติ ศาสนา วัฒนธรรม แล้วยังรวมถึงจิตสำนึกในความเป็นไทย และความรู้สึกสูงสุดที่ว่า ความเป็นไทยเกิดมาพร้อมกับคนไทย ติดตัวมาแต่กำเนิดโดยสายเลือด ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกัน เป็นญาติพี่น้อง เป็นพวกเดียวกัน ที่สามารถเสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณค่าของความเป็นไทยและการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาโดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของชาวไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส และนครซิคาโก เกี่ยวกับความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในชุมชนไทยทั้งสองแห่ง ซึ่งปรากฏข้อมูลตามรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

จากการสัมภาษณ์ชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า ความเป็นไทย ไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

ผู้ให้ความหมาย	ความหมาย
พระราชธรรมวิเทศ	วัดไทย ศาสนาพุทธ วัฒนธรรม ประเพณีไทย
พระมหาบุญเริ่ม	ภาษาไทย กิริยามารยาทแบบไทย เช่น การไหว้
พระมหาสุมณฑ์	ภาษาไทย ความนิ่มนวลอ่อนหวาน มีน้ำใจ ไมตรี เอื้อเฟื้อ
นายอิสินทร สอนไว	ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย พิธีกรรม เช่น งานแต่งงาน งานศพ
นางนันทนา ศิวะเกื้อ	ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย
นาบบุญเลิศ บุญศุขะ	การเคารพผู้ใหญ่ การไหว้ สวัสดี ภาษาไทย ชาติไทย พระเจ้าอยู่หัว ศาสนา วัด ขนบธรรมเนียม ประเพณี
นายสำเภา พงศ์เวช	ประเทศไทย พระมหากษัตริย์ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม อาหารไทย
นายสมพงศ์ อินทรพฤกษ์	วัดไทย ในหลวง พระราชินี
นายอุดมศักดิ์ วิชัยทา	วัด พระ ศาสนา วัฒนธรรม
นายธีร์ธวัช ตันวัฒนะ	รำไทย ดนตรีไทย ประเพณี วัฒนธรรมไทย วันสำคัญทางศาสนา อาหารไทย
นายเอนก กรโกศล	ภาษาไทย ชาติไทย ศาสนา พระเจ้าอยู่หัว
นายสุรพงษ์ ชิโนทัยกุล	ภาษาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย
นายสมชาติ บุญนาค	ภาษาไทย วัดไทย ศาสนา พระเจ้าอยู่หัว
นายต่อศักดิ์ ผดุงโยธา	รู้สึกว่าเป็นคนไทย แม้จะเป็น Citizen ของอเมริกา ใช้ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย ไหว้ เคารพผู้ใหญ่

นางศรีประภา ปรีดานนท์	ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย นิสัยคนไทย ยิ้มแย้ม มีน้ำใจ รักเมืองไทย
นางเสาวภา อัลไบร์ท	ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย ศิลปะไทย ลายไทย การแกะสลัก ภูมิใจในความเป็นไทย
นางสาวฝนทิพย์ สีบุญเรือง	ภาษาไทย ดนตรีไทย มารยาทไทย เช่น การไหว้
นางสาววรรณพร กระจ่างศรี	ภาษา วัฒนธรรมไทย ความอ่อนน้อม พูด คะ ขา เคารพพ่อแม่
เด็กหญิงธัญพร ทองสร้อย	ภาษา ประเพณี เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ การเล่นไทย เช่น โพงพาง
เด็กหญิงธนธร สุนทรรังสรรค์	ภาษาไทย วัดไทย
เด็กหญิงไอรีน มาแกรี่	ภาษาไทย รำไทย
เด็กหญิงวธัญญา สมพงศ์	ภาษาไทย รำไทย ดนตรีไทย
เด็กหญิงวรินทรา จันทร์เจริญ	รำไทย ดนตรีไทย เมืองไทย

จากตารางดังกล่าว สามารถจัดกลุ่มการให้ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสได้ 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ความหมายที่เกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย

<u>ตารางที่ 2</u> สรุปความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทย ในนครลอสแองเจลิส

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	**วัฒนธรรม**	**จิตสำนึกความเป็นไทย**
ประเทศไทย ศาสนา พระมหากษัตริย์ไทย	ภาษาไทย วัดไทย ประเพณีไทย มารยาทไทย อาหารไทย ศิลปะไทย ดนตรี นาฏศิลป์ไทย ลักษณะนิสัยแบบไทย	ความรู้สึกว่าเป็นคนไทย รักเมืองไทย ภูมิใจในความเป็นไทย

อาจกล่าวได้ว่า ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ส่วนใหญ่มีแนวคิดค่อนข้างเป็นไปในแนวทางเดียวกันนั่นก็คือคิดว่า ความเป็นไทย หมายถึง ชาติ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย ศาสนา และพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นสถาบันหลักของชาติ วัฒนธรรม อันได้แก่ ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี อาหารไทย กิริยามารยาท การกราบไหว้ สวัสดี ลักษณะนิสัยกตัญญู เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ใหญ่ สุภาพอ่อนหวาน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และจิตสำนึกความเป็นไทย ความรู้สึกว่าเป็นคนไทย รักเมืองไทย และภูมิใจในความเป็นไทย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546:359) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชาติ” ไว้ ดังนี้

> ...ชาติ หมายถึง การเกิด กำเนิด เช่น มีชาติมีสกุล เหล่ากอ เทือกเถา เผ่าพันธุ์ หรือ หมายถึง ประเทศ ประชาชนที่เป็นพลเมืองของประเทศ กลุ่มชนที่มีความรู้สึกในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน หรืออยู่ในปกครองรัฐบาลเดียวกัน...

ชาติ จึงนับเป็นสถาบันหลักที่สำคัญของกลุ่มชน สำหรับชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ความหมายของคำว่า “ชาติ” จึงน่าจะหมายถึง การมีกำเนิด เทือกเถา เหล่ากอ เผ่าพันธุ์ ประเทศไทยที่เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของกลุ่มชนที่มีความรู้สึกในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ประวัติศาสตร์ ความเป็นมา ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน

สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จึงเป็นส่วนที่เสริมสร้างความเป็นไทยซึ่งกันและกัน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชาติ จากการสังเกตและสอบถามชาวไทยในนครลอสแองเจลิส พบว่า สถานที่สำคัญที่คนไทยมีการรวมกลุ่มกัน เช่น วัดไทย โรงเรียนวัดไทย หรือแม้แต่ตามบ้านเรือนของคนไทยส่วนใหญ่จะมีสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นไทยอย่างชัดเจน ที่สื่อถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็คือ ธงชาติไทย พระพุทธรูป และพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และเมื่อผนวกกับภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรมประเพณีไทยที่ยึดถือปฏิบัติ ก็แสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกในความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสได้อย่างดี

1.2 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก

จากการสัมภาษณ์ชาวไทยในนครชิคาโก ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า ความเป็นไทย ไว้ดังนี้

ตารางที่ 3 ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก

ผู้ให้ความหมาย	ความหมาย
นายเชต ธีรพัฒนะ	อุปนิสัยประจำชาติ รักสงบ สันโดษ ช่วยเหลือเมตตากัน โอบอ้อมอารี
นายนโรตม์ ศังขมณี	วัด ศาสนา ภาษาไทย พระมหากษัตริย์
ดร.พระมหาพยอม	ศาสนา วัฒนธรรม
ดร.พระมหาบุญชู	ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา
พระมหาสุชาติ	ภาษาไทย วัด จิตใจแบบไทย วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การไหว้ การกราบ การทำบุญ
พระมหาวรนพ	ภาษา วัฒนธรรม ความนอบน้อม มีสัมมาคารวะ
พระมหานงค์	ศาสนา วัฒนธรรม
พระมหาเกรียงไกร	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความสามัคคี เสียสละ จงรักภักดี
พระมหาวีรศักดิ์	วัฒนธรรม การแสดงออก การกราบไหว้
นายประเทือง สาริมานนท์	ความอ่อนน้อม มารยาท การไหว้ การเคารพผู้ใหญ่ เรียกพ่อแม่ไม่ใช่เรียกชื่อ
นายบุญเกื้อ วีสันเที๊ยะ	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษาไทย
นางนันทนา ศุขกิจ	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม
นางเพชรรัตน์ คิดเวลส์	ภาษาไทย ความอ่อนน้อม
นายกำพล แซ่มช้อย	ภาษาไทย ศาสนา
นางสาวสุคนธ์ ผดุงกุล	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม
นางสาวจำลอง ฉ่ำวง	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประเพณี
นางสาววรรณี พรรณบูรณะ	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม

นายวิโรจน์ จุ้ยสาย	คนไทย ศาสนา วัดไทย
นางสาวอรชร ศรีเดือนสร้อย	วัดไทย ภาษาไทย รักเมืองไทย
นางสาวนงลักษณ์ อมรมาน	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กิริยา มารยาท
นายทรงคุณ เสรีโรดม	ภาษาไทย ศาสนา ขนบ ธรรรมเนียม
นายจำนงค์ ลิมปิเจริญ	ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ศิลปะ
นายแพทย์ระวิชัย นิโครธานนท์	ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี ภาษา ศาสนา การเคารพผู้ใหญ่
นายแพทย์พนม พึ่งเชิดชู	ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม พระมหากษัตริย์
นายแพทย์ปกรณ์ สิริจินตกานต์	ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ใช้ชีวิตเหมือนพ่อแม่
นายมาโนช พุฒวันเพ็ญ	ภาษาไทย มวยไทย อาหารไทย นาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย รู้สึกว่าเป็นคนไทย
นายประชา ชื่นรัตนาวงษ์	ภาษาไทย วัฒนธรรม นาฏศิลป์ไทย เช่น โขน ละคร ลิเก
นายไพศาล อินทรกำแหง	ภาษา วัฒนธรรมไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย
นางสุภางค์ โชติประดิษฐ์	การพูดไทย กิริยามารยาทไทย เช่น การไหว้
นางกลิ่นสุคนธ์ โชคดี	ศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี นาฏศิลป์ อาหารไทย
นางอำไพ เทียมเพชรไพศาล	ความผูกพัน ขนบธรรมเนียม ประเพณี
นางศิริเกศ จันทประสพสุข	ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาไทย
นางนฤมล เกิดน้อย	ภาษาไทย วัดไทย พระมหากษัตริย์ มารยาท เอกลักษณ์ที่ดี การไหว้ นอบน้อม ประเพณี ผ้าไทย
นางเลอเพ็ญ ดวงแก้ว	ภาษาไทย มารยาท ประเพณี
นายอนันต์ พ่วงทรัพย์	ภาษา วัฒนธรรม
นายนฤชัย หงษ์ทองนพคุณ	การแสดงออก การเคารพนบนอบ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ประเพณี
นายสุรพล ตันตยาคม	วัฒนธรรม ภาษา การแสดงออก มารยาท ความอ่อนน้อม
นางบุษบา ผดุงเกียรติศักดิ์	ภาษาไทย บุคลิก มารยาท ลักษณะนิสัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	ยิ้มแย้ม ขี้เกรงใจ ถ่อมตัว
นายสุเวช สุขสุราษฎร์	ขนบธรรมเนียม ประเพณี
นายเข็มปัทม์ แสงเงิน	ภาษาไทย ประเพณี วัฒนธรรม การไหว้ กราบ
นางจุฑารัตน์ สันทรานันท์	ภาษาไทย รำไทย อ่อนน้อม เคารพผู้ใหญ่
นายไตรรัตน์ เอี่ยมสมุทร	ภาษาไทย วัด ประเพณี ดนตรีไทย มวยไทย การไหว้
นางสาวปารียา ชื่นรัตนาวงษ์	กษัตริย์ วัฒนธรรม รำไทย ดนตรีไทย เพลงไทย วัดไทย
นางสาวอลิสา ขัตติยะมาน	ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย ดนตรีไทย
เด็กหญิงวนิดา วีสันเที๊ยะ	พระ วัด ภาษาไทย
เด็กหญิงสุชา จันทประสพสุข	ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย เมืองไทย
เด็กหญิงสายทอง เทียมเพชรไพศาล	ศาสนา ภาษาไทย ดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย
เด็กหญิงอังวรา แซ่หุน	ภาษาไทย เมืองไทย อาหารไทย
เด็กชายอรรถวิทย์ เกิดน้อย	ภาษาไทย
เด็กชายนวพงศ์ ศักดิ์ตระกูล	วัด ภาษาไทย มวยไทย

จากตารางดังกล่าว สามารถจัดกลุ่มการให้ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโกได้ 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ความหมายที่เกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย

<u>ตารางที่ 4</u> สรุปความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก

ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	**วัฒนธรรม**	**จิตสำนึกความเป็นไทย**
ประเทศไทย ศาสนา พระมหากษัตริย์ไทย	ภาษาไทย วัดไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรีไทย อาหารไทย มารยาทไทย ลักษณะนิสัยแบบไทย	รู้สึกว่าเป็นคนไทย รักเมืองไทย ภูมิใจในความเป็นไทย

อาจกล่าวได้ว่า ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก ก็คือ ความเป็นไทย หมายถึง ชาติ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย ศาสนา และพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นสถาบันหลักของชาติ วัฒนธรรม อันได้แก่ ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี อาหารไทยกิริยามารยาท การกราบไหว้ ลักษณะนิสัยกตัญญู เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ใหญ่ สุภาพ อ่อนหวาน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และจิตสำนึกความเป็นไทย ความรู้สึกว่าเป็นคนไทย รักเมืองไทย และภูมิใจในความเป็นไทย ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสที่ให้ความสำคัญกับความหมายของความเป็นไทยในส่วนที่เกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกความเป็นไทยเช่นกัน ความคิดเห็นดังกล่าวเป็นไปในแนวทางเดียวกับที่นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความหมายของความเป็นไทยไว้

จากความหมายดังกล่าว ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกและแสดงให้เห็นถึงความเป็นไทยของชาวไทย ไม่ว่าจะอยู่บนผืนแผ่นดินไทย หรืออยู่ต่างบ้านต่างเมือง เช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังตระหนักถึงความเป็นไทยในมิติของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

วัฒนธรรมไทย อันได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ มารยาทและลักษณะนิสัยประจำชาติ จึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นไทยไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในประเทศไทยหรืออยู่ในต่างประเทศ ดังที่ชาวไทยในสหรัฐอเมริกาได้รับรู้และระลึกถึง

นอกจากนี้แล้วความรู้สึกว่าเป็นคนไทย หรือจิตสำนึกในความเป็นไทย ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2533: 81) ที่กล่าวไว้ว่า

> ...คนไทยเรารักและหวงแหนความเป็นไทยของเราไม่แพ้คนชาติอื่น เราภูมิใจในความเป็นไทย เราบอกกับคนชาติอื่นว่าเราเป็นคนไทยอย่างเต็มภาคภูมิ เพราะเรามีชาติ และเอกลักษณ์ที่เราภูมิใจ...

ดังนั้นในการศึกษาความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาความเป็นไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชาติ ซึ่งในที่นี้จะพิจารณาในเรื่องเชื้อชาติ เนื่องจากชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้อยู่บนผืนแผ่นดินไทย รวมทั้งความเป็นไทยใน

ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และจิตสำนึกความเป็นไทย ซึ่งชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโกได้ให้ความหมายไว้ อันมีลักษณะสำคัญที่ควรพิจารณาใน 3 ลักษณะ ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ และแนวคิดของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่กล่าวไว้ คือ ในมิติทางเชื้อชาติ มิติทางวัฒนธรรม และในมิติของจิตสำนึกในความเป็นไทย

ในการพิจารณาความเป็นไทยนอกจากจะพิจารณาในเรื่องของกลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน คือมีพ่อแม่ปู่ย่าตายาย บรรพบุรุษที่สืบสายเลือดไทยร่วมกันแล้ว ยังรวมถึงกลุ่มคนที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา และความรู้สึกว่าเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน เป็นคนไทยด้วยกัน

2. ลักษณะของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

2.1 ความเป็นไทยในมิติทางเชื้อชาติ

ด้วยแนวคิดที่ว่า ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยโดยสายเลือด จึงทำให้คนไทยแม้ไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างบ้านต่างเมือง ก็ยังคงคิดว่าตนเองนั้นเป็นคนไทย มีสายเลือดไทย ลูกหลานที่เกิดมาแม้ไม่ได้เกิดบนผืนแผ่นดินไทยแต่ก็คงความเป็นไทยโดยสายเลือด

อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นไทยของคนไทยทั้งในเมืองไทยและในประเทศสหรัฐอเมริกามีมาตั้งแต่กำเนิด และสืบทอดสู่รุ่นลูกรุ่นหลานโดยสายเลือดเพราะมีพ่อแม่เป็นคนไทย ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกันนั้นเป็นความรู้สึกซึ่งติดตัวมาแต่กำเนิด ที่คนไทยส่วนใหญ่ยอมรับ เป็นความรู้สึกสูงสุดที่ไม่อาจมีใครบังคับได้ จากการศึกษาพบว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักถึงความเป็นไทยในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับมิติทางเชื้อชาติ ในเรื่องของกำเนิดและสายเลือด ดังนี้

...ความเป็นไทยไม่ว่าอยู่ที่ไหน ก็เป็นไทยอยู่แล้ว เพราะมีสายเลือดไทย...

(แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

...ตราบใดที่พ่อแม่เป็นคนไทย ลูกก็น่าจะยังเป็นไทย...

(ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า คนไทยไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ยังนับว่าเป็นคนไทย และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับประเทศไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน ดังนี้

...คนไทยอยู่ที่ไหนก็เป็นคนไทย อยากทำประโยชน์ให้เมืองไทย...

(พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ยังพบว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกจะพยายามช่วยกันรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้ โดยการพยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รู้จักราก (root) ที่มาแห่งบรรพบุรุษของตน ด้วยเห็นว่าเด็กเหล่านี้มีพ่อแม่เป็นไทย มีสายเลือดไทยก็ย่อมจะต้องเป็นคนไทย ดังนี้

...เราต้องบอกให้ลูกรู้ว่ารากฐานของเรามาจากไหน บรรพบุรุษเป็นใคร...

(พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

...คนไทยอยู่ที่ไหนก็เป็นคนไทย เด็กไทยในอเมริกาอย่างไรเสียเขาก็เป็นลูกหลานไทย...

(อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 372) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เชื้อชาติ” ไว้ว่า...เชื้อชาติ หมายถึง ผู้ที่ร่วมเผ่าพันธุ์เดียวกัน...

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 359) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ชาติพันธุ์” ไว้ว่า

...ชาติพันธุ์ หมายถึง กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณาการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน...

จากความหมายดังกล่าว เชื้อชาติจึงเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความเป็นพวกเดียวกัน เผ่าพันธุ์เดียวกันของกลุ่มชน รวมทั้ง ชาติพันธุ์ จะเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์ที่ผูกพันลักษณะของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน

ในการพิจารณาความเป็นไทย นอกจากจะพิจารณาในเรื่องของเชื้อชาติแล้ว จึงอาจพิจารณาในเรื่องของสัญชาติควบคู่ไปด้วย สำหรับชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาในระยะแรกเป็นคนไทยที่อพยพมาจากผืนแผ่นดินไทย เพื่อมาศึกษาเล่าเรียน และบางส่วนก็มาทำงาน จนที่สุดก็มีบางพวกที่ตั้งหลักปักฐานอยู่อย่างถาวร ดังนั้นคนไทยเหล่านี้จึงเป็นคนไทยที่มีกำเนิดเป็นคนไทยโดยสายเลือด หรือมีเชื้อชาติไทยและสัญชาติไทยนั่นเอง ขณะเดียวกันบุตรหลานของชาวไทยเหล่านี้ก็จะมีความเป็นไทยในเชื้อชาติโดยกำเนิดตามพ่อแม่ และขณะเดียวกันก็จะได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย

จากข้อมูลข้างต้นย่อมแสดงให้เห็นว่า ความเป็นไทยในมิติทางเชื้อชาติเป็นเรื่องที่ปฏิเสธได้ยาก เว้นเสียแต่ว่าบางคนอาจไม่ยอมรับว่าตนเองเป็นคนไทย ไม่ยอมบอกให้คนอื่นๆรู้ว่ามีเชื้อสายเป็นไทย เพราะใครก็ตามที่มีพ่อแม่เป็นคนไทย ก็ย่อมได้ชื่อว่าเป็นคนไทย มีสายเลือดไทย และมีสัญชาติไทยด้วย

การพิจารณาว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นคนไทยหรือไม่ จึงอาจพิจารณาได้จากกำเนิด ที่อาจบ่งบอกถึง เชื้อชาติ หรือสัญชาติที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายด้วยแม้มิได้อยู่ในราชอาณาจักรไทยแต่หากมีพ่อแม่เป็นคนไทยก็ย่อมได้รับสัญชาติไทย และนับว่าเป็นคนไทย

กล่าวโดยสรุปได้ว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นคนไทยและมีความเป็นไทยในมิติทางเชื้อชาติด้วยมีสายเลือดแห่งความเป็นไทยแต่กำเนิด รวมทั้งลูกหลานที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาแม้มิได้กำเนิดในประเทศไทยแต่ก็นับว่าเป็นคนไทย มีความเป็นไทยเช่นเดียวกัน เพราะมีสายเลือดไทย มีพ่อแม่บรรพบุรุษเป็นไทย

2.2 **ความเป็นไทยในมิติทางวัฒนธรรม**

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า ความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถพิจารณาได้ในมิติทางเชื้อชาติ แต่การตัดสินว่าเป็นคนไทย และมีความเป็นไทยโดยพิจารณาเพียงเชื้อชาติอย่างเดียวอาจไม่สามารถรับรองได้ว่าคนนั้นมีความเป็นไทยมากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นต้องพิจารณาสิ่งอื่นมาช่วยสนับสนุนด้วย โดยเฉพาะการพิจารณาในมิติทางวัฒนธรรมที่จะช่วยแสดงให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวเป็นคนไทยและมีความเป็นไทยหรือไม่ ดังที่อมรา พงศาพิชญ์ (2541: 157) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...กลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมนี้ มีลักษณะเด่นคือเป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน บรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือดและบรรพบุรุษทางวัฒนธรรม...

การที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกายึดถือแนวทางการปฏิบัติตนตามแบบแผน วิถีปฏิบัติ มีภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทยที่สืบทอดกันมาจากรุ่นปู่ย่าตายาย พ่อแม่ จนถึงรุ่นลูกที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะเป็นที่ยอมรับได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นคนไทยและมีความเป็นไทย แนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับที่ กรรณิการ์ สัจกุล (2545: 95) ได้กล่าวถึงความเป็นไทยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ไว้ว่า

> ...ความเป็นไทยของชาติไทยจะปรากฏอยู่ในพฤติกรรมทุกอย่างของสังคมไทย นับแต่ลักษณะสังคม ค่านิยม ความเชื่อ สภาพครอบครัว การกินอยู่ หลับนอน การแต่งกาย พิธีกรรมในการครองชีวิต และที่สำคัญที่สุด คือความเป็นไทยที่ปรากฏในภาษาประจำชาติ...

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกตระหนักถึงความเป็นไทยในมิติของวัฒนธรรม คนไทยส่วนใหญ่มีการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย

ความเป็นไทยในมิติทางวัฒนธรรม ที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่เห็นว่า สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทยอย่างชัดเจน ได้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ภาษา ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี การละเล่นไทย อาหารไทย ดังนี้

> …ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะยังคงรักษาความเป็นไทย เอกลักษณ์ของไทยก็คือ ภาษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมไทย กิริยามารยาทแบบไทย…
>
> (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

> …คนไทยจะมาทำบุญที่วัด ร่วมกันจัดงานประเพณี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง งานบุญต่างๆ เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา ผ้าป่า กฐิน…
>
> (ดร.พระมหาพยอม, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

…นาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย อาหารไทย ก็เป็นที่ยอมรับของชาวอเมริกันและชนชาติอื่นๆ…

(มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ยังพบว่า ลักษณะนิสัยของคนไทยก็เป็นสิ่งที่ช่วยบ่งบอกถึงความเป็นไทยของชาวไทยได้อย่างดี โดยเฉพาะ นิสัยสุภาพ อ่อนโยน โอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นลักษณะนิสัยของคนไทยที่เด่นชัดและแตกต่างจากชนชาติอื่น ดังนี้

…คนไทยจะได้รับคำยกย่องจากคนชาติอื่นว่า มีนิสัยอ่อนโยน อ่อนน้อม มีมารยาท เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจ…

(โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

…คนไทยส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยสุภาพ มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือกัน…

(นฤชัย หงษ์ทองนพคุณ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส และนครซิคาโกต่างตระหนักรู้ถึงความเป็นไทยในมิติทางวัฒนธรรม มีการยึดถือปฏิบัติ รักษาและสืบทอดให้คงอยู่เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของคนไทยและชาวต่างประเทศ

คุณค่าของวัฒนธรรมไทย

สิ่งที่นับว่าเป็นวัฒนธรรมของไทยอย่างแท้จริงนั้นมีมากมาย โดยเฉพาะภาษา วรรณคดี ศิลปะ สิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรม จิตรกรรมลวดลายไทย ดนตรี นาฏศิลป์ ประเพณี และจิตใจแบบไทย ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครซิคาโก ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยด้านต่างๆ

การพิจารณาคุณค่าของวัฒนธรรม เป็นสิ่งซึ่งยากที่จะอธิบายให้ชัดเจน เพราะเป็นเรื่องของการตีความตามความรู้สึกของบุคคล อย่างไรก็ตามมีแนวคิดและหลักการที่สามารถนำมาใช้ประกอบคำอธิบายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ "คุณค่าของวัฒนธรรม" ที่สำคัญ ดังนี้

ทฤษฎีคุณค่ากับวัฒนธรรม

ทฤษฎีคุณค่า เป็น ทฤษฎีที่จะนำมาช่วยอธิบายเรื่องคุณค่าของวัฒนธรรม ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของ ทฤษฎีคุณค่า ไว้ ดังนี้

สุเมธ เมธาวิทยากูล (2534: 67) ได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีคุณค่า ไว้ว่า

> ...ทฤษฎีคุณค่า หรือ คุณวิทยา เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่ว่าด้วยธรรมชาติของคุณค่า อันกล่าวถึงอุดมคติต่างๆในด้านความจริง ความดี ความงาม และความบริสุทธิ์ทางจิตใจ ซึ่งการมีความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าต่างๆนี้ เป็นลักษณะพิเศษของมนุษย์ คุณค่าเป็นนามธรรม มนุษย์เท่านั้นที่จะเข้าใจและซาบซึ้งได้...

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 253) ได้ให้ความหมายของคำว่า “คุณค่า” ไว้ว่า

> ...คุณค่า หมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์ หรือมีมูลค่าสูง...

จากแนวคิดทฤษฎีคุณค่า และความหมายของคำว่า คุณค่า ดังกล่าว จึงอาจสรุปได้ว่า คุณค่า เป็นความรู้สึกเข้าใจ ซาบซึ้งและตระหนักถึงประโยชน์ ความดี ความงามของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือการกระทำใดๆ ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับ

ในการพิจารณาทฤษฎีคุณค่า นักวิชาการส่วนใหญ่จะแบ่งประเภทของคุณค่าหรือคุณวิทยา (axiology) เป็น 2 สาขา ดังนี้

1.จริยศาสตร์ (ethics)

2.สุนทรียศาสตร์ (ethics)

ดังนั้นในการตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยจึงควรพิจารณาคุณค่าของวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ ทั้งคุณค่าทางจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

คุณค่าของภาษาไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาต่างตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทยทั้งในด้านจริยศาสตร์ที่เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และความงดงามทางถ้อยคำภาษาที่แสดงถึงความเป็นสุนทรียภาพ ภาษาไทยมีเอกลักษณ์ที่ทำให้คนไทยแตกต่างจากคนชาติอื่น แม้คนไทยจะมีหน้าตาคล้ายคนเอเชียชาติอื่น แต่เมื่อใช้ภาษาพูดที่เป็นภาษาไทย ก็จะช่วยบ่งบอกให้รู้ว่า เป็นคนไทย ดังที่หลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

> …ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ที่ทำให้เราต่างจากชาติอื่น...
>
> (วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

> ...คนไทยมีหน้าตาคล้ายคนฟิลิปปินส์ หรือคนเอเชียอื่นๆ แต่ที่ไม่เหมือนคือภาษาพูด เมื่อพูดภาษาไทยก็รู้ว่าเป็นคนไทย...
>
> (นฤชัย หงษ์ทองนพคุณ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2521) ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาไทย เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ.2521 ความว่า

> …ภาษานอกจากจะเป็นเครื่องสื่อสารแสดงความรู้สึกนึกคิดของชนทั่วโลก แล้วยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นวัฒนธรรม อารยธรรม และเอกลักษณ์ประจำชาติอีกด้วย...

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความเห็นว่าภาษาไทยมีคุณค่า เป็นเครื่องบ่งบอกความเป็นกลุ่ม พวกเดียวกัน ที่เรียกว่า “พูดภาษาเดียวกัน” จะทำให้สื่อสารกันได้เข้าใจมากกว่าใช้ภาษาอังกฤษ ดังนี้

> ...คนไทยพูดภาษาไทย พูดภาษาเดียวกันเข้าใจมากกว่าภาษาอังกฤษ...
>
> (พยนต์ ทรงไตร, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

นอกจากนี้พ่อแม่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จะพูดภาษาไทยกับลูก ต้องการให้ลูกพูดภาษาไทยได้ เพราะคิดว่าเป็นคนไทยต้องพูดภาษาไทยให้ได้ แม้จะเป็นพลเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา และเห็นว่าลูกสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากโรงเรียนและสังคมภายนอกได้ ดังนี้

> ...พูดภาษาไทยกับลูก เพราะไปโรงเรียน ไปนอกบ้าน ลูกก็ได้พูดภาษาอังกฤษอยู่แล้ว และรู้สึกว่าเป็นคนไทย ต้องพูดภาษาไทยได้ แม้จะเป็น citizen ของอเมริกา...
>
> (ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

> ...ผมพูดกับลูกหลานเสมอว่า เราเป็นคนไทย หน้าตาท่าทางของเราก็เป็นคนไทย ต้องฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทยให้ได้...
>
> (ธนะศักดิ์ ศิลประสิทธิ์, 2547: 85)

> ...หนูมาเรียนภาษาไทย การที่หนูเข้าใจภาษาไทย หนูจะได้เรียนรู้ภาษาของพ่อแม่หนู...
>
> (สุชาดา เตชะสุขเสรี, 2548: 82)

นอกจากนี้ยังพบว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยกับลูก และคนในครอบครัว และตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทยและเห็นว่าคนไทยสามารถธำรงรักษาภาษาไทยให้คงอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกามากกว่าชนชาติอื่น คนไทยเมื่อได้เห็นลูกหลานไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาพูดภาษาไทยได้มากขึ้นก็จะดีใจ ชื่นใจ ฟังแล้วไพเราะ สุภาพ นุ่มนวล ดังนี้

> ...คนไทยที่นี่ดำรงภาษาของเราไว้มากกว่าชาติอื่นๆ จะพูดภาษาไทยกับลูกและคนในครอบครัว เด็กพูดภาษาไทยแล้วจะดูไพเราะนุ่มนวลกว่าภาษาอังกฤษ...
>
> (สุภางค์ โชติประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

> ...เด็กๆพูดภาษาไทยกันมากขึ้น ได้เห็นได้ฟังเด็กๆพูดภาษาไทย แล้วชื่นใจ...
>
> (บุญเลิศ บุญศุขะ, 2547: 84)

อีกประการหนึ่งที่ทำให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทย ก็คือ เมื่อถึงคราวที่พ่อแม่พาลูกกลับไปเยี่ยมญาติที่เมืองไทย ถ้าลูกพูดภาษาไทยได้ก็จะรู้สึกสนุก มีความผูกพันกับญาติพี่น้อง แต่ถ้าพูดภาษาไทยไม่ได้เขาจะอึดอัด ไม่มีความรู้สึกผูกพัน หรือเป็นเจ้าเข้าเจ้าของเมืองไทย ญาติพี่น้องในประเทศไทย ดังนี้

> ...เริ่มชอบภาษาไทย พูดภาษาไทยกับคุณตาคุณยายได้ตอนที่กลับไปเมืองไทย...
>
> (ภัทรา โสพัส, 2548: 80)

> ...ถ้าเด็กพูดได้ เขียนได้ อ่านได้ เวลากลับเมืองไทยจะได้พูดกับญาติพี่น้องที่เมืองไทยได้สนุกกับญาติพี่น้อง กลับไปเมืองไทยถ้าพูดไทยไม่ได้ เขาจะไม่รู้จัก belong...
>
> (สนทนากลุ่ม 2, 20 มีนาคม 2548)

ปัจจุบันพบว่าเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทยมากขึ้น เพราะนอกจากจะได้เรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิมของพ่อแม่ บรรพบุรุษของตนแล้ว ยังได้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยเฉพาะในการทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายภาษา จำเป็นต้องพูดได้มากกว่า 1 ภาษา ดังที่หลายท่านเล่าให้ฟัง ดังนี้

> ...เด็กที่นี่หลายคนอยากมาเรียนภาษาไทยเพราะการหางานที่นี่ จะถามว่ามีความรู้ภาษาอื่นไหม ถ้ารู้ภาษาไทยก็จะเหนือกว่าคนอื่น พ่อแม่ก็ส่งเสริม เด็กเองก็สนใจ เด็กก็จะพอใจ เพราะฝรั่งอยากได้คนไทยช่วยงานฝรั่งมากขึ้น อยากพูดคุยกับคนไทยรู้เรื่อง...
>
> (สุวพรรณ เอเวอร์ซัล, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2548)

> ...ที่อเมริกา พูดได้หลายภาษาก็จะได้เปรียบคนอื่น พูดภาษาไทยได้อีกภาษาหนึ่งจะดีกว่าพูดได้ภาษาเดียว...
>
> (สนทนากลุ่ม 1, 10 เมษายน 2548)

จากข้อมูลดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทย เพราะภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย ความเป็นพวกเดียวกันได้ชัดเจนที่สุด ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือเมื่อเดินทางกลับไปประเทศไทย และยังมีคุณค่าในทางอ้อมคือเมื่อรู้ภาษาไทยก็จะเป็นประสบการณ์พิเศษ ความสามารถพิเศษที่ช่วยให้สามารถทำงานได้หลากหลายขึ้นเพราะมีความรู้มากกว่า 1 ภาษา

คุณค่าของศิลปะไทย

ศิลปะเป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรมประจำชาติที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ศิลปะมีหลายอย่าง เช่น นาฏกรรม วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ (สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์, 2533:26-27)

ศิลปะไทยที่สำคัญและมีคุณค่าสำหรับชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา มีดังนี้

คุณค่าของดนตรีไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในปะเทศสหรัฐอเมริกา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ (2538: 6) มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณค่าของดนตรีไทยไว้ว่า...ดนตรีไทยมีระดับเสียงเป็นเอกลักษณ์ต่างไปจากดนตรีฝรั่ง และสถาบันดนตรีมีชื่อเสียงของต่างชาติก็ยอมรับแล้วว่า ระดับเสียงของเพลงไทยนั้นมีความพิเศษเป็นแบบของตัวเอง เพราะฉะนั้นให้รักษาให้ดี ...

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงคุณค่าของดนตรีไทยว่ามีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ คือมีความไพเราะเป็นที่ชื่นชอบของคนไทยเองและชาวอเมริกัน เรียกว่าสามารถอวดได้ โชว์ได้ โดยไม่อายใคร ดังที่หลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

> ...เด็กที่นี่สนใจดนตรีไทย เรียนดนตรีไทย ไปแสดงไปโชว์งานต่างๆให้คนไทยและชาวต่างชาติดู ฝรั่งยังชอบ เคยไปแสดงให้นายกรัฐมนตรีดูในโครงการวัฒนธรรมคืนถิ่น...
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

...เล่นดนตรีไทย เช่น จะเข้ ฆ้อง แสดงให้คนอื่นรู้จัก เช่นแสดงในงานวัด ไปแสดงที่ร้านอาหารไทย แสดงในงาน Multi Cultural Fair หรืองาน International Celebrate มีหลายชาติมาแสดงร่วม และชมว่าดนตรีไทยฟังเพราะ...

(อลิสา ขัตติยะมาน, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2548)

นอกจากคุณค่าทางสุนทรียะ ในความไพเราะน่าฟัง และเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของดนตรีไทยแล้ว ดนตรีไทยยังมีคุณค่า คุณประโยชน์ในด้านเสริมสร้างสมาธิ ความรู้ ความจำ ทำให้เด็กที่ฝึกฝนดนตรีไทยมีจิตใจอ่อนโยนด้วย ดังนี้

...ดนตรีไทยหนูชอบมาก ดนตรีไทยทำให้ทุกคนมีสมาธิและมีความจำที่ดี...

(อังคณา เตชะสุขเสรี, 2548: 82)

...เครื่องดนตรีที่หนูเรียนเป็นเครื่องแรกก็คือ ขิม และตอนหนูเริ่มโตขึ้น หนูก็เล่นทั้ง ซออู้ ซอด้วง จะเข้ และระนาด การเรียนและเล่นดนตรีไทยทำให้หนูทั้งสมองดีและเรียนเก่งขึ้น...

(คณิตา เตชะสุขเสรี, 2548: 82)

…ส่งลูกมาเรียนดนตรีไทย เช่น ขิม จะเข้ เพราะเป็นเครื่องดนตรีที่ไพเราะช่วยให้เด็กมีจิตใจอ่อนโยน...

(วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพระบรมราโชวาทแก่คณะกรรมการของสมาคมดนตรีแห่งประเทศไทยฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2524 ความว่า

...การดนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถก่อให้เกิดความปิติ ความสุข ความยินดี ความพอใจได้มากที่สุด หน้าที่ของนักดนตรีนั้นคือ ทำให้ผู้ฟังเกิดความพอใจ ความครึกครื้น ความอดทน ความขยัน มีความเข้มแข็ง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือ นอกจากจะสร้างความบันเทิงแล้วควร

> แสดงในสิ่งที่จะเป็นทางสร้างสรรค์ เช่น ชักนำให้คนเป็นคนดีด้วย...การดนตรีนี้จึงมีความสำคัญสำหรับประเทศชาติ สำหรับสังคม...

ดนตรีไทย จึงนับเป็นศิลปะไทยอันมีคุณค่า ที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงความสำคัญ เพราะนอกจากจะมีความไพเราะชวนฟัง ให้ความบันเทิงแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อภาวะจิตใจ ก่อให้เกิดสมาธิ พัฒนาสมองสติปัญญา และจิตใจให้อ่อนโยน เป็นคนดีอีกด้วย

คุณค่าของนาฏศิลป์ไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในปะเทศสหรัฐอเมริกา

นาฏศิลป์ไทย เป็นศิลปะไทยที่มีคุณค่าอีกประเภทหนึ่งที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่งดงาม ดังที่สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2549: 606-607) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย ไว้ดังนี้

> ...พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีคุณูปการแก่วงการนาฏศิลป์อย่างใหญ่หลวง ทรงเล็งเห็นว่านาฏยศิลป์มีประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิก ลักษณะนิสัยและวินัยของเยาวชน จึงทรงปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่างในการให้พระเจ้าลูกเธอทุกพระองค์ได้ทรงหัดและแสดงโขน ละครรำ ฟ้อนรำ เมื่อยังทรงพระเยาว์ จึงได้เป็นพื้นฐานให้พระเจ้าลูกเธอทุกพระองค์ทรงนิยมนาฏยศิลป์ และทรงแสดงได้เป็นอย่างดี เมื่อทรงเจริญพระชันษา โดยเฉพะอย่างยิ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงดนตรีไทยและนาฏยศิลป์ไทย ยามว่างพระราชกิจอยู่เสมอในปัจจุบัน...

นาฏศิลป์ไทย นับเป็นศิลปะไทยที่มีคุณค่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญ ชื่นชม และสนใจที่จะชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยมาก ทุกครั้งที่มีการแสดงนาฏศิลป์กรมศิลปากร จากเมืองไทยไปแสดงที่ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือการแสดงรำไทยของเด็กไทยที่นี่ คนไทยที่นี่จะแห่แหนกันไปดูอย่างหนาแน่น จึงเหมือนกับว่าคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสนใจนาฏศิลป์ไทยมากกว่าคนไทยในประเทศไทย เข้าทำนอง “ใกล้เกลือกินด่าง” เพราะคนไทยในประเทศไทยคิดว่าจะดูเมื่อใดก็ได้ เลยไม่ให้ความสำคัญเท่าคนไทยในต่างประเทศ ดังนี้

> ...คนไทยที่นี่ได้ดูของดีๆมากกว่าในไทย เช่น โขน ละคร จากกรมศิลปากร คนที่นี่สนใจดู คนไทยในไทยไม่สนใจ คิดว่าเมื่อไหร่ก็ดูได้ เด็กที่นี่ฝึกรำไทยและรำได้สวยงาม…

(โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

…เด็กไทยที่นี่เล่นดนตรีไทย รำไทยได้งดงาม เป็นเอกลักษณ์ของชาติที่อ่อนช้อย สวยงามกว่าชาติอื่น เป็นที่ชื่นชมของคนไทยและชาวต่างชาติ...

(มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์,3 เมษายน 2548)

นอกจากคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะชื่นชอบในความสวยงามของนาฏศิลป์ไทยแล้ว ยังนิยมส่งบุตรหลานมาฝึกเรียนรำไทยที่โรงเรียนวัดไทยด้วย ดังนี้

...พ่อแม่ที่นี่จะนิยมส่งลูกมาเรียนรำไทยกันมาก จะเห็นมีเด็กๆมาฝึกรำตั้งแต่ตัวเล็กๆ จนบางคนเริ่มโตแล้วก็ยังรำได้...

(พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

...บัวชอบมาเรียนรำไทย บัวจำไม่ได้ว่าบัวมาสนใจการรำตอนกี่ขวบ แต่ว่าตอนนี้ การรำไทยได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในแต่ละสัปดาห์ของบัวแล้ว...

(มอนิก้า ศิริธนารัณฑ์, 2548: 83)

นอกจากรำไทยจะเป็นศิลปะไทยที่งดงามก่อให้เกิดความสุนทรียะแล้ว รำไทยยังช่วยฝึกในเรื่องความพร้อมเพรียง ความเป็นระเบียบแบบแผนให้แก่เด็กๆด้วย ดังนี้

...ชอบเรียนรำไทย เพราะสวยงามและฝึกความพร้อมเพรียง...

(วิธิญา ศิริปัญญา, 2548: 84)

อาจกล่าวได้ว่า คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย และยังคงช่วยกันรักษาและสืบทอดนาฏศิลป์ไทยแก่ลูกหลานไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้เรียนรู้และเห็นคุณค่าและซาบซึ้งในความงดงามและประโยชน์ของนาฏศิลป์ไทย

คุณค่าของจิตรกรรมและประติมากรรมไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในปะเทศสหรัฐอเมริกา

ในส่วนของจิตรกรรมและประติมากรรมที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญและสะท้อนมุมมองความคิดในการเห็นคุณค่าของจิตรกรรมและประติมากรรมไทย ก็คือการสร้างจิตรกรรมฝาผนังและพระพุทธรูปในพระอุโบสถของวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

> ....ในพระอุโบสถวัดไทยลอสแองเจลิสจะมีพระพุทธรูปประดิษฐานอยู่ เป็นพระพุทธรูปที่งดงามตามแบบไทย และเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยนิยมมากราบไหว้ขอพร และมีจิตรกรรมฝาผนังโดยรอบ...
>
> (วิรัช เต็มสงสัย, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)
>
> ...ในโบสถ์วัดธัมมาราม นอกจากมีพระประธานที่สวยงามแล้ว ยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่บอกเล่าเรื่องราวพระพุทธประวัติเหมือนในเมืองไทย...
>
> (สุเวช สุขสุราษฎร์, สัมภาษณ์ 10 เมษายน 2548)

นอกจากนี้แล้วศิลปะที่เรียกว่า “ลายไทย” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ไทยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็มีคนชื่นชม และให้ความสำคัญ มีการสอนแกะสลักลายไทย แกะสลักผัก ผลไม้ มีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมมาเรียน เพราะเห็นว่าสวยงามมาก เป็นศิลปะล้ำค่าไม่มีใครเทียบ ดังนี้

> ...ศิลปะไทย เช่น การแกะสลัก เครื่องมือแกะสลักต้องอนุรักษ์ไว้ ที่ไหนๆก็ไม่มีเหมือนไทย แทรกลายไทย สอนฝรั่งก็จะแทรกลายไทย ศิลปะไทยอย่าละเลยไม่เห็นคุณค่า เพราะคนอื่นเห็นว่าของไทยสวยที่สุด ไม่มีที่ไหนเหมือน ถ้าไม่ถ่ายทอดจะหมดไป ถ้ามัวแต่หลงฝรั่ง...
>
> (เสาวภา อัลไบร์ท, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า จิตรกรรม ประติมากรรม การแกะสลักลวดลายไทย นับเป็นศิลปะไทยที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญและเห็นคุณค่า และเลือกที่จะรักษาให้คงอยู่

คุณค่าของสถาปัตยกรรมไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในปะเทศสหรัฐอเมริกา

หากจะมองหาสถาปัตยกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นแบบไทย คงหาได้ยากเพราะสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่จะเป็นแบบตะวันตก แต่อย่างไรก็ตามคนไทยในประเทสสหรัฐอเมริกาก็พยายามที่จะสร้างสถาปัตยกรรมไทยให้ปรากฏ เราจึงได้เห็นวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาหลายแห่งมีการก่อสร้างแบบสถาปัตยกรรมไทยที่สวยงาม เช่นที่ วัดไทยลอสแองเจลิสที่นับว่าเป็นวัดไทยที่มีความงดงามด้วยเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยที่โดดเด่นและครบถ้วนที่สุด รวมทั้งวัดไทยบางแห่งแม้ภายนอกจะมีลักษณะเป็นอาคารแบบตะวันตกเนื่องจากเป็นการซื้อตึกเก่าหรือโบสถ์เก่าของฝรั่งมา แต่ภายในก็มีการจัดภูมิทัศน์ตกแต่งภายในให้เป็นแบบสถาปัตยกรรมไทยได้อย่างงดงาม เช่น วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นต้น ดังนั้นชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงนับว่าเป็นผู้มองเห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมไทย ดังนี้

> ...วัดไทยลอสแองเจลิสมีความสวยงามมาก มีลักษณะใกล้เคียงกับวัดในเมืองไทย ฝรั่งชอบมาเดินดู...
>
> (อัมพร คิดเวลส์, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

> ...วัดไทยมีเอกลักษณ์ โดดเด่น งดงามแบบไทย...
>
> (นฤชัย หงษ์ทองนพคุณ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับที่ จีรพันธ์ สมประสงค์ (2532: 204) ได้กล่าวถึงคุณค่าและความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทยไว้ ดังนี้

> ...ไทยเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมในการก่อสร้างอาคารที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยมาแต่โบราณ ดังนั้นจะเห็นได้จากการก่อสร้างปราสาท สถูป เจดีย์ ปรางค์ โบสถ์ วิหาร ตลอดจนบ้านไทย เรือนไทย...

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมไทย จึงได้พยายามสร้างวัดไทย ทั้งอุโบสถ ปราสาท เจดีย์ ต่างๆให้เป็นแบบสถาปัตยกรรมไทย แม้จะยากลำบากในเรื่องกำลังทุนและกำลังคนในการก่อสร้างก็ตาม

คุณค่าของศิลปะการป้องกันตัว: มวยไทย ตามความคิดเห็นของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

มวยไทย เป็นศิลปะการป้องกันตัวของไทย ที่ไม่ใช่เฉพาะชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้นที่ให้ความสนใจฝึกฝน หากแต่ชาวอเมริกันก็สนใจที่จะมาเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มวยไทยเป็นศิลปะวัฒนธรรมไทยที่สำคัญ ดังนี้

...ตอนเด็กๆเรียนมวยไทยที่วัด ชอบ สนุกดี ได้ออกกำลัง ปัจจุบันเป็นตำรวจ และเป็นเจ้าของโรงเรียนสอนมวยไทยด้วย...

(ไตรรัตน์ เอี่ยมสมุทร, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2548)

…วันเสาร์อาทิตย์ที่นี่จะมีคนไทยและฝรั่งมาฝึกมวยไทย ในอเมริกามวยไทยเป็นที่สนใจมาก...

(โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

อาจกล่าวได้ว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกานอกจากจากจะเห็นคุณค่าของมวยไทยว่าเป็นศิลปวัฒนธรรมของไทยที่เป็นประโยชน์ควรที่จะรักษาไว้แล้ว ยังเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักแก่ชาวต่างชาติด้วย

คุณค่าของอาหารไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในปะเทศสหรัฐอเมริกา

อาหารไทย เป็นที่นิยมของคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งชาวอเมริกันก็ชอบที่จะรับประทานอาหารไทย สังเกตได้ว่าจะมีร้านอาหารไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามากมาย และแทบทุกร้านจะมีลูกค้าทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ด้วยอาหารไทยมีรสชาติเป็นที่ถูกอกถูกใจของหลายคนว่ามีรสชาติหลากหลาย ทั้งเปรี้ยว เค็ม หวาน เผ็ด และมีส่วนประกอบของสมุนไพรไทย ได้ชื่อว่าอาหารไทยรสชาติอร่อยมาก และเป็นอาหารเพื่อสุขภาพที่ยอดเยี่ยมมาก ดังที่หลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

…อาหารไทยแสนอร่อย ส้มตำกินบ่อยบ่อยเวลา diet
ถ้าไม่ชอบก็ยังมีก๋วยเตี๋ยวเป็ด แต่ระวังอาจจะเผ็ดมากมากเอย...

(ธนิศา จักรวาลมงคล, 2548: 82)

...อาหารไทยอร่อยมาก มีขนมหลายอย่างให้เลือก...

(อังคณา เตชะสุขเสรี, 2548: 82)

นอกจากชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะชอบรับประทานอาหารไทย เพราะมีรสชาติที่อร่อยแล้ว ยังมีอาหารไทยหลากหลายชนิดที่ขึ้นชื่อแทบทุกภาคของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นภาคกลาง อีสาน เหนือใต้ ให้เลือกรับประทานไม่แตกต่างจากประเทศไทย ดังนี้

…อาหารไทยอร่อย ชอบกินลาบไก่ ส้มตำ ก๋วยเตี๋ยวไก่และเป็ดมากๆ...

(ปารวี ประคองทรัพย์, 2548: 80)

...อาหารไทยอร่อยมาก ที่บ้านชอบกินอาหารไทย เช่น ต้มยำกุ้ง ส้มตำ กระเพราไก่ แกงเผ็ด ราดหน้า ข้าวยำ แกงเหลือง แคบหมู น้ำพริกอ่อง...

(สนทนากลุ่ม 3, 24 เมษายน 2548)

...อาหารไทยอร่อย หนูชอบกินส้มตำ ข้าวเหนียวปิ้ง ผัดไทย ก๋วยเตี๋ยวราดหน้า...

(กรกฎ ชัยฤทธิเลิศ, 2548: 84)

อาหารไทยเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ มีร้านอาหารไทยมากมายในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

...อาหารไทยอร่อยมาก อาหารไทยเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก...

(สุพรรษา กิจเจริญ, 2548: 84)

...อาหารไทยอร่อย ฝรั่งรู้จักเราเป็นที่ยอมรับ มีร้านอาหารไทยมากมายในสหรัฐ ฝรั่งชอบมารับประทาน...

(พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548)

...ตอนที่มาอยู่ชิคาโกใหม่ๆมีร้านอาหารไทยแค่ 1-2 ร้าน แต่ตอนนี้คนไทยเรามาตั้งร้านอาหารไทยกันเยอะ มีร้านอาหารไทยเป็น 100-200 ร้าน และคนอเมริกันก็นิยมรับประทานอาหารไทยกันเยอะ เพราะรสจัดและอร่อย...

(พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

จะเห็นได้ว่าอาหารไทยเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในเรื่องรสชาติที่อร่อย สีสันสวยงาม และคุณประโยชน์ทางโภชนาการ จนแทบทุกคนทั้งชาวไทยและชาวอเมริกันต่างเอ่ยปากชม

คุณค่าของมารยาทไทยและลักษณะนิสัยแบบไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในปะเทศสหรัฐอเมริกา

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะไปอยู่ต่างบ้านต่างเมือง ในสังคมที่มีธรรมเนียมปฏิบัติ มารยาทสังคมที่แตกต่างแบบอเมริกัน แต่คนไทยส่วนมากก็ยังมีความตระหนักในการที่จะปลูกฝังให้ลูกหลานไทยรู้จักกิริยามารยาทและลักษณะนิสัยที่ดีของคนไทย ด้วยเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ทั้งในทางจริยศาสตร์ แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนงดงามในทางสุนทรียภาพแบบไทย ดังนี้

> ...เด็กไทยมีกิริยามารยาทอ่อนน้อมเป็นที่ยอมรับ เพราะพื้นฐานนิสัยอ่อนน้อมเป็นสิ่งสำคัญทำให้เข้ากับคนอื่นได้ง่าย...
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

> …หน้าตาเราไม่ใช่อเมริกัน ถึงเราไม่บอกลูกก็รู้อยู่แล้วว่าไม่ใช่อเมริกัน อย่างน้อยเรามีเอกลักษณ์อะไร มีวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ดี ทำไมยืนยงมาหลายร้อยปีได้ เพราะคนไทยมีเอกลักษณ์ การไหว้ ความอ่อนหวาน แม้จะมีหน้าตาคล้ายคนเอเชียอื่น เช่น ฟิลิปปินส์ แต่กิริยามารยาทแตกต่าง สังเกตได้
>
> (สนทนากลุ่ม 1, 2 พฤษภาคม 2548)

> …คนไทยพูดจาดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจ มีมารยาทดี มารยาทเป็นหนึ่ง คนอเมริกัน พวกฝรั่งเห็นแก่ตัว พวกนิโกรจิตใจหยาบคาย ไม่มีระเบียบ...
>
> (สุนทรี ผดุงแพทย์, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2548)

> ...คนไทยเคารพผู้ใหญ่ ชาติอื่นไม่ค่อยเคารพผู้ใหญ่...
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

...ถ้านึกถึงความเป็นไทยจะนึกถึงอุปนิสัยประจำชาติมากกว่า อย่างรักสงบ อยู่สันโดษ ช่วยเหลือเมตตากัน นิสัยชาวพุทธมีอะไรก็ช่วยกัน ไม่เน้นกฎระเบียบมากนัก มีอะไรยกเว้นกันได้ก็จะยอม เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้คนไทยไปอยู่ที่ไหนก็จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมนั้นๆได้ง่ายกว่าชาติอื่น...

(เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

…คนไทยมีความอ่อนโยน ถ่อมตน เกรงใจ ต่างชาติชื่นชม เพราะคนอเมริกันจะแข็งๆตรงไปตรงมา...

(ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

...นิสัยคนไทยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ใจดี พวก homeless เห็นคนไทยจะยิ้มเพราะคนไทยจะให้ทาน คนไทยใจดี ไม่เหมือนชาติอื่น...

(สนทนากลุ่ม 1, 2 พฤษภาคม 2548)

...วัฒนธรรมของเราดีมาก เด็กจะมีความผูกพัน กตัญญูต่อพ่อแม่ ถ้าเป็นวัฒนธรรมฝรั่ง เมื่อโตขึ้นเขาจะแยกออกไปไม่มาดูแลพ่อแม่ตอนแก่ แต่ของคนไทยเรายังมีความหวังว่าพอแก่ไปแล้วลูกจะยังคงมาดูแลไม่ทิ้ง มาหาเรา สิ่งสำคัญคือความผูกพัน เราต้องการให้ลูกรู้ว่า โตขึ้นมาต้องดูแลพ่อแม่ มีความผูกพันกับพ่อแม่ แม้อยู่ห่างไกลก็จะกลับมาหาพ่อแม่...

(สนทนากลุ่ม 2, 23 เมษายน 2548)

...นิสัยคนไทยใจดี ยิ้มหวาน มีมารยาทเรียบร้อย...

(สนทนากลุ่ม 3, 20 มีนาคม 2548)

ลักษณะนิสัยและมารยาทไทยจึงนับเป็นสิ่งที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาอยากให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริการักษาไว้ให้คงอยู่ ด้วยถือว่าความรักความผูกพัน ความกตัญญูที่ลูกมีต่อพ่อแม่ และผู้มีพระคุณ รวมทั้งความมีอัธยาศัยไมตรี สุภาพอ่อนโยน อันเป็นลักษณะนิสัยและมารยาทไทยอันดีงาม เป็นสิ่งที่โดดเด่นและแตกต่างจากชาติอื่นที่ควรสืบทอดแก่เยาวชนไทยต่อไป

คุณค่าของประเพณีไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในปะเทศสหรัฐอเมริกา

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเลือกที่จะสืบทอดประเพณีไทยบางอย่างไว้ โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ครอบครัว และเทศกาลต่างๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา ทำบุญวันเกิด วันแต่งงาน งานศพ วันสงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากคำบอกเล่าของหลายๆท่าน ดังนี้

> …การมาทำบุญตามประเพณี มาร่วมกิจกรรมกับคนไทย เช่นวันสำคัญต่างๆ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสงกรานต์ วันลอยกระทง นอกจากมาทำบุญได้ความสบายทางจิตใจแล้ว ยังได้วัฒนธรรม ประเพณีกลับไป...
>
> (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

> ...คนไทยเรานี่เคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีการจัดงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถก็จะจัดงานทำบุญถวายพระพร...
>
> (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

> …เวลามีคนตาย งานศพเราอยากได้พระนำหน้าศพ ตอนยังไม่มีวัดก็ไม่มีพระ ต้องนิมนต์พระจากที่อื่นมา ขอนิมนต์พระมาเพื่อนำหน้าศพไปยังสุสานฝรั่ง มีพระนำไปช่วงที่จะฝังหรือเผา พอมีวัดมีพระก็ทำตามประเพณีได้...
>
> (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

นอกจากคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะตระหนักถึงคุณค่าของประเพณีไทยในส่วนที่มีคุณค่าทางจริยศาสตร์ เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และในสุนทรียภาพ ความงดงามของประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ชาวอเมริกันเองก็สนใจให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยด้วย โดยเฉพาะคนอเมริกันที่แต่งงานกับคนไทย หรือมีเพื่อนเป็นคนไทยก็จะติดตามคู่ครองหรือเพื่อนที่เป็นคนไทยมาร่วมกิจกรรมประเพณีของคนไทยด้วย ดังนี้

> ...ประเพณีไทยทุกอย่างเราพยายามจะนำมาจากเมืองไทย มีฝรั่งหลายคนที่เขาแต่งงานกับคนไทย เขาก็อยากมาวัดไทย อยากเรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีของเรา...
>
> (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

ประเพณีไทย จึงนับเป็นวัฒนธรรมไทยที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเลือกสรรเพื่อธำรงรักษา และสืบทอดให้คงอยู่ต่อไป

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า คุณค่าของวัฒนธรรมไทยตามความคิดเห็นของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาก็คือ วัฒนธรรมไทยเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเป็นไทย เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่งดงามและล้ำค่า ทำให้คนไทยแตกต่างจากชาติอื่น และภูมิใจที่เป็นคนไทย มีวัฒนธรรมไทยของตนเอง ดังที่หลายคนได้กล่าวไว้ ดังนี้

> …คุณถามว่าฉันเป็นใคร ฉันภูมิใจจะตอบว่าฉันเป็นคนไทย หลายคนที่โรงเรียนฉันถามว่า ฉันเป็นคนจีนหรือเปล่า ฉันจะตอบว่า ไม่ ฉันเป็นคนไทย ฉันภูมิใจมากที่เป็นคนไทย ฉันภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมที่คนหลายคนรู้จักอย่างดี วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่ต่างจากวัฒนธรรมอื่น วัฒนธรรมไทยมีทั้งภาษาไทย รำไทย ศิลปะไทย มวยไทย อาหารไทย และอีกหลายไทย...
>
> (อักษราภัค อนันตเสถ, 2548: 83)

> ...มีหลายคนที่จะมองฉันเป็นคนฟิลิปปินส์ ฉันจะรีบบอกเขาว่าฉันเป็นคนไทยฉันจะพูดดังๆและด้วยความภูมิใจ ฉันไม่กลัวว่าเขาจะรู้สึกกับฉันอย่างไร ฉันภูมิใจที่เป็นคนไทย ฉันจะไม่ขอเลือกเกิดเป็นอย่างอื่น และดีใจที่เกิดเป็นไทย...
>
> (กันยารัตน์ คนซื่อ, 2548: 85)

ความเป็นไทย จึงมีคุณค่าทั้งในทางจริยศาสตร์ เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและซาบซึ้งในความงดงามของศิลปวัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยในทางสุนทรียภาพ ที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโกให้ความสำคัญที่จะช่วยกันสืบทอดสู่ลูกหลานไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

2.3 จิตสำนึกในความเป็นไทย

คนไทยไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ในสภาพสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างไร หากยังมีจิตสำนึกในความเป็นไทยอยู่ ก็จะสามารถธำรงรักษาความเป็นไทยไว้ได้ ดังที่ อุดม เชยกีวงศ์ (2532: 3-4)ได้กล่าวไว้ว่า...คุณสมบัติที่เด่นชัดของคนไทยคือความสำนึกในความเป็นไทย...ซึ่งสอดคล้องกับที่ ศิริวรรณ เจนการ (อ้างถึงในชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2540:3) ได้กล่าวไว้ว่า...ความเป็นคนไทย มิได้เกิดขึ้นเพียงเพราะคนนั้นเกิดและอยู่ประเทศไทยหรือโอนสัญชาติมาเป็นไทย หากแต่เกิดจากสำนึกแห่งความเป็นไทยร่วมกัน...

ในการศึกษาพบว่าชาวไทยแม้ไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาต่างถิ่นต่างแดน ก็ยังรู้สึกสำนึกว่าตัวเองมีเชื้อชาติ เทือกเถาเหล่ากอบรรพบุรุษเป็นไทย อันแสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกในความเป็นไทย ที่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและต้องการปลูกฝังให้ลูกหลานมีจิตสำนึกในความเป็นไทยเช่นกัน ดังนี้

> ...ตัวเราเองต้องมีจิตสำนึก จุดเริ่มต้นต้องมีใจให้ สอนลูกให้รู้ว่า แม้เกิดที่นี่ก็เป็นคนไทย มีบรรพบุรุษเป็นคนไทย...
>
> (ศรีประภา ปรีดานนท์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

> ...รู้สึกภูมิใจที่เป็นคนไทย มีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม...
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์,1 พฤษภาคม 2548)

จิตสำนึกในความเป็นไทยจึงนับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทยที่มีอยู่ในตัวของคนไทย รวมทั้งคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย ดังที่ อิสินธร สอนไว (สัมภาษณ์,9 พฤษภาคม 2548) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...คนไทยมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมของคนในโลกนี้ ที่เห็นแล้วว่าภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองมากที่สุด ประเทศไทยอยู่ในแนวหน้าเลย ใน Top five ของโลกที่ภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองและแสดงออกอย่างชัดแจ้ง...

นอกจากชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นคนไทยมีความเป็นไทยแล้วยังปลูกฝังให้ลูกเกิดจิตสำนึกว่าเป็นคนไทย มีเชื้อชาติ ที่มา ราก (Root) เป็นคนไทย และส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกไปเรียนที่โรงเรียนวัดไทย เพื่อให้ได้รับการปลูกฝังว่าเป็นคนไทยมีสายเลือดไทย ดังนี้

...พ่อแม่ต้องสอนลูกให้รู้จัก Root ของตนเอง ว่ามีพ่อแม่ บรรพบุรุษ เป็นไทย...
(บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

...พวกที่มีลูกหลานเกิดที่นี่ จะส่งลูกมาเรียน ภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้สำนึกในสายเลือด มีพ่อแม่เป็นไทย...
(พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ทั้งในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส และชุมชนไทยในนครชิคาโก มีความหมายเป็นไปในลักษณะใกล้เคียงกัน คือหมายถึงความเป็นไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำหลักที่สำคัญ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศไทย ที่หมายถึง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย ต่างกันเพียงแต่ว่า ความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกานั้น เป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทยกลุ่มหนึ่งที่อพยพไปอาศัยอยู่ในดินแดนที่แวดล้อมด้วยวัฒนธรรมของชาวอเมริกันที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มคนไทยเหล่านี้เป็นเพียงชนกลุ่มน้อย ไม่ใช่ชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ความเป็นไทยที่สามารถแสดงให้เห็นอย่างโดดเด่นได้ จึงไม่ใช่เรื่องของเขตแดนที่บ่งบอกความเป็นชาติ แต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมที่แตกต่างมากกว่า

3. คุณค่าของความเป็นไทยและการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา: นครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก

จากการศึกษาพบว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ส่วนใหญ่ มีแนวคิดที่จะเลือกสรรที่จะรักษาความเป็นไทย และตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยไว้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

...คนไทยอ่อนโยน อ่อนหวาน รู้จักที่ต่ำที่สูง เคารพผู้ใหญ่ ต่างจากฝรั่ง จะแข็งกระด้าง ครูนักเรียนเป็นเพื่อนเล่น ไม่เหมือนเด็กไทยให้ความเคารพเชื่อฟัง...

(วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

...คนอเมริกัน มีความซื่อสัตย์ โกรธง่ายหายเร็ว ไม่ผูกใจเจ็บ แต่ไม่ค่อยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่สงสารไม่ช่วยเหลือคนแก่เหมือนคนไทย...

(นฤชัย หงษ์ทองนพคุณ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

...คนไทยที่นี่ส่วนใหญ่ชอบมาวัด มาทำบุญตามประเพณี อย่างวันสงกรานต์ก็จัดงานที่วัด คนแก่มาพบปะสังสรรค์กัน นำลูกหลานมารู้จักวัดมาเรียนภาษาไทย มีโอกาสมาเรียนดนตรี นาฏศิลป์ไทย...

(แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ยังตระหนักถึงความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทย อันเป็นความงามทางสุนทรียศาสตร์ ทั้งในด้านนาฏศิลป์ ดนตรีไทย การวาดภาพ แกะสลักศิลปะการป้องกันตัว เช่น มวยไทย ฟันดาบ ดังนี้

…เด็กไทยที่นี่เล่นดนตรีไทย รำไทยได้งดงาม เป็นที่ชื่นชมของคนไทยและชาวต่างชาติ...

(มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์,3 เมษายน 2548)

...เด็กที่นี่จะสนใจด้านนาฏศิลป์ ดนตรีจะสนใจมาก ได้แสดง ได้โชว์ที่โน่นที่นี่อย่างสวยงาม การฟันดาบ มวยไทย ก็ทำได้ดี...

(พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

…เด็กไทยและผู้ปกครองหลายคนก็สนใจมาเรียนแกะสลักผักผลไม้ ลวดลายแบบไทยก็สามารถทำได้อย่างสวยงาม...

(เสาวภา อัลไบร์ท, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2548)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยทั้งในแง่ของแบบแผนวิธีการประพฤติปฏิบัติตน และความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเห็นคุณค่าของความเป็นไทยมากเพียงใด แต่ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมที่แตกต่างในสังคมอเมริกัน จึงทำให้ชาวไทยจำเป็นต้องมีการปรับแนวทางการประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย โดยเลือกที่จะดำรงความเป็นไทยในส่วนที่เลือกสรรว่าดี และไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ดังนี้

> ...คนที่นี่บางคนซึมซับวัฒนธรรมอเมริกัน ต้องช่วยเหลือตัวเอง เหมือนเห็นแก่ตัวแต่ที่จริงไม่ใช่ เพราะต้องทำงาน ค่าใช้จ่ายสูง ถึงเวลากลับบ้านไม่ใช่นั่งดื่มสุราสังสรรค์ ต้องดูแลครอบครัว ไม่มีสถานที่ให้ไปเที่ยวเหมือนเมืองไทย...
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

> ...คนไทยที่นี่เลือกสืบทอดขนบธรรมเนียมไทยที่ดี ขณะเดียวกันก็ยอมรับข้อดีของวัฒนธรรมอเมริกัน ในโลกเสรีภาพ การให้เหตุผลเป็นสิ่งที่ดี เด็กอเมริกันโต้เถียงผู้ใหญ่ โดยไม่รู้สึกผิด คนไทยสุภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็นคนอื่น โดยเฉพาะผู้อาวุโส ข้อเสียคือไม่สามารถแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นยอมรับ...
>
> (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเลือกที่จะสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ แต่อาจมีในบางเรื่องที่มีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง โดยเลือกที่จะยอมรับวัฒนธรรมที่ดีของอเมริกันมาปรับใช้ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

4. กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา: นครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก

ในการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยนั้น ระบบการศึกษาเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างสำนึก สร้างชาติ สร้างสังคม สร้างคน ทั้งนี้ระบบการศึกษาที่คนโดยทั่วไปเข้าใจก็คือ “ระบบการศึกษาที่เป็นทางการ” แต่ความหมายที่แท้จริงรวมถึงระบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล

ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสังคม ซึ่งเรียกว่า “ระบบการศึกษาที่สมบูรณ์” ความสำคัญจึงอยู่ที่การผลักดันสำนึกที่พึงปรารถนาเข้าสู่ระบบการศึกษาให้ได้...การสร้างสำนึกมาจากตัวเอง และจากปัจจัยภายนอก หรือกระบวนการเรียนรู้โดยระบบหรือกลไกที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ลักษณะที่เป็นทางการก็คือ ระบบโรงเรียน สถาบันการศึกษา และที่ไม่เป็นทางการก็คือการเรียนรู้ภายในองค์กร ชุมชน สังคม...ถ้ามองอย่างนี้ก็อาจกล่าวว่า ระบบการศึกษาทั้งหมด คือ กระบวนการที่สามารถสร้างสำนึกที่พึงปรารถนา (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม, 2543:57)

ดังนั้นในการปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับครอบครัว จนถึงระดับชุมชน และสังคม ที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

> ...ครอบครัวต้องอบรมสั่งสอนให้รู้จักความเป็นไทย ให้เด็กมีกิริยามารยาทอ่อนน้อม สุภาพ รู้จักประเพณี วัฒนธรรมไทย...
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

นอกจากนี้พ่อแม่ต้องปลูกฝังให้เด็กสำนึกในความเป็นไทย โดยการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้ บรรยากาศการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ เช่น วัด และโรงเรียน ดังนี้

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ต้องอาศัยองค์กร เช่น วัด โรงเรียน ชักชวนให้มาที่วัด มีศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมแบบไทย...
>
> (นฤชัย หงษ์ทองนพคุณ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

> ...พ่อแม่ต้องสนับสนุน วัดเป็นศูนย์กลาง พาลูกมาวัดตั้งแต่เด็กๆ ลูกได้เห็นประเพณี วัฒนธรรมไทย...
>
> (สุเวช สุขสุราษฎร์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

ในการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยที่ดี พ่อแม่ต้องไม่ใช้วิธีการบังคับ หรือยัดเยียด ต้องพยายามให้เด็กได้ซึมซับ ได้เรียนรู้วัฒนธรรมความเป็นไทยด้วยตัวของเขาเอง พ่อแม่เป็นเพียงผู้คอยแนะนำและสนับสนุน ดังนี้

...พ่อแม่ต้องปลูกฝังลูก แต่ต้องไม่กดดันเขา ไม่บังคับเขา ต้องสอนว่า วัฒนธรรมไทยดีอย่างไร พ่อแม่เป็นตัวอย่างที่ดี วัดเป็นศูนย์กลางในการอบรมสั่งสอนศาสนา และมีโรงเรียนสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย...

(เข็มปัทม์ แสงเงิน, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

...ให้เด็กไทยเรียนรู้วัฒนธรรมไทย อย่ายัดเยียด Culture…

(ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ต้องให้เด็กเกิดความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมความเป็นไทยและอยากที่จะเรียนรู้ความเป็นไทย และซึมซับความเป็นไทยไปเรื่อยๆโดยไม่รู้ตัว ดังนี้

...เริ่มมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิส ตั้งแต่อายุ 3 ขวบ แรกๆพ่อแม่ให้มาเรียนก็ไม่อยากมา แต่พอนานๆเข้า มีเพื่อนก็สนุก อยากเรียน อยากเป็นคนไทย ก็ได้เรียนจนจบชั้นมัธยมศึกษา ตอนนี้ไปเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว วันหยุดก็มาเป็นครูช่วยสอนภาษาไทยเด็กอนุบาล...

(สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการปลูกฝังจิตสำนึกทางวัฒนธรรมที่สำคัญก็คือ อย่าทำให้เด็กเกิดความสับสน หรือเกิดความรู้สึกแตกแยกกับคนอื่น ให้เด็กสามารถเลือกปฏิบัติได้ ในลักษณะแตกต่างแต่ไม่แตกแยก ดังนี้

...พ่อแม่ต้องสอนลูก อยู่ในสังคมฝรั่ง บางอย่างอาจเป็นแบบฝรั่ง แต่ถ้าอยู่ในสังคมไทย กลุ่มคนไทย ขอให้เป็นไทย...

(สุนทรี ผดุงแพทย์, สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2548)

ในการศึกษาพบว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาต่างมีจิตสำนึกและเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมไทยว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและช่วยบ่งบอกถึงความเป็นไทย ดังที่ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท, 2534:78) ได้กล่าวไว้ว่า

...ความเป็นไทยอยู่ที่ตรงไหน ก็อยู่ที่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี...

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาอีกหลายท่านทั้งในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและชุมชนไทยนครชิคาโก ต่างเห็นว่าคนไทยควรมีจิตสำนึกทางวัฒนธรรม ดังนี้

> ...วัฒนธรรมไทยเป็นเอกลักษณ์ที่ประเทศอื่นไม่มีเหมือนเรา อยากให้ลูกเก็บไว้ ต้องช่วยกันปลูกฝังให้เห็นค่า...
>
> (ศรีประภา ปรีดานนท์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝังให้ลูกรักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของภาษาไทย ประเพณีวัฒนธรรมไทย ...
>
> (บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

> …เพิ่งมาอยู่ที่นี่ได้เกือบ 1 ปีแล้ว ที่มาวัดไทยเพราะว่าครอบครัวของคุณป้ามาวัดไทย ฉันก็เลยมาด้วย ฉันเห็นน้องเรียนภาษาไทยก็เรียนด้วย ถึงแม้ว่าไม่จำเป็นต้องเรียนก็ได้ ในห้องเรียนฉันได้เห็นสิ่งที่ไม่คาดคิดว่าเด็กที่เกิดในอเมริกาจะทำ เช่น ฟังเพลงไทย เคารพคุณครู มีมารยาทที่เรียบร้อยมาก เป็นต้น ฉันจึงมีความรู้สึกว่า วัดไทยนี้ไม่ใช่วัดธรรมดา แต่เป็นวัดที่ทำให้คนไทยทุกคนไม่ลืมความเป็นไทย ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีให้แก่คนรุ่นต่อไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ฉันประทับใจมาก...
>
> (บรรณศร ชินกุลกิจนิวัฒน์, 2548: 80)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างเห็นว่าจำเป็นต้องอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานมีจิตสำนึกในวัฒนธรรมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษาไทย ประเพณี วัฒนธรรมไทย รวมทั้งกิริยามารยาทแบบไทย และจิตใจที่ดีงามอย่างไทย

4.1 กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

จากการศึกษาวิจัยพบว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิส มีกระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยแก่เด็กไทยที่เกิดและเติบโตในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

จุดเริ่ม : จากบ้าน พ่อแม่ ครอบครัว

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยควรเริ่มต้นจากที่บ้าน คือ พ่อแม่ ครอบครัวให้ความสำคัญ เป็นต้นแบบ เป็นครูคนแรกผู้สอนและปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูกหลาน ดังนี้

> …เรื่องการปลูกฝังความเป็นไทย ผมให้ที่พ่อแม่เป็นส่วนสำคัญ ผมให้คะแนนพ่อแม่กว่า 75 % สรุปคือพ่อแม่เป็นส่วนสำคัญเพราะถ้าไปรอที่เด็กอาจสายไป พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องเป็นหลัก เพราะว่าคนไทยส่วนใหญ่ที่มาอยู่ต่างประเทศ แล้วก็ใน Generation ถัดไป ถ้าพ่อแม่ปากกัดตีนถีบ ลูกก็จะไม่ได้รับความสนใจ เพราะฉะนั้นเด็กก็จะปล่อยไปกลายเป็นเด็ก 2 น้ำ 2 วัฒนธรรมไป ทีนี้พ่อแม่ที่พอมีอันจะกิน พอมีเวลาที่จะดูแล เขาก็จะดูแลได้ดี ก็จะทำให้ลูกมีการสืบสานวัฒนธรรมความเป็นไทยต่อไป แต่ว่าก็ไม่แน่เสมอไป บางทีพ่อแม่มีอันจะกิน แต่ก็ไม่สนใจ...
>
> (อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

จากการศึกษาพบว่า การปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยแก่เด็กไทยของพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะเลือกเน้นความเป็นไทยในโดยเริ่มจากการพูดภาษาไทยกับลูกที่บ้าน สอนมารยาทไทย การไหว้ กราบ รวมทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมเป็นหลัก ดังนี้

> …พ่อแม่ควรพูดภาษาไทยกับลูกที่บ้าน ไม่ต้องกลัวว่าลูกจะไม่รู้ภาษาอังกฤษ เพราะไปโรงเรียนลูกก็ได้พูดภาษาอังกฤษอยู่แล้ว…
>
> (ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

> …ครอบครัวควรสอนให้เด็กรู้จักกิริยามารยาท มีความอ่อนน้อม เน้นให้เด็กมีมารยาท เพราะพื้นฐานนิสัยอ่อนน้อมเป็นสิ่งสำคัญ …
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

> …พูดภาษาไทยเข้าใจมากกว่าภาษาอังกฤษ พ่อแม่ต้องพูดภาษาไทยกับลูก สอนให้รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย…
>
> (พยนต์ ทรงไตร,สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

นอกจากนี้พ่อแม่ยังมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ลูกได้มีโอกาสเรียนรู้ความเป็นไทย โดยการพาลูกไปทำบุญ ไปร่วมงานประเพณีที่วัดไทย ทำให้ได้เรียนรู้และซึมซับความเป็นไทย ได้พบปะคนไทย ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนไทย ดังนี้

> ...วิธีถ่ายทอดและปลูกฝังความเป็นไทย พ่อแม่ต้องสนับสนุน ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย พามาทำบุญ มาร่วมกิจกรรมงานประเพณีต่างๆ เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ที่วัด เด็กจะได้เรียนรู้...
>
> (อัมพร คิดเวลส์, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

> ...นอกจากพ่อแม่สอนภาษาไทยลูก พูดไทยกับลูกที่บ้านแล้ว ยังพาลูกมาทำบุญที่วัด มางานประเพณีที่วัดไทย ได้พบปะคนไทยอื่นๆ ได้พูดคุยกัน ได้รู้จักคนไทยมากขึ้น...
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

การจัดสภาพแวดล้อมในบ้านให้มีสิ่งของต่างๆที่แสดงถึงความเป็นไทย อันได้แก่ พระพุทธรูป พระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ของประดับตกแต่งบ้านแบบไทย เป็นต้น ดังนี้

> ...สอนลูกหลานให้พูดภาษาไทยที่บ้าน สอนเรื่องมารยาทไทย การไหว้ กราบพระสงฆ์ พระพุทธรูป ให้รู้จักเคารพพระเจ้าอยู่หัว พระราชินี มีรูปที่บ้าน
>
> (สมพงษ์ อินทรพฤกษ์, สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2547)

> ...พ่อแม่พูดภาษาไทยกับลูก ที่บ้านมีห้องพระ มีรูปพระเจ้าอยู่หัว พระราชินี มีของไทยๆ เช่น ปลาไม้แกะสลัก เครื่องเคลือบ...
>
> (ฝนทิพย์ สีบุญเรือง, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2547)

การเตรียมสื่อต่างๆ เช่น ซีดีละครไทย เพลงไทย สนับสนุนให้ดูรายการโทรทัศน์ไทย หรือการพาลูกกลับไปเยี่ยมญาติที่เมืองไทย ก็จะมีส่วนช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยได้ดี ตามที่มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

…พ่อแม่สอนลูก ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยกับลูก พาลูกกลับไปเมืองไทยทุกปี กลับไปพูดภาษาไทยกับตายาย ลูกพูดภาษาไทยได้ เขียนพอได้ มีสื่อต่างๆ ให้ลูกได้เรียนรู้ เช่น CDไทย ละครไทย เพลงไทย ดูรายการโทรทัศน์ไทย…

(วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งชาวไทยในนครลอสแองเจลิสควรช่วยกันปลูกฝังให้เด็กมีจิตสำนึกในความเป็นไทย ซาบซึ้งในความเป็นไทย และถือว่าเป็นคนไทย สายเลือดไทย ดังนี้

…พ่อแม่ควรสอนลูกให้ใช้ภาษาไทย รู้จักวัฒนธรรมไทย ปลูกฝังให้รักพ่อแม่ รักชาติ ถือว่าเป็นคนไทย ลูกต้องพูดภาษาไทย พาลูกมาทำบุญ มาร่วมกิจกรรม พิธีกรรมตามประเพณีไทย ที่วัดไทย…

(ประชา ลัทธิธรรม, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

…พ่อแม่จะพูดภาษาไทยและภาษาอังกฤษกับลูก ไม่ใช่พูดภาษาอังกฤษอย่างเดียว พ่อแม่ ผู้ปกครองจะปลูกฝังให้เป็นไทย มีความรู้สึกอ่อนโยน เรียนรู้ ซาบซึ้งจากข้างใน พาเด็กมาสัมผัสชุมชนไทย…

(ศศิธร วงศ์ศิโรรัตน์, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2547)

จึงอาจกล่าวได้ว่า การปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยสำหรับชาวไทย โดยเฉพาะเด็กไทยที่เกิดในนครลอสแองเจลิส พ่อแม่ ครอบครัว เป็นจุดเริ่มที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ความเป็นไทย ถ้าพ่อแม่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญ หรือละเลย ก็ไม่สามารถจะเกิดกระบวนการในการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยได้ พ่อแม่มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังและสอนให้ลูกรู้จักความเป็นไทย โดยพ่อแม่พูดภาษาไทยกับลูก สอนให้ลูกรู้จักภาษาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย วัฒนธรรมไทย และสนับสนุนให้ลูกไปเรียนที่โรงเรียนวัดไทย

ศูนย์กลาง: วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนา

จากการศึกษาพบว่า นอกจากบ้านจะเป็นจุดเริ่มที่สำคัญของกระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยที่สำคัญแล้ว วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนายังเป็นศูนย์กลางและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เด็กสามารถที่จะรับการถ่ายทอดและปลูกฝังความเป็นไทยได้อย่างดียิ่ง

วัดไทย

วัดไทยเป็นสถาบันหลัก เป็นแกนของความร่วมมือร่วมใจของการสร้างเยาวชนไทย เป็นแหล่งสนับสนุนการระดมความคิด การร่วมแรงร่วมใจ การประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การสร้างสิ่งแวดล้อมที่รื่นรมย์และอบอุ่น ในขณะเดียวกัน วัดก็ยังต้องทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเป็นที่พึ่งทางจิตใจ การอบรมกุลบุตรกุลธิดา (สมพงษ์ จิตระดับ, 2539:244)

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่เห็นว่า วัดไทยเป็นที่ที่สำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และได้รับการปลูกฝังความเป็นไทย ดังนั้นนอกจากพ่อแม่จะสอนภาษาไทยให้ลูกที่บ้านแล้ว ยังพยามส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกได้มาเรียนรู้ความเป็นไทยจากวัดไทย ซึ่งนับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่ทำให้เด็กไทยได้เรียนรู้ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมความเป็นไทยมากขึ้น

วัดไทยในนครลอสแองเจลิส จึงนับเป็นศูนย์กลางสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสืบทอดความเป็นไทยที่สำคัญ ซึ่งหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

...วัดไทยเป็นศูนย์กลางสำคัญที่จะทำให้เด็กมีความเป็นไทยมากที่สุด...
(บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

...วัดเป็นศูนย์กลางที่สำคัญ ส่งลูกมาเรียน ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย รำไทย ดนตรีไทย ที่โรงเรียนพุทธศาสนา...
(ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

...มีวัดเป็นศูนย์กลางให้เด็กเรียนรู้ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา ดนตรี นาฏศิลป์ไทย...
(สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

...ส่งลูกหลานมาที่วัดไทย พูดภาษาไทย ร้องเพลงชาติไทย มาไหว้พระ มาทำบุญ มาร่วมงานประเพณีไทย มานั่งคุย กินอาหารไทยที่วัดไทย...
(พยนต์ ทรงไตร, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

วัดไทยลอสแองเจลิส จึงนับเป็นศูนย์กลางสำคัญ ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการสืบทอดความเป็นไทย โดยการเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์ อาทิตย์ เพื่อสอนภาษาไทย วัฒนธรรมไทย และช่วยสืบสานความเป็นไทย (สนทนากลุ่ม 2, 23 เมษายน 2548)

โรงเรียนพุทธศาสนา

โรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์ อาทิตย์ นับเป็นสถานศึกษาสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองสนับสนุนให้ลูกหลานได้มาเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งนับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่ทำให้เด็กไทยได้เรียนรู้ภาษาไทยและความเป็นไทยมากขึ้น ดังที่หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

…ให้ลูกมาเรียนภาษาไทย วัฒนธรรมไทย ที่โรงเรียนพุทธศาสนา…

(ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

…ส่งเสริมให้เด็กมาเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์ อาทิตย์…

(โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่านอกจากเด็กไทยในนครลอสแองเจลิสจะได้เรียนภาษาไทยจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์ อาทิตย์แล้ว ยังได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทย วิถีชีวิตแบบไทย จากการมาทำบุญ ร่วมงานประเพณี การพูดคุยกับคนไทยอื่นๆ รวมทั้งการรับประทานอาหารไทยที่วัดด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กไทยในนครลอสแองเจลิสยังสามารถเรียนรู้ศิลปะของชาติไทย เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี การแกะสลักไทย จากโรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์ อาทิตย์ด้วย ดังที่มีผู้ให้ข้อมูลดังนี้

...พ่อแม่ส่งลูกมาเรียนภาษาไทย เรียนดนตรีไทย เช่น ขิม จะเข้ และเรียนรำไทย ที่โรงเรียนวัดไทย …

(วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าเด็กไทยที่มาเรียนภาษาไทย ดนตรีไทย และนาฏศิลป์ไทย

บางคน เมื่อจบการศึกษาแล้วยังได้กลับมาช่วยสอนภาษาไทย ดนตรีไทย และนาฏศิลป์ไทยด้วย ดังที่ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

> …พ่อแม่ส่งมาเรียนที่วัดไทยตั้งแต่ 4 ขวบ คุณแม่ให้มา ไม่รู้เรื่อง ตอนแรกไม่ชอบ ตอนหลังรู้สึกชอบ เรียนตั้งแต่ ป.1 –ม.3 รู้สึกว่า ความเป็นไทยมีคุณค่า ได้เรียนรู้วัฒนธรรมไทยสึก ตอนนี้มาเป็นครูช่วยสอนภาษาไทยชั้นอนุบาล และช่วยสอนรำไทย ที่โรงเรียนวัดไทย…
>
> (เมย์ รุจิรัชกร, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

> …พ่อแม่พามาเรียนภาษาไทย รำไทย ดนตรีไทย ที่โรงเรียนวัดไทย ตอนนี้เรียนจบแล้วก็มาเป็นครูช่วยสอนภาษาไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนา…
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

นอกจากนี้ในมหาวิทยาลัย University of California of Los Angelis (UCLA) ก็มีการสอนภาษาไทยด้วย โดยมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยในเมืองไทยมาช่วยสอน ดังที่เด็กไทยที่เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้เล่าให้ฟัง และได้พาไปเยี่ยมชมห้องสมุดของมหาวิทยาลัยด้วย ซึ่งก็พบว่ามีหนังสือภาษาไทยมากมาย ทั้งในส่วนที่เป็นหนังสือประวัติศาสตร์ วรรณคดี และหนังสือร่วมสมัย วารสาร นิตยสารปัจจุบัน ดังนี้

> ...ที่มหาวิทยาลัย UCLA มีเปิดสอนภาษาไทย เป็นวิชาเลือก มีอาจารย์จากเมืองไทยมาช่วยสอน ได้เลือกเรียนด้วย เพราะเรียนภาษาไทยมาจากโรงเรียนวัดไทยแล้ว และที่ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยก็มีหนังสือภาษาไทยให้เลือกอ่าน...
>
> (ฝนทิพย์ สีบุญเรือง, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2547)

> ...รุ่นพี่เล่าให้ฟังว่า ในมหาวิทยาลัย UCLA ก็มีสอนภาษาไทยด้วย…
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยใน

นครลอสแองเจลิสนั้น จะเริ่มจากที่บ้าน พ่อแม่และครอบครัวเป็นจุดเริ่มที่สำคัญ รวมทั้งมีวัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์ อาทิตย์ในนครลอสแองเจลิสเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดและปลูกฝัง

4.2 กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก

จากการศึกษาวิจัย โดยการสัมภาษณ์ชาวไทยในนครชิคาโก พบว่ากระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก มีดังนี้

จุดเริ่ม: จากบ้าน พ่อแม่ ครอบครัว

ชาวไทยในนครชิคาโก ส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการเรียนรู้และปลูกฝังความเป็นไทย ควรเริ่มต้นจากที่บ้าน คือ พ่อแม่ ครอบครัวให้ความสำคัญ เป็นต้นแบบ เป็นครูคนแรกผู้สอน และปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูกหลาน โดยการสอนให้ลูกพูดภาษาไทย สอนการกราบ ไหว้ มารยาทไทยต่างๆ พ่อแม่พูดภาษาไทยกับลูกที่บ้าน เป็นการเริ่มต้นปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูก (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548) พ่อแม่พูดภาษาไทยกับลูกที่บ้าน มีพระพุทธรูปให้กราบไหว้ที่บ้าน (เข็มปัทม์ แสงเงิน, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

นอกจากพ่อแม่จะช่วยสอนการพูด เขียน ภาษาไทย และมารยาทไทยให้ลูกแล้ว ยังจำเป็นต้องอบรมสั่งสอนอย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

> …พ่อแม่แทรกการพูดภาษาไทยกับลูกทุกเวลา ลูกก็จะพูดภาษาไทยได้…
>
> (ศิริเกศ จันทรประสพสุข, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

> …พ่อแม่สอนให้พูดภาษาไทยที่บ้านทุกวัน สอนให้ไหว้ กราบแบบไทย สอนมารยาทไทย…
>
> (สุชา จันทรประสพสุข, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

นอกจากนี้พ่อแม่ยังส่งเสริมให้ลูกเรียนรู้ความเป็นไทย โดยการพาลูกไปทำบุญที่วัด ไปร่วมงานประเพณีต่างๆที่วัด และเรียนภาษาไทย ดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังนี้

...พ่อแม่ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย พาลูกมาทำบุญ มาร่วมงานประเพณี เช่น สงกรานต์ ที่วัดไทย…

(อำไพ เทียมเพชรไพศาล, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2547)

…พ่อแม่พามาทำบุญที่วัด พามาร่วมงานวันสำคัญต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ที่วัดไทย…

(วนิดา วีสันเที๊ยะ, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2547)

…พ่อแม่พามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เรียนภาษาไทย รำไทย ดนตรีไทย พามาทำบุญที่วัดไทย มางานประเพณี เช่น สงกรานต์ ที่วัดไทย…

(สายทอง เทียมเพชรไพศาล, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2547)

พ่อแม่ยังจัดสภาพการเรียนรู้ให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ความเป็นไทยมากขึ้น โดยมีสื่อต่างๆมากมาย เช่น การให้เด็กอ่านหนังสือภาษาไทย หนังสือพิมพ์ไทย ดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย เว็บไซต์เกี่ยวกับเมืองไทย รวมทั้งการพากลับไปเยี่ยม ปู่ย่าตายาย ญาติๆ ที่เมืองไทย ดังนี้

…พ่อแม่พยายามให้ลูกพูดภาษาไทย ให้ดูรูปคุณปู่คุณย่า ให้อ่านหนังสือเกี่ยวกับเมืองไทย พาไปเยี่ยมเมืองไทย ให้ดูรายการ ทีวี Globle network ของไทย อ่านวารสาร หนังสือพิมพ์ไทย เว็บไซต์เกี่ยวกับเมืองไทย พามาวัดไทย มาเรียน มารู้จักเพื่อนคนไทย ทำให้ซึมซาบตั้งแต่เด็ก…

(ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2547)

...พาลูกกลับไปเที่ยวที่เมืองไทย ไปเยี่ยมญาติ ให้รู้จักเมืองไทยมากขึ้น…

(ศิริเกศ จันทรประสพสุข, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2547)

…ที่บ้านพ่อแม่ให้ดูรายการโทรทัศน์ไทย TV. Globle network ดูหนัง ดูละครไทย มีเทป และ ซีดีเพลงไทย…

(ปารียา ชื่นรัตนาวงษ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

จากข้อมูลดังกล่าว พ่อแม่ ครอบครัว ที่บ้าน จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ความเป็น

ไทย ของชาวไทยในนครชิคาโกที่สำคัญที่สุด ถ้าพ่อแม่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญหรือไม่เห็นคุณค่า การสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในนครชิคาโกคงเป็นไปได้ยาก

ศูนย์กลาง: วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการศึกษาพบว่า นอกจากบ้านจะเป็นจุดเริ่มที่สำคัญของกระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยที่สำคัญแล้ว วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ยังเป็นศูนย์กลางและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เด็กสามารถที่จะรับการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทย

วัดไทย

ชาวไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่เห็นว่า วัดไทยเป็นที่ที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้และได้รับการปลูกฝังความเป็นไทย ดังนั้นนอกจากพ่อแม่จะสอนภาษาไทยให้ลูกที่บ้านแล้ว ยังพยายามส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกได้มาเรียนรู้ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นไทยมากขึ้น ดังนี้

> …พ่อแม่สนับสนุน ชวนลูกมาวัด ตอนเด็กๆพามาเรียนหนังสือที่วัด พูดภาษาไทยกัน มาทำบุญร่วมงานประเพณี นอกจากมาวัดสวดมนต์ กราบพระที่บ้านสอนให้ไหว้ กราบพ่อแม่ และพ่อแม่กราบปู่ย่าตายาย เป็นตัวอย่าง…
>
> (สุภางค์ โชติประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

> …พ่อแม่พาลูกมาทำบุญ มาร่วมกิจกรรมประเพณีไทยต่างๆที่วัดไทย เพื่อให้ลูกเรียนรู้ความเป็นไทย…
>
> (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2547)

> …พี่สาวพาครอบครัวมาร่วมกิจกรรม ประเพณีที่วัดไทย และตนเองได้มาช่วยงานที่วัดไทย ช่วยเหลือวัดไทยที่นี่…
>
> (นฤชัย หงษ์ทองนพคุณ,สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

> ...วัดไทยในนครชิคาโก นับเป็นศูนย์กลางสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการสืบทอดความเป็นไทยที่สำคัญ วัดเป็นศูนย์กลางในการอบรมสั่งสอน

ศาสนา และมีโรงเรียนสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย การจัดกิจกรรมตาม
ประเพณี...

(เข็มปัทม์ แสงเงิน, สัมภาษณ์,8 เมษายน 2548)

…วัดเป็นศูนย์กลาง มีโรงเรียนวัดไทยเป็นที่สอนภาษาไทยและวัฒนธรรม
ไทย รวมทั้งมีกิจกรรมที่เด็กรุ่นต่อไปเข้ามาร่วม เป็นเพื่อนกันมากขึ้น อยากมา
วัดมากขึ้น ถ้าไม่มีวัดไม่มีโรงเรียน ก็จะไม่มีที่ๆเด็กมารวมกัน ไม่มีคนสนใจที่จะ
ทำกิจกรรมร่วมกัน การจัดพาเด็กกลับไปเมืองไทย จะช่วยทำให้เขาเรียนรู้
เกี่ยวกับเมืองไทยมากขึ้น...

(สนทนากลุ่ม 2, 20 มีนาคม 2548)

วัดไทย จึงนับเป็นศูนย์กลางสำคัญที่ทำให้การสืบสานความเป็นไทยสู่เยาวชนรุ่นต่อไป สามารถดำเนินต่อไปได้

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ นับเป็นสถานศึกษาสำคัญที่พ่อแม่ผู้ปกครองสนับสนุนให้ลูกหลานได้มาเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งนับเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่ทำให้เด็กไทยได้เรียนรู้ภาษาไทยและความเป็นไทยมากขึ้น ดังที่หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

…พ่อแม่พามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เรียนภาษาไทย รำไทย
ดนตรีไทย พามาทำบุญที่วัดไทย มางานประเพณี เช่น สงกรานต์ ที่วัดไทย…

(สายทอง เทียมเพชรไพศาล, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2547)

จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า พ่อแม่พาลูกมาวัดไทย นอกจากการมาทำบุญแล้ว เด็กยังได้ร่วมงานประเพณีไทยต่างๆ ได้เรียนรู้ภาษาไทย นาฏศิลป์ไทย และดนตรีไทย จากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วย ทำให้เด็ก เห็นคุณค่าและความงดงามของวัฒนธรรม ความเป็นไทย รวมทั้งได้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมของเยาวชนไทยในนครชิคาโก เรียกว่า ชมรมเยาวชนไทย หรือ Thai Youth Club ซึ่งเป็นการรวมตัวอย่างเป็นทางการ ดังนี้

…เริ่มแรก ส่งลูกสาวมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย ตอนนี้จบไปแล้ว ก็มาวัดไทยบ้าง เวลามีงานประเพณี ที่นี่มีกลุ่ม Thai Youth Club รวมตัวกันทำกิจกรรมมาช่วยงานวัด มาเรียนนาฏศิลป์ ดนตรีไทย มาแสดงละครไทย…

(สุรพล ตันตยาคม, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

… ตอนเด็กๆพ่อแม่พามาเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พามาทำบุญ พามาร่วมงานประเพณี วันสำคัญต่างๆที่วัดไทย พอโตขึ้นก็รวมตัวกับเพื่อน ตั้ง Thai Youth Club ขึ้น…

(ปารียา ชื่นรัตนาวงษ์, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2547)

…เริ่มแรก พาลูกมาวัดตั้งแต่อายุ 1 ขวบ พออายุ 3 ขวบ ให้ลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย จนลูกสอบเทียบ ม.ปลายได้ พูด อ่าน เขียนได้ ตอนนี้อายุ 20 ปี เรียนอยู่มหาวิทยาลัย ก็ยังพามาวัดไทยอยู่…

(สุเวช สุขสุราษฎร์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กไทยในนครชิคาโกที่ได้มาวัดไทย และเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า แรกๆที่พ่อแม่ให้มาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จะไม่อยากมา แต่พอเรียนไปเรื่อยๆก็รู้สึกดี เพราะมีเพื่อนคนไทยมากขึ้น และเห็นว่าคนไทยมีประเพณี วัฒนธรรม ที่มีคุณค่ามากมาย พอโตขึ้นก็รู้สึกภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย

…ตอนเด็กๆไม่ชอบเป็นไทย แต่ต่อมาภูมิใจที่เป็นคนไทย พ่อแม่พามาวัด มาเรียนภาษาไทยที่โรงเรียนวัดไทย มาทำบุญวันเกิดที่วัด ตอนโตก็ยังมา จะส่งลูกมาเรียนที่วัดไทยด้วย จะได้เรียนภาษาไทยและศาสนาพุทธ…

(ไตรรัตน์ เอี่ยมสมุทร, สัมภาษณ์, 5 เมษายน 2548)

…มาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย ตอนแรกเด็กๆไม่อยากมา พอโตขึ้นกลับภูมิใจ เคยกลับไปเมืองไทย ชอบเมืองไทย ชอบดูรายการโทรทัศน์ไทย เช่า วีดีโอ ซีดี มาดู อ่านหนังสือพิมพ์ไทย ทำให้อยากเรียนรู้…

(อลิสา ขัตติยะมาน, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2548)

> …พ่อแม่พามาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เรียน รำไทย ดนตรีไทย พามาทำบุญที่วัดไทย มางานประเพณี เช่น สงกรานต์ ที่วัดไทย รู้สึกภูมิใจที่เป็นคนไทย…
>
> (สายทอง เทียมเพชรไพศาล, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2547)

จากการศึกษาพบว่า นอกจากเด็กไทยในนครชิคาโก จะได้เรียนรู้ความเป็นไทยจากพ่อแม่ครอบครัว วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งชาวไทยในนครชิคาโกแล้ว เมื่อโตขึ้นยังสามารถเรียนรู้ความเป็นไทยจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีการเปิดสอนวิชา ไทยศึกษา (Thai Study) เป็นวิชาเลือกในมหาวิทยาลัยด้วย ดังนี้

> ...ในชิคาโก มีมหาวิทยาลัย ที่เปิดสอนวิชา ไทยศึกษา (Thai Study) เป็นวิชาเลือก เช่นที่มหาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อิลลินอยส์ (NIU)...
>
> (เชต ธีรพัฒนะ,สัมภาษณ์,23 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการปลูกฝังและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก เริ่มจากบ้าน พ่อแม่และครอบครัวเป็นจุดเริ่มที่สำคัญ และสนับสนุนให้ศึกษาจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมีวัดไทยและชุมชนไทยมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุน นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาวิจัยโดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของชาวไทยชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มรุ่นอาวุโส (First Generation) กลุ่มที่2 กลุ่มรุ่นพ่อแม่ (Second Generation) และกลุ่มที่ 3 กลุ่มรุ่นลูก (Third Generation) กลุ่มละ 25 คน รวม 75 คน ได้รับข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ดังนี้ (เอกสารประกอบในภาคผนวก ข)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 1 (First Generation) กลุ่ม 2 (Second Generation) และกลุ่ม 3 (Third Generation)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
1.การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา	4.64	4.72	4.88	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.63	0.45	0.28
2.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป	4.84	4.76	4.84	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.37	0.43	0.37
3.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา	4.16	3.88	3.75	มาก	มาก	มาก	0.85	0.72	1.22
4.ท่านคิดว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย	4.56	4.44	4.44	มากที่สุด	มาก	มาก	0.50	0.71	0.96

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
5.ท่านใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน	4.44	4.00	4.00	มาก	มาก	มาก	0.96	0.86	1.11
6.ท่านพูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว	4.88	4.68	4.68	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.33	0.72	0.82
7.ท่านชอบแต่งกายแบบไทยหรือใช้ผ้าไทย	3.52	3.32	2.16	มาก	ปานกลาง	น้อย	1.53	0.82	1.02
8.ท่านแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ	3.52	3.40	2.92	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	1.44	0.76	1.15
9.ท่านชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย	3.6	3.48	3.32	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	1.25	0.82	1.24
10.ท่านชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย	4.68	4.4	3.75	มากที่สุด	มาก	มาก	0.47	0.64	1.52
11.ท่านพาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย	4.56	4.36	3.16	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	0.65	0.70	1.43

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
12.ท่านพาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย	4.40	4.16	4.04	มาก	มาก	มาก	0.95	0.68	1.05
13.ท่านชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย	4.56	4.32	4.08	มากที่สุด	มาก	มาก	0.65	0.74	1.25
14.ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ	4.24	4.32	4.00	มาก	มาก	มาก	1.23	0.55	1.41
15.ท่านชอบรับประทานอาหารไทย	4.60	4.64	4.60	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.91	0.48	0.91
16.ท่านชอบทำอาหารไทย หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย	4.84	4.44	3.96	มากที่สุด	มาก	มาก	0.47	0.71	1.20
17.ที่บ้านท่านมีพระพุทธรูปบูชา	4.56	4.44	4.60	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	0.96	0.71	0.91
18.ที่บ้านท่านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	4.32	4.16	3.84	มาก	มาก	มาก	1.24	0.80	1.51

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
19.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย	4.44	3.84	4.56	มาก	มาก	มากที่สุด	0.95	0.98	1.00
20.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ ท่านรู้สึกห่วงใย	4.88	4.72	4.56	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.43	0.45	0.71
21.ท่านกลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย	3.88	3.84	4.00	มาก	มาก	มาก	0.97	1.06	1.25
22.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้	4.76	4.60	4.68	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.52	0.50	0.69
23.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.88	4.56	4.72	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.33	0.50	0.67

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางสรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 1 (First Generation) เรียงตามลำดับได้ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด ได้แก่

1. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย
2. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย
3. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว
4. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป
5. ชอบทำอาหารไทย หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย
6. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้
7. ชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย
8. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทยเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา
9. ชอบรับประทานอาหารไทย
10. คนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย
11. พาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย
12. ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ
13. ที่บ้านมีพระพุทธรูปบูชา

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก ได้แก่

1. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
2. ชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย
3. พาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย
4. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
5. ส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ
6. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา
7. กลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย
8. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย
9. ชอบแต่งกายแบบไทยหรือใช้ผ้าไทย
10. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ

จากตารางสรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 2 (Second Generation) เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด ได้แก่

1. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป
2. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา
3. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย
4. ใช้ภาษาไทยกับคนในครอบครัว
5. ชอบรับประทานอาหารไทย
6. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้
7. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก ได้แก่

1. คิดว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย
2. ชอบทำอาหารไทย หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย
3. ที่บ้านมีพระพุทธรูปบูชา
4. ชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย
5. พาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย
6. ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย
7. ส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ
พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว
8. พาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย
9. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
11. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา
12. ชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย
13. กลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ ปานกลาง ได้แก่

1. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย
2. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆเสมอ
3. ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

จากตารางสรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยใน นครลอสแองเจลิส กลุ่ม 3 (Third Generation) เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด ได้แก่

1. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา
2. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป
3. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย
4. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้
5. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว
6. ที่บ้านมีพระพุทธรูปบูชา
7. ชอบรับประทานอาหารไทย
8. ชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย
9. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก ได้แก่

1. คนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย
2. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว
3. ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย
4. ไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย
5. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
6. แสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ
7. กลับไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย
8. ชอบทำอาหาร หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย
9. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์ (รูปถ่าย) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
10. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา
11. เห็นคุณค่าของศิลปะไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ ปานกลาง ได้แก่

1. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย
2. ไปทำบุญที่วัดไทย
3. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อย ได้แก่

1. ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

<u>ตารางที่ 6</u> สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย ตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

กลุ่ม 1 First Generation	**กลุ่ม 2** Second Generation	**กลุ่ม 3** Third Generation
ระดับมากที่สุด 1. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 2. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึก ห่วงใย 3. ชอบรับประทานอาหารไทย 4. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป 5. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ 6. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทยเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา 7. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว	ระดับมากที่สุด 1. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป 2. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา 3. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย 4. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว 5. ชอบรับประทานอาหารไทย 6. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ 7. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	ระดับมากที่สุด 1. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา 2. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป 3. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 4. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ 5. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว 6.ชอบรับประทานอาหารไทย 7. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย

ระดับมาก 1. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน 2. พาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย 3. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ 4. ส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ 5. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา 6. กลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย	ระดับมาก 1. ส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ 2. พาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย 3. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 4. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน 5. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา 6. กลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย	ระดับมาก 1. ไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย 2. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน 3. แสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ 4. กลับไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย 5. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์ (รูปถ่าย) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ 6. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา
ระดับปานกลาง -	ระดับปานกลาง 1. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย 2. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆเสมอ	ระดับปานกลาง 1. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย 2. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ
ระดับน้อย -	ระดับน้อย -	ระดับน้อย 1.ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางข้างต้นสรุปได้ว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิสทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส สอดคล้องกัน ดังนี้

ระดับมากที่สุด

1. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

2. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป

3. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา

4. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย

5. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว

6. ชอบรับประทานอาหารไทย

7. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้

ระดับมาก

1. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

2. พาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย

3. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

4. ส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ

5. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา

6. กลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย

ส่วนความคิดเห็นหรือการปฏิบัติที่สอดคล้องกันเฉพาะกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ในระดับปานกลาง ได้แก่

1. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย

2. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆเสมอ

สำหรับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกัน และกลุ่มที่ 3 มีความคิดเห็นและการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ในสหรัฐอเมริกาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ทุกคนจะต้องร่วมมือกัน โดยเฉพาะการตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

การต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป และถือว่าการรักษาและสืบทอดความเป็นไทยเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาวิจัยโดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของชาวไทยชุมชนไทยในนครชิคาโก จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 25 คน รวม 75 คน ได้รับข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ดังนี้ (เอกสารประกอบในภาคผนวก ข)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>ตารางที่ 7</u> ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครซิคาโก กลุ่ม 1 (First Generation) กลุ่ม 2 (Second Generation) และกลุ่ม 3 (Third Generation)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
1.การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา	4.88	4.52	4.32	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	0.33	0.58	0.69
2.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป	4.88	4.72	4.76	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.33	0.45	0.43
3.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา	4.36	4.28	4.48	มาก	มาก	มาก	0.63	0.77	0.71
4.ท่านคิดว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย	4.36	4.44	4.72	มาก	มาก	มากที่สุด	0.63	0.71	0.45

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
5.ท่านใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน	4.16	4.24	3.64	มาก	มาก	มาก	0.80	0.87	1.03
6.ท่านพูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว	4.52	4.68	4.67	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.58	0.82	1.12
7.ท่านชอบแต่งกายแบบไทยหรือใช้ผ้าไทย	3.75	3.72	2.80	มาก	มาก	ปานกลาง	1.26	0.97	0.70
8.ท่านแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ	3.96	3.68	3.44	มาก	มาก	ปานกลาง	1.01	1.14	1.26
9.ท่านชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย	3.40	3.84	3.80	มาก	มาก	มาก	1.15	1.02	0.86
10.ท่านชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย	4.52	4.28	4.44	มากที่สุด	มาก	มาก	0.58	0.73	0.65
11.ท่านพาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย	4.32	4.20	4.60	มาก	มาก	มากที่สุด	0.62	0.81	0.57

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
12.ท่านพาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย	4.20	4.28	4.60	มาก	มาก	มากที่สุด	0.76	0.84	0.64
13.ท่านชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย	4.20	4.36	4.20	มาก	มาก	มาก	0.81	0.63	0.91
14.ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ	3.80	4.28	4.56	มาก	มาก	มากที่สุด	0.86	0.79	0.71
15.ท่านชอบรับประทานอาหารไทย	4.72	4.72	4.52	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.54	0.54	0.82
16.ท่านชอบทำอาหารไทย หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย	4.48	4.58	4.04	มาก	มากที่สุด	มาก	0.58	0.71	1.01
17.ที่บ้านท่านมีพระพุทธรูปบูชา	4.68	4.24	4.52	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	.62	1.05	0.96
18.ที่บ้านท่านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	4.12	4.00	4.20	มาก	มาก	มาก	1.09	1.08	1.25

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
19.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย	4.68	4.00	3.80	มากที่สุด	มาก	มาก	1.47	1.38	1.04
20.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ ท่านรู้สึกห่วงใย	4.76	4.52	4.64	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.43	0.58	0.56
21.ท่านกลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย	4.44	4.08	4.60	มาก	มาก	มากที่สุด	0.82	0.90	0.64
22.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้	4.72	4.68	4.76	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.54	0.62	0.52
23.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.76	4.80	4.68	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.43	0.50	0.82

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางสรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 1 (First Generation) เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด ได้แก่

1. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา
2. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป
3. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย
4. ตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทย
5. ชอบรับประทานอาหารไทย
6. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้
7. ที่บ้านมีพระพุทธรูปบูชา
8. ชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย
9. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว
10. ชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก ได้แก่

1. ชอบทำอาหารไทย หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย
2. กลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย
3. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา
4. คนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย
5. พาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย
6. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย
7. พาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย
8. ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย
9. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
10. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
11. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ
12. ส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ
13. ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางสรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 2 (Second Generation) เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด ได้แก่

1. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย
2. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป
3. ชอบรับประทานอาหารไทย
4. พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว
5. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้
6. ชอบทำอาหารไทย หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย
7. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา
8. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก ได้แก่

1. คนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย
2. ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย
3. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา
4. ชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย
5. พาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย
6. ส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ
7. ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน
8. ที่บ้านมีพระพุทธรูปบูชา
9. พาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย
10. กลับไปเยี่ยมญาติ หรือพาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย
11. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
12. ชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย
13. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย
14. ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย
15. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆเสมอ

จากตารางสรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 3 (Third Generation) เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด ได้แก่

1.เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป

2.แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้

3.คนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย

4.ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

5.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย

6.พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว

7.ไปทำบุญที่วัดไทย

8.ไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย

9.กลับไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย

10.แสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ

11.ที่บ้านมีพระพุทธรูปบูชา

12.ชอบรับประทานอาหารไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก ได้แก่

1. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา

2. เห็นคุณค่าของศิลปะไทย

3. การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา

4. ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย

5. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์ (รูปถ่าย)พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

6. ชอบทำอาหารไทย หรือเชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย

7. ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย

8. ชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย

9.ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ ปานกลาง ได้แก่

1. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ

2. ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

<u>ตารางที่ 8</u> สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครชิคาโก

กลุ่ม 1 First Generation	**กลุ่ม 2** Second Generation	**กลุ่ม 3** Third Generation
ระดับมากที่สุด 1.เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป 2.แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ 3.ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 4.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย	ระดับมากที่สุด 1. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 2. เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป 3. แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ 4. เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย	ระดับมากที่สุด 1.เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป 2.แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ 3.ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 4.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย
ระดับมาก 1.มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา 2.ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย 3.ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย 4.ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน 5.ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	ระดับมาก 1.ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย 2. มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา 3.ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน 4.ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ 5.ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย	ระดับมาก 1.มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา 2.ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย 3. ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์(รูปถ่าย)พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ 4.ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย 5.ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

ระดับปานกลาง	ระดับปานกลาง	ระดับปานกลาง
-	-	1. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ 2. ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

จากตารางข้างต้นสรุปได้ว่าชาวไทยในนครชิคาโกทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก สอดคล้องกันในระดับมากที่สุด ดังนี้

1.เป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป

2.ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

3.พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว

4.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ รู้สึกห่วงใย

ส่วนความคิดเห็นหรือการปฏิบัติที่สอดคล้องกันในระดับมาก ได้แก่

1.มีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุน ให้มีการสืบทอดความเป็นไทย แก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา

2.ชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย

3.ชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย

4.ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน

5.ที่บ้านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สำหรับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีเฉพาะกลุ่ม 3 ได้แก่

1. แต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ

2. ชอบแต่งกายแบบไทย หรือใช้ผ้าไทย

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโกทั้ง 3 กลุ่ม ยังมีความต้องการให้ความเป็นไทยในนครชิคาโกยังคงอยู่ ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย พูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว รู้สึกห่วงใยประเทศไทย และต้องการให้มีการสืบทอดไปสู่คนไทยในนครชิคาโกรุ่นต่อไปในอนาคต และหวังให้ทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกัน

จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ทั้งในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและชุมชนไทยในนครชิคาโกต่างตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและความจำเป็นในการสืบทอดความเป็นไทยให้แก่ลูกหลานไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา และยังคงมีการปฏิบัติที่แสดงให้เห็นถึงความต้องการและความพยายามที่จะช่วยกันสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย ในประเทศสหรัฐอเมริกา

1. การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศในโลกที่ยังยึดหลักการให้สัญชาติตามหลักดินแดนอยู่ กล่าวคือ ใครก็ตามที่เกิดในดินแดนสหรัฐแล้วย่อมมีสิทธิได้สัญชาติอเมริกันทุกคน นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาก็ยังยึดหลักสายเลือดด้วย คือ ถ้าบิดาหรือมารดาเป็นคนอเมริกัน ลูกก็มีสิทธิที่จะเป็นคนสัญชาติอเมริกันด้วย โดยแท้ที่จริงประเทศสหรัฐอเมริกาคือประเทศของผู้อพยพมาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว...จากการสำรวจแต่ละปีจะพบว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่รับคนเข้าประเทศและแปลงสัญชาติมากที่สุดในโลก การที่สหรัฐอเมริกาให้โอกาสคนทั่วโลกอพยพเข้ามาตั้งหลักฐานได้สะดวกกว่าทุกประเทศในโลกและสหรัฐอเมริกาองก็เป็นดินแดนแห่งโอกาสที่ผู้คนปรารถนาที่จะเข้ามาแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าบ้านเกิดของตัวเอง (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, 2544: 34) เมื่อมีผู้คนอพยพมาอาศัยอยู่มากจึงทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกา เต็มไปด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติและหลากหลายวัฒนธรรมตามไปด้วย

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2548: 67) ได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชน ไว้ว่า

> ...สิทธิของประชาชน (Right of the People) สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับหลักประกันจากบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 10 มาตราแรกซึ่งรับรองสัตยาบันในปี ค.ศ.1791 สิทธิเสรีภาพที่รู้จักกันดีที่ระบุไว้ใน Bill of Rights เช่น เสรีภาพในการพูด และการเขียน สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิในการชุมนุม...

จากข้อมูลข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย ไม่มีอภิสิทธิ์ชน มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การนับถือศาสนา การรวมกลุ่มชุมชนโดยสงบ

ในท่ามกลางสังคมอเมริกันที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นลักษณะของสังคมแบบพหุวัฒนธรรม คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ

สภาพแวดล้อมที่เป็นพหุวัฒนธรรมเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้ง ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ให้คงอยู่ ดังที่ อมรา พงศาพิชญ์ (2545:19) ได้กล่าวไว้ดังนี้

> ...รัฐประเทศที่มีหลายวัฒนธรรม ประเทศที่เกิดขึ้นใหม่ มักจะเป็นรัฐพหุวัฒนธรรม เพราะประเทศเหล่านี้เกิดขึ้นภายหลังการอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชาติพันธุ์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ คือตัวอย่างรัฐประเทศที่ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม...

ประเทศสหรัฐอเมริกาก็นับเป็นประเทศที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นดินแดนที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรม ดังนั้นคนไทยเข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติอื่นๆ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกายินยอมที่จะให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนของอเมริกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวไทยเหล่านี้ยอมรับในหลักการของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังที่ อมรวิชช์ นาครทรรพ (2546: 16) ได้กล่าวถึงการยอมรับและเข้าใจสังคมพหุวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

> ...ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญในปัจจุบัน คนรุ่นใหม่ต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจคนในวัฒนธรรมอื่นภายใต้กรอบทางวัฒนธรรมของคนเหล่านั้นเอง แทนที่จะไปเข้าใจหรือตีความ ความประพฤติของเขาจากกรอบวัฒนธรรมของตน...

การยอมรับพหุวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยการพยายามเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมของชนชาติอื่น โดยไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น ในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา” จึงนับเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จะยอมรับวัฒนธรรมของชนชาติอื่น แต่ชาวไทยเหล่านี้ก็ยังคงพยายามที่จะให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยแก่ลูกหลานไทยที่เกิดอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อรักษาความเป็นไทยและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติไว้

แนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นๆนั้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้โดยไม่จำเป็นต้องละเลยวัฒนธรรมของชาติตน ขณะเดียวกันแต่ละกลุ่มชนควรที่จะรักษาอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน รวมทั้งความเป็นพวกเดียวกัน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่นั้น เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การสืบทอดวัฒนธรรม ก็คือ การศึกษา ดังที่ สปินด์เลอร์ (Spindler, 1964:58) กล่าวไว้ว่า ...การศึกษา คือ กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยความชำนาญด้านต่างๆ ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และรูปแบบของพฤติกรรมต่างๆ...

การศึกษาจึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้กระบวนการสืบทอดวัฒนธรรมดำเนินไปได้ และสำหรับสังคมอเมริกัน ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ กริลโล (Grillo, 1998: 193) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม คือการศึกษาซึ่งให้ค่าแก่ความเป็นพหุนิยมทางวัฒนธรรม...และระลึกว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นเป็นความจริงของชีวิตในสังคมอเมริกัน การศึกษาแบบนี้ก็ยิ่งย้ำว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าซึ่งควรจะรักษาไว้ และขยายวงออกไป...

จากแนวคิดดังกล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่าการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรม จะช่วยให้เกิดการยอมรับในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมของตนและพร้อมที่จะสืบทอดวัฒนธรรมให้แพร่หลายต่อไป

ด้วยเหตุที่การศึกษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ชาวไทยที่อาศัยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงตระหนักถึงความสำคัญในการให้เด็กไทยได้มีโอกาสศึกษาวัฒนธรรมที่หลากหลายของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยการศึกษาในโรงเรียนอเมริกัน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้เด็กไทยได้มีโอกาสศึกษาวัฒนธรรมความเป็นไทยโดยการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความป็นไทยขึ้นในชุมชนไทยต่างๆทั่วสหรัฐอเมริกา

1.1 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส มีสาเหตุปัจจัยต่างๆ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1) การจัดการศึกษาตามความต้องการของชุมชน

คนไทยไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใดก็ยังคงความเป็นไทยไว้ ความเป็นไทยจะฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยที่ไม่อาจจะลบเลือนไปได้โดยง่าย ด้วยจิตสำนึกในความเป็นไทยดังกล่าว จึงทำให้คนไทยที่อยู่ห่างไกลในต่างประเทศ รวมทั้งคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างเห็นคุณค่าและต้องการให้ความเป็นไทยดังกล่าวสืบทอดไปยังลูกหลานของตน และต้องการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยให้คงอยู่

จากการที่ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ได้มีสมาชิกของชุมชนขยายจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งบุคคลที่ไปศึกษาเล่าเรียนและบุคคลที่ไปประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก ทำให้การรวมกลุ่มกันมีความเหนียวแน่นมากขึ้น กอปรกับการรวมตัวกันของคนไทยตั้งแต่อดีตที่ผ่านมามักจะพบว่าวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมตัวกันที่ดีที่สุด แนวคิดดังกล่าวได้ส่งผลมาถึงชาวไทยในนครลอสแองเจลิส จึงทำให้มีแนวคิดที่จะสร้างวัดเป็นศูนย์กลางการรวมตัวที่สำคัญ จึงได้ร่วมกันสร้างวัดไทยลอสแองเจลิสขึ้น เป็นวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งยังมีความต้องการที่จะจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในวัดเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ภาษาและศิลปวัฒนธรรมไทย ดังปรากฏข้อมูล ดังนี้

> …คนไทยในอเมริกา สร้างวัดขึ้นไว้เป็นศูนย์กลางของคนไทย วัดไทยลอสแองเจลิส เป็นวัดไทยแห่งแรกในอเมริกา ซึ่งปัจจุบันนี้มีวัดที่เกิดขึ้นสนองความต้องการของชุมชนถึง 40-50 วัดแล้ว นอกจากพิธีกรรมและพิธีธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว กิจกรรมหลักของวัดไทยลอสแองเจลิสก็คือ โรงเรียนพุทธศาสนา เปิดสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย…
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, 2535:8)

สังคมไทยแต่โบราณ “วัด” กับ “บ้าน” เป็นเรื่องที่เราพูดถึงด้วยความประทับใจและภูมิใจ เพราะเป็นสถาบันที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตลอด แม้สรรพสิ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสแห่งกาลเวลา ความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านก็มิได้เสื่อมคลายแต่อย่างใด (พระวิเชียรธรรมคุณาธร, 2539:7) การสร้างวัดไทยลอสแองเจลิสในระยะแรกจึงเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และคนไทยในชุมชนไทยลอสแองเจลิส โดยมีบุคคลที่เสียสละกำลังทรัพย์ และกำลังกายในการช่วยกันสร้างวัดไทย ดังนี้

> ...วัดไทยลอสแองเจลิส เริ่มจากสมเด็จพระสังฆราช ปุณณสิริมหาเถร แห่งวัดพระเชตุพนฯ ได้ทรงเป็นประธานคณะสงฆ์ เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2515 ทรงรับถวายที่ดินจากนายพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล และผู้มีจิตกุศลทั้งหลายได้หลั่งไหลเข้ามาโดยตลอด มุ่งมั่นเพื่อการตั้งวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา...
>
> (สุพจน์ ธีรเกาศัลย์,2539:8)

ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับที่ รุ่งฤดี ธนสุกาญจน์ (2539:12) อดีตครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส ได้กล่าวไว้ว่า

> ...วัดไทยเมื่อแรกเริ่มนั้นเป็นเพียงบ้านหลังเล็กๆเก่าๆทรุดโทรมมากอยู่เพียงหลังเดียว แต่มีเนื้อที่บริเวณกว้างมากด้วยความอนุเคราะห์ของคุณพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล ยกที่ดินพร้อมบ้านหลังนี้ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของวัดไทยแห่งแรกของชุมชนชาวไทยในนครลอสแองเจลิส...

การสร้างวัดไทยลอสแองเจลิสในครั้งนั้น ต้องอาศัยความเสียสละอย่างใหญ่หลวง ดังที่ปรากฏว่า ผู้ที่มอบที่ดินบริจาคให้วัดต้องเสียชีวิตไปในระหว่างการจัดสร้างวัด จึงได้มีการสร้างอนุสาวรีย์เป็นอนุสรณ์ถึงท่านตั้งอยู่ในวัดไทยลอสแองเจลิส จนทุกวันนี้

> ...ที่วัดไทยมีอนุสาวรีย์ของคุณพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล ผู้ริเริ่มก่อตั้งวัดไทยฯ ตั้งอยู่ในวัดเป็นอนุสรณ์ถึงความดีที่เสียสละ จนท่านต้องเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุขณะมีความพยายามที่จะสร้างวัดไทย...
>
> (พระมหาฝ้าย,สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

นอกจากนี้ ยังพบว่าในระยะเริ่มต้นของการก่อสร้างวัดไทยที่อยู่ท่ามกลางคนอเมริกันเชื้อชาติอื่น ก็เต็มไปด้วยความน่าหวาดกลัวการถูกกลั่นแกล้งจากคนที่ไม่เข้าใจ ก็มีการแสดงความห่วงใยการให้กำลังใจแก่กันของคนไทยและพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการก่อสร้างวัดไทย ดังที่ พระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) ได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

> ...คุณบุญเลิศ บุญศุขะ เป็นคนไทยรุ่นแรกๆตั้งแต่ยังไม่มีวัดไทย นับว่ามีอาวุโส เรียกกันว่า “พี่ตุ๊” เห็นวัดไทยมาตั้งแต่เริ่มแรก เป็นผู้หนึ่งที่เป็นกำลังในการก่อสร้าง เคยยืนหยัดอยู่กับพระสงฆ์ หลังจากเลิกงานก็มาทำหน้าที่ “ยาม” ช่วยดูแลตอนที่พระสงฆ์และวัดว้าเหว่เงียบเหงา...
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, 2539:4)

> …กระผมได้ไปมาหลายประเทศ ไม่เคยเห็นคนไทยที่ไหนจะมีความสามัคคีกลมเกลียว พร้อมเพรียงกันอย่างคนไทยในลอสแองเจลิส วัดวาอาราม ทุกอย่างเป็นไทยแท้…
>
> (ชุมพล โลหะชาละ,2527:17)

นอกจากคนในชุมชนจะร่วมมือกันจนทำให้เกิดวัดไทยแล้ว ยังมีบุคคลที่นับว่าเป็นผู้นำสำคัญในการสร้างวัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิสที่สำคัญที่สุดก็คือ พระธรรมราชานุวัตร หรือหลวงเตี่ย ที่คนไทยในนครลอสแองเจลิส ต่างเคารพ ศรัทธา และยกย่อง ดังที่บุญเลิศ บุญศุขะ (สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2548) กล่าวไว้ ดังนี้

> ...วัดไทยลอสแองเจลิส มีวิวัฒนาการรุดหน้ายิ่งขึ้น เพราะหลวงเตี่ยลงมือทำด้วยตนเอง นำพระสงฆ์ขึ้นมุงกระเบื้องหลังคาอุโบสถศาลา แสดงถึงความมุ่งมั่นของท่านที่ทุ่มเทกายใจและสติปัญญาเพื่อความก้าวหน้าของวัดไทย...

นับว่าพระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) ได้จุดประกายให้วัดไทยลอสแองเจลิส เป็นศูนย์รวมชุมชนไทย จนกระทั่งวัดไทยที่เริ่มต้นจากศูนย์ กลายเป็นวัดไทยที่มั่นคงเป็นปึกแผ่น เป็นสัญลักษณ์และเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยในต่างแดนจนกระทั่งทุกวันนี้

จากข้อมูลดังกล่าว จึงนับได้ว่าการสร้างวัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทย ลอสแองเจลิสเป็นความประสงค์และความต้องการของชุมชนไทยอย่างแท้จริง เป็น

ลักษณะความร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับที่ สุมน อมรวิวัฒน์ (2539:21) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

> …จุดเริ่มต้นของความตั้งใจจริงที่จะผสานกำลังระหว่างวัด ชุมชนและการศึกษาตามปรัชญาของ บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน ประสานงานกัน เพื่อพัฒนาเยาวชนและพัฒนาชุมชน…

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 รุ่นอาวุโส (First Generation) กลุ่มที่ 2 รุ่นพ่อแม่ (Second Generation) และกลุ่มที่ 3 รุ่นลูก (Third Generation) พบว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิส มีความคิดเห็นเรียงลำดับดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 1 (First Generation) กลุ่ม 2 (Second Generation) และกลุ่ม 3 (Third Generation)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
1.สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย	4.76	4.60	4.96	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.59	0.50	0.20
2.สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย	4.68	4.72	4.68	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	1.08	0.45	0.55
3.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ	4.28	4.28	4.24	มาก	มาก	มาก	1.24	0.73	1.33
4.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา	3.60	2.84	1.32	มาก	ปานกลาง	น้อย	1.25	0.98	0.69
5.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทย	1.92	2.24	1.12	น้อย	น้อย	น้อย	0.90	0.96	0.43

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
6.ชอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง	4.42	4.00	3.87	มาก	มาก	มาก	0.65	0.81	0.96
7.มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ	4.00	4.24	4.08	มาก	มาก	มาก	1.29	0.83	1.07
8.อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.76	4.56	4.62	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.52	0.63	1.14
9.ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และ กระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น	4.52	4.44	4.20	มากที่สุด	มาก	มาก	0.65	0.65	1.15
10.ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย	4.60	4.60	4.58	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.57	0.50	0.82

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางข้างต้น อาจสรุปได้ว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 1 มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย
2. อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย
3. สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย
4. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น
5. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศเข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. ชอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง
2. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ
3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ
4. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อย ได้แก่

1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

จากตารางข้างต้น อาจสรุปได้ว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 2 มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย
2. สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย
3. อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย
4. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการ

ต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น

2. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ

3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ

4. ชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ ปานกลาง ได้แก่

1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อย ได้แก่

1. ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

จากตารางข้างต้น อาจสรุปได้ว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กลุ่ม 3 มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. เรียนรู้ภาษาไทยและมารยาทไทยจากครอบครัว

2. ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย

3. ได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

4. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. เรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ

2. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น

3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ

4. ชอบรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อย เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. เรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐ

2. เรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

<u>ตารางที่ 2</u> สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

กลุ่ม 1 First Generation	**กลุ่ม 2** Second Generation	**กลุ่ม 3** Third Generation
ระดับมากที่สุด 1. สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย 2. สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย 3. อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 4. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น	ระดับมากที่สุด 1. สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย 2. สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย 3. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น 4.อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	ระดับมากที่สุด 1. เรียนรู้ภาษาไทยและมารยาทไทยจากครอบครัว 2. ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย 3. ได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 4. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น
ระดับมาก 1. ชอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง 2. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ 3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ	ระดับมาก 1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ 2. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ 3. ชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย	ระดับมาก 1. เรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ 2. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ 3. ชอบรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย

ระดับปานกลาง -	ระดับปานกลาง 1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา	ระดับปานกลาง -
ระดับน้อย 1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ	ระดับน้อย 1.ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ	ระดับน้อย 1. เรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ได้ดังนี้

ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกันในระดับมากที่สุด ดังนี้

1.สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย และเรียนรู้ภาษาไทยและมารยาทไทยจากครอบครัว

2.สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทยและไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย

3.อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย และได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

4.ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น

ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสทั้ง 3 กลุ่ม สอดคล้องกันในระดับมาก ดังนี้

1. ชอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง

2. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ

3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ

ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสทั้ง 3 กลุ่ม สอดคล้องกันในระดับน้อย ดังนี้ คือ

ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

สำหรับความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสทั้ง 3 กลุ่ม ไม่สอดคล้องกัน และกลุ่มที่ 2 มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ดังนี้ คือ

ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียน วิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ทั้งในรุ่นอาวุโส รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก ในปัจจุบัน ยังคงมีความต้องการให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยต่อไป โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญคือจากครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย และจากโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสในอดีตที่ผ่านมา

จึงอาจสรุปได้ว่าแนวคิดหรือปรัชญาของการสร้างวัดไทยและการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็คือ ความร่วมมือของคนในชุมชน วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส จึงนับเป็นศูนย์กลางสำคัญของชุมชนที่ทำให้เกิดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทย รวมทั้งพบว่าความเข้มแข็งของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสเกิดขึ้นจากการร่วมมือร่วมใจของคนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่ที่มีความต้องการให้มีการจัดการศึกษาโดยมีวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ชุมชนจะประสบความสำเร็จในการดำเนินได้ต้องเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และลักษณะหนึ่งของชุมชนเข้มแข็งต้องมีวัดเป็นศูนย์กลาง

2) **วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา**

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิสได้ก่อตั้งขึ้นเนื่องจากความต้องการของคนในชุมชนไทยลอสแองเจลิส โดยมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งที่สำคัญ ตามที่ ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2539:30) กล่าวไว้ ดังนี้

> ...วัตถุประสงค์ของการสร้างโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส มาจากแนวคิดของพระธรรมราชานุวัตร(หลวงเตี่ย) และชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ปณิธานของพระธรรมราชานุวัตร ท่านเป็นผู้ที่มองเห็นการณ์ไกล ท่านต้องการเห็นเด็กไทยมีความสำนึกในความเป็นไทย ไม่ตัดขาดจากบ้านเกิดเมืองนอนหรือญาติพี่น้องในประเทศไทย ท่านกล่าวอยู่เสมอว่า ท่านไม่หวังให้เด็กเหล่านี้กลับเมืองไทย แต่หวังเพียงว่าเด็กเหล่านี้จะคิดถึงเมืองไทย และสามารถช่วยเหลือประเทศไทยได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน...

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า พระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) และชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ต่างมีความต้องการให้สร้างโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสขึ้น เพื่อให้เด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกามีความสำนึกในความเป็นไทย และกลุ่มชาติพันธุ์ของตน มีจิตใจที่จะช่วยเหลือประเทศไทยไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของพระราชธรรมวิเทศ (สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547) ที่กล่าวไว้ว่า

> ...คนไทยที่มีลูกหลานเกิดที่นี่ จะส่งลูกมาเรียนภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย ให้สำนึกในสายเลือดว่ามีพ่อแม่เป็นไทย...

นอกจากนั้น ยังต้องการให้เด็กไทยสามารถ ฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาไทย และเรียนรู้วัฒนธรรมไทย อันเป็นภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของพ่อแม่ เพื่อไม่ให้ลืมชาติกำเนิด บ้านเกิดเมืองนอนของบรรพบุรุษตน ดังนี้

> ...หลวงเตี่ย เคยกล่าวว่า นับเป็นเรื่องที่น่าเสียดายอย่างมากหากเด็กๆเหล่านี้ไม่รู้จักวัฒนธรรมไทย ไม่สามารถ อ่าน ฟัง พูด เขียน ภาษาไทย อันเป็นภาษาดั้งเดิมของพ่อแม่ได้ นานไปก็จะทำให้ลืมชาติกำเนิดและห่างเหินประเทศชาติบ้านเกิดเมืองนอนของตนในที่สุด...

(สุวัฒนา ปิ่นวัฒนะ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

ในหนังสือโรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิส (2526: 11) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิสไว้ ดังนี้

1. ต้องการให้เยาวชนไทยที่ติดตามผู้ปกครองมาอยู่ในลอสแองเจลิส และเยาวชนที่เกิดอยู่ในลอสแองเจลิส ไม่ลืมภาษาไทย หนังสือไทย ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีไทย

2. ต้องการให้เยาวชนที่ยังไม่รู้ภาษาไทย หนังสือไทย ตลอดจนขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ได้มีความรู้

3. เพื่อให้ยึดมั่น เคารพ นับถือ กราบไหว้ บูชา ในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไทย จะได้ช่วยกันทะนุบำรุง ส่งเสริม รักษาปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ ของพระพุทธศาสนาให้วัฒนาถาวร

นอกจากวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เยาวชนไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกามีจิตสำนึกในความเป็นไทย มีสายเลือดไทย ได้รู้จักเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรมอันมีคุณค่าของไทยแล้ว ยังต้องการให้วัดไทยลอสแองเจลิสเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นศูนย์กลางของการศึกษาความเป็นไทยด้วย พระเทพโสภณ (หลวงเตี่ย) อธิบายให้เราเข้าใจถึงเจตนารมณ์ทางการศึกษาที่ท่านตั้งใจให้วัดไทยเป็นศูนย์กลางของชุมชน การสร้างความสำนึกในความเป็นไทยแก่เด็กไทย และการใช้วัฒนธรรมไทยเป็นสื่อให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องเมืองไทย ตลอดจนการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี (สุมน อมรวิวัฒน์, 2539:20)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่าคนไทยในนครลอสแองเจลิสตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกฝังให้เด็กไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกาได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษา และศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่ เพื่อให้เกิดความสำนึกว่าเป็นคนไทย มีสายเลือดไทย พ่อแม่บรรพบุรุษเป็นคนไทย

นอกจากนี้ยังต้องการเผยแพร่ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดีงามของไทยให้ชาวต่างชาติได้รู้จักและชื่นชม วัดไทยลอสแองเจลิส ได้เปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อสอนภาษาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย แก่เด็กที่อยู่เมืองนี้ และแก่ชาวต่างชาติที่สนใจ พร้อมทั้งศึกษาธรรมะไปด้วย(บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

นอกจากมีเด็กไทยมาเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิสแล้ว ยังมีชาวอเมริกันสนใจมาเรียนภาษาไทย และศิลปวัฒนธรรมไทยด้วย เช่น การแกะสลักผลไม้ การศึกษาพุทธศาสนา เป็นต้น ดังที่ครูเสาวภา อัลไบร์ท (สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2548) ครูสอนแกะสลักผลไม้ได้กล่าวไว้ ดังนี้

> …มาสอนแกะสลัก 10 กว่าปี เริ่มแรกพาลูกมาวัด มาเจอคุณป้าเรณูแกะสลักก็ไปช่วย พยายามฝึกด้วยตนเอง สอนกลุ่มแม่บ้าน ผู้ปกครองที่พาลูกมาเรียน หนังสือที่วัด คนต่างชาติที่สนใจ พยายามสอดแทรกความเป็นไทย ลายไทย แกะสลักที่ไหนก็รู้ว่าเป็นของไทย…

โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เกิดขึ้นได้ก็เพราะเป็นความเมตตากรุณาของหลวงเตี่ย ที่คิดถึงเด็กไทยที่เกิดในอเมริกาให้มีโอกาสเรียนภาษาไทยและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย รวมทั้งให้เป็นโรงเรียนสำหรับผู้ใหญ่ชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ต้องการเรียนภาษาไทย ดนตรีไทยด้วยหลวงเตี่ยได้ดำริให้มีโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาของลูกหลานไทยในภาคฤดูร้อนจากครูอาสาสมัครจากเมืองไทยด้วย เพื่อให้เด็กๆได้เรียนรู้สภาพการเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรมของเมืองไทย เพื่อให้เด็กๆได้เกิดความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (นวลมณี ศรีบุญเรือง, 2539: 14)

อาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสจึงเป็นไปเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้เห็นคุณค่าของความเป็นไทย ดำรงความเป็นไทยให้คงอยู่ ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ช่วยกันเผยแพร่ความเป็นไทยให้ปรากฏแก่สายตาของชาวต่างชาติ ซึ่งสรุปได้ว่ามีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกาได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย และพระพุทธศาสนา
2. เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสให้คงอยู่
3. เพื่อเผยแพร่ความเป็นไทยให้แก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สนใจ

3) การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

แม้ชาวไทยในนครลอสแองเจลิส จะมีความต้องการให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากเพียงใด แต่ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส จำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสม โดยการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นหรือชุมชน เป็นลักษณะของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งอุทุมพร จามรมาน (2545:6) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรท้องถิ่น คือ การนำข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ความต้องการ ปัญหา ตลอดจนอนาคตของท้องถิ่นมาผสมผสาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผู้เรียนก็จะรู้จักท้องถิ่น เข้าใจท้องถิ่น และรักท้องถิ่น แต่เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษา(Primary School)ในระบบอเมริกันอยู่แล้ว การจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส จึงมุ่งเน้นไปที่เรื่องของภาษาและวัฒนธรรม ดังที่ ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์ (สัมภาษณ์,10 มีนาคม 2549) ได้แสดงทัศนะในเรื่องของการจัดหลักสูตรของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสไว้ ดังนี้

> ...เรารู้ว่าหลักสูตรโรงเรียนอเมริกัน Primary ของอเมริกันเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นเราจึงไม่ห่วงเนื้อหาสาระที่เป็นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ อะไรต่างๆ เพราะเด็กเรียนในโรงเรียนปกติของเขาอยู่แล้ว สิ่งที่เราเน้น คือ ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย เพราะฉะนั้นตามนัยที่เราเข้าใจตรงนี้ หลักสูตรจะเน้นในเรื่องวัฒนธรรม เทศกาล ประเพณี มารยาท ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชน เป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง...

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติและหลากหลายวัฒนธรรม การจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส นอกจากจะจัดการศึกษาให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่นแล้ว ยังต้องนำแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือแนวคิดเรื่องพหุวัฒนธรรม มาใช้ด้วย

ดังนั้นในการจัดการศึกษาสำหรับคนที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงจำเป็นต้องเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนเข้าใจในวัฒนธรรมที่หลากหลายให้รู้จักความแตกต่าง แต่ไม่แตกแยก ดังที่เราพบว่า สังคมอเมริกันเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย ด้วยเหตุผลทางด้านต่างๆ เช่น การเมือง สังคม การศึกษา และเศรษฐกิจ ซึ่งนับว่ามีความหลากหลายมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะใช้ชีวิตในสังคมอเมริกัน ซึ่งเป็นสังคมที่ไม่เน้นวัฒนธรรมเดียว

นอกจากนี้ยังต้องการให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน แม้ว่าจะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยก็ตาม ต้องทำความเข้าใจกับทุกคนว่าชนกลุ่มต่างๆ ไม่ว่ากลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ต่างมีความสำคัญที่หลอมรวมกันเป็นชาติ ความเข้าใจด้านชาติพันธุ์และวัฒนธรรม ได้แก่การให้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของชนกลุ่มต่างๆที่หลอมรวมกันขึ้นเป็นชาติ ซึ่งแม้บางกลุ่มจะเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม แต่ก็มีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์และพัฒนาการของประเทศ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ พระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) ผู้เป็นแกนนำในการจัดการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสที่จัดการศึกษาโดยเข้าใจถึงสภาพของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสว่า แม้เด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นคนสัญชาติอเมริกัน แต่ก็ยังมีความเป็นไทยอยู่ในสายเลือด จึงควรต้องรักษาความเป็นไทยไว้

> ...เด็กที่เกิดในสหรัฐอเมริกา ย่อมมีสิทธิเป็นคนอเมริกันโดยสัญชาติ แต่ก็ยังคงเชื้อชาติไทยอยู่ อเมริกาเป็นประเทศชั้นนำของโลก มีคนทุกชาติทุกภาษา จึงปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นสากล คนแต่ละชาติแต่ละภาษา ต่างก็ยังมีความรักความหวงแหนชาติของตน ต้องการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี อันเป็นสัญลักษณ์ของชาติตนไว้...
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, 2538:8)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) และชาวไทยในชุมชนไทย ในนครลอสแองเจลิส จึงได้พยายามจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสให้เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีการเปิดสอนในวันเสาร์อาทิตย์ในระยะแรก และในภาคฤดูร้อนในระยะต่อมา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนระบบอเมริกันเหมือนเด็กอเมริกันอื่นๆ ขณะเดียวกันก็ให้มีการได้รับการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรมไทยในเวลาที่ว่างจากการเรียนในเวลาปกติ เช่น ในวันเสาร์อาทิตย์ และในช่วงปิดเรียนภาคฤดูร้อน เพื่อให้เด็กได้รับการปลูกฝังและเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงตัวตน และอัตลักษณ์แห่งความเป็นไทยของพ่อแม่ บรรพบุรุษของตนเอง

1.2 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ของชาวไทยในนครชิคาโก มีสาเหตุปัจจัยต่างๆ ดังหัวข้อต่อไปนี้

1) การจัดการศึกษาตามความต้องการของชุมชน

จากการที่ชุมชนไทยในนครชิคาโก ได้มีสมาชิกของชุมชนขยายจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทั้งบุคคลที่ไปศึกษาเล่าเรียนและบุคคลที่ไปประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก ทำให้การรวมกลุ่มกันของคนไทยมีความเหนียวแน่นมากขึ้น การรวมตัวกันของคนไทยตั้งแต่อดีตที่ผ่านมามักจะพบว่าวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการรวมตัวกันที่ดีที่สุด แนวคิดดังกล่าวได้ส่งผลมาถึงชาวไทยในนครชิคาโก จึงทำให้มีแนวคิดที่จะสร้างวัดเป็นศูนย์กลางการรวมตัวที่สำคัญ จึงได้ร่วมกันสร้างวัดไทยในนครชิคาโกขึ้น ชื่อ วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นวัดแรก รวมทั้งยังมีความต้องการที่จะจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในวัด เพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ภาษาและศิลปวัฒนธรรมไทย ดังปรากฏข้อมูล ดังนี้

คนไทยที่มาอยู่ในนครชิคาโกในช่วงแรกส่วนใหญ่เป็นพวกพยาบาลและแพทย์ เมื่อแรกที่มาอยู่ยังไม่มีวัดไทย ก็มีความคิดอยากให้มีวัดขึ้น เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน จึงริเริ่มที่จะสร้างวัดไทยในนครชิคาโกขึ้น (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548) ซึ่งสอดคล้องกับที่นายแพทย์พิพิธ เจียมมงคลทิพย์ นายกสมาคมไทย รัฐอิลลินอยส์ คนแรก ได้กล่าวถึงเรื่องความต้องการให้มีวัดไทยขึ้นไว้ ดังนี้

> ...คนไทยมาแรกๆไม่มีพระ ไม่มีวัด ต้องอาศัยวัดญี่ปุ่น ซึ่งไม่ตรงนักอยู่เรื่อยๆ ต่อมาได้มีการพยายามคิดที่จะสร้างวัดขึ้น โดยในระยะแรกมีผู้ร่วมก่อตั้งนำโดย คุณแสวง ชำนาญกิจ และกรรมการคนอื่นๆ รวมกลุ่มตั้งศูนย์พุทธศาสนาขึ้น จึงใช้ ศูนย์เป็นที่รวมชั่วคราว แต่ศูนย์ก็คือศูนย์ไม่ใช่วัด ต่อมาจึงคิดหาทุนสร้างวัด มีท่านเจ้าคุณพรหมวชิรญาณ (พระเทพประสิทธิมนต์) เป็นประธาน ก็มีคนศรัทธาช่วยบริจาคเงินจำนวนมาก...
>
> (พิพิธ เจียมมงคลทิพย์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2548)

วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงนับเป็นวัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจของคนไทย ที่จะได้มาพบปะทำบุญร่วมกัน (ดร.พระมหาพยอม,สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2548)

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว สะท้อนความจริงที่ว่า พระพุทธศาสนากับคนไทย มีความผูกพันกันอย่างเหนียวแน่น แม้คนไทยที่ไปอยู่ห่างไกลในต่างประเทศก็ยังมีความรู้สึกนึกถึงวัดและศาสนาอันเป็นที่พึ่งพาทางจิตใจ ไม่ว่าจะยามทุกข์หรือยามสุขได้ วัดธัมมาราม หรือวัดไทย นครชิคาโก ตั้งขึ้นด้วยศรัทธาแรงกล้าของพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในนครชิคาโก พร้อมทั้งเมืองอื่นๆในรัฐอิลลินอยส์และรัฐใกล้เคียงในสหรัฐอเมริกา

เมื่อมีวัดไทยเกิดขึ้นในนครชิคาโกแล้ว แนวคิดที่จะมีสถานศึกษาสำหรับเยาวชนไทยที่เกิดในนครชิคาโก ก็เริ่มมีขึ้นตามมา พระพรหมวชิรญาณ จึงได้มีแนวคิดที่จะเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ตามความต้องการและความร่วมมือของคนในชุมชนไทยในนครชิคาโก ดังนี้

บ่อเกิดความรู้เรื่องการใช้ภาษาไทยสำหรับเด็กไทยในนครชิคาโก เริ่มจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่วัดจัดสอนให้กับนักเรียน โดยมีผู้ปกครองและคนไทยในชิคาโกเป็นครูอาสาสมัครมาสอน เพราะลำพังการใช้ภาษาไทยกับลูกๆที่บ้านไม่เพียงพอ บางคนต้องทำงานมาก มีเวลาให้ลูกๆน้อย จึงมักนิยมส่งลูกมาวัดเพื่อจะได้รู้จักภาษาไทย พบปะกับคนไทย ได้กราบไหว้พระ เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีไทย สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย รู้จักและรักเมืองไทย วัดเป็นเสมือนบ้านที่สองที่เมื่อนำเด็กมาไว้ที่วัดได้ทั้งวันโดยไม่ต้องห่วงใยหรือเกรงภัยอันตรายใดๆเลย นักเรียนที่มาวัดจะได้รู้จักเพื่อนเด็กไทยด้วยกัน และกลายเป็นเพื่อนสนิทสนมกันมาก (โรงเรียนวัดไทยในอเมริกา, 2534:37)

ในระยะแรกของการเปิดสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก จะมีครูอาสาสมัครท้องถิ่น ซึ่งเป็นคนในชุมชนไทย มาเป็นครูอาสาสมัครช่วยสอน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนไทยนครชิคาโก ที่ต้องการให้มีการจัดการศึกษาให้เด็กไทยที่เกิดในนครชิคาโก ได้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นไทย ดังนี้

> ...ด้านการศึกษา ได้รับความร่วมมือจากคนไทยที่อาสามาเป็นครูอาสาช่วยสอน ทั้งที่ไม่ได้มีอาชีพครู เป็นครูที่มาจากอาชีพอื่น เช่น พยาบาล เพราะแต่ละคนต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย...

(ดร.พระมหาบุญชู, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ยังพบว่า พระพรหมวชิรญาณ เจ้าอาวาสวัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นผู้นำสำคัญที่ทำให้ วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยนครชิคาโก และเป็นแกนหลักที่ทำให้เกิดการประสานร่วมมือของคนในชุมชนที่ทำให้เกิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แห่งแรกในนครชิคาโก ดังนี้

> ...การเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อวันวิสาขบูชา ซึ่งตรงกับวันที่ 12 มิถุนายน 2520 โดยมีพระสุธีรัตนาภรณ์ (ปัจุบัน ดำรงตำแหน่งพระพรหมวชิรญาณ) เป็นเจ้าอาวาส...
>
> (ดร.พระมหาพยอม, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2548)

ต่อมาพระพรหมวชิรญาณ ได้มีการติดต่อประสานให้คณาจารย์จาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำโดยศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ เดินทางไปอบรมครูอาสาสมัคร ที่วัดธัมมาราม ชิคาโก ดังนี้

> ...ท่านเจ้าคุณพรหมวชิญาณ เจ้าอาวาสวัดธัมมาราม ชิคาโก ได้ติดต่อให้มีการอบรมครูภาษาไทยที่ชิคาโก มีครูจากโรงเรียนวัดไทยที่รัฐอื่นๆมาร่วมอบรมด้วย เพราะฉะนั้นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงได้รับหลักสูตรของเราไป รวมทั้งวิธีสอนด้วย…
>
> (ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

จึงนับได้ว่า การสร้างวัดธัมมาราม และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นความประสงค์และความต้องการของชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกอย่างแท้จริง เป็นลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งตรงกับแนวคิดของสุมน อมรวิวัฒน์ (2539:21) ที่ว่า จุดเริ่มต้นของความตั้งใจจริงที่จะผสานกำลังระหว่างวัด ชุมชน และการศึกษา ตามปรัชญาของ บวร คือ บ้าน วัด โรงเรียน ประสานกัน เพื่อพัฒนาเยาวชนและชุมชน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 รุ่นอาวุโส (First Generation) กลุ่มที่ 2 รุ่นพ่อแม่ (Second Generation) และกลุ่มที่ 3 รุ่นลูก(Third Generation) พบว่า ชาวไทยในนครชิคาโก มีความคิดเห็นเรียงตามลำดับ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครซิคาโก กลุ่ม 1 (First Generation) กลุ่ม 2 (Second Generation) และกลุ่ม 3 (Third Generation)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
1.สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย	4.68	4.58	4.72	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.56	0.65	0.50
2.สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย	4.60	4.60	4.84	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.70	0.57	0.47
3.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ	4.36	4.44	4.46	มาก	มาก	มาก	0.95	0.65	0.67
4.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา	2.68	2.44	1.66	ปานกลาง	น้อย	น้อย	1.18	1.24	0.99
5.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทย	2.44	2.28	1.24	น้อย	น้อย	น้อยที่สุด	1.26	0.71	0.59

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ								
	$\bar{x}$			ความหมาย			SD		
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3
6.ชอบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง	3.96	4.04	4.32	มาก	มาก	มาก	0.88	0.88	0.94
7.มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ	4.08	3.96	3.88	มาก	มาก	มาก	0.75	0.88	0.92
8.อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	4.54	4.76	4.64	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.76	0.43	0.95
9.ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และ กระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น	4.56	4.68	4.64	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.76	0.47	0.70
10.ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย	4.58	4.72	4.56	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	0.44	0.45	0.65

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางข้างต้น อาจสรุปได้ว่าชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 1 มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย
2. สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย
3. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น
4. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น
5. อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ
2. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ
3. ชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ ปานกลาง ได้แก่

1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อย ได้แก่

1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

จากตารางข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 2 มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย
2. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น
3. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น
4. สนับสนุนให้บุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย
5. สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ
2. ชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย
3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อย เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา
2. ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

จากตารางข้างต้น อาจสรุปได้ว่าชาวไทยในนครชิคาโก กลุ่ม 3 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ดังนี้

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่

1. ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย
2. เรียนรู้การพูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทยจากครอบครัว
3. ได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย
4. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น
5. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ มาก เรียงตามลำดับ ไดแก่

1. เรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ
2. ชอบฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย
3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อย ได้แก่

1. เรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ น้อยที่สุด ได้แก่

1. เรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

<u>ตารางที่ 4</u> สรุปความคิดเห็นหรือการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก

กลุ่ม 1 First Generation	**กลุ่ม 2** Second Generation	**กลุ่ม 3** Third Generation
ระดับมากที่สุด 1.สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย 2.ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น 3. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น 4.อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย	ระดับมากที่สุด 1.อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 2.ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น 3.ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น 4.สนับสนุนให้บุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย	ระดับมากที่สุด 1.ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย 2.ได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย 3.ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น 4.ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น
ระดับมาก 1.ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ 2.มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ	ระดับมาก 1.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ 2.ชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย 3.มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทย	ระดับมาก 1.เรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ 2. ชอบฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย 3. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทย

3.ชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง	และวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ	และเพื่อนชาวต่างประเทศ
ระดับปานกลาง 1.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา	ระดับปานกลาง -	ระดับปานกลาง -
ระดับน้อย 1.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ	ระดับน้อย 1.ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา 2.ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ	ระดับน้อย 1.เรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนวิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา
ระดับน้อยที่สุด -	ระดับน้อยที่สุด -	ระดับน้อยที่สุด 1.เรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโก ได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครชิคาโกทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกันในระดับมากที่สุด ดังนี้

1. อบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย และได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

2. สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย และไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย

3. ต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น

4. ต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น

ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครชิคาโกทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกันในระดับมาก ดังนี้

1. ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนรำไทย ดนตรีไทย และศิลปะไทยต่างๆ

2. มีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ

3. ชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทยให้บุตรหลานฟัง

ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครชิคาโกเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ในระดับปานกลาง มีเฉพาะกลุ่ม 1 และมีความเห็นหรือการปฏิบัติในระดับน้อย เฉพาะกลุ่ม 2 และ กลุ่ม 3 ดังนี้

ส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา

ความคิดเห็นหรือการปฏิบัติของชาวไทยในนครชิคาโกทั้ง 3 กลุ่ม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา สอดคล้องกันในระดับน้อยเฉพาะกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 และกลุ่ม 3 มีความคิดเห็นหรือการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ดังนี้

ส่งเสริมบุตรหลานให้เรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิม พระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าชาวไทยในนครชิคาโก ทั้งในรุ่นอาวุโส รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก ในปัจจุบัน ยังคงมีความต้องการให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยต่อไป โดยมีแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญคือจากครอบครัว พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย และจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกในอดีต

นอกจากนี้ยังพบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนไทยนครชิคาโกเกิดขึ้นจากการร่วมมือร่วมใจของคนไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ที่มีความต้องการให้มีการจัดการศึกษาโดยมีวัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ชุมชนจะประสบความสำเร็จในการดำเนินการได้ต้องเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และลักษณะหนึ่งของชุมชนเข้มแข็งต้องมีวัดเป็นศูนย์กลาง

2) **วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา**

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ได้ก่อตั้งขึ้นเนื่องจากความต้องการของคนในชุมชนไทยในนครชิคาโก โดยมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งที่สำคัญ ดังนี้

เมื่อมีวัดธัมมาราม วัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและประเพณีไทยเกิดขึ้น ก็ทำให้ชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกมีแนวคิดที่จะจัดการศึกษาแก่เยาวชนไทยที่เกิดในนครชิคาโกให้ได้เรียนรู้ภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ และเพื่อเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยแก่ชาวต่างประเทศด้วยจึงได้มีการนำแนวคิดเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มาใช้ โดยมีพระพรหมวชิรญาณ พระเถระผู้เป็นที่เคารพของชาวไทยในนครชิคาโก เป็นแกนนำที่สำคัญ ดังนี้

เมื่อกิจการงานพระพุทธศาสนาได้ดำเนินมาหลายด้าน งานส่วนหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญคือ กิจการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนไทยในต่างแดน รวมทั้งมีการอบรมศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย และภาษาไทยด้วย โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงได้เริ่มขึ้น โดยมีพิธีเปิด ในวันวิสาขบูชา ในวันอาทิตย์ที่ 12 มิถุนายน 2520 (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2548)

โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้ภาษาไทย จนสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเกิดความเข้าใจตรงกัน

2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ สภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย

(หลักสูตรโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก, 2529: 1)

นอกจากนี้แล้ว ในเวลาต่อมายังได้มีการจัดตังสถาบันนาฏศิลป์ไทย และสถาบันดนตรีไทยขึ้น เพื่อสืบทอดศิลปะการร่ายรำ และดนตรีไทย แก่ลูกหลานไทย และผู้สนใจทั่วไปโดยไม่จำกัดอายุและเชื้อชาติด้วย (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

จึงอาจกล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดธัมมาราม ชิคาโก จึงเป็นไปเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้เห็นคุณค่าของความเป็นไทย ดำรงความเป็นไทยให้คงอยู่ ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ช่วยกันเผยแพร่ความเป็นไทยให้ปรากฏแก่สายตาของชาวต่างชาติ ซึ่งสรุปได้ว่ามีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้

1. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกาได้มีโอกาสเรียนรู้ภาษาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย และพระพุทธศาสนา

2. เพื่อรักษาและสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครชิคาโกให้คงอยู่

3. เพื่อเผยแพร่ความเป็นไทยให้แก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศที่สนใจ

3) การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติและหลากหลายวัฒนธรรม การจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก นอกจากจะจัดการศึกษาให้เหมาะกับสภาพท้องถิ่นแล้ว ยังต้องนำแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม หรือแนวคิดเรื่อง พหุวัฒนธรรมมาใช้ด้วย เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส

ด้วยเหตุผลดังกล่าว พระพรหมวชิรญาณ และชาวไทยในชุมชนไทย ในนครชิคาโก จึงได้พยายามจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีการเปิดสอนในวันอาทิตย์ในระยะแรก และในภาคฤดูร้อนในระยะต่อมา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนระบบอเมริกันเหมือนเด็กอเมริกันอื่นๆ ขณะเดียวกันก็ให้มีการได้รับการศึกษา ภาษาและวัฒนธรรมไทยในเวลาที่ว่างจากการเรียนในเวลาปกติ เช่นในวันหยุดวันอาทิตย์ และในช่วงปิดเรียนภาคฤดูร้อน เพื่อให้เด็กได้รับการปลูกฝังและเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงตัวตน และอัตลักษณ์แห่งความเป็นไทยของพ่อแม่ บรรพบุรุษของตนเอง

2. การศึกษาในวัด : รากฐานของการศึกษาไทยที่เชื่อมโยงสู่การจัดการศึกษาไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ศาสนาพุทธกับชาวไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่น หยั่งรากลึก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งแต่อดีต วัฒนธรรมทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยจะผูกพันกับพระพุทธศาสนาและวัดไทย ดังที่ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2530:1) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วัฒนธรรมทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา เป็นสภาพที่ฝังลึกช้านานในจิตใจและวิถีชีวิตของคนไทย มีลักษณะเฉพาะตนที่เรียกว่าเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย...

ในอดีตการศึกษาเล่าเรียนเริ่มขึ้นในวัด ครูก็คือพระสงฆ์ผู้มีความรู้ทั้งในทางศาสนา และศิลปวิทยาต่างๆ เด็กจะถูกส่งให้มาเป็นลูกศิษย์วัดหรือเด็กวัด ถือพระสงฆ์เป็นครูอาจารย์ ดังที่ อำไพ สุจริตกุล (2534:40) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

> ...ในสมัยโบราณการเรียนการสอนในรูปแบบของการศึกษาเล่าเรียนเริ่มขึ้นในวัดครูก็คือพระสงฆ์ผู้มีความรู้ทั้งในทางธรรม อักขรวิธี และศิลปวิทยาอื่นๆ นักเรียนก็คือ ลูกหลานของชนชั้นปกครอง ขุนนาง หรือสามัญชน ผู้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษามาสมัครเป็นลูกศิษย์ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะถูกส่งให้มาเป็นศิษย์วัดหรือเด็กวัด...

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมาวัด เป็นศูนย์กลางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญนับเนื่องมาตั้งแต่โบราณกาล แม้ในปัจจุบันก็ยังมีโรงเรียนอีกมากมายที่ตั้งอยู่ในวัด และใช้วัดเป็นแหล่งบูรณาการการเรียนรู้ที่สำคัญ

วัด: รากฐานของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็นับว่าเป็นโรงเรียนที่ได้แนวคิดมาจากการจัดการศึกษาโรงเรียนในวัด โดยเฉพาะโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานานแล้ว สำหรับจุดเริ่มของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การศึกษาอบรมด้านพระพุทธศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามแก่เยาวชน ดังที่ พระปัญญา นันทมุนี (2519:15) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นโรงเรียนประเภทหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การอบรมด้านศีลธรรม จริยธรรม และความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา ตลอดจนการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามแก่เด็กและเยาวชน นอกเหนือจากที่เด็กได้รับจากโรงเรียนตามปกติ...

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงนับเป็นแหล่งการศึกษาเรียนรู้ที่สำคัญของเยาวชนไทยที่นับเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของวัดไทยและพระสงฆ์ไทยที่มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนไทย

ด้วยเหตุที่การจัดการศึกษาของไทยมักมีจุดเริ่มต้นจากวัดและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดังกล่าว จึงทำให้แนวคิดดังกล่าวได้รับการผูกโยงมาสู่การจัดการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังปรากฏมาจนทุกวันนี้

2.1 การศึกษาในวัด : รากฐานของการศึกษาไทยในนครลอสแองเจลิส

เมื่อคนไทยเดินทางไปอาศัยอยู่ในลอสแองเจลิส ความผูกพันกับพระพุทธศาสนาจึงยังคงอยู่ เมื่อมีการรวมตัวกันมากขึ้น จึงคิดที่จะสร้างวัดไทย และเมื่อมีวัดเกิดขึ้นก็ต้องการให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ดังนี้

...วัดไทยลอสแองเจลิสเป็นวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา เริ่มจากคนไทยที่มา ศึกษาและประกอบอาชีพอยู่ในนครลอสแองเจลิส สามารถสร้างหลักฐานมั่นคง มีลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูล มิให้ลืมชาติกำเนิดเดิมคือความเป็นไทย เมื่ออยู่นานเข้าก็คิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน ความปรารถนาในอันที่จะมีวัดเป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ เป็นศูนย์รวมน้ำใจคนไทย มาประกอบกิจกรรมตามประสงค์...

(พระธรรมราชานุวัตร,2534 :77)

นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสได้มีการเปิดสอนครั้งแรกในลักษณะของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และต่อมาได้เพิ่มการสอนในภาคฤดูร้อนขึ้นอีกด้วย

พัฒนาการของการจัดการศึกษา: โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส

โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เดิมมีชื่อว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส ซึ่งได้แนวทางการจัดการศึกษามาจากโรงเรียนในเมืองไทยที่เปิดสอนเฉพาะในวันอาทิตย์

ในระยะเริ่มต้นการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิสยังไม่เป็นระบบมากนัก จากการศึกษาพบว่า เริ่มเปิดสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 ในระยะเริ่มต้นมีเด็กนักเรียนจำนวนไม่มากนัก พระจะเป็นผู้สอนเอง แต่ก็จะมีปัญหาไม่สามารถสอนได้สม่ำเสมอทุกวัน เนื่องจากมีการก่อสร้างอุโบสถ ดังปรากฏข้อมูลดังนี้

...ในระยะแรกพระก็สอนกันเองเพราะเด็กไม่มาก การเรียนก็ไม่สม่ำเสมอ เพราะมีอุปสรรคด้านสถานที่ไม่พร้อม...

(พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

ต่อมาเมื่อการก่อสร้างอุโบสถชั้นล่างเสร็จ มีเด็กนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ก็มีครูอาสาสมัครในท้องถิ่นมาช่วยสอน เนื่องจากพระสงฆ์มีภาระด้านดูแลการก่อสร้างวัด จึงไม่ค่อยมีเวลามาช่วยสอนนักเรียน ดังนี้

...เมื่อมีเด็กนักเรียนเพิ่มมากขึ้น คนไทยที่เรียนวิชาครูมาแต่เมืองไทยก็อาสาสมัครเป็นครูช่วยสอน ช่วยแบ่งเบาภาระของพระสงฆ์ซึ่งมีภาระด้านดูแลการก่อสร้างวัดอยู่แล้ว...

(สุวัฒนา ปิ่นวัฒนะ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

การเรียนการสอนดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2519 จนกระทั่ง พ.ศ. 2521-2522 การสอนต้องหยุดชะงักไปชั่วคราว เนื่องจากประสบปัญหาเรื่องสถานที่เรียน ทั้งพระสงฆ์และชาวไทยในชุมชนต้องทุ่มเทเวลาให้กับการก่อสร้างอุโบสถชั้นบน ดังข้อมูลที่ว่า

...ช่วงปี พ.ศ.2521-2522 การเรียนการสอนต้องหยุดไปชั่วคราว เพราะทั้งพระสงฆ์และฆราวาสต้องทุ่มเวลาให้กับการก่อสร้างอุโบสถศาลาชั้นบน...

(พระมหาฝ้าย, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

ต่อมาพระธรรมราชานุวัตร(กมล โกวิโท) หรือหลวงเตี่ย เดินทางมารับตำแหน่งหัวหน้าคณะสงฆ์วัดไทยลอสแองเจลิส ได้ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจให้คนไทยกลับมาร่วมมือร่วมใจกันก่อสร้างวัด รวมทั้งได้ริเริ่มการสอนหนังสือ ควบคู่ไปกับการก่อสร้างวัดอีกครั้งหนึ่ง โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงเปิดสอนอีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2523 ดังปรากฏข้อมูล ดังนี้

...หลวงเตี่ยก็หันมาดำเนินงานที่ท่านรักอีกอย่างหนึ่ง คืองานสอนหนังสือควบคู่ไปกับการก่อสร้างวัด...

(บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

...โรงเรียนวัดไทย เกิดขึ้นได้ก็เพราะเป็นความเมตตากรุณาของหลวงเตี่ย ที่คิดถึงเด็กไทยที่เกิดในอเมริกาให้มีโอกาสเรียนภาษาไทย และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย...

(นวลมณี ศรีบุญเรือง, 2539:14)

ในระยะแรกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส เปิดสอนทุกวันอาทิตย์ เวลา13.00 -15.00 น. ต่อมาได้ขยายเวลาเรียนออกไปอีกครึ่งชั่วโมง เป็นเลิกเรียน เวลา 15.30 น.

ในส่วนของวิชาที่สอน เดิมสอนวิชาภาษาไทย และวิชาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ต่อมาจึงได้มีการเปิดสอนวิชาแกะสลักผลไม้ และการทำอาหารไทยแก่ผู้ปกครองที่มาส่งบุตรหลาน ให้ได้ใช้ช่วงเวลาที่รอคอยให้เป็นประโยชน์ ดังที่มีผู้ให้ข้อมูลดังนี้

> ...โรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิส มีการเปิดสอนวิชาแกะสลักผักผลไม้ ทำอาหารไทย เพื่อช่วยให้พ่อแม่ผู้ปกครองใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ระหว่างรอลูกเรียน เมื่อก่อนมีครูเรณู หิรัญรัตน์ เป็นคนสอน เดี๋ยวนี้ ครูเสาวภา อัลไบร์ท เป็นครูผู้สอนเอง...
>
> (เสาวภา อัลไบร์ท,สัมภาษณ์, 30 เมษายน 2548)

ต่อมาได้มีการเปิดสอนวิชานาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยขึ้น เนื่องจากพ่อแม่ผู้ปกครองเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังเยาวชนไทยให้เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งนาฏศิลป์และดนตรีไทยจะช่วยกล่อมเกลาให้เด็กมีจิตใจที่อ่อนโยน ดังนี้

> ...ประมาณปี 2525 ทางโรงเรียนได้เปิดการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ขึ้นมา และต่อมาก็มีการสอนดนตรีไทยด้วย เพราะผู้ปกครองให้ความสนใจกันมาก และเห็นว่าจะช่วยปลูกฝังให้เด็กยึดมั่นในขนบธรรมเนียม ประเพณี อันดีงามของไทย...
>
> (กังวาล เกิดผล, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2548)

การสอนวิชาดนตรี ศิลปะ และแกะสลักผลไม้ เป็นแนวทางที่ล้วนจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นไทย ดังที่ พระธรรมราชานุวัตร (2535:8) ได้กล่าวไว้ว่า

> ...ในวันเสาร์-อาทิตย์ มีสอนวิชาดนตรี ศิลปะการเขียน และสลักผักผลไม้ ซึ่งล้วนแต่รักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยมอบให้แก่เด็กๆ เหล่านั้นอย่างต่อเนื่อง...

ในช่วงเวลาต่อมา โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส” โดยตัดคำว่า “วันอาทิตย์” ออกเนื่องจากทางโรงเรียนเปิดสอนทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์ ดังนี้

> …ช่วงปี 2530 มีการเปลี่ยนชื่อ โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส เป็นโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เพราะเปิดสอนทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์…
>
> (พระมหาฝ้าย, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

การดำเนินงานของโรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิสได้ดำเนินต่อไป จนกระทั่งในปี พ.ศ.2531 หลวงเตี่ย (พระธรรมราชานุวัตร) ได้ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าคณะสงฆ์วัดไทยลอสแองเจลิส พระราชธรรมวิเทศ เดินทางมารับตำแหน่งหัวหน้าคณะสงฆ์แทน และเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนแทนโดยตำแหน่ง พระมหาบุญเริ่ม กิตติญาโณ เป็นรองผู้อำนวยการ ทำหน้าที่ดูแลและประสานงานในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนทั้งหมด ดังนี้

> …เมื่อหลวงเตี่ยลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าคณะสงฆ์ พระราชธรรมวิเทศมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะสงฆ์แทน มีพระมหาบุญเริ่ม เป็นรองผู้อำนวยการดูแลโรงเรียน…
>
> (พระมหาสุมณฑ์ธรรมวงศ์, สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2548)

ปัจจุบัน โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส มีพระมหาสุมณธรรมวงศ์ เป็นผู้ดูแลโรงเรียน และมีครูศรีประภา ธรรมปรีดานนท์ ดำรงตำแหน่งครูใหญ่

อาจกล่าวได้ว่าจุดเริ่มของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เกิดขึ้นจากความต้องการของชาวไทยในชุมชนไทยลอสแองเจลิส และความร่วมมือร่วมใจของทุกคนในชุมชน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง และมีพระสงฆ์เป็นแกนนำ แม้ในระยะแรกอาจจะมีอุปสรรคบ้าง แต่ด้วยความต้องการที่จะให้การรักษาและสืบทอดความเป็นไทยยังคงอยู่ จึงทำให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันจนสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่องมากกว่า 20 ปี

การจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ภาคฤดูร้อน

การจัดการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสในภาคฤดูร้อน เกิดขึ้นเมื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเปิดสอนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ดำเนินไปได้ระยะหนึ่ง ปรากฏว่าทั้งครูและผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้ของเด็ก

ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากเด็กมีเวลาเรียนน้อย และขาดตำราเรียนที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ดังนี้

> ...ตลอดเวลาที่มีการเรียนการสอนดำเนินอยู่นั้น ครูก็ดี ผู้ปกครองก็ดี มีความคิดเป็นอันเดียวกันอย่างหนึ่งคือ การเรียนของเด็กๆไม่ก้าวหน้า ผู้ปกครองอยากเห็นลูกๆอ่านหนังสือไทยออก พูดภาษาไทยได้ ครูเองก็อยากจะสอนนักเรียนให้คืบหน้าต่อไป แต่ก็เป็นไปได้ยาก เพราะเด็กเหล่านี้มีเวลาเรียนภาษาไทยเพียงสัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง...
>
> (พระธรรมราชานุวัตร,2546:116)

สำหรับปัญหาเรื่องเวลาเรียนที่ไม่เพียงพอเนื่องจากมีเวลาเรียนไม่ติดต่อกันพระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) ได้ทดลองเปิดสอนในช่วงฤดูร้อนซึ่งโรงเรียนภาคปกติของสหรัฐอเมริกาจะหยุดเป็นระยะเวลานาน มาเปิดสอนในภาคฤดูร้อน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ดังนี้

> ...เราได้เปิดการสอนภาคฤดูร้อนขึ้นมา ได้ขอครูจากกรุงเทพมหานคร 2 ท่าน มาทำการทดลองสอนเป็นปีแรก มีนักเรียนมาสมัคร 26 คน กำหนดเวลาเรียน 4 วัน คือ วันอังคารถึงวันศุกร์ เรียนวันละ 5 ชั่วโมง ปรากฏว่าเด็กๆที่เรียนในภาคฤดูร้อนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ เด็กมีความเข้าใจภาษาไทยมากขึ้น มีความสนิทสนมกับครูเป็นอย่างดี ผู้ปกครองเองก็พอใจ...
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, 2546:116)

นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยยังไม่ดีเท่าที่ควรอุปสรรคคือเรื่องตำราเรียนและเวลาเรียน เนื่องจากตำราเรียนที่ใช้เป็นหนังสือที่เป็นหนังสือเรียนสำหรับเด็กในเมืองไทย จึงไม่เหมาะกับเด็กในสหรัฐอเมริกาที่มีสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างจากเด็กในเมืองไทย

> ...เดิมใช้หนังสือเรียนที่แต่งขึ้นในเมืองไทย แต่เด็กนั้นเกิดในอเมริกา เมื่อนำหนังสือมาใช้ในการสอนจึงไม่เหมาะสมแก่เด็กในแอล.เอ หลวงเตี่ยจึงพยายามหาผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในเรื่องนี้....
>
> (สุวัฒนา ปิ่นวัฒนะ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

ปัญหาเกี่ยวกับตำราเรียนเป็นเรื่องที่พระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย)กังวลใจมาก เมื่อได้พบกับ ดร.สุรพล สุดารา ซึ่งเดินทางมาสหรัฐอเมริกา และพักอยู่ที่วัดไทย ประมาณปี พ.ศ.2526 จึงได้ปรึกษาหารือกัน เมื่อ ดร.สุรพล สุดารา เดินทางกลับเมืองไทย ได้นำปัญหาดังกล่าวไปปรึกษากับผู้ช่วยศาสตราจารย์จำรูญ ณ ระนอง รองคณบดี ฝ่ายกิจการนิสิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนั้น จึงได้แจ้งให้รองศาสตราจารย์ไขสิริปราโมช ณ อยุธยาทราบ จึงได้มีการติดต่อประสานงานกันขึ้น ดังนี้

> ...ในปี 2527 มีคณะอาจารย์มาทำการสอน และวิจัยสภาพการณ์ที่เป็นไปได้สำหรับเป็นแนวในการวางหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยขึ้น โดยศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์ ประภาศรี สีหอำไพ รองศาสตราจารย์ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา อาจารย์วรวรรณ ทวีศิลป์ และอาจารย์สาหร่าย แตงนาวา ได้ทำการศึกษาหาข้อมูลแล้วกลับไปวางหลักสูตรวางโครงการเรียนการสอน พร้อมกับเขียนตำรับตำราขึ้นมา...
>
> (พระธรรมราชานุวัตร, 2546:120)

การริเริ่มดังกล่าวสอดคล้องกับที่ รองศาสตราจารย์ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา ผู้อำนวยการ โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คนปัจจุบัน ได้เล่าให้ฟังว่า อาจารย์สุรพล สุดารา ไปที่วัดไทยลอสแองเจลิส ไปคุยกับหลวงเตี่ย ท่านปรารภว่าอยากได้ครูมาช่วยสอนภาษาไทย ที่แอล.เอ ซึ่งที่นั่นมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันเสาร์อาทิตย์อยู่แล้ว แต่ว่าท่านเห็นว่าเด็กอาทิตย์หนึ่งมาเรียนที เรียนแล้วก็ลือ ช่วงปิดเทอมฤดูร้อนว่างๆอยากได้ครูไปช่วยสอนทุกวันเผื่อจะดีขึ้น อาจารย์สุรพลกลับมาเมืองไทยเห็นว่าที่เหมาะที่สุดน่าจะเป็นคณะครุศาสตร์ จึงประสานมาที่อาจารย์จำรูญ ณ ระนอง รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิตในขณะนั้น ว่าต้องการครูสอนภาษาไทย อาจารย์ไขสิริ จึงช่วยรับมาพูดคุยกับอาจารย์ ประภาศรี และอาจารย์สุมน เขียนจดหมายไปถึงหลวงเตี่ยอาสาสมัครไปช่วยในรูปแบบไปสอนและวิจัยเมื่อปี 2527 (ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

จากการสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ (สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549) พบว่า กระบวนการจัดทำหลักสูตร มีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

ระยะเริ่มต้นของการจัดทำหลักสูตร

การจัดทำหลักสูตรเริ่มต้นตั้งแต่พระเทพโสภณ (พระธรรมราชานุวัตร) มาติดต่อคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะทำงานทั้งหมด 5 ท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์ประภาศรี สีหอำไพ รองศาสตราจารย์ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา รองศาสตราจารย์ทิศนา แขมมณี และอาจารย์วรวรรณ ทวีศิลป์ อาจารย์ สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์ (ซึ่งขณะนั้นทั้ง 2 ท่านเป็นนิสิตปริญญาโท)ได้เตรียมการจัดทำหลักสูตรเพื่อไปสอนช่วงปิดภาคฤดูร้อนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส โดยที่ยังไม่มีโอกาสศึกษาสภาพความต้องการของชุมชน ดังที่ปรากฏในคำสัมภาษณ์ของศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์ ดังนี้

> ...ยังไม่ทราบว่า จะไปอยู่ 3 เดือน สอน summer ไม่มีโอกาส survey ก่อน ไม่มีโอกาสไปศึกษาความต้องการของชุมชน ตามทฤษฎีหลักสูตรเลย วิธีการที่ใช้ คือ R & D & R (Research Development Research) เริ่มแรกทีเดียวออกแบบว่า ยังไม่รู้ว่าพื้นฐานของเด็กที่มาเรียนเป็นอย่างไร ก็จะมีเด็กที่ พ่อแม่ไทย พ่อฝรั่งแม่ไทย พ่อไทยแม่ฝรั่ง เด็กที่พูดภาษาไทยที่บ้าน เด็กที่พูดภาษาอังกฤษที่บ้าน มีความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก พื้นฐานที่เรียน ก็แตกต่างกันมาก...
>
> (สุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์,10 มีนาคม 2548)

เนื่องจากยังไม่ทราบสภาพที่แท้จริงของเด็ก ในระยะแรกคณะทำงานจึงได้ใช้วิธี Grouping แบ่งกลุ่มเด็ก เป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือเด็กกลุ่มที่ไม่รู้ภาษาไทยเลย เด็กกลุ่มที่สอง คือ เด็กกลุ่มที่ฟังภาษาไทยได้ แต่ก็ไม่รู้ภาษาไทยเลย และเด็กกลุ่มที่สาม คือเด็กกลุ่มที่พูด ฟัง รู้ภาษาไทยบ้าง แต่ไม่มาก

สำหรับระยะเวลาเตรียมการมีเวลาเพียง 1 เดือน ต้องเตรียมทุกอย่างหมดจึงได้มีการระดมนิสิตปริญญาโท ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มาช่วย โดยออกแบบหลักสูตรเป็นหน่วย มีลักษณะเป็น หน่วยการสอน (Teaching Unit) จะมีสาระการเรียนรู้ แบ่งเป็น

1. ภาษาไทย
2. วัฒนธรรมไทย
3. พระพุทธศาสนา
4. ประเพณี พิธีกรรม
5. มารยาทไทย

โดยนำสาระการเรียนรู้ มาสร้างหน่วยการเรียน โดยใน 1 หน่วย ก็จะบูรณาการทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ภาษาไทย บูรณาการเนื้อหา แต่ละหน่วยจะแบ่งเป็น 3 ระดับ ตามกลุ่มที่กำหนดไว้ ออกแบบแต่ละหน่วยมีวัตถุประสงค์ เนื้อหาตามลำดับของภาษาไทย ทั้งทางด้านหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย เอาวัฒนธรรม พุทธศาสนา มารยาทชาวพุทธ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ข้อพึงปฏิบัติ ไม่พึงปฏิบัติ (Do & Don't) แทรก แต่หลักคือภาษาไทย มีประมาณ 26 หน่วย แล้วจึงนำไปทดลองใช้ในการสอนภาคฤดูร้อนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ดังที่ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ได้กล่าวไว้ว่า

> ...มีหลักสูตรขึ้นเครื่องบินไป หลักสูตรทำกว้างๆ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ สิ่งที่ต้องการเน้น กิจกรรม สื่อ ที่ทุ่มเทมากคือ สื่อ ทำสื่อภาษาไทยไปเพียบ ไปแบบกะเหรี่ยงเลยแหละ ทำสื่อพื้นฐาน บัตรคำ แถบประโยค เอาไปเยอะ ไปเขียนที่โน่น เตรียม Pre-test เพื่อวัดความรู้ของเด็ก ไม่อย่างนั้นแบ่งเด็กไม่ได้...
>
> (สุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

ขั้นนำหลักสูตรไปทดลองใช้

จากการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ (สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549) ท่านเล่าให้ฟังว่า เมื่อไปถึงก็มีหลักสูตรหลวมๆกว้างๆ แล้วก็มีสื่อเต็มห้อง หลวงเตี่ยยกห้องให้ห้องหนึ่งก็ทำงานกันอยู่ในนั้น พอไปถึง ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ ทำหน้าที่ครูใหญ่ ก็จะยังไม่เคร่งครัดในเรื่องหลักสูตรมากนัก แต่จะต้องไปทำความรู้จักชุมชน ไปคุยกับพระ หลวงเตี่ยก็จะเป็นศึกษานิเทศก์อย่างดี ท่านจะดูแลทั้งหมดทุกอย่าง คณะครูก็จะไปพูดคุยกับหัวหน้าชุมชน ผู้นำชุมชน ไปคุยกันเวลาที่เขามาที่วัด ไปคุยกับเด็กๆ ในระยะแรกมีเด็กประมาณ 50 กว่าคน ท่านได้เล่าบรรยากาศในการเรียนให้ฟัง ดังนี้

> ...เริ่มต้นมีนักเรียน 50 กว่าคน แล้วก็ยังไม่มีอาคารเรียน เราก็ได้ใช้ ศาลา 2 ซึ่งเป็นศาลาเล็กๆอยู่ตรงโรงเรียนปัจจุบัน ถ้าวันไหนมีศพเข้า ก็ต้องเลิก 3 โมงเย็น เราก็พบว่า Pre-test ของเราใช้ไม่ได้ ต้องใช้วิธีคุยและเขียนกัน 5 คนก็แบ่งกัน ไปๆมาๆไม่ใช่แบ่งตามความสามารถ Ability group ใช้ไม่ได้ เพราะว่าไม่รู้เหมือนกันหมด...
>
> (สุมน อมรวิวัฒน์,สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

ในที่สุดก็ต้องแบ่งกลุ่มเด็กเป็นตามระดับอายุ (Age group) เพราะว่าถ้าแบ่งกลุ่มตามระดับความสามรถ เด็กวัยรุ่นหรือเด็กโตก็จะไม่ยอมไปเรียนรวมกับเด็กเล็ก เกือบจะเป็นการสอนตามรายบุคคล จึงต้องมีการปรับรูปแบบการสอน ดังนี้

> ...ไปๆมาๆต้องแบ่งเป็น Age Group(ตามอายุ)เพราะถ้าแบ่งตาม Ability group(ความสามารถ) วัยรุ่นก็จะไม่ยอมไปเรียนกับเจ้าตัวเล็ก และเราก็พบว่าหลักสูตรที่เราเตรียมไปกว้างพอ เพราะฉะนั้น พอสอนเสร็จ 4 โมงเย็น กลับมาก็ต้องทำสื่อ ทำวันต่อวันทั้งๆที่เตรียมไปเยอะ เพราะต้องมีการปรับเนื้อหาไปเรื่อยๆ...
>
> (สุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างคณะครูกับชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เป็นไปด้วยดี เป็นลักษณะความร่วมมือแบบ “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน คือทั้ง พระ ครูอาสาสมัคร และผู้ปกครอง ร่วมมือกัน เป็น 3 ประสาน ดังนี้

> ...ในเดือนแรกๆ ต้องทำสื่อวันต่อวัน ตี1 ตี 2 กว่าจะได้นอน หลวงเตี่ยจะส่งข้าวต้ม ผู้ปกครองจะส่งอะไรมาให้รับประทาน พอสัก 1 เดือนความสัมพันธ์กับชุมชนดีมาก จะใช้วิธีแบบไทย เช้ามืดพระจะมาช่วยเปิดโรงเรียนให้ เช้ามาครูใหญ่จะไปยืนอยู่หน้าประตูวัด เวลาผู้ปกครองมาส่งเด็กก็จะเดินไปรับแล้วก็ทักทายกัน อาหารกลางวันสำหรับเด็กผู้ปกครองก็จะมีเวรนำมาให้ ทั้งพระ ครูอาสาสมัคร ผู้ปกครอง ร่วมมือกัน เป็น บวร จริงๆ บ้าน วัด โรงเรียน ช่วยกันหมดเลย เพราะฉะนั้นในส่วนของหลักสูตร การสอน ก็จะปรับไปจนสิ้นสุด summer…
>
> (สุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

การปรับปรุงหลักสูตร

ในส่วนของการปรับปรุงหลักสูตรพบว่าในระยะแรก จะมีการปรับปรุงอยู่เรื่อยๆ ดังที่ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ ได้กล่าวว่า

...เมื่อสิ้นปีที่ 1 ปีที่ 2 เรารู้แล้ว เรารู้จักชุมชนแล้ว หลักสูตรเล่มนั้นก็เป็นอันว่าขึ้นหิ้งได้แล้ว คือต้องมาทำใหม่ เราก็เริ่มทำหลักสูตรใหม่ คราวนี้ก็ทำตั้งแต่เด็กเริ่มเรียนไปเรื่อยๆ เป็นหลักสูตรที่ค่อนข้างถูกต้องใช้ได้ดี เราก็ทำแบบฝึกเตรียมไป ทำสื่อ เรารู้แล้วในปีที่ 2 เราก็เริ่มจะตั้งตัวได้ พอวัดไทยในรัฐอื่นได้ทราบข่าวก็เริ่มเปิดโรงเรียน เขาก็สอนกันตามบุญตามกรรมแต่ต้น พอในปีที่ 3 ก็มีการอบรมครูที่ชิคาโกมีครูจากโรงเรียนวัดต่างๆมาร่วมอบรม โดยท่านเจ้าคุณพรหมวชิรญาณ เป็นผู้จัดอบรมที่วัดธัมมาราม ชิคาโกมีท่าน อาจารย์อำไพ อาจารย์ทิศนา และอาจารย์สุมน ไปช่วยอบรม...

(สุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

ในส่วนของการปรับปรุงหลักสูตรนั้นยังไม่มีการสร้างหลักสูตรใหม่ หลักสูตรของศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์ ที่เรียกว่า หลักสูตรระยะสั้น ยังใช้เป็นหลักอยู่ แต่มีการปรับแบบฝึกทั้งหลาย รวมทั้งมีการปรับแผนการสอน โครงการสอน โดยพยายามยึดตามหลักสูตรของประเทศไทย เช่นมีการปรับเนื้อหา ตามหลักสูตรในเมืองไทยไปแทรก แต่ไม่ได้เป็นหลักสูตรใหม่ อีกส่วนหนึ่งปรับตามกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน คือได้มีการเปิดสอบเทียบความรู้ ชั้นประถม มัธยม รวมทั้งทางกรมการศึกษานอกโรงเรียนก็ได้สร้างหลักสูตรสำหรับเด็กไทยในต่างประเทศ ขึ้น เราก็ต้องปรับโครงการสอนเพื่อให้เด็กสอบเทียบได้ เนื้อหาในขณะนี้ก็ปรับเป็น 5 สาระตามหลักสูตรเมืองไทย แต่เนื้อหาก็ยังคงเน้นภาษาและวัฒนธรรมไทย จนถึงปัจจุบันมีการปรับโครงการสอนไปแล้ว 2-3 ครั้ง และตอนนี้ก็มีการปรับโครงร่างหลักสูตรแล้ว แต่ยังไม่ได้ลงรายละเอียด (ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

โครงการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ส่งครูอาสาสมัครภาคฤดูร้อน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2527 มาจนถึงปัจจุบัน มีครูอาสาสมัครไปสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส ภาคฤดูร้อนแล้วจำนวน 22 รุ่น

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย เริ่มแรกได้สร้างหลักสูตรระยะสั้น และการจัดกิจกรรมบูรณาการเพื่อการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทยในสหรัฐอเมริกา โดยศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ และคณะต่อมามีการปรับปรุงหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาบางส่วน และยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อมา ขณะเดียวกันโครงการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยก็มีฐานะเป็นหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียน

ประเภทบุคคลภายนอกในต่างประเทศ ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำหลักสูตรของ กศน.มาใช้สำหรับผู้สอบเทียบความรู้ ได้แก่หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประถมศึกษาสำหรับคนไทยในต่างประเทศ พ.ศ.2530 จึงได้ใช้ทั้ง 2 หลักสูตรร่วมกัน ในปี พ.ศ.2546 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ยกเลิกการสอบเทียบความรู้ของ กศน. และมีนโยบายพัฒนาหลักสูตรของโครงการฯให้ชัดเจนขึ้น และสามารถให้ประกาศนียบัตรของคณะครุศาสตร์ได้ คณะกรรมการโครงการจึงประชุมพิจารณาร่างหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และให้เหมาะสมกับเยาวชนไทยในต่างประเทศ เนื่องจากลักษณะของโครงการฯคือการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 นอกจากนี้ยังได้นำกลุ่มสาระ สังคม ศาสนา จริยธรรม กลุ่มสาระดนตรีและนาฏศิลป์มารวมด้วย เพื่อสนองวัตถุประสงค์ของโครงการฯที่ต้องการปลูกฝังความเป็นไทย โดยเน้นเรื่องเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

หลักสูตรการศึกษาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ พุทธศักราช 2546

หลักการ

เพื่อให้การจัดหลักสูตรการศึกษาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์, จึงได้กำหนดหลักการไว้ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อปลูกฝังเอกลักษณ์ไทย
2. เป็นการศึกษาเพื่อคนไทยในต่างประเทศ
3. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
4. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางด้านภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อในประเทศไทย

1. ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน

3. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

5. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้าง

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. **ระดับช่วงชั้น**

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2. **สาระการเรียนรู้**

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ประกอบด้วยองค์ความรู้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาษาไทยและศิลปวัฒนธรรมไทย

2.2 ดนตรีและนาฏศิลป์

สาระการเรียนรู้กลุ่มแรกเป็นพื้นฐานทางภาษาและศิลปวัฒนธรรมที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มสร้างเสริมทักษะเฉพาะสำหรับผู้สนใจทางด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทย

3. **กิจกรรมพิเศษ**

เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 2 กลุ่ม การเข้าร่วมกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ได้แก่กิจกรรมต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

3.2 กิจกรรมชมรม

3.3 กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2 กลุ่ม คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 เป็นมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับผู้ที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ส่วนมาตรฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไทย ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมไว้ ดังนี้

ภาคฤดูร้อน 8 สัปดาห์

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนโดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชม.

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนโดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชม.

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนโดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชม.

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนโดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชม.

(ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 2547: 35-39)

หลักสูตรโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ภาคฤดูร้อน

ภัทรพร สิงห์ชัย (สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2549) ผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสได้กล่าวถึง หลักสูตรโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ภาคฤดูร้อนไว้ว่าส่วนใหญ่จะนำหลักสูตรของคณะครุศาตร์มาประยุกต์ใช้ ดังนี้

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นอนุบาล

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 และชั้นมัธยมพิเศษ

สาระการเรียนรู้

1. ภาษาไทยและศิลปวัฒนธรรม

2. ดนตรีและนาฏศิลป์ไทย

กิจกรรมพิเศษ

1. กิจกรรมสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

2. กิจกรรมชมรม

3. กิจกรรมชุมชนสัมพันธ์

โครงการสอนระยะยาว

สัปดาห์ที่ 1 เมืองไทยของเรา	**สัปดาห์ที่** 2 ฉันเป็นคนไทย
อนุบาล – ตัวเรา ป.1 – การทักทายแบบไทยๆ ป.2 – สวัสดีประเทศไทย ป.3 – ครอบครัวไทย ป.4 – อาชีพของคนไทย ป.5-ป.6 – บ้านเมืองไทย มัธยม – ภาษางามหรู มัธยมพิเศษ – ภูมิศาสตร์ประเทศไทย	อนุบาล – ฉันเป็นคนไทย ป.1 – วิถีชีวิตของคนไทย ป.2 – ใส่ใจมารยาท ป.3 – คนไทยซื่อสัตย์และมีน้ำใจ ป.4 – สนทนาภาษาไทย ป.5-ป.6 – สังคมไทย มัธยม – เชิดชูวัฒนธรรมไทย มัธยมพิเศษ – ความหมายในผืนธงไทย
สัปดาห์ที่ 3 พระพุทธศาสนา	**สัปดาห์ที่** 4 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
อนุบาล – วัดไทย ป.1 – พุทธประวัติ ป.2 – ภาพวาดพระพุทธศาสนา ป.3 – วันอาสาฬหบูชาและวันเข้าพรรษา ป.4 – ศัพท์ที่ใช้กับพระสงฆ์ ป.5-ป.6 – ศาสนพิธี มัธยม – น้อมนำพระพุทธศาสนา มัธยมพิเศษ – ดำรงอยู่ในศีลธรรม (เบญจศีล เบญจธรรม)	อนุบาล – เล่นอย่างไทย ป.1 – มารยาทของคนไทย ป.2 – ภูมิปัญญาคนไทย ป.3 – อยู่อย่างไทย ป.4 – สมุนไพรไทย ป.5-ป.6 – วัฒนธรรม 4 ภาค มัธยม – พิทักษ์ความเป็นไทย มัธยมพิเศษ – ภูมิปัญญาประจำท้องถิ่น

สัปดาห์ที่ 5 พระมหากษัตริย์	**สัปดาห์ที่** 6 ศิลปะพื้นบ้าน
อนุบาล – พ่อหลวงของเรา ป.1 – ความเป็นชาติไทย ป.2 – กษัตริย์ในดวงใจประชา ป.3 – พระปิยมหาราช ป.4 – พระมหาชนก ป.5-ป.6 – พระมหากษัตริย์ในอดีต มัธยม – เทิดทูนกษัตริย์ไทย มัธยมพิเศษ – พระเจ้าแผ่นดินกู้ชาติ	อนุบาล – ขนม อาหารไทย ป.1 – วันแม่และวันเฉลิมฯ ป.2 – วันแม่พาสุขสันต์ ป.3 – การละเล่นของไทย ป.4 – การแสดงพื้นบ้านสี่ภาค ป.5-ป.6 – การแสดงพื้นบ้านของไทย มัธยม – วรรณกรรมร่วมอนุรักษ์ มัธยมพิเศษ – ศิลปะศาสตร์มวยไทย
สัปดาห์ที่ 7 วันสำคัญของไทย	**สัปดาห์ที่** 8 วรรณกรรมไทย
อนุบาล – ผลไม้ ดอกไม้ไทย ป.1 – วันสงกรานต์และลอยกระทง ป.2 – ประเทศของฉันยิ่งใหญ่ ป.3 – ประเพณีการบวช ป.4 – วันสำคัญของราชวงศ์จักรี ป.5-ป.6 – การเล่นละคร มัธยม – เพิ่มพูนคุณธรรม มัธยมพิเศษ – ดวงใจของพ่อแม่ (วันพ่อ วันแม่)	อนุบาล – นิทานไทย ป.1 – รามเกียรติ์ ป.2 – วรรณคดีไทยล้ำค่า ป.3 – พระอภัยมณี ป.4 – ปลาบู่ทอง ป.5-ป.6 สังข์ทอง มัธยม – เลิศล้ำภูมิปัญญา เสภาขุนช้างขุนแผน

ชมรมกิจกรรมพิเศษ (15.45-17.00 น.)

จันทร์	**อังคาร**	**พุธ**	**พฤหัสบดี**
กีฬา นันทนาการ และการละเล่นของเด็กไทย	กีฬา นันทนาการ และการละเล่นของเด็กไทย	กีฬา นันทนาการ และการละเล่นของเด็กไทย	กีฬา นันทนาการ และการละเล่นของเด็กไทย
ขับขานหวาน	ขับขานหวาน	นาฏศิลป์	นาฏศิลป์

ไพเราะ	ไพเราะ		
ขับขานหวาน ไพเราะ	ขับขานหวาน ไพเราะ	ขับขานหวาน ไพเราะ	ขับขานหวาน ไพเราะ
ดนตรีไทย (แคน)	ดนตรีไทย (แคน)	ดนตรีไทย (อังกะลุง)	ดนตรีไทย (ขลุ่ย)
วรรณศิลป์	วรรณศิลป์	วรรณศิลป์	วรรณศิลป์

(เอกสารสรุปรายงานของคณะครูอาสาสมัครโรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิส ภาคฤดูร้อน รุ่นที่ 21 ปีการศึกษา 2547)

อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เกิดขึ้นได้ด้วยวิสัยทัศน์ของพระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) ในการที่จะแก้ปัญหาการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามความต้องการของคนในชุมชนไทย โดยได้รับความร่วมมือจากคณาจารย์ในโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสำคัญ หลักสูตรและเนื้อหาวิชาที่เปิดสอนส่วนใหญ่ก็เน้นถึงความเป็นไทยทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย

2.2 การศึกษาในวัด : รากฐานของการศึกษาไทยในนครชิคาโก

ศาสนาพุทธกับชาวไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่น หยั่งรากลึก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งแต่อดีต วัฒนธรรมทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยจะผูกพันกับพระพุทธศาสนาและวัดไทย แนวคิดดังกล่าว ทำให้ชาวไทยในนครชิคาโก แม้จะมาอยู่ห่างไกลถึงประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังตระหนักถึงความสำคัญของวัดไทย ซึ่งเป็นแหล่งบูรณาการการเรียนรู้ที่สำคัญ จึงมีแนวคิดที่จะจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัดเช่นกัน ดังนี้

> ...พระสุธีรัตนาภรณ์ ได้มีดำริที่จะจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อเป็น สถานศึกษาสำหรับเด็กไทยที่เกิดในชิคาโก ได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยเริ่มก่อตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2520...
>
> (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2548)

วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางและรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เยาวชนไทยใน

นครชิคาโก ดังที่ พระเทพประสิทธิมนต์ หรือปัจจุบันคือ พระพรหมวชิรญาณ (2541: 27) ได้กล่าวไว้ว่า...ถ้านับถึงการปลูกฝังศีลธรรม จรรยา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และการให้การศึกษาอบรมธรรมะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดถึงการปลูกฝังและปลุกจิตสำนึกความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ลงสู่ชีวิตจิตใจของเยาวชนและชาวไทยในต่างแดน จนวัดได้กลายเป็นศูนย์รวม มีส่วนช่วยเกื้อกูลให้เกิดความดีงามแก่เยาวชนไทย และชาวพุทธนานาชาติ ทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิตจิตใจของบุคคลในครอบครัว ในสังคม และในชาติบ้านเมือง ตลอดถึงชาวโลกแล้ว ย่อมเป็นงานที่ประมาณค่ามิได้...

การจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงได้มีการเปิดสอนครั้งแรกในลักษณะของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่เปิดสอนเฉพาะในวันอาทิตย์ และต่อมาก็ได้มีการเปิดสอนเพิ่มเติมในภาคฤดูร้อน

พัฒนาการของการจัดการศึกษา: โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก

จากการศึกษาพบว่า ในระยะเริ่มต้นการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก เริ่มมีพิธีเปิดโรงเรียนเป็นครั้งแรก เมื่อวันวิสาขบูชา ในวันอาทิตย์ที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2520 และดำเนินการสอนครั้งแรก เมื่อวันอาทิตย์ที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2520 โดยมีพระ และครูอาสาสมัครในท้องถิ่นเป็นผู้สอน ดังนี้

> ...พระจะทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และมีครูอาสาสมัครใน ท้องถิ่นทั้งที่มีความรู้ทางวิชาครู และผู้ที่ทำงานอาชีพอื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกพยาบาล มาช่วยสอนวิชาภาษาไทย และวัฒนธรรมไทย...
>
> (สุภางค์ โชติประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก เปิดรับนักเรียนโดยกำหนดอายุไม่ต่ำกว่า 4 ปี จนถึง 12 ปี สามารถเข้าเรียนโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใดๆ เป็นการศึกษาแบบให้เปล่า ต่อมาเมื่อกิจการด้านการศึกษาได้ขยายตัวมากขึ้น จึงได้ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้ช่วยบริจาคเงินช่วยเหลือเป็นค่าธรรมเนียม เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของวัด

เมื่อเริ่มแรก ได้แบ่งการสอนออกเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นเด็กเล็ก และชั้นเด็กโต โดยเรียนเฉพาะวันอาทิตย์ ครั้งละ 2 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เวลา 13.00 – 15.00 น. สำหรับวิชาที่ใช้ในการเรียน ได้กำหนดให้เรียนวิชาภาษาไทยเป็นหลัก นาฏศิลป์ไทย และศิลปะการป้องกันตัวแบบไทยเป็นวิชาเลือก ส่วนการสอนวิชาด้านศาสนา ศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทยนั้น ถึงแม้จะเป็นวัตถุประสงค์เบื้องต้นในการอบรมสั่งสอนของโรงเรียนก็ตาม แต่ใช้วิธีการสอดแทรกเข้าไปในวิชาต่างๆตามความเหมาะสม ซึ่งคาดว่าจะได้ผลดีมากกว่าการสอนโดยตรง (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์,20 มีนาคม 2548)

กิจการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ดำเนินการมาด้วยดี เนื่องจากชุมชนไทยในนครซิคาโกขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีผู้ปกครองนำบุตรหลานมาสมัครเรียนเพิ่มขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมมาโดยตลอด

ในปี พ.ศ. 2523 ทางวัดธัมมาราม โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และคณะผู้ปกครองได้ร่วมกันพิจารณาจัดตั้ง กลุ่มผู้ปกครองนักเรียนขึ้น ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ตั้งเป็นคณะกรรมการโรงเรียนชุดแรกในปี พ.ศ.2524 และได้ดำเนินการช่วยเหลือโรงเรียน แบ่งเบาภาระของวัด มาจนปัจจุบัน จนถือได้ว่าเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งของโรงเรียน (ดร.พระมหาพยอม, สัมภาษณ์,18 มีนาคม 2548)

ต่อมาในปี พ.ศ.2526 คณะกรรมการวัดได้ตกลงซื้อสถานที่ตั้งวัดแห่งใหม่ (คือสถานที่ตั้งวัดในปัจจุบัน) โรงเรียนจึงต้องย้ายตามมาด้วย ทำให้เกิดความไม่สะดวกด้านสถานที่ และการดำเนินการเรียนการสอนบ้างเล็กน้อย

> ...ช่วงที่ย้ายวัดมาที่ใหม่ก็วุ่นวายบ้าง เพราะต้องย้ายโรงเรียนตามมาด้วย แต่ทุกอย่างก็ผ่านไปได้ด้วยดี...
>
> (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

เมื่อย้ายสถานที่ใหม่ ก็ได้มีการจัดการบริหารโรงเรียนใหม่ด้วย โดยกำหนดให้ เจ้าอาวาสเป็นผู้อำนวยการ ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายต่างๆเป็นพระสงฆ์กรรมการกลางและเจ้าหน้าที่ประจำแผนกต่างๆทำหน้าที่บริหาร ส่วนคณะครูและกลุ่มผู้ปกครองคงไว้ตามเดิม รวมทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรขึ้นคณะหนึ่งด้วย (ดร.พระมหาพยอม, สัมภาษณ์,18 มีนาคม 2548)

ในปี พ.ศ.2527 คณะผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการหลักสูตรภาษาไทยได้ประชุมปรึกษากับตัวแทนคณาจารย์จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งขณะนั้นกำลังดำเนินการทดลองสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส เพื่อหาแนวทางปรับปรุงหลักสูตรภาษาไทยสำหรับเด็กไทยในต่างแดนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น รวมทั้งได้จัดให้มีวิชาพุทธศาสนาไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนด้วย เพื่อสอนภาษาไทยและพุทธศาสนาควบคู่กัน (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2548)

ในปี พ.ศ.2528 โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยสำหรับเด็กไทยในต่างแดน เมื่อวันที่ 22 – 24 มิถุนายน 2528 เพื่อจัดหาหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของวัดไทยในสหรัฐอเมริกา มีตัวแทนผู้บริหารและคณะครูจากวัดไทยทั่วสหรัฐอเมริกา เข้าร่วมประชุมกับคณาจารย์จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลจากการประชุมคือ ที่ประชุมได้ตกลงให้ใช้หลักสูตรที่ทดลองในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส นำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนแต่ละแห่งตามความเหมาะสม การประชุมครั้งนี้เกิดขึ้นได้ด้วยการติดต่อประสานงานของ พระราชรัตนาภรณ์ (พระพรหมวชิรญาณ) เจ้าอาวาสวัดธัมมาราม ชิคาโก (ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549) ซึ่งสอดคล้องกับที่ รองศาสตราจารย์ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549) ได้กล่าวไว้ว่า พระพรหมวชิรญาณ ได้ติดต่อมาให้จัดอบรมทั้งพระและฆราวาสที่วัดธัมมาราม ชิคาโก

ในปี พ.ศ.2529 โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก ได้ขยายตัวขึ้น จึงได้มีการปรับปรุงงานด้านการบริหารขึ้นใหม่ ส่วนคณะครูผู้สอนนั้นเป็นอาสาสมัครผู้มีจิตศรัทธามาสอนให้ ส่วนการเรียนการสอนยังคงเป็นเช่นเดิม คือ ภาษาไทยเป็นหลัก วิชาพุทธศาสนา นาฏศิลป์และศิลปะการป้องกันตัวเป็นวิชาประกอบ นอกจากนี้เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ประเพณีไทยมากขึ้น ทางโรงเรียนจึงได้จัดให้มีวิชาศาสนาพิธี เพื่อดำเนินการสอนอีกคาบหนึ่ง โดยนักเรียนทุกห้องจะต้องเข้าเรียนในโบสถ์อย่างน้อย 2 คาบต่อ 1 เดือน สลับกันไป (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2548)

ปัจจุบัน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมารามชิคาโกยังคงจัดการเรียนการสอนแก่เด็กไทยในนครชิคาโกตลอดมา โดยมีครูอาสาสมัครในท้องถิ่นมาช่วยสอนในวันอาทิตย์

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงนับเป็นศูนย์กลางสำคัญ ในการทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาวิชาภาษาไทย พุทธศาสนา ศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทยมาโดยตลอด นับแต่เริ่มก่อตั้งโรงเรียนมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ภาคฤดูร้อน

การจัดการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ในภาคฤดูร้อนเกิดขึ้น เมื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเปิดสอนในวันอาทิตย์ดำเนินไปได้ระยะหนึ่ง โดยเริ่มเปิดสอนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2530

สืบเนื่องจากการที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก ภายใต้การนำของพระราชรัตนาภรณ์ (พระพรหมวชิรญาณ) ได้จัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการในการจัดทำหลักสูตรภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยสำหรับเด็กไทยในต่างแดน โดยได้ประสานกับคณาจารย์จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้พบว่าการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ดำเนินไปได้ด้วยดี พระราชรัตนาภรณ์ เจ้าอาวาสวัดธัมมาราม และคณะกรรมการโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงมีความคิดสอดคล้องกันว่าควรมีการจัดการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคฤดูร้อนขึ้น จึงได้ประสานมายังคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อส่งครูอาสาสมัคร ไปสอนนักเรียนในภาคฤดูร้อน จึงทำให้สามารถเปิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ภาคฤดูร้อนขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ.2530 ดังปรากฏข้อมูล ดังนี้

> ...โครงการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ ได้เริ่มส่งครูอาสาสมัครภาคฤดูร้อนไปสอนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2530...
>
> (ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

สำหรับระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ภาคฤดูร้อน จะเริ่มสอนตั้งแต่วันอังคารถึงวันศุกร์ สัปดาห์ละ 4 วัน ระหว่างเวลา 12.30 – 17.30 น.เป็นระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ดังนี้

...การสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในสหรัฐอเมริกา ภาคฤดูร้อน ที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างวัดธัมมาราม กับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น จะสอนเป็นเวลา 2 เดือน สอนสัปดาห์ละ 4 วัน ตั้งแต่วันอังคารถึงวันศุกร์ ระหว่างเวลา 12.30 – 17.30 น. ...

(สุนันทา กิจสุวรรณ, 2534: 42)

นอกจากนี้ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังได้มีการส่งครูประจำการ 1 ปี มาช่วยสอนทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทยด้วย ดังนี้

...อาจารย์สงบศึก ธรรมวิหาร และครูปิยะนุช นาคคง มาปฏิบัติงานเมื่อเดือนมีนาคม 2532 ทั้งสองท่านก็ได้มาปลูกสร้างความนิยมในดนตรีและนาฏศิลป์ไทยให้เพิ่มสูงขึ้นในหมู่ชาวไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ทำให้เขาเหล่านั้นสามารถแสดงเอกลักษณ์ของไทยอันนี้ไว้ในต่างแดนได้อย่างเต็มภาคภูมิ...

(โรงเรียนวัดไทยในอเมริกา, 2534: 44)

โครงการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ส่งครูอาสาสมัครภาคฤดูร้อน ไปสอนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ภาคฤดูร้อน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2530 จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 20 รุ่น

หลักสูตรโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคฤดูร้อน วัดธัมมาราม ชิคาโก

สัปดาห์	ระดับอนุบาล	ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้น ป.1-3)	ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้น ป.4-6)
1	ตัวเรา	ตัวเราและเพื่อน	เมืองไทยของเรา
2	ครอบครัวของเรา	ครอบครัวไทย	ท่องเที่ยวทั่วไทย
3	เพื่อนๆของเรา	อาหารและผลไม้ไทย	วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
4	ผลไม้ พืชผักไทย	มารยาทไทย	พระมหากษัตริย์ไทย
5	วัดของเรา	ประเทศไทย	ศิลปะพื้นบ้าน
6	เมืองไทยของเรา	วันแม่	พระพุทธศาสนา

7	ตัวเลขไทย	วิถีชีวิตไทย	วรรณกรรมของไทย
8	อักษรไทย	ภูมิปัญญาไทย	วันสำคัญของไทย

หมายเหตุ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการภาษาไทย สังคม วัฒนธรรม และศิลปะ

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (เวลา 15.00-16.00 น.)

ช่วงเวลา	ชื่อกิจกรรม
มิถุนายน-สิงหาคม	เกมและนันทนาการ
	งานประดิษฐ์
	ศิลปะป้องกันตัว
	การร้องเพลงคุณธรรม
	กีฬาสำหรับเด็ก
	ศึกษานอกสถานที่
	แม่ไม้มวยไทย
	คัดไทย
	การละเล่นของเด็กไทย
	แอโรบิคมวยไทย
	นาฏศิลป์
	สวนผักรักษ์ไทย
	แม่ไม้มวยไทย
	กีฬาสี

(สัมฤทธิบัตรานุสรณ์ 2547 โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคฤดูร้อน วัดธัมมาราม นครซิคาโก, 2547: 59-61)

3. การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จำเป็นต้องเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนของประเทศสหรัฐอเมริกา การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาขณะนี้จึงทำได้เพียงการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และการศึกษานอกระบบโรงเรียน

สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัยนั้นบ้านและครอบครัวนับเป็นจุดเริ่มของการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุด นอกจากนั้น วัดและชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาก็เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ความเป็นไทยที่สำคัญอีกด้วย

3.1 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

บ้าน: จุดเริ่มการศึกษา

บ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด โดยมีพ่อแม่และคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น ปู่ย่าตายาย พี่ป้าน้าอา ที่จะช่วยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก ถ้ามีการเริ่มต้นที่ดี เด็กก็สามารถจะเรียนรู้ได้ดีตามไปด้วย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสตระหนักถึงความสำคัญของการให้การศึกษาแก่เด็กไทย จึงเริ่มสอนให้เด็กเรียนรู้ตั้งแต่ที่บ้าน โดยมีพ่อแม่ ครอบครัว เป็นผู้ถ่ายทอดและปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เด็ก ดังนี้

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝังให้ลูกรักความเป็นไทย เห็นคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรมไทย ภาษาไทย...
>
> (บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝัง สอนลูกให้ใช้ภาษาไทย รู้จักวัฒนธรรมไทย เคารพผู้ใหญ่ กตัญญูต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ รู้จักกราบไหว้...
>
> (ประชา ลัทธิธรรม, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

> ...ครอบครัวต้องอบรมสั่งสอนให้รู้จัก ให้เด็กมีกิริยามารยาทอ่อนน้อม สุภาพ รู้จักประเพณี วัฒนธรรมไทย...
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

นอกจากนี้พ่อแม่ยังต้องเป็นผู้ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็ก ทั้งในด้านการใช้สื่อต่างๆ เช่น เทป ซีดี รายการโทรทัศน์ไทย และพาเด็กกลับไปเยี่ยมญาติที่เมืองไทยเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง ดังนี้

> ...พ่อแม่สอนลูก ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยกับลูก พาลูกกลับไปเยี่ยมญาติที่เมืองไทยทุกปี กลับไปพูดภาษาไทยกับตายาย ลูกพูดภาษาไทยได้ เขียนพอได้ มีสื่อต่างๆ ให้ลูกได้เรียนรู้ เช่น CDไทย ละครไทย เพลงไทย ดูรายการโทรทัศน์ไทย...
>
> (วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

จึงอาจกล่าวได้ว่าบ้านเป็นจุดเริ่มต้นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยมีพ่อแม่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ที่จะทำให้เด็กได้รับความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไทย รวมทั้งมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสรับรู้และตระหนักถึงความเป็นไทยที่สำคัญ

วัด: ศูนย์กลางการศึกษา

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา วัดนับเป็นแหล่งการศึกษาที่สำคัญ ทั้งในการศึกษาด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิทยาการทั้งหลาย แม้ปัจจุบันรัฐจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน แต่วัดก็ยังคงเป็นสถานที่จัดการศึกษาอบรมแก่เยาวชนที่สำคัญ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ดังที่ สมคิด จิระทัศนกุล (2540: 24) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และความสำคัญของวัดไว้ ดังนี้

1. วัดในฐานะตัวแทนความมั่นคงของแผ่นดิน
2. วัดในฐานะสถาบันผู้สืบทอดศาสนาให้ยั่งยืน
3. วัดในฐานะสถานที่ให้การศึกษา
4. วัดในฐานะที่พึ่งทางกายและใจของสังคม

จากบทบาทหน้าที่ของวัดที่สำคัญดังกล่าว จึงเห็นได้ว่านอกจากวัดจะเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว วัดยังเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชนและบุคคลทั่วไปด้วย แนวคิดดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการจัดการศึกษาในวัดไทยลอสแองเจลิส ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษาที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาพบว่า วัดไทยและชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษา เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่จะมาพาลูกหลานมาที่วัดจึงทำให้ได้

เรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมจากวัด รวมทั้งได้เรียนภาษาไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสด้วย ดังปรากฏข้อมูล ดังนี้

> ...พ่อแม่พาลูกมาทำบุญ ถวายสังฆทาน ทำบุญวันเกิด วันตาย เวลามีงานประเพณี เช่น งานสงกรานต์ ก็จะมารวมตัวกัน เด็กก็ได้เห็นได้เรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรม...
>
> (พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

> ...วัดเป็นศูนย์กลาง เด็กเรียนรู้ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา ดนตรีนาฏศิลป์ไทย...
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

วัดไทยลอสแองเจลิส จึงนับว่าเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญ สำหรับเยาวชน อีกทั้งชาวไทยในชุมชนไทย ยังได้มีโอกาสมาพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เด็กได้มาพบปะคนไทย ได้เรียนรู้ภาษาไทย ประเพณีไทย จากคนไทยในชุมชนไทยที่วัดไทย (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

นอกจากนี้วัดไทยลอสแองเจลิส ยังมีตลาดนัดที่มีร้านอาหารไทย ผลไม้ และขนมไทย สำหรับให้บริการแก่ผู้ที่มาทำบุญที่วัด และผู้ที่ชื่นชอบอาหารไทย หรือคนไทยที่เมื่อยามไกลบ้านและคิดถึงรสชาติอาหารไทย ดังนี้

> ...คนที่มาวัดไทย สามารถมารับประทานอาหารไทย มาซื้ออาหารไทยที่ตลาดนัดที่วัดไทย เรียกว่า ตลาดสำหรับคนมาทำบุญ...
>
> (พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

จากการสังเกต ผู้วิจัยพบว่านอกจากคนไทยจะแวะเวียนมาที่ตลาดนัดวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นจำนวนมากแล้ว ยังมีชาวต่างชาติทั้งฟิลิปปินส์ ลาว เวียตนาม เกาหลี ฝรั่ง และชาวอเมริกันเชื้อชาติอื่นๆ เช่น สเปน เม็กซิโก เป็นต้น ให้ความสนใจมาซื้ออาหารไทยที่วัดไทยลอสแองเจลิสรับประทานอย่างเอร็ดอร่อยด้วย ซึ่งทำให้วัฒนธรรมทางด้านอาหารไทยของเราเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในหมู่คนไทยและชาวต่างชาติในสหรัฐอเมริกา ดังนี้

> …ตลาดนัดวัดไทยตั้งมานานแล้วตั้งแต่สมัยหลวงเตี่ย มีทั้งคนไทย และคนต่างชาติเข้ามาซื้อ มีทั้งส้มตำ ก๋วยเตี๋ยว ข้าวแกง เครื่องดื่ม ผลไม้ ขนมไทย ต้นไม้ไทยๆก็มีมาก
>
> (อัมพร คิดเวลส์, สัมภาษณ์,10 พฤษภาคม 2548)

นอกจากนี้กลุ่มชาวไทยในนครลอสแองเจลิส ทั้ง 3 ช่วงอายุ คือ รุ่นผู้อาวุโส รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก ยังมีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ดังนี้

> ...วัดไทยเป็นศูนย์กลางสำคัญที่จะทำให้เด็กมีความเป็นไทยมากที่สุด วัดเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ภาษา วัฒนธรรม กิริยามารยาท ศาสนา บางครั้งพ่อแม่ไม่มีเวลาเท่ากับวัดอบรม ลูกเข้ามาเรียนรู้ที่วัด พระมีส่วนที่จะช่วยสอน เป็นต้นแบบ...
>
> (สนทนากลุ่ม 1, 2 พฤษภาคม 2548)

> ...วัดไทยและคนในชุมชนไทยมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความเป็นไทย ทำให้เด็กได้เรียนรู้ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีไทย ช่วยสืบสานความเป็นไทย...
>
> (สนทนากลุ่ม 2, 23 เมษายน 2548)

> ...วัดเป็นที่ที่ทำให้ได้เรียนวัฒนธรรมไทย ภาษาไทย ประเพณีไทย ดนตรีไทย รำไทย ได้กินอาหารไทย ได้พบปะคนไทย...
>
> (สนทนากลุ่ม 3, 30 เมษายน 2548)

อาจกล่าวได้ว่า เยาวชนไทย และชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส รวมทั้งชาวไทยอื่นๆที่สนใจและคิดถึงเมืองไทย สามารถศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นไทยได้อย่างดียิ่ง โดยมีวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาที่สำคัญ

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการศึกษา พบว่าวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นที่ตั้งของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ซึ่งมีการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทย และมีการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นทั้งด้าน

นาฏศิลป์ ดนตรีไทย การแกะสลักผักผลไม้แบบไทย ซึ่งพยายามจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน ดังที่ครูศรีประภา ปรีดานนท์ (ครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

> ...วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นที่ที่ทำให้เด็กได้เรียนภาษาไทย และวัฒนธรรมไทยอย่างเป็นระบบเป็นเรื่องเป็นราว เพราะมีครูมาช่วยสอนให้...
>
> (ศรีประภา ปรีดานนท์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

ในส่วนของเนื้อหาที่เด็กได้รับการศึกษาเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของ ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย ดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของการปลูกฝังให้เด็กมีความเป็นไทย ดังนี้

> ...วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นที่เรียนภาษาไทย พูดภาษาไทย ร้องเพลงชาติไทย เรียนรู้ประเพณีไทย พบปะคนไทย ปลูกฝังความเป็นไทย...
>
> (พยนต์ ทรงไตร, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

> ...พ่อแม่ให้ลูกมาวัดไทย เรียนภาษาไทย ดนตรี นาฏศิลป์ไทย และวัฒนธรรมไทย ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส...
>
> (ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา, สัมภาษณ์, 23 เมษายน 2548)

ช่วงเวลาการมาวัดและการมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสของเด็กไทย จะเป็นการมาเรียนในช่วงวันหยุด วันเสาร์อาทิตย์ พ่อแม่ส่วนใหญ่จะส่งลูกมาเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสในวันเสาร์อาทิตย์ (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548) และช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน พ่อแม่ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทยในช่วงวันหยุดภาคฤดูร้อน มาเรียนภาษาไทย เรียนดนตรีไทย เช่น ขิม จะเข้ (วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่เห็นว่าการส่งลูกหลานมาวัดและมาเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนในระบบโรงเรียนแบบอเมริกัน จึงไม่ต้องกังวลเรื่องความ

สับสนทางภาษาและวัฒนธรรม อีกทั้งสังคมอเมริกันก็เปิดกว้างให้เด็กได้เรียนรู้ภาษามากกว่า 1 ภาษาอยู่แล้ว จึงเห็นได้ว่าพ่อแม่คนไทยส่วนใหญ่จึงส่งลูกมาเรียนในวันหยุด เพราะนอกจากเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เด็กได้เรียนรู้ภาษาเพิ่มขึ้นอีก 1 ภาษาแล้ว ยังทำให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยอันเป็นรากฐานที่มาของพ่อแม่และบรรพบุรุษของตนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กลุ่มคนไทย ทั้งรุ่นอาวุโส รุ่นพ่อแม่ และรุ่นเด็กในปัจจุบันได้แสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มกับผู้วิจัยไว้ ดังนี้

> ...วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เป็นศูนย์กลางสำคัญในการเรียนรู้ภาษาวัฒนธรรม กิริยามารยาท ศาสนา ที่แสดงถึงที่มาของความเป็นไทย สายเลือดไทย ถ้าเด็กกลับไปอยู่เมืองไทย ก็ทำงานในเมืองไทยได้...
>
> (สนทนากลุ่ม 1, 2 พฤษภาคม 2548)

> ...วัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เป็นที่ที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย ช่วยปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เด็กไทย เด็กรู้ภาษาไทยไปสมัครงานแม้ในอเมริกาก็เป็นที่ต้องการ...
>
> (สนทนากลุ่ม 2, 23 เมษายน 2548)

> ...เด็กที่มาเรียนที่มาวัดไทยและโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส จะได้เรียนภาษาไทย ประเพณีไทย ดนตรีไทย รำไทย ได้มาเจอเพื่อนๆที่เป็นคนไทยด้วยกัน ได้คุยกัน รู้ภาษาไทยก็จะเป็นประโยชน์เวลาไปสมัครงานด้วย...
>
> (สนทนากลุ่ม 3, 30 เมษายน 2548)

วัดไทยลอสแองเจลิสและโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส จึงนับเป็นแหล่งจัดการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชนไทย และชาวชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ที่ทำให้เด็กได้รับการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการได้เรียนรู้จากพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และจากคนไทยในชุมชน และขณะเดียวกันก็มีการสอนหลักสูตรระยะสั้นวิชาทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทย รวมทั้งศิลปะการวาดภาพ แกะสลักผักผลไม้ด้วย

นอกจากนี้ ยังมีครูอาสาสมัครจากโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาช่วยสอนในภาคฤดูร้อน และได้เล่าถึงวิธีการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทยในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ดังนี้

...การสอนครูใช้วิธีบูรณาการทั้งภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย โดยใช้ประเด็นวันสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ ประเพณี เช่น พิธีไหว้ครู วันแม่ วันพ่อ วันเยาวชน วันสุนทรภู่ นักเรียนไม่ชอบให้สอนโดยเน้นเนื้อหา แต่ชอบกิจกรรม เล่าเรื่องสนุกๆประกอบมากกว่า สื่อการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเอกสาร รูปภาพ บทความ ปัญหาในการสอนก็คือ นักเรียนบางคนตั้งใจเรียนมาก แต่บางคนมาเรียนเพราะผู้ปกครองให้มาเรียนก็เลยไม่ตั้งใจ...แก้ปัญหาโดยให้ร้องเพลง เล่นเกม เป็นสื่อทำให้ได้เรียนรู้ภาษาไทยไปโดยไม่รู้ตัว...

(ประภารัตน์ สายวงค์, สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2549)

ภัทรพร สิงห์ชัย (สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม 2549) ผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ภาคฤดูร้อน ได้กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยไว้ ดังนี้

ครูส่วนใหญ่จะต้องปรับแผนการสอนที่เตรียมไปเพราะไม่สามารถจะนำไปใช้ได้เหมาะสมกับเด็ก เพราะเด็กมีหลากหลายอายุและพื้นความรู้ไม่เท่ากัน เด็กบางคนได้เลื่อนชั้นเพราะตามเพื่อนตามพี่ อยู่กับน้อง โดยพื้นความรู้ยังไม่ถึง ไม่มีหลักเกณฑ์ในการวัดที่มีมาตรฐานเดียวกัน ฉะนั้นจึงต้องปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนตามแต่ความสามารถของผู้สอน ซึ่งสื่อการสอนจะได้จากการให้นักเรียนได้ทำงานในแบบฝึกทักษะที่เตรียมไป เลือกหัวข้อที่เหมาะกับความสามารถของเด็ก ซึ่งเมื่อสอนได้สักระยะครูผู้สอนจะทราบว่านักเรียนในชั้นของตนมีพื้นความรู้เดิมเท่าไหร่ และจะต้องเสริมความรู้อะไรเพิ่มขึ้นอีก การสอนในชั้นเด็กโตก็จะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องกาพย์กลอน และความเรียงได้บ้าง การสอนชั้นมัธยมพิเศษส่วนมากจะให้อ่านจากหนังสือพิมพ์หาคำที่คุ้นเคยและทดลองอ่าน ลองแปลความหมายคำสุภาษิต คำพังเพย และลองแต่งความเรียง แต่งกลอนได้บ้าง ซึ่งจะพัฒนาได้ตามความสามารถของผู้เรียนและได้จากการสอดแทรกความรู้และเสริมความสามารถให้นักเรียน ซึ่งท้ายที่สุดเด็กจะได้มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นจากพื้นความรู้เดิมและเสริมความสามารถให้นักเรียน ซึ่งท้ายที่สุดเด็กจะได้มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นจากพื้นความรู้เดิม ซึ่งส่วนมากครูผู้สอนจะใช้ความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาการสอนได้

นอกจากนี้ สุมาลี เชื้อชัย (สัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2549) ยังได้เล่าถึงวิธีการสอนภาษาไทยแก่เด็กๆในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ภาคฤดูร้อนว่า

...การสอนภาษาไทย จะเน้นการสอนคำศัพท์ประกอบภาพ คือ ให้นักเรียนดูภาพ แล้วบอกคำศัพท์เป็นภาษาไทย จากนั้นจึงเขียนให้เด็กดู เพื่อให้เด็กสะกด และเขียนตาม แล้วจึงนำคำนั้นไปแต่งประโยค ซึ่งจะเน้นประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า ส่วนคำศัพท์ จะเน้นตามตัวสะกดทั้ง 9 มาตรา และจะมุ่งไปที่ให้เด็กได้ฝึกพูดไปพร้อมๆกับการเขียน นอกจากนี้ยังมีการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยด้านต่างๆ โดยอาจจะให้นักเรียนดู วิดีโอ ดูภาพ หรือเล่าให้ฟัง แล้วให้นักเรียนร่วมกันพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เช่น การไหว้ ประเพณีไทย เป็นต้น...

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ทั้งในวันเสาร์ อาทิตย์ และในภาคฤดูร้อนจึงนับเป็นการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่มีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้การสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสยังสามารถดำเนินต่อไปได้

3.2 การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครซิคาโก

บ้าน: จุดเริ่มการเรียนรู้

ในระยะแรกที่ชาวไทยเข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนไทยในนครซิคาโก เมื่อมีครอบครัวมีบุตรหลานก็ยังคงต้องการให้บุตรหลานเป็นคนไทย จึงสอนภาษาไทย กิริยามารยาท วัฒนธรรมไทยให้ได้เรียนรู้เมื่ออยู่ที่บ้าน เพราะขณะนั้นยังไม่มีโรงเรียนวัดไทยเกิดขึ้น บ้านจึงเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการเรียนรู้ของเด็กไทยในนครซิคาโกเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

...พ่อแม่แทรกการพูดภาษาไทยกับลูกทุกเวลา ลูกก็จะพูดภาษาไทยได้...

(ศิริเกศ จันทรประสพสุข, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

...พ่อแม่สอนให้พูดภาษาไทยที่บ้านทุกวัน สอนให้ไหว้ กราบแบบไทย สอนมารยาทไทย...

(สุชา จันทรประสพสุข, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

นอกจากที่บ้านจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแล้ว พ่อแม่ยังใช้บ้านเป็นสถานที่ในการจัดสภาพแวดล้อม และจัดหาสื่อต่างๆเข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทป ซีดี วิดิทัศน์ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ความเป็นไทยได้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

> ...พ่อแม่พยายามให้ลูกพูดภาษาไทย ให้ดูรูปคุณปู่คุณย่า ให้อ่านหนังสือเกี่ยวกับเมืองไทย พาไปเยี่ยมเมืองไทย ให้ดูรายการ ทีวี Global network ของไทย อ่านวารสาร หนังสือพิมพ์ไทย เว็บไซต์เกี่ยวกับเมืองไทย พามาวัดไทย มาเรียน มารู้จักเพื่อนคนไทย ทำให้ซึมซาบตั้งแต่เด็ก…
>
> (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2547)

> ...ที่บ้านพ่อแม่ให้ดูรายการโทรทัศน์ไทย TV. Global network ดูหนัง ดูละครไทย มีเทป และ ซีดีเพลงไทย…
>
> (ปารียา ชื่นรัตนาวงษ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

นอกจากนี้พ่อแม่ยังสามารถจัดให้เด็กได้รับการเรียนรู้ความเป็นไทย โดยการพาลูกหลานกลับไปเยี่ยมปู่ย่าตายาย และญาติๆที่เมืองไทย เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับความเป็นอยู่ ภาษา และวัฒนธรรมของคนไทยอีกด้วย ดังนี้

> ...พาลูกกลับไปเที่ยวที่เมืองไทย ไปเยี่ยมญาติ ให้รู้จักเมืองไทยมากขึ้น…
>
> (ศิริเกศ จันทรประสพสุข, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2547)

จึงอาจกล่าวได้ว่า บ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งการศึกษาที่สำคัญ โดยมีพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าไม่มีการเริ่มต้นที่ดีจากบ้าน โอกาสที่เด็กจะได้รับความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไทยคงเป็นไปได้ยาก

วัด: ศูนย์กลางการเรียนรู้

วัดไทยนอกจากจะเป็นแหล่งการศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนาที่สำคัญแล้ว วัดยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม และวิชาการต่างๆ วัดธัมมาราม ชิคาโก ก็เช่นเดียวกัน นับเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการศึกษาที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาพบว่า วัดไทยและชุมชนไทยในนครชิคาโก มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษา เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่จะพาลูกหลานมาที่วัด จึงทำให้เกิดการเรียนรู้จากวัด รวมทั้งได้เรียนภาษาไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโกด้วย ดังปรากฏข้อมูล ดังนี้

> ...คนไทยในชิคาโกส่วนใหญ่ พ่อแม่จะปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูกตั้งแต่เด็ก โดยต้องอาศัยองค์กร เช่น วัด ชักชวนให้มาที่วัด มีศาสนา ประเพณี มีกลุ่มเพื่อนที่เป็นคนไทยที่วัด ได้พูดคุยกันเป็นภาษาไทย...
>
> (นฤชัย หงษ์ทองนพคุณ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

> ...วัดเป็นศูนย์กลางในการอบรมสั่งสอนศาสนาพุทธ สอนภาษาไทย และวัฒนธรรมไทย การจัดกิจกรรมตามประเพณี ที่จัดขึ้นที่วัดเด็กได้เรียนรู้ โดยมีชมรม สมาคมต่างๆช่วยสนับสนุน...
>
> (เข็มปัทม์ แสงเงิน, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงนับว่าเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญ สำหรับเยาวชน รวมทั้งชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก ยังได้มีโอกาสมาพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วัดเป็นศูนย์กลาง พ่อแม่พาลูกมาวัดตั้งแต่เด็กๆ ลูกจะซึมซับความเป็นไทย ได้รู้ได้เห็นประเพณีวัฒนธรรมไทย ได้รู้จักผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชน และมีเพื่อนคนไทยด้วย (สุเวช สุขสุราษฎณ์, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่ากลุ่มชาวไทยในนครชิคาโก ทั้ง 3 ช่วงอายุ คือ รุ่นผู้อาวุโส รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก ยังมีความเห็นสอดคล้องกันว่า วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชาวไทยในนครชิคาโก ดังนี้

> ...วัดไทยเป็นสื่อกลางสำคัญ ในการสอนภาษาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมไทย แก่เด็กไทยในสหรัฐอเมริกา...
>
> (สนทนากลุ่ม 1, 10 เมษายน 2548)

> ...ศาสนาพุทธ อาจนำให้เด็กกลับมาสนใจความเป็นไทย เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย...

(สนทนากลุ่ม 2, 20 มีนาคม 2548)

...การที่เด็กไปวัด ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเมืองไทย ความเป็นไทย ภาษาไทย วัฒนธรรมไทย พระพุทธศาสนา มีเพื่อนคนไทย รู้จักนิสัยคนไทย...

(สนทนากลุ่ม 3, 20 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า เยาวชนไทย และชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโก ที่สนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไทย สามารถศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นไทยได้ โดยอาศัยวัดไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะวัดธัมมาราม เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาได้อย่างดียิ่ง

โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากการศึกษาพบว่าวัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นที่ตั้งของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ โดยมีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน ดังนี้

....ในส่วนของการจัดการศึกษา ก็มีวัดธัมมารามชิคาโกและโรงเรียนพุทธศาสนา วันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นหลักในการดำเนินการเพื่อให้เด็กไทยได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น...

(เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

สำหรับเนื้อหาที่เด็กได้เรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับ ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทย ดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย และพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีความเป็นไทย ดังนี้

...วัดธัมมารามและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโกเป็นแหล่งเรียนรู้ภาษา และศิลปวัฒนธรรมไทย เด็กที่มาเรียนจะได้เรียนภาษาไทย นาฏศิลป์ไทย ดนตรีไทย ศาสนาพุทธ...

(สุรพล ตันตยาคม, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

...เด็กที่มาที่วัดธัมมาราม ชิคาโกและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก มาเรียนภาษาไทย ฟัง พูด อ่าน เขียนได้ รำไทย เล่นดนตรีไทยได้ ก็จะทำให้เขาสำนึกได้ว่า เขาเป็นคนไทย...

(สนทนากลุ่ม 1, 10 เมษายน 2548)

นอกจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก จะมีครูอาสาสมัครในท้องถิ่นมาช่วยสอนแล้ว ยังมีครูอาสาสมัครจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาช่วยสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กด้วย

...การจัดการศึกษาแก่เด็กที่วัดธัมมารามและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก มีครูอาสาสมัครท้องถิ่น และครูอาสาสมัครจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาช่วยสอน...

(พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

จำลอง ไชยยา (สัมภาษณ์,12 ธันวาคม 2549) ครูอาสาสมัครโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเป็นครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ได้กล่าวถึงวิธีการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่นักเรียนไว้ ดังนี้

วิธีการสอนภาษาไทย

1. ทบทวนฐานความรู้เดิมของนักเรียนทุกครั้งก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่ และมีการบ้านหรืองานให้นักเรียนทุกวัน เช่น จดข่าวเป็นภาษาไทย เล่าเรื่องจากการชมโทรทัศน์ การชมภาพยนตร์ เป็นต้น

2. ใช้เหตุการณ์หรือเรื่องราวในชีวิตประจำวันของนักเรียน เช่น เหตุการณ์ในห้างสรรพสินค้า เรื่องราววันเข้าพรรษา ให้นักเรียนเขียนตัวละคร และเขียนเล่าเรื่อง และออกมาพูดเป็นเรื่องราว คล้ายกับวิธีการสร้างสถานการณ์ในการสอนแบบสตอรี่ไลน์ รวมถึงใช้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กในการสอนให้เด็กได้เรียนรู้ เช่น การเข้าไปแปลงผัก ก็จะสอนเกี่ยวกับพืชผักต่างๆ

3. พูดคุยสนทนา กับนักเรียนทุกอิริยาบถตั้งแต่การตื่นนอน การทำกิจวัตรต่างๆตลอดวันจนกระทั่งถึงนอน

4. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษา เช่น การเล่นเกม การเล่าเรื่องตามภาพ การประดิษฐ์สิ่งต่างๆ การร้องเพลง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังได้เล่าถึงปัญหาของการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทยในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ไว้ว่า

> ...ปัญหาในการสอนที่พบ คือเรื่องของการออกเสียง และการประสมอักษรให้เป็นคำ เด็กส่วนใหญ่จะเข้าใจความหมายของคำพื้นฐาน แต่พอเป็นคำประสมหรือสุภาษิต สำนวนต่างๆยากต่อการเข้าใจเป็นอย่างมาก การพูดประโยคยาวๆ การเขียน และการพูดสลับที่ของคำในประโยควิธีการแก้ปัญหาคือจัดกิจกรรมเสริมและแทรกความรู้...

วัดธัมมาราม ชิคาโก และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงนับเป็นแหล่งจัดการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่งต่อเยาวชนไทย และชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโก ที่ทำให้เยาวชนไทยที่เกิดในนครชิคาโก ได้รับการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการได้เรียนรู้และปลูกฝังจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย และจากคนไทยในชุมชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

การศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส และในชุมชนไทยนครชิคาโก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลมาเพื่อใช้ประกอบการนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ โดยศึกษาแนวคิดยุทธศาสตร์ของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน และได้สรุปกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจพิจารณาและนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ กำหนดขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่สำคัญไว้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม
2. การใช้ดุลพินิจเพื่อตรวจสอบ เพื่อประเมินดูโอกาส (opportunities) และข้อจำกัด (threats) หรือ การเสี่ยงต่างๆที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ในขณะเดียวกันก็จะพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายในด้วยว่า องค์กรมีจุดแข็ง (strengths) จุดอ่อน (weakness) อะไร
3. การเลือกยุทธศาสตร์และการจัดวางยุทธศาสตร์ที่มุ่งทำประโยชน์ดีที่สุด
4. การกำหนดนโยบายต่างๆสำหรับงานแต่ละด้าน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำแผนงานต่างๆ
5. การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์

จากแนวคิดยุทธศาสตร์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา: นครลอสแองเจลิส

ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสเป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา ในอดีตมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งมั่นคง ด้วยมีผู้นำที่มีความสามารถเป็นที่รักและศรัทธาของประชาชน ดังเช่น พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท) หรือหลวงเตี่ย ที่ทำให้ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสสมัครสมานสามัคคี และร่วมมือร่วมใจกันอย่างดี โดยมีวัดไทยลอสแองเจลิส เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทยจนเป็นที่ประจักษ์ของชาวไทยทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสามารถก่อตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เป็นแหล่งเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่เยาวชนไทยที่เกิดในนครลอสแองเจลิส รวมทั้งชาวต่างประเทศที่สนใจ แต่เมื่อสิ้นหลวงเตี่ย รวมทั้งชาวไทยในรุ่นแรกๆที่ร่วมบุกเบิกในการสร้างวัดไทยลอสแองเจลิส และโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสได้ชราภาพลง และบางส่วนก็เสียชีวิตไป ความร่วมมือของคนในชุมชนเริ่มลดลงด้วยขาดผู้นำและผู้ประสานที่ดี กอปรกับคนไทยรุ่นหลังเริ่มละเลย หรือไม่สนใจที่จะทุ่มเทในการรักษาและสืบทอดความเป็นไทย วัฒนธรรมไทย หรือขาดความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เริ่มคลายความเข้มแข็งลง แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสอีกส่วนหนึ่งที่ยังคงใช้ความพยายามที่จะให้ความเป็นไทยในนครลอสแองเจลิสยังคงอยู่ต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการนำเสนอยุทธศาตร์เพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิเคราะห์จากปัจจัยภายในของชุมชนไทยที่เป็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ปัจจัยภายนอกของชุมชนไทยที่เป็นโอกาส (Opportunity) และอุปสรรคหรือความเสี่ยง (Threats) ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส

จุดแข็ง

1. เป็นชุมชนไทยแห่งแรกที่คนไทยรวมตัวกันและเป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นชุมชนที่มีจำนวนชาวไทยมากที่สุดนับแสนคน มีการรวมตัวเป็นสมาคม

ต่างๆหลายสมาคม มี “ไทยทาวน์” ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นที่ตั้งของร้านอาหารไทย เป็นที่รู้จักของคนอเมริกัน

2. นับเป็นชุมชนที่มีความเหนียวแน่นในการสืบสานความเป็นไทย ชาวไทยในชุมชนยังคงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แบบไทย โดยเฉพาะการร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม มีศูนย์กลางการรวมตัวที่สำคัญ คือ วัดไทยลอสแองเจลิส และวัดไทยอื่นๆอีกมากมาย

3. การที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมความเป็นไทยไว้ ทำให้การรวมตัวของชุมชนไทยมีความเข้มแข็งและรวมกลุ่มกันได้อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคง

4. คนไทยส่วนใหญ่ยังคง โหยหาวัฒนธรรมไทย และยังคงเลือกที่จะนำวัฒนธรรมไทยเข้ามาในวิถีชีวิตของตนทั้งยามสุขหรือยามทุกข์ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต เช่นในการทำบุญวันเกิด การแต่งงาน หรืองานศพ

5. คนไทยส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย รักเมืองไทย และภูมิใจในความเป็นไทย คนไทยส่วนใหญ่แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ คนไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่ถือว่าการรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา คนไทยส่วนใหญ่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ตลอดไป

6. คนไทยส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย อบรม สั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย ถือว่าการรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา และเห็นว่าคนไทยอยู่ที่ไหนก็เป็นคนไทยและพร้อมจะทำประโยชน์ให้กับประเทศไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน

7. คนไทยส่วนใหญ่เห็นว่าภาษาไทยเป็นเครื่องบ่งบอกความเป็นกลุ่ม พวกเดียวกัน คนไทยพูดภาษาเดียวกัน เข้าใจมากกว่าพูดภาษาอังกฤษ คนไทยส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยกับลูก เพราะไปโรงเรียน ไปนอกบ้าน ลูกก็ได้พูดภาษาอังกฤษอยู่แล้ว และรู้สึกว่าเป็น คนไทย ต้องพูดภาษาไทยได้ แม้จะเป็นพลเมืองของอเมริกา และเห็นว่าภาษาไทยมีเอกลักษณ์ที่ทำให้คนไทยแตกต่างจากคนชาติอื่น

8. เด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา พ่อแม่เป็นไทย จะบอกให้ลูกรู้จักราก (root) ที่มาแห่งบรรพบุรุษของตน มีสายเลือดไทยก็ย่อมจะต้องเป็นคนไทย การสืบทอดความเป็นไทยไว้ทำให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้รู้ที่มาที่ไป รู้ว่า เรามีประวัติศาสตร์ ความเป็นมา มีราก (Root) มาจากบรรพบุรุษที่เป็นคนไทย

9. คนไทยจะได้รับคำยกย่องจากคนชาติอื่นว่า มีนิสัยอ่อนโยน อ่อนน้อม มีมารยาท เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจ

10. บ้านเป็นจุดเริ่มการเรียนรู้ พ่อแม่ส่วนใหญ่สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทย รู้จักมารยาทไทย เรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยจากครอบครัว บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด โดยมีพ่อแม่และคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็น ปู่ย่าตายาย พี่ป้าน้าอา ที่จะช่วยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก ถ้ามีการเริ่มต้นที่ดี เด็กก็จะสามารถเรียนรู้ได้ดีตามไปด้วย

11. วัดและโรงเรียน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญ พ่อแม่ส่วนใหญ่สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย ชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสมีวัดไทยลอสแองเจลิสและโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส เป็นศูนย์กลางสำคัญในการจัดการศึกษา ในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์มีครูอาสาสมัครในท้องถิ่นมาช่วยสอน

จุดอ่อน

1. ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส กระจายอยู่ทั่วไปไม่ได้อยู่รวมกันหรืออยู่ใกล้ชิดกันเหมือนชุมชนไทยในเมืองไทย หรือชาวจีนใน “ไชน่าทาวน์”

2. ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้าน ผู้มีอาชีพค้าขาย และส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

3. คนไทยรุ่นแรกชราภาพลง พ่อแม่บางคนไม่มีเวลาสั่งสอนอบรมลูกให้รู้คุณค่าของความเป็นไทย เด็กไทยรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจความเป็นไทย

4. ปัจจุบันพระธรรมราชานุวัตร หรือ หลวงเตี่ย พระสงฆ์ผู้เป็นผู้นำสำคัญมรณภาพไปแล้วทำให้ขาดผู้นำในการสนับสนุนการสืบทอดความเป็นไทยที่เข้มแข็งและเป็นที่ยอมรับ ระยะหลังจึงพบว่าวัดไทยลอสแองเจลิส และโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสขาดความเป็นเอกภาพ

5. ยังไม่สามารถทราบจำนวนคนไทยในนครลอสแองเจลิสที่แน่นอน สาเหตุสำคัญที่ยังไม่สามารถบันทึกจำนวนประชากรอย่างเป็นทางการได้ก็เนื่องจากยังมีคนไทยอีกเป็นจำนวนมากที่อาศัยอยู่โดยไม่มีวีซ่าถาวร

6. เด็กไทยบางคนไม่เห็นคุณค่าและประโยชน์ของความเป็นไทย เพราะอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้อยู่ในเมืองไทย ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมและปลูกฝังที่ดี เด็กไทยอาจสนใจวัฒนธรรมอื่นมากกว่าวัฒนธรรมไทย เด็กบางคนมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย เพราะผู้ปกครองบอกให้มา ก็เลยไม่ตั้งใจเรียน

7. ครูอาสาสมัครท้องถิ่นที่มาช่วยสอนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสส่วนใหญ่ไม่ได้จบวิชาชีพครู ทำให้ขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอน

1.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส

โอกาส

1. ประเทศสหรัฐอเมริกามีลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรม ชาวไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่หลากหลายของประเทศสหรัฐอเมริกา

2. เด็กที่เกิดในสหรัฐอเมริกา ย่อมมีสิทธิเป็นคนอเมริกันโดยสัญชาติ แต่ก็ยังสามารถคงเชื้อชาติไทยอยู่ เด็กไทยรุ่นใหม่มีสิทธิในการเลือกรับวัฒนธรรม และเลือกที่จะคงรักษาวัฒนธรรมไทยได้

3. ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เช่น เสรีภาพในการพูดและการเขียน สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิในการชุมนุม

4. ในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน จะมีกลุ่มเด็กไทยที่มาทำกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมไทยร่วมกัน เช่น กลุ่มไทยสมาคม(Thai Samacom ที่ University of California) และ ชมรมไทย(Thai Club ที่ James Monroe School) เป็นต้น เนื่องจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัยระบบอเมริกันเปิดโอกาสให้จัดกิจกรรมเหล่านี้ได้ทำให้วัฒนธรรมไทยเป็นที่รู้จัก ซึ่งผู้วิจัยได้เคยไปร่วมงาน Thai night ในมหาวิทยาลัย University of California of Los Angelis (UCLA)ซึ่งกลุ่มไทยสมาคม จัดขึ้น มีทั้งชาวไทยและชาวอเมริกันมาร่วมงานจำนวนมาก นอกจากนี้ในมหาวิทยาลัย University of California of Los Angelis (UCLA)ก็มีการสอนภาษาไทย โดยมีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยในเมืองไทยมาช่วยสอน

5. เด็กไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทยมากขึ้น เพราะนอกจากจะได้เรียนรู้ภาษาดั้งเดิมของ พ่อแม่ บรรพบุรุษของตนแล้ว ยังได้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ในการทำงานจำเป็นต้องพูดได้มากกว่า 1 ภาษา

6.ในภาคฤดูร้อนมีครูอาสาสมัครจากคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากมหาวิทยาลัยอื่นๆมาช่วยสอน

7. ในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสมีหนังสือพิมพ์ไทยท้องถิ่นหลายฉบับ ซึ่งชาวไทยสามารถหาอ่านได้ฟรี ไม่ต้องซื้อหาเพราะมีวางแจกจ่ายไว้โดยเฉพาะที่วัดไทยลอสแองเจลิสและสามารถดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทยบางรายการได้ ทำให้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นไทยได้ไม่ยาก

อุปสรรค

1. ชาวไทยเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยไม่ค่อยมีอำนาจในการต่อรอง

2. เด็กไทยอยู่ท่ามกลางสังคมอเมริกันและสิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอเมริกันที่หลากหลาย นานวันเข้าก็อาจถูกกลืนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นอเมริกันไปได้

3. เด็กไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกาจะได้รับสัญชาติอเมริกัน จึงอาจทำให้ไม่สนใจชนชาติดั้งเดิม

4. เด็กไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกาต้องเข้า เรียนในระบบโรงเรียน ของอเมริกัน ซึ่งในโรงเรียนเหล่านั้นยังไม่มีการจัดสอนวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเหมือน ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น

5.ขาดครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยสอนอย่างต่อเนื่อง

6. ส่วนใหญ่ครูต้องปรับแผนการสอนและวิธีการสอนที่เตรียมไปเพราะเด็กมีหลากหลายอายุและพื้นความรู้ไม่เท่ากัน

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา: นครชิคาโก

ชุมชนไทยในนครชิคาโก แม้จะเป็นชุมชนที่มีขนาดเล็กกว่าชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสซึ่งเป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ชุมชนไทยในนครชิคาโก ในอดีตก็มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งมั่นคง ด้วยมีผู้นำที่มีความสามารถเช่นกัน คือพระพรหมวชิรญาณ ที่ทำให้ชาวไทยในนครชิคาโกสามัคคีกลมเกลียวร่วมมือร่วมใจกัน โดยมีวัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สืบสานประเพณี วัฒนธรรมไทยจนเป็นที่ประจักษ์ของชาวไทยทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสามารถก่อตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่เยาวชนไทยที่เกิดในนครชิคาโก รวมทั้งชาวต่างประเทศที่สนใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ชาวไทยในรุ่นแรกๆที่ร่วมบุกเบิกในการสร้างวัดธัมมาราม และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโกได้ชราภาพลง และบางส่วนก็เสียชีวิตไป บางส่วนก็แยกไปตั้งวัดใหม่ ความร่วมมือของคนในชุมชนก็เริ่มลดลง รวมทั้งอาจเป็นเพราะว่าคนไทยรุ่นหลังเริ่มไม่สนใจที่จะทุ่มเทในการรักษาและสืบทอดความเป็นไทย วัฒนธรรมไทยหรือขาดความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงทำให้ชุมชนไทยในนครชิคาโก เริ่มเปลี่ยนแปลงไป แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโกส่วนหนึ่งที่ยังคงใช้ความพยายามที่จะให้ความเป็นไทยในนครชิคาโกยังคงอยู่ต่อไปเช่นเดียวกับชาวไทยในนครลอสแองเจลิส

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการนำเสนอยุทธศาตร์เพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะชุมชนไทยในนครชิคาโก ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิเคราะห์จากปัจจัยภายในของชุมชนไทยที่เป็นจุดแข็ง (Strength) และจุดอ่อน (Weakness) ปัจจัยภายนอกของชุมชนไทยที่เป็นโอกาส (Opportunity) และอุปสรรคหรือความเสี่ยง (Threats) ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของชุมชนไทยนครชิคาโก

จุดแข็ง

1. เป็นชุมชนไทยที่มีขนาดใหญ่รองจากชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส ชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกมีประมาณ 2-3 หมื่นคน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มพยาบาลและแพทย์ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

2. คนไทยในนครชิคาโกยังคงมีความผูกพันกับศาสนา ประเพณี และ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตไทย มีการรวมตัวเพื่อสืบสานความเป็นไทย คนไทยส่วนใหญ่จะมีการรวมตัวกันที่วัดไทย โดยเฉพาะที่วัดธัมมาราม ชิคาโก ซึ่งเป็นวัดไทยแห่งแรกในนครชิคาโก และวัดไทยอื่นๆคนไทยส่วนใหญ่จะมารวมตัวกันเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และร่วมกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมที่วัดไทย

3. ชาวไทยในนครชิคาโกมีการรวมตัวกันเป็นสมาคม ชมรมต่างๆ หลายสมาคม เช่น ชมรมแพทย์ พยาบาล ชาวเหนือ ชาวใต้ อิสาน เป็นต้น

4. คนไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยมีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย รักเมืองไทย และภูมิใจในความเป็นไทย คนไทยส่วนใหญ่แสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้ คนไทยส่วนใหญ่ยังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ตลอดไป และเห็นว่า คนไทยอยู่ที่ไหนก็เป็นคนไทยและพร้อมจะทำประโยชน์ให้กับประเทศไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน

5. คนไทยส่วนใหญ่คิดว่าสามารถดำรงภาษาไทยของเราไว้มากกว่าชาติอื่นๆ คนไทยส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยกับลูกและคนในครอบครัว คิดว่าเด็กพูดภาษาไทยแล้วจะดูไพเราะนุ่มนวลกว่าภาษาอังกฤษ และเห็นว่าคนไทยมีหน้าตาคล้ายคนเอเชียอื่นๆ แต่ที่ไม่เหมือน คือ ภาษาพูด เมื่อพูดภาษาไทยก็รู้ว่าเป็นคนไทย

6. ชาวไทยในนครชิคาโกพยายามสืบทอดความเป็นไทยไว้ทำให้คนรุ่นลูกรุ่นหลานได้รู้ที่มาที่ไป รู้จักกลุ่มชาติพันธุ์ของตน รู้ว่ามีราก (Root) มาจากบรรพบุรุษที่เป็นคนไทย เด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา พ่อแม่เป็นไทยจะบอกให้ลูกรู้ว่ามีสายเลือดไทยก็ย่อมจะต้องเป็นคนไทย

7. บ้านเป็นจุดเริ่มการเรียนรู้ ชาวไทยส่วนใหญ่อบรม สั่งสอนและได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย พ่อแม่ส่วนใหญ่สอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย และเรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยจากครอบครัว บ้านเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งการศึกษาตามอัธยาศัยที่สำคัญ โดยมีพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าไม่มีการเริ่มต้นที่ดีจากบ้าน โอกาสที่เด็กจะได้รับความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไทยคงเป็นไปได้ยาก

8. มีวัดธัมมาราม ชิคาโก และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางสำคัญในการจัดการศึกษา พ่อแม่ส่วนใหญ่สนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย

9. คนไทยส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยสุภาพ มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือกัน ต่างชาติยกย่อง มีแพทย์และพยาบาลที่เป็นคนไทยทำงานอยู่ในโรงพยาบาลของนครชิคาโกและเป็นที่ยอมรับของชาวอเมริกัน

จุดอ่อน

1.ชาวไทยเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย ไม่ค่อยมีอำนาจในการต่อรอง

2. คนในชุมชนกระจายกันอยู่ทั่วไป ยังไม่มีการรวมตัวของชุมชนเป็นลักษณะเมือง (Town)เหมือนชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส หรือกลุ่มชนชาติอื่น เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น

3. จำนวนชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกยังไม่สามารถบันทึกจำนวนประชากรอย่าง เป็นทางการได้ เนื่องจากมีคนไทยบางส่วนที่อาศัยอยู่โดยไม่มีวีซ่า

4. คนไทยรุ่นแรกชราภาพลง พ่อแม่บางคนไม่มีเวลาสั่งสอนอบรมลูกให้รู้คุณค่าของความเป็นไทย เด็กไทยรุ่นใหม่ไม่ค่อยสนใจความเป็นไทย ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมและปลูกฝังที่ดี เด็กไทยอาจสนใจวัฒนธรรมอื่นมากกว่าวัฒนธรรมไทย เด็กไทยบางคนไม่เห็นคุณค่าและประโยชน์เพราะอยู่ในสหรัฐอเมริกาไม่ได้อยู่ในเมืองไทย

5. ปัจจุบัน พระพรหมวชิรญาณ พระสงฆ์ผู้เป็นผู้นำสำคัญกลับมาจำพรรษาในประเทศไทย มีเพียงรักษาการเจ้าอาวาส การดำเนินการต่างๆจึงขาดความคล่องตัว

6. ครูอาสาสมัครท้องถิ่นที่มาช่วยสอน ส่วนใหญ่ไม่ได้จบวิชาชีพครู จึงขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอน

2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนไทยนครชิคาโก

โอกาส

1. ประเทศสหรัฐอเมริกามีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ชาวไทยในนครชิคาโกได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่หลากหลายของประเทศสหรัฐอเมริกา

2. เด็กที่เกิดในสหรัฐอเมริกาจะได้รับสัญชาติอเมริกัน แต่ยังคงมีเชื้อชาติไทย เด็กไทยรุ่นใหม่มีสิทธิในการเลือกรับวัฒนธรรม และเลือกที่จะรับวัฒนธรรมไทยได้

3. ตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ เช่น เสรีภาพในการพูด และการเขียน สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิในการชุมนุม

4. เด็กไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทยมากขึ้น เพราะนอกจากจะได้เรียนรู้ภาษาดั้งเดิมของ พ่อแม่ บรรพบุรุษของตนแล้ว ยังได้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต ในการทำงานจำเป็นต้องพูดได้มากกว่า 1 ภาษา

5. ในภาคฤดูร้อนมีครูอาสาสมัครจากคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และจากมหาวิทยาลัยอื่นๆมาช่วยสอน

6. สามารถดูรายการโทรทัศน์บางรายการจากเมืองไทยได้ ทำให้เรียนรู้เรื่องราวความเป็นไทยได้มากยิ่งขึ้น

7. เมื่อโตขึ้นเด็กยังสามารถเรียนรู้ความเป็นไทยจากมหาวิทยาลัยต่างๆที่มีการเปิดสอนวิชาไทยศึกษา (Thai Study) เป็นวิชาเลือกในมหาวิทยาลัยด้วย เช่นใน Northern Illinois และ Wisconsin

อุปสรรค

1. เด็กไทยอยู่ท่ามกลางสังคมอเมริกันและสิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอเมริกันที่หลากหลายนานวันเข้าก็อาจถูกกลืนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นอเมริกันไปได้

2. เด็กไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกาจะได้รับสัญชาติอเมริกัน จึงอาจทำให้ไม่สนใจชนชาติดั้งเดิม

3. เด็กไทยที่เกิดในสหรัฐอเมริกาต้องเข้า เรียนในระบบโรงเรียนของอเมริกัน ซึ่งในโรงเรียนเหล่านั้นยังไม่มีการจัดสอนวิชาภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเหมือนภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่น

4. ขาดครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยสอนอย่างต่อเนื่อง

5.ส่วนใหญ่ครูต้องปรับแผนการสอนและวิธีการสอนที่เตรียมไปเพราะเด็กมีพื้นความรู้ไม่เท่ากัน

6. ไม่มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จะช่วยเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล และเรื่องราวเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทยแก่คนในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับยุทธศาสตร์หรือแนวทางเชิงรุกที่ผู้วิจัยคิดว่าสามารถปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและจะทำให้การสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกายังดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นนิสิตในสาขาวิชาพัฒนศึกษา จึงขอเสนอมาตรการเชิงรุกหรือ

ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก ที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

กระบวนการเลือกยุทธศาสตร์

กระบวนการได้มาซึ่งการเลือกยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยพิจารณาเลือกกำหนดยุทธศาสตร์โดยการปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1.นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนและการการประเมินสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส อุปสรรค มาประกอบการพิจารณากำหนดยุทธศาสตร์ ในที่นี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ควรนำสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส มาใช้กำหนดยุทธศาสตร์ เพราะจุดแข็งและโอกาสดังกล่าวจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอันจะทำให้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดบรรลุผลสำเร็จได้ ขณะเดียวกันก็อาจจะช่วยเติมเต็มหรือขจัดจุดอ่อน อุปสรรคหรือความเสี่ยงที่มีอยู่ให้ลดน้อยลงไปได้ รวมทั้งนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบการจัดทำร่างยุทธศาสตร์การศึกษา

2.เสนอร่างยุทธศาสตร์การศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน ตรวจพิจารณา

3. พิจารณาเลือกประเด็นที่คิดว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ มานำเสนอและกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การศึกษา

ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา: ชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและชุมชนไทยนครชิคาโก

1) ยุทธศาสตร์การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทย

ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาก็คือการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยให้เกิดขึ้นในกลุ่มของคนไทย โดยเฉพาะเยาวชนไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานความเป็นไทยในคนรุ่นต่อๆไปในอนาคต ให้เกิด รู้สึกเข้าใจ ซาบซึ้ง เชื่อ ศรัทธา ที่จะปฏิบัติ และสืบทอดต่อไปได้

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส จากการจัดสนทนากลุ่มที่ว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญมากต้องปลูกฝังให้ลูกมีจิตสำนึกในความเป็นไทย รู้

ว่าเป็นคนไทย เมื่ออยู่ในสังคมอเมริกันต้องรู้จักปรับตัวอาจเป็นแบบอเมริกัน แต่ถ้าอยู่ในสังคมไทย กลุ่มคนไทย ขอให้เป็นไทย ดังนี้

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝังให้ลูกมีจิตสำนึกในความเป็นไทย ว่าเป็นคนไทย เมื่ออยู่ในสังคมฝรั่งอาจเป็นแบบฝรั่ง แต่ถ้าอยู่ในสังคมไทย กลุ่มคนไทย ขอให้เป็นไทย สอนให้ลูกพูดภาษาไทย พาลูกมาวัดไทย มาทำบุญ นำของมาถวายพระ พาลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย ให้มาอย่างเต็มใจ ไม่ใช่บังคับ รวมทั้งช่วยกันปลูกฝังให้รู้จักร่วมมือ สามัคคี รักษาความเป็นไทยไว้ อย่าให้สูญหาย...
>
> (สนทนากลุ่ม 1,2 พฤษภาคม 2548)

นอกจากพ่อแม่จะช่วยปลูกฝังความเป็นไทยแก่ลูกด้วยตนเองแล้ว ยังต้องจัดสภาพแวดล้อมและจัดประสบการณ์ให้ลูกได้ซึมซับความเป็นไทยจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัดไทย และคนไทยในชุมชน ดังนี้

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูก ต้องแนะนำ ต้องบอก ต้องสอน เพราะเด็กจะไม่รู้ ถ้าพาลูกมาวัด มาพบพระ เจอเพื่อนคนไทยก็จะช่วยได้ ถ้าพ่อแม่ไม่พูดภาษาไทยกับลูก เด็กก็จะไม่รู้เรื่อง ในอนาคตถ้ายังมีวัดอยู่ จะมีความเป็นไทยอีกนาน เพราะคนส่วนใหญ่รู้จักขนบธรรมเนียม ประเพณี สร้างพื้นฐานนิสัยความอ่อนน้อม รู้จักมารยาทไทยแก่เด็ก จากวัดและโรงเรียนวัดไทย...
>
> (สนทนากลุ่ม 2, 23 เมษายน 2548)

การปลูกฝังความเป็นไทยโดยการให้ลูกหลานมาเรียนรู้ความเป็นไทยจากโรงเรียนวัดไทย ถ้าพ่อแม่สนับสนุนให้ลูกมาเรียนก็จะทำให้ลูกเข้าใจและนำไปปฏิบัติหรือสืบทอดความเป็นไทยต่อไปได้ แต่หากพ่อแม่ไม่สนับสนุน ไม่ส่งมาเรียนลูกก็ขาดโอกาส ดังนี้

> ...ทุกคนต้องช่วยกันปลูกฝัง พ่อแม่สอนลูกให้พูดภาษาไทย ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย ถ้าเราสอนเขาก็จะสืบทอด อยู่ที่พ่อแม่จะสนับสนุนหรือไม่ ถ้าพ่อแม่ไม่พามาลูกก็หมดโอกาส...
>
> (สนทนากลุ่ม 3, 30 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดชาวไทยในนครซิคาโก จากการจัดสนทนากลุ่มที่ว่า พ่อแม่ต้องเข้มแข็งในการปลูกฝังความเป็นไทย ทุกอย่างต้องเริ่มที่บ้าน ดังนี้

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝังให้ลูกรักความเป็นไทย พ่อแม่ต้องเข้มแข็งใช้ภาษาไทยกับลูกที่บ้าน ส่งเสริมให้เด็กเรียนภาษาไทย เด็กที่เรียนภาษาไทยมา ฟัง พูด อ่าน เขียนได้ ก็จะทำให้เขาสำนึกได้ว่าเขาเป็นคนไทย ใช้วัดเป็นสื่อกลางให้เด็กเรียนรู้ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมไทย...
>
> (สนทนากลุ่ม 1,10 เมษายน 2548)

พ่อแม่นับว่าเป็นผู้ที่มีอิทธิพล มีความสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าพ่อแม่ไม่ปลูกฝัง ไม่สอนให้ไม่เริ่มต้นตั้งแต่ที่บ้าน ไม่ส่งลูกมาเรียนรู้และซึมซับความเป็นไทยจากวัดและโรงเรียนวัดไทย ลูกก็จะไม่รับรู้ความเป็นไทยได้ ดังข้อมูลที่ว่า

> …การปลูกฝังความเป็นไทย พ่อแม่มีอิทธิพลมากที่สุด ร้อยละ 80 ถ้าพ่อแม่ไม่ปลูกฝัง ไม่สนใจ ไม่สอนที่บ้าน ไม่พามาเรียน ก็จบ เพราะฉะนั้นเด็กที่นี่จะมี 2 กลุ่ม กลุ่มแรก กลุ่มที่พ่อแม่สามารถ control ได้ และกลุ่มที่สอง กลุ่มที่พ่อแม่ไม่สามารถ control ได้ ถ้าพ่อแม่ปลูกฝังความเป็นไทยไว้ตั้งแต่แรก เด็กก็จะเชื่อฟัง เคารพพ่อแม่ และวัดต้องเป็นศูนย์กลาง มาจัดกิจกรรมที่วัด ถ้าวัดอยู่คนก็อยู่ วัฒนธรรม ความเป็นไทยก็จะอยู่ต่อไป การจัดงานประเพณี เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น ก็จะทำให้เด็กรุ่นหลังๆได้เห็นต่อไป...
>
> (สนทนากลุ่ม 2, 20 มีนาคม 2548)

ชาวไทยในนครซิคาโกหลายท่านแสดงความคิดเห็นร่วมกันว่า บ้าน วัด และโรงเรียนเป็นแหล่งปลูกฝังความเป็นไทยที่ดีที่สุด รวมทั้งการพาลูกหลานกลับไปเมืองไทยก็จะยิ่งช่วยปลูกฝังความเป็นไทยอย่างดียิ่ง ดังนี้

> ...บ้าน วัด โรงเรียนวันอาทิตย์ เป็นแหล่งปลูกฝังความเป็นไทยที่ดีที่สุด การพาเด็กรุ่นหลังๆกลับไปเมืองไทย เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเมืองไทย ก็จะช่วยปลูกฝังความเป็นไทยได้อย่างดี...
>
> (สนทนากลุ่ม 3, 20 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่ได้เสนอแนะยุทธศาสตร์ในการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ว่า พ่อแม่เป็นส่วนสำคัญมากกว่าใครๆในการช่วยปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่ลูก และหากพ่อแม่สั่งสอนไปแล้วลูกเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ ก็แสดงให้เห็นว่าสามารถปลูกฝังความเป็นไทยได้สำเร็จ ดังนี้

> ...การปลูกฝัง พ่อแม่เป็นส่วนสำคัญ ให้คะแนนพ่อแม่กว่า 75% สรุปคือ พ่อแม่เป็นส่วนสำคัญ เพราะถ้าไปรอที่เด็กอาจสายไป พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องเป็นหลัก ยุทธศาสตร์ คือ ตราบใดที่เราสอนไปแล้ว และเด็กเขามีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้ใช้ประโยชน์ในสิ่งที่เราสอน ก็ไม่มีประโยชน์ แต่ถ้าเขาสำนึกถึงคุณค่า รู้สึกว่ามีประโยชน์ ก็แสดงว่าปลูกฝังได้สำเร็จ...
>
> (อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

> ...การปลูกฝังมี 2 ปัจจัย 70% ก็คือพ่อแม่ที่เป็นตัวชักจูงให้การอบรม อีก 30% ที่เหลือก็คือเราต้องให้ข้อมูลวัตถุดิบแก่พ่อแม่ ต้องมีผู้ช่วยสนับสนุนข้อมูล เช่น ทางวัด ทางโรงเรียน...
>
> (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

นอกจากพ่อแม่จะเป็นจุดเริ่มของการปลูกฝังความเป็นไทยแล้ว ยังต้องมีวัดไทย โรงเรียนวัดไทย พระภิกษุสงฆ์ ครู และคนไทยในชุมชนที่จะต้องช่วยกันสนับสนุน ดังนี้

> ...พ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้น ต้องมีใจให้ สอนลูกให้มีจิตสำนึก และตระหนักว่า แม้เกิดที่นี่ก็เป็นคนไทย มีบรรพบุรุษ วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่ประเทศอื่นไม่มีเหมือนเรา อยากให้ลูกเก็บไว้ วัด โรงเรียน ชุมชนเป็นพื้นฐาน ทำอย่างไรเด็กเข้ามาแล้วมีความสุข ถ้าทำได้เด็กได้รับความสุข ก็อยากเข้ามาเรียนรู้ อยากสืบทอดต่อไปเมื่อโตขึ้น...
>
> (ศรีประภา ธรรมปรีดานนท์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

> ...พ่อแม่ต้องพยายามปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็ก รวมทั้งครูก็ต้องพยายามอบรมให้เด็กมีความภูมิใจ มีความรักในความเป็นไทย...
>
> (สุภางค์ โชติประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์การปลูกฝังความเป็นไทยเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยให้การสืบทอดความเป็นไทยดำรงอยู่ได้ โดยผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดก็คือ บ้าน (พ่อแม่ ครอบครัว) วัด (พระภิกษุ) และ โรงเรียน (ครู) ที่จะต้องช่วยกัน

2) ยุทธศาสตร์การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรม ดังนั้นชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก จึงจำเป็นต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายวัฒนธรรมด้วย แนวทางที่จะทำให้ชาวไทยสามารถสืบทอดความเป็นไทยต่อไปได้โดยปราศจากข้อขัดแย้งกับบุคคลอื่นๆในสหรัฐอเมริกา ก็คือการยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชาติอื่นด้วย ซึ่งเรียกว่า การยอมรับความเป็นพหุวัฒนธรรม

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก มีลักษณะยอมรับความเป็นพหุวัฒนธรรม และได้รับการยอมรับจากชนชาติอื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างดี ซึ่งชาวไทยควรที่จะนำแนวคิด พหุวัฒนธรรม ดังกล่าวมาช่วยให้การสืบทอดความเป็นไทยคงอยู่ต่อไปได้ ดังนี้

> …อเมริกาเป็น Melting Pot ไม่มีชนชั้น freedom ดี เท่าเทียม คนไทยได้รับการยกย่องจากคนอเมริกันว่าเก่ง นิสัยดี สุภาพ...
>
> (ประชา ลัทธิธรรม, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

> ...ในอเมริกาคนแต่ละชาติ มีลักษณะนิสัย วัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกัน แต่เราก็ร่วมงานกันได้ คุยกันได้ อย่างงาน Asian-American Cultural Night เราจะเห็นว่าวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่เราก็ไปกันได้ เพราะเราเป็นเพื่อนบ้านกัน...
>
> (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวอเมริกันจำนวนมากสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไทย ทั้งคนที่แต่งงานกับคนไทยก็สนใจที่จะเรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย บางคนมีเพื่อนเป็นคนไทยก็มาเรียนนาฏศิลป์ ดนตรีไทย มวยไทย การแกะสลักแบบไทย ดังนี้

...ฝรั่งหลายคนที่เขาแต่งงานกับคนไทย เขาก็อยากมาวัดไทย มาโรงเรียน มาเรียนรู้ภาษาไทย เพราะว่าฝรั่งเยอะนะที่อยากจะเรียนรู้ขนบธรรมเนียมของเรา ถ้าเราส่งเสริมหน่อย ตอนนี้ก็มีพระที่นี่ที่พูดภาษาอังกฤษได้ท่านก็ช่วย บางคนก็มาเรียนภาษาไทย บางคนมาเรียนนาฏศิลป์ ดนตรีไทย มวยไทย การแกะสลัก กับครูไทย เด็กบางคนพ่อแม่ไม่ได้เป็นคนไทย แต่มีเพื่อนเป็นคนไทยก็มา...

(พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

ในส่วนของการยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรม ประเทศสหรัฐอเมริกา เปิดกว้างในเรื่องความมีอิสระของกลุ่มชนต่างๆ มีกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ ซึ่งทำให้ชาวไทยสามารถรวมกลุ่มวัฒนธรรมได้อย่างเสรี ดังข้อมูลที่ว่า

...ที่นี่ไม่ทำแบบชาตินิยม รัฐบาลไม่บังคับกดคนที่แสดงออกว่าเป็นชนชาติต่างๆ รัฐบาลเปิดโอกาสให้คนทั่วไป (ตราบใดที่ไม่ทำอันตรายประเทศ) เนื่องจากคนอเมริกันมีกฎหมายแตกต่างจากประเทศอื่น ในเรื่องส่วนตัว รู้กฎหมายเยอะ ดูแลสิทธิส่วนตัวมาก...The right to have. My right to have it. Ask what you can do for country. Not country can do for you….

(ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

สำหรับการจัดการศึกษา หากมีการนำแนวคิดการจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมมาใช้ก็จะช่วยให้การสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินไปได้ด้วยดี เนื่องจากสังคมอเมริกันเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย จึงจำเป็นต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะใช้ชีวิตในสังคมอเมริกันที่ไม่เน้นสังคมเดียว โดยส่งเสริมให้เด็กไทยศึกษาทั้งวัฒนธรรมของไทย วัฒนธรรมอเมริกัน และวัฒนธรรมของชาติอื่นๆ การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเหมือนกับนวัตกรรมทางการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษา การศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งใหม่หรือแนวคิดใหม่เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้สามารถสนองตอบต่อคนทุกกลุ่มวัฒนธรรม บุคคลที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อชีวิตเด็กมากที่ถัดจากพ่อแม่ ก็คือครู ครูสามารถนำเอาวิธีการของการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างกว้างขวางและจริงจัง เพราะครูเป็นผู้ให้การศึกษาอบรม ผู้ส่งผลผ่านวัฒนธรรมและผู้ช่วยให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง

3) ยุทธศาสตร์การประสานและพัฒนาความร่วมมือของทุกภาคส่วน: บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ชุมชนเป็นองค์กรที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาเยาวชน การกระตุ้นชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของเยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก ซึ่งสามารถกระทำได้ โดยเน้นให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแก่เยาวชน เป็นการนำครูภูมิปัญญาที่มีในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสืบทอดความเป็นไทย

สำหรับชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนทำได้ดีพอสมควร โดยได้รับความร่วมมือจากพ่อแม่ที่ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และโรงเรียนพุทธศาสนา ภาคฤดูร้อน มีคนในชุมชนอาสามาเป็นครู สอนภาษาไทยในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และได้รับความร่วมมือจากสมาคมต่างๆในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติ และวันสำคัญทางประเพณี รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เช่น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่งครูอาสาสมัครมาช่วยสอน ซึ่งก็นับว่าเป็นการให้ความร่วมมือกันที่ดี แต่เท่าที่สังเกตพบว่ายังเป็นลักษณะต่างคนต่างทำ ถ้ามีการประสานความร่วมมือให้ดีขึ้น น่าจะทำให้การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกาทำได้ดีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส จากการสนทนากลุ่ม ที่ว่า ควรมีการประสานความร่วมมือของคนในชุมชนทั้งที่เป็นรุ่นอาวุโส รุ่นพ่อแม่ ศิษย์เก่าที่จบการศึกษาจากโรงเรียนวัดไทยไปแล้ว รวมทั้งเด็กไทยในรุ่นปัจจุบัน ให้กลับมาช่วยสืบสานงานสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ดังนี้

> ...ตั้งแต่ตั้งโรงเรียนมาจนถึงปัจจุบันก็ 20 กว่าปีแล้ว เด็กรุ่นแรกๆ ปัจจุบันก็อาจมีครอบครัวมีลูกแล้ว เพราะฉะนั้นทางวัดควรมีบันทึกไว้อย่างน้อยเวลามีงานอะไรก็จะได้ส่งข่าวเชิญให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยกัน เขาจะได้รู้สึกสนใจ อยากเข้ามามีส่วนร่วม อย่าลืมว่าคนเราเป็นไปตามอายุขัย ช่วงเด็กๆ เขาอาจจะลืมไป ตอนหนุ่มสาวไม่สนใจ แต่ตอนอายุมากขึ้น ก็จะนึกถึงว่ารากฐาน Root ของตัวเองมาจากไหน พยายามจะกลับมาช่วยชุมชนสังคมไทย อันนี้มันก็ยังไม่ช้าเกินไป เราต้องพยายามดึงเขากลับมา...

(สนทนากลุ่ม1, 2 พฤษภาคม 2548)

...พ่อแม่มาพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเรื่องลูก ช่วยกันอบรมดูแลเด็ก มีกิจกรรมทำร่วมกัน ก็จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดี นำไปสู่การร่วมมือกันต่อไป...

(สนทนากลุ่ม 2, 23 เมษายน 2548)

...ทุกคนในชุมชนต้องช่วยกัน ร่วมมือกัน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มีการรวมกลุ่มสมาคมเยาวชนไทย (Thai Samacom) ทำกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย...
(สนทนากลุ่ม 3, 30 เมษายน 2548)

อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของชาวไทยในนครชิคาโก จากการจัดสนทนากลุ่มที่ว่า คนไทยในชุมชนทุกคนต้องมีความเสียสละ กำลังแรง กำลังใจ และเวลา ที่จะพาลูกให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยที่วัดและโรงเรียนวัดไทย ทั้งที่มาร่วมกิจกรรม ร่วมงานประเพณีทั่วไป และการอาสามาเป็นครูช่วยสอนในโรงเรียนวัดไทยด้วย ดังนี้

...ทุกคนต้องเสียสละเวลาส่งลูกมาเรียน มาร่วมกิจกรรมที่วัด รวมทั้งต้องช่วยกันสนับสนุนการจัดงานประเพณีไทยให้คงอยู่ต่อไป...

(สนทนากลุ่ม 1, 10 เมษายน 2548)

...มาช่วยเป็นครูอาสาสมัครที่โรงเรียนวัดไทย มาช่วยงานของวัด ร่วมมือกับสมาคมต่างๆ จัดงานประเพณี...

(สนทนากลุ่ม 2, 20 มีนาคม 2548)

เด็กไทยนอกจากจะมาเรียนรู้ความเป็นไทยแล้ว ก็มีการรวมกลุ่มตั้งเป็นชมรมต่างๆที่จะช่วยสืบสานความเป็นไทย ดังนี้

...เด็กๆมาเรียนหนังสือที่โรงเรียนวัดไทย มาร่วมงานประเพณีต่างๆ รวมกลุ่มตั้งชมรมเยาวชนไทย (Thai Youth Club) เพื่อรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเด็กไทย...

(สนทนากลุ่ม3, 20 มีนาคม 2548)

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านยังได้เสนอแนะแนวทางเชิงรุกเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ว่า ชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกาควรประสานความร่วมมือกับชุมชนไทยและหน่วยงานในประเทศไทย เพราะบางครั้งเด็กเรียนภาษาไทย รู้จักประเพณีไทยแล้วอาจไม่เห็นความสำคัญ เหมือนกับเรียนแล้วไม่ได้ใช้ ไม่เห็นประโยชน์ เด็กบางคนอาจคิดว่า ไม่รู้จะเรียนไปทำไม ต้องหาโอกาส สถานที่ให้เด็กเหล่านี้ได้ใช้ ได้สัมผัสสิ่งที่เรียนมา ให้มีเวที มีสนามให้ได้ใช้ โครงการเยาวชนคืนถิ่นที่มีอยู่ดี แต่ควรจัดทุกปี รวมทั้งอาจเพิ่มโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน โดยหน่วยงานของชาวไทยในสหรัฐอเมริกาทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไปประสานกับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาในเมืองไทย ให้เด็กได้ไปเรียนร่วมกับนักเรียนไทยในเมืองไทยเด็กก็จะซึมซับ absorb ความเป็นไทยเหล่านั้นมาโดยปริยาย ทางสถานกงสุลพร้อมจะเป็นตัวกลางประสานงานให้ อีกอย่างอาจจัดหาครอบครัวผู้ปกครองคนไทยที่สามารถรับเด็กไปอยู่บ้านด้วยเป็นลักษณะ Home stay อันนี้จะเป็นการสืบสานได้อย่างดี ผลประโยชน์ปลายทาง At the end ก็คือ เด็กพวกนี้รับวัฒนธรรมที่ดี 2 วัฒนธรรม เข้ามาอยู่ในตัวเขา โตขึ้นเขาก็อาจเป็นข้าราชการของอเมริกัน ที่จะสำนึกและไม่ลืมบุญคุณแผ่นดินพ่อแม่ เขาก็จะทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย ขณะเดียวกันถ้าเขากลับไปอยู่เมืองไทย เขาก็สามารถแนะนำ รู้วิธีคิด วิธีติดต่อคนอเมริกัน สิ่งเหล่านี้ได้ประโยชน์ต่อตัวเขาเอง และประเทศชาติ (อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 ฤษภาคม,2548)

นอกจากนี้ ยังต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น กระทรวงการต่างประเทศ สถานกงสุลไทย กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

> ...ส่วนใหญ่คนในชุมชน รวมทั้งทางวัดก็ร่วมมือกันอยู่แล้ว ในส่วนของกระทรวงการต่างประเทศ สถานกงสุลไทย งานพวกนี้เป็นงานในหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว กระทรวงวัฒนธรรมก็มีบทบาทสำคัญ ส่งนาฏศิลป์ดนตรีไทยมาเผยแพร่ กระทรวงศึกษาธิการ ก็มีสถาบันทางการศึกษา เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันราชภัฏต่างๆส่งครูอาสามาช่วยสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย ความจริงแล้วถ้ามีโครงการประจำหรือเป็นเรื่องเป็นราว รัฐบาลหรือกระทรวงที่เกี่ยวข้องน่าจะตั้งงบประมาณสนับสนุน...
>
> (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

อาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือของคนในชุมชนไทย และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยจะเป็นแนวทางที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินการสืบทอดความเป็นไทยต่อไปประสบความสำเร็จ

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกระบวนการเรียนรู้

การพัฒนาหลักสูตร ครู และกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของเนื้อหาหลักสูตร วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมทั้งในส่วนของผู้ถ่ายทอดความรู้หรือครูผู้สอน เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางที่จะทำให้การสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส จากการจัดสนทนากลุ่มที่ว่า ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย รัฐควรมีการจัดครูและบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มาเป็นครูต้นแบบ และจัดอบรมครูอาสาสมัครท้องถิ่นให้มีความรู้ทางด้านเนื้อหาและวิธีสอนให้มากขึ้น ดังนี้

> ...ภาครัฐเป็นส่วนโดยตรงอยู่แล้วที่จะหาแม่บท ต้นแบบที่ดีให้กับเด็กในอเมริกา รัฐควรสอดส่องดูแลในส่วนของพระ ครู เราต้องการแม่บท เนื้อหาสาระ การสร้างภาพพจน์ที่ดี ลักษณะความเป็นไทยที่ถูกต้องดีงาม...
>
> (สนทนากลุ่ม 1, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

> ...จัดหาครูที่มีคุณภาพมาสอนที่โรงเรียนวัดไทย และอบรมความรู้แก่ครูอาสาสมัครท้องถิ่นให้มีความรู้เรื่องวิธีสอนและเนื้อหาที่ถูกต้อง
>
> (สนทนากลุ่ม 2, 23 เมษายน 2548)

> ... มีครูอาสาทั้งในท้องถิ่นและจากประเทศไทยมาช่วยสอนมากขึ้น รวมทั้งต้องคัดเลือกครูที่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้...
>
> (สนทนากลุ่ม 3, 30 เมษายน 2548)

อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของชาวไทยในนครชิคาโก จากการจัดสนทนากลุ่มที่ว่า ควรได้รับการพัฒนาจากภาครัฐในการสนับสนุนงบประมาณ การจัดโครงการพัฒนาการเรียนการสอน การอบรมครูอาสาสมัครท้องถิ่น การพัฒนาสื่อการสอน และการจัดการศึกษาผ่าน Internet หรือการศึกษาระบบ e-Learning ดังนี้

...ส่งเสริมให้เด็กเรียนภาษาไทย ฟังพูด อ่าน เขียนได้ ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย ส่งครูอาจารย์มาช่วยสอน และมีงบประมาณให้ เพราะทางโรงเรียนวัดไทยขาดแคลนงบประมาณ มีโครงการพาเด็กกลับเมืองไทย เช่น โครงการเยาวชนคืนถิ่นให้มากขึ้น คัดเลือกเด็กที่มีจิตใจที่จะสืบสานความเป็นไทยให้ได้รับการสนับสนุนกลับไปเมืองไทยลักษณะโครงการแลกเปลี่ยน โดยจัดอย่างต่อเนื่อง พาไปให้ชื่นชมความเป็นไทย ศึกษาหาความรู้ในเมืองไทย...

(สนทนากลุ่ม1,10 เมษายน 2548)

...การจัดการเรียนการสอนให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น จัดครูที่มีความเชี่ยวชาญมาอบรมครูอาสาสมัคร จัดครูอาชีพ ครูประจำการมาเตรียมหลักสูตร ปรับหลักสูตรให้เหมาะกับชุมชน หาช่องทางที่จะให้เด็กได้มีการเรียนรู้มากขึ้น มีสื่อต่างๆมากขึ้น การใช้ e- Learning การเรียนผ่าน internet การเรียนจากโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมพยายามประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่พาลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย เพราะเดี๋ยวนี้คนมีลูกน้อย พ่อแม่ทำงานเสาร์อาทิตย์มากขึ้น พ่อแม่บางคนเริ่มไม่เห็นความจำเป็นให้ลูกมาเรียน...

(สนทนากลุ่ม 2, 20 มีนาคม 2548)

...การส่งครูจากเมืองไทยมาช่วยสอน เพราะพวกเราเกิดที่นี่โตที่นี่ ก็ไม่ค่อยรู้มากเกี่ยวกับความเป็นไทย ต้องมีคนไทยแท้ๆมาช่วยสอนวัฒนธรรม ภาษา ดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย...

(สนทนากลุ่ม 3, 20 มีนาคม 2548)

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน ยังได้เสนอแนวทางเชิงรุกในการสืบทอดความเป็นไทยไว้ว่านอกจากให้ครูสอนศิษย์แล้ว ควรใช้ระบบพี่สอนน้องด้วย ดังนี้

...ในแง่ของภาษา ศิลปวัฒนธรรม มารยาท ดูแล้วออกมาดี เคยนำทูตอเมริกันไปที่วัดไทย ได้รับคำชม เป็นสิ่งที่ภูมิใจมากที่เห็นเด็กมีระเบียบวินัย Discipline เต็มที่ มีมารยาทงดงาม ตั้งแต่การเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าโบสถ์ต่างๆ สิ่งที่อยากเห็นคือ ไม่อยากให้สอนจากครูกับลูกศิษย์เท่านั้น อยากให้รุ่นพี่สอนรุ่นน้องด้วย พูดง่ายๆเหมือนมีรุ่นพี่คอยกำกับ พี่ชั้นประถมกับน้อง

อนุบาล พี่ชั้นประถมคอยดูแลแนะนำน้อง สอนกันเป็นชั้นๆ สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ให้เด็กภูมิใจว่าตัวเองก็เป็นครูน้อยๆคอยดูแล ช่วยสอนมารยาทของเด็กตัวเล็กๆ...

(อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

...อยากให้มีการขยายเวลาในการเรียนภาษาไทยให้มากขึ้น ชักชวนเด็กที่จบจากโรงเรียนวัดไทยมาเป็นครูอาสาสมัครช่วยสอนรุ่นน้องๆ...

(สุภางค์ โชติประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

นอกจากนี้ควรพัฒนาหลักสูตรการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยให้มีมาตรฐาน สามารถนำผลการศึกษา ไปถ่ายโอนในโรงเรียนระบบอเมริกันที่กำหนดให้เรียนภาษาที่ 2 ด้วย ดังนี้

...อยากให้การเรียนการสอนของโรงเรียนวัดไทยมีมาตรฐาน take credit ไปใช้ในโรงเรียนของอเมริกันได้ เพราะโรงเรียนที่นี่ต้องเรียนภาษาอื่นอีก 1 ภาษา แต่เพราะมาตรฐานไม่แน่นพอ หลักสูตรต้องแน่น อยากให้มีการพัฒนา รัฐต้องรับรองผลการศึกษาภาษาไทย เพื่อเสนอแก่รัฐบาลที่นี่ transfer เป็นภาษาที่ 2 ได้ เหมือนภาษาจีน เกาหลี ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน...

(ศรีประภา ธรรมปรีดานนท์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

อีกทั้งควรมีการผลักดันให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยในโรงเรียนระบบอเมริกันเช่นเดียวกับ ภาษา จีน ญี่ปุ่น รวมทั้งให้มีการเปิดสอนภาษาไทยในมหาวิทยาลัยต่างๆของประเทศสหรัฐอเมริกามากยิ่งขึ้น ดังนี้

...จริงๆแล้วการศึกษาในระบบโรงเรียนตามระดับประถมถึง High-school ยังไม่มีสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 แต่ในอนาคตก็อยากให้มี ในมหาวิทยาลัยมีโปรแกรมการสอนภาษาไทยเป็นวิชาเลือก เช่นที่ มหาวิทยาลัย Northern Illinois, Wisconsin เป็นต้น รวมทั้งการส่งเสริมการดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย และ Website ต่างๆเกี่ยวกับเมืองไทยมากขึ้น...

(เชต ธีรพัฒะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป เนื่องจากหลักสูตรเดิมใช้มาเป็นระยะเวลานานกว่า 20 ปีแล้ว รวมทั้งควรปรับปรุงเนื้อหาสาระ พัฒนาครูและวิธีการสอนของครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรนำสื่อเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาใช้ให้มากขึ้น ดังนี้

> ...ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการสอนของโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา เพราะในระยะหลังยังไม่มีการปรับ ใช้อย่างเดิมมาตลอด เห็นว่าจะต้องเปลี่ยนแล้ว เพราะว่าพรมแดนของความรู้ได้เปลี่ยนไป เทคโนโลยีเปลี่ยนไป การติดต่อสัมพันธ์กับประเทศไทยทำได้ดีรวดเร็ว การศึกษาทางไกลก็มีมากขึ้น เพราะฉะนั้นวิธีการแบบเดิมต้องเปลี่ยน ไม่เปลี่ยนแต่เฉพาะหลักสูตรเท่านั้น แต่จะต้องเปลี่ยนทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน แบบสอบต้องเปลี่ยนตลอดจนสื่อที่ใช้ก็ต้องเปลี่ยน เรามีคอมพิวเตอร์อาจต้องพัฒนา solfware มากขึ้น มี ซีดี วีซีดี มาใช้สอนมากขึ้น...
>
> (ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

> ...ขณะนี้มีการปรับแผนการสอน โครงการสอน และปรับเนื้อหา แต่ไม่ได้เป็นหลักสูตรใหม่ ในอนาคตคงจะได้มีการปรับปรุงหลักสูตร...
>
> (ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

ในส่วนของครูอาสาสมัครท้องถิ่น และครูอาสาสัครจากประเทศไทย ควรคัดเลือกครูที่มีคุณภาพ มีความรู้ และคุณธรรมความเสียสละและตั้งใจสอนอย่างจริงจัง ให้ได้คนเก่ง และคนดีที่จะมาเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่และสืบทอดความเป็นไทยแก่เด็กไทยในต่างประเทศ ดังนี้

> ...ครูอาสาสมัครควรมีการคัดเลือกครูที่จะไปสอนอย่างจริงจัง และมีประสิทธิภาพ ให้ได้คนดี คนเก่งที่จะมาช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมไทย...
>
> (อมรา รอดดารา, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกระบวนการเรียนรู้ ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้อยู่ที่ใครคนใดคนหนึ่ง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่หากอยู่ที่การร่วมมือร่วมใจของชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งพ่อแม่ พระภิกษุ ครู หรือบ้านวัด โรงเรียน และชาวไทยทุกคนในชุมชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดกระแสการพัฒนาอันจะก่อให้เกิดการสืบทอดความเป็นไทยของคนรุ่นต่อๆไปในอนาคตได้ วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกานับเป็นศูนย์รวมของชุมชนไทยทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครองและคนไทยในชุมชนต่างมาร่วมกิจกรรมอันสะท้อนวิถีความเป็นไทยที่วัดไทยเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น วัดไทยจึงนับเป็นศูนย์รวมและศูนย์กลางที่เหมาะสมที่สุดในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย และดำเนินการขับเคลื่อนยุทธสาสตร์ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา: ศูนย์กลางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย

จากการศึกษาพบว่า วัดไทย เป็นศูนย์กลางสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาที่สำคัญของชาวไทยนับเนื่องมาตั้งแต่อดีต สำหรับประเทศไทย วัดไทยและพระพุทธศาสนา จึงนับเป็นแหล่งศึกษาที่สำคัญ ทั้งในการศึกษาด้านวิชาการและส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ที่สืบเนื่องมาแต่อดีตถึงแม้ช่วงเวลาที่ผ่านมา รัฐจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนมากขึ้น แต่วัดก็ยังคงเป็นสถานที่จัดการศึกษาอบรมแก่เยาวชนที่สำคัญ โดยเฉพาะโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ในส่วนของวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า วัดไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นศูนย์รวมของชุมชนไทย เป็นศูนย์กลางสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ศูนย์กลางการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และแกนหลักในการจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในลักษณะโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยเฉพาะจากการศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าวัดไทยลอสแองเจลิส มีบทบาทสำคัญเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก มีบทบาทสำคัญเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยนครชิคาโก และนับเป็นองค์กรที่สำคัญในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่จะช่วยประสานความร่วมมือของคนในชุมชนไทยทุกภาคส่วนได้ดีที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เสนอแผนยุทธศาสตร์เพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งสำหรับวัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานของวัดไทยอื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกาไว้ ดังนี้

4. แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก

เนื่องจากวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งวัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางสำคัญในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้วิจัยจึงได้เสนอยุทธศาสตร์หลักในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทย

1.1 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและประวัติศาสตร์ ที่มา ราก (Root) ของคนไทย

1.2 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกทางวัฒนธรรม: เพื่อรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยทั้งในด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์

2. ยุทธศาสตร์การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม

2.1 การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และเข้าใจในพหุวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา สมานฉันท์ เป็นมิตร”

2.2 การบูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกา “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก เลือกรับสิ่งที่ดีที่สุดมาประยุกต์ใช้”

3. ยุทธศาสตร์การประสานและพัฒนาความร่วมมือทุกภาคส่วน: บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.1 การประสานความร่วมมือของคนในชุมชนไทย

3.2 การสร้างแนวร่วมและพื้นที่การทำงานระหว่างชุมชนกับรัฐ เช่น กระทรวงหรือหน่วยงานต่างๆทั้งในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกระบวนการเรียนรู้

4.1 การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา

4.2 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

4.3 การพัฒนาและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

จากยุทธศาสตร์หลักทั้ง 4 ประการ นำไปสู่การแนวทางการปฏิบัติในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

<u>ตารางที่ 1</u> ยุทธศาสตร์การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทย

แผนยุทธศาสตร์	
วัดไทยลอสแองเจลิส	**วัดธัมมาราม ชิคาโก**
มาตรการ	**มาตรการ**
1.1 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และประวัติศาสตร์ที่มา ราก (Root) ของคนไทย 1) วัดไทยลอสแองเจลิส เป็นศูนย์กลางในการรณรงค์ให้พ่อแม่ และชาวไทยในชุมชนร่วมกันส่งเสริมและปลูกฝังความภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่เยาวชนให้มากขึ้น 2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องจัดโครงการ “ยุวทูตความเป็นไทย” เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนไทยภูมิใจในความเป็นไทย และเห็นคุณค่าในความเป็นไทย และประวัติศาสตร์ ที่มา ราก (Root) ของคนไทย	1.1 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และประวัติศาสตร์ที่มา ราก (Root) ของคนไทย 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางในการรณรงค์ให้พ่อแม่ และชาวไทยในชุมชนร่วมกันส่งเสริมและปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เยาวชนให้มากขึ้น 2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องจัดโครงการ “ยุวทูตความเป็นไทย” เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนไทยภูมิใจในความเป็นไทย และเห็นคุณค่าในความเป็นไทย และประวัติศาสตร์ ที่มา ราก (Root) ของคนไทย
1.2 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกทางวัฒนธรรม: เพื่อรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยทั้งในด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องส่งเสริมให้เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส เกิดความภาคภูมิใจ ซาบซึ้งในคุณค่าทางวัฒนธรรมความเป็นไทย โดยผ่านกระบวนการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ พระภิกษุสงฆ์ และ	1.2 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกทางวัฒนธรรม: เพื่อรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยทั้งในด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องส่งเสริมให้เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก เกิดความภาคภูมิใจซาบซึ้งในคุณค่าทางวัฒนธรรมความเป็นไทย โดยผ่านกระบวนการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ พระภิกษุสงฆ์ และกระบวนการ

กระบวนการจัดการเรียนการสอนจากครูอาจารย์ 2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเร่งผลักดันให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ให้มีแหล่งเรียนรู้อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัว และให้คนในชุมชนเข้ามาศึกษาได้ง่าย นอกจากมีบ้านวัดและโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญแล้ว อาจมีการตั้งศูนย์วัฒนธรรม หอศิลป์ หมู่บ้านไทยจำลอง ที่แสดงวิถีชีวิตของกลุ่มคนไทย เพื่อให้ชาวไทยและชาวอเมริกันที่สนใจได้ศึกษา 3) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเป็นแกนนำจัดโครงการอบรมและปลูกฝังความเป็นไทย เช่น ค่ายวัฒนธรรม ชมรมนาฏศิลป์ไทย ชมรมดนตรีไทย ชมรมนักพูด ชมรมนักเขียน ชมรมนักอ่าน ชมรมวรรณศิลป์ไทย เป็นต้น ให้ผู้สนใจเข้าร่วมอบรม 4) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเร่งสนับสนุนการจัดแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะ ภาพวาด แกะสลัก อาหารไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สนใจอย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการจัดงานตามประเพณี	จัดการเรียนการสอนจากครูอาจารย์ โดยเน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งผลักดันให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ให้มีแหล่งเรียนรู้อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัว และให้คนในชุมชนเข้ามาศึกษาได้ง่าย นอกจากมีบ้านวัดและโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญแล้ว อาจมีการตั้งศูนย์วัฒนธรรม หอศิลป์ หมู่บ้านไทยจำลอง ที่แสดงวิถีชีวิตของกลุ่มคนไทย เพื่อให้ชาวไทยและชาวอเมริกันที่สนใจได้ศึกษา 3) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนนำจัดโครงการอบรมและปลูกฝังความเป็นไทย เช่น ค่ายวัฒนธรรม ชมรมนาฏศิลป์ไทย ชมรมดนตรีไทย ชมรมนักพูด ชมรมนักเขียน ชมรมนักอ่าน ชมรมวรรณศิลป์ไทย เป็นต้น ให้ผู้สนใจเข้าร่วมอบรม 4) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งสนับสนุนการจัดแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะ ภาพวาด แกะสลัก อาหารไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สนใจอย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการจัดงานตามประเพณี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>ตารางที่ 2</u> ยุทธศาสตร์การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม

แผนยุทธศาสตร์	
วัดไทยลอสแองเจลิส	**วัดธัมมาราม ชิคาโก**
มาตรการ 2.1 การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเข้าใจในพหุวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา เท่าเทียม สมานฉันท์ เป็นมิตร” 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องส่งเสริมความเข้าใจของเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส ในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย ความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งการแสดงออกถึงความชื่นชมและความเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆที่อยู่ร่วมกันในประเทศสหรัฐอเมริกา 2)วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย โดยการเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ วัดไทยลอสแองเจลิส เป็นเจ้าภาพ หรือแกนนำในการจัดงานแสดงวัฒนธรรมนานาชาติ (International Culture) เพื่อแสดงถึงความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในวัดไทยลอสแองเจลิส โดยยึดหลักการเข้าใจในวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม ยึดหลัก “รู้เขา รู้เรา เท่าเทียม สมานฉันท์ เป็นมิตร”	**มาตรการ** 2.1 การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและเข้าใจในพหุวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา เท่าเทียม สมานฉันท์ เป็นมิตร” 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องส่งเสริมความเข้าใจของเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก ในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย ความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งการแสดงออกถึงความชื่นชมและความเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆที่อยู่ร่วมกันในประเทศสหรัฐอเมริกา 2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย โดยการเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นเจ้าภาพ หรือแกนนำในการจัดงานแสดงวัฒนธรรมนานาชาติ (International Culture) เพื่อแสดงถึงความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ที่จัดขึ้นในวัดธัมมาราม ชิคาโก โดยยึดหลักการเข้าใจในวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม ยึดหลัก “รู้เขา รู้เรา เท่าเทียม สมานฉันท์ เป็นมิตร”

2.2 การบูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก เลือกรับสิ่งที่ดีที่สุด” 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องสนับสนุนเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนในนครลอสแองเจลิส เพราะนอกจากจะทำให้รู้จักวัฒนธรรมที่หลากหลายแล้ว ยังกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม และเกิดกระแสการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติตน ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมบางอย่างที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย เช่น การกล้าแสดงออกแบบอเมริกัน แต่ขณะเดียวกันก็มีความนอบน้อม สุภาพ ไม่ก้าวร้าวแบบคนไทย และต้องยึดหลัก “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยกเลือกรับสิ่งที่ดีที่สุด” 2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องสนับสนุนให้เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนระบบอเมริกันในนครลอสแองเจลิสที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถรวมกลุ่มวัฒนธรรมในโรงเรียนได้ให้มากยิ่งขึ้นในหลายโรงเรียน รวมทั้งเชิญชวนให้เพื่อนต่างชาติมาร่วมกิจกรรมด้วย	2.2 การบูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่นๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก เลือกรับสิ่งที่ดีที่สุด” 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องสนับสนุนเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนในนครชิคาโก เพราะนอกจากจะทำให้รู้จักวัฒนธรรมที่หลากหลายแล้ว ยังกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม และเกิดกระแสการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติตน ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมบางอย่างที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย เช่น การกล้าแสดงออกแบบอเมริกัน แต่ขณะเดียวกันก็มีความนอบน้อม สุภาพ ไม่ก้าวร้าวแบบคนไทย และต้องยึดหลัก “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยกเลือกรับสิ่งที่ดีที่สุด” 2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องสนับสนุนให้เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกรวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนระบบอเมริกันในนครชิคาโกที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถรวมกลุ่มวัฒนธรรมในโรงเรียนได้ให้มากยิ่งขึ้นในหลายโรงเรียน รวมทั้งเชิญชวนให้เพื่อนต่างชาติมาร่วมกิจกรรมด้วย

<u>ตารางที่ 3</u> ยุทธศาสตร์การประสานและพัฒนาความร่วมมือทุกภาคส่วน: บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

แผนยุทธศาสตร์	
วัดไทยลอสแองเจลิส	**วัดธัมมาราม ชิคาโก**
มาตรการ 3.1 การประสานความร่วมมือของคนในชุมชนไทย 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทางเลือกด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น 2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเร่งกระตุ้นทุกภาคส่วนให้ร่วมมือทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย 3.2 การสร้างแนวร่วมและพื้นที่การทำงานระหว่างชุมชนกับรัฐ เช่น กระทรวงหรือหน่วยงานต่างๆทั้งในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเร่งผลักดันให้มีองค์กรหลักระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่ประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทั้งในด้านข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ วิชาการ โดยการแนะนำและให้คำปรึกษา	**มาตรการ** 3.1 การประสานความร่วมมือของคนในชุมชนไทย 1) วัดธัมมาราม ชิคาโกต้องเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทางเลือกด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น 2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งกระตุ้นทุกภาคส่วนให้ร่วมมือทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย 3.2 การสร้างแนวร่วมและพื้นที่การทำงานระหว่างชุมชนกับรัฐ เช่น กระทรวงหรือหน่วยงานต่างๆทั้งในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งผลักดันให้มีองค์กรหลักระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่ประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทั้งในด้านข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ วิชาการ โดยการแนะนำและให้คำปรึกษา

2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเป็นศูนย์กลางประสานความช่วยเหลือจากรัฐบาลอเมริกันและรัฐบาลไทยในการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานในการสืบทอดความเป็นไทยของชุมชน 3) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีอยู่จำนวนมากมายหลายฉบับให้ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร และเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทยแก่คนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย และเลือกเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ถูกต้อง และเป็นจริงให้มากขึ้น รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์และสัมปทานนำรายการโทรทัศน์จากเมืองไทยมาแพร่ภาพ ให้กวดขันในการเลือกรายการที่ดี มีประโยชน์ และส่งเสริมความเป็นไทยมาเผยแพร่	2) วัดธัมมารามชิคาโก ต้องเป็นศูนย์กลางประสานความช่วยเหลือจากรัฐบาลอเมริกันและรัฐบาลไทยในการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานในการสืบทอดความเป็นไทยของชุมชน 3) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องประสานความร่วมมือกับคนในชุมชน จัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เนื่องจากขณะนี้ชุมชนไทยนครชิคาโกยังไม่มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของตนเอง และหากผลิตได้ ก็ควรขอให้ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร และเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทย โดยให้คำนึงถึงคุณภาพในการใช้ภาษาไทย และเสนอเนื้อหาสาระที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์และสัมปทานนำรายการโทรทัศน์จากเมืองไทยมาแพร่ภาพ ให้กวดขันในการเลือกรายการที่ดี มีประโยชน์ และส่งเสริมความเป็นไทยมาเสนอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>ตารางที่ 4</u> ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกระบวนการเรียนรู้

แผนยุทธศาสตร์	
วัดไทยลอสแองเจลิส	**วัดธัมมาราม ชิคาโก**
มาตรการ 4.1 การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องจัดการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นอย่างแท้จริง และรวบรวมความคิดเห็นมาเสนอเป็นแนวทางในการจัดทำ “หลักสูตรท้องถิ่น” สำหรับเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา 2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลมาใช้ร่างหลักสูตรใหม่ และทดลองใช้หลักสูตรใหม่ แทนหลักสูตรเดิมที่ใช้มาเป็นระยะเวลานานกว่า 20 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และอนาคต 4.2 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเป็นศูนย์กลางจัดการอบรมให้ความรู้แก่ครูอาสาสมัคร พ่อแม่ผู้ปกครอง และบุคคลที่สนใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ทั้งในเรื่อง	**มาตรการ** 4.1 การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องจัดการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนไทยนครชิคาโกในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยของชุมชนไทยในนครชิคาโก เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นอย่างแท้จริง และรวบรวมความคิดเห็นมาเสนอเป็นแนวทางในการจัดทำ “หลักสูตรท้องถิ่น” สำหรับเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา 2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลมาใช้ร่างหลักสูตรใหม่ และทดลองใช้หลักสูตรใหม่ แทนหลักสูตรเดิมที่ใช้มาเป็นระยะเวลานานกว่า 20 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และอนาคต 4.2 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นศูนย์กลางจัดการอบรมให้ความรู้แก่ครูอาสาสมัคร พ่อแม่ผู้ปกครอง และบุคคลที่สนใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ทั้งในเรื่อง

วิธีการสอน และวิธีปลูกฝังความเป็นไทย โดยประสานความร่วมมือจากรัฐบาลไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาและศิลปวัฒนธรรมจากประเทศไทยมาให้ความรู้ 2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเร่งเชิญชวนครูภูมิปัญญาไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส มาร่วมเป็นครูอาสาสมัครท้องถิ่นเพื่อสอนและให้ความรู้แก่เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสให้มากขึ้น เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติของเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสได้ดีมากกว่าครูจากประเทศไทย 3) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเร่งประสานความร่วมมือจากรัฐบาลไทย โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศจัดส่งครู บุคลากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย มาเผยแพร่ความรู้และศิลปวัฒนธรรมไทยแก่ชาวไทยและชาวอเมริกัน 4.3 การพัฒนาและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 1) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องคัดเลือก” โรงเรียนต้นแบบ” ที่มีความเข้มแข็งหรือประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เพื่อไปศึกษาดูงานและนำความรู้มาพัฒนาโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส อาจศึกษาดูงานโรงเรียนในประเทศไทยที่มีคุณภาพก็ได้ 2) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องให้ความสำคัญ	วิธีการสอน และวิธีปลูกฝังความเป็นไทย โดยประสานความร่วมมือจากรัฐบาลไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาและศิลปวัฒนธรรมจากประเทศไทยมาให้ความรู้ 2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งเชิญชวนครูภูมิปัญญาไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนไทยในนครชิคาโก มาร่วมเป็นครูอาสาสมัครท้องถิ่นเพื่อสอนและให้ความรู้แก่เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกให้มากขึ้น เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติของเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกได้ดีมากกว่าครูจากประเทศไทย 3) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งประสานความร่วมมือจากรัฐบาลไทย โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศจัดส่งครู บุคลากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย มาเผยแพร่ความรู้และศิลปวัฒนธรรมไทยแก่ชาวไทยและชาวอเมริกัน 4.3 การพัฒนาและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 1) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องคัดเลือก” โรงเรียนต้นแบบ” ที่มีความเข้มแข็งหรือประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เพื่อไปศึกษาดูงและนำความรู้มาพัฒนาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก อาจศึกษาดูงานโรงเรียนในประเทศไทยที่มีคุณภาพก็ได้

กับการพัฒนาวิธีสอนของครู กระตุ้นให้ครูจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในแง่ของเนื้อหาวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน เวลาเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเลือกได้ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทุกประเภท สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถคิดอย่างมีเหตุผล นำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การใช้กิจกรรมโครงงานต่างๆ 3) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องจัดเครือข่ายการเรียนรู้ ลักษณะ “โรงเรียนพี่ โรงเรียนน้อง” แก่วัดไทยอื่นๆในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อประสานความร่วมมือกัน ไม่ใช่แข่งขันกัน 4) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเร่งประสานนำระบบการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (e-Learning)มาปรับใช้ และเชิญชวนผู้ปกครองให้สนับสนุนบุตรหลานให้เรียนรู้ผ่านระบบ e-Learning ให้มากยิ่งขึ้น 5) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเป็นแกนนำในการจัดโครงการระยะสั้นให้นักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีโอกาสมาอยู่กับครอบครัวไทยและเข้าศึกษาในโรงเรียนในประเทศไทย เช่น “โครงการกลับบ้าน สานสายใยรักความเป็นไทย” เพื่อเป็นโครงการที่เชื่อมโยงต่อเนื่องจากโครงการ”วัฒนธรรมคืนถิ่น”ที่วัดไทยบางแห่งจัดให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกากลับมาเยี่ยมประเทศไทย 6) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องเป็นแกนนำขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยและรัฐบาล	2) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิธีสอนของครู กระตุ้นให้ครูจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในแง่ของเนื้อหาวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน เวลาเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเลือกได้ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทุกประเภท สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถคิดอย่างมีเหตุผล นำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การใช้กิจกรรมโครงงานต่างๆ 3) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องจัดเครือข่ายการเรียนรู้ ลักษณะ “โรงเรียนพี่ โรงเรียนน้อง” แก่วัดไทยอื่นๆในชุมชนไทยนครชิคาโกที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เพื่อประสานความร่วมมือกัน ไม่ใช่แข่งขันกัน 4) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งพัฒนาระบบการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (e-Learning) ที่มีอยู่ให้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเชิญชวนผู้ปกครองให้สนับสนุนบุตรหลานให้เรียนรู้ผ่านระบบ e-Learning ให้มากยิ่งขึ้น 5) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนนำในการจัดโครงการระยะสั้นให้นักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีโอกาสมาอยู่กับครอบครัวไทยและเข้าศึกษาในโรงเรียนในประเทศไทย เช่น “โครงการกลับบ้าน สานสายใยรักความเป็นไทย” เพื่อเป็นโครงการที่เชื่อมโยงต่อเนื่องจากโครงการ”วัฒนธรรมคืนถิ่น”ที่วัดไทยบางแห่งจัดให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกากลับมาเยี่ยมประเทศไทย

อเมริกันร่วมผลักดันให้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ที่จัดสอนในโรงเรียนระบบอเมริกันในนครลอสแองเจลิส เช่นเดียวกับภาษาของกลุ่มชนอื่นๆ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น	6) วัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนนำขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยและรัฐบาลอเมริกันร่วมผลักดันให้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ที่จัดสอนในโรงเรียนระบบอเมริกันในนครชิคาโก เช่นเดียวกับภาษาของกลุ่มชนอื่นๆ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น

จากแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในส่วนที่ใช้สำหรับวัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก ผู้วิจัยได้เลือกยุทธศาสตร์ข้อที่สามารถนำมาสรุปเป็นแผนยุทธศาสตร์ สำหรับวัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก ที่เป็นประเด็นร่วมที่วัดไทยทั้ง 2 แห่งจะนำไปปฏิบัติในฐานะเป็นองค์กรสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้ดำเนินการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทย
ในประเทศสหรัฐอเมริกา:
สำหรับวัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก

เป้าหมายสูงสุด

ชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจักคงรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่สืบต่อไป

พันธกิจ

1. สร้างระบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาให้มีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างโอกาสทางการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไทยให้แก่เยาวชนไทยในชุมชนไทย ประเทศสหรัฐอเมริกาให้มากยิ่งขึ้น
3. ประสานความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนและภาครัฐในการสืบทอดความเป็นไทยในชุมชนไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา

แผนยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ผู้วิจัยคิดว่า วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งวัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก สามารถเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการได้ มีดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทย

1.1 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และประวัติศาสตร์ ที่มา ราก (Root) ของคนไทย

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางในการรณรงค์ให้พ่อแม่ และชาวไทยในชุมชนร่วมกันส่งเสริมและปลูกฝังความภาคภูมิใจในความเป็นไทยให้แก่เยาวชนให้มากขึ้น

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องจัดโครงการ“ยุวทูตความเป็นไทย” เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนไทยภูมิใจในความเป็นไทย และเห็นคุณค่าในความเป็นไทย และประวัติศาสตร์ที่มา ราก (Root) ของคนไทย

1.2 การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกทางวัฒนธรรม: เพื่อรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย ทั้งในด้านจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องส่งเสริมให้เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก เกิดความภาคภูมิใจ ซาบซึ้งในคุณค่าทางวัฒนธรรมความเป็นไทย โดยผ่านกระบวนการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ พระภิกษุสงฆ์ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนจากครูอาจารย์

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งผลักดันให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ให้มีแหล่งเรียนรู้อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัว และให้คนในชุมชนเข้ามาศึกษาได้ง่าย นอกจากมีบ้านวัด และโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญแล้ว อาจมีการตั้งศูนย์วัฒนธรรม หอศิลป์ หมู่บ้านไทยจำลอง ที่แสดงวิถีชีวิตของกลุ่มคนไทย เพื่อให้ชาวไทยและชาวอเมริกันที่สนใจได้ศึกษา

3) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนนำจัดโครงการอบรมและปลูกฝังความเป็นไทย เช่น ค่ายวัฒนธรรม ชมรมนาฏศิลป์ไทย ชมรมดนตรีไทย ชมรมนักพูด ชมรมนักเขียน ชมรมนักอ่าน ชมรมวรรณศิลป์ไทย เป็นต้น ให้ผู้สนใจเข้าร่วมอบรม

4) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งสนับสนุนการจัดแสดงนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งในด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะ ภาพวาด แกะสลัก อาหารไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สนใจอย่างสม่ำเสมอ นอกเหนือจากการจัดงานตามประเพณี

2. ยุทธศาสตร์การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม

2.1 การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และเข้าใจในพหุวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา เท่าเทียม สมานฉันท์ เป็นมิตร”

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องส่งเสริมความเข้าใจของเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ในการรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย ความงดงาม

ของศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งการแสดงออกถึงความชื่นชมและความเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆที่อยู่ร่วมกันในประเทศสหรัฐอเมริกา

2)วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย โดยการเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นเจ้าภาพ หรือแกนนำในการจัดงานแสดงวัฒนธรรมนานาชาติ (International Culture) เพื่อแสดงถึงความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในวัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก โดยยึดหลักการเข้าใจในวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม ยึดหลัก “รู้เขา รู้เรา เท่าเทียม สมานฉันท์ เป็นมิตร”

2.2 การบูรณาการทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาติพันธุ์อื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกา “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก เลือกรับสิ่งที่ดีที่สุด”

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องสนับสนุนเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนในนครลอสแองเจลิส เพราะนอกจากจะทำให้รู้จักวัฒนธรรมที่หลากหลายแล้ว ยังกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม และเกิดกระแสการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติตน ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมบางอย่างที่ดีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทย เช่น การกล้าแสดงออกแบบอเมริกัน แต่ขณะเดียวกันก็มีความนอบน้อม สุภาพ ไม่ก้าวร้าวแบบคนไทย และต้องยึดหลัก “แตกต่าง แต่ไม่แตกแยกเลือกรับสิ่งที่ดีที่สุด”

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องสนับสนุนให้เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก รวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนระบบอเมริกันในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถรวมกลุ่มวัฒนธรรมในโรงเรียนได้ให้มากยิ่งขึ้นในหลายโรงเรียน รวมทั้งเชิญชวนให้เพื่อนต่างชาติมาร่วมกิจกรรมด้วย

3. ยุทธศาสตร์การประสานและพัฒนาความร่วมมือทุกภาคส่วน: บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3.1 การประสานความร่วมมือของคนในชุมชนไทย

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทางเลือกด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งกระตุ้นทุกภาคส่วนให้ร่วมมือทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย

3.2 การสร้างแนวร่วมและพื้นที่การทำงานระหว่างชุมชนกับรัฐ เช่น กระทรวงหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งผลักดันให้มีองค์กรหลักระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่ประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทั้งในด้านข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ วิชาการ โดยการแนะนำและให้คำปรึกษา

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นศูนย์กลางประสานความช่วยเหลือจากรัฐบาลอเมริกันและรัฐบาลไทยในการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานในการสืบทอดความเป็นไทยของชุมชน

3) วัดไทยลอสแองเจลิส ต้องประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่มีอยู่จำนวนมากมายหลายฉบับให้ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร และเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทยแก่คนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย และเลือกเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ ถูกต้อง และเป็นจริงให้มากขึ้น และวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งประสานความร่วมมือกับคนในชุมชนจัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร และเรื่องราวในชุมชน รวมทั้งวัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องขอความร่วมมือจากผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์และสัมปทานนำรายการโทรทัศน์จากเมืองไทยมาแพร่ภาพ ให้กวดขันในการเลือกรายการที่ดี มีประโยชน์ และส่งเสริมความเป็นไทยมาเผยแพร่

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกระบวนการเรียนรู้

4.1 การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมในประเทศสหรัฐอเมริกา

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องจัดการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรการเรียน

การสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยของชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นอย่างแท้จริง และรวบรวมความคิดเห็นมาเสนอเป็นแนวทางในการจัดทำ “หลักสูตรท้องถิ่น” สำหรับเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลมาใช้ร่างหลักสูตรใหม่ และทดลองใช้หลักสูตรใหม่ แทนหลักสูตรเดิมที่ใช้มาเป็นระยะเวลานานกว่า 20 ปี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และอนาคต

4.2 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นศูนย์กลางจัดการอบรมให้ความรู้แก่ครูอาสาสมัคร พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลที่สนใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยทั้งในเรื่องวิธีการสอน และวิธีปลูกฝังความเป็นไทย โดยประสานความร่วมมือจากรัฐบาลไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาและศิลปวัฒนธรรมจากประเทศไทยมาให้ความรู้

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งเชิญชวนครูภูมิปัญญาไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก มาร่วมเป็นครูอาสาสมัครท้องถิ่นเพื่อสอนและให้ความรู้แก่เยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกให้มากขึ้น เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติของเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกได้ดีมากกว่าครูจากประเทศไทย

3) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งประสานความร่วมมือจากรัฐบาลไทย โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศจัดส่งครูบุคลากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา ภาษา ศิลปวัฒนธรรมไทย มาเผยแพร่ความรู้และศิลปวัฒนธรรมไทยแก่ชาวไทยและชาวอเมริกัน

4.3 การพัฒนาและปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

1) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องคัดเลือก”โรงเรียนต้นแบบ” ที่มีความเข้มแข็งหรือประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน เพื่อไปศึกษาดูงานและนำความรู้มาพัฒนาโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก อาจศึกษาดูงานโรงเรียนในประเทศไทยที่มีคุณภาพก็ได้

2) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิธีสอนของครู กระตุ้นให้ครูจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในแง่ของเนื้อหา วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน

เวลาเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเลือกได้ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทุกประเภท สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถคิดอย่างมีเหตุผล นำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การใช้กิจกรรมโครงงานต่างๆ

3) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องจัดเครือข่ายการเรียนรู้ ลักษณะ “โรงเรียนพี่ โรงเรียนน้อง” แก่วัดไทยอื่นๆในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกที่มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์เช่นกัน เพื่อประสานความร่วมมือกัน ไม่ใช่แข่งขันกัน

4) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเร่งประสานนำระบบการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (e-Learning)มาปรับใช้ และเชิญชวนผู้ปกครองให้สนับสนุนบุตรหลานให้เรียนรู้ผ่านระบบ e-Learning ให้มากยิ่งขึ้น

5) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนนำในการจัดโครงการระยะสั้นให้นักเรียนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีโอกาสมาอยู่กับครอบครัวไทยและเข้าศึกษาในโรงเรียนในประเทศไทย เช่น “โครงการกลับบ้าน สานสายใยรักความเป็นไทย” เพื่อเป็นโครงการที่เชื่อมโยงต่อเนื่องจากโครงการ”วัฒนธรรมคืนถิ่น”ที่วัดไทยบางแห่งจัดให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกากลับมาเยี่ยมประเทศไทย

6) วัดไทยลอสแองเจลิสและวัดธัมมาราม ชิคาโก ต้องเป็นแกนนำขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยและรัฐบาลอเมริกันร่วมผลักดันให้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ที่จัดสอนในโรงเรียนระบบอเมริกันในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก เช่นเดียวกับภาษาของกลุ่มชนอื่นๆ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ

จากแผนยุทธศาสตร์ข้างต้น ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์ ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การจัดแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นระบบระเบียบ จะช่วยทำให้การปฏิบัติตามของวัดไทยในต่างประเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. วัดเป็นศูนย์กลางในการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ ผู้นำของวัดต้องเข้มแข็ง

3. ควรมีโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศอยู่ มีการพัฒนาครู มีครูที่มีความรู้ที่หลากหลายวิชากว่าที่เป็นอยู่ เช่น ประวัติศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาติของเยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

4. การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย เมื่อความเป็นไทยสำคัญ คนไทยในประเทศ และคนไทยทั่วโลกต้องนำแนวทางจากแผนยุทธศาสตร์นี้ไปปรับใช้ เพราะในอดีตคนไทยรักความเป็นไทย แต่ปัจจุบันยุคโลกาภิวัตน์ วัฒนธรรมไทย ความเป็นไทยหายไป ต้องสร้างสำนึกรักแผ่นดินเกิดของพ่อแม่ บรรพบุรุษ

5. ต้องคงรักษาจุดแข็งให้ได้ นำโอกาสมาเป็นประโยชน์กับองค์กร ให้ทั้งเอื้อและเด่น การพัฒนาต้องระเบิดมาจากข้างใน เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน

6. สถาบันการศึกษาในเมืองไทย ทั้งของรัฐและเอกชน ที่ส่งครูไปเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ควรประสานความร่วมมือกัน โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาจเป็นแกนนำร่วมมือกับกระทรวงวัฒนธรรม หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมเตรียมความพร้อมแก่ครูที่จะไปสอนยังประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ เพื่อให้มีเอกภาพในด้านต่างๆ เช่น เนื้อหาวิชาการ (ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ) การคัดเลือกบุคลากร (ลดช่องว่าง ปัญหาครูไม่มีประสิทธิภาพ เน้นความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กไทยในต่างประเทศ และควรมีการประเมินผลการสอนทั้งก่อนไป ระหว่างไป และเมื่อกลับมา

7.หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น ควรช่วยสะท้อนมุมมอง การแก้ปัญหาในครรลองที่ถูกต้องและดีงามในการประชุมประสานความร่วมมือ

8. การตั้งวงเสวนา บรรดาผู้รู้ เครือข่ายครูที่เคยไปสอนในต่างประเทศแล้ว และครูที่ยังไม่ได้ไป เพื่อระดมความคิดเห็นในการปรับปรุงคุณภาพการสอน เพื่อให้สามารถถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมให้เยาวชนไทยในต่างประเทศได้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย

9. ส่งเสริมให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ รู้จักเสียสละ มีความผูกพัน กลับมาช่วยเหลือเมืองไทย ซึ่งเป็นมาตุภูมิ

จากแนวคิดและแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว หากวัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมาราม ชิคาโก รวมทั้งวัดไทยอื่นๆในต่างประเทศ ร่วมมือร่วมใจกันในการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน อีกทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานจากประเทศไทย เช่น รัฐบาลไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งรัฐบาลอเมริกันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ ก็คงทำให้การจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคง

บทที่ 8

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ คือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การศึกษาวิเคราะห์การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
2. การศึกษาบทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
3. การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์
2. การวิจัยเชิงสำรวจ
3. การศึกษาวิจัยภาคสนาม
4. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา
7. การสรุปและประมวลผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาวิจัยใน 3 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

2. บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

3. ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

1. ความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ทั้งในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส และชุมชนไทยในนครชิคาโก มีความหมายเป็นไปในลักษณะใกล้เคียงกัน คือหมายถึงความเป็นไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำหลักที่สำคัญ ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย ซึ่งก็มีความสอดคล้องกับความหมายของความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศไทย ที่หมายถึง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ วัฒนธรรม และจิตสำนึกในความเป็นไทย ของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ต่างกันเพียงแต่ว่า ความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกานั้น เป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนไทยกลุ่มหนึ่งที่อพยพไปอาศัยอยู่ในดินแดนที่แวดล้อมด้วยวัฒนธรรมของชาวอเมริกันที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มคนไทยเหล่านี้เป็นเพียงชนกลุ่มน้อย ไม่ใช่ชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ความเป็นไทยที่สามารถแสดงให้เห็นอย่างโดดเด่นได้ จึงไม่ใช่เรื่องของเขตแดนที่บ่งบอกความเป็นชาติ แต่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมที่แตกต่างในลักษณะการบูรณาการทางวัฒนธรรม

การตระหนักถึงความสำคัญของความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่มีแนวคิดค่อนข้างเป็นไปในแนวทางเดียวกันนั่นก็คือคิดว่า ความเป็นไทย หมายถึง ชาติ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย ศาสนา และพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นสถาบันหลักของชาติ วัฒนธรรม อันได้แก่ ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี อาหารไทยกิริยามารยาท การกราบไหว้ สวัสดี ลักษณะนิสัยกตัญญู เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้ใหญ่ สุภาพ อ่อนหวาน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และจิตสำนึกความเป็นไทย ความรู้สึกว่าเป็นคนไทย รักเมืองไทย และภูมิใจในความเป็นไทย

มิติทางเชื้อชาติ

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า คนไทยไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ยังนับว่าเป็นคนไทย และพร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับประเทศไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอน

นอกจากนี้ยังพบว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกจะพยายามช่วยกันรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้ โดยการพยายามส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รู้จักราก (root) ต้นกำเนิดที่มาแห่งบรรพบุรุษของตน ด้วยเห็นว่าเด็กเหล่านี้มีพ่อแม่เป็นไทย มีสายเลือดไทยก็ย่อมจะต้องเป็นคนไทย

...คนไทยอยู่ที่ไหนก็เป็นคนไทย เด็กไทยในอเมริกาอย่างไรเสียเขาก็เป็นลูกหลานไทย...

(อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

...ความเป็นไทยไม่ว่าอยู่ที่ไหน ก็เป็นไทยอยู่แล้ว เพราะมีสายเลือดไทย...

(แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

ในการพิจารณาความเป็นไทย นอกจากจะพิจารณาในเรื่องของเชื้อชาติแล้ว จึงอาจพิจารณาในเรื่องของสัญชาติควบคู่ไปด้วย สำหรับชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาในระยะแรกเป็นคนไทยที่อพยพมาจากผืนแผ่นดินไทย เพื่อมาศึกษาเล่าเรียน และบางส่วนก็มาทำงาน จนที่สุดก็มีบางพวกที่ตั้งหลักปักฐานอยู่อย่างถาวร ดังนั้นคนไทยเหล่านี้จึงเป็นคนไทยที่มีกำเนิดเป็นคนไทยโดยสายเลือด หรือมีเชื้อชาติไทยและสัญชาติไทยนั่นเอง ขณะเดียวกันบุตรหลานของชาวไทยเหล่านี้ก็จะมีความเป็นไทยในเชื้อชาติโดยกำเนิดตามพ่อแม่ และขณะเดียวกันก็จะได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมาย

มิติทางวัฒนธรรม

การที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกายึดถือแนวทางการปฏิบัติตนตามแบบแผน วิถี

ปฏิบัติ มีภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทยที่สืบทอดกันมาจากรุ่นปู่ย่าตายาย พ่อแม่ จนถึงรุ่นลูกที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็จะเป็นที่ยอมรับได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นคนไทยและมีความเป็นไทย

ความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถพิจารณาได้ในมิติทางเชื้อชาติ แต่การตัดสินว่าเป็นคนไทย และมีความเป็นไทยโดยพิจารณาเพียงเชื้อชาติอย่างเดียวอาจไม่สามารถรับรองได้ว่าคนคนนั้นมีความเป็นไทยมากน้อยเพียงใด จึงจำเป็นต้องพิจารณาสิ่งอื่นมาช่วยสนับสนุนด้วย โดยเฉพาะการพิจารณาในมิติทางวัฒนธรรมที่จะช่วยแสดงให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวเป็นคนไทยและมีความเป็นไทยหรือไม่

ความเป็นไทยในมิติทางวัฒนธรรม ที่ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่เห็นว่า สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทยอย่างชัดเจน ได้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ความเชื่อ ภาษา ศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี การละเล่นไทย อาหารไทย ดังนี้

> …คนไทยมีประเพณี มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์งดงาม และได้รับคำยกย่องจากคนชาติอื่นว่า มีนิสัยอ่อนโยน อ่อนน้อม มีมารยาท เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีน้ำใจ…
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

> …ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะยังคงรักษาความเป็นไทย เอกลักษณ์ของไทยก็คือ ภาษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมไทย กิริยามารยาทแบบไทย…
>
> (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

ลักษณะนิสัยของคนไทยก็เป็นสิ่งที่ช่วยบ่งบอกถึงความเป็นไทยของชาวไทยได้อย่างดี โดยเฉพาะ นิสัยสุภาพ อ่อนโยน โอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นลักษณะนิสัยของคนไทยที่เด่นชัดและแตกต่างจากชนชาติอื่น

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกต่างตระหนักรู้ถึงความเป็นไทยในมิติทางวัฒนธรรม มีการยึดถือปฏิบัติ รักษาและสืบทอดให้คงอยู่เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของคนไทยและชาวต่างประเทศ

สำหรับชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกต่างตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทย ทั้งในด้านจริยศาสตร์ที่เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ ในเรื่องการใช้คำพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และบุคคล ซึ่งแตกต่างจากภาษาอังกฤษที่ใช้คำพูดภาษาอย่างเดียวกันหมดไม่แยกแยะว่าเด็กหรือ ผู้ใหญ่ อีกทั้งความงดงามทางถ้อยคำภาษาที่แสดงถึงความเป็นสุนทรียภาพ ภาษาไทยมีเอกลักษณ์ที่ทำให้คนไทยแตกต่างจากคนชาติอื่น แม้คนไทยจะมีหน้าตาคล้ายคนเอเชียชาติอื่น แต่เมื่อใช้ภาษาพูดที่เป็นภาษาไทย ก็จะช่วยบ่งบอกให้รู้ว่า เป็นคนไทย

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกมีความเห็นว่าภาษาไทยมีคุณค่า เป็นเครื่องบ่งบอกความเป็นกลุ่ม พวกเดียวกัน ที่เรียกว่า “พูดภาษาเดียวกัน” จะทำให้สื่อสารกันได้เข้าใจมากกว่าใช้ภาษาอังกฤษ

พ่อแม่ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกจะพูดภาษาไทยกับลูก ต้องการให้ลูกพูดภาษาไทยได้ เพราะคิดว่าเป็นคนไทยต้องพูดภาษาไทยให้ได้ แม้จะเป็นพลเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา และเห็นว่าลูกสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากโรงเรียนและสังคมภายนอกได้

นอกจากนี้ยังพบว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยกับลูก และคนในครอบครัว และตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทยและเห็นว่าคนไทยสามารถธำรงรักษาภาษาไทยให้คงอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกามากกว่าชนชาติอื่น

อีกประการหนึ่งที่ทำให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าของภาษาไทย ก็คือ เมื่อถึงคราวที่พ่อแม่พาลูกกลับไปเยี่ยมญาติที่เมืองไทย ถ้าลูกพูดภาษาไทยได้ก็จะรู้สึกสนุก มีความผูกพันกับญาติพี่น้อง แต่ถ้าพูดภาษาไทยไม่ได้เขาจะอึดอัด ไม่มีความรู้สึกผูกพัน หรือเป็นเจ้าเข้าเจ้าของเมืองไทยญาติพี่น้องในประเทศไทย

ปัจจุบันพบว่าเด็กไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาไทยมากขึ้น เพราะนอกจากจะได้เรียนรู้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาดั้งเดิมของพ่อแม่ บรรพบุรุษของตนแล้ว ยังได้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยเฉพาะในการทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายภาษา จำเป็นต้องพูดได้มากกว่า 1 ภาษา

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก แม้จะไปอยู่ต่างบ้านต่างเมือง ในสังคมที่มีธรรมเนียมปฏิบัติ มารยาทสังคมที่แตกต่างแบบอเมริกัน แต่คนไทยส่วนมากก็ยังมีความตระหนักในการที่จะปลูกฝังให้ลูกหลานไทยรู้จักกิริยามารยาทและลักษณะนิสัยที่ดีของคนไทย ด้วยเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ทั้งในทางจริยศาสตร์ แบบแผนการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยน งดงามในทางสุนทรียภาพแบบไทย

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกเลือกที่จะสืบทอดประเพณีไทยบางอย่างไว้ โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ครอบครัว และเทศกาลต่างๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา ทำบุญวันเกิด วันแต่งงาน งานศพ วันสงกรานต์ ลอยกระทง เป็นต้น

ประเพณีทำบุญตักบาตร: สืบสานความเป็นไทยในนครลอสแองเจลิส

จากการสังเกตวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส พบว่า แทบทุกวันจะมีชาวไทยมาทำบุญถวายภัตตาหารเช้าและภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์ที่วัด โดยเฉพาะในวันอาทิตย์จะมีชาวไทยจำนวนมากมาทำบุญตักบาตร ซึ่งพระภิกษุจะเดินบิณฑบาต รอบพระอุโบสถวัดไทยลอสแองเจลิส ชาวไทยจำนวนมากก็จะยืนรออยู่รายรอบพระอุโบสถทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่จะมาทั้งครอบครัว พ่อแม่ และลูกจึงทำให้มีผู้คนหนาแน่นเป็นที่น่าชื่นชมในความศรัทธาของชาวไทยที่มีต่อพระพุทธศาสนา และที่น่าประทับใจก็คือ ภาพของเด็กตัวเล็กๆช่วยพ่อแม่หยิบของใส่บาตรด้วยความละเมียดละไมนุ่มนวล ที่อาจไม่พบเจอในเด็กอเมริกัน รวมทั้งในระหว่างที่พระภิกษุออกบิณฑบาต วงดนตรีไทยที่บรรเลงโดยเยาวชนไทยของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสก็จะบรรเลงเพลงไทยอันไพเราะขับกล่อม และการรำไทยอันงดงามให้บรรดาชาวไทยที่มาทำบุญตักบาตรได้ชม สร้างบรรยากาศความเป็นไทยและแสดงให้เห็นถึงความสามารถทางด้านดนตรีและนาฏศิลป์ไทยของเยาวชนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิสได้อย่างดี

การทำบุญตักบาตรเป็นการปลูกฝังให้เด็กรู้จักการให้ การเสียสละ กล่อมเกลาจิตใจของเด็กให้รู้จักการเอื้ออาทร แบ่งปัน มีน้ำใจ ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่ดีของคนไทย ขณะเดียวกันก็เป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไปด้วย และถือเป็นการปฏิบัติตามประเพณีไทยที่ดีงามด้วย หลังจากตักบาตรในตอนเช้า ชาวไทยที่มาทำบุญตักบาตรก็จะขึ้นไปร่วมพิธีสงฆ์ถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุบนพระอุโบสถวัดไทยลอสแองเจลิส ร่วมฟังเทศน์ฟังธรรม บางคนก็ถวายสังฆทานแก่

พระภิกษุสงฆ์ด้วย การทำบุญที่วัดของคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นลักษณะเดียวกับการทำบุญของคนไทยในประเทศไทย แต่ที่น่าสนใจ คือ ทุกวันอาทิตย์จะมีคนไทยมาทำบุญที่วัดเป็นจำนวนมาก จนบางครั้งดูเหมือนว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิสบางคนมาทำบุญที่วัดบ่อยครั้งมากกว่าเราซึ่งอยู่ในเมืองไทยเสียอีก

สิ่งที่น่าสังเกตอีกอย่างหนึ่งก็คือ หลังจากทำบุญเสร็จเรียบร้อย เด็กๆก็จะไปรับประทานอาหารไทยร่วมกับพ่อแม่ที่ตลาดนัดวันเสาร์อาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส ที่มีอาหารไทยทั้งคาวหวาน เช่น ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว ผัดไทย ส้มตำ และขนมไทยต่างๆ เช่น ขนมหวานพวกทองหยอด ฝอยทอง ข้าวเหนียวมะม่วง กล้วยทอด เป็นต้น รวมทั้งจับจ่ายใช้สอยสินค้าไทยต่างๆที่วางจำหน่ายอยู่จำนวนมาก

ส่วนเด็กๆเมื่อถึงเวลาเรียนก็แยกย้ายไปเข้าแถวเคารพธงชาติ ซึ่งที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดไทยลอสแองเจลิส จัดให้เด็กๆร้องเพลงและเคารพธงชาติทั้งไทยและอเมริกัน นับเป็นการบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาได้อย่างดี จากนั้นเด็กๆจะขึ้นไปสวดมนต์และนั่งสมาธิบนพระอุโบสถ โดยมีพระภิกษุมาบรรยายธรรมและเทศนาสั่งสอนเด็กๆ ตามด้วยการฟังคำอบรมสั่งสอนจากครูก่อนแยกย้ายเข้าชั้นเรียนเพื่อเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยต่อไป

การศึกษาในวัด: การสืบทอดความเป็นไทยที่ยั่งยืน

สำหรับการสืบทอดความเป็นไทยที่ยั่งยืนนั้น กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมีศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดคือ วัดไทย เป็นสถานที่บ่มเพาะ ปลูกฝัง และขับเคลื่อนการศึกษา

กิจกรรม / สถานที่	กระบวนการเรียนรู้
การทำบุญตักบาตรในวันอาทิตย์ ณ วัดไทยลอสแองเจลิส	การปฏิบัติตนในการทำบุญตักบาตร การเรียนรู้พิธีกรรมทางพุทธศาสนา เกี่ยวกับการทำบุญตักบาตร และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามประเพณีอย่างสุภาพนุ่มนวล การนั่งสมาธิ การฟังพระธรรมเทศนาจากพระภิกษุ รวมทั้งการ

จากข้อมูลข้างต้น จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยได้อย่างครบวงจร โดยเด็กไทยจะสามารถซึมซับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะไทยแขนงต่างๆ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทยได้โดยตรงจากวัดไทยลอสแองเจลิส

ประเพณีสงกรานต์: สืบสานความเป็นไทยในนครชิคาโก

สำหรับประเพณีไทยที่จัดขึ้น ณ วัดธัมมาราม ชิคาโก ที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปสังเกตและเข้าร่วมพิธีกรรมด้วย ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ มีข้อที่น่าสังเกตคือ ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโกที่จัดขึ้นนั้นอาจจะไม่ตรงกับวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี แต่ชาวไทยในนครชิคาโกจะเลือกจัดงานสงกรานต์ในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ที่ใกล้กับวันที่ 13 เมษายน เพื่อความสะดวกของชาวไทยที่จะมาร่วมงาน เนื่องจากวันสงกรานต์ที่ 13 เมษายน ไม่ใช่วันหยุดราชการเหมือนในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2548 ระหว่างที่ผู้วิจัยไปร่วมงานสงกรานต์ในนครชิคาโก พบว่าวัดธัมมาราม ชิคาโก มีการจัดงานวันสงกรานต์ในวันที่ 9 เมษายน

จากการสังเกตพบว่า ในวันที่ 8 เมษายน ก่อนวันงานสงกรานต์ในวันที่ 9 เมษายน ชาวไทยในนครชิคาโก จะพร้อมใจกันมาช่วยเตรียมงานวันสงกรานต์ ณ วัดธัมมาราม ชิคาโก ทั้งในส่วนของการจัดสถานที่ ประดับประดาตกแต่งบริเวณวัดอย่างสวยงาม การจัดเตรียมดอกไม้บูชาพระ การเตรียมสถานที่สำหรับการสรงน้ำพระ และการแสดงรื่นเริงบนเวที ที่มีทั้งการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย รวมทั้งการประกวดนางสงกรานต์ที่ไม่แตกต่างจากเมืองไทย รวมทั้งการจัดเตรียมอาหารคาวหวานสำหรับถวายพระในเช้าวันสงกรานต์

ในช่วงบ่ายถึงเย็นของวันที่ 8 เมษายน หลังจากเตรียมสถานที่และสิ่งของต่างๆเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการสรงน้ำพระพุทธรูป ผู้วิจัยได้พบผู้เฒ่าผู้แก่หลายท่าน รวมทั้งคนหนุ่มสาวมาร่วมสรงน้ำพระด้วย ซึ่งนอกจากจะมีคนไทยมาร่วมงานแล้วก็ยังมีคนลาวที่อยู่ในประเทศอเมริกามาร่วมสรงน้ำพระด้วย ผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับคนเหล่านั้น ซึ่งได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่ามาร่วมงานสงกรานต์ทุกปี เพราะคนลาวก็มีประเพณีสงกรานต์เหมือนคนไทย แต่ที่นครชิคาโกไม่มีวัดลาวจึงต้องมาที่วัดไทย

สำหรับในช่วงค่ำจะมีการประกวดนางสงกรานต์ ซึ่งจะมีชาวไทยจำนวนมากมาร่วมงาน ก็จะมีการแสดงดนตรี ร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน มีทั้งการแสดงของผู้ใหญ่และเด็กๆสลับกันไป ซึ่งส่วนใหญ่ก็ถือเป็นโอกาสดีที่ชาวไทยได้มาพบปะสังสรรค์กัน และได้รื่นเริงสนุกสนานแบบไทย

ในตอนเช้าของวันที่ 9 เมษายน ซึ่งถือเป็นวันสงกรานต์ ชาวไทยในนครชิคาโกจำนวนมากจะพร้อมเพรียงกันมาทำบุญตักบาตรในตอนเช้า บรรยากาศจะเต็มไปด้วยความอบอุ่นหนาแน่นไปด้วยชาวไทยที่มารอตักบาตรพระภิกษุสงฆ์ที่จะมีทั้งผู้ใหญ่ และเด็ก เรียกว่ามากันพร้อมพรั่งทั้งครอบครัว พ่อแม่ ลูก เป็นภาพที่น่าประทับใจที่เด็กๆช่วยพ่อแม่หยิบของใส่บาตรอย่างนุ่มนวล และระหว่างที่พระภิกษุเดินบิณฑบาต เด็กนักเรียนของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก จะบรรเลงดนตรีไทย และนาฏศิลป์ไทยประกอบไปด้วยเป็นที่ชื่นชมในความไพเราะและความงดงามของทั้งชาวไทยและชาวอเมริกันที่มาร่วมงาน

หลังจากทำบุญตักบาตรตอนเช้าเสร็จเรียบร้อย ก็จะเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ทุกคนจะเข้าไปร่วมพิธีในพระอุโบสถ พระภิกษุจะสวดมนตร์ เทศนา สั่งสอนแก่บรรดาพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมงาน รวมทั้งชาวอเมริกันที่ติดตามมาพร้อมกับเพื่อนคนไทยด้วย เรื่องที่พระเทศน์ก็จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์ตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ซึ่งถ้าสังเกตก็จะเห็นว่าพิธีกรรมต่างๆจะใกล้เคียงกับพิธีสงกรานต์ในเมืองไทย

ในช่วงบ่ายก็จะมีการสรงน้ำพระพุทธรูป สรงน้ำพระภิกษุสงฆ์ และรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ ผู้อาวุโสที่เป็นที่เคารพนับถือของคนในชุมชน หลังจากช่วงพิธีการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะเห็นพวกเด็กๆที่นึกสนุกพากันสาดน้ำเล่นกันบ้างบริเวณสนามหน้าวัด แต่ไม่มีการใช้ความรุนแรงหรืออนาจารเหมือนอย่างในเมืองไทยปัจจุบันนี้ แต่ที่น่าสนใจคือ เป็นการเล่นสงกรานต์ที่ไม่มีใครอยากเปียกมากเพราะในประเทศอเมริกาช่วงเดือนเมษายนไม่ใช่ฤดูร้อนเหมือนในเมืองไทย แต่เป็นสงกรานต์ช่วงปลายฤดูหนาวต้นฤดูใบไม้ผลิ จึงได้บรรยากาศเล่นสาดน้ำปนอาการหนาวสั่น ก็สนุกสนานไปอีกแบบ

การศึกษาในวัด: การสืบทอดความเป็นไทยที่ยั่งยืน

จากการสังเกตประเพณีสงกรานต์ของวัดธัมมาราม ชิคาโก พบว่า สำหรับการสืบทอดความเป็นไทยที่ยั่งยืนนั้น กระบวนการเรียนรู้และการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมีศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดคือ วัดไทย ที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กิจกรรม / สถานที่	กระบวนการเรียนรู้
ประเพณีสงกรานต์ ณ วัดธัมมาราม ชิคาโก	การร่วมพิธีกรรมทางศาสนา และการประพฤติปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียม ประเพณี ด้วยศรัทธา

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า วัดธัมมาราม ชิคาโกเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยได้อย่างครบวงจร โดยเด็กไทยจะสามารถซึมซับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษา ศิลปะไทยแขนงต่างๆ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทยได้โดยตรงจากวัด

นอกจากชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกจะตระหนักถึงคุณค่าของประเพณีไทยในส่วนที่มีคุณค่าทางจริยศาสตร์ เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และในสุนทรียภาพ ความงดงามของประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ชาวอเมริกันเองก็สนใจให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยด้วย โดยเฉพาะคนอเมริกันที่แต่งงานกับคนไทย หรือมีเพื่อนเป็นคนไทยก็จะติดตามคู่ครองหรือเพื่อนที่เป็นคนไทยมาร่วมกิจกรรมประเพณีของคนไทยด้วย

ความเป็นไทย จึงมีคุณค่าทั้งในทางจริยศาสตร์ เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและซาบซึ้งในความงดงามของศิลปวัฒนธรรมที่บ่งบอกความเป็นไทยในทางสุนทรียภาพ ที่ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกให้ความสำคัญที่จะช่วยกันสืบทอดสู่ลูกหลานไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

จิตสำนึกในความเป็นไทย

ในการศึกษาพบว่า ชาวไทยแม้ไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาต่างถิ่นต่างแดน ก็ยังรู้สึกสำนึกว่าตัวเองมีเชื้อชาติ เทือกเถาเหล่ากอบรรพบุรุษเป็นไทย อันแสดงให้เห็นถึงจิตสำนึกในความเป็นไทย ที่ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและต้องการปลูกฝังให้ลูกหลานมีจิตสำนึกในความเป็นไทยเช่นกัน จิตสำนึกในความเป็นไทยจึงนับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทยที่มีอยู่ในตัวของคนไทย รวมทั้งคนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย

> ...พ่อแม่ต้องปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทยให้แก่ลูก สอนลูกให้รู้จัก Root ของตนเอง ว่ามีพ่อแม่ บรรพบุรุษเป็นไทย ภูมิใจในความเป็นไทย...

(บุญเลิศ บุญศุขะ, สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

...พ่อแม่ต้องสอน ต้องปลูกฝังให้ลูกสำนึกถึงความเป็นไทย และรู้ว่ามีต้นกำเนิดเป็นไทย...

(มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์,3 เมษายน 2548)

นอกจากชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก จะมีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นคนไทยมีความเป็นไทยแล้วยังปลูกฝังให้ลูกเกิดจิตสำนึกว่าเป็นคนไทย มีเชื้อชาติ กำเนิด ที่มา ราก (Root) เป็นคนไทย และส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกไปเรียนที่โรงเรียนวัดไทย เพื่อให้ได้รับการปลูกฝังว่าเป็นคนไทยมีสายเลือดไทย

จิตสำนึกในความเป็นไทยจึงนับเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นไทยที่มีอยู่ในตัวของคนไทย รวมทั้งคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย นอกจากชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกจะมีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นคนไทยมีความเป็นไทยแล้วยังปลูกฝังให้ลูกเกิดจิตสำนึกว่าเป็นคนไทย มีเชื้อชาติ ต้นกำเนิด ที่มา ราก (Root) เป็นคนไทย และส่งเสริมสนับสนุนให้ลูกไปเรียนที่โรงเรียนวัดไทย เพื่อให้ได้รับการปลูกฝังว่าเป็นคนไทยมีสายเลือดไทย

2. บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กระบวนการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก เป็นลักษณะการสืบทอดแบบ 3 ประสาน คือ บ้าน วัด โรงเรียน โดยมีบ้านเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ วัดไทยเป็นจุดศูนย์กลาง เป็นลักษณะการจัดการศึกษาโดยมีโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญ

ผู้ถ่ายทอด

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ทั้งในส่วนของชาวไทยในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก ประกอบด้วยบุคคลที่เป็นแกนหลักที่สำคัญ ได้แก่ พ่อแม่ พระภิกษุสงฆ์ และครู

1) **พ่อแม่**

พ่อแม่ เป็นครูคนแรก ผู้ถ่ายทอดความเป็นไทยมาสู่ลูก และนับเป็นบุคคลแรกที่เป็นจุดเริ่มของการสั่งสอน อบรม และปลูกฝังให้เด็กได้เรียนรู้ และสำนึกในความเป็นไทย

พ่อแม่ นับเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโกคงอยู่ต่อไป เพราะพ่อแม่เป็นจุดเริ่มในการให้ความรู้แก่เด็ก หากพ่อแม่ไม่ช่วยสอน ไม่สนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ความเป็นไทย สิ่งเหล่านี้ก็คงจะสูญสิ้นไป

พ่อแม่ ครอบครัวให้ความสำคัญ เป็นต้นแบบ เป็นครูคนแรกผู้สอน และปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูกหลาน โดยการสอนให้ลูกพูดภาษาไทย สอนการกราบ ไหว้ มารยาทไทยต่างๆ พ่อแม่พูดภาษาไทยกับลูกที่บ้าน เป็นการเริ่มต้นปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูก

อาจกล่าวได้ว่า พ่อแม่ เป็นบุคคลสำคัญบุคคลแรก ผู้ถ่ายทอดความเป็นไทยแก่ลูก และนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ความเป็นไทย ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกที่สำคัญที่สุด ถ้าพ่อแม่ไม่ตระหนักถึงความสำคัญหรือไม่เห็นคุณค่า การสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาคงเป็นไปได้ยาก

2) **พระภิกษุสงฆ์**

พระภิกษุสงฆ์ เป็นครู ผู้ถ่ายทอดความรู้ทางศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และวิชาการ ในสมัยโบราณการเรียนการสอนในรูปแบบของการศึกษาเล่าเรียนเริ่มขึ้นในวัด ครูก็คือพระสงฆ์

การริเริ่มแนวคิดการสืบทอดความเป็นไทยในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก มีผู้นำในการถ่ายทอดเป็นพระภิกษุเช่นเดียวกัน คือ พระธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี่ย) วัดไทยลอสแองเจลิส และ

พระพรหมวชิรญาณ วัดธัมมาราม ชิคาโก รวมทั้งพระภิกษุสงฆ์ที่ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ที่วัดทั้งสองแห่งช่วยประสานความร่วมมือ

แม้หลวงเตี่ย จะมิได้มีปริญญาทางการศึกษา แต่ท่านก็ได้แสดงให้เห็นความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กไทย ดังที่ รุ่งฤดี ธนสุกาญจน์ (2539: 12) อดีตครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิส ได้กล่าวไว้ว่า

> ...หลวงเตี่ยท่านมีวิสัยทัศน์ รู้หลักการเรียนการสอนแผนใหม่ ควรจะเป็นอย่างไร ดำเนินไปเช่นไร ลักษณะของเด็ก ความคิดความอ่าน และการเจริญเติบโตของเด็กควรจะเป็นเช่นไร ท่านพยายามอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ท่านได้จัดส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยจัดหลักสูตร การวางแผนการเรียนการสอน พร้อมทั้งหาบุคคลากรมาให้คำแนะนำแก่ครูอาสาสมัคร เพื่อเป็นการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น...

ส่วนในนครชิคาโกก็พบว่า พระพรหมวชิรญาณ เป็นพระภิกษุผู้นำสำคัญที่ทำให้มีการถ่ายทอดความเป็นไทย ท่านเจ้าคุณพรหมวชิญาณ เจ้าอาวาสวัดธัมมาราม ชิคาโก ได้ติดต่อให้มีการอบรมครูภาษาไทยที่ชิคาโก มีครูจากโรงเรียนวัดไทยที่รัฐอื่นๆมาร่วมอบรมด้วย เพราะฉะนั้นโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงได้รับหลักสูตรของคณะครุศาสตร์ไป รวมทั้งวิธีสอนด้วย (ศาสตราจารย์กิตติคุณ สุมน อมรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

นอกจากนี้พบว่าพระภิกษุในวัดทั้งสองแห่ง ก็มีส่วนร่วมเป็นครูผู้ถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานความรู้ที่สำคัญในการสืบทอดความเป็นไทยของเยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

อาจกล่าวได้ว่า พระภิกษุสงฆ์นับเป็นครูผู้สอนต่อและถ่ายทอดความเป็นไทยให้แก่เยาวชนไทยในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงโดยการสอนพระพุทธศาสนา และทางอ้อมโดยการประสานความร่วมมือกับครูอาสาสมัคร รวมทั้งความร่วมมือกับคนในชุมชนจัดงานทางวัฒนธรรมประเพณีให้เด็กได้เรียนรู้

3) **ครู**

ครู นับเป็นบุคคลสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งที่จะช่วยถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความเป็นไทยให้กับเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก ไม่ว่าจะเป็นครูอาสาสมัครในท้องถิ่น หรือครูอาสาสมัครจากประเทศไทย ต่างมีส่วนช่วยให้การสืบทอดความเป็นไทยแก่เด็กรุ่นต่อๆไปให้คงอยู่ นอกจากนี้ ครูอาสาสมัครยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยปลูกฝังให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย ที่จำเป็นจะต้องเรียนรู้ และสืบทอดไว้ให้คงอยู่

อาจกล่าวได้ว่า นอกเหนือจากพ่อแม่แล้ว ครูอาสาสมัครที่มาช่วยสอนที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธัมมารามชิคาโก ทั้งที่เป็นครูอาสาสมัครในท้องถิ่นและครูอาสาสมัครจากประเทศไทย นับว่าเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการถ่ายทอดและช่วยให้การสืบทอดความเป็นไทยดำรงอยู่

ผู้เรียน

จากการศึกษาพบว่า การสืบทอดความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มผู้เรียนที่สำคัญก็คือ เยาวชนไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา และอาจมีบางส่วนที่เป็นชาวต่างประเทศที่สนใจ

การที่เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก จะสืบทอดความเป็นไทยยังคนในในรุ่นต่อไปได้ ตัวของเยาวชนไทยในรุ่นนี้เอง ต้องยอมรับและเห็นคุณค่าของความเป็นไทย ถ้าเด็กรู้สึกภูมิใจในความเป็นไทย เขาก็จะช่วยกันรักษาความเป็นไทยไว้ได้ และสามารถที่จะช่วยสืบทอดความเป็นไทยต่อไป ดังที่เด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาบางคนมีความคิดที่เห็นคุณค่าของความเป็นไทย และบอกว่าจะช่วยสืบสานความเป็นไทยต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนโดยเฉพาะเยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญมากที่จะทำให้กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยประสบความสำเร็จ เพราะถ้าเยาวชนไทยไม่สนใจที่จะเรียนรู้ ไม่มีผู้รับการสืบทอด ความเป็นไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาก็อาจจะสูญสิ้นไปในไม่ช้า

3. ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาทุกแห่งในฐานะศูนย์กลางของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จักต้องดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย โดยประยุกต์ใช้แผนยุทธศาสตร์เช่นเดียวกับวัดไทยลอสแองเจลิส และวัดธัมมารามในประเด็นหลักดังนี้

ยุทธศาสตร์การปลูกฝังคุณค่าและจิตสำนึกในความเป็นไทย

1. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเป็นศูนย์กลางรณรงค์ให้พ่อแม่ และชาวไทยในชุมชนร่วมกันส่งเสริมและปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เยาวชนไทยให้มากยิ่งขึ้น

2. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องผลักดันให้มีการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ให้มีแหล่งเรียนรู้อยู่ในท้องถิ่นใกล้ตัว และให้คนในชุมชนเข้ามาศึกษาได้ง่าย นอกจากมีบ้านวัด และโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญแล้ว อาจมีการตั้งศูนย์วัฒนธรรมหอศิลป์ หมู่บ้านไทยจำลอง ที่แสดงวิถีชีวิตของกลุ่มคนไทย เพื่อให้ชาวไทยและชาวอเมริกันที่สนใจได้ศึกษา

3. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องจัดโครงการ “ยุวทูตความเป็นไทย” เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนไทยภูมิใจในความเป็นไทย และเห็นคุณค่าในความเป็นไทย เพราะชาวไทยในต่างประเทศถือเป็นตัวแทนของคนไทย เป็นทูตทางวัฒนธรรมที่จะช่วยเผยแพร่ความเป็นไทย
ที่ดีที่สุดอยู่แล้ว

ยุทธศาสตร์การบูรณาการทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม

1. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย โดยการเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ วัดไทยในสหรัฐอเมริกาแต่ละชุมชนควรเป็นเจ้าภาพ หรือแกนนำในการจัดงานแสดงวัฒนธรรมนานาชาติ (International Culture) เพื่อแสดงถึงความสมานฉันท์ในสังคมพหุวัฒนธรรมที่จัดขึ้นในวัดไทยลอสแองเจลิส โดยยึดหลักการเข้าใจในวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม ยึดหลัก “รู้เขา รู้เรา สมานฉันท์ เป็นมิตร แตกต่าง แต่ไม่แตกแยก”

2. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเร่งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนในสหรัฐอเมริกา นอกจากจะทำให้รู้จักวัฒนธรรมที่หลากหลายแล้ว ยังกระตุ้นให้

เกิดความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่ม และเกิดกระแสการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติตน

3. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเร่งสนับสนุนให้เยาวชนไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริการวมกลุ่มทำกิจกรรมเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนระบบอเมริกันในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกาที่เปิดโอกาสให้เด็กสามารถรวมกลุ่มวัฒนธรรมในโรงเรียนได้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ชาวอเมริกันได้เห็นวัฒนธรรมที่สะท้อนความเป็นไทย

ยุทธศาสตร์การประสานและพัฒนาความร่วมมือของทุกภาคส่วน: บ้าน วัด โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเร่งสนับสนุน ครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทางเลือกด้านภาษาและวัฒนธรรมไทยที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น อาจจัดในรูปการศึกษาตามอัธยาศัยก็ได้

2. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเร่งผลักดันให้มีองค์กรหลักระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทำหน้าที่ประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ทั้งในด้านข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ วิชาการ โดยการแนะนำและให้คำปรึกษา

3. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ช่วยเผยแพร่ข่าวสาร และเรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นไทยแก่คนในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย และเลือกเสนอเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง เป็นจริง และเป็นประโยชน์ให้มากขึ้น และต้องผลักดันให้มีการจัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้ รวมทั้งวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องขอความร่วมมือจากผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์และสัมปทานนำรายการโทรทัศน์จากเมืองไทยมาแพร่ภาพ ให้กวดขันในการเลือกรายการที่ดี มีประโยชน์ และส่งเสริมความเป็นไทยมาเผยแพร่

ยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาครู และกระบวนการเรียนรู้

1. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเป็นศูนย์กลางจัดการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละแห่ง เพื่อให้เหมะสมกับสภาพท้องถิ่นอย่าง

แท้จริง และรวบรวมความคิดเห็นมาเสนอเป็นแนวทางในการจัดทำ “หลักสูตรท้องถิ่น” สำหรับเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา

2. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องจัดการอบรม ให้ความรู้แก่ครูอาสาสมัคร พ่อแม่ผู้ปกครอง และบุคคลที่สนใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ทั้งในเรื่องวิธีการสอนและวิธีปลูกฝังความเป็นไทย โดยเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทางภาษาและวัฒนธรรมจากประเทศไทยมาให้ความรู้

3. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเร่งเชิญชวนครูภูมิปัญญาไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชนไทยแต่ละท้องถิ่น มาร่วมเป็นครูอาสาสมัครท้องถิ่นเพื่อสอนและให้ความรู้แก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกาให้มากขึ้น เพราะบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติของเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกาได้ดีมากกว่าครูจากประเทศไทย

4. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องเป็นแกนนำในการจัดโครงการระยะสั้นให้นักเรียนไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส และชุมชนไทยนครชิคาโก ได้มีโอกาสมาอยู่กับครอบครัวไทยและเข้าศึกษาในโรงเรียนในประเทศไทย เช่น โครงการ “กลับบ้าน สานสายใยรักความเป็นไทย” เพื่อเป็นโครงการที่เชื่อมโยงต่อเนื่องจากโครงการ”วัฒนธรรมคืนถิ่น”ที่วัดไทยบางแห่งจัดให้เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกากลับมาเยี่ยมประเทศไทย

5. วัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต้องขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยและรัฐบาลอเมริกันร่วมผลักดันให้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 ที่จัดสอนในโรงเรียนระบบอเมริกัน เช่นเดียวกับภาษาของกลุ่มชนอื่นๆ เช่น จีน เกาหลี ญี่ปุ่น

การอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงแรกส่วนใหญ่จะเป็นพวกนักเรียนไทย แพทย์ พยาบาล ครอบครัวคนไทยที่ติดตามทหารอเมริกันจากสงครามเวียดนาม เจ้าของร้านอาหารไทยขนาดเล็ก ยังไม่มีธุรกิจขนาดใหญ่ ต่อมาก็เริ่มมีคนไทยเข้ามาประกอบอาชีพมากขึ้น ร้านอาหารไทยมีมากขึ้นนับร้อย รวมทั้งคนไทยที่เข้ามาทำงานตามบริษัท ประกอบธุรกิจส่วนตัว เช่น ธุรกิจนำเข้า ส่งออกสินค้าต่างๆมากมาย กระจายอยู่ทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก รวมทั้งเมืองใหญ่อื่นๆที่มีคนไทยอาศัยอยู่ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าชุมชนไทยในระยะแรก ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. กลุ่มผู้มาศึกษาเล่าเรียน เช่น นักเรียนไทย นักเรียนทุน เป็นต้น

2. กลุ่มผู้มาประกอบอาชีพต่างๆ เช่น แพทย์ พยาบาล วิศวกร เจ้าของร้านอาหารไทย ลูกจ้าง นักธุรกิจ เป็นต้น

3. กลุ่มครอบครัวไทยที่ติดตามทหารอเมริกัน เช่น ภรรยา ลูก ครอบครัวภรรยา เป็นต้น

เมื่อคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มลงหลักปักฐานมีงานการที่มั่นคงขึ้น มีฐานะ มีทรัพย์สินเงินทองเพิ่มมากขึ้น ไม่ต้องกังวลกับการหารายได้เพียงอย่างเดียว ความรู้สึกคิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน คิดถึงเมืองไทย จึงทำให้คนไทยเริ่มมีการพบปะกันและรวมตัวกัน ตามบ้านเพื่อนฝูงกลายเป็นสมาคม และเป็นชุมชนไทยในที่สุด โดยมีวัดไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางที่สำคัญ

ชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะไม่ใช่ชุมชนที่มีขนาดใหญ่เทียบเท่าชนชาติอื่น เช่น พวกเม็กซิ โก จีน ญี่ปุ่น เกาหลี แต่ชุมชนไทยก็นับว่า เป็นชุมชนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จนเป็นที่รู้จักของชาวอเมริกัน และชนชาติอื่นในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างกว้างขวาง

สำหรับชาวไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา ก็มีแนวคิดที่จะรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา จึงปรากฏว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะพยายามรักษาความเป็นไทยไว้ไม่ให้วัฒนธรรมไทยหลอมละลายไปกับวัฒนธรรมอเมริกัน แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับในความเป็นพหุวัฒนธรรม ที่ไม่เพียงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยไว้เท่านั้น แต่จะยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนชาติอื่นๆที่อยู่ร่วมกันในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย

เด็กไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีลักษณะเป็นเด็ก 2 วัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า ทวิลักษณ์ทางชาติพันธุ์ คือสามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา รับวัฒนธรรมอเมริกันซึ่งเป็นวัฒนธรรมแรกมาใช้ ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะปฏิบัติตามวัฒนธรรมที่สองซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของพ่อแม่ที่เป็นคนไทยได้ ทำนองเดียวกับคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองไทย

ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ยุคแรกๆ ต่างคนต่างก็ไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน บางพวกก็ไปอยู่เพียงเพื่อศึกษาเล่าเรียน จบแล้วก็เดินทางกลับ แต่บางพวกเมื่อเรียนจบแล้วก็หางานทำต่อไม่กลับเมืองไทย รวมทั้งบางพวกก็ตั้งใจไปทำงานไปตั้งหลักปักฐานอยู่อย่างถาวร สำหรับคนไทยที่ตั้งใจไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็น

ระยะเวลานาน ความรู้สึกคิดถึงเมืองไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนย่อมเกิดขึ้นได้ ความรู้สึกอยากพบปะพูดคุยกับคนไทยที่มีจิตวิญญาณ ความรู้สึกว่าเป็นคนไทยด้วยกันจึงเกิดขึ้น และวัฒนธรรมจึงกลายเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงความรู้สึก ทำให้คนในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกามีจิตวิญญาณเดียวกัน ในระยะเริ่มต้นจึงพบว่าคนไทยเริ่มมาพบปะพูดคุยกัน เป็นเพื่อนกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ด้วยถือว่าเป็นคนไทยด้วยกัน

ชาวไทยเมื่อไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน แม้จะมีความเป็นอยู่สะดวกสบาย มีฐานะมั่นคงร่ำรวยด้วยวัตถุ แต่จิตใจกลับไม่เป็นสุข โหยหาอดีต คิดถึงเมืองไทยอันเป็นบ้านเกิดเมืองนอนที่จากมา รวมทั้งทุกอย่างที่แสดงถึงความเป็นไทย ทำให้เกิดความรู้สึกโหยหาอดีต เมื่อมีโอกาสพบปะคนไทยด้วยกัน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ร่วมทำบุญที่วัด ร่วมพิธกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมด้วยกันก็ทำให้เกิดความรู้สึกว่า ต่างเป็นคนไทยมีจิตวิญญาณเดียวกัน

แม้ชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จะอยู่ท่ามกลางผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรมก็ตาม แต่ก็จะเห็นได้ว่าชาวไทยส่วนใหญ่เลือกที่จะพบปะพูดคุย สังสรรค์กับคนไทยด้วยกันมากกว่าชาวอเมริกัน หรือชนชาติอื่นๆ ด้วยเห็นว่าคนไทยด้วยกันย่อมมีจิตวิญญาณ ความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน

การที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถยึดถือแนวทางการดำเนินชีวิตแบบไทยท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมอเมริกัน เพราะคนไทยมีวัฒนธรรมไทยที่ใช้เป็นกรอบอ้างอิงร่วมกันได้ โดยการปฏิบัติตามที่คนไทยในรุ่นแรกๆที่เป็นรุ่นผู้อาวุโสในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาประพฤติปฏิบัติตามสืบต่อกันมา และถ่ายทอดไปสู่รุ่นลูกรุ่นหลาน

คนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ยึดถือปฏิบัติตามกรอบประเพณี ระเบียบแบบแผนของวัฒนธรรมไทย อันเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมและใช้วัฒนธรรมเป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติตนท่ามกลางวัฒนธรรมอเมริกันที่แตกต่างและหลากหลาย ย่อมแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมไทยเป็นกรอบหรือแกนหลักที่สำคัญยิ่งในการดำเนินชีวิตของคนไทยไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งหนใด

ชาวไทยในชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างยึดถือวัฒนธรรมไทยเป็นกรอบอ้างอิงในการประพฤติปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องของการปฏิบัติตามประเพณี การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ และการรักษามารยาทแบบไทย

ชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในระยะแรกๆยังมีจำนวนไม่มาก นับเป็นประชากรส่วนน้อยของประเทศ ทำให้คนไทยต้องพึ่งตนเอง และรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือคนไทยด้วยกันเอง ซึ่งก็นับเป็นลักษณะนิสัยประจำชาติของไทยอยู่แล้วที่เรามีลักษณะนิสัยและวัฒนธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลมีน้ำใจต่อกัน ซึ่งคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ประพฤติปฏิบัติตามวัฒนธรรมเช่นนี้

ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่างยึดถือวัฒนธรรมไทย นิสัยแบบไทยที่ จะมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูล วัฒนธรรมไทยจึงนับเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกันได้อย่างดี และทำให้คนไทยอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ คนไทยที่มาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริการุ่นแรกๆ ซึ่งปัจจุบันก็นับว่าเป็นรุ่นผู้อาวุโสของชุมชนส่วนใหญ่จะมีความผูกพันรักใคร่ช่วยเหลือคนไทยด้วยกันเหมือนเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ที่ต่างเกื้อกูลกันเพราะเมื่อมาอยู่ต่างประเทศคนอื่นที่พบปะล้วนเป็นคนแปลกหน้าเป็นคนต่างชาติ ไม่ใช่พวกเดียวกันเหมือนกับคนไทย

การพึ่งพาช่วยเหลือคนในชาติด้วยกันของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงทำให้ชาวไทยสามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างมั่นคงเป็นปึกแผ่น โดยอาศัยวัฒนธรรมไทยเป็นแนวทางในการเชื่อมโยงความรู้สึกนึกคิดร่วมกัน

การที่คนไทยไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเต็มไปด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายวัฒนธรรม ทำให้คนไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์สามารถอยู่ร่วมกับประชากรอื่นๆในสังคมอเมริกันได้ ดังนั้นชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินวิถีชีวิตทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ การประพฤติปฏิบัติที่ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

พ่อแม่คนไทยมักจะสอนลูกที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างให้รู้จักปรับตัว วางตัวให้เหมาะสม เมื่ออยู่ท่ามกลางสังคมไทย ท่ามกลางคนไทย ก็ต้องรู้จักมารยาทไทย แต่เมื่ออยู่ท่ามกลางสังคมอเมริกัน คนอเมริกันก็สามารถปฏิบัติแบบอเมริกันชนได้

การปรับตัวทางวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เกิดความแตกแยกหรือขัดแย้งทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไปได้

สำหรับคนไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากคนไทยเป็นคนกลุ่มน้อย ดังนั้นในเด็กไทยรุ่นหลังๆที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีแนวโน้มที่จะรับวัฒนธรรมอเมริกันเข้ามาประพฤติปฏิบัติค่อนข้างมาก ถ้าพ่อแม่ครอบครัวไม่พยายามปลูกฝังหรือสืบทอดความเป็นไทยให้แก่เด็ก

เนื่องจากเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมอเมริกัน จึงอาจทำให้กลายเป็นเด็ก 2 วัฒนธรรมไทยคือได้รับวัฒนธรรมไทยจากพ่อแม่และวัฒนธรรมอเมริกันจากสังคมสิ่งแวดล้อมที่เป็นแบบอเมริกัน นานวันเข้าก็อาจถูกกลืนทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นอเมริกันไปได้

ด้วยเหตุดังกล่าว ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงพยายามปลูกฝังให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมไทย และสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพื่อไม่ให้ถูกกลืนทางวัฒนธรรมไปจนหมดสิ้น จนไม่เหลือความเป็นไทย

คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาที่อยู่ท่ามกลางสังคมอเมริกัน ที่มีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จะมีแนวคิดยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและยอมรับเอกลักษณ์แต่ละวัฒนธรรมด้วย ทำให้เกิดการบูรณาการทางวัฒนธรรม

จะเห็นได้ว่าการที่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ยอมรับในวัฒนธรรมที่หลากหลายของชนชาติอื่นที่อยู่ร่วมกันในประเทศสหรัฐอเมริกา จนสามารถร่วมกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรมด้วยกันได้ ย่อมทำให้ชาวไทยสามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ ขณะเดียวกันความมีสุนทรียภาพ ความอ่อนหวาน งดงามของวัฒนธรรม ดนตรี นาฏศิลป์ไทย ก็เป็นที่ยกย่องและยอมรับของชาวต่างชาติด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าในความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ คนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกายังมีการบูรณาการทางวัฒนธรรมโดยการเลือกที่จะรับวัฒนธรรมบางอย่างของชาวอเมริกันที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีมาประพฤติปฏิบัติ

การที่เด็กไทยรับทั้งวัฒนธรรมแรกจากอเมริกันและวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สองจากพ่อแม่ มาบูรณาการผสมกลมกลืนกันได้ดี เรียกว่านำข้อดีของทั้งสองวัฒนธรรมมาเลือก และปรับใช้ให้เข้ากับสังคมอเมริกันในการประพฤติปฏิบัติตนในเรื่องการกล้าพูด กล้าคิด กล้าแสดงออก โดยไม่ละเลยความเป็นไทย ที่มีจิตใจดี เป็นมิตร มีสัมมาคารวะ ก็จะทำให้เป็นคนไทยที่มีคุณภาพสามารถอยู่ในสังคมอเมริกันได้อย่างดี

การบูรณาการทางวัฒนธรรมจึงนับเป็นสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมไทยและความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถดำรงอยู่ต่อไปท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชนชาติที่ต่างเชื้อสายและต่างวัฒนธรรม เพราะคนไทยรู้จักที่จะยอมรับวัฒนธรรรมของชาติอื่น ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมที่ดีมาปฏิบัติ โดยไม่ละทิ้งวัฒนธรรมความเป็นไทยที่ดีงามของชาติตน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็นลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. วัฒนธรรมแรก คือวัฒนธรรมอเมริกัน ซึ่งรับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม
2. วัฒนธรรมที่สอง คือ วัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของพ่อแม่
3. วัฒนธรรมที่สาม คือ วัฒนธรรมบูรณาการไทย – อเมริกัน ซึ่งเป็นเลือกรับข้อดีของวัฒนธรรมแรกและวัฒนธรรมที่สองมาบูรณาการ

เมื่อคนหลากหลายชนชาติไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยความแตกต่างทั้งสภาพความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ก็อาจทำให้เกิดการไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมขึ้นได้ ทั้งนี้เพราะการอพยพย้ายถิ่นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเข้ามาในบริเวณที่มีวัฒนธรรมอื่นที่แตกต่าง จึงอาจเกิดการไม่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นมิตร ทำให้เกิดความขัดแย้งได้ เช่น ในสังคมอเมริกันที่มีปัญหาการเหยียดสีผิว ระหว่างพวกคนผิวขาวกับคนผิวดำ และพวกชนเผ่าอย่างพวกอินเดียนแดงที่เป็นกลุ่มชนดั้งเดิม รวมทั้งชาวเอเชียบางพวก เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี จีน แสดงความเป็นชาตินิยมมากเกินไปก็อาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่ง ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มคนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมกันได้ง่าย แต่สำหรับคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ แม้จะยังคงพยายามรักษาวัฒนธรรมความเป็นไทยให้คงอยู่ แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งใดๆที่เด่นชัด เนื่องจากเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่มีลักษณะของการเป็นคนไทยที่มีนิสัยสุภาพ อ่อนโยน มีน้ำใจไมตรี ประนีประนอม จึงทำให้ไม่ค่อยเกิดความขัดแย้งกับกลุ่ม

อื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ก็มีบางประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความรู้สึกของเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาในรุ่นต่อมาบ้าง

เด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาบางคน เห็นความแตกต่างของวัฒนธรรมอเมริกันกับวัฒนธรรมไทย ที่วัฒนธรรมอเมริกันจะให้อิสระมาก ขณะที่วัฒนธรรมไทยพ่อแม่จะคอยเป็นห่วงเป็นใย ไม่ค่อยปล่อยให้เด็กทำอะไรอย่างอิสระจนเกินไป ซึ่งในเรื่องนี้พ่อแม่ชาวไทยจำเป็นต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจถึงข้อดีข้อเสียของการปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยหรืออเมริกันให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้วพ่อแม่ยังจำเป็นต้องพยายามไม่ทำให้ลูกรู้สึกว่ามีความแตกต่างจากเพื่อนคนอื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกามากจนเกินไป ในลักษณะแตกต่างแต่ไม่แตกแยก มิเช่นนั้นแล้วก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมได้

ประเทศสหรัฐอเมริกาก็นับเป็นประเทศที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นดินแดนที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรม ดังนั้นคนไทยเข้าไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จึงจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของชนชาติอื่นๆ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกายินยอมที่จะให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนของอเมริกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวไทยเหล่านี้ยอมรับในหลักการของสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา

การยอมรับพหุวัฒนธรรม ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยการพยายามเรียนรู้และทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมของชนชาติอื่น โดยไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น ในลักษณะ “รู้เขา รู้เรา” จึงนับเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางบุคคลที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา จะยอมรับวัฒนธรรมของชนชาติอื่น แต่ชาวไทยเหล่านี้ก็ยังคงพยายามที่จะให้มีการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยแก่ลูกหลานไทยที่เกิดอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อรักษาความเป็นไทยและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติไว้

แนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นๆนั้นเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้โดยไม่จำเป็นต้องละเลยวัฒนธรรมของชาติตน ขณะเดียวกันแต่ละกลุ่มชนควรที่จะรักษาอัตลักษณ์ ความเป็นตัวตน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน รวมทั้งความเป็นพวกเดียวกัน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุที่การศึกษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ชาวไทยที่อาศัยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงตระหนักถึงความสำคัญในการให้เด็กไทยได้มีโอกาสศึกษาวัฒนธรรมที่หลากหลายของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยการศึกษาในโรงเรียนอเมริกัน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้เด็กไทยได้มีโอกาสศึกษาวัฒนธรรมความเป็นไทยโดยการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความป็นไทยขึ้นในชุมชนไทยต่างๆทั่วสหรัฐอเมริกา

คุณค่าของความเป็นไทยและความจำเป็นในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ (2543: 51) ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับคุณค่าของความเป็นไทยไว้ว่า

> ...วัฒนธรรมของชาตินั้น เป็นงานสร้างสรรค์ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุและองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของความเจริญด้านอื่นทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป...

จากแนวพระราชดำรัสดังกล่าว วัฒนธรรมนับเป็นองค์ประกอบสำคัญและมีคุณค่าที่ทุกคนควรตระหนักถึง มรดกทางวัฒนธรรมนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นชาติ การรักษาชาติ และการสืบทอดความเป็นชาติเอาไว้อย่างไม่มีทางปฏิเสธได้

แนวคิดดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมซึ่งแสดงถึงความเป็นไทยมีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชาติไทย จึงเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนต่างตระหนักในคุณค่า และเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องธำรงรักษาและสืบทอดวัฒนธรรม ความเป็นไทยให้คงอยู่

จากการศึกษาพบว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ มีแนวคิดที่จะเลือกสรรที่จะรักษาความเป็นไทย และตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยไว้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

> ...คนไทยอ่อนโยน อ่อนหวาน รู้จักที่ต่ำที่สูง เคารพผู้ใหญ่ ต่างจากฝรั่ง จะแข็งกระด้าง ครูนักเรียนเป็นเพื่อนเล่น ไม่เหมือนเด็กไทยให้ความเคารพเชื่อฟัง...
>
> (วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

> ...คนไทยที่นี่ส่วนใหญ่ชอบมาวัด มาทำบุญตามประเพณี อย่างวันสงกรานต์ก็จัดงานที่วัด คนแก่มาพบปะสังสรรค์กัน นำลูกหลานมารู้จักวัดมาเรียนภาษาไทย มีโอกาสมาเรียนดนตรี นาฏศิลป์ไทย...
>
> (แสวง ชำนาญกิจ, สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ยังตระหนักถึงความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทย อันเป็นความงามทางสุนทรียศาสตร์ ทั้งในด้านนาฏศิลป์ ดนตรีไทย การวาดภาพ แกะสลักศิลปะการป้องกันตัว เช่น มวยไทย ฟันดาบ ดังนี้

> …เด็กไทยที่นี่เล่นดนตรีไทย รำไทยได้งดงาม เป็นที่ชื่นชมของคนไทยและชาวต่างชาติ...
>
> (มาโนช พุฒวันเพ็ญ, สัมภาษณ์,3 เมษายน 2548)

> ...เด็กที่นี่จะสนใจด้านนาฏศิลป์ ดนตรีจะสนใจมาก ได้แสดง ได้โชว์ที่โน่นที่นี่อย่างสวยงาม การฟันดาบ มวยไทย ก็ทำได้ดี...
>
> (พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยทั้งในแง่ของแบบแผนวิธีการประพฤติปฏิบัติตน และความงดงามของศิลปวัฒนธรรมไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจะเห็นคุณค่าของความเป็นไทยมากเพียงใด แต่ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมที่แตกต่างในสังคมอเมริกัน จึงทำให้ชาวไทยจำเป็นต้องมีการปรับแนวทางการประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกาด้วย โดยเลือกที่จะดำรงความเป็นไทยในส่วนที่เลือกสรรว่าดี และไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ดังนี้

> ...คนไทยที่นี่เลือกสืบทอดขนบธรรมเนียมไทยที่ดี ขณะเดียวกันก็ยอมรับข้อดีของวัฒนธรรมอเมริกัน ในโลกเสรีภาพ การให้เหตุผลเป็นสิ่งที่ดี เด็กอเมริกันโต้เถียงผู้ใหญ่ โดยไม่รู้สึกผิด คนไทยสุภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็นคนอื่น โดยเฉพาะผู้อาวุโส ข้อเสียคือไม่สามารถแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นยอมรับ...
>
> (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

ด้วยเหตุนี้ ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงเลือกที่จะสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ แต่อาจมีในบางเรื่องที่มีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง โดยเลือกที่จะยอมรับวัฒนธรรมที่ดีของอเมริกันมาปรับใช้ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม

ในการศึกษาวิจัยนี้พบว่า ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในนครลอสแองเจลิส และในนครชิคาโก โดยเฉพาะในส่วนของคนไทยรุ่นที่ 1(First Generation) ซึ่งเป็นผู้อาวุโส เป็นคนไทยรุ่นแรกที่อพยพมาอยู่ และคนไทยรุ่นที่ 2 ซึ่งเป็นคนรุ่นพ่อแม่ (Second Generation) ต่างตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของความเป็นไทย และต้องการให้คนไทยรุ่นที่ 3 ซึ่งเป็นเยาวชนไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาในรุ่นปัจจุบัน (Third Generation) ช่วยกันรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ และช่วยกัน สืบทอดความเป็นไทยสู่คนรุ่นต่อไปในอนาคต รวมทั้งมีความเห็นว่าชาวไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันสืบทอดความเป็นไทย ด้วยเหตุผลประการสำคัญ ดังนี้

คุณค่าของความเป็นไทยและความจำเป็นในการสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ได้ให้ความสำคัญต่อคุณค่าของความเป็นไทย และพยายามที่จะรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไป แม้ว่าว่าชาวไทยเหล่านี้จะอาศัยอยู่ในต่างประเทศ แต่สำนึกในความเป็นไทยยังคงติดตามไปด้วยทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นคนไทย และอยากให้ลูกหลานได้รู้ว่ามีสายเลือดไทย และตระหนักถึงคุณค่า

ของความเป็นไทยช่วยกันรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ ดังที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2533:81) ได้กล่าวไว้ว่า…คนไทยมีเอกลักษณ์ของตนเองที่ไม่เหมือนแขก จีน ญวน ลาว หรือญี่ปุ่นซึ่งเป็นเพื่อนบ้านชาวเอเชียด้วยกัน เอกลักษณ์เช่นนี้เราเรียกง่ายๆว่า “ความเป็นไทย”…

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นดินแดนที่มีชนชาติต่างๆอพยพเข้าไปอาศัยอยู่ ทำให้ประชากรของประเทศมีหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายวัฒนธรรม แต่ละชาติก็จะมีเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง คนไทยที่ไปอาศัยอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และวัฒนธรรม ประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน

จากการศึกษาวิจัย โดยการสัมภาษณ์ชาวไทยในนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโกถึงคุณค่าของความเป็นไทยและความจำเป็นในการสืบทอดความเป็นไทย พบว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการสืบทอดความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่ ด้วยเหตุผลประการสำคัญ ดังนี้

1) **คุณค่าทางจิตใจ: เพื่อแสดงความภาคภูมิใจในความเป็นไทย**

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่ก็เช่นเดียวกันจะรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทยว่า เรามีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามมากมาย ควรค่าแก่การรักษาไว้ และต้องการให้มีการสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไป ดังข้อมูลที่ปรากฏ ดังนี้

สำหรับการรวมตัวของคนไทยในรุ่นแรก (First Generation) หรือไม่ว่าคนชาติไหนก็ตามเมื่อมาถึงประเทศนี้ จะพยายามรวมตัว เพราะมีพื้นเพรากฐานเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นมิตรอาจทำประโยชน์ซึ่งกันและกันได้ (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกยังมีความภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ที่เห็นว่ามีความงดงามและดีกว่าวัฒนธรรมของอเมริกัน และอยากปลูกฝังให้เด็กไทยต่อไป เพราะการใช้ภาษาเดียวกัน มีวัฒนธรรมเดียวกัน ย่อมแสดงถึงความเป็นพวกเดียวกัน เป็นคนไทยด้วยกัน ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า

> …จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทย เพื่อให้ภูมิใจว่าเรามีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีกว่าอเมริกัน การมีภาษาเดียวกัน วัฒนธรรมอย่างเดียวกัน ก็เป็นพวกเดียวกัน จึงควรปลูกฝังความเป็นไทยให้ลูก…
>
> (ประชา ลัทธิธรรม,สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

มีข้อสังเกตว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโกนอกจากจะภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ที่มีความละเอียดอ่อน งดงาม ซึ่งได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลานานแล้ว ยังมีความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์อันยาวนานของชาติ ดังนี้

> …จำเป็นต้องสืบทอดไว้ ให้ภูมิใจว่าวัฒนธรรมไทยสั่งสมมานาน มีคุณค่า มีความละเอียดอ่อน มีประวัติศาสตร์ยาวนาน วัฒนธรรมอเมริกันไม่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ศิลปวัฒนธรรมไทย การแกะสลัก นาฏศิลป์ ดนตรี ถ้าเด็กสืบทอดได้จะเป็นสิ่งดีงาม ควรอนุรักษ์…
>
> (ธีร์ธวัช ตันวัฒนะ, สัมภาษณ์,1 กันยายน 2547)

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโกบางท่านมีความเห็นว่า ความภาคภูมิใจในความเป็นเอกราช อธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขของชาติ ไม่มีเฉพาะแต่คนไทยในเมืองไทยเท่านั้น คนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโกก็ภูมิใจที่จะรักษาและสืบทอดไว้ให้คงอยู่ จนบางครั้งคิดว่าความเป็นไทยในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโกอาจจะมากกว่าในเมืองไทยเสียอีก เพราะปัจจุบันเด็กไทยในเมืองไทยสนใจวัฒนธรรมต่างชาติมากกว่าวัฒนธรรมไทยของตน ดังที่มีผู้กล่าวว่า

> …จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ ความเป็นไทยที่นี่มากกว่าเมืองไทยเสียอีก ในเมืองไทยหันเหเข้าต่างชาติ คนกลุ่มน้อยที่นี่ยังช่วยกันรักษาความเป็นไทยไว้ ภูมิใจว่าประเทศไทยมีเอกราช มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในโลกมีน้อย ควรสนับสนุนให้เยาวชนมีส่วนรักษาความเป็นไทยอย่างจริงจัง…
>
> (เสาวภา อัลไบร์ท, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2548)

ผู้วิจัยยังได้สอบถามกลุ่มเยาวชนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโก ในการจัดสนทนากลุ่ม ในประเด็นที่ว่าพวกเขาบอกกับเพื่อนชาวต่างชาติหรือไม่ว่าเป็นคนไทย ส่วนใหญ่จะตอบว่าบอก และเมื่อถามต่อไปว่ามีเหตุผลอย่างไรจึงบอกว่าเป็นคนไทย ก็จะได้รับคำตอบที่ตรงกัน

ว่า เพราะหน้าตาไม่เหมือนฝรั่ง หน้าตาเหมือนคนเอเชีย ไม่อยากให้เพื่อนๆคิดว่า เป็นคนจีน เกาหลี หรือฟิลิปปินส์ จึงเลือกที่จะแสดงตนว่าเป็นคนไทย เพราะคนไทยนิสัยดี สุภาพ ไม่ก้าวร้าว และเป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆมากกว่าด้วย ดังนี้

> ...ถ้ามีคนถามจะบอกว่าเป็นคนไทย เพราะไม่อยากให้เพื่อนฝรั่ง คิดว่าเป็นคนจีน เกาหลี หรือฟิลิปปินส์ เพราะคนไทยนิสัยดี สุภาพ ไม่ก้าวร้าว เหมือนชาติอื่น...
>
> (สนทนากลุ่ม 3, 30 เมษายน 2548)

จึงอาจกล่าวได้ว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก มีความภูมิใจในความเป็นไทยและตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย จึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ คนไทยไม่ว่าจะอยู่ ณ แห่งหนใด ก็ยังคงความเป็นไทยอยู่เสมอ ความมีน้ำใจของคนไทยเป็นลักษณะที่โดดเด่น เป็นเสน่ห์ผูกมัดจิตใจของคนทุกชาติทุกภาษา เป็นเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจ

2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์: เพื่อบ่งบอกราก (Root) ของคนไทย

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่า ต้องการให้มีการสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพื่อให้รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป ได้รู้ที่มาที่ไป รู้ว่าเรามีประวัติศาสตร์ความเป็นมา มีราก (Root) มาจากบรรพบุรุษที่เป็นคนไทย ดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า

> …จำเป็นต้องเรียนรู้และสืบทอดความเป็นไทยไว้ พ่อแม่ต้องสอนลูกว่า แม้เกิดที่นี่ก็เป็นคนไทย มีบรรพบุรุษ วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ที่ประเทศอื่นไม่มีเหมือนเรา อยากให้ลูกเก็บไว้…
>
> (ศรีประภา ปรีดานนท์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2548)

> …จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพราะเรามี Root มี Unity มีภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ศิลปะที่งดงาม ต้องเก็บไว้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้และสืบทอดต่อไป…
>
> (สุภางค์ โชติประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2547)

นอกจากนี้แล้วเด็กไทยที่เกิดในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ยังมีความคิดเห็นว่าจำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยเอาไว้ ไม่เช่นนั้นแล้ววัฒนธรรมของพ่อแม่ บรรพบุรุษจะสูญสิ้นไป รวมทั้งเด็กไทยควรจะได้รับรู้ว่าพ่อแม่มาจากไหน และรับรู้ว่าตนเองเป็นคนไทย ดังนี้

> …จำเป็นต้องสืบทอด ถ้าไม่สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมของบรรพบุรุษจะหมดไป จะได้รู้ว่าพ่อแม่มาจากไหน มี Identity เอกลักษณ์ รับรู้ว่าสายเลือดครึ่งหนึ่งเป็นคนไทย…
>
> (สุพิน ชูรัตนธรรม, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2548)

การสืบทอดความเป็นไทย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก โดยเฉพาะเยาวชนไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหลากหลายเชื้อชาติได้ทราบที่มาของตนว่าเขามีราก (Root) เป็นไทย มีสายเลือดไทย

3) คุณค่าทางวัฒนธรรม: เพื่อรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย

ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่ก็ต้องการให้มีการรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่ จึงคิดว่าจำเป็นต้องช่วยกันสืบทอดความเป็นไทยให้กับเยาวชนรุ่นต่อไป เพราะเรามีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่ดีงาม ดังที่หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

> …อเมริกาเป็นเมือง Melting Pot แต่ละกลุ่มต้องมีเอกลักษณ์ มีความภูมิใจ มีศูนย์รวมด้านการเมือง วัฒนธรรม ต้องการกลุ่มมาก พยายามตั้งศูนย์ไทย-อเมริกัน สมาคมไทย รักษาเอกลักษณ์ของไทย ดึงคนไทยมาร่วม เด็กๆ จะมีกลุ่ม Thai Youth Club…
>
> (จำนงค์ ลิมปิเจริญ, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2547)

> …จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพื่อรักษาประเพณี วัฒนธรรมที่ดีของไทยจะได้ไม่ลืม ขณะเดียวกันควรให้เด็กรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในการช่วยสืบทอดความเป็นไทย เปิดโอกาสให้เข้ามาร่วมกิจกรรมในสมาคมชมรมไทย…
>
> (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2547)

มีข้อสังเกตว่า คนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่อยากให้ลูกเป็นคนไทย ได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะที่ดีงามของไทยจึงมีการสนับสนุนอย่างเต็มที่ พาลูกหลานไปดูการแสดงของกรมศิลปากรที่มาเผยแพร่ศิลปะการแสดงนาฏศิลป์และดนตรีไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก รวมทั้งพาไปเรียนนาฏศิลป์และดนตรีไทยที่โรงเรียนวัดไทยจนสามารถกลับไปแสดงให้คนไทยที่เมืองไทยดูได้ ขณะที่คนไทยในเมืองไทยอาจไม่ให้ความสนใจหรือไม่เห็นความสำคัญ ดังปรากฏข้อมูล ดังนี้

> …มีความจำเป็น พ่อแม่ที่นี่อยากให้ลูกเป็นไทย รู้ประเพณี ศิลปะไทย คนไทยที่นี่ได้ดูของดีๆมากกว่าในไทย เช่น โขน ละคร จากกรมศิลปากร คนที่นี่สนใจดู คนไทยในประเทศไทยไม่สนใจ คิดว่าเมื่อไหร่ก็ดูได้ เด็กที่นี่สนใจเรียนดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทย ไปแสดงให้คนไทยดู ให้นายกรัฐมนตรีดูในโครงการวัฒนธรรมคืนถิ่น…
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

นอกจากนี้ ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกยังมีความเห็นว่า ควรสืบทอดความเป็นไทยโดยการปลูกฝังให้ลูกหลานได้เรียนรู้ เพื่อสืบทอดให้คงอยู่ในรุ่นต่อๆไป ไม่เช่นนั้นแล้วความเป็นไทยอาจสูญสิ้นไป หรือถูกกลืนไปในที่สุด ดังที่หลายท่านกล่าวไว้ว่า

> …จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทย วัฒนธรรม ประเพณีไทยไว้ ไม่เช่นนั้นจะถูกกลืน ไม่สามารถคงเอกลักษณ์ไทยไว้ได้ คนไทยอ่อนโยน อ่อนหวาน รู้จักที่ต่ำที่สูง เคารพผู้ใหญ่ ต่างจากฝรั่ง จะแข็งกระด้าง พ่อแม่ต้องสอนลูก…
>
> (วลีวรรณ ธนพงษ์, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

> ...คนไทยที่นี่เลือกสืบทอดขนบธรรมเนียมไทยที่ดี ขณะเดียวกันก็ยอมรับข้อดีของวัฒนธรรมอเมริกัน โดยเฉพาะความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน อยู่แบบพี่น้อง อะลุ้มอล่วย ไม่ใช้ Law บังคับ รู้วิธีเคารพนบนอบผู้ใหญ่…
>
> (ระวิชัย นิโครธานนท์, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2548)

ในส่วนของเด็กไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการรักษาและสืบทอดความเป็นไทยไว้ว่า จำเป็นต้องสืบทอดไว้ก่อนที่ความเป็นไทยจะสูญสิ้นไป เพราะเด็กรุ่นหลังที่จะรับรู้เรื่องความเป็นไทยเริ่มลดน้อยลง ดังนี้

> …จำเป็นต้องสืบทอดไว้ เพราะทุกชาติมีวัฒนธรรม ถ้าไม่สืบทอดไว้จะหายไป ตอนนี้เด็กไทยรุ่นใหม่มีเพียงบางคนเท่านั้นที่พูดไทยได้ เล่นดนตรีไทยได้ รำไทยได้…
>
> (วรรณพร กระจ่างศรี, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2547)

การรักษาอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้คงอยู่ จึงเป็นสิ่งที่ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสืบทอดไว้ให้คงอยู่สืบต่อไป เพื่อให้ชาวอเมริกันเชื้อชาติอื่นๆ ได้รับรู้ว่าคนไทยมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเป็นไทยที่ดีและงดงามมากมาย

4) คุณค่าทางสังคม: เพื่อการรวมกลุ่มอย่างเป็นปึกแผ่นของคนไทย

การที่ชาวไทยสามารถรวมกลุ่มกันเป็นปึกแผ่นมั่นคงได้ ก็เพราะเรามีสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยเฉพาะความรู้สึกตระหนักร่วมกันว่าทุกคนเป็นคนไทย มีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามที่จะต้องช่วยกันรักษาไว้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้สามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างเหนียวแน่น ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกหลายท่านมีความเห็นว่า การที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมความเป็นไทยไว้ จะทำให้การรวมตัวของชุมชนไทยมีความเข้มแข็ง และรวมกลุ่มกันได้อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคง ดังนี้

> ...ชาวไทยในนครชิคาโกส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่าการสืบทอดความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่จะทำให้ชาวไทยสามารถรวมกลุ่มกันได้อย่างเป็นปึกแผ่น เป็นชุมชนที่มั่นคงขึ้นได้ คนไทยมีการรวมตัวกันได้ดีขึ้น สิ่งสำคัญที่ทำให้รวมตัวได้ดี คือ วัด ศาสนา พิธีกรรม ภาษา วัฒนธรรมไทย จึงมีการสอนลูกหลานให้รู้จักภาษา และวัฒนธรรมไทย...
>
> (เชต ธีรพัฒนะ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้ ยังพบว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกยังเห็นว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีคนหลากหลายเชื้อชาติหลากหลายวัฒนธรรม ดังนั้นคนต่างชาติที่มาอยู่ที่นี่ จึงพยายามตั้งกลุ่มชุมชนสังคมของตน โดยมีวัฒนธรรมเป็นแกนกลาง เช่น จีน เกาหลี รวมทั้งไทยด้วย ดังนี้

> ...ยังจำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทย ที่นี่เป็นที่มาของคนทุกเชื้อชาติ มาตั้งกลุ่มตั้งสังคมของตนเอง เอาวัฒนธรรมมาเป็นแกนในการดำรงชีวิต เช่น จีน เกาหลี ไทย มีการสนับสนุนลูกหลานให้อยู่ในสังคมประเพณี เดือนพฤษภาคม เป็นเดือนสำหรับจัดกิจกรรมเอเชีย-แปซิฟิก เดือนแห่งมรดกทางวัฒนธรรม...
>
> (พระมหาบุญเริ่ม, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2547)

สำหรับคนบางกลุ่มที่การรวมตัวทางด้านวัฒนธรรมมีน้อย คนรุ่นอาวุโสก็จะรู้สึกเสียดายที่ไม่สามารถสืบทอดวัฒนธรรมของตนในสหรัฐอเมริกาได้เข้มแข็งเหมือนคนไทย ตามที่มีผู้ให้ข้อมูลไว้ ดังนี้

> ...จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพราะหลายชุมชน ยังเสียดายที่ไม่มีวัด ไม่มีใครสืบทอดความเป็นชาติของตน เพื่อนชาวญี่ปุ่นบอกว่าน่าน้อยใจคนญี่ปุ่นพอกลับไปญี่ปุ่นพูดไม่ได้ เด็กๆไม่ได้ศึกษาทำให้ไม่รู้อะไรเลย เด็กไทยเรียนภาษาไทย วัฒนธรรมไทย ถือว่าได้กำไร เอาเอกลักษณ์ตัวเองไปเชิดชูได้ ไม่หลงเอกลักษณ์ของตัวเอง...
>
> (พระมหาสุมณฑ์ธรรมวงศ์, สัมภาษณ์, 1 กันยายน 2547)

นอกจากนี้ยังพบว่าเยาวชนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ได้มีการรวมกลุ่มกันและทำกิจกรรมต่างๆเพื่อส่งเสริมความเป็นไทยและรักษาความเป็นไทยให้คงอยู่

> ...จำเป็นต้องช่วยกันสืบทอด ไม่เช่นนั้นจะหายไป เสียดาย เพราะวัฒนธรรมไทยและประเทศไทยสวยงาม ขณะนี้เป็นประธานชมรมเยาวชนไทย (Thai Youth Club) ก็รวบรวมกลุ่มเพื่อนๆและน้องๆทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย เช่น งานประเพณีต่างๆ...
>
> (ปารียา ชื่นรัตนาวงษ์, สัมภาษณ์, 18 สิงหาคม 2547)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การรักษาและสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การรวมกลุ่มกันของชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกเป็นปึกแผ่นมั่นคงได้ และสามารถยืนหยัดเป็นกลุ่มชนที่เหนียวแน่นอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา

5) **คุณค่าทางจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์**

จากการศึกษาพบว่าชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่เห็นว่าความเป็นไทยมีคุณค่าทางจริยศาสตร์ คือจะช่วยให้เด็กไทยที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกามีแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม และมีกิริยามารยาทที่งดงามทั้งในเรื่องการเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ ผู้อาวุโส ความกตัญญูกตเวที นิสัยใจคอที่สุภาพ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการแสดงกิริยามารยาท การไหว้กราบแบบไทย ดังนี้

> ...เคยนำทูตอเมริกันไปที่วัดไทย เป็นสิ่งที่ภูมิใจมากที่เห็นเด็กไทยมีระเบียบวินัย (discipline) เต็มที่ ตั้งแต่การเข้าแถวเคารพธงชาติ การคลานเข้าโบสถ์ กราบพระต่างๆ ได้รับคำชมมาก...
>
> (อิสินธร สอนไว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

> ...การรวมตัวของคนไทยก็ดีพอสมควร เราคงติดนิสัยคนไทยอยู่สบายๆ ถ้าไม่มีอะไรก็ไม่ค่อยกระตือรือร้น แต่ถ้ามีอะไรก็จะมาช่วยกัน สามัคคีกัน ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น ตอนมีข่าวว่ามีคนจะมาไล่ที่วัดเรา ไม่ให้อยู่ ตอนนั้นพอมีการออกโทรทัศน์ มีคนรู้เข้า ทุกคนที่ไม่ได้เข้าวัดมานานก็เข้ามาช่วยกันเดินขบวน รวมพลัง...
>
> (พนม พึ่งเชิดชู, สัมภาษณ์, 27 มีนาคม 2548)

นอกจากนี้แล้ว ยังเห็นว่าความเป็นไทยที่สะท้อนออกมาในทางศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นด้านนาฏศิลป์ ดนตรี การแกะสลักลวดลายไทยต่างๆล้วนงดงามและมีคุณค่าก่อให้เกิดความงามทางสุนทรียภาพทั้งสิ้น ดังนี้

> …วัฒนธรรมอเมริกันไม่ละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ศิลปวัฒนธรรมไทยละเอียดอ่อน การแกะสลัก นาฏศิลป์ ดนตรี ถ้าเด็กเรียนรู้และสืบทอดได้จะเป็นสิ่งดีงาม ควรอนุรักษ์…
>
> (ธีร์ธวัช ตันวัฒนะ, สัมภาษณ์,1 กันยายน 2547)

> ...ต้องเห็นคุณค่า ต้องรักษาของเก่าของเดิมไว้ทั้งประเพณี วัฒนธรรม ศิลปะ เช่น การแกะสลักไทย เครื่องมือแกะสลัก ลวดลายไทย ดนตรีไทย

นาฏศิลป์ไทย ต้องอนุรักษ์ไว้ ที่ไหนๆก็ไม่เหมือนไทย สอนคนไทยหรือฝรั่งก็จะแทรกลายไทยไว้...

(เสาวภา อัลไบร์ท, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2548)

จากข้อมูลดักล่าว ย่อมแสดงให้เห็นว่าความเป็นไทยในทัศนะของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก มีคุณค่าทั้งในด้านจริยศาสตร์ คือเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของคนไทย รวมทั้งมีคุณค่าในด้านสุนทรียศาสตร์ คือมีความงดงาม ที่คนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกต่างตระหนักถึงคุณค่าและต้องการสืบทอดแก่ลูกหลานไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

6) **คุณค่าในการดำเนินชีวิต: เพื่อประโยชน์ของเด็กไทยรุ่นต่อไป**

ในการศึกษาเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก หลายคนเห็นว่าจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อเด็กไทยรุ่นต่อไปในหลายแง่มุม เพราะการรู้หลายภาษาจะช่วยในเรื่องของการทำงาน เพราะในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะต้องการคนที่มีความรู้ตั้งแต่ 2 ภาษา ขึ้นไป เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ดังนี้

...จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ การที่พ่อแม่พูดภาษาไทยกับลูก ส่งลูกมาเรียนที่โรงเรียนวัดไทย จะทำให้ลูกรู้ 2 ภาษา เพราะทุกที่มี 2 ภาษา ถ้ารู้ 2 ภาษาจะมีภาษีมากกว่าคนอื่น คนรู้ 2 ภาษาจะช่วยในเรื่องงาน กลับไปเมืองไทยพูดกับญาติได้...

(ต่อศักดิ์ ผดุงโยธา,สัมภาษณ์, 2 พฤษภาคม 2548)

...จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ เด็กๆจะได้เปรียบมี 2 วัฒนธรรม พูดได้ 2 ภาษา เลือกสิ่งที่ดีของแต่ละวัฒนธรรมมาปฏิบัติ มีวัฒนธรรมที่ดีงามในการดำเนินชีวิต มีมารยาท การเข้าสังคมที่สุภาพอ่อนโยนแบบไทย เรียนศาสนาพุทธ มีสมาธิ...

(นโรตม์ สังขะมณี, สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2547)

นอกจากนี้ ยังทำให้เด็กไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกสามารถสื่อสารกับญาติพี่น้อง หรือคนไทยอื่นๆได้เมื่อกลับไปเมืองไทย รวมทั้งทำให้เด็กไทยมีการรวมตัวกันได้ดี มีกลุ่มเพื่อน

คนไทยมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเรียนในมหาวิทยาลัย หรือในโรงเรียน ก็จะมีกลุ่มเด็กไทยที่มาทำกิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมไทยร่วมกัน เช่น กลุ่มไทยสมาคม (Thai Samacom) ที่ University of California และ ชมรมไทย (Thai Club) ที่ James Monroe School เป็นต้น ดังข้อมูลที่ปรากฏดังนี้

> …แน่นอน จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพราะเด็กไทยเกิดที่นี่ พอไปเมืองไทยคนไทยจะคิดว่าพูดไทยไม่ได้ ถ้าเด็กได้เรียนรู้ความเป็นไทยจะได้ไม่ลืมความเป็นไทย ตอนนี้ได้รวมกลุ่มกับเพื่อนตั้ง Thai Samakom ที่ University of California มีสมาชิกประมาณ 300 คน มีทั้งคนไทยและคนเอเชียชาติอื่น คนอเมริกันที่สนใจ ทำให้มีกลุ่มเพื่อนมากขึ้น…
>
> (ฝนทิพย์ สีบุญเรือง, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2547)

> …จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพราะวัฒนธรรมไทยสวยงาม คนไทยอ่อนน้อม คนที่นี่ชื่นชอบคนอ่อนน้อม ถ่อมตน ฝรั่งไม่มี และทำให้เรามีเพื่อนมากขึ้น เด็กไทยที่นี่เรามีการรวมตัวตั้ง Thai Club ที่ James Monroe School ตอนนี้มีสมาชิกประมาณ 20 กว่าคน โดยรวบรวมคนไทยในโรงเรียน…
>
> (พิชญ์ พิสิฐชัยกุล, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2547)

อีกทั้งเป็นประโยชน์ในการทำงานด้วย เพราะในประเทศสหรัฐอเมริกา มีคนหลายเชื้อชาติหลายภาษามาอยู่รวมกันการรู้หลายภาษาจะช่วยให้การสื่อสารทำได้ดี และเมื่อไปสมัครงานก็มักจะมักจะเลือกรับคนที่มีความรู้หลายภาษา ดังนี้

> ...เด็กไทยที่นี่นอกจากจะพูดภาษาแบบอเมริกันได้แล้ว ยังพูดภาษาไทยได้ด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อเด็ก เวลาไปสมัครงาน คนอเมริกันจะอยากรับคนที่พูดได้หลายภาษา เพราะต้องติดต่อสื่อสารกับคนชาติอื่นด้วย...
>
> (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์,23 สิงหาคม 2547)

นอกจากนี้หลายคนยังคิดว่าถ้าไม่สืบทอดความเป็นไทยไว้ เด็กไทยรุ่นหลังก็จะไม่รู้อะไรเกี่ยวกับเมืองไทยเลย เมื่อกลับไปเมืองไทยก็จะพูดคุยกับญาติทางเมืองไทยไม่ได้ ดังนี้

> …จำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยไว้ เพราะภาษาไทยสนุก เวลากลับอยากไปเมืองไทย จะได้พูดคุยกับปู่ย่าตายาย ญาติๆที่เมืองไทยได้ อยากเรียนรู้

ประเพณี วัฒนธรรมของไทย เล่นดนตรีไทย รำไทยได้ และอยากให้มีวัดไทยต่อไป…

(อังวรา แซ่หุน, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2547)

ด้วยเหตุนี้ การสืบทอดความเป็นไทย จึงนับเป็นสิ่งที่จะนำพาประโยชน์มาสู่เยาวชนไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ทั้งในขณะที่อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และเมื่อกลับมายังบ้านเกิดเมืองนอนของพ่อแม่ และบรรพบุรุษในประเทศไทย

อาจกล่าวได้ว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโกส่วนใหญ่เห็นว่า ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครชิคาโก ยังมีความจำเป็นต้องสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไป เพื่อให้ลูกหลานไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รู้จักราก (Root) ที่มาของตนเอง และรู้จักภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ที่ดีงามของไทย รักษาและสืบทอดให้คงอยู่ เพื่อประโยชน์ของคนไทยในรุ่นต่อไป

อย่างไรก็ตาม แม้การสืบทอดความเป็นไทยจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และคนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่จะตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันสืบทอดความเป็นไทยไว้ให้คงอยู่ จนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไปได้หรือไม่ก็คงต้องอยู่ที่การปลูกฝังและวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ด้วย ส่วนจะหวังว่าเด็ก เยาวชน จะ absorb เอาวัฒนธรรมของตัวเองโดยตัวเองโดยที่ไม่มีผู้มาจุดเชื้อ มันเป็นไปไม่ได้ เพราะเด็กอยู่ที่ไหนก็จะชอบที่นั่น เหมือนเด็กญี่ปุ่นไปอยู่เมืองไทย ไปเข้าโรงเรียนไทย ชอบวัฒนธรรมไทย ชอบอาหารการกินแบบไทย ไปญี่ปุ่นก็จะบอกว่าอาหารญี่ปุ่นไม่อร่อยเลย ในทางตรงกันข้ามเช่นเดียวกับเด็กไทย เพราะขึ้นอยู่กับว่าเขาสัมผัสกับอะไรมาตั้งแต่เด็ก วัฒนธรรมของเราก็ดีอยู่แล้วที่เราต้องสืบสานไป ข้อสำคัญเราจะทำอย่างไรที่พ่อแม่จะตระหนักถึงตรงนี้ ถามว่าเพื่ออะไร บางคนบอกว่าไม่เห็นสำคัญเลยมาอยู่ที่นี่ 20-30 ปี แล้วลูกก็อยู่ที่นี่ ไม่จำเป็นต้องพูดภาษาไทย ก็เลยพูดภาษาไทยไม่ได้ แต่แล้วสักวันอาจจะถูกลูกต่อว่า ทำไมไม่สอนให้เขารู้ภาษาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย (อิสินธร สอนไว,สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2548)

จากข้อมูลข้างต้น สรุปได้ว่าชาวไทยในชุมชนไทยนครลอสแองเจลิส และชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก ต่างตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยในประเด็นที่สอดคล้องกัน ทั้งในเรื่องคุณค่าทางจิตใจ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ราก (Root) ที่มาของคนไทย คุณค่าทางวัฒนธรรม การรักษาอัตลักษณ์ความเป็นไทยและการบูรณาการทางวัฒนธรรม

ในสังคมพหุวัฒนธรรม คุณค่าในการรวมกลุ่มอย่างเป็นปึกแผ่นของคนไทย คุณค่าทางจริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์ และคุณค่าในการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์ของเด็กไทยในประเทศสหรัฐอเมริการุ่นต่อไป

การศึกษาในวัด : รากฐานของการศึกษาไทยที่เชื่อมโยงสู่การจัดการศึกษาไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ศาสนาพุทธกับชาวไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่น หยั่งรากลึก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งแต่อดีต วัฒนธรรมทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยจะผูกพันกับพระพุทธศาสนาและวัดไทย

ด้วยเหตุที่การจัดการศึกษาของไทยมักมีจุดเริ่มต้นจากวัดและโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จึงทำให้แนวคิดดังกล่าวได้รับการผูกโยงมาสู่การจัดการศึกษาโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ดังปรากฏมาจนทุกวันนี้

การศึกษาในวัด : รากฐานของการศึกษาไทยในนครลอสแองเจลิส

เมื่อคนไทยเดินทางไปอาศัยอยู่ในนครลอสแองเจลิส ความผูกพันกับพระพุทธศาสนาจึงยังคงอยู่ เมื่อมีการรวมตัวกันมากขึ้น จึงคิดที่จะสร้างวัดไทย และเมื่อมีวัดเกิดขึ้นก็ต้องการให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทย จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น ดังนี้

> ...วัดไทยลอสแองเจลิสเป็นวัดไทยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกา เริ่มจากคนไทยที่มา ศึกษาและประกอบอาชีพอยู่ในนครลอสแองเจลิส สามารถสร้างหลักฐานมั่นคง มีลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูล มิให้ลืมชาติกำเนิดเดิมคือความเป็นไทย เมื่ออยู่นานเข้าก็คิดถึงบ้านเกิดเมืองนอน ความปรารถนาในอันที่จะมีวัดเป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ เป็นศูนย์รวมน้ำใจคนไทย มาประกอบกิจกรรมตามประสงค์...
>
> (พระธรรมราชานุวัตร,2534 :77)

นอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสได้มีการเปิดสอนครั้งแรกในลักษณะของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และต่อมาได้เพิ่มการสอนในภาคฤดูร้อนขึ้นอีกด้วย

ในการศึกษาวิจัยพบว่าวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาของโรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นไปเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้เห็นคุณค่าของความเป็นไทย ดำรงความเป็นไทยให้คงอยู่ ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ช่วยกันเผยแพร่ความเป็นไทยให้ปรากฏแก่สายตาของชาวต่างชาติ

วัดไทย: ศูนย์กลางการเรียนรู้

ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา วัดไทยนับเป็นแหล่งการศึกษาที่สำคัญ ทั้งในการศึกษาด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และวิทยาการทั้งหลาย แม้ปัจจุบันรัฐจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา แต่วัดก็ยังคงเป็นสถานที่จัดการศึกษาอบรมแก่เยาวชนที่สำคัญ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

จากบทบาทหน้าที่ของวัดไทยที่สำคัญดังกล่าว จึงเห็นได้ว่านอกจากวัดจะเป็นแหล่งเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว วัดยังเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชนและบุคคลทั่วไปด้วย แนวคิดดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการจัดการศึกษาในวัดไทยลอสแองเจลิส ทำให้เกิดรูปแบบการศึกษาแบบต่างๆที่สำคัญ

จากการศึกษาพบว่า วัดไทยและชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาตามอัธยาศัย เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่จะมาพาลูกหลานมาที่วัดจึงทำให้ได้เรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรมจากวัด รวมทั้งได้เรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทยลอสแองเจลิสด้วย ดังนี้

> ...พ่อแม่พาลูกมาทำบุญ ถวายสังฆทาน ทำบุญวันเกิด วันตาย เวลามีงานประเพณี เช่น งานสงกรานต์ ก็จะมารวมตัวกัน เด็กก็ได้เห็นได้เรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม...
>
> (พระราชธรรมวิเทศ, สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2547)

นอกจากนี้วัดไทยลอสแองเจลิส ยังมีตลาดนัดที่มีร้านอาหารไทย ผลไม้ และขนมไทย สำหรับให้บริการแก่ผู้ที่มาทำบุญที่วัด และผู้ที่ชื่นชอบอาหารไทย หรือคนไทยที่เมื่อยามไกลบ้านและคิดถึงรสชาติอาหารไทย

> ...ชาวไทยส่วนใหญ่จะพาครอบครัวมาทำบุญที่วัด และรับประทานอาหารไทยที่ตลาดนัดวัดไทยด้วย...
>
> (โสภณ คุ้มรุ่งเรือง, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2548)

อาจกล่าวได้ว่า เยาวชนไทย และชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส รวมทั้งชาวไทยอื่นๆที่สนใจและคิดถึงเมืองไทย สามารถศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นไทยได้อย่างดียิ่ง โดยมีวัดไทยลอสแองเจลิสเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาที่สำคัญ

การศึกษาในวัด : รากฐานของการศึกษาไทยในนครชิคาโก

ศาสนาพุทธกับชาวไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่น หยั่งรากลึก เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาตั้งแต่อดีต วัฒนธรรมทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยจะผูกพันกับพระพุทธศาสนาและวัดไทย แนวคิดดังกล่าว ทำให้ชาวไทยในนครชิคาโก แม้จะมาอยู่ห่างไกลถึงประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังตระหนักถึงความสำคัญของวัดไทย ซึ่งเป็นแหล่งบูรณาการการเรียนรู้ที่สำคัญ จึงมีแนวคิดที่จะจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัดเช่นกัน ดังนี้

> ...พระสุธีรัตนาภรณ์ ได้มีดำริที่จะจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น เพื่อเป็นสถานศึกษาสำหรับเด็กไทยที่เกิดในชิคาโก ได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา ภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยเริ่มก่อตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อประมาณ 20 กว่าปีมาแล้ว...
>
> (ไพศาล อินทรกำแหง, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2548)

วัดธัมมาราม ชิคาโก เป็นศูนย์กลางและรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ที่ช่วยปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เยาวชนไทยในนครชิคาโก ดังที่ พระเทพประสิทธิมนต์ หรือปัจจุบันคือ พระพรหมวชิรญาณ (2541: 27) ได้กล่าวไว้ว่า...ถ้านับถึงการปลูกฝังศีลธรรม จรรยา ภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และการให้การศึกษาอบรมธรรมะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดถึงการปลูกฝังและปลุกจิตสำนึกความรักชาติ

ศาสนา พระมหากษัตริย์ ลงสู่ชีวิตจิตใจของเยาวชนและชาวไทยในต่างแดน จนวัดได้กลายเป็นศูนย์รวม มีส่วนช่วยเกื้อกูลให้เกิดความดีงามแก่เยาวชนไทย และชาวพุทธนานาชาติ ทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิตจิตใจของบุคคลในครอบครัว ในสังคม และในชาติบ้านเมือง ตลอดถึงชาวโลกแล้ว ย่อมเป็นงานที่ประมาณค่ามิได้...

การจัดการศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงได้มีการเปิดสอนครั้งแรกในลักษณะของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่เปิดสอนเฉพาะในวันอาทิตย์ และต่อมาก็ได้มีการเปิดสอนเพิ่มเติมในภาคฤดูร้อน

วัดไทย: ศูนย์กลางการเรียนรู้

จากการศึกษาพบว่า วัดไทยและชุมชนไทยในนครชิคาโก มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษา เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่จะพาลูกหลานมาที่วัด จึงทำให้เกิดการเรียนรู้จากวัด รวมทั้งได้เรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดธัมมาราม ชิคาโกด้วย ดังนี้

> ...วัดเป็นศูนย์กลางในการอบรมสั่งสอนศาสนาพุทธ สอนภาษาไทย และวัฒนธรรมไทย การจัดกิจกรรมตามประเพณี ที่จัดขึ้นที่วัดเด็กได้เรียนรู้โดยมีชมรม สมาคมต่างๆช่วยสนับสนุน...
>
> (เข็มปัทม์ แสงเงิน, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2548)

วัดธัมมาราม ชิคาโก จึงนับว่าเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สำคัญ สำหรับเยาวชน รวมทั้งชาวไทยในชุมชนไทยนครชิคาโก ยังได้มีโอกาสมาพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน วัดเป็นศูนย์กลาง พ่อแม่พาลูกมาวัดตั้งแต่เด็กๆ ลูกจะซึมซับความเป็นไทย ได้รู้ได้เห็นประเพณีวัฒนธรรมไทย

อาจกล่าวได้ว่า เยาวชนไทย และชาวไทยในชุมชนไทยในนครชิคาโก ที่สนใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นไทย สามารถศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเป็นไทยได้ โดยอาศัยวัดไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะวัดธัมมาราม เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาได้อย่างดียิ่ง

ความขัดแย้งและปัญหาในชุมชนไทย: เส้นทางวิกฤติสู่โอกาส

ในอดีตที่ผ่านมาชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของชาวไทยทุกคน โดยมีวัดไทยเป็นศูนย์กลาง มีพระสงฆ์ผู้เป็นเจ้าอาวาสเป็นแกนนำสำคัญ และมีการปรึกษาหารือกับผู้อาวุโสในชุมชน การดำเนินการต่างๆจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ชุมชนไทยจึงเป็นปึกแผ่นมั่นคงขึ้นมาได้

เมื่อเวลาผ่านไป คนในชุมชนทุกที่ต่างมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนของตนตามแนวทางของแต่ละคน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่บางครั้งก็ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ ชาวไทยในชุมชนไทยในนครลอสแองเจลิส และนครซิคาโกก็เช่นเดียวกัน เมื่อต่างคนต่างพยายามที่จะดำเนินการตามแนวคิดของตน ต่างคิดต่างทำ ก็อาจทำให้เกิดข้อขัดแย้งกันบ้าง แต่ในท่ามกลางความขัดแย้งเหล่านั้นจะเห็นได้ว่าวัดยังคงเป็นศูนย์กลางของชุมชน เมื่อกลุ่มคนไทยเกิดความขัดแย้งก็จะแยกกันออกไปรวมกลุ่มย่อยหรือไม่ก็เป็นชุมชนใหม่อีกชุมชนหนึ่ง ในไม่ช้าก็จะเห็นว่าการจะเป็นชุมชนเต็มรูปแบบก็ต้องร่วมกันตั้งวัดแห่งใหม่ขึ้น วัดจึงยังคงเป็นศูนย์กลางของชุมชนอยู่เสมอ ไม่ว่าจะมีความขัดแย้งหรือไม่มีความขัดแย้งก็ตาม ชาวไทยในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโกก็ยังคงยึดวัดเป็นศูนย์กลาง และยังคงสืบสานความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไปได้ ดังนั้นจึงปรากฏว่าในนครลอสแองเจลิสและนครซิคาโกมีวัดไทยเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงนับว่าเป็นเหมือนวิกฤติที่เปลี่ยนเป็นโอกาสที่ทำให้ชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถดำรงความเป็นไทยให้คงอยู่ต่อไปได้

การที่มีวัดไทยเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากนับว่าเป็นผลดีต่อชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาอันเนื่องมาจากวัดไทยเป็นศูนย์กลางและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ เมื่อมีวัดไทย คนในชุมชนก็จะมาร่วมกิจกรรมสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมไทยขยายวงกว้างไปเรื่อยๆ คนไทยก็จะเป็นที่รู้จักและยอมรับของชาวอเมริกันเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน รวมทั้งการเดินทางมาร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนก็จะสะดวกสบายมากขึ้น ไม่ต้องเดินทางไปเฉพาะที่วัดไทยลอสแองเจลิส หรือวัดธัมมารามซิคาโกเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามวัดไทยแต่ละวัดที่เป็นศูนย์กลางก็ควรที่จะประสานความร่วมมือกับคนไทยในชุมชนในลักษณะ “ ขัดแย้งแต่ไม่แตกแยก “ ด้วยถือว่าไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทุกคนก็เป็นคนไทยด้วยกัน

นอกจากนี้จะพบว่า เมื่อมีวัดไทยเกิดขึ้นก็มักจะมีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดตั้งขึ้นด้วย ดังนั้นปัญหาที่พบส่วนใหญ่ก็คือการขาดครูหรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีศักยภาพมาช่วย

สอน โดยเฉพาะการส่งครูอาสาสมัครจากหลายหน่วยงานหลายสถาบันการศึกษาจากประเทศไทยไปสอน โดยปราศจากการประสานความร่วมมือระหว่างกัน อาจทำให้การสอนของครูไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงควรที่จะมีการทบทวนในเรื่องนี้ โดยกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ ควรจะได้มีการประชุมสัมมนาแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่าปล่อยให้เป็นหน้าที่ของชุมชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาดำเนินการตามลำพัง เพราะที่ผ่านมาแม้ครูอาสาสมัครส่วนใหญ่จากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานทางวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งมี “จิตอาสา” ที่จะไปช่วยกันปลูกฝังความเป็นไทยจะเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ แต่ก็ต้องยอมรับว่า ครูอาสาสมัครบางส่วนด้อยคุณภาพ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม ถ้าไม่มีการคัดสรร กลั่นกรอง และผ่านการอบรมที่ดีก็อาจไปสร้างปัญหาได้ เพราะการจะสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่ เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาจำเป็นต้องมี “แม่พิมพ์ หรือ “ต้นแบบ””ที่ดี ดังนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนควรจะได้หันมาร่วมมือร่วมใจแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อปรับเปลี่ยนให้เกิดมาตรฐานในการปลูกฝังความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อเสนอแนะ

ความเป็นไทย : สายใยเชื่อมโยงชาติพันธุ์ไทยท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม

ในอดีตที่ผ่านมาชาวไทยทุกคนในประเทศไทยสามารถอยู่ร่วมกับชนทุกหมู่เหล่าที่แตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมได้ ด้วยลักษณะนิสัยที่เป็นคุณลักษณะที่ดีของคนไทย อาทิ ซื่อสัตย์ กตัญญู รู้รักสามัคคี มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการประนีประนอม อยู่ร่วมกับคนชาติอื่น ศาสนาอื่นได้ และยอมรับวัฒนธรรมของชาติอื่น ลักษณะนิสัยดังกล่าวจึงเป็นลักษณะนิสัยที่บ่งบอกความเป็นไทยอันติดอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยส่วนใหญ่ เมื่อคนไทยบางส่วนไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา คุณลักษณ์ไทยที่ดีดังกล่าวจึงทำให้คนไทยเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมที่หลากหลาย สังคมพหุวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติ หลากหลายวัฒนธรรมได้ โดยไม่เกิดความขัดแย้ง ขณะเดียวกันเมื่อได้เห็นวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆในประเทศสหรัฐอเมริกา คนไทยก็สามารถเปรียบเทียบวัฒนธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา กับวัฒนธรรมไทยได้ และในที่สุดก็เลือกที่จะคงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีงามให้คงอยู่ ขณะเดียวกันก็เลือกที่จะรับวัฒนธรรมที่ดีของชาวอเมริกันมาบูรณาการ เพื่อประโยชน์ของชาวไทย และเพื่อสืบทอดความเป็นไทยแก่ลูกหลานไทยที่เกิดในประเทศสหรัฐอเมริกาให้คงอยู่สืบไป

ความเป็นไทยจึงนับเป็นเสมือน สายใยเชื่อมโยงชาติพันธุ์ไทยท่ามกลางสังคมพหุวัฒนธรรม ที่ชาวไทยทุกคนพึงตระหนัก ไม่เฉพาะแต่ชาวไทยในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ชาวไทยทุกคนในปัจจุบันนี้ ก็พึงนำแนวคิดเรื่องความเป็นไทย กลับมาสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย เพื่อความสมานฉันท์ในหมู่คนไทยทุกเชื้อชาติ ศาสนา เพื่อศานติสุขของชาวไทยทุกคน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทย ของชาวไทยในประเทศไทย และชาวไทยในประเทศอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่จะช่วยธำรงความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศและต่างประเทศ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยและประเมินผลการใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในประเทศและต่างประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกพรรณ แสงเรือง. **ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของลาวพวน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

กรรณิการ์ สัจกุล. **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545. (เอกสารอัดสำเนา)

การฝึกหัดครู,กรม. **เอกลักษณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2520.

การศาสนา,กรม. **ความเป็นมาของงานส่งเสริมวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: กองวัฒนธรรม, 2540.

กีรติ บุญเจือ. **จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2538.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **ปั้นสมองของชาติ : ยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ซัคเซสมีเดีย, 2543.

เกษมสโมสร เกษมศรี,ม.ร.ว. **ความสัมพันธ์ไทย-จีน: 20 ปีแห่งมิตรภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์. **แนวพระราชดำรัสด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. “โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทยในสหรัฐอเมริกา”. **พระธรรมราชานุวัตรกับการหล่อหลอมสังคมไทยในสหรัฐอเมริกา**. สหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส, 2539.

คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2545.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน.**ความหมายและขอบข่ายของงานวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2535.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2539.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ,สำนักงาน. **นโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัด**

การศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน. **แนวปฏิบัติสำหรับทศวรรษโลกเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2531 ก.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. **วัฒนธรรมประจำชาติ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2531 ข.

คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยวัฒนธรรมและการพัฒนา, ยูเนสโก. **วัฒนธรรมอันหลากสีของมนุษยชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชนชาติ, 2541.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **โครงการสืบสานครุศาสตร์สู่อนาคต ครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2547.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **อเมริกาที่ข้าพเจ้าได้เห็นมา**. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา, 2503.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **พื้นฐานทางวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์, 2524.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **ลักษณะไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **เอกลักษณ์ของชาติ: รายงานการสัมมนาเรื่องเอกลักษณ์ของชาติกับการพัฒนาชาติไทย**. กรุงเทพฯ: วิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์, 2528.

เครือวัลย์ สุวรรณดิษฐากุล. **ทัศนะเชิงประเมินของครูอาสาสมัครและกรรมการโรงเรียน ต่อแผนการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทย ระดับ 5 และระดับ 6 โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ. **โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในสหรัฐอเมริกา**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ. **โรงเรียนวัดไทยในอเมริกา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ. **การอบรมเชิงปฏิบัติการครูอาสาสมัคร รุ่นที่ 20 ประจำปี 2546**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

โครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย ภูมิไทย นิยมไทย. **การสัมมนาทางวิชาการ เรื่องมรดกไทย: ยุคสร้างสรรค์และสืบสานวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

งามพิศ สัตย์สงวน. **สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาครอบครัวไทยโซ่ง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

จรูญ จัวนาน. **การศึกษาสำหรับสังคมหลายวัฒนธรรม**. เชียงใหม่: บริษัทโชตนาพริ้นท์ จำกัด, 2540.

จักรรถ จิตรพงศ์,ม.ร.ว. "โรดโชว์วัฒนธรรมไทยสู่นครฮิวส์ตัน กุศโลบายเปิดประตูการท่องเที่ยว" . **ไทยรัฐ**. 27 เมษายน 2547: 15.

ชลธิรา สัตยาวัฒนา. **แนวคิดการสืบสานประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ : ข้อเสนอทางทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: โครงการไทยศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต, 2542.

ชวพจน์ ถุงสุวรรณ."เปิดตำนานคนไทยในแอล.เอ.ยุคแรก". **พระธรรมราชานุวัตรกับการหล่อหลอมสังคมไทยในสหรัฐอเมริกา**. สหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส, 2539.

ชนิตา รักษ์พลเมือง. **พัฒนศึกษา : ศาสตร์และแนวคิด. วารสารการศึกษาแห่งชาติ**. 4 (มิถุนายน – กรกฎาคม 2526): 60-71.

ชนิตา รักษ์พลเมือง. **พื้นฐานการศึกษา หลักการและแนวคิดทางสังคม**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี, 2534.

ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. **การศึกษาตามอัธยาศัย : แนวความคิดและประสบการณ์**. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, 2544.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. **วัฒนธรรมคือทุน**. กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2540.

ชูชัย สมิทธิไกร. **จิตวิทยาทั่วไป**. เชียงใหม่: โครงการตำรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

ชูศักดิ์ ทิพย์เกษร. **พระพุทธศาสนาในศรีลังกา**. พระนคร: แผนกธรรมวิจัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2508.

ไชยงค์ ชวลิต. "มองย้อนหลัง". **60 ปี น.พ.พิพิธ เจียมมงคลทิพย์**. กรุงเทพฯ: กราฟฟิคอาร์ต, 2541.

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. **ภาษาไทย เอกลักษณ์ไทย**. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา,2526.

ณัฐประวีณ ศรีทรัพย์. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : ศึกษากรณีชุมชนมอญบ้านลัดเกร็ด จ.นนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ดำรงราชานุภาพ,สมเด็จฯกรมพระยา.**ประวัติศาสตร์และการเมือง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516.

ดำรงราชานุภาพ,สมเด็จฯกรมพระยา. **ประวัติบุคคลสำคัญ**. กรุงเทพฯ: 2531.

เดโช สวนานนท์. “การรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยในด้านศิลปวัฒนธรรมและศาสนา”. **วารสารมิตรครู**. 31 (ตุลาคม 2526) .

ทวีเกียรติ ไชยยงยศ. **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2538.

ทวีชัย บุญเติม. **การพัฒนาการจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น สำหรับพุทธศักราช 2520**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2540.

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2537.

ทิศนา แขมมณี. **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์,2545.

เทพไท ศรคำรณ. **การศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังความสำนึกในความเป็นคนไทยแก่นักเรียนชาวเขาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2535.

เทียนฉาย กีระนันทน์. **ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจการเงินและสาธารณสุขเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ:วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร,2539.

เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. **พระราชดำรัสในพิธีเปิดปีแห่งการรณรงค์เพื่อส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมไทย ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยในแผ่นแม่บทโครงการสืบสานวัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2538-2540**. กรุงเทพฯ : นีลนาถการพิมพ์, 2537.

เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ. “วัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก”. **วารสารบัณฑิตศึกษา**. 1 (กันยายน 2540).

ธงชัย สันติวงษ์. **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2532.

ธิดา สาระยา. **กว่าจะเป็นคนไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2542.

นวลมณี ศรีบุญเรือง. “สารจากผู้ช่วยครูใหญ่ (วันอาทิตย์) โรงเรียนพุทธศาสนาวัดไทย”. **พระธรรมราชานุวัตรกับการหล่อหลอมสังคมไทยในสหรัฐอเมริกา**. สหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส , 2539.

น้อย พงษ์สนิท. **จริยศาสตร์: ปรัชญาว่าด้วยจริยธรรม**. เชียงใหม่: โครงการตำรามหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2527.

นิธิ เอียวศรีวงษ์ และคณะ. **มองอนาคต:บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2536.

นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี และพิศวาส ปทุมุตตรังษี. **วัฒนธรรมอันหลากสีของมนุษยชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. **วัฒนธรรมกับการวางแผนการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2528.

บุญมี แท่นแก้ว. **จริยศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2539.

บุณย์ นิลเกษ. **สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2523.

ประชุม รอดประเสริฐ. **นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์, 2543.

ประภาศรี สีหอำไพ. **อิทธิพลของพระพุทธศาสนาในการพัฒนาสำนึกความเป็นไทย ของนักเรียนโรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ประเวศ วะสี. **ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ: ยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของสังคมทั้งหมดร่วมกัน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา, 2538.

ประเวศ วะสี. **วัฒนธรรมกับการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2537.

ประเวศ วะสี. **การพัฒนามนุษย์แนวใหม่เพื่ออนาคตที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน, 2545.

ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ. **การพัฒนารูปแบบการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนชนบท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ปรารถนา มงคลธวัช. **เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าม้ง บ้านห้วยน้ำไซ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ปิ่น มาลากุล. **บทประพันธ์ของหม่อมหลวงปิ่น มาลากุล**. พระนคร: คุรุสภา ,2515.

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. **อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2546.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. **วิถีใหม่แห่งการพัฒนา : วิธีวิทยาศึกษาสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

พนัส หันนาคินทร์. **การศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2521.

พนัส หันนาคินทร์. **การสอนค่านิยมและจริยธรรม**. พิษณุโลก: โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก,2526.

พระปัญญานันทมุนี. **การนำเด็กเข้าหาพระ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพการพิมพ์, 2519.

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2536.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, 2530.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2539.

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิโท). **โกวิทธรรม**. กรุงเทพฯ: ฟองทองเอนเตอร์ไพร์ส, 2546.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต). **สิ่งดีในวิถีชีวิตไทย-จีน**. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา, 2539.

พระราชธรรมวิเทศ. **คำบรรยายในงานปฐมนิเทศครูอาสาสมัครโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,12 มีนาคม 2547.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนจิตรา สายสุนทร. **รวมบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยว่าด้วยสัญชาติไทยของบุคคลธรรมดา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2544.

พิพิธ เจียมมงคลทิพย์.**60 ปี น.พ.พิพิธ เจียมมงคลทิพย์**. กรุงเทพฯ: กราฟฟิคอาร์ต, 2541.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม. **สำนึกไทยที่พึงปรารถนา**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2543.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์."คารวพจน์ คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาฯ". **พระธรรมราชานุวัตรกับการหล่อหลอมสังคมไทยในสหรัฐอเมริกา**. สหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส, 2539.

ภิรมย์ ศรีเพชร. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2541.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **คำพ่อสอน: ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพฯ, 2543.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา.**ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2542.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **ประมวลพระราชดำรัส**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2521.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์, 2545.

ภิญโญ สาธร. **การบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.

ภิญโญ สาธร. **หลักการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สุภาการพิมพ์, 2521.

มนตรา พงษ์นิล. **พหุลักษณ์ของสำนึกชาติพันธุ์: ม้งภูสวยกับการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจและการเมือง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

มนัส สุวรรณ. **ระเบียบวิธีวิจัยทางภูมิศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2532.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

มาณพ พลไพรินทร์. **คู่มือการบริหารกิจการพระสงฆ์**. กรุงเทพฯ: ชุติมาการพิมพ์, 2531.

เมธี ปิลันธนานนท์. "วิธีการปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยม". **ครุปริทัศน์**. 8 (กุมภาพันธ์ 2526)

ยนต์ ชุ่มจิต. **การศึกษาและความเป็นครูไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2546.

ยศ สันตสมบัติ. **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2544.

รัชนี จรุงศิรวัฒน์. **ทัศนะเชิงประเมินของครูอาสาสมัครและกรรมการโรงเรียนต่อแผนการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย แก่เด็กไทย ระดับ 3 และระดับ 4 โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

รัตนา พุ่มไพศาล. **ปรัชญาและหลักการของการศึกษานอกระบบ**. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต, 2523.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์, 2546.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊พ จำกัด, 2532.

ราชเลขาธิการ , สำนัก. **ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ ปีพุทธศักราช 2523**. กรุงเทพฯ: กรมแผนที่ทหาร, 2524.

วรรโณ ภักดี. **ความสำนึกในความเป็นคนไทยของชาวเขา**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

วิทย์ เที่ยงบูรณะธรรม. **พจนานุกรมไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, 2527.

วิทย์ วิศทเวทย์. **จริยศาสตร์เบื้องต้น : มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2538.

วิทย์ วิศทเวทย์. **ปรัชญาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

วีระ อำพันสุข. **ความเป็นไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526.

ศิรินทร์ สืบพันธ์วงษ์. **การชมรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์กับความรู้ ความสำนึก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอเมืองลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2544.

ศิลปากร,กรม. **แนวทางการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2541.

ศิลปากร,กรม. **สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารีกับการอนุรักษ์มรดกของชาติ**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2528.

ศรีศักร วัลลิโภดม. ชีวิตวัฒนธรรมกับความเชื่อในสังคมไทย. **มองอนาคต: บทวิเคราะห์เพื่อการปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิภูมิปัญญา, 2536.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. **การวัฒนธรรมศึกษา กระบวนการบริหารและจัดการวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: อนุกรรมการศาสนาและวัฒนธรรม, 2538.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. **การศึกษาและวัฒนธรรม: ประมวลบทความทางวิชาการ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประชาชน, 2526.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. **คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด กิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา**. กรุงเทพฯ: กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2545.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับเป็นกฎหมาย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. **หนังสือที่ระลึกเยาวชนไทยในสหรัฐอเมริการวมใจเทิดพระเกียรติ ปี 2542**. กรุงเทพฯ: จิรรัชการพิมพ์, 2542.

สมคิด จิระทัศนกุล. **วัด : พุทธศาสนาสถาปัตยกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

สมคิด โชติกวณิชย์. **มรดกไทย : ยุคสร้างสรรค์และสืบสานวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

สมคิด โชติกวณิชย์. **สู่โฉมหน้าใหม่ของวัฒนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.

สมพงษ์ จิตระดับ. “ความจำเป็นของการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทย”. **พระธรรมราชานุวัตรกับการหล่อหลอมสังคมไทยในสหรัฐอเมริกา**. สหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส, 2539.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางศึกษา วิเคราะห์และวางแผน**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2536.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **สังคมวิทยทัศน์**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2533.

สายชล สัตยารักษ์. **สมเด็จฯกรมพระยาดำรงราชานุภาพ การสร้างอัตลักษณ์เมืองไทย และชั้นของชาวสยาม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน , 2546.

สาโรช บัวศรี. **แนวคิดบางประการทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.

สิปปนนท์ เกตุทัต. **การปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2532.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. **คนไทยอยู่ที่นี่ ที่อุษาคเนย์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม, 2537.

สุจิตรา สุคนธทรัพย์. **การวิเคราะห์คุณลักษณะไทย คุณค่า และกระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย : กระบี่กระบอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรัมพรรย์. **วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2523.

สุธารา โยธาขันธ์. **การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยอนุบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สุนีย์ ภู่พันธ์. **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่ : ดวงกมลเชียงใหม่, 2546.

สุพจน์ ธีรเกาศัลย์.”สารจากกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแองเจลิส”. **พระธรรมราชานุวัตรกับการหล่อหลอมสังคมไทยในสหรัฐอเมริกา**. สหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส, 2539.

สุพัตรา สุภาพ. **สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

สุภางค์ จันทวานิช. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. โครงการตำราคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กันยายน 2535. (เอกสารอัดสำเนา)

สุภางค์ จันทวานิช. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุมน อมรวิวัฒน์. “การถ่ายทอดและการเรียนรู้วัฒนธรรม”. **การศึกษากับการถ่ายทอดวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหนังใหญ่วัดขนอน**. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2537.

สุมน อมรวิวัฒน์. **การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

สุมน อมรวิวัฒน์.”จากความทรงจำ”. **พระธรรมราชานุวัตรกับการหล่อหลอมสังคมไทยในสหรัฐอเมริกา**. สหรัฐอเมริกา: วัดไทยลอสแองเจลิส, 2539.

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. **รูปแบบหลักสูตรระยะสั้นและการจัดกิจกรรมบูรณาการเพื่อการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่นักเรียนไทยในลอสแองเจลีส สหรัฐอเมริกา : รายงานการสอนภาษาไทยกับการพัฒนาหลักสูตร**. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.(เอกสารอัดสำเนา)

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ. **หลักสูตรและแผนการสอนระดับประถมศึกษาสำหรับโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์: โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่เด็กไทยในสหรัฐอเมริกา**. ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

สุมิตร ปิติพัฒน์. **ความเป็นคนไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2545.

สุมิตร สุวรรณ. **การนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการฝึกศึกษากำลังพลระดับสัญญาบัตร เพื่อการพัฒนานภานุภาพกองทัพอากาศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2545.

สุเมธ เมธาวิทยกูล. **ปรัชญาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2540.

สุรชาติ บำรุงสุข. **ค.ศ.2000 : ยุทธศาสตร์โลกหลังสงครามเย็น**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มติชน ,2537.

สุลักษณ์ ศิวลักษณ์.**อยู่อย่างไทยในสมัยศตวรรษที่สามแห่งกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2525.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. **สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์: ขมุ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

เสาวภา ไพทยวัฒน์. **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย: แนวทางอนุรักษ์และการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2539.

อนันต์ เกตุวงศ์. **หลักและเทคนิคของการวางแผน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

อนุมานราชธน, พระยา. **วัฒนธรรมประจำชาติ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2531.

อนุมานราชธน, พระยา. **วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: บรรณาการ, 2515.

อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. **อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2543.

อมรา พงศาพิชญ์. **ความหลากหลายทางวัฒนธรรม: กระบวนการและบทบาทในประชาสังคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อมรา พงศาพิชญ์. **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,2541.

อมรวิชช์ นาครทรรพ. **การบูรณาการเรียนรู้วัฒนธรรมกับการศึกษาของต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546.

อังคนา อาตมียะนันท์. **บทบาทขององค์การพัฒนาเอกชนในการส่งเสริมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. **วัฒนธรรมกับการพัฒนา: มิติของพลังที่สร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2538.

อาร่ง สุทธาศาสน์. **กลุ่มชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. (เอกสารอัดสำเนา)

อารี สุทธิพันธ์. **ศิลปนิยม**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2535.

อิทธิ ดิษฐบรรจง. **คำบรรยายเรื่องแนวทางการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างแดน**. สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา,17 พฤศจิกายน 2546.

อิสรา สุนทรวัฒน์. **คำบรรยายเรื่องชีวิตไทยในวัฒนธรรมอเมริกา**. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 22 เมษายน 2547.

อุดม เชยกีวงศ์. **การสอนภาษาไทย-วัฒนธรรมไทย เด็กไทยในต่างแดน**. กรุงเทพฯ: ดวงกมล, 2532.

อุทัย บุญประเสริฐ. **การพัฒนานโยบาย: กรณีศึกษาพัฒนานโยบายพัฒนาการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 5 (2525-2529)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อุทัย บุญประเสริฐ. **กลุ่มสัมพันธ์และการบริหารทีมงานที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

อุทัย บุญประเสริฐ. สาระสำคัญของการวางแผนเชิงกลยุทธ์สำหรับงานวางแผนในสถาบันอุดมศึกษา. **สารสภาคณาจารย์**. 23 มิถุนายน 2537.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. **มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา, 2536.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. **วิกฤตการณ์ของการพัฒนาและเครื่องมือของการพัฒนา**. การบรรยายในการสัมมนา เรื่องเครื่องมือใหม่สำหรับกระบวนทัศน์แห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 21 พฤศจิกายน 2537.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. **วิเคราะห์เอกลักษณ์ไทยในกระแสความเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2534.

อำไพ สุจริตกุล. **การพัฒนาหลักการและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย: รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ภาษาอังกฤษ

Banks, A. J. **Multiethnic education: Theory and practice.** Washington: Allyn and Bacon, 1994.

Baruth, L.G. and Manning, M. L. **Multicultural education.** Boston: Allyn and Bacon, 1992.

Bobbitt, Flanklin. **The Curriculum.** Boston: Houghton Miftlin, 1989.

Bogda, R. C., and Bikken , S. K. **Qualitative research for education an introduction to theory and methods.** (second edition) Boston : Allyn and Bacon, 1992.

Bryant,C.White, L.G. **Managing Development in the Third World.** Bouldo Colorado: Westview Press, 1982.

Cohen, Yahudi A. **Man in Adaptation : The Cultural Present.** Chicago: Aldine Publishing Co.,1968.

Cohen, John M. and Uphoff , Norman T. " Participation's place in rural development: seeking clarity through specificity". **World Development** 8 (1930): 219-222.

Cortes , E . C. "Preparing for a multicultural future". **Principal.** 76 (September 1996): 16-20.

Coughlin,Richard J. **Double Identity: The Chinesse in Modern Thailand.** Hong Kong University Press, 1960.

Dewey John. **Democracy and Education: an Introduction to the Philosophy of Education.** New York : MacMillan, 1961.

Francis,Emerich ,K.,**Interethnic relations: an essay of the Mon in Thailand.** Ohio : Ohio University,1982.

Gollnick , D. M. and Chinn , P. C. **Multicultural education: In a pluralistic society.** New York : Macmillan Publishing Company , 1994.

Good,Carter V. **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book Company, 1973.

Gove, Philip Babcock. **Webster 's Third New International Dictionary.** Springfield: G.&C. Merriam Company, 1965.

Hernandez , H. **Multicultural education.** New York: Macmillan Publishing Company, 1989.

Keyes, C.F. **Ethnic Change.** Seattle: University of Washington Press,1982.

Kneller,George F. **Education Anthropology : An Introduction.** New York: John Wiley And Sons,1965.

Koffka, K."Consciousness". **Encyclopedia of the Social Science3-4**, 1948.

Lachmann , M. L. and Taylor , S.L. **Schools for all : Educating Children in a diverse society.** New York: Delmar Publisher , 1995.

Lowie,Robert. **Social Organization.** New York: Holt, Rinehart and Winston, 1954.

Makihara , M. **Bilingualism , social change , and the politics of ethnicity on Rapanui (Easter Island) , Chile.** Thesis (PH.D) Yale University , 1999.

Moerman,Michael."Ethnic Identification in a Complex Civilization: Who are the Lue?" **American Anthropologist.** Vol.67(October,1965).

Moran, P.R. **Teaching Culture: perspectives in practice.** Canada : Heinle . A Division of Thomsom Learning,Inc. ,2001.

Rabino , L. **The bilingual education program in New York City Public schools: An antropological study of education, language, and ethnicity.** Thesis (PH.D)State University of New York at Stony Brook , 1992.

Spindler, George D. **Education and Culture Anthropological Approaches.** New York: Holt, Rinchart and Winston, 1964.

Tapp Nicholas. **Soverignty and Rebellion: The White Hmong of North Thailand.** England : Oxford University Press, 1989.

UNESCO. **Educating for a Sustainable Future: A Transdisciplinary Vision for Concerted Action.** International Conference.Thessalonib. November 1997.

United Nations. **Popular participation in decision making for development.** New York: United Nations publishing , 1983.

Wakabayashi , T. **Language and cultural identity: The case of Japanese high school students attending an international school in Japan.** Doctoral Dissertation. Harvard University , 1998.

White , Alastair T. **Why community participation? A discussion of the argument community participation: Current issue and lesson learned.** United Nations children's Fund. 1982.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียนวัดไทยในสหรัฐอเมริกา

1. โรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิส

วัดไทยลอสแองเจลิส เป็นวัดไทยแห่งแรกที่ก่อตั้งขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา การก่อตั้งวัดนี้เริ่มกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2516 คนไทยซึ่งไปศึกษาและประกอบอาชีพอยู่ที่นั้นเวลานั้นคำนวณกันว่ามีประมาณห้าพันคน คณะผู้ริเริ่มมี นางเสาวภา บุตรานนท์ เป็นหัวหน้าได้อาราธนาพระภิกษุ 3 รูป มีพระครูวชิรธรรมโสภณ วัดวชิรธรรมสาทิศ เป็นหัวหน้า ไปจำพรรษาเพื่อศึกษาและดำเนินการก่อตั้งวัดขึ้น นางเสาวภา บุตรานนท์ ถวายบ้านเป็นที่พักจำพรรษา และได้ก่อตั้งสมาคมขึ้นเพื่อดำเนินการชื่อ “สมาคมอเมริกันไทย”

พ.ศ. 2514 นายพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล และคณะ ได้ดำเนินการขึ้นใหม่ ขออนุญาตจดทะเบียนเป็นองค์การสาธารณกุศลไม่แสวงหากำไร ชื่อ “ศูนย์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท”พระธรรมโกศาจารย์ วัดราษฎรบำรุง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเดินทางไปที่นครลอสแองเจลิส ได้รับเป็นผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือ และได้ตั้งคณะกรรมการก่อสร้างวัดไทยในสหรัฐอเมริกาขึ้นคณะหนึ่งในประเทศไทย ฝ่ายสงฆ์มีพระธรรมโกศาจารย์เป็นประธาน ฝ่ายฆราวาสมี ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินทร์ เป็นประธานในปีนั้น คณะกรรมการฯ ได้นิมนต์ พระมหาธีรพันธ์ เมตตาวิหารี วัดมหาธาตุ ไปจำพรรษาในที่ดินซึ่งคณะกรรมการฯ จัดซื้อไว้พร้อมกับบ้านหนึ่งหลัง

วันที่ 17 พฤษภาคม 2515 นายพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุลได้เป็นผู้แทนนายวิชัย นางบุญสม ซอโสตถิกุล ถวายโฉนดที่ดินแปลงแรกแก่สงฆ์ มีสมเด็จพระวันรัต (ต่อมาได้รับสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17) วัดพระเชตุพนฯ เป็นประธาน มี ม.จ.ยุธิษเฐียร สวัสดิวัฒน์ กงสุลใหญ่ ณ นครลอสแองเจลิส เป็นประธาน

ต่อมาวันที่ 19 พฤษภาคม 2515 สมเด็จพระวันรัต ได้เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ ก่อสร้างศาลาอาคารแบบศิลปกรรมไทย กว้าง 12 เมตร ยาว 33 เมตร ปัจจุบันเป็นอุโบสถด้วยเรียกว่า อุโบสถศาลา เงินค่าก่อสร้างส่วนใหญ่ได้รับจากผู้บริจาคในประเทศไทย

พ.ศ. 2519 พระมงคลราชมุนี (ปัจจุบันคือ พระมงคลเทพโมลี) วัดสุทัศนเทพวราราม เป็นหัวหน้าสงฆ์แทนพระมหาโสบิน ซึ่งอยู่ครบวาระ 3 ปี ได้ก่อสร้างกุฏิหลังใหม่เป็นอาคาร 2 ชั้น 6 ห้องนอน

พ.ศ. 2521 พระเทพโสภณ (ปัจจุบันคือ พระธรรมราชานุวัตร) วัดพระเชตุพนฯ เป็นหัวหน้าสงฆ์และดำเนินการก่อสร้างอุโบสถต่อในปี 2522 ได้เปลี่ยนชื่อ “ศูนย์พุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท” เป็น “วัดไทยลอสแองเจลิส” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงเททองหล่อพระประธานปรางประทานพร ณ วัดพระเชตุพนฯ ซึ่ง พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ พร้อมด้วยคณะเป็นเจ้าภาพ พระประธานองค์นี้ได้รับพระราชทานนามว่า “พระพุทธนรเทพศาสดาทิพยนคราภิมงคลสถิต”

พ.ศ. 2524 พระเทพโสภณ ได้รับอาราธนาอยู่ต่ออีกวาระหนึ่ง มีพิธีเปิดอนุสาวรีย์ นายพูนศักดิ์ ซอโสตถิกุล ผู้ริเริ่มสร้างวัดผู้ถึงแก่กรรมด้วยอุบัติเหตุเมื่อปี พ.ศ. 2517

พ.ศ. 2527 พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก อดีตผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็นประธานวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์และศาลาอเนกประสงค์ พระเทพโสภณได้ปฏิบัติศาสนกิจหลายประการ เป็นพระพัฒนาดีเด่นของสังคมไทยที่ได้รับยกย่อง ได้ขยายวัดมีกุฏิถึง 6 หลัง ขยายโรงเรียน มีนักเรียนในวันหยุดสุดสัปดาห์ในโรงเรียนพุทธศาสนาถึง 400 – 500 คน เรียนในภาคฤดูร้อนของหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนฯ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปีละประมาณ 300 คน (โรงเรียนวัดไทยในอเมริกา, 2534: 21 – 22)

2. โรงเรียนวัดธัมมาราม ชิคาโก

วัดธัมมาราม หรือวัดไทย นครชิคาโก ตั้งขึ้นด้วยศรัทธาแรงกล้าของพุทธศาสนิกชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในนครชิคาโก พร้อมทั้งเมืองอื่น ๆ ในรัฐอิลลินนอยส์และรัฐใกล้เคียงในสหรัฐอเมริกา

ในเดือนพฤษภาคม 2515 ได้มีพระสงฆ์จากประเทศไทย 2 คณะ เดินทางผ่านและแวะเยือนชิคาโกเป็นครั้งแรก และในเดือนเดียวกัน สมาคมไทยในมณฑลชิคาโก ได้จัดให้มีพิธีวิสาขบูชาขึ้นเป็นครั้งแรกในชิคาโก โดยนิมนต์พระสงฆ์จากวัดไทยลอสแองเจลิสมาเป็นผู้ประกอบพิธีจากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้คนไทยในรัฐอินลินนอยส์ได้มีโอกาสพบปะและทำบุญร่วมกัน โดยมีพระสงฆ์เป็นสื่อกลางเป็นจุดรวม ช่วยประสานความคิด จึงมีความเห็นร่วมกันว่าสมควรจะตั้ง “ศูนย์พุทธศาสนา” ขึ้น และได้มีการพบปะปรึกษาหรือเกี่ยวกับเรื่องนี้กันเรื่อยมา

ในกลางปี พ.ศ.2516 จึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือและดำเนินงานกันอย่างจริงจัง และได้มอบให้นายวิลเลี่ยม เจ.ลาร์เนค ทนายความดำเนินการขออนุญาตจดทะเบียนเป็น “ศูนย์พุทธศาสนาไทยประจำรัฐอิลลินนอยส์” เป็นองค์การสาธารณกุศล ดำเนินกิจกรรมทางพุทธศาสนา และได้รับอนุมัติจากทางการของรัฐอิลลินนอยส์ ตามกฎหมายว่าด้วยองค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไร (GENERAL NOT FOR PROFIT CORPORATION ACT) ในวันที่ 13 กันยายน 2517 โดยมีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “THE THAI BUDDHIST TEMPLE” โดยได้ใช้บ้านของนายแสวง ชำนาญกิจ เลขที่ 801 N. HAYES AVE., CHICAGO.IL. 60302 เป็นสำนักงานชั่วคราว

ต่อมาปี พ.ศ.2518 พระสุธีรัตนาภรณ์ (ปัจจุบันคือ พระราชรัตนาภรณ์) วัดจักรวรรดิราชาวาส ได้รับอนุมัติจากทางการคณะสงฆ์ให้เดินทางมาปฏิบัติศาสนกิจ แก้ไขปัญหาของวัดอุษาพุฒยาราม นิวยอร์ก ทางศูนย์ฯ จึงได้อาราธนามาเป็นที่ปรึกษา และเดินทางมาช่วยดำเนินการจัดตั้งสำนักสงฆ์ไทยในนครชิคาโก พระราชรัตนาภรณ์ ได้ดำเนินการขออนุมัติจากเถรสมาคม เป็นเจ้าอาวาสสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2520

ต่อมา เมื่อวัดมีอุโบสถและกุฏิพอที่จะใช้ประกอบกิจการทางศานาตามพระวินัยแล้วจึงได้กราบเรียนรายงานการจัดตั้งวัดไปยังสมเด็จพระธีรญาณมุนี แก่กองงานพระธรรมทูตขออาราธนามาเป็นประธานประกอบพิธีผูกสีมาและเปิดวัดและเพื่อได้เสนอเรื่องนี้ต่อมหาเถรสมาคม ในการนี้ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 15/2520 วันที่ 20 มิถุนายน 2520 ได้อนุมัติให้สมเด็จฯ แม่กองงานพระธรรมทูตพร้อมด้วยพระเถระผู้ใหญ่ 3 รูป และเจ้าหน้าที่กรมการศาสนา 1 คน เดินทางมาเป็นประธานประกอบพิธีผูกสีมาและเปิดวัดเป็นทางการเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2520 โดยมีพระสงฆ์ไทยจากอังกฤษ เนอร์เธอร์แลนด์ สิงคโปร์ และประเทศไทย รวมทั้งจากสำนักต่าง ๆ ในสหรัฐฯ ที่เดินทางมาร่วมประชุมสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐฯ ครั้งแรกแล้วถือโอกาสร่วมสังฆกรรมครั้งนี้ด้วย นอกจากนั้นได้เชิญ ฯพณฯ นายอรุณ ภาณุพงษ์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. มาเป็นประธานฝ่ายคฤหัสถ์ และเชิญเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของทางการสหรัฐฯ ตลอดทั้งพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมากได้มาร่วมในพิธีอันสำคัญครั้งนี้ พร้อมกันนี้ สมเด็จพระสังฆราช (วาสนมหาเถร) ได้มีเมตตาประทานนามย่อเพื่อเรียกง่ายแก่วัดนี้ว่า “วัดธัมมาราม” ด้วย

สำหรับศาสนกิจและกิจการอันเป็นประโยชน์แก่พระศานาและประชาชนที่ทางวัดได้บำเพ็ญไปแล้วนั้นมีมาก หากจะกล่าวโดยสรุปก็คือ

การวางรากฐานการบริหารวัดซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ การเผยแพร่พระพุทธศาสนาและกิจการของวัดด้วยเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และทางสื่อมวลชน การเทศนา ปาฐกถา สนทนาธรรม การปฏิบัติธรรม การสอนและนำปฏิบัติสมถะและวิปัสสนากรรมฐาน การชักจูงให้คนได้ใกล้ชิดกับพระศาสนาด้วยการสวดมนต์ไหว้พระด้วยการเผยแพร่ทางด้านศิลปวัฒนธรรม (อนุเคราะห์ให้มีการเปิดสอนวิชาศิลปะป้องกันตัวและนาฏศิลป์ไทย) การเปิดโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การเปิดชั้นสอนธรรมะและพระพุทธศาสนาสำหรับผู้ใหญ่ การเปิดและการจัดบริการห้องสมุดหนังสือธรรมะภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การอำนวยความสะดวกแก่สาธุชนในการบำเพ็ญกุศลและการสงเคราะห์ต่าง ๆ การจัดงานวันสำคัญของชาติศาสนาและประเพณีไทย ให้ความอนุเคราะห์หรือร่วมมือกับสถาบัน สมาคม และองค์การกุศลต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ หรือในการดำเนินการกุศลสงเคราะห์แก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ฯลฯ

เนื่องจากทางวัดมีกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีมากขึ้น ตลอดถึงการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ของชุมชนไทยและชาวต่างประเทศที่เป็นสมาชิกวัด แต่ละครั้งแต่ละงานจะมีประชาชนไปร่วมงานและกิจกรรมนั้น ๆ ที่วัด คราวละมาก ๆ จนทำให้สถานที่วัดคับแคบลง ไม่สะดวกแก่การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของพุทธศาสนิกชน แม้พระสงฆ์เองก็ไม่ได้รับความสะดวก ในการปฏิบัติศาสนกิจตามโอกาสอันควร เพื่อแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาอันอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เจ้าอาวาสประธานสงฆ์ พร้อมด้วยคณะกรรมการวัดในนามของพุทธศาสนิกชน จึงได้ซื้อสถานที่โรงเรียนประชาบาลในเนื้อที่ 25 ไร่ ในเขตนครชิคาโก ห่างจากดาวน์ทาวน์นครชิคาโกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ประมาณ

13 ไมล์ และดัดแปลงเป็นที่ตั้งวัดไทยแห่งใหม่ และได้ย้ายกิจการวัดเก่าเข้าสู่สถานที่วัดใหม่เรียบร้อย เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2526

พ.ศ. 2529 นพ.พนม พึ่งเชิดชู นายกสมาคมไทยในนครชิคาโกได้นำกิจกรรมวงดนตรีไทยเข้าเป็นชมรมหนึ่งของสมาคมไทยในมหานครชิคาโก โดยใช้ชื่อวงดนตรีไทย “สทช” และเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2529 ได้จัดพิธีไหว้ครูร่วมกับ ร.ร.นาฏศิลป์ที่วัดธัมมาราม จากนั้นวันที่ 11 เมษายน 2531 ทางกรรมการวัดธัมมาราม ฝ่ายคฤหัสถ์ได้ตั้งวงดนตรีไทยขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “วงดนตรีไทยวัดธัมมาราม” ได้แสดงเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยในงานเทศกาลต่าง ๆ ของวัด

ทางกรรมการวัดธัมมาราม ฝ่ายคฤหัสถ์ได้เห็นความสำคัญในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ให้เข้าถึงอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งเกิดและเจริญเติบโตในต่างแดนได้ให้ความสนับสนุนเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด และด้วยความร่วมมือจาก คณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มี รศ.ประภาศรี สีหอำไพ (ประธานโครงการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยในอเมริกา) เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการคัดเลือกบุคลาจารย์เพื่อมาเผยแพร่และสอนศิลปวัฒนธรรมทางด้านนี้ โดยขอยืมตัวข้าราชการและนิสิตจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 ท่าน ได้แก่ อาจารย์สงบศึก ธรรมวิหาร และคุณปิยะนุช นาคคง มาปฏิบัติงานเมื่อเดือนมีนาคม 2530 ทั้งสองท่านนี้ก็ได้มาปลูกสร้างความนิยมในดนตรีและนาฏศิลป์ไทยให้เพิ่มสูงขึ้นในหมู่ชาวไทยในนครชิคาโก โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ทำให้เขาเหล่านั้นสามารถแสดงเอกลักษณ์ของไทยอันนี้ไว้ในต่างแดนได้อย่างเต็มภาคภูมิ (โรงเรียนวัดไทยในอเมริกา, 2534 : 32-34)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดตั้งโครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2527 ตามที่พระเทพโสภณ ประธานกรรมการวัดไทย ลอสแองเจลิส (ปัจจุบัน คือ พระธรรมราชานุวัตร รองเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม) ได้ขอความร่วมมือมายังคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ช่วยจัดการสอนภาษาไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา ซึ่งขณะนั้นทางวัดไทย ลอสแองเจลิส เปิดโรงเรียนสอนพุทธศาสนาและภาษาไทยในวันอาทิตย์อยู่แล้ว แต่เพื่อให้เยาวชนไทยได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างต่อเนื่อง พระเทพโสภณ จึงดำริให้เปิดสอนภาคฤดูร้อนขึ้น คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้จัดส่งศาสตราจารย์สมุน อมรวิวัฒน์ เป็นหัวหน้าคณะครูอาสาสมัครไปปฏิบัติงานสอนและทำวิจัย เรื่อง “รูปแบบหลักสูตรระยะสั้นและการจัดกิจกรรมบูรณาการ เพื่อการสอนภาษาไทย และวัฒนธรรมไทยแก่นักเรียนโรงเรียนวัดไทยลอสแองเจลิส” โดยได้รับการสนับสนุนค่าเดินทาง และทุนการทำวิจัยจาก พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้ร่วมโครงการมี 6 ท่าน ได้แก่

1. ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์
2. ศาสตราจารย์ประภาศรี สีหอำไพ
3. รองศาสตราจารย์ไขสิริ ปราโมช ณ อยุธยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา แขมมณี

และข้าราชการกรุงเทพมหานคร 2 ท่าน คือ

5. อาจารย์สาหร่าย แตงนาวา (ปัจจุบัน คือ อาจารย์สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์)
6. อาจารย์วรวรรณ ทวีศิลป์

โครงการสอนและการทำวิจัยดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง ผู้ปกครองสนใจนำเยาวชนมาเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยภาคฤดูร้อนจำนวนมาก

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2528 พระราชรัตนาภรณ์ วัดธัมมาราม นครซิคาโก (ปัจจุบัน คือ พระเทพประสิทธิมนต์ ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดจักรวรรดิราชาวาส) ได้ขอความร่วมมือให้คณะครุศาสตร์ไปจัดประชุมเชิงปฏิบัติการอบรมครูอาสาสมัครโรงเรียนวัดไทยทั่วสหรัฐอเมริกาที่วัดธัมมาราม ได้รับความอุปถัมภ์ค่าเดินทางจาก พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก มีผู้ร่วมงาน 5 ท่าน ได้แก่

1. ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล หัวหน้าคณะ
2. ศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์
3. ศาสตราจารย์ประภาศรี สีหอำไพ

4. ศาสตราจารย์ ดร.ทิศนา แขมมณี

5. รองศาสตราจารย์วรนันท์ อักษรพงศ์

ในปี พ.ศ. 2529 ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ได้ริเริ่มการติดต่อประสานงานกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ให้มีหน่วยจัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอกในต่างประเทศ เพื่อให้เยาวชนไทย และประชาชนไทยในสหรัฐอเมริกาได้มีโอกาสสอบเทียบความรู้ภาษาไทย กรมการศึกษานอกโรงเรียนจึงขอให้คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียนประเภทบุคคลภายนอกในต่างประเทศนับแต่นั้นมา

ต่อมาโครงการนี้ได้รับความสนใจจากวัดไทยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาเพิ่มมากขึ้นทุกปี จนถึงปัจจุบันนี้มีวัดไทยในสหรัฐอเมริกา แสดงความจำนงของครูอาสาสมัคร จำนวน 10 วัด ดังนี้

1. วัดไทยลอสแองเจลิส (เริ่มปี 2527-ปัจจุบัน)
2. วัดธัมมาราม ชิคาโก (เริ่มปี 2530-ปัจจุบัน)
3. วัดวชิรธรรมประทีป นิวยอร์ก (เริ่มปี 2530-ปัจจุบัน)
4. วัดพุทธานุสรณ์ ฟรีมอนต์ (เริ่มปี 2531-ปัจจุบัน)
5. วัดไทยกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. (เริ่มปี 2532-ปัจจุบัน)
6. วัดพุทธดัลลัส เท็กซัส (เริ่มปี 2534-ปัจจุบัน)
7. วัดพุทธาวาส ฮิวส์ตัน (เริ่มปี 2537-ปัจจุบัน)
8. วัดมงคลรัตนาราม แทมปา (เริ่มปี 2532-2538,2542-ปัจจุบัน)
9. วัดพุทธวาราม เดนเวอร์ (เริ่มปี 2532-2538,2543-ปัจจุบัน)
10. วัดฟลอริดาธรรมาราม (เริ่มปี 2542-ปัจจุบัน)

อาจกล่าวได้ว่า โครงการสอนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีส่วนสำคัญในการเริ่มต้นวางรากฐานการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังความเป็นไทยให้แก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา

โครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ

ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงการต่างประเทศและมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ณ ศูนย์การเรียนรู้ e-Learning โรงเรียนวังไกลกังวล หัวหิน สถานกงสุลใหญ่ นครซิคาโก และศูนย์การเรียนรู้ e-Learning โรงเรียนวังไกลกังวล หัวหิน วัดป่าธรรมชาติ ลอสแองเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนีย

ลักษณะของโครงการ

โครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยในต่างประเทศสามารถเรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวังไกลกังวลในพระบรมราชูปถัมภ์ จนสามารถได้รับประกาศนียบัตรเช่นเดียวกับนักเรียนในประเทศไทย โดยใช้เทคโนโลยีระบบการศึกษาทางไกลทางอินเตอร์เน็ต ผสมผสานกับวิธีการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การเทียบโอนวิชาจากสิ่งที่เป็นความรู้ ทักษะ ความเข้าใจ อันเกิดจากสภาพแวดล้อมของนักเรียนในท้องถิ่นนั้นๆ

ดังนั้น โรงเรียนวังไกลกังวลจึงจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามโครงการนี้ โดยเน้นวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการผสมผสานการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542

เป้าหมายของการจัดการศึกษา

1. ส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้แก่เด็ก เยาวชนและคนไทย ให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ที่เป็นพื้นฐานทางการศึกษา การแสวงหาความรู้เพื่อฝึกฝนเชาว์ปัญญา และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพของตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

2. พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีการใช้ภาษาไทย สามารถใช้ภาษาไทยเพื่อการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบต่างๆได้ตามระดับความรู้ ความสามารถ โดยเน้นทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีการศึกษา

3. ปลูกฝังให้ผู้เรียนยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ มีความรู้และเข้าใจหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา สามารถปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อการดำรงตนในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข

4. สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ปลูกฝังผู้เรียนให้มีความภูมิใจ และตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องธำรงไว้ซึ่งระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

5. สร้างเสริมความภูมิใจ และเข้าใจในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญอันเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาไทย สามารถใช้วิจารณญานในการเลือกรับวัฒนธรรมและภูมิปัญญานานาชาติได้อย่างเหมาะสมเพื่อสามารถดำรงตนในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกได้ถูกต้อง

6. ฝึกฝนให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการปฏิบัติตนตามค่านิยมของความเป็นพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย แสดงกิริยามารยาทตามแบบแผนประเพณีไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถประกอบอาชีพ หรือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพ โดยนำความรู้และเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์จากประวัติศาสตร์บอกเล่า

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก : เจ้าอาวาสวัดไทยในสหรัฐอเมริกา ผู้อาวุโสของชุมชน ผู้นำชุมชน

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ชื่อ – สกุล……อายุ……..ปี

ระดับการศึกษา……อาชีพ……

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์……สถานที่……

ปฏิกิริยาของผู้ให้สัมภาษณ์……...

พฤติกรรมและเหตุการณ์ที่สังเกตได้ขณะสัมภาษณ์……..

……

ประเด็นคำถาม

1. ชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีประวัติความเป็นมาอย่างไร
2. บริเวณชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะนครลอสแองเจลิส และนครชิคาโก มีกลุ่มชนชาติใดอาศัยอยู่บ้าง และกลุ่มคนเหล่านั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกาอย่างไรบ้าง
3. จุดเริ่มต้นในการรวมกลุ่มกันของชาวไทยในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นเพราะสาเหตุใด
4. ในระยะแรกชาวไทยในสหรัฐอเมริกามีวิธีการในการสืบทอดความเป็นไทยอย่างไร
5. พัฒนาการของการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกามีลักษณะอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้สัมภาษณ์ : กลุ่ม First Generation กลุ่ม Second Generation และกลุ่ม Third Generation

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล……อายุ……ปี

ระดับการศึกษา……อาชีพ……

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์……สถานที่……..

ปฏิกิริยาของผู้ให้สัมภาษณ์……

พฤติกรรมและเหตุการณ์ที่สังเกตได้ขณะ

สัมภาษณ์……

……..

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. คำว่า “ความเป็นไทย” ในความคิดเห็นของท่าน หมายถึงอะไร
2. คนไทยในความคิดเห็นของท่าน มีลักษณะอย่างไร
3. มีความจำเป็นใดๆที่คนไทยในสหรัฐอเมริกาจะต้องสืบทอดความเป็นไทย
4. ท่านต้องการให้คนไทยในสหรัฐอเมริการักษาและสืบทอดความเป็นไทยในเรื่องใดบ้าง
5. ท่านมีวิธีการใรบ้างในการเรียนรู้และสืบทอดความเป็นไทยความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา
6. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา คืออะไร
7. ความเป็นไทยที่ยังสืบทอดไม่ได้ หรือสืบทอดได้ไม่ดี มีอะไรบ้าง
8. ความเป็นไทยที่ต้องการสืบทอดในอนาคต มีอะไรบ้าง
9. ท่านจะมีส่วนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการสืบทอดความเป็นไทยได้อย่างไรบ้าง
10. ท่านคิดว่ายุทธศาสตร์การศึกษาหรือมาตรการเชิงรุกในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา ควรดำเนินการอย่างไร

คำถามการสนทนากลุ่ม

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม : กลุ่ม First Generation กลุ่ม Second Generation
และกลุ่ม Third Generation

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล……อายุ……..ปี

ระดับการศึกษา……..อาชีพ……

วันเดือนปีที่จัดสนทนากลุ่ม……สถานที่……..

ปฏิกิริยาของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม……

พฤติกรรมและเหตุการณ์ที่สังเกตได้ขณะสนทนากลุ่ม……

ประเด็นคำถาม

1. คำว่า “ความเป็นไทย” ในความคิดเห็นของท่าน หมายถึงอะไร
2. เหตุใดชาวไทยในสหรัฐอเมริกาจึงต้องการสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่
3. ชาวไทยในสหรัฐอเมริกาควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาอย่างไรบ้าง
4. การส่งเสริมให้เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกาตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทยและปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นไทย ควรดำเนินการอย่างไร
5. สภาพการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และตามอัธยาศัย เพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา มีลักษณะอย่างไร
6. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา คืออะไร
7. หน่วยงานใดบ้างควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา
8. ยุทธศาสตร์การศึกษาหรือมาตรการเชิงรุกในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา ควรดำเนินการอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้สัมภาษณ์ : ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาและวัฒนธรรม

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ – สกุล.....

ตำแหน่ง.....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. ท่านคิดว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกามีวิธีการเรียนรู้และสืบทอดความเป็นไทยให้คงอยู่อย่างไร
2. ปัจจุบันบทบาทของการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน และตามอัธยาศัย ในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา มีลักษณะอย่างไร
3. แนวทางการพัฒนาการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา ควรดำเนินการอย่างไร
4. หน่วยงานใดบ้างควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา
5. ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกาควรดำเนินการเช่นไร
6. ในอนาคตแนวโน้มการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาจะเป็นอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>แบบสอบถามความคิดเห็น</u> (สำหรับกลุ่ม 1 First Generation)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ – สกุล……..อายุ……..ปี

ระดับการศึกษา…….อาชีพ…….

ที่อยู่……..

……

……

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา……..ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X ลงบนช่องว่างในตารางที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงและสอดคล้องกับความคิดเห็นและการปฏิบัติของท่านตามลำดับมากน้อย

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด / ปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก /ปฏิบัติมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง / ปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย / ปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด / ปฏิบัติน้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำถาม	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา					
2.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป					
3.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา					
4.ท่านคิดว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย					
5.ท่านใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน					
6.ท่านพูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว					
7.ท่านชอบแต่งกายแบบไทย / ใช้ผ้าไทย					
8.ท่านแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ					
9.ท่านชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย					
10.ท่านชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย					
11.ท่านพาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย					
12.ท่านพาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย					
13.ท่านชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย					
14.ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ					
15.ท่านชอบรับประทานอาหารไทย					
16.ท่านชอบทำอาหารไทย / เชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย					
17.ที่บ้านท่านมีพระพุทธรูปบูชา					
18.ที่บ้านท่านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว					
19.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย					

20.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ ท่านรู้สึกห่วงใย					
21.ท่านกลับไปเยี่ยมญาติ / พาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย					
22.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้					
23.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย					

2. บทบาทของการศึกษาในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำถาม	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านสอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย					
2. ท่านสนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย					
3. ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ					
4. ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา					
5. ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ					
6.ท่านชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย					
7.ท่านมีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ					
8.ท่านอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย					
9.ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจักการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น					

10.ท่านต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านคิดว่าตนเองจะมีส่วนช่วยสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาได้อย่างไรบ้าง

……

……

……

……

2. ท่านคิดว่ายุทธศาสตร์การศึกษาหรือมาตรการเชิงรุกในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา ควรดำเนินการอย่างไร

……

……

……

……

****

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<u>แบบสอบถามความคิดเห็น</u> (สำหรับกลุ่ม 2 Second Generation)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ – สกุล……..อายุ……..ปี

ระดับการศึกษา……อาชีพ…….

ที่อยู่……..

……

……

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา……..ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X ลงบนช่องว่างในตารางที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงและสอดคล้องกับความคิดเห็นและการปฏิบัติของท่านตามลำดับมากน้อย

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด / ปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก /ปฏิบัติมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง / ปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย / ปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด / ปฏิบัติน้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำถาม	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา					
2.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป					
3. ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยแก่เยาวชนไทยในสหรัฐอเมริกา					
4.ท่านคิดว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย					
5.ท่านใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน					
6.ท่านพูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว					
7.ท่านชอบแต่งกายแบบไทย / ใช้ผ้าไทย					
8.ท่านแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆเสมอ					
9.ท่านชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย					
10.ท่านชี้ชวนให้บุตรหลานเห็นคุณค่าของศิลปะไทย					
11.ท่านพาบุตรหลานไปทำบุญที่วัดไทย					
12.ท่านพาบุตรหลานไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย					
13.ท่านชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย					
14.ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ					
15.ท่านชอบรับประทานอาหารไทย					
16.ท่านชอบทำอาหารไทย / เชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย					
17.ที่บ้านท่านมีพระพุทธรูปบูชา					
18.ที่บ้านท่านมีพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว					
19.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย					

20.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ ท่านรู้สึกห่วงใย					
21.ท่านกลับไปเยี่ยมญาติ / พาบุตรหลานไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย					
22.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้					
23.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย					

2. บทบาทของการศึกษาในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำถาม	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านสอนบุตรหลานให้พูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทย					
2. ท่านสนับสนุนบุตรหลานให้ไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย					
3. ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ					
4. ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา					
5. ท่านส่งเสริมให้บุตรหลานเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ					
6.ท่านชอบเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย					
7.ท่านมีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ					
8.ท่านอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย					
9.ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจักการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น					

10.ท่านต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านคิดว่าตนเองจะมีส่วนช่วยสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาได้อย่างไรบ้าง

……

……

……

……

2. ท่านคิดว่ายุทธศาสตร์การศึกษาหรือมาตรการเชิงรุกในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา ควรดำเนินการอย่างไร

……

……

……

……

****

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามความคิดเห็น (สำหรับกลุ่ม 3 Third Generation)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ – สกุล.....อายุ.....ปี

ระดับการศึกษา.....ชื่อสถานศึกษา.....

ที่อยู่.....

.....

.....

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา.....ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสืบทอดความเป็นไทย บทบาทของการศึกษาที่มีต่อการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย X ลงบนช่องว่างในตารางที่ท่านเห็นว่าเป็นจริงและสอดคล้องกับความคิดเห็นและการปฏิบัติของท่านตามลำดับมากน้อย

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด / ปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก /ปฏิบัติมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง / ปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย / ปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด / ปฏิบัติน้อยที่สุด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การสืบทอดความเป็นไทยตามการรับรู้ของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำถาม	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.การรักษาและสืบทอดความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน รวมทั้งคนไทยในสหรัฐอเมริกา					
2.ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องการให้ความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาคงอยู่ต่อไป					
3.ท่านมีส่วนช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา					
4.ท่านคิดว่าคนไทยในสหรัฐอเมริกายังอยากให้บุตรหลานมีความเป็นไทย					
5.ท่านใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน					
6.ท่านพูดภาษาไทยกับคนในครอบครัว					
7.ท่านชอบแต่งกายแบบไทย / ใช้ผ้าไทย					
8.ท่านแต่งกายแบบไทยในงานพิธีสำคัญต่างๆ					
9.ท่านชอบใช้ของใช้ และของตกแต่งบ้านแบบไทย					
10.ท่านเห็นคุณค่าของศิลปะไทย					
11.ท่านไปทำบุญที่วัดไทย					
12.ท่านไปร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญต่างๆที่วัดไทย					
13.ท่านชอบชมการแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทย					
14.ท่านแสดงนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยในโอกาสสำคัญต่างๆ					
15.ท่านชอบรับประทานอาหารไทย					
16.ท่านชอบทำอาหารไทย / เชิญชวนให้คนในครอบครัวรับประทานอาหารไทย					
17.ที่บ้านท่านมีพระพุทธรูปบูชา					
18.ที่บ้านท่านมีพระบรมฉายาลักษณ์ (รูปถ่าย) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว					
19.ท่านชอบดูรายการโทรทัศน์จากเมืองไทย					

20.เมื่อทราบข่าวภัยพิบัติต่างๆในประเทศไทย เช่น สึนามิ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ ท่านรู้สึกห่วงใย					
21.ท่านกลับไปเยี่ยมญาติที่ประเทศไทย					
22.ท่านแสดงตัวว่าเป็นคนไทยให้ผู้อื่นรับรู้					
23.ท่านตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย					

2. บทบาทของการศึกษาในการสืบทอดความเป็นไทยของชาวไทยในสหรัฐอเมริกา

คำถาม	ระดับความคิดเห็น / การปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเรียนรู้การพูดภาษาไทยและรู้จักมารยาทไทยจากครอบครัว					
2. ท่านไปเรียนภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนวัดไทย					
3. ท่านเรียนรำไทย ดนตรีไทย ศิลปะไทยต่างๆ					
4. ท่านเรียนวิชาภาษาไทยในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกา					
5. ท่านเรียนวิชาภาษาไทยจากโครงการเฉลิมพระเกียรติ e-Learning สำหรับคนไทยในต่างประเทศ					
6.ท่านชอบรับฟังเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย					
7.ท่านมีส่วนช่วยเผยแพร่ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยแก่คนไทยและเพื่อนชาวต่างประเทศ					
8.ท่านได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย					
9.ท่านต้องการให้หน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามามีส่วนสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยให้มากขึ้น					
10.ท่านต้องการให้คนไทยในชุมชนไทยในสหรัฐอเมริกามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ท่านคิดว่าตนเองจะมีส่วนช่วยสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกาได้อย่างไรบ้าง

……

……

……

……

2. ท่านคิดว่ายุทธศาสตร์การศึกษาหรือมาตรการเชิงรุกในการจัดการศึกษาเพื่อสืบทอดความเป็นไทยในสหรัฐอเมริกา ควรดำเนินการอย่างไร

……

……

……

……

****

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวหทัยรัตน์ ทับพร เกิดเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ.2506 ที่จังหวัดนนทบุรี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) สาขาวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2527 จบการศึกษาระดับปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2534

ในปีการศึกษา 2545 เข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย